

ספר שלל דוד הלכות יסודי התורה פֶּרֶק ה' דין א' פֶּל בית ישראל מְצוּיִן על קידוש ה' וכו' פֶּתב מֶרֶן בכ"מ ופסק רבינו פֶּרְבָּא ונרָאָה דסבירא ליה פֶּהֶרמב"ן דעכ"ום הפֶּא על בת ישראל לאו בכלל ג"ע הוא וכו' נאֶפְשֵׁר שְׁלִזָּה פִּינוּן רש"י שְׁפֶתב על מה שְׁהֶקְשׁוּ וְהָא אֶסְתֵּר פֶּרְהֶסְיָא הוּא וכו' יְהָרְג וְאֵל יַעֲבֹר ע"כ.

הנה נדאי לא הביא ראיה שְׁזָה דַעַת רבינו דְּלָאו ג"ע הוא. דְּמְבֹנָר מְדַכְתֵּב בד"א בְּזִמְן שְׁהֶגְוִי מִתְפֹּנֵן לְהִנָּאָת עֲצָמוּ וכו'.

או אָנֹס אִשָּׁה לְבוֹעֵלָה וכו'. אֶלְמָא דְּלָאו ג"ע הוא מְשׁוּם דָּאִם ג"ע הוא אפ"י נְתַפְנִיִן לְהִנָּאָתוּ יְהָרְג וְאֵל יַעֲבֹר וְלִכְאוּרָה קִשָּׁה דִּיבִיא רָאָה לְזָה מִמָּה שְׁפֶרִיף בְּש"ס וְהָא אֶסְתֵּר פֶּרְהֶסְיָא הוּא.

וְלָא קָאִי פֶּרִיף וְהָא אֶסְתֵּר גְּלוֹי עֲרִיּוֹת הוּא. אֶלְמָא פְּשִׁיטָא לִיה לְהַש"ס שְׁלָאו ג"ע הוּא.

וְלִהְכִי פֶּרִיף מְשׁוּם דְּבִפְרָהֶסְיָא הוּא דְּהִכִּי עֲדִיף מְרָאָה שְׁמִבִּיא מְרָבָא שְׁאֲמֵר הִנָּאָת עֲצָמוּ שְׁאֲנִי דְּהָא אֶמְרִינֵן דְּשִׁלֵּשׁ עֲבִירוֹת יְהָרְג וְאֵל יַעֲבֹר וְאֶפְי' מִתְפֹּנֵן לְהִנָּאָת עֲצָמוּ דְּאִימָא דְּרָבָא סָבֵר דְּגַם בְּעֲרִיּוֹת אִם הִגְוִי הוּא מִתְפֹּנֵן לְהִנָּאָת עֲצָמוּ פִּינוּן שְׁהִיא אָנוּסָה אִינָה מִחִיבָת לְמָסוֹר עֲצָמָה.

וְהָא דְּקִתְנִי בְּפֶרִיףתָּא שָׁם אפ"י נְעֵרָה הִמְאֹנְרָסָה תְּהָרְג וכו'. גְּרִיס יְהָרְג וְלָא יַעֲבֹר דְּקָאִי אֲבוּעֵל.

וְזֹאת הִגְיָרָסָא מְבִיא לָהּ הַתּוֹסְפוֹת שָׁם וּא"כ לִיפָא רָאָה דִּס"ל דְּעַכ"ום הִפָּא עַל בֵּת יִשְׂרָאֵל לָאו בְּכֻלָּל ג"כ הוּא דְּאִימָא דְּהוּא עֲרִיּוֹת. וְהִיכָא שְׁהִיא עֲשֵׂתָה בְּרִצּוֹנָה דְּלִיפָא אָנוּס חִיבָת לְמָסוֹר עֲצָמָה וְרָבָא שְׁאֲמֵר הִנָּאָת עֲצָמוּ שְׁאֲנִי הוּא שְׁהוּא שְׁבָאָנוּס אֶסְתֵּר הִיָּתָה.

וְדָקָא מְקִשָּׁה הַש"ס וְהָא אֶסְתֵּר פֶּרְהֶסְיָא הוּא מְשׁוּם דְּאֶפְי' אָנוּסָה פִּינוּן שְׁבִפְרָהֶסְיָא הוּא חִלּוּל הַשָּׁם בְּדָבָר וְחִיבָת. לְמָסוֹר עֲצָמָה מְשׁוּם חִלּוּל הַשָּׁם.

וְעַל זֶה תִּירָץ רָבָא הִנָּאָת עֲצָמוּ שְׁאֲנִי דְּהִינּוּ פִּינוּן שְׁהוּא לְהִנָּאָת עֲצָמוּ אפ"י בְּפֶרְהֶסְיָא לִיפָא חִלּוּל הַשָּׁם וְשִׁלָּא כְּדָבְרֵי רבינו שְׁנֹרָאָה לְהִדְיָא דְּבִשְׁלֵשׁ עֲבִירוֹת אפ"י מִתְפֹּנֵן לְהִנָּאָת עֲצָמוּ חִיב לְמָסוֹר עֲצָמוּ.

וְכַתֵּב או אָנֹס אִשָּׁה לְבוֹעֵלָה וְכִינָצָא. אֶלְמָא דְּלָאו ג"ע מְקָרִי.

וְנִרְאָה דְּכִנּוּנָת דְּבָרֵי מֶרֶן הַכ"מ הִכִּי פִּינוּן דְּדָבְרֵי רבינו הִכִּי מְבֹנָרִים דְּבַג"ע אפ"י מִתְפֹּנֵן לְהִנָּאָת עֲצָמוּ דָא"כ גְּרִיס בְּפֶרִיףתָּא עַל נְעֵרָה הִמְאֹנְרָסָה תְּהָרְג. וּא"כ מִה שְׁפֶתֵב או אָנֹס אִשָּׁה לְבוֹעֵלָה.

דְּמִשְׁמַע דְּלָאו ג"ע הוּא. הוּא מְשׁוּם דִּס"ל פֶּהֶרמב"ן דְּעַכ"ום הִפָּא עַל בֵּת יִשְׂרָאֵל לָאו בְּכֻלָּל ג"ע הוּא.

וְנִתֵּן הַטַּעַם דִּס"ל הִכִּי מְשׁוּם דָא"כ לְרָבָא דְּאֲמֵר הִנָּאָת עֲצָמוּ שְׁאֲנִי. דְּלִפִּי דְּבָרֵי רבינו דְּסָבֵר דְּבַג"ע אפ"י מִתְפֹּנֵן לְהִנָּאָת עֲצָמוּ דְּהִכִּי מְשִׁמַּע מְנַעֲרָה הִמְאֹנְרָסָה וְכַמ"ש וְפֶסֶק פֶּרְבָּא.

ואם ג"ע מקרי היאך אמר רבא דהנאת עצמן שאני. והא בשלש עבירות יקרג ואל יעבור
אפי' מתכונן להנאת עצמו דהיא ראיה אלימתא: דין ד' ואעפ"כ מפני שעבר באונס אין
מלקין אותו ואין צ"ל שאין ממיתין אותו ב"ד וכו' מרן בכ"מ הביא קושיות הרמ"ך וכתב
עליו ואין תלונתו על רבינו אלא על חז"ל שדרשו ההוא ולא אנוס ע"כ אע"פ שהרמ"ך
כתב למטה דכרת לא מחייב דרממנא לבא פעי אכל מיתת ב"ד שהיא בעדים והתראה
כיון שעבד אחר שהתרו בו חייב.

מ"מ פאן שהרמ"ך הוא נקט טעם החיוב הוא דדומה לפוער עצמו לבעל פוער דהוא חייב.
וה"נ אם עבד עכ"ם באונס והתרו בו חייב.

על זה הא מתרץ מרן דאין תלונתו על רבינו אלא על חז"ל שדרשו הכי. וכיון שדברי
הרמ"ך לא נקט חילוק בין פרת למיתת ב"ד.

אלא הנה מחייבו משום דדמי לבעל פוער אכל דברי הרמ"ך למטה הוא מקשה על רבינו
שהוא למד מונתתי אני את פני באיש ההוא. ההוא ולא אנוס וכו'.

על זה אמר דקו' פריכא הוא שיש לחלק בין פרת למיתת ב"ד שעכשיו הוא דאמר הכי.
ועל זה תרץ מרן הכ"מ איני רואה לחלק דכיון שאינו עובד אלא באונס מה התראה שייך
בזה דהתראה ניתנה כדי להבחין אם שגג הוא ולא ידע שהוא אסור ושם ידע שהוא
אסור אינו עובד.

וכאן שאם התרו וקבל ההתראה הוא מרנצה ולא אנוס. ואם אומר שרנצה לעבדה משום
שאונסין אותו אינו מרנצה אלא אנוס.

וכמו שכתב בכאן. ודבריו חיים וקיימים שהרי רבינו כתב ובעריות הוא אומר ולנערה
לא תעשה דבר שהוא מביא ראיה ג"כ מזה שאין ממיתין האנוס.

וממה שבאה התורה לומר שאין הורגין אותה ב"ד כמש"ה ולנערה לא תעשה דבר.
משמע שהתרו בה ואעפ"כ אין הורגין אותה.

שאם לא התרו בה מהיכא תיתי להרגה בלא התראה עד שאצטרף לומר ולנערה לא
תעשה דבר. ואם זאת ההתראה קבלה אותה ואמרה מרנצה לבעילה זאת הרי לא אנוסה
היא.

ומוכרח שאמרה שמרנצה משום שאנס אותה. ואעפ"כ פטרה הכתוב כמ"ש ולנערה לא
תעשה דבר.

וטעם דבעל פוער ס"ל רבינו דלא לענין חיוב סקילה אמרינן דזאת היא עבודתה אלא
לענין חיוב חטאת כמ"ש הוא ז"ל: דין ה' וכן אם אמרו להם עכו"ם תנו לנו אהד מכ'
ונהרגנו וכו' מרן בכ"מ הביא טענ' הרמ"ך ותרץ על טענתו ואמר אכל ברישא שלא
ייחזוהו שלא אמרו אלא תנו לנו אהד מכ'ם ונהרגו אותו בכל אהד מהם שירצו למסור
אותו אפי' למימר להו מאי חזיתו שתמסרו את זה תמסרו א' מכ'ם ותצילו את זה דמאי
חזיתו דדמא דהאיך סומק טפי דילמא דמא דהאי סומק טפי ועל פי טענה זו א"א להם
למסור א' מהם.

אָלָא עַל ר"ל קַשְׂיָא דְאָמַר שְׁאֵע"פ שְׁיִיחְדוּהוּ לְהֵם אִם אֵינּוּ חַיִּיב מִיְתָה לֹא יִמְסְרוּהוּ דְהָא לִיכָא הֵכָא סְבָרָא דְמֵאִיחְזִיחַ דְדָמָא דִידְךָ סְנַמְק טְפִי שְׁהָרִי הוּא וְהֵם נְהָרְגִים אִם לֹא יִמְסְרוּהוּ ע"כ. וְלִי נִרְאֶה דְלֹא קַשְׂיָה דַס"ל ר"ל שְׁאֵע"פ שְׁהוּא וְהֵם נְהָרְגִים יֹאמַר לְהֵם לְמָה אַתֶּם מְצִילִים עֲצָמְכֶם בְּמָה שְׁתַּמְסְרוּ אוֹתִי וְכִי דְמָא דְדִינְיִכוּ סְנַמְק טְפִי דִילְמָא דְמָא דִידִי סְנַמְק טְפִי לְכֹן לֹא תַמְסְרוּ אוֹתִי כְּדִי לְהַצִּיל עֲצָמְכֶם אָלָא נְהִיָה כְּלָנּוּ בְּמִשְׁקַל אֶחָד אִם יִסְיָנוּ נְחִיָה וְאִם יִמִיתָנוּ וְנִתְנוּ.

וְדוּמָה לְרִישָׁא שְׁלֹא יִיחְדוּהוּ שְׁאֵמַר שְׁכָבְלָא אֶחָד מֵהֶם שְׁיִרְצוּ לְמִסּוֹר אוֹתוֹ אִיכָא לְמִימַר לְהוּ מֵאִי חֲזִיתוּ שְׁתַּמְסְרוּ אוֹתִי תַמְסְרוּ א' מִכֶּם וְתַצִּילוּ אוֹתִי דְמֵאִי חֲזִיתוּ דְדָמָא דְהָאִיךָ סְנַמְק טְפִי וְעַל פִּי טַעְנָה זֹו א"א לְהֵם לְמִסּוֹר שׁוּם א' מֵהֶם וְאֵע"פ שְׁיִהָרְגוּ כְּלָם ג"כ הֵכָא אֵע"פ שְׁיִהָרְגוּ כְּלָם יֹאמַר לְהֵם שְׁלֹא יִמְסְרוּ אוֹתֶם לְהַצִּיל אֶת עֲצָמֶם כְּמוֹ שְׁאֹמַר הָא' שְׁרָצוּ לְמִסּוֹר אֵע"פ שְׁסוּף הַכֹּל נְהָרְגִים: וְעַל עֵינְקָר הַקְּוִשְׂיָא שְׁלֵה רַמ"ךְ נִלְע"ד לְתַרְזֵן דְהֵכָא לֹא מִשׁוּם שְׁהֵם עוֹבְרִים עַל ש"ד אָלָא מִשׁוּם שְׁאֵל יִמְסְרוּ נְכֶשׁ אַחַת מִיִּשְׂרָאֵל וְא"כ אֵע"ג דְלִיכָא הֵךְ טַעְמָא דְמֵאִי חֲזִית דְמָא דִידְךָ סְנַמְק טְפִי יִהָרְגוּ וְאֵל יִמְסְרוּ נְכֶשׁ אַחַת מִיִּשְׂרָאֵל.

דְהָא בְּהָא דְתָנוּ אַחַת מִכֶּם וְנִטְמָאוּהָ לִיכָא ג"ע בְּהָאִי כַמ"ש רַבִּינוּ לְעִיל וְכַטְעַם שְׁכַתְבַּת מְרֵן הַכ"מ לְעִיל. אוּ מִטְעַם דְאָמְרוּ בְש"ס אֶסְתֵּר קַרְקַע עוֹלָם הוּא וְאֵפ"ה אֵל יִמְסְרוּ וְדוּק: דִּין ו' בְּעֵנְיָן שְׁאָמְרוּ בְּאֹנְסִין וְכו' וְאִם עָבַר וְנִתְרַפָּא עוֹנְשִין אוֹתוֹ ב"ד עוֹנֵשׁ הָרְאוּי לֹו ע"כ לְכַאוּרָה קַשְׂיָה כִּינּוּן שְׁהָא שְׁאִין מִתְרַפָּאִין בְּכָל אִיסוּרִין שְׁבִתוּרָה לְמַדְנּוּ אוֹתוֹ מִמָּה שְׁלִמְדְנוּ אֹנְסִין א"כ כִּינּוּן שְׁבִתוּרָה דְרָשׁוּ הוּא וְלֹא אָנוּס וְלֹא שׁוּגְג וְלֹא מְנוּטְעָה שְׁאִין מְמִיתִין אוֹתוֹ כְּמוֹ שְׁכַתְבַּת רַבִּינוּ לְמַעְלָה א"כ גַּם בְּרַפּוּאָה כִּינּוּן שְׁהוּא אָנוּס מִחַמַּת חֲלִיּוֹ.

הִנּוּה לֹן לְמִימַר נְמִי שְׁאִין מְמִיתִין אוֹתוֹ. וְלִפְחוֹת חֲשַׁבִּינּוּ לִיָּה שְׁהוּא מְנוּטְעָה כְּמוֹ הַפּוֹעֵר עֲצָמוֹ לְבַעַל פְּעוֹר שְׁמִתְכַּוֵּן לְבִזּוּיָהּ.

שְׁכַתְבַּת מְרֵן בַּכ"מ לְמַעְלָה שְׁאִינוּ חַיִּיב סְקִילָה כִּינּוּן שְׁהוּא מְנוּטְעָה שְׁנִרְאֶה לֹו כִּינּוּן שְׁהוּא עוֹשֶׂה כְּדִי שְׁלֹא יָמוּת בְּחֲלִיּוֹ. אֵע"פ שְׁקַבֵּל הַהִתְרָאָה סְבוּר דְהִתְרָאָתֶם בְּטַל.

כִּינּוּן שְׁאִין כִּינּוּנָתוֹ לְעַבּוֹר אָלָא כְּדִי שְׁלֹא יָמוּת וִי"ל שְׁיִשׁ לְחַלְקַ כִּינּוּן שְׁלִמְדְנוּ מִשָּׁם בְּכָל נְכֶשֶׁף אֶפְיָלוּ נוּטַל אֶת נְכֶשֶׁף. לְעֵנְיָן רַפּוּאָה אִי אֶפְשָׁר לְדַרְוֵשׁ עָלָיו הֵךְ דְרָשָׁא הוּא וְלֹא אָנוּס כִּינּוּן שְׁעֵינְקָר הַרַפּוּאָה הוּא מִשׁוּם אָנוּס הַחֲוִלִי וְאִי אֶפְשָׁר לְדַרְוֵשׁ עָלָיו ג"כ וְלֹא אָנוּס.

שְׁלִיכָא צַד שְׁאִין בּוּ אֲנִיסוֹת דְבִשְׁאָר עֲבִירוֹת כִּינּוּן דְאִיכָא דְלֹא אָנוּס בְּאֵהּ הַכְּתוּב לֹוֹמַר שְׁאִינוּ חַיִּיב אָלָא בְּשְׁאִינוּ אָנוּס. אֲבָל רַפּוּאָה כְּלָה אָנוּס הוּא וְלֹא שְׁיִיךְ לְדַרְוֵשׁ וְלֹא אָנוּס.

וְא"כ בְּמֵאִי מוֹקְמַת בְּהָ אֶפְיָל נוּטַל אֶת נְכֶשֶׁף. וְגַם לְדַרְוֵשׁ בְּהָ וְלֹא מְנוּטְעָה.

דְאֶפְיָל בְּבַעַל פְּעוֹר שְׁיִיךְ בְּהָ וְלֹא מְנוּטְעָה בְּשְׁלֹא נִתְכַּוֵּן לְבִזּוּיָהּ. אֲבָל בְּחֲוִלִי לִיכָא צַד שְׁתַּדְרוֹשׁ עָלָיו וְלֹא מְנוּטְעָה כִּינּוּן שְׁהוּא חוֹלָה וְנִתְרַפָּא בְּאִיסוּר הוּא מְנוּטְעָה שְׁנִרְאֶה לֹו שְׁהוּא מְנוּטְעָה.

וְא"כ בְּמֵאִי מוֹקְמַת וְלֹא מְנוּטְעָה. וְעוֹד אֶפְשָׁר לֹוֹמַר כִּינּוּן שְׁהַכְּתוּב אוֹמַר כִּי אֲנִי ה' רֹפֵאֶךָ.

הִיָּה לֹו לְהַתְּפַלֵּל אֶל ה' וַיִּרְפָּאֵהוּ כַּמַּשׁ"ה יַעֲתֵר אֶל אֱלֹהֵי וַיִּרְצֵהוּ. וְאִ"כ אֵינֹו אָנוֹס וְלֹא מְוֹטָעָה: פָּרַק ו' דִּין ד' פֶּתַח אֶל"ף לְמַ"ד מְאַלְהִים יו"ד מִיְהוָה אֵינֹו נִמְחָק וְאַצ"ל יָה שֶׁהִיא שֵׁם בְּפָנָי עֲצָמוּ מִפָּנָי שְׁנֵה הַשֵּׁם מִקְצ' שֵׁם הַמְּפֹנֵן הוּא אֶכֶל הַפּוֹתֵב שִׁי"ן דְּל"ת מִשְׁדֵּי צַדִּיק בִּי"ת מְצַבְּאוֹת הָרִי זֶה נִמְחָק ע"כ.

לְכַאוֹרָה דְּבָרֵי רַבִּינוּ קָשִׁים בְּמָה שֶׁאָמַר וְאַצ"ל י"ה שֶׁהוּא שֵׁם בְּפָנָי עֲצָמוּ שֶׁהָרִי כְּבָר פֶּתַח יו"ד ה"א מֵהוּי"ה. וְאִם פְּנוּנְתוֹ דְזֵה הַשֵּׁם הֵיכָא דְהוּא מְעִיקָרָא אֵין פְּנוּנְתוֹ לְכַתְּוֵב יְהו"ה אֶלָּא י"ה לְבָדוּ.

לְאַפּוֹקֵי מַה שֶׁפֶּתַח בְּתַחֲלָה שֶׁהוּא רְצָה לְכַתְּוֵב יְהו"ה וְלֹא פֶתַח אֶלָּא י"ה. שְׁנֵה עֲדִיף שֶׁהוּא שֵׁם בְּפָנָי עֲצָמוּ וְהוּא כְּמוֹ א"ל שֶׁהוּא שֵׁם בְּפָנָי עֲצָמוּ.

וּכְבָר פֶּתַח רַבִּינוּ שֶׁשֵׁם א"ל אֵינֹו נִמְחָק. א"כ מַה זֶה שֶׁפֶּתַח מִפָּנָי זֶה הַשֵּׁם מִקְצַת שֵׁם הַמְּפֹנֵרֵשׁ.

וְהֵלֵא כְּבָר פֶּתַח הַטַּעַם שֶׁהוּא שֵׁם בְּפָנָי עֲצָמוּ. וְעוֹד שֶׁאִם הַטַּעַם שְׁנֵה הַשֵּׁם מִקְצַת שֵׁם הַמְּפֹנֵרֵשׁ.

גַּם הַפּוֹתֵב שִׁי"ן דְּל"ת מִשְׁדֵּי צַדִּיק בִּי"ת מְצַבְּאוֹת הוּא מִקְצַת שְׁמוֹ שֶׁל הַקַּב"ה דְּהוּא שְׁד"י וְצַבָּאוֹת. וְאִם הַפְּנוּנָה דְשֵׁם הַמְּפֹנֵרֵשׁ הוּא חֲמוּר.

א"כ לְמָה פֶּתַח מְשׁוּם שֶׁהוּא שֵׁם בְּפָנָי עֲצָמוּ וְעוֹד מִלַּת מִפָּנָי הוּא נְתִיבַת טַעַם וְלֹא שִׁי"ן זֶה לְמָה שֶׁאָמַר שֶׁהוּא שֵׁם בְּפָנָי עֲצָמוּ: וְנִרְאֶה לְפִי מַה שֶׁפֶּתַח רַבִּינוּ פֶּתַח אֶל"ף לְמַ"ד מְאַלְהִים יו"ד ה"א מִיְהוָה שֶׁאֵינֹו נִמְחָק שֶׁהַפְּנוּנָה דֹאע"ג דְּכּוֹנְנָתוֹ הִיָּה לְכַתְּוֵב אֱלֹהִים כְּלוֹ אוֹ יְהו"ה כְּלוֹ אִפ"ה אֵינֹו נִמְחָק.

לְזֵה אָמַר וְאַצ"ל י"ה דֹאֵין פְּנוּנְתוֹ לְכַתְּוֵב אֶלָּא שֵׁם י"ה דְּנִקָּא דֹאֵינֹו נִמְחָק כִּינּוּן שֶׁהוּא שֵׁם בְּפָנָי עֲצָמוּ. וְלֹא נִתְפַּנּוּן לְכַתְּוֵב אֶלָּא הוּא דְּנִקָּא דְזֵה עֲדִיף מִמָּה שֶׁרְצָה לְכַתְּוֵב שֵׁם יְהו"ה כְּלוֹ דְזֵה אָמְרוּ וְאַצ"ל וכו'.

דְּטַעֲמָא דֹאֵם רְצָה לְכַתְּוֵב הַשֵּׁם כְּלוֹ וְלֹא פֶתַח אֶלָּא מִקְצַת כְּגוֹן שֶׁפֶתַח אֶל מְאַלְהִים וי"וד ה"א מִיְהוָה מַה שֶׁאֵינֹו נִמְחָק הוּא מְשׁוּם דְאֶל וי"ה כָּל א' לְחוּד הוּא שֵׁם בְּפָנָי עֲצָמוּ. וְלְפִי שֶׁלֹא הַנְּכִיר רַבִּינוּ לְעֵיל עַל שֵׁם י"ה שֶׁאֵינֹו נִמְחָק אָמַר וְאַצ"ל שֵׁם י"ה שֶׁאִם פֶּתַח אוֹתוֹ לְבַד וְלֹא נִתְפַּנּוּן לְכַתְּוֵב יְהו"ה שֶׁהוּא שֵׁם בְּפָנָי עֲצָמוּ שֶׁהוּא כְּמוֹ א"ל מְאַלְהִים.

וְאָמַר מִפָּנָי שְׁנֵה הַשֵּׁם מִקְצַת שֵׁם הַמְּפֹנֵרֵשׁ הוּא דְהֵינֵנו שְׁנוֹתֵן טַעַם לְמָה אֵינֹו נִמְחָק אַע"פ שֶׁהוּא שֵׁם בְּפָנָי עֲצָמוּ לְכַאוֹרָה הָרִי הוּא כְּמוֹ הַשְׁמוֹ' שֶׁנִּמְחָקִין כְּגוֹן שֵׁם אֱה"יָה. לְהִכִּי אָמַר שֶׁאֵינֹו נִמְחָק מִפָּנָי זֶה הַשֵּׁם מִקְצַת שֵׁם הַמְּפֹנֵרֵשׁ הוּא דְהֵינֵנו שְׁמָה שְׁמוּרָה שֵׁם הו"יָה מוֹרָה שֵׁם י"ה אַע"פ שֶׁהוּא מִקְצַתוֹ וְשֵׁם הו"יָה הוּא נְמִי בְּפָנָי עֲצָמוּ.

אֲבָל הַפּוֹתֵב שִׁי"ן דְּל"ת מִשְׁד"י צַדִּיק בִּי"ת מְצַבְּאוֹת אֵינֹו מוֹרָה מִמְשַׁמְעוֹת הַשֵּׁם כְּלוֹ וְלָכֵן אֵינֹו שֵׁם בְּפָנָי עֲצָמוּ. וְהִנֵּה לְפִי מַה שֶׁפִּירְשִׁיתִי דְבָרֵי רַבִּינוּ אֲתִי שֶׁפִּיר שֶׁלֹא מְנָה רַבִּינוּ שֵׁם י"ה לְעֵיל שֶׁהוּא בְּכָלֵל שְׁמִנָּה שֵׁם הו"יָה.

ועפ"ז השגת הר"אב"ד כ"ה היא שעל מה שכתב רבינו שאם כתב שם י"ה שאינו נחקק מפני שזה השם מקצת שם המפורש השיג שלא אמרו אלא בא"לף ל"ד מאלה"ים וי"ה מי"י. דהיינו שאם כתב שם י"ה לבד שלא נתכונן לגמור נחקק פינון שהוא מקצת השם.

וכמ"ש ש' וד' מש"די וצ"ב מצב"אות הרי אלו נחקקים אע"פ שהם מקצת השם דלא אמרו אלא באל"ף ל"ד מאלה"ים וי"ה מי"י שא"ל הוא משמות שאין נחקקין שאע"פ שפוננתו לגמור אלהים מ"מ הוא משמות שאין נחקקין וי"ה מי"י פינון שהוא משם המפורש שחמור והוא מתכונן לגמור אינו נחקק אכל אם כתב י"ה לבד אינו משמות שאין נחקקין שהוא מקצת השם דוקא.

נדומה לש"ד מש"די וצ"ב מצב"אות. וזהו שכתב בהשגה לבסוף אכל ש' וד' מש"די וצ"ב מצב"אות הרי אלו נחקקים.

דהיינו פינון שהוא מקצת השם כ"ה שם י"ה הוא מקצת השם הוא דאי לאו הכי למאי כתב הר"אב"ד זה שאם אינו תשלום ההשגה כן נלע"ד: פ"ק ט' דין א' לפיכך אם יעמוד איש בין מן האמות בין מישראל וכו' עיין להר"מ מה שהקשה על דברי רבינו והגיה הקא בצ"ע: ונראה לי דרבינו סבר פינון דמתני' קתני מה שלא שמע סתם הרי בעוקר מקצת לא שמע הוא ורב יהודה אמר רב שבאו לומר מיתתו בחנק לא הזכירו בין אם עוקר הכל או עוקר מקצת.

ודלא כרב חסדא ורב המנונא שאמרו שאם קנים מקצת ועוקר מקצת דברי הכל פטור. וכן פשטא דה"פ ברייתא שהביא הש"ס שקתני לקנים מקצת ולבטל מקצת ר"ש פוטר דמשמע דלרבנן חייב.

ועוד דמה שלמדו הנה אמוראי דפטור משום דכתיב דבר ולא חצי דבר. אדרבה בהוריות דף ז' אמרו ונעלם דבר מקצת דבר ולא כל הגוף.

וכן משמע מדברי ר' יוחנן שהביא הש"ס א"ח"כ שאמר בכל אם אמר לה נביא עבור על דברי תורה שמע לו חוץ מע"א וכו' אל תשמע לו. דמשמע דאם לא כמעשה אליהו בהר הפרמל שהוא לקדש את השם אל תשמע לו שהוא נביא שקר אע"פ שהוא לבטל מקצת הוא שאינה אלא לפי שעה ונביא שקר הוא וחיוב.

ובפרק האשה רבה הביא ברייתא פדברי ר' יוחנן. ועוד דבירושלמי בשלהי פרק הנחנקין נראה מהסוגיא דה"פ ברייתא שקתני ר"ש פוטר דוקא ר"ש דפוטר בשאר המצוות בקיום מקצת וביטול מקצת וכפשטא ודלא כהנה אמוראי דלעיל.

ומ"ש רבינו בע"א לפי שעה שהוא יחנק ולא כתב בסקילה שכד משמע מה"פ ברייתא דהאשה רבה. ומדברי ר' יוחנן שאמרו אל תשמע לו משמע משום נביא שקר.

ומיתת נביא שקר בחנק. ומזה מוכרח נמי שבשאר מצוות בלקנים מקצת ולבטל מקצת שהוא חייב דומיא דאל תשמע לו דע"א דהוא חייב פנגדו דבשאר מצוות דאינם כאלהו בהר הפרמל דלא ישמע לו דהוא חייב: דין ב' ג' והעובר על דבריו חייב מיתה בידי שמים וכן נביא שעבר על דברי עצמו וכו' עיין להר"מ מה שהקשה על דברי רבינו שכתב בפ' י"ט מהל' סנהדרין אע"פ ששולשתן במיתה אינו לוקה שהם באים מפלל עשה שנאמר

אליו תשמעון ולא הָבֵא מְכַלְל עֲשֵׂה וְאִין לֹקִינְךָ עָלֶיךָ דְּהִיכִי מְזַכִּיר אֱלֹהֵי תִשְׁמַעוּן לְנַבִּיא הַכּוֹבֵשׁ נְבוּאָתוֹ וְעוֹד לָמָּה פָתַב לָאו הָבֵא מְכַלְל עֲשֵׂה הָא עֲשֵׂה גְמוּר הוּא ע"כ: וְנִרְאָה לִי כִּינּוֹן שֶׁהַכּוֹבֵשׁ נְבוּאָתוֹ מִשּׁוּם דְּקַרְיָבִיהָ לֹא יִשְׁמִיעַ וְכַתֵּב עָלֶיהָ וְהָיָה הָאִישׁ וְגו' א"כ הוּא מְזַכֵּר בְּמָה שֶׁפָתַב אֱלֹהֵי תִשְׁמַעוּן דְּעָלֶיהָ פְתִיב וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא יִשְׁמַע וְאִם כֵּן מְזַכֵּר דְּמִשְׁמַעוֹת אֱלֹהֵי תִשְׁמַעוּן מְזַכֵּר לְמִי בֵּיהָ שֶׁתְּהֵא נְבוּאָתוֹ נִשְׁמַעַת שְׁלֹא יִכְפֹּשׁ נְבוּאָתוֹ וְיִמָּה שֶׁקָרִי לִיהָ לָאו הָבֵא מְכַלְל עֲשֵׂה וְלֹא עֲשֵׂה גְמוּר הוּא מִשּׁוּם כִּינּוֹן שֶׁפְתוּב וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא יִשְׁמַע מִשְׁמַע שֶׁהוּא הַזְהִיר שְׁלֹא יִהְיֶה שְׁלֹא יִשְׁמַע וְהִיכֵן מְזַכֵּר זֶה כִּי אִם בְּאֱלֹהֵי תִשְׁמַעוּן שֶׁעָלֶיךָ פָתַב וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא יִשְׁמַע וְגו' שְׁאֵז הוּי אֱלֹהֵי תִשְׁמַעוּן הִכִי קָאֵמַר וְהַזְהִירוּ שְׁלֹא תִשְׁמַעוּן שְׁזָה לָאו הָבֵא מְכַלְל עֲשֵׂה הוּא: הַלְכוֹת דְּעוֹת פֶּרֶק א' דִּין ז' הַרְוָאָה חֲבִירוֹ שֶׁחֲטָא וְכו' עֵינֵי לְהַרְל"מ מִהָ שֶׁהִקְשִׁית עַל רַבֵּינוּ וְאֵינִי אוֹמֵר דְּמִקְוִשְׁיָא שְׁנִיָּה הַתְרַצוּ שְׁנֵי הַקְוִשְׁיוֹת שְׁנֹדָאֵי סוּגְיָא דְעֶרְכִין דְלֹא פֶּרְבָא דַס"ל הוֹכַח אֶפְיֻלוֹ מֵאַה פְּעֻמִּים מִשְׁמַע וְתוֹכִיחַ לְתַלְמִיד לְרַב אֲתָא אֲלֵא דְהוֹכַח הוּא חֲדָא זְמַנָּא מִשְׁמַע.

וְתוֹכִיחַ לְכַמָּה זְמַנֵּי אֲתָא וְלֹא לְתַלְמִיד לְרַב אֲתָא. וְרַבֵּינוּ פָּסַק פְּסוּגְיָא דְעֶרְכִין דְּהִיא בְּרִיָּתָא סְתָמִית וְאֵע"ג שֶׁרַבֵּינוּ בְּפִי"א מֵהַל' נִחְלָה פָתַב הָשֵׁב אִפִּי מֵאַה פְּעֻמִּים מִשְׁמַע.

יֵשׁ לְחַלֵּק דְּהֵתֵם שְׁאֵנִי דְּמִשְׁמַעוֹת הַשְּׁבָה כְּדִי שְׁלֹא תֵאבֵד הוּא. וְזֶה יֵשׁ בְּיָדוֹ דְלִכְּנֵן מִשְׁמַעוֹת הָשֵׁב אִפִּי מֵאַה פְּעֻמִּים מִשְׁמַע אֲבָל מִשְׁמַעוֹ תוֹכְחָה הוּא שְׁיֹכִיחַ אֶת חֲבִירוֹ וְאִין מִשְׁמַע עַד שֶׁיִּקְבַּל מִמֶּנּוּ דְזֶה אִין בְּיָדוֹ שֶׁאֲפֹשֶׁר שְׁלֹא יִקְבַּל מִמֶּנּוּ וְהָרִי קִיָּים מִצְנֹת הוֹכִיחַ אֶת עֲמִיתָהּ לְהִכִי פָתַב רַחֲמֵנָא תוֹכִיחַ שְׁיֹכִיחֵנּוּ עוֹד אִם לֹא יִקְבַּל מִמֶּנּוּ כֵּן נ"ל וְדוּק: דִּין ח' הַמוֹכִיחַ אֶת חֲבִירוֹ תַחַל' לֹא יִדְבֵר לוֹ קְשׁוֹת וְכו' רֵאִיתִי לְדַקְדָּק בְּדַבְרֵי רַבֵּינוּ שֶׁמְקוֹדֵם פָתַב הַמוֹכִיחַ אֶת חֲבִירוֹ בֵּין בְּדַבְרֵים שֶׁבִּינּוֹ לְבִינּוֹ בֵּין בְּדַבְרֵים שֶׁבִּינּוֹ לְבִין הַמְקוֹם צָרִיף לְהוֹכִיחוֹ בֵּינוּ לְבִין עֲצָמוֹ וַיִּדְבֵר לוֹ בְּנַחַת וּבְלִשׁוֹן רַבָּה וְכו' מִשְׁמַע דְּגַם בְּדַבְרֵים שֶׁבִּינּוֹ לְבִין הַמְקוֹם צָרִיף שֶׁיִּדְבֵר לוֹ בְּנַחַת וּבִינּוֹ וּבִין עֲצָמוֹ וְא"כ הִיאָ אֵמַר הַמוֹכִיחַ אֶת חֲבִירוֹ תַחַל' לֹא יִדְבֵר אֱלֹהֵי קְשׁוֹת וְכו' בְּמָה דְבָרִים אֲמוּרִים בְּדַבְרֵים שֶׁבִין אֲדָם לְחֲבִירוֹ.

וְעוֹד שֶׁפָתַב לֹא יִדְבֵר לוֹ קְשׁוֹת עַד שֶׁיִּכְלִימֵנּוּ מִשְׁמַע דָּאִם אֵינָם קְשׁוֹת כ"כ עַד שֶׁיִּכְלֵם מוֹתֵר. וְלַעֲלִיל פָתַב וַיִּדְבֵר לוֹ בְּנַחַת וּבְלִשׁוֹן רַבָּה.

וְעוֹד מִמ"ש הַמוֹכִיחַ אֶת חֲבִירוֹ תַחַל'ה וְכו' מִשְׁמַע דְּבַתַּחַלָּה דוֹקָא. אֲבָל אִם לֹא שְׁמַע לוֹ מוֹתֵר לְהַכְלִימוֹ.

וּמָמָה שְׁאֵמַר וְכָל שֶׁכֵּן בְּרַבִּים מִשְׁמַע דְּמַהֲדֵר נְמִי עַל מָה שֶׁפָתַב תַּחַלָּה וְכו'. וְא"כ שְׁאֵם לֹא שְׁמַע מוֹתֵר לְהַכְלִימוֹ בְּרַבִּים אִפִּי בְּדַבְרֵים שֶׁבִּינּוֹ לְבִין חֲבִירוֹ.

וּמָמָה שֶׁפָתַב אֲח"כ אֲבָל בְּדַבְרֵי שְׁמִים אִם לֹא חֲזַר בּוֹ בְּסִתֵּר מְכַלְמִין אוֹתוֹ בְּרַבִּים. מִשְׁמַע דְּבְדַבְרֵים שֶׁבִין אֲדָם לְחֲבִירוֹ אִפִּי אִם לֹא חֲזַר בּוֹ בְּסִתֵּר אִין מְכַלְמִין אוֹתוֹ בְּרַבִּים: וְנ"ל דְּמִתַּחַלָּה שֶׁפָתַב רַבֵּינוּ דְבִין בְּדַבְרֵים שֶׁבִּינּוֹ לְבִינּוֹ בֵּין בְּדַבְרֵים שֶׁבִּינּוֹ לְבִין הַמְקוֹם שֶׁצָרִיף לְהוֹכִיחוֹ בֵּינוּ לְבִין עֲצָמוֹ וַיִּדְבֵר לוֹ בְּנַחַת וּבְלִשׁוֹן רַבָּה וְכו' הוּא מִשּׁוּם דְּהַתוֹכְחָה כְּדִי לְחַזֵּר בּוֹ.

וְא"כ צָרִיף בְּנַחַת וּבְלִשׁוֹן רַבָּה וּבִינּוֹ לְבִין עֲצָמוֹ כְּדִי שֶׁיִּקְבַּל תוֹכְחָתוֹ כְּדִי שְׁלֹא יִרְאָה לוֹ שֶׁהוּא לְהַקְנִיטוֹ נְאֻזִי יִתְכַעַס וְלֹא יִקְבַּל מִמֶּנּוּ. וְזֶה בְּנֹדָאֵי שְׁאִין חֲלִיּוּק בֵּין בְּדַבְרֵים שֶׁבִּינּוֹ

לבין חבירו בין בדברים שבינו לבין המקום ואחר כך אמר שאם אמר לו בדברים קשים עד שיכלימונו הרי הוא עובר שונאמר ולא תשא עליו חטא ואמר תחלה דהיינו שזה בתחלה מוזהר שלא להכלימו אבל אם לא שמע מותר להכלימו שלא ברבים.

ומה שכתב רבינו וכל שפן ברבים הוא קאי על מה שאמר קודם מפאן שאסור לאדם להכלים את ישראל. ואין הפוננה שאם לא ישמע לו מותר להכלימו ברבים ואח"כ ביאר לנו רבינו כמה דברים אמורים בדברים שבינו אדם לחבירו אבל בדברי שמים אם לא חזר בו בסתר מכלימין אותו ברבים.

והפוננה בזה שמצוות תוכחה צריף בינו לבין עצמו ובנחת ובלשון רפה ואם דבר לו קשות ולא הכלימו לא עשה מצנה פתקנה אלא לא עבר על ולא תשא עליו חטא. פיון שלא הכלימו אבל אם דבר אליו קשות הרבה עד שהכלימו עבר על ולא תשא עליו חטא: פרק ז' דין ב' אבל בעל לשון זה שיושב ואומר וכו' פשט דברי רבינו כמה שאמר אבל הפוננה דהוא צריף לבאר פוננת מה שאמר והוא המספר בגנות חבירו אע"פ שאמר אמת.

אלא שתכף אמר אבל האומר שקר נקרא מוציא שם רע על חבירו וכיון שפסק דבריו לומר על האומר שקר שהוא נקרא מוציא שם רע על חבירו אמר אבל וכו' דהיינו מה שאין פן על מה שקראתיו לשון הרע.

ופירש היכי דמי שזה שיושב כך וכך עשה פלוני וכו' על זה אמר הפתוב יכרת ה' כל שפתי חלקות וכו' פן נראה לפי קוצר דעת: השגת הראב"ד א"א לא אלא קשה הראשון מן השני שהראשון הוא תלימאי והורג נפשות והשני תנין ואינו הורג אלא את עצמו ע"כ נראה לי פירוש דבריו על מה שכתב רבינו יש עון גדול מזה שהוא גדול מן עון הרכילות אמר על זה שאינו פן שהרכילות הוא גדול שהוא לשון הרכיל שהוא שלישי.

דהיינו שהוא הולך אצל אחד ואומר לו כך אמר פלוני כך שמעתי על פלוני שרוצה לעשות לה רעה יקום המקבל רכילות זאת ונהרג לאותו פלוני שרוצה לעשות לו רעה ויקומו קרוביו ונהרגו לההורג ולהאומר לו שהוא גרם להריגת פלוני.

אבל בלשון הרע שאינה רכילות אלא אומר פלוני מעשיו כך שאין לו שייכות להשומע ולא יש בזה הענין אלא שנים האומר ומי שונאמר עליו בזה אינו הורג אלא את עצמו הוא האומר שהוא מגנה אותו.

ואין שייף בזה שיעמדו קרובי הנהרג ונהרגו את ההורג שהוא גרם לעצמו שהוא גינה אותו ובינה אותו לא כן המקבל הרכילות עד שעמד ונהרג בנדאי שיעמדו קרוביו ונהרגוהו שייאמרו לו למה תקבל רכילות עד שתקום ומהרג וכו' כ' יאמרו לראשון למה תעשה רכיל עד שנהרגו על ידך שנים ונהרגוהו שהוא הגורם במיתת השנים: דין ב' אחד המספר בלשון הרע בפני חבירו או שלא בפניו וכו' עיין למרן הכ"מ שתמה על רבינו שלמה לא כתב רבינו כרבא דאמ' כל מלתא דמתאמרא באפי מרה לית בה משום לישנא בישא ונלע"ד פיון דאמרו ליה כל שפן חוצפא ולישנא בישא שזאת סברא היא אמתית אף ע"ג דאמר להו אנא כרבי יוסי דאמר מימי לא אמרתי דבר וחוורתי לאחורי הוא לא השיב לסתור הך סברא אלא משום דס"ל כרבי יוסי.

וכינן שלא סתר ה' סבָרָא עבדינן הָכִי: הלכות תלמוד תורה דין ב' פֶּשֶׁם שְׁחֵיב אָדָם
ללמד את בנו וכו' א"כ לְמָה נְצַטְנוּהָ על בנו ועל בן בנו להקדים בנו לבן בנו לבן
חבירו ע"כ פתב מָרְן בכ"מ בן בנו נ"ל פֶּשֶׁוּט דְקוֹנָדָם דְנָקֵט בן בנו וה"ה לבן בן בנו
ולא ה"מ למכתב והודעתם לזרעה דה"א בנות בכלל ע"כ.

וקשה לי דאיה שנייה לומר דבנות בכלל וְהָא קָרָא פְתִיב בְּנֵיכֶם וְלֹא בְנוֹתֵיכֶם. ועוד דהא
צריה לכתוב והודעתם לבניה ולבני בניה פדי להקדים בנו לבן בנו: ונראה לי דאי פתב
לזרעה דהוא משמע אפי' בנות א"כ מוכרח לומר דמה דכתיב את בניכם הוא להקדים
בנו לבן בנו אתא וילהקדים בן בנו לבן חבירו.

הוא הָכִי דְרָשִׁינוּ פִּינּוּן דְמָפִי הַשְּׂמוּעָה לְמָדוּ וְשִׁנְנָתָם לְבָנֵיהּ אֵלּוּ תִּלְמִידָהּ שֶׁהַתְּלִמִּידִים
קרויים בנים. א"כ לְמָה נְצַטְנוּהָ על זרעו אלא פדי להקדים זרעו על זרע חבירו שפך
פוננת דברי מָרְן הנז' אלא שקשים דברי מָרְן אלו דמשמע דחייב ללמד את בן בנו
כמו בנו ובן בנו עד שילדין הקדמה הוא קונדם נמי דמאי דנקט בן בנו וה"ה לבן בן בנו
ע"כ.

וקשה שבגמ' אמרו פגון זבולון בן דן וכו'. דלפי התירוץ משמע דכשאמרו עד היכן.
הפוננה עד כמה דורות חייב. ואמרו עד אבי אביו ונקא וליכא למימר דהתם איירי בחיוב
שרמי עליו ללמדו דעד בן בנו רמי עליו בחיובא.

ומשם והלאה הוא מצוה דלא יהיה אלא בן חבירו אלא לענין קדימה היכא דבאו שניהם
ללמוד יקדים את בן בנו. ודייק רבינו לכתוב לשון חיוב בכנו ובן בנו.

ובלמוד התלמידים פתב לשון מצוה דזה אינו דהא רבינו נקט על בנו ועל בן בנו אח"כ
לשון מצוה שפתב א"כ לְמָה נְצַטְנוּהָ על בנו ועל בן בנו להקדים וכו' דהוא רוצה לומר
שלמה צריה הציווי בהם פינון שמצוה על החכם ללמד בן חבירו תורה.

באלו בודאי שצריה ללמדם אלא להקדים בנו לבן בנו דהיינו היכא שפאו יחד ללמוד
שמקדים בנו לבן בנו ובן בנו לבן חבירו. אבל בענין החיוב הם שונים.

וכינן שפן נמצא דמ"ש מָרְן דְקוֹנָדָם דְנָקֵט בן בנו וה"ה לבן בן בנו הוא משמע דגם בן בנו
בנו חייב ללמדו תורה. וגם ממה שפתב ולא ה"מ למכתב והודעתם לזרעה דה"א בנות
בכלל.

משמע דשונים בחיוב הלימוד דכמו דחייב ללמד בן בנו ג"כ חייב ללמד גם את בן בנו.
וזה דלא כמ"ש בגמ' עד אבי אביו ונקא.

הן אמת דדברי הגמ' שאמרו אבי אביו ונקא קשים דאיה שנייה לומר פך. והא בהה
ברייתא דספרי שהביא רבינו דבניה אלו תלמידה שאפ' בן חבירו חייב ללמדו תורה
כ"ש בן בנו ומוכרח לומר דמה שאמרו בגמרא עד אבי אביו ונקא דלא פהה ברייתא
ורבינו פסק פהבריית' ולא פדברי' האמוראים שאמרו בגמ' עד אבי אביו ונקא.

ועל פי זה שפיר פתב מָרְן נ"ל פֶּשֶׁוּט דְקוֹנָדָם לְבָן חַבִּירוּ דְנָקֵט בן בנו. וה"ה לבן בן בנו
וכו' שודאי שלהה ברייתא שהביא רבינו שאפ' אחר חייב ללמדו ודאי דעדיף בן בנו
להקדימו.

ולאו דוקא דנקט בן בנו. ולפי זה כפי שלא תקשה כיון שפן הוא הו"ל למכתב והודעתם לזרעה אמר דהו"א בנות נמי בכלל: פרק א דין ב' פיצד מלמדים הרב יושב בראש וכו' עיין להר"מ שהקשה על דברי רבינו שאמר שמתחלה הרב יושב והתלמידים היו עומדים והא מממרא דר' אבהו משמע שצריך שיהא הרב והתלמידים שוים וכו' ועוד מאין ראה רבינו בברייתא שהרב יושב.

והרי בברייתא אמרו סתם למדין מעומד ולמה הוא פן ע"כ: ואנכי קשה לי עליו דלמה צריך להביא המימרא דר' אבהו דהנה ליה להקשות עליו מדבריו אדבריו שמתחלה אמר ולא יושב הרב על הפסא ותלמידיו על הקרקע וכו' שצריך שיהיו שוין.

ואח"כ אמר ובראשונה היה הרב יושב והתלמידים עומדין ואמאי והא צריך שיהיו שוין. ועוד קשה לי עליו על מ"ש אח"כ וז"ל ונראה שרבינו אינו מפרש כפי רש"י ז"ל אלא הוא מפרש כן עומד ולומד כלומר כשהוא לומד מהקב"ה היה בעמידה אבל כשהוא שונה לתלמידים היה יושב ע"כ דבקהר מהיכן היו לו תלמידים כפי לשנו' להם דהא כתי' וא'שב בקהר ומוכר' לומ' שמה שאמ' או הפל על הכסאו' או על הארץ כפי שיהיו סמוכין זה לזה ויבינו בטוב ונה ממימרא דר' אבהו ומנה משמע דלימוד בישיבה שפיר דמי אלא שלא יהיו תלמידיו יושבים על גבי קרקע ואה"נ אם לא יושבו ע"ג קרקע אלא יהיו עומדים התלמידים כפי ללמוד בקירוב יותר להרב היושב שפיר דמי.

ולחכי קתני הך בריית' מימות משה ועד ר"ג לא היו למדין תורה אלא מעומד. דהיינו דזה עשו בעדיפות התלמידים ללמוד בעמידה שנה עדיף טפי.

וגם אפשר לחלוק כבוד להר' שלא יושבו בפניו עד שמת ר"ג וירד חולי לעולם ואינם יכולים זאת העדיפות והיו הפל יושבים בשנה פן גלע"ד: פרק ו' דין י"ד המזולזל בדבר אחד מדברי סופרים כתב מרן בכ"מ דהר"ן הקשה בר"פ מקום שנהגו וכו' ותירץ דבמלתא דעיקרא דרבנן וכו' וקשיא לי דהא נטילת ידים אין עיקר מן התורה אם לא על דרך אסמכתא ע"כ.

פי' קושיותו על הר"ן כן. דהיינו דלפי תירוץ הר"ן טעמא דנידו אלעזר בן חנניה על שפקפק בנטילת ידים משום דנטילת ידים מדרבנן היא.

ועל זה קא מקשה עליו דמה הוא מחשיב נטילת ידים דרבנן ואין לה עיקר מן התורה אלא עד שהיא סובר שמה שהזכירו בענין נטילת ידים כמה פסוקים לדיני הנטילה הוא על דרך אסמכתא בעלמא.

וכיון דאיכא אסמכתא לא שייך בה טעמא דכי עקר לה קא עקר לכולה מצוה ודמי למצוה דאורייתא פן פנונת מרן הכ"מ ואנדא לה קושיות המש"ל שהקשה על מרן כזה ודוק: הלכות עכ"ו וזקוקותיהם פרק ב' דין ט' מגדף שחזר בו בתוך כדי דיבור אינו פלום כתב מרן בכ"מ ובמה שכתב רבינו אלא כיון שגדף בעדים נסקל כלל דין אחר והוא דמגדף לא בעי התראה וכו' נ"ל דפירוש דבריו של מרן בדיבור זה הוא כן דמשמע ליה דמה שצריך דברי רבינו וכתב עוד אלא כיון שגדף בעדים נסקל דהוא לישנא יתירא משמע דכלל דין אחר דמגדף לא בעי התראה ואמר וצ"ע בפ' הנשרפים גבי הא דאמרין ורבנן מגדף הוראת שעה היתה.

דהיננו דהקשה לו על זה דאמר דכוננת רבינו מגדף לא בעי התראת דנזאי דלמד רבינו הכי ממגדף דלא ידע משה אי בר קטלא. וכתבשוה לפרוש להן על פי ה' אם חייב מיתה אלמא דלא בעי התראת פיון דלא ידעי אם חייב מיתה לא התרו בו.

ואמר דמזה ליכא למילף דהוראת שעה היתה וליכא למילף מינה לדורות. ועוד הקשה על זה דבפ"ק דסנהדרין דף ח' דתניא ושאר כל חייבי מיתות שבתורה אין ממיתין אותן אלא בעדה ועדים והתראת ואמר וממ"ש רבינו בהלכות עדות ואין לעדים וכו'.

משמע דכל היכא דליכא מעשה ליכא התראת. דהיננו פיון דכתב רבינו פ"א א"כ הותרו הקושיות שהקשה לפי שלא נוקא מגדף עד שאנו אומרים שלמד ממגדף דמדבר וא"כ קשה דהוא הוראת שעה היתה אלא שלמד רבינו ממקום אחר לכל היכא דליכא מעשה.

ולא קשה נמי מהו דתניא ושאר כל חייבי מיתות וכו' דהיא איירי בחייבי מיתות דאיכא מעשה פו נראה פירוש דבריו. אבל קשה לי דאיך שייך לומר דרבינו כלל דין אחר שהוא דמגדף לא בעי התראת והא רבינו כתב אלא וכו' דמשמע דהוא תשלום דבריו שאמר שאם חזר פתוך פדי דיבור אינו פלום על זה גמר דבריו אלא פיון שגידף בעדים נסקל.

ועוד קשה לי דמאי מקשה ממה דאמרו בפרק הנשרפים ורבנן מגדף הוראת שעה היתה דזה על חבישה דהורא' שעה היתה פיון שלא ידע משה אם הוא בר מיתה כל עיקר לא היה להם לחבשו פיון שלא נאמר בו מיתה מתחלה מה ספק היה להם להטיל עליו ספק מיתה ולחובשו.

אבל לענין התראת שלא היתה התראת והקב"ה אמר לו למשה להורגו נזאי דילפינו מיניה דמגדף לא בעי התראת: ועוד קשה לי על מה שאמר דממה שאמר רבינו בהל' עדות ואין לעדים זוממין שגגה לפי שאין להם מעשה וכו' משמע דכל היכא דליכא מעשה ליכא התראת.

דהיננו דבשביל זה מגדף ליכא ביה התראת וזה תימה והא בפרק ט' מהל' סנהדרין כתב רבינו בהמקלל עצמו או חבירו או נשיא או דיין בשם מן השמות וכו' שלוקה אינו לוקה עד שיתרו בו בפני עדים כשאר כל חייבי לאוין.

אלמא שפדבר שאין בומעשה נמי בעי התראת: הו אמת שלפי מה שכת' שם שאין בה מעשה לפיכך אין צריכים התראת משמע הכי דמשום שאין בה מעשה לפיכך אין צריכין התראת דכך צריך להיות בכל דבר וא"כ קשיין דברי רבינו אהדדי אבל דברי מרן הכ"מ שפביא ראיה משם למגדף קשה כמו שפכתתי: ועוד דלפי מה שהשיג שם הראב"ד דא"כ מגדף לדעת חכמים לא? הא צריך התראת וכו'.

אלמא דפשיטא ליה דמגדף בעי התראת גם לרבינו וקא מקשה עליו דלפי דבריו הכא היה צריך דלא בעי התראת: דין י' כל השומע וכו' אבל השומע מפי עכ"ו אינו חייב לקרוע. עיין להכ"מ שהקשה למה פסק רבינו בשומע מן העכ"ו עם שמואל ובברכת פנוי פרבי חייא.

והרב לח"מ תירץ דהסברא הכריחו דודאי מפי העכ"ום אין סברא שיקרע דא"כ נתמלא
הבגד קרעים. וכינון דהוא אינו בן ברית ודאי דאין לנו לקרוע על ברכתו וכו'.

ואין סברא לפסוק כר' חזיא ע"כ. ולא ידעתי פוננת דבריו שאם הוא לא פסק כר' חזיא.
א"כ רבינו איירי אפי' שלא בזמן הזה וכשמואל ושלם בזמן הזה לא יתמלא כל הבגד
קרעים. ואפ"ה אינו חייב לקרוע דהא ר' חזיא לא אמר משום שיתמל' כל הבגד קרעים
אלא בזמן הזה.

וא"כ אמאי קאמר דרבינו עשה מסברא דא"כ נתמלא כל הבגד קרעים והא דיתמלא כל
הבגדים קרעים אלא בזמן הזה והיאך פתב טעם זה אפי' לשלם בזמן הזה. וכי תימא
דרבינו איירי לזמן הזה א"כ הוא פסק פריי חזיא דלשמואל איירי אפי' שלא בזמן הזה
דהא קאמר בש"ס ופליגא דר' חזיא בתרנוניהו וכו'.

וש"מ בזמן הזה הוא דלא יהא מעיקרא חייב דמשמע הא לשמואל אפי' מעיקרא אינו
חייב: פירק ג' דין ד' ספת לה צואה וכו' זרק מקל בפניה חייב ואינה נאסרת. הנה רבינו
לא שינה מלשון המימרא דאמר רב נחמן אמר רב אבהו אמר רב ע"א שעובדין
אותה במקל וכו' שפתב כה שעובדין אותה במקל והיא כמו המימרא הראשונה ג"כ דאמ'
רב יהודה אמר רב משמע דסבר דפליגי המימרות פיון דבלשון אחד הם ובראשונ' קתני
זרק פטור ובשניה קתני חייב ופסק כמימרא בתרייתא ובכל אופן עבודתה במקל ואפילו
בקשקוש בעלמא דגם בזרק מקל בפניה חייב דלא בעינו כעין זריקת הדם אלא לאסור
המקל משום תקרובת.

ולפי מימרא זו ודאי דסבר דברייתא דשחט לה חגב דפטרי רבנן איירי בשאין עובדין
אותה בחגב בענין אחר פלל. וזה שפתב רבינו בשחט לה חגב פטור אלא א"כ היתה
עבודתה בכף ולא אמר אלא א"כ כה עבודתה דמשמע שפה עבודתה ששוחטין לה חגב.

אבל לשון עבודתה בכף שהוא לאו דוקא ששוחטין לה חגב אלא שעובדין אותה בחגב
גם בענין אחר שלא בשחיטה דהוא פסק כפי המימרא השניה. והה' שקלא וטריא שעשו
בש"ס בתחלה הוא לפי המימרא הראשונה והשתא הה' דספת לה צואה לא בעינו בצואה
לחה כמו שאוקמו לה בתחלה דהה' ברייתא לענין חייב היא.

ואה"נ דחייב אפי' בצואה עבה. וסובר רבינו פיון דהאי ברייתא לא קתני שעובדין אותה
בצואה משמע אפי' אין דרף עבודתה בכף וכמו שפירש רש"י לה דאיירי אפי' אין
עבודתה בכף ואפשר דטעמא הוא דדמיא לעבודת פעור דלא גרע מהה' עובדא שהביאו
בש"ס דקנח לה בחוטמו והה' שנסף לה עביט של מי רגלים משום דדמי למנסף דחייב
אפי' אין עבודתה בכף.

ולכהי רבינו פתב סתם ספת לה צואה או שנסף לה עביט של מימי רגלים חייב בן נלע"ד
סברת רבינו והוה דבריו נכונים בטוב טעם ודעת ודוק: פירק ד' דין ב' או שהודחו מאליהן
אין דנין בה וכו' פתב מרן הכ"מ ואע"ג דמשמע דדחיה היא פסק רבינו פונתה משום
דטעמא דמסתבר הוא ע"כ פי' דבריו על מה שפסק רבינו כדברי הפשטן מ"ש הדיחוהו
נשים על זה אמר דמשמע דדחיה היא דהיינו דמה שהשיבו על הפשטן הנה בטר נפשייהו

גרידי לאו דקא מקשה על פישוט ת"ש וכו' דקושיא בעלמא קא מקשה עליה וא"כ רבינו דקא פסק בדברי הפשטן לא חש להך קושיא פיון דהיא קושיא בעלמא.

אלא משמע דדחיה היא דדחי הפישוט ההוא וא"כ יקשה על רבינו דפסק בדברי הפשטן שגדחה הפישוט ההוא לזה תירץ דרבינו פסק פנותה דהך פישוט' משום דטעמ' דמסתבר הוא שאינה עיר הגדחת כמו צד ראשון של הבעיא וידיחו אמר רחמנא ולא שהודחו מאליהן: ועוד אפשר לומר דהגירסא בדברי מרן הכ"מ פה היא וכיון דמשמע דדחיה בעלמא היא פסק רבינו פנותיה משום דטעמא דמסתבר הוא דהיינו פיון שהוא דחיה בעלמא פסק פנותיה דהפשטן משום דטעמ' דמסתבר הוא שאינה נעשית עיר הגדחת וכמו שפכתתי: דין ד' ואין ב"ד אחר עושה שלש ענירות הגדחות זו בצד זו אבל אם היו מרוחקות עושה.

הנה רבינו פסק דב"ד אחד הוא דאין עושה שלש ענירות הגדחות זו בצד זו אבל ב' בתי דינין עושין ונ"ב הא דב"ד אין עושה דוקא במקורבות אבל אם היו מרוחקות עושה אפי' ב"ד אחד. וכן פתב בפ"ה המשנה וז"ל וזה שהזהיר שלא להחריב שלש ענירות אין זה אלא בב"ד אחד ומקום אחד פלומר שלא יהיו קרובות זה לזה עכ"ל.

ועיין במרן הכ"מ מה שהקשה על רבינו ואנכי איש צעיר נלע"ד שטעמו של רבינו מדהביא הש"ס דברי ר"ל אחר דברי רב משמע דבא להוסיף עליו והוא על דברי רב דמנין קמא דאמר דב"ד אחר הוא דאין עושין הא בשנים ושלשה בתי דינין עושין ועלא קאמר דלא שנו במתניתין אלא במקום אחד אבל בשנים וג' מקומות עושין אפי' ב"ד אחד דאי אפשר לומר דבא להוסיף על דברי רב דמנין בתרא דהוא דאפי' בשנים ושלשה בתי דינין אין עושין ואמר ריש לקיש לא שנו אלא במקום אחד אבל בשנים ושלשה מקומות עושין דהא אמר טעמא דרב משום קרחה.

ולזה הטעם אפי' בשנים וג' מקומות אין עושין דהא ר' יוחנן דאמר דאין עושין אפי' בשנים וג' מקומות הוא משום קרחה. ומוכרח לומר דר"ל איירי בלישנא קמא דמנין אמר רב וכיון דר"ל אתי בדברי רב דמנין קמאי פסק רבינו הכי ולא פסק בדברי ר' יוחנן אפילו דתניא פנותיה דהך ברייתא אינה בדברי תרי לישני דרב ודלא פריש לקיש וזה ברייתא לא אתיא כמתניתין נמי דהא קתני אבל עושין אחת או שתיים משמע אפי' במקום אחד ולהך ברייתא דוקא אחת ביהודה ואחת בגליל וכן בברייתא קמא מפורש דבשתיים עושין אפי' במקום אחד דהא קתני הא מה מקיים אחת ולא שלש משמע דבכל מקום ואפי' במקום אחד: דין י"ד הבכור והמעשר שבתוכה תמימים הרי הן קדשי מזבח וימותו וכו' עיין למ"ש מרן בכ"מ דרבינו מפרש דר"ש אתא לאפלוגי את"ק וכו' ופסק רבינו כת"ק.

הנה מ"ש מקודם והבין ר"ש בת"ק דהיינו באותו שאין נאכלין במומן אבל בכור ומעשר שהם נאכלין במומן שללה ניהו ובכלל הו"ע"כ הוא לפי שמ"ש שרבינו פסק כת"ק דר"ש פליג. א"כ איירי בבעלי מומין דהא רבינו פסק גם בבכור ומעשר התמימים דמותרו אלא בעלי מומין הם שבכלל בהמת' ויהרגם וזה אתי לפירוש רבינא שר"ש בא לאפלוגי דגם בבעלי מומין הם נקראים שלל שמים ואינו נהרגין.

ורבינו פסק כת"ק שנהרגין. אבל לשמואל דמפרש דגם לר"ש דאם היו הבכור והמעשר בעלי מומין דהשתא נאכל לבעלים בהמתה קרינו בה.

א"כ במאי פליג ר"ש את"ק והוא אמר דר"ש אטא לאפלוגי את"ק ומנכרח לומר שמ"ש בתחלה והבין ר"ש כת"ק דהיינו באותן שאין נאכלין במומן אבל בכור ומעשר שהם נאכלין במומן שללה ניהו ובכלל בהמתה הווי נאטא ר"ש למימר דבכור ומעשר בעלי מומין אמעיטו מבהמתה הוא קאי ארבינא.

אבל אליבא דשמואל דר"ש ס"ל הכי דתמימים דבכור ומעשר לאו בהמתה הוא א"כ הוא ר"ש הבין פדברי ת"ק דס"ל דבכור ומעשר אפי' תמימי מקרו בהמתה. ונאטא ר"ש לאפלוגי ואמ' דלאו בהמתה היא.

ורבינו מפרש פדברי רבינא ופסק כת"ק: וכשאמר אח"כ ועוד י"ל דאפי' את"ל דסבר רבינו דר"ש לא פליג וכו' הפוננה דאז רבינו מפרש כשמואל והוא מבואר שלדברי שמואל אם אנו אומרים שר"ש לא פליג את"ק אלא לפרושי דברי ת"ק דבכור ומעשר דנאכלין במומן ג"כ אם הם תמימים ג"כ ימותו.

ועל זה אמר אף על גב דבתרא הוא וכו' דהיינו וכיון שר"ש אינו חולק א"כ הו"ל לרבינו למפסק פדברי רבינא שהוא בתרא וס"ל דבכור ומעשר גם בבעלי מומין לאו בהמתה היא לזה אמר מ"מ פיון דשמואל פליג עליה ותלמודא נמי מקשה בפשיטות אלא בבעלי מומין שללה ניהו סבר רבינו דהכי נקטינו והוא מבואר: פרק ה' דין ה' המסית אחרים לעבדו ואמ' להם עבדוני אם עבדוהו נסקל ואם לא עבדוהו אע"פ שקבלו ממנו ואמרו אין אינו נסקל.

אבל אם הסית לעבודת איש אחר וכו' אם קבל ממנו ואמר הן גלף ונעבדו אע"פ שעדיין לא עבד שניהן נסקלין וכו'. ראיתי לדקדק בדברי רבינו שבמסית לעצמו אמר ואמרו הן ובמסית לעבודת איש אחר כתב אם קבל ממנו ואמר הן גלף ונעבדו.

דמשמע כשאמר הן לבד אינן נסקלין. וא"כ מאי הפרש בין כשאמר עבדוני לאמר לעבודת איש אחר וגם כן במה שאמר רבינו כשאמר עבדוני כשאמרו לו הן דוקא משמע דאם אמרו לו הן נעבדו מתחייב.

ולפי הטעם שאמרו בש"ס שטעם שפטור משום דלא שמעי ליה מימר אמרי מ"ש איהו מנו ואין דקאמר אחוכי עליה. א"כ אפי' אמרו ליה הן נעבדו הנה ליה נמי נימא דאחוכו עליה.

ועוד דלפי הטעם של הפטור הוא משום דאמרו מאי שנא איהו מינן אפילו אם נאמר דרבינו שכתב במסית לעצמו הן לאו דוקא והוא אפי' אמרו לו נעבדו אפ"ה פטור. ונמצא שיש הפרש בין במסית לעצמו בין במסית לעבודת איש אחר.

אפתי קשה פיון דמימר אמרי מאי שנא איהו מינן זה שייך גם במסית לעבודת איש אחר: ועוד קשה דאמאי פטור כשאמר עבדוני אע"פ שלא קבלו אותו בעבודה. מ"מ הוא מסית וחיוב ועבדינו ליה פדיו מסית דעלמא וכמ"ש רבינו קודם זה: והנה לפי מה שאמרו בש"ס על האי פלוגתא דרבי יהודה ורבי מאיר דמה שמחייב ר"מ כשאמרו הן משום

דהן דאָמרי ליה קושטא הוא ורבי יהודה ס"ל דאחזיכו עליה משמע בָּהֶן לבד הוא קבלו דבריו לר"מ.

ולרבי יהודה לא קבלו דאחזיכו עליה דאמרי מאי שנא איהו מינן משמע דהן בלא אמר עבדוני קבלה מקרי. ולפ"ז בָּמָה שאמר רבינו במסית לעצמו ואמרו הן אפ"ל אמרו לו נעבוד דאחזיכו עליה אלא דנקט פדברי הש"ס בָּמָה שאמרו על הבריייתא דקמפלגי במסית לעצמו ואמרי ליה הן קמפלגי מר סבר מסית לעצמו שמעי ליה ואין דקאמרי ליה קושטא הוא.

ומר סבר מסית לעצמו לא שמעי ליה מימר אמרי מ"ש איהו מינן דינן. ואין דקאמר אחזיכו עליה ומה שפתיב רבינו במסית לעבודת איש אחר או לשאר מיני עכו"ם אם קבלו ממנו ואמר הן גלף ונעבוד וכו' הכי הוא לשון המתניתין שהביאו שם דתנן רבי יהודה אומר לעולם אינו חייב עד שיאמר אלוף ונעבוד וכו' דבזה אם אמרו הן אינו נראה דקבלו לאלוה עד שיאמרו בפירוש אעבוד וכו' ואינו כאומר עבדוני.

כשאמרו הן נראה שקבלו לעבוד אותו מעכשיו ולהכי ר"ע אמר דהן קושטא הוא ור"י ס"ל דאחזיכו עליה דנדאי משמעות הן קבלו לעבדו פינן שהוא בפניו ואמרו לו הן לעבדו מעכשיו משמע אלא חוכא דאחזיכו עליה דמימר אמרי מ"ש איהו מינן דינן.

ומ"ש רבינו דבעבודת איש אחר מתחייבין אם אמרו נעבוד וכו' והרי איכא טעמא דפיטור דלא שמעי ליה דמימר אמרי זה האיש מ"ש איהו מינן דינן אפשר לומ' דרבינו סובר פינן דלא נקטי אלא באומר עבדוני משמע דבאומר על עבודת איש אחר לא אמרינן דאחזיכו עליה כנז' לפי כששהוא בפניהם ורואים אותו שאין בו דבר נוסף עליהם לא שמעי ליה ומימר אמרי וכו'.

אבל על איש אחר יאמרו שאפשר שהוא ראוי לעבוד שיתפתו לדברי המסית ומקבלים אותו באלוה. ועל הקושטא האחרונה שאמאי פטור המסית כשאומר עבדוני דהוא מסית ועבדינן ליה פדין מסית דעלמא הוא דרבינו סבר פתירויך התוספות ראשון שתיקצו על זאת הקושטא דמסית לעצמו לא חשיב מסית כל פה משום דלא שמעי ליה דאמרי מ"ש איהו מינן יעו"ש בד"ה ומר סבר וכו': פרק ו' דין א' העושה אוב או ידעוני וכו' פתיב מרן בכ"מ דפסק רבינו פרבי יוחנן דאליביה דעוני נמי חייב על זדונו פרת ועל שגגתו חטאת דלא פריש לקיש יעו"ש ועיין להלח"מ מה שהקשה על רבינו.

ואנכי הוואה מ"ש רבינו בפירוש המשנה וז"ל מה שאמר בעל אוב ולא אמר ידעוני והוא ענין מה שאמר הוואיל ושניהם בלאואחד נאמרו אל האנבות ואל הידעונים ורישיה דקרא נקט רוצה לומר האוב הנזכר בתחלת הפסוק והוא מורה על שלאחריו ע"כ ובד"ה השגגה היא וכו' וכן מגדף אין חייב על שגגתו חטאת שנאמר לעושה בשגגה וכו'.

אלמא דרבינו סבר דמתני' אולא פרבון ולא כר"עק ולהכי פסק פרבון. ואין זה דברי סוגיין בסנהדרין דהוא מפורש דגם לרבי יוחנן מתניתין ר"עק דאמר לא בעינן מעשה.

וגם בסוגיא דכריתות דף ז' פה אמרי שמעו רבון לר"עק דתני אוב ולא תני ידעוני ואמרו ליה מאי שנא דלא מיייתי ידעוני קרבן משום דלית ביה מעשה מגדף נמי לית ביה מעשה.

אלמא דמתני' היא ר"עק ויהידעוני אינו מביא קרבן: לכן נראה לי דנדאי דברי ר' יוחנן שאמר הואיל ושניהם בלאו אחד נאמרו. פשט דבריו דתייב על שניהם קרבן. ומה שלא קתני ידעוני דריש דקרא נקט והוא מורה על שלאחריו דהם שונים בדינם. וידעוני הוא יש בו נמי מעשה.

ומה שאמר שם ורבי יוחנן מ"ט לא אמר פריש לקיש אמר לה מתני' דכריתות ר"עק היא דאמר לא בעינו מעשה הש"ס קא שקיל וטרי הכי לפי דס"ד דר' יוחנן ס"ל דאין בו מעשה הידעוני. אבל למה שאמרי אח"כ והתניא אינו חייב אלא על דבר שיש בו מעשה כגון זבוח קטור וניסוף והשתחוואה ואמר עלה ר' יוחנן אפילו תימא לרבנן כפיפת קומתו לרבנן הוי מעשה א"כ לא גרע ידעוני דמקרי מעשה דהוא מניח עצם עוף בפיו ומקטיר ועושה מעשים אחרים.

וא"כ מפרשין דברי ר' יוחנן שאמר והואיל ושניהם בלאו אחד נאמרו וכו' דהם שונים ושניהם יש בהם מעשה ולא נקט אלא אוב שהוא תחלת הפסוק. ומה שאמרו בש"ס בכריתות דף ז' שמעו רבנן לר"עק דתני אוב ולא תני ידעוני ואמרי ליה מאי שנא ידעוני דלא מיימי קרבן משום דלית ביה מעשה מגדף נמי לית ביה מעשה נקטי בדברי ר"ל ולר' יוחנן מפרש דהא דקתני נחכמים אומרים אף המגדף מהדרי אדברי ר' מאיר דאמר חוץ מן המטמא מקדש וקדשיו וכו' קאמרי ליה רבנן אף המגדף ומה שקתני בתחלה המגדף נקט לה תנא לענין שהוא חייב פרת ולא לענין חיוב חטאת כמו שנקט טומאת מקדש וקדשיו שאין מביאין קרבן: ומעתה לפי מה שפירשתי בדברי ר' יוחנן שהפנונ' שאמר הואיל ושניהם בלאו אחד נאמרו והואיל דאוב בתחל' הפסוק נאמר נקט ליה תנא והוא מורה על שלאחריו אתי שפיר שרבינו כתב בפ"ה מהל' שגגות דהמ"ג פרייתות אם עשאן פלם בהעלם אחד חייב מ"ג חטאות דאינו מפרש בדברי רש"י ז"ל דמפרש דברי רבי יוחנן דאמר הואיל ושניהם בלאו אחד נאמרו שאם עשה שניהם בהעלם אחד אינו חייב אלא חטאת אחד דהרי רבינו כתב פל המ"ג חטאות דמשמע שגם האוב והידעוני אם עשאן בהעלם אחד חייב שתיים אלא לדברי הכ"מ שכתב בפירושו רש"י קשה דברי רבינו דפ"ה מהל' שגגות הנז'.

והנה רבינו כתב דטעם ביקול קרבן משום דהוי מצנת עשה ונהנה יכול לומר משום שאין בו מעשה שהוא ישוב ולא עשה אלא משום דזה הטעם אתמר בש"ס עלליהו דנה אף למחייב בדבר שאין בו מעשה משום זה מפטר פיון שהוא מצנת עשה להכי נקט רבינו משום זה פיון שהוא נז' בש"ס: דין ט' הנוטע אילן אצל המזבח או בכל העזרה וכו' כתב מרן בכ"מ בספרי פ' שופטים וכו' ת"ל פל עץ אצל מזבח ה' וראב"י אומר וכו'.

הנה נדאי דבריו כפי גירסתנו ט"ס וצ"ל ומדלא אמר ראב"י אומר מנין שהעושה אכסדרה בעזרה בל"ת כדקתני גבי נוטע אילן משמע לרבינו דלא לקי עליה ומשמע דמדרבנן הוא דמתסר וקרא אסמכתא בעלמ' ע"כ.

עוד כתב ומפל מקום יש לתמוה על רבינו למה גבי נוטע אילן בעזרה דמשמע דחוץ לעזרה שרי ובספרי אסר גם בהר הבית וכו' ואפשר דסבר רבינו דראב"י פליג את"ק וסבר דליכא איסורא אלא בעזרה בלבד ופסק כמותו משום דמשנתו קב ונקי ע"כ.

ולכאורה קשה מאי קאמר דהא ראב"י לא הזכיר אילן אלא אכסדרה דלא קאמר לה ת"ק. ואם פנונתו פינו דאכסדרה דקאמר הוא בעזרה משום דכתיב אצל מזבח ה' אלהיך ועלה אמר קאמר פל עץ דמרבינו מנשה אכסדרה גם אשירה דכתיב הוא אצל מזבח ה' אלהיך א"כ כמו דאכסדרה דאין בה אלא איסורא בעלמא גם האשירה: ואם שר לומר פינו דכתב לאו דלא תטע לה אשירה אה"נ דיש בה מלקות אבל אאפסדר' דנפקא מפל עץ לית בה לאו אלא איסורא בעלמא: פ"ק ז דין ו' והנמצאות במדינה אם הנה עומדין על פתח המדינה ונהה ביד הצורה צורת מקל וכו' עיין במרן הכ"מ שהביא דברי הר"ן שכתב אבל הרמב"ם כתב והנמצאות במדינה וכו' מפלל דס"ל דר"י דאמר בעומדין על פתח המדינה בין לר"מ בין לרבנו קאמר ולא קאי אדרב יהודה אמר שמואל דאוקמא באנדרטי של מלכים.

אלא אוקמתא באנפי נפשה היא. ופסק הר"ן ל"ל כר"י ע"כ.

פנונת דבריו דרבינו סובר דרבי יוחנן דאמר בעומדין על פתח המדינה בין לר"מ ובין לרבנו קאמ' ורבנו בעי שיש בידו צפור וכו' וזה לאו דוקא באנדרטי של מלכים דהוא דאגב חביבותא פלחי ליה אף על פי שפאו דברי ר' יוחנן אחר אמר רב יהודה אמר שמואל באנדרטי של מלכים שנינו אין הפנונה שפא להוסיף אדרב יהודה אמר שמואל.

וכמו שהוא מפרש דדברי ר' יוחנן איירי בין לר"מ בין לרבנו ודאי פה מפרש בנדאי דהכי נמי משמע דדברי רב יהודה אמ' שמואל דאיירי בין לר"מ בין לרבנו. על זה אמר דלא קאי אר' יוחנן אדרב רב יהודה אמר שמואל אלא אוקמתא באנפי נפשה היא דהיינו דאע"פ שאיירי דברי רב יהודה אמר שמואל בין לר"מ בין לרבנו ר' יוחנן לא קאי אדרביהם דהיינו דלר' יוחנן לא בעי באנדרטי של מלכים דוקא ומשום דאגב חביבותא פלחי ליה אלא פל צורה שעומדת על פתח המדינה ונהה ביד הצורה או מקל חזקתו שהוא לעכ"ום ואסור בהנאה ורבינו פסק כר' יוחנן ולא קשיא תו מה שהקשה עליו מרן הכ"מ והניח בצ"ע פן נ"ל: פ"ק ח' דין א' ואת המעיינות הנובעין לרבים עיין למה שהקשה הר"מ על רבינו.

ואנכי הרואה ראיתי לדקדק בדברי רבינו שכ' ואת המעיינות הנובעין וכו' דלמה הוסיף הנובעין ונהה ליה לתפוס לשון המימרא שפ"ה נאמרה אמר ר' יוחנן משום ר"ש בר יהוצדק מים של רבים אינן אסורים ומוכרח לומר שרבינו סובר שדברי ר' יוחנן הנז' מלתא בטעמא נאמרו פינו שהם נובעין לרבים ודאי שלא יש שם תפיסת ידי אדם.

אבל בשל יחיד אע"פ שהם נובעין אפטר שעשה בהם שום תיקון פינו שהם שלו ונובעין לרבים בנדאי ליכא שם תפיסת ידי אדם. ומה שאמרו שם בש"ס לא צריכא דטפחינהו בידיה.

אין הפנונה דברבים אע"ג דטפחינהו בידיה מותרים אלא בא לתרץ הא דיחיד נאסרים שהכי תיזיק מדברי ר' יוחנן דהוא משום דטפחינהו בידיהם. הפנונה משום דביחיד אמרינו דטפחינהו בידיהם אבל בטפחינהו בידיהם בנדאי אפי' במים של רבים אסורים.

ולהכי בדין מים שעקרו הגל והשתחנה להם לא אסרו. כתב סתם אפי' במים של יחיד.

כִּינּוּן שֶׁהוּא לֹא עֲשֵׂה שׁוּם מַעֲשֵׂה שְׁעָקָרן הַגֵּל. וְהַכִּינּוּנָה דְבָמִים שְׁלֹא נַעֲשֶׂה בָהֶם שׁוּם מַעֲשֵׂה בְּנֹדָאֵי פְּגוֹן שְׁנִבְעוּ מִן הָאֲרִץ בְּאוֹתָהּ שְׁעָה וְלֹא נַעֲשֶׂה בָהֶם שׁוּם מַעֲשֵׂה וְכֹא הַגֵּל וְעָקָרן לֹא נֶאֱסְרוּ אִפִּי' בְּשֵׁל יָחִיד וְאִם נִטְלוּ בְּיָדוֹ וְהַשְׁתַּחֲוָה לָהֶם אִפִּי' הֵם מִמַּעֲיָנוֹת הַנּוֹבְעִין לְרַבִּים אֲסָרן כִּינּוּן שְׁעָשֶׂה בָהֶם תְּפִיסַת יְדֵי אָדָם.

וְכֵן מִשְׁמַע מִדְּבָרֵי מֶרֶן הַכ"מ דְּטַעַם מִים שֶׁל רַבִּים הוּא מִשׁוּם שְׁלֹא נַעֲשֶׂה בָהֶם תְּפִיסַת יְדֵי אָדָם שְׁפָה כַּת' וְז"ל וּמ"ש כָּל שְׂאִין בּוֹ תְּפִיסַת יְדֵי אָדָם וְלֹא עֲשָׂאָהוּ אָדָם כִּינּוּן לֹא מֵר שְׁלֹא הַגְּבִיָּהוּ אָדָם וְגַם לֹא עֲשָׂאָהוּ אָדָם וּמִים שֶׁל רַבִּים הָרִי לֹא הַגְּבִיָּהוּ אָדָם ע"כ: שֵׁם עֲשָׂאָה חֲלִיפִין לַעֲכ"וּם אֲסָרָה וְכו' עֵינֵינוּ לְמֶרֶן בַּכ"מ שֶׁהַקְּשָׁה עַל רַבִּינוּ דְּבִסְגָנִיא מִשְׁמַע דַּהֲמ"ד אֲסוּרִין כַּמ"ד שְׁנֵי פְּתוּבִין הַבְּאִין כַּא' מְלַמְדִין וְסוּגְיָנוּ בְּעִלְמָא דְּאִין מְלַמְדִין וְא"כ הַיָּאָה פֶּסֶק רַבִּינוּ כַּמ"ד אֲסוּרִין וְהַנִּיחַ בַּצ"ע.

וְאַנְכִי אִישׁ צָעִיר נ"ל לְתַרְץ דְּרַבִּינוּ סֶבֶר דְּלִיתָא לְהַךְ דְּחִיָּה דְּקָא דְּחִי לִיהַּ שְׂאָמֵר מִשׁוּם דְּהוּי ע"א וְשָׁבִיעִית שְׁנֵי כְּתוּבִים הַבְּאִים כְּאֶחָד דְּהָא אִין שְׁנִיָּהֶם שׁוּין דַּע"א חֲלִיפִי חֲלִיפִין אֲסוּרִין עַד סוּף כָּל הַדּוֹרוֹת וּבְשָׁבִיעִית דְּנֹקָא אֲחֵרוֹן נִתְפַס וְהַשְׂאָר מְוֹתְרִין.

וְא"כ אִי הָיִי כְּתִיב חַד לֹא אֲתִי חֲבָרְיָה מִיָּנִיָּה וְכַמּוֹ שֶׁהַקְּשׁוּ שֵׁם בְּתוֹ' בַּד"ה מִשׁוּם דְּהוּי ע"א וְשָׁבִיעִית וְכו' וְהַנִּיחוּ בְּקוֹשְׁיָא וְא"כ עָרְלָה וְכִלְאֵי הַפְּרָם צָרִיכֵי מִיַּעוּטָא וְאֲתִי לְהַכִּי הַהוּא לְמִיַּעוּט עָרְלָה וְכִלְאֵי הַפְּרָם שְׂאָם מְכָרוּ וְקוֹדֶשׁ בְּדַמִּיהוֹן מְקוֹדֶשֶׁת.

וְא"כ קָמָה לָהּ הָאִיָּה דְּרִשָּׂא אֲמֵר קָרָא וְהֵייתָ חֲרָם כְּמִנְהוּ כָּל מַה שְׂאָתָה מֵהִי' מְמַנּוּ הָרִי הוּא כְּמִוְהוּ. וְמַה שְׁהַשִּׁיב לוֹ דְּהוּא סֶבֶר כַּמ"ד שְׁנֵי פְּתוּבִין הַבְּאִין כְּאֶחָד מְלַמְדִין הוּא לְפִי דַּעְתוֹ דְּחִשְׁבִּיב לְהוּ שְׁנֵי פְּתוּבִין הַבְּאִין כְּאֶחָד וְהוּא מְצִי לְהַשִּׁיב לוֹ דְּאִין זֶה שְׁנֵי פְּתוּבִין הַבְּאִין כְּאֶחָד שְׂאִינָם שְׁוִים כַּמ"ש: שֵׁם בְּמַה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּבִהְמַת עֲצָמוּ אֲבָל אִם שְׁחַט בְּהֵמַת חֲבִירוֹ לַעֲכ"וּם אוֹ הַקְּלִי' לֹא נֶאֱסָרָה שְׂאִין אָדָם אוֹסֵר דְּבָר שְׂאִינוּ שְׁלוֹ עֵינֵינוּ לְהַשְׁגַּח הַרְּאָב"ד שַׁכְּת' מִיְהוּ דְּנֹקָא בַּעֲכ"וּם אוֹ בְּיִשְׂרָאֵל מוּמָר אֲבָל בְּיִשְׂרָאֵל אַחַר אֲמַרִּינוּ לְצַעֲוֹרִיָּה מְכֻוֹן ע"כ וְהַכִּינּוּנָה אַע"פ שְׂרַבִּינוּ אִיְיָרִי בְּיִשְׂרָאֵל שְׁכֹן כַּת' שְׁחַט בְּהֵמַת חֲבִירוֹ וְכו'.

מ"מ לְפִי הַטַּעַם שַׁכְּת' מִשׁוּם דְּאִין אָדָם אוֹסֵר דְּבָר שְׂאִינוּ שְׁלִי א"כ אִפִּי' עַכ"וּם אוֹ יִשְׂרָאֵל מוּמָר אִינוּ אוֹסֵר אֲלָא שְׁדַבְּרִיו תְּמוּהִין שְׂאוֹתָם חֲלוּקִים לֹא לְדַעַת רַב הוּנָא נֶאֱמָרוּ אֲלָא לְדַעַת רַב נַחְמָן וְרַב עַמְרָם וְרַב יְצַחְקָא וְכַמּוֹ שֶׁהַקְּשָׁה מֶרֶן בַּכ"מ וְהַרְל"מ: וְאַנְכִי אִישׁ צָעִיר נִלְע"ד דַּע"ג דְּרַב הוּנָא אִפִּי' בְּיִשְׂרָאֵל קַאמ' אָדָם אוֹסֵר דְּהָא רַב נַחְמָן מִשׁוּם הַכִּי קָאֲמֵר דְּלֹא הָיִי פְּתַנְאִי וְהוּא הַרְּאָב"ד אִמ' בְּתַחֲלָה דְּאָדָם אוֹסֵר דְּבָר שְׂאִינוּ שְׁלוֹ ע"י מַעֲשֵׂה כַּדֵּר' הוּנָא.

הַכִּינּוּנָה דְּלַעֲנִין דִּינָא הַכִּי הוּא דְּאָדָם אוֹסֵר דְּבָר שְׂאִינוּ שְׁלוֹ עַל יְדֵי מַעֲשֵׂה וְדִלָּא כְּרַבִּינוּ שְׁפִסַּק שְׂאִין אָדָם אוֹסֵר דְּבָר שְׂאִינוּ שְׁלוֹ אִפִּי' עַל יְדֵי מַעֲשֵׂה. אֲבָל .

כִּינּוּן דְּרַב נַחְמָן וְרַב עַמְרָם וְרַב יְצַחְקָא אֲמָרֵי שְׁדַבְּרִיהֶם לֹא תוֹקִים פְּתַנְאִי דְּאֲתִי אִפִּי' לְרַבְּנָן דְּהָא אִיְיָרִי בְּנִכְרֵי דְּנֹקָא אֲבָל יִשְׂרָאֵל לְצַעֲוֹרִי לְחֲבָרְיָה עֶבֶיד וְאִין דַּעְתוֹ לַע"א וְהֵם אֲמָרוּ בְּיִשְׂרָאֵל דְּנֹקָא הוּא דְּאִין אָדָם אוֹסֵר דְּבָר שְׂאִינוּ שְׁלוֹ דְּהֵם מְסַפִּימִים ג"כ דְּלַעֲנִין דִּינָא הוּא כְּרַב הוּנָא דְּאָדָם הוּסֵר דְּבָר שְׂאִינוּ שְׁלוֹ עַל יְדֵי מַעֲשֵׂה אֲלָא שְׁחוּלְקִים עַל רַב הוּנָא

שְׁאֵמֵר שְׁאֵפִילוּ בְּיִשְׂרָאֵל אוֹסֵר ע"י מַעֲשֵׂה בְּהָאֵי עֲבָדֵינוּ כְּנוֹתְיָהוּ כִּינּוּ דְמַתְנִי נְקֻטָּא נְכָרִי וּמָה שְׁאֵמֵר בְּתַחֲלָה א"א אֵינוּ כֵּן אֵלָא אָדָם אוֹסֵר דְּבָר שְׁאֵינוּ שְׁלוֹ עַל יְדֵי מַעֲשֵׂה כְּדָרְב הוֹנָא אֵין הַפְּנוּנָה אִפִּי בְּיִשְׂרָאֵל אֵלָא דְהֵכִי קִינְמָא הִלְכְתָּא כְּרַב הוֹנָא דְאָדָם אוֹסֵר דְּבָר שְׁאֵינוּ שְׁלוֹ עַל יְדֵי מַעֲשֵׂה דְנֻקְט רַב הוֹנָא דְהוּא מְאַרְיָה דְהָאֵי מִימְרָא וּמְשִׁיג עַל רַבִּינוּ דְפָסֵק דְאֵין אָדָם אוֹסֵר דְּבָר שְׁאֵינוּ שְׁלוֹ אֵפִילוּ עַל יְדֵי מַעֲשֵׂה וּבִיָּאָר אַח"כּ מִיָּהוּ דְנֻקְטָא בַּעַב"וּם מְשׁוּם דְּדָבְרֵי רַב נַחֲמָן וְרַב עֲמָרָם וְרַב יֶצְחָק סְבָרֵי אַע"פ שְׁדִינָא הֵכִי.

מ"מ בְּיִשְׂרָאֵל אִיפָא טַעֲמָא דְלֹא יֵאָסֵר כִּינּוּ דְסְבָרָא הוּא דְלַצְעוּרֵי לְתַבְרִיָּה קָא מְכַוֵּן זֹאת כְּנוֹנֵת הָרָאָב"ד ז"ל בְּהַשְׁגָּה זוֹ: דִּין י"ב מְזַבַּח עַבְדֵי וּמִשְׁפָּחָם עֲדִינּוּ הוּא אָסוּר בְּהִנְאָה עַד שְׁיִנְתֵּם רְבוּבוּ בְּיָד עַבְדֵי וְכו' עֵינּוּ לְהַר"מ מָה מָה שֶׁהִקְשָׁה עַל רַבִּינוּ דְלָמָּה כָּתַב בְּיָד עַבְדֵי שְׁלֵפֵי דְבָרֵי הַש"ס.

וְאֲנֹכִי אִישׁ צָעִיר נִרְאָה לִי דְטַעֲמָא דַּעַבְדֵי וּמִשְׁפָּחָה מְאַלְיָה שְׁאֵסוּר' הוּא מְשׁוּם שְׁלֹא בְּטוּלָה וְא"כּ בְּמִזְבֵּחַ שְׁהוֹמֵץ רְבוּבוּ אַע"ג שְׁהוּא מְקָרִי שְׁנֹשְׁבֵר מ"מ צָרִיף בְּיָטוּל ג"כּ וְלֵהֲכִי צָרִיף שְׁיִנְתֵּם עַל יְדֵי עַבְדֵי וּמִשְׁפָּחָה שְׁהוֹמֵץ רְבוּבוּ הָרִי בְּיָטוּלוּ וְאִם לֹא הוֹמֵץ בְּיָדֵי עַבְדֵי הָרִי ע"א שְׁנֹשְׁבֵרָה אָסוּרָה.

אֲבָל בְּיָמֵינוּ שְׁהוּא אֲבָן אַחַת לְמוֹשֵׁב כִּינּוּ שְׁנֹשְׁבֵרָה מְשִׁלִּיף אוֹתָהּ וּמְבִיא אַחֲרָתָּהּ. וְא"כּ אֵין לָהּ בְּיָטוּל גְּדוּל מְזָה שְׁמִשְׁלִיכָהּ וְכָף דִּינִיק דְבָרֵי הַש"ס שְׁאֵמְרוּ וְאֵפִילוּ לְמ"ד עוֹבְדֵינּוּ לְשָׁבְרִים ה"מ ע"א וְכו' אֲבָל הֵנִי שְׁקִיל לְהָאֵי וּמִיָּתֵי בְּיָמֵינוּ אַחֲרֵינוּא הָרִי מְשִׁמַּע דְּמִשְׁלִיף לָהּ שְׁלֹא יָנִיחַ ע"א עוֹד עֲלֶיהָ וּמְבִטְלָהּ אֲבָל בְּמִזְבֵּחַ שְׁהוּא לְהַקְרִיב עֲלֵיו קָרְבָּנוֹת לַע"א הוּא מְאַבְנֵים הַרְבֵּה אִם הוֹמֵץ רְבוּבוּ אַע"פ שְׁהוּא מְקָרִי ע"א שְׁנֹשְׁבֵרָה מ"מ לֹא יֵבְטַל לִיָּה וְיִבְנֶהוּ עוֹד.

וְאַע"פ שְׁהוּא שְׁבוּר עֲדִינּוּ לֹא מְבִטַל לִיָּה: פָּרָק ט' דִּין ב' וְאִם חָשַׁשׁ לְאִיבָה נוֹטְלוּ בְּפָנָיו וְאֵינוּ נִהְנֶה בּוֹ וְכו' עֵינּוּ לְמָרְן בַּכ"מ שְׁתַּמָּה עַל רַבִּינוּ שְׁלֹא פִירֵשׁ שְׁצָרִיף לְאֲבָדוֹ בְּפָנָיו וְאֵנִי הַהֲדוּוֹט נִלְע"ד דְּטַעֲמָ' דְרַבִּינוּ כִּינּוּ דר' יְהוּדָה נְשִׂיאָה חָשַׁשׁ לְאִיבָה אַע"פ שר"ל אָמַר לוֹ הָךְ תִּיקוּנָא דְכִלְאֲחַר יָד כִּינּוּ דְאֵפְשֵׁר דְלֹא מְצִי לְאֲבָדוֹ כִּלְאֲחַר יָד בְּאִיזָה עֲנִין שְׁיִהְיֶה הוּא מְוַכְרַח לְקַבְלוֹ מְשׁוּם אִיבָה.

לְכֵן כָּתַב רַבִּינוּ וְאִם חָשַׁשׁ לְאִיבָה נוֹטְלוּ בְּפָנָיו וּמְשִׁמַּע נְמִי שְׁאֵם אֵפְשֵׁר לַעֲשׂוֹת דְּבָר כְּדִי שְׁלֹא תִהְיֶה אִיבָה עוֹשָׂה דְּבָר אֵלָא בְּאִנְפֵּן שְׁתַּהֲיֶה אִיבָה בְּמִוְכְרָח: דִּין ו' דְּבָרִים שְׁהֵם מְיֻחָדִין לְמִין מְמִינֵי עַבְדֵי וּמִשְׁפָּחָה עֵינּוּ לְמָרְן בַּכ"מ שְׁכַתְּב וְלֹא יִדְעָתִי לָמָּה לֹא כָּתַב רַבִּינוּ הָא דְאֵמְרֵינוּ בְּגַמ' שְׁמוּתָר לוֹ לְמַפְנֵי חֲבִילָה דְהֵינּוּ ג' מִינֵים אוֹ יוֹתֵר דְמוֹכְחָא מְלִתָּא דְלִסְחוּרָה קָא מְכַוֵּן ע"כ: וְהֵנָּה מִמָּה שֶׁכ' רַבִּינוּ הָיוּ מְעוֹרְבִין דְּבָרִים מְיֻחָדִין עִם דְּבָרִים שְׁאֵינֵן מְיֻחָדִין וְכו' מוֹכֵר הַכֵּל מְשִׁמַּע שְׁכָכָל גְּנוּנָא מוֹתֵר אִם הָיוּ מְעוֹרְבִין וְכַדְבָּרֵי ר' יֶצְחָק דְמִפְרֵשׁ לְמַתְנֵיתִין הָכָא בְּמֵאֵי עֲסִיקִינוּ כְּגוֹן דְאָמַר זֶה וְזֶה וְכַפְּלֵי ר"י שְׁכַתְּבוּ הַתּוֹסְפוֹת כְּגוֹן שְׁהָיוּ בְּיָד יִשְׂרָאֵל הַרְבֵּה תַרְנֻגוּלִים לְבָנִים וּשְׁחוּרִים וְקָאֵמַר זֶה וְזֶה דְהֵינּוּ שְׁהַזְפִּיר לְכֵן נְמִי דְהָא אָמַר זֶה וְזֶה וְאֵפ"ה אִם בֵּין תַרְנֻגוּלִין מְכָרוּ מוֹתֵר דְגַם דְבִינוּ אֵינְרִי בְּהֵכִי דְאֵפִילוּ הַזְפִּיר זֶה עַל הָאָסוּר נְמִי אִם לּוֹקַח אוֹתָם בְּיַחַד מוֹכֵר הַכֵּל וְאֵינוּ חוֹשֵׁשׁ וּמְשִׁמַּע מְזָה דְאֵם לֹא אָמַר זֶה עַל הָאָסוּר אֵלָא אָמַר סְתָמָא תַרְנֻגוּל לְמִי מוֹתֵר לְמַפְנֵי.

וּכְדַבְרֵי רַבִּי זִירָא אֵלָא שְׂרַבְיָנוּ לֹא פִירֵישׁ בְּפִירוּשׁ פִּיצַד וְהוּא מוּבָן מֵעֲצָמוֹ. וּמָה שְׂפַתּוֹב מְקוּנָדָם שְׂדָבְרִים הַמִּינְחָדִים לְמִין מְמִינֵי עַכ"וּם אָסוּר לְמַפְנֵי אֲיִירֵי שְׂבָא הַע"א לְבַקֵּשׁ עַל אוֹתוֹ הַמִּינְחָד שְׂאָמַר תְּרַנְגוּל לְבָן לְמִי אֶבֶל אִם אָמַר סֵתָם עַל תְּרַנְגוּל מוֹתֵר לְמַפְנֵי לֹא הִלְבָן וּג"כ מָה שְׂפַתּוֹב רַבִּינוּ שְׂמוֹתֵר לְמַפְנֵי מְעוֹרְבִין אַע"פ שְׂאָמַר זֶה וְזֶה כַּמ"ש מְשׁוּם שְׂנִיפֵר לָאוּ לַעַכ"וּם קָא בְּעֵי לִיה.

א"כ גַּם בְּאִנְפֵי שְׂיִרְאָה מְמַנּוּ שְׂלֵא לַעַכ"וּם בְּעֵי לִיה פְּגוֹן שְׂקוּנָה הַרְבֵּה מוֹתֵר לְמַפְנֵי לֹא וְלֹא הַנְּצֵרָה רַבִּינוּ לְהַנְפִיר זֶה דְּהוּא מוּבָן כַּמ"ש. וּמַעַתָּה הַנְּתֵרוּ כָּל הַקוּ' שְׂיִנְקֵשׁוּ עַל רַבִּינוּ שְׂל מְרֵן הַכ"מ וְהַר"מ יַעו"ש וְדוֹק: דִּין ט' עִיר שְׂיֵישׁ בָּהּ ע"א מוֹתֵר לְהַלְהֵף חוּצָה לָהּ עֵינֵן לְהַשְׁגֵּת הַרְאָב"ד וּנ"ל שְׂפִירוּשׁ דְּבָרֵינוּ דְּמַמָּה שְׂפַתּוֹב רַבִּינוּ מוֹתֵר לְהַלְהֵף מִשְׁמַע דְּנוֹקָא הַלִּיכָה עַל זֶה קָא מְשִׁיגוּ דְּבַתּוֹסְפֵתָא מְפָרֵשׁ לָהּ בְּיַרְדּ וּבְמִשְׁאָ וּמִתָּן עִמָּהֶם אֲיִירֵי וְלֹא חִיָּשִׁינּוּ שְׂיִמְשֵׁף וְיִפְנֵס לְעִיר וְאָמַר וְאִפְּי' לְהַלְהֵף שְׂם בְּיוֹם הַחַג אָסוּר מְפָנֵי חֲשִׁישׁ מִשְׁאָ וּמִתָּן דְּהִינּוּ כָּל זֶה שְׂלֵא בְּיוֹם הַחַג מוֹתֵר גַּם לְשִׂאת וְלִתֵּת.

אֶבֶל בְּיוֹם הַחַג גַּם הַהִלִּיכָה אָסוּר מְפָנֵי חֲשִׁישׁ מִשְׁאָ וּמִתָּן. וְהִנֵּה מִזֶּה מִשְׁמַע דְּלֹא אֲיִירֵי בְּיוֹם אִיד אֵלָא מְשׁוּם דְּאָסוּר לְיִפְנֵס בְּעִיר שְׂיֵישׁ בָּהּ ע"א.

וְקַתְנֵי מִתְּנִיתִין שְׂחוּצָה לָהּ מוֹתֵר. וְלִפִּי דְּבָרֵי הַתּוֹס' דְּמָה שְׂקַתְנֵי חוּצָה לָהּ מוֹתֵר הוּא דְּאִפִּי בְּיַרְדּ וּבְמִשְׁאָ וּמִתָּן דְּאִי לָאוּ הִכִּי לְמָה אֲצִטְרִיף לְאֲשִׁמוּעֵינּוּ דְּחוּצָה לָהּ מוֹתֵר דְּזֶה מָה שְׂאֲצִטְרִיף מִתְּנִיתִין לְוֹמַר שְׂמוֹתֵר.

וְגַם מִדְּבָרֵי רַבִּינוּ נִרְאָה שְׂהֵאִיסוּר הוּא מְשׁוּם דְּעִיר שְׂיֵישׁ בָּהּ ע"א אָסוּר לְיִפְנֵס לְחוּצָה. אֶבֶל חוּצָה לָהּ מוֹתֵר הוּא בְּכָל גְּוֹנָא שְׂאִפִּי' לְיִשְׂאָ וְלִיתָן עִמָּהֶם וְלֹא דְּנוֹקָא הַלִּיכָה וּכְדַבְרֵי הַתּוֹסְפֵתָא: פָּרַק ב' דִּין ב' לְפִיכָה הַעֲבָדִים הוּאִיל וְיֵישׁ לָהֶם זְקוּן אָסוּרִים בְּהַקְפָּה פְּתַב מְרֵן בַּכ"מ וְרַבִּינוּ תְּפַס בָּהּ הַטַּעַם דְּאִמ' מְסַבְרָא וְאַע"פ שְׂאִין בְּסַבְרָא זֹו הַעֲמָדָה כִּי אִם עַל יְדֵי הַג"ש דְּיִלְיָהּ פֵּאָה מְבַנֵּי אֶהְרֵן קֶצֶר רַבִּינוּ וְלֹא הַנְּפִירָה ע"כ: וְקִשְׁשָׁה פִּינּוּ דְּעִיקָר פִּיטוּר הַאֲשָׁה הוּא מַג"ש הָרִי אִית לָן דְּכָל מְצוֹת שְׂהֵאֲשָׁה חִיָּבָת בְּהוּן עֲבָד חִיָּב בְּהוּן וְאִז לֹא שְׂיִיף לְוֹמַר הוּאִיל וְיֵישׁ לָהּ זְקוּן אָסוּרִין בְּהַקְפָּה.

וְהִנֵּה דְּבָרֵי רַבִּינוּ מְבוֹאֲרֵי דְּתַפְס לְיִשְׂנָא קְמָא דְּסַבְרָא הִיא דְּהָא לִית לָהּ זְקוּן מְשׁוּם שְׂהֵקֵשׁ אֲתִי שְׂפִיר דְּלִיתְנָהוּ בְּהַשְׁחָתָה מְשׁוּם דְּלִית לָהּ זְקוּן דְּאָרְף אִם תְּמַצִּי לְוֹמַר דְּאִם הַעֲלֵתָה זְקוּן חִיָּבָת מ"מ הַהִיקֵשׁ אֲתִי שְׂפִיר דְּאֲיִירֵי עַל סֵתָם נְשִׁים שְׂאִין לָהֶם זְקוּן דְּלֵהִכִּי לִיתְנָהוּ בְּהַקְפָּה וְלֹא הַקֵּשׁוּ בִּיש"ס וְאָמְרוּ וְהַתְּנִיָּא זְקוּן הַאֲשָׁה וְהַסְרִיס שְׂהַעֲלוּ שְׂעֵר הָרִי הוּא פְּזָקוּן לְכָל דְּבָרִיָּהֶם אֵלָא עֵלָא לְיִשְׂנָא הַאֲחֵרִינָא דְּאִמ' אַבַּע"א קָרָא לֹא תִקְיָפוּ פֵּאָת רֵאשִׁיכֶם וְלֹא תִשְׁחִית פֵּאָת זְקִינָה מְדִשְׁנֵי קָרָא בְּדַבּוּרֵיהּ וְכו' דְּמַהֲאִי קָא מִיְפִטֵר לְאֲשָׁה מִהַשְׁחָתַת הַזְּקוּן שְׂפִיר פְּרִיף וְהַתְּנִיָּא וְכו' דְּאֲשָׁה אִם הַעֲלֵתָה זְקוּן הָרִי הוּא פְּזָקוּן דְּאִישׁ: וְדְּבָרֵי רַבִּינוּ דְּיִיקִי שְׂפַתּוֹב וְאֲשָׁה אִינָה בְּכָל תִּשְׁחִית לְפִי שְׂאִין לָהּ זְקוּן וְכו' דְּהַהִיקֵשׁ אֲתִי אָרְף אִם אָסוּרָה בְּגִלוּחַ זְקוּן וּמַכ"ש שְׂבַנְזִיר דָּרַף נ"ז הַבִּיאוּ דְּבָרֵי רַב הוּנָא לְבַד כָּל שְׂיֵישׁ לֹא הַשְׁחָתָה יֵישׁ לֹא הַקְפָּה וְהִנֵּי נְשִׁי הוּאִיל וְלִיתְנָהוּ בְּהַשְׁחָתָה לִיתְנָהוּ נְמִי בְּהַקְפָּה דְּהוּא מְשׁוּם שְׂאִין לָהֶם זְקוּן.

וכן פירש שם רש"י וא"כ לפי זה העבדים חייבין דרבינו איירי לענגן חיוב העבדים שלפי ההיקש הגהה חייבין ולא איירי לענגן פישור האשה מתגלחת זקנה ולא פתב זה אלא בדין ז' ודבריו חיים וקיימים כנ"ל: שם פתב מרן בכ"מ לפיכך העבדים וכו' דאשה לא אמעוטה אלא מלא תשחית את פאת זקניה וכו' הפנונה דאמעוטה מכל תקיף משום ההיקש דולא תשחית את פאת זקניה ללא תקיף כל שיש לו בכל תשחית ישנו בכל תקיף ואשה אינה בכל תשחית לפי שאין לה זקן לכן אינה בכל תקיף הקלפה עבדים פינו דאית להו זקן ליתנהו בכלל היקש זה: הלכות קריאת שמע פרק א' דין ב' ואחריה ונהיה אם שמוע וכו' כת' מרן בכ"מ ודע שגירסת רבינו הנכונה אחריה ונהיה אם שמוע שיש בה ציווי על שאר כל המצוות וכו' דהא ליתא שעל המעשה צנה בוהיה אם שמוע לא על הזכירה בלבד ע"כ הגה גם הנה לו לומר שזאת הגירסא עיקר משום דלגירסא שיש בה ציווי על זכירת שאר כל המצוות א"כ מהו הטעם שמקדימין אותה פינו דכך היא כמו פרשת ציצית דהא ציווי זכירת כל המצוות פינו דשנים הם דאין בהם אלא על זכירתן למה תקדים אלא דכלל זה בקמה שאמר ונה טעם בקדימת ונהיה אם שמוע לניאמר שנהיה אם שמוע יש בה ציווי על המעשה ויאמר אין בה ציווי על מעשה כל המצוות אלא על זכירתן וראוי להקדים הציווי על המעשה לציווי על הזכירה ע"כ פלומ' אבל לפי הגירסא שפתוב בה שיש בה ציווי על הזכירה וכו' א"כ מאי אולמא להקדימה על פרשת ויאמר: אלא דקשה לי במה שאמר אח"כ ופי' המשנה לדעת רבינו כף היא למה קדמה ונהיה אם שמוע לניאמר לפי שמעשה המצוות שגזפר בוהיה אם שמוע נוהג בין ביום בין בלילה.

וזכירת המצוות שע"י ציצית וכו' אינו אלא ביום וא"כ ראוי להקדים ונהיה אם שמוע לניאמר ע"כ. ונהלא הוא כת' דכוננת רבינו משום שיקדים הציווי על המעשה לציווי על הזכירה ולא משום הא וכינון שכת' ופירוש המשנה לדעת רבינו וכו' משמע שהוא כמו שפירש דברי רבינו ואין זה פדברי רבינו: עוד קשה לי על מה שכתב אח"כ וא"ת למה לי טעם שיש ציווי זכירת המצוות תפוק לי משום שיש בה זכירת יציאת מצרים ומצנה להזכיר יציאת מצרים ביום ובלילה ע"כ דמאי קושיא ונהרי מה שכת' טעם שיש בה ציווי זכירת המצוות הוא בונתן טעם למה גתאחרה לאחר ונהיה אם שמוע.

אבל עיקר קריאת ויאמר הוא משום שיש בה יציאת מצרים אבל למה לא הקדימו אותה לנהיה אם שמוע הוא משום הא דניאמר מונזפר זכירת המצוות דוקא. ולא ציווי על מעשה המצוות ונהיה אם שמוע יש בה ציווי על מעשה המצוות שאע"פ שניאמר נאמרה משום שמונזפר בה יציאת מצרים פינו שבצד זה עדיפא פרשת ונהיה אם שמוע מקדימין אותה לניאמר שונדאי דמשום שמונזפר נמי זכירת כל המצוות הוא דאמרין פ' ויאמר ולא פרשה אחרת שמונזפר בה יציאת מצרים ולהאי טעמא ונהיה אם שמוע עדיפא דהא לדבריו ו"ל לפי הגירסא שמצא שרבינו הוא בנותן טעם בקדימ' ונהיה אם שמוע לניאמר שנהיה אם שמוע יש בה ציווי על המעשה וניאמר אין בה ציווי על מעשה כל המצוות אלא על זכירתן וראוי להקדים הציווי על המעשה לציווי על הזכירה.

איברא שלא ידעתי פנונת דבריו ו"ל: ולעד"ן שמה שכתב רבינו ואח"כ פ' ציצית וכו' אין פנונה על מה שמאחרין אותה אלא על עיקר קריאתה שגם היא יש בה ציווי זכירת

כל המצות שפך נראה מן המשנה שקתני והיה אם שמוע לויאמר שוהיה אם שמוע נוהג בין ביום בין בלילה ויאמר אינו נוהג אלא ביום.

אלמא דטעם קריאתה הוא כמו פרשת והיה אם שמוע אלא דמקדימין והיה אם שמוע משום דנוהג בין ביום בין בלילה אבל ויאמר אינו נוהג אלא ביום ואמר אח"כ אע"פ שאין מצות ציצית נוהגת בלילה וכו'.

דהיינו שפא תאמר למה קבעו זאת הפרשה אע"פ שמנוזר בה זכירת כל המצות מ"מ פנין דעיקר הפרשה הוא על מצות ציצית ואינה נוהגת בלילה הנה צריף שלא לקרותה בלילה אלא פנין שיש בה זכרון יציאת מצרים ומצוה להזכיר יציאת מצרים ביום ובלילה לכן קוראין אותה גם בלילה.

והשתא פוננת רבינו דמה שקבעו לקרות פרשת ציצית ולא קבעו פרשה אחרת שמנוזר בה זכירת ציווי כל המצות גם היא: פרק ב' דין ז מי שיירד לטבול אם יכול לעלות ולהתפסו' קודם שתנן הסמה עיין להר"מ שהקשה לפי פירוש רבינו חננאל ז"ל שפירש שגומרין אותה ר"ל אומר אותה עם הנץ הסמה דלמה קתני מתניתין דצריף לקרות קודם שתנן הסמה די שיקרא אותה עם הנץ הסמה.

ואנכי נלע"ד לתרץ דהוא ר"ח מפרש מאי דקתני מתני' ולקרות עד שלא תנן הסמה אין הפנונה שיקרא אותה קודם שתנן הסמה דהכי פוננת המתני' אם יכול לעלות ולהתפסו' קודם שתנן הסמה כדי לקרות עם הנץ הסמה דהיינו פ"ל לקרות הוא להתחיל להקרות אח"כ תקרי: פרק ג' דין ג' בית הפסא החדש וכו' אבל לא בתוכו.

עיין להשגת הראב"ד וכת' מרן בכ"מ דרבינו פוסק בהאי בעיא לחומרין מדקאמר רפרם בר פפא אמר רב חסדא מתפלל אדם פנגד בית הפסא דלית ביה צואה ומוקי לה בחדתי משמע דבתוכו אסור ע"כ.

וקשה לי על זה דהא קא מקשה הש"ס והא מבעיא ליה לרבינא הזמינו לבית הפסא מהו וכו' דהפנונה דמאי קא מבעיא ליה לרבינא והא אמר רב חסדא עומד אדם פנגד בית הפסא ומתפלל ותירץ פי קא מבעיא ליה לרבינא למיקם עליה לצלוני בגויה דהיינו שהבעיא של רבינא לאו באופן של דברי רב חסדא.

ואם כן הוא שמדברי רפרם בר פפא אמר רב חסדא משמע שבתוכו אסור אפתי תקשה דמאי קא מבעיא ליה לרבינא לצלוני בגויה. והא מדברי רפרם בר פפא אמר רב חסדא משמע שאסור לצלוני בגויה: הלכות תפלה פרק ה' דין ז לא יעמוד במקום גבוה ג' טפחים וכו' שהרי חלק רשות לעצמו ע"כ.

עיין להשגת הראב"ד ולפי דברי המגדל עוז נראה שהבין בדברי הראב"ד שמשיג על רבינו במה שהתיר בחלק רשות לעצמו שהוא א ע"פ שהוא יכול לירד מתפלל שם למעלה והוא סברתו שאינו מותר אלא אם אינו יכול לירד למטה ולהתפלל ואפי' גירסתו היא כמו גירסתנו ובכלל זה וכו' הפנונה שאף בכלל זה דהוא חלק רשות לעצמו דוקא אם אינו יכול לירד למטה ולהתפלל דהיינו שזה הוא החילוק בין מקום גבוה לאלו שחלק רשות לעצמו שבמקום גבוה אפי' אינו יכול לירד אינו מתפלל שם אבל באלו שחלק רשות לעצמו אם אינו יכול לירד הוא דמתפלל שם: וכן מדברי מרן הכ"מ משמע נמי

שהפנונה שהשיג על רבינו שאע"פ שיש לחלק באלו שחלק רשות לעצמו למקום גבוה מ"מ דוקא פשטין יכול לירד ולהתפלל לאפוקי מקום גבוה אפילו אינו יכול לירד ולהתפלל שם אינו מתפלל שם ועל זה קא מקשה מרן הכ"מ על הראב"ד פיון שגם הוא סובר שאין זה בכלל מקום גבוה א"כ אפי' יהיה שיכול לירד אינו צריך לירד לפי שבמקום גבוה הוא איירי בשיאינו יכול לירד אבל אם אינו יכול לירד מתפלל שם וא"כ בזה שחלקו רשות לעצמו הוא אפי' ביכול לירד מתפלל שם דפשיטא ליה למרן דהא דמקום גבוה הוא ביכול לירד דהא איתא בתוספתא הביאה מרן בב"י ראש סי' צ' ונ"ל אל יתפלל ע"ג מטה וכסא וספסל.

ולא ע"ג מקום גבוה ואם היה זקן או חולה יתפלל שם ע"כ הרי באינו יכול לירד אפי' מקום גבוה מותר. וכך פסק בש"ע ראש סי' צ': ואנכי איש צעיר נ"ל דאי אפשר לומר שפך פנונת הראב"ד פיון שבתוספתא מבואר להדיא שבמקום גבוה אם אינו יכול לירד מתפלל שם כנז'.

א"כ הוא סובר נמי שבזה שחלקו רשות לעצמן יש להם היתר יותר א"כ אפי' יכול לירד למטה ולהתפלל אינו צריך לירד. ומכרח לומר שהוא בא להשיג על רבינו שעשה מסבחתו אותן ב' התרים שהוא ס"ל דהנהו נמי הוו בכלל מקום גבוה דבכולן אם יכול לירד למטה ולהתפלל ירד למטה ומתפלל: פ"ק ז' דין י"ב והרב ממנה א' מתלמידיו להתפלל לפניו בצבור פתב מרן בכ"מ וטעמא שאע"פ שכתב למעלה אין ממנין ש"ל אלא גדול שבציבור בחכמתו ובמעשיו וכו' הרב ממנה אחד מתלמידיו להתפלל לפניו בצבור אף על פי שאין בו כל התנאים האמורים עכ"ל.

ואנכי איש צעיר קשה לי פירוש זה דלמה צריך להתפלל לפניו דוקא פיון שמינה אותו אבל הרב לח"מ פתב על דברי רבינו ונ"ל כן יש לדקדק מן המשנה שאמר היה קטן אביו או רבו פורסין על דו משמע הא אם היה גדול הוא עובר לפני התיבה אע"פ שרבו ואביו עוברין לפניו עכ"ל.

הנה לפי פירוש זה אתי שפיר לפניו שכ' רבינו. אבל אף על זה קשה לי אמאי לא הזכיר רבינו אביו נמי.

ועוד קשה דהתם שאם היה גדול הוא שנתמלא זקנו שהרי רבינו פירש שם שאם היה קטן שאי אפשר לעבור לפני התיבה עד שיתמלא זקנו וכו' אלמא כד דייקין הא גדול הוא עובר איירי כשנתמלא זקנו ובנתמלא זקנו מה יש כשהוא לפניו אביו או רבו.

ועוד כשאתה תדייק שבגדול הוא עובר לפני התיבה אע"פ שהם שם אביו או רבו עוברין לפניו הוא משמע שאין צריך למנותו ורבינו פתב ממנה אחד מתלמידיו משמע שצריך עד שימנה אותו: פ"ק י' דין י"ג שליש צבור שטעה וכו' עיין להר"מ ז"ל שכתב וזה לשונו ומדקאמר באותה שעה משמע דשיעורו אינו אלא שעה ע"כ ודבריו אלו קשים דשעה דקאמר הוא שלא יהיה סרבן אותו העומד תחתיו באותה שעה אע"פ ששאר היורדין לפני התיבה פשאומרין לו לה רד צריך לסרב פעם אחת פלומר איני פדאי לכה פדאמרי' לקמן בשמעתין אבל זה לא יסרב באותה שעה שאומרים לו לה רד מפני שגנאי

הוא שְׁתֵּהָא הַתְּפִלָּה מְנוֹפְסָקַת כָּל כָּד: פָּרַק ט"ו דין ג' וְכֵהֵן שְׁעָבַד עכ"וּם בֵּין בְּאֲנָס בֵּין בְּשַׁגְגָּה.

כְּתַב מְרַן בַּכ"מ וּמ"ש דְּאָפִי בְּאֲנָס צ"ע מנ"ל דְּכִהְנִי הַבְּמוֹת וְכִהְנִים שְׁשִׁמְשׁוּ בְּבֵית חוֹנִין לֹא מִשְׁמַע שְׁהִיו אָנוּסִים ע"כ מִשְׁמַע דְּשִׁינָה לֹאמַר דְּהִיו שׁוֹגְגִים וּבְשִׁלְמָא בְּבֵמוֹת פִּינּוּן שְׁהִיו מְקַרְבִּים לְשָׁם שְׁמַיִם הִנֵּה נִרְאָה לְהֵם שְׁמוֹתָר פִּינּוּן שְׁהִיו בְּאַרְצָא יִשְׂרָאֵל.

אָבַל בְּבֵית חוֹנִין שְׁהוּא חוּצָה לְאַרְצָא מֵאִי שׁוֹגְג אִיכָא. וְרֵאִיתִי לְרַבֵּינוּ בַּפִּי הַמְּשַׁנָּה דְּפִירְשׁ דְּבֵית חוֹנִין לְשָׁם שְׁמַיִם הִיו עוֹשִׂים כְּמוֹ דְּבָרֵי ר' יְהוּדָה דְּקִתְנִי בְּמִתְנִיתִין וְהִיו שׁוֹגְגִין כְּמוֹ שְׁפִתְב שֵׁם רַבֵּינוּ שְׁהִיָּה מְקַרְב לְאוֹתָן הַנְּלוּיִם עֲלֵיהֶם לְעַבְדוֹתוֹ יִתְבַּרְךָ וְכְמוֹ שְׁהִיאָרִיף שָׁם.

וְעַל מַה שְׁהִקְשָׁה דְלֹא מִשְׁמַע שְׁהִיו אָנוּסִים נ"ל לְתַרְצָא פִּינּוּן דְּאָפִילוּ בְּשׁוֹגְגִין נְפֹסְלוּ כ"ש בְּאָנוּסִין דְּהֵם יוֹדְעִין שְׁהֵם עוֹשִׂים אִיסוּר שְׁיָרוּת לַע"א וְכַתִּיב לֹא יִגְשׁוּ אֵלַי לְשִׁרְתָנִי שִׁאע"פ שְׁהֵם אָנוּסִים מ"מ עָשׂוּ שְׁיָרוּת לַע"א: לַח"מ בַּד"ה כֵּהֵן שְׁעָבַד ע"ז וְכו' וְתִימָא פִּינּוּן דְּבִשְׁחִיטָה דְּנוֹקָא הַזִּיד וְלֹא שְׁגָג וּבְכָל הַשְּׁאָר הָנִי אִפִּי שׁוֹגְג א"כ לְמַה לִּיהָ בַּגְמ' לְמַעְבַּד צְרִיכוּתָא וְלֹאמַר וְאִי אֲשַׁמוּעֵינּוּן שְׁחִיטָה מִשׁוּם דְּעָבַד עַבְדוּתָא וְכו' אָבַל הַשְּׁתַחֲוּיָה וְכו' לִימָא דְשְׁחִיטָה דְּנוֹקָא הַזִּיד אָבַל בְּהַשְּׁתַחֲוּיָה אֲשַׁמוּעֵינּוּן רַב שְׁשֵׁת דְּאָפִי בְּשׁוֹגְג מֵאִי תִימָא אִיכָא.

וְהִלָּא פְּלוּגְתָא דְשְׁחִיטָה הוּא מְנוֹפְרָא דְאִינְרִי בְּהַזִּיד דְּנוֹקָא וְטַעְמָא דְרַב שְׁשֵׁת שִׁאע"פ שְׁהִיא הַשְּׁחִיטָה אִינְהָ שְׁיָרוּת כַּמ"ש בְּש"ס פִּינּוּן דְּהוּא בְּמִזִּיד נַעֲשָׂה מְשַׁרְתָא לַע"א וּבְשׁוֹגְג לֹא נְפֹסֵל הָרִי מִשְׁמַע דְּשְׁאָר אִפִּי בְּשׁוֹגְג נְפֹסֵל וְעַל זֶה קָאמַר וְאִי אֲשַׁמוּעֵי שְׁחִיטָה דְּהוּא אִינְרִי בְּמִזִּיד דְּנוֹקָא שִׁאע"פ שְׁהִיא אִינְהָ שְׁיָרוּת דְּכַשְׁרָה בְּזָר.

מ"מ פִּינּוּן דְּהוּא בְּמִזִּיד נַעֲשָׂה מְשַׁרְתָא לַע"א וְהָרִי מִשְׁמַע דְּשְׁאָר שְׁהֵם שְׁיָרוּת נְפֹסֵל אֲפִילוּ בְּשׁוֹגְג. וְא"כ לְמֵאִי אֲצַטְרִיף הָךְ פְּלוּגְתָא דְּהַשְּׁתַחֲוּיָה דְּמְפֹסֵל רַב שְׁשֵׁת אִפִּי בְּשׁוֹגְג הָא שְׁמַעֵינּוּן לְהָ מְפֹלְגְתָא דְשְׁחִיטָה לְזֶה אָמַר דְּאִי אֲשַׁמוּעֵינּוּן שְׁחִיטָה דְּבְּמִזִּיד שְׁהוּא מִשׁוּם דְּנַעֲשָׂה מְשַׁרְתָא לַע"א לֹא הִנֵּה יְדַעֵינּוּן דְּבְּהַשְּׁתַחֲוּיָה דְּהוּא שְׁיָרוּת נְפֹסֵל אֲפִילוּ בְּשׁוֹגְג דְּהִנֵּה אֲמִינָא דְּבִשְׁחִיטָה דְּחָשִׁיב לְהָ מִשׁוּם מְשַׁרְתָא לֹא תִּדְוִק דְּבְּהַשְּׁתַחֲוּיָה דְּהִיא שְׁיָרוּת גַּם בְּשׁוֹגְג נְפֹסֵל דְּבִשְׁחִיטָה הַשְּׁתָא מִיָּהָ עָבַד לְהָ עַבְדוּתָא לְהַכִּי אֲקָרִי מְשַׁרְתָא לַע"א הִיכָא דְּהוּא בְּמִזִּיד וְכַמ"ש אָבַל בְּהַשְּׁתַחֲוּיָה דְלֹא עָבַד לִיהָ עַבְדוּתָא בְּפֹעֵל אַע"ג דְּהִיא שְׁיָרוּת וְלֹא מְפֹסֵל לִיהָ רַב שְׁשֵׁת בְּשׁוֹגְג אֲלֵא בְּמִזִּיד כְּמוֹ הַשְּׁחִיטָה אַע"ג דְּהִיא קִילָא דְּאִינְהָ שְׁיָרוּת פִּינּוּן דְּעָבַד עַבְדוּתָא בְּפֹעֵל חָשִׁיבָה מְשַׁרְתָא לַע"א אִם הוּא בְּמִזִּיד כְּךָ הַהַשְּׁתַחֲוּיָה אַף עַל גַּב שְׁהִיא שְׁיָרוּת מְקַרְיָא פִּינּוּן דְלֹא עָבַד לְהָ עַבְדוּתָא בְּפֹעֵל כְּמוֹ הַהַשְּׁתַחֲוּיָה דִּינֵינוּ לֹאמַר שְׁאִינוּ נְפֹסֵל אֲלֵא בְּמִזִּיד לְהַכִּי אֲצַטְרִיף לֹאמַר דְּהַשְּׁתַחֲוּיָה מְפֹסֵל רַב שְׁשֵׁת אִפִּי בְּשׁוֹגְג פִּינּוּן דְּהִיא שְׁיָרוּת וְהַפְּתוּב אָמַר אֲשֶׁר יִשְׁרְתוּ וְאִי אֲשַׁמוּעֵינּוּן הַשְּׁתַחֲוּיָה מִשׁוּם דְּקָא עָבִיד מַעֲשָׂה אָבַל הוּדָה בְּדַבּוּרָא בְּעִלְמָא לֹא מְפֹסֵל בְּשׁוֹגְג לְהַכִּי אֲצַטְרִיף לֹאמַר כּוּלְהוּ וּלְפִי זֶה לִיכָא שׁוּם קוֹנְשָׂיָא מִמַּה שְׁהִקְשָׁה הַרל"מ ז"ל וְדוֹק: דִּין ד' וְהִינּוּן פִּיצַד מִי שְׁשֵׁתָה רַבִּיעִית יִין בְּבֵת אַחַת וְכו' שְׁתָּה רַבִּיעִית יִין בְּשְׁתֵּי פְּעָמִים וְכו' וְאִם שְׁתָּה יוֹתֵר מְרַבִּיעִית וְכו' עֵינִין לְהַרל"מ בַּד"ה וְהִינּוּן פִּיצַד וְכו' שְׁתָּמָה עַל רַבֵּינוּ דְּהוּא פְּסַק כָּאֵן כַּר"א וּבַפ' א' מַהל' בִּיאַת מְקַדְשׁ פְּסַק כְּרַבֵּי יְהוּדָה דְּאָמַר וְאִם נִכְנַס וְעָבַד וְהוּא שְׁפֹר מְשַׁרְתָא מְשַׁקִּין הַמְּשַׁפְּרִין וְכו' הָרִי זֶה

לוקה ועבודתו פשרה והיגו כר"י דהכי אוקמוה בגמ' פדכתבנא ע"כ: וקשה לי דאיך שינה לומר דמה שכתב רבינו עבודתו פשרה כר' יהודה פיון דר"י קא מפרש ושכר הוא לשאר משפרין אמאי אין מחללין דהא כתיב בתריה להבדיל בין הקדש ובין החול וכו' משמע להדיא בבכורות דף מ"ה דלר"י שאר משפרין מחללי עבודת.

דקא פריה הש"ס שפור מיחיל עבודה ובהדי מומין דמחללי עבודה בעי למיחשב ומשני בשאר דברים המשפרין ודלא כר' יהודה וכו' אלמא לר"י שאר דברים המשפרין מיחיל עבודה.

וג"כ קשה לי במה שתיירץ ואמר ומה שאמרו בגמרא כמאן כרבי יהודה לאו למימרא דלא כר"א וכו' ומה שהזכיר ר' יהודה משום דר"י אמר בפ"י זאת הסברא וכו' שהרי הוכרחתי דס"ל דמיחיל עבודה ובהאי פרייתא אם אנו אומרים דגם כר"א אתיא א"כ לרבינו דפסק כר"א.

א"כ הנה צריך לומר דמיחיל עבודה כר' יהודה גם לר"א: ומה שנלע"ד שטעמו של רבינו פיון שאמרו בש"ס הלכה כר"א לכן כל מה שנתראה שר"א פליג פסק פנותיה. ולכן במה שהוא נראה דפליג את"ק דהיגו במה שהוסיף על דברי ת"ק דאפי' שתה פדי רביעית אם לא שתהו בדרך המשפר כגון אם הפסיק בו אם נתן בתוכו מים פטור: עוד שנית דלת"ק קאמר למה נאמר יין לומ' שמנוזרין עליו בכל שהוא דהוא לשון אזהרה דוקא ולא במיתה וכמו שכתב רש"י שם אבל חייב מלקות דגלי קרא דלגי אכל שהוא אבל ר"א דס"ל דגם בשתה רביעית אם פסק בו פטור הרי דבכ"ש דשתה כל שהוא שהוא פטור פסק הדין רבינו דלא כת"ק.

גם פן במה שהוא נראה שחולק על דברי רבי יהודה פסק פנותיה ודלא כר' יהודה והוא דלר' יהודה דלא דריש ושכר פדי לשכר ולמה שמשפר שלדעתו אפי' שתה פחות מרביעית נאפילו יין מגתו וכ"ש אם שתה רביעית אע"פ שהפסיק בו ונתן בו מים הפל במיתה דלדידיה לא קפיד ביין לכדי שפנותו ולא לדרך שפנותו.

ותדע שפך הוא דהא לת"ק אי לא דדריש שכר פדי לשכר הוינא אמרי אפי' פחות מרביעית נאפילו יין מגתו וא"כ לר' יהודה דלא דריש שכר להכי אלא לכל דבר המשפר נאמר דיינ אפי' כל שהוא נאפילו מגתו והוא במיתה וג"כ לר"י דבשאר משפרין מיחיל עבודה וביין אפי' בכל שהוא ובגתו מיחיל עבודה פיון דקרא להכי אתא ורבינו דפסק כר"א ואמרנו דלר"א פטור כ"ש דלא מיחיל עבודה ובשאר משפרין דלא מיחיל עבודה אע"פ שהוא לוקה הוא משום דס"ל דלדעת ר"א נמי דשאר משפרין נמי לר"א חייב משום דר"א סמיך אדברי ר' יהודה ולא חלק עליו בפירוש על שאר משפרין משמע שהוא מודה בשאר המשפרין וג"כ מדנקט ר"א כדבריו שכר מדי שהוא משפר משמע דקרא קפיד משום דמשפר וא"כ גם בשאר משפרין חייב.

ועוד דרב דפסק הלכה כר"א קאמר בכתובות אבל תמרים אל יורה דמשמע דר"א הדין ס"ל דשאר המשפרין חייב ודלא כמ"ש התוספות שם דמדרבנן קאמר. ומה שפסק רבינו דביין במיתה ושאר משפרין באזהרה הוא מוכרח שנה דעת ר"א דאל"כ למה כתב רחמנא

זין פֿינן דֿהוא מִשְׁפֶּר דֿהוא ונדאי שר"א מִסְפִּים לְדַבְרֵי רב יְהוּדָה שְׁאָמַר הֵכִי אֵלָא לְדַעַת רבֵי יְהוּדָה אפֿי בְּכָל שְׁהוּא בִּינן וּבִינן מַגְתּוּ הוּא בְּמִיתָה וּלְדַעַתּוּ פְּטוּר מִכְּלוּם.

אַבְל פְּשִׁישׁ בּו שְׁיַעוּר וְלֹא פֶסֶק בּו וְלֹא נָתַן בּו מִים וְלֹא מַגְתּוּ הוּא בְּמִיתָה דִּינן לְהֵכִי אֶתָּא: וּמָה שְׁפֶסֶק רַבִּינוּ דְּאִינוּ מְיַחֵל עֲבוּדָה בְּשַׁאָר מְשַׁפְּרִין וְאֵע"ג דְּלֹר"א נְמִי דְּאִינְרֵי קָרָא בְּשַׁאָר מְשַׁפְּרִין לְדַעַת ר"א כִּמ"ש מְשׁוּם סְתָם מְשַׁנָּה הַאִיף דְּאֵלוּ מוּמִין דְּשַׁאָר מְשַׁפְּרִין לֹא מְיַחֵלֵי עֲבוּדָה אֶלְמָא הֵכִי הִלְכְתָּא.

וּכְיִנּוּ דְפֶסֶקוּ הִלְכָה כִּר"א אֶלְמָא דְקִים לְהוּ דְלֹר"א לֹא מְיַחֵלֵי עֲבוּדָה אֵע"ג דְקָרָא אִינְרֵי אַף בְּשַׁאָר מְשַׁפְּרִין וְלְהֵכִי אָמְרוּ הָתָם בְּש"ס דְּבְשַׁאָר מְשַׁפְּרִים וְדָלָא כִּר' יְהוּדָה מְשַׁמַּע דְּלֹר"א ה"נ דְּאֶתְיָא: וְנִרְאָה לִי הֵטַעַם פֿינן דְּלֹר"א קָא דְרִישׁ וְשֶׁכֶר דְּבַעֵי מָאִי דְמְשַׁפֵּר וְגַם לִינן פֶּה וּמָאִי דְכָתַב יִין הוּא לְעַנְנֵן חַיִּיב מִיתָה א"כ מָאִי דְכָתַיִב קָרָא בְּתַרְיָה דְּמִיתָה וְלְהַבְדִּיל בֵּין קַדְשׁ לְחֹל דְּמִינְיָה יִלְפִי דְמְיַחֵל עֲבוּדָה הוּא קָאִי עַל דְסָמִיף לִיָּה עַל דְבָר שְׁהוּא בְּמִיתָה אִינְרֵי וְלֹא עַל שַׁאָר מְשַׁפְּרִין דְּאִינן בְּמִיתָה פֿינן דְמְצִינוּ שְׁהַקִּילָה תּוֹרָה ג"כ דְּבַעֵי עַד שְׁיָהָא מְדֵי דְמְשַׁפֵּר וְדָאִי דְלֹא מְיַחֵל בְּדָבָר שְׁאִין בּו מִיתָה אֶבְל לֹר' יְהוּדָה שְׁלַדַעַתּוּ הִחְמִירָה תּוֹרָה דְלֹא בְּעֵי שְׁיַעוּר וְגַם מָאִי דְמְשַׁפֵּר אֵלָא בְּכָל הַמְשַׁפְּרִים סְתָם אִינְרֵי קָרָאִי וְדָאִי שְׁהַחְמִירָה תּוֹרָה ג"כ לְעַנְנֵן חֲלוּל עֲבוּדָה דְלִיכָא חֲלוּקִים בֵּין יִין לְשַׁאָר מְשַׁפְּרִים.

וְאֵע"ג דְּבִינן בְּמִיתָה וְשַׁאָר מְשַׁפְּרִין בְּאִזְהָרָה פֿינן דְּבַעֲנֵנן הַשְׁיַעוּר הִחְמִירָה בְּשָׁנָה. וְאֶתִּי שְׁפִיר דְהֵכָא קְאָמְרִי פְּמָאן אֲזֵלָא הָא דְתַנְיָא אֶכְל דְּבִילָה קַעֲלִית וְשָׁתָה דְבִשׁ וְכו' פְּמָאן כִּר' יְהוּדָה וְלֹא אָמְרֵי ג"כ וְכִר"א דִּס"ל דְקָרָא אִינְרֵי נְמִי בְּשַׁאָר מְשַׁפְּרִין מְשׁוּם דְהֵיף בְּרִינְתָא לֹא קָא יְהֵבָה שְׁיַעוּר דְּבַעֵי עַד מִיִּדֵי דְמְשַׁפֵּר אֵלָא בְּכָל גְּוֹנָא חַיִּיב דֿהוּא ר' יְהוּדָה דְלֹא בְּעֵי שְׁיַעוּר וְלֹא אֶתְיָא כִּר"א מְשׁוּם דֿהוּא ס"ל דְּגַם בִּינן בְּעֵי מִיִּדֵי דְמְשַׁפֵּר וְלְהֵכִי הָתָם בְּבִכּוּרוֹת קְאָמְרֵי וְדָלָא כִּר' יְהוּדָה דְתַנְיָא אֶכְל דְּבִילָה קַעֲלִית וְכו' דֿהִינְנוּ דְמַחְמִיר כ"כ אֶפְיָלוּ בְּלֹא מִיִּדֵי דְמְשַׁפֵּר וְדָאִי לְדַעַתּוּ ג"כ דְמְיַחֵל עֲבוּדָה.

א"כ מַתְנִיתִין דְלֹא כְּרַבֵי יְהוּדָה דְרַבִּינוּ מְפָרֵשׁ פֶּה וְלֹא בְּעֵי שְׁפִירֵשׁ רִש"י ז"ל הָתָם דְלֹא כִּר' יְהוּדָה דְמְשׁוּנֵי לְשַׁאָר דְבָרִים הַמְשַׁפְּרִין דִּין יִין מְשׁוּם הֵכִי מְיַחֵל עֲבוּדָה דָּאִין הֵטַעַם מְשׁוּם דְמְשׁוּנֵי לְבַד אֵלָא ג"כ מְשׁוּם דִּס"ל דְלֹא בְּעֵי מִיִּדֵי דְמְשַׁפֵּר וְכִמּוּ שְׁפַתְבַּתִּי פֶן נִלְע"ד וְדוּק: הִלְכוֹת מְזוּזָה פֶּרֶק ה' ה"ל ח' הַעֲמִיק לָה טַפַּח פְּסוּלָה פְּתַב מֶרֶן הַכ"מ פְּלוּמ' וְה"ל תַּעֲשֶׂה וְלֹא מִן הַעֲשׂוֹי ע"כ קָשָׁה מָאִי תַעֲשֶׂה אִיכָא הֵכָא וְלֹא מִן הַעֲשׂוֹי וְאֶפְשָׁר לֹאמַר פֿינן שְׁעוּמָק בְּמְזוּזָה טַפַּח לֹא קָרִינן בִּיָּה עַל מְזוּזוֹת אֵלָא בְּתוּף הַמְזוּזוֹת וְרַחֲמֵנָא אִמְר' עַל מְזוּזוֹת בְּעוֹבֵי פְתִיבַת הַמְזוּזָה הוּא מְמַלָּא הַחוֹר שֶׁל הַעוּמָק וּמְקָרֵי עַל מְזוּזוֹת אֶבְל פְּסוּלָה מְשׁוּם תַּעֲשֶׂה וְלֹא מִן הַעֲשׂוֹי שְׁנָה מְקָרֵי עֲשׂוֹי שְׁהִיא מְלֵאֲתָה לְחוּד בְּעוֹבֵיָּהּ בְּנִתְיָתָה שְׁם וּמְקָרֵי עֲשׂוֹי: דִּין ב' וְאִין לְחוּטֵי הַעֲנָף מְנִין מִן הַתּוֹרָה פְּתַב מֶרֶן בַּכ"מ וְיֵשׁ לְתַמּוּהַ דְּאֶמְרִינן בַּפ"ק דִּיבְמוֹת דָּף ה' גְּדִילִים ל"ל וְכו' מְשַׁמַּע דְּמִן הַתּוֹרָה יֵשׁ מְנִין לְחוּטֵי הַעֲנָף וְצ"ע עַכ"ל וְנִרְאָה לִי דְרַבִּינוּ תַּפְּס לְשׁוֹן שְׁאָמְרוּ בַּפ' הַנֶּחְנָקִין וְקָא אִיכָא צִיצִית דְּעִיקְרוּ מִר"ת וּפְיִרוּשׁוֹ מִדְּבַרֵי סוֹפְרִים.

לְכֵן פְּתַב שְׁאִין לְחוּטֵי הַעֲנָף מְנִין מִן הַתּוֹרָה דֿהִינְנוּ שְׁאִינוּ מְבֹאָר בְּתוֹרָה אֵלָא מָה שְׁפִירֵשׁוּ בּו סוֹפְרִים שְׁאָמְרוּ גְּדִיל שְׁנַיִם גְּדִילִים אַרְבָּעָה שְׁאֵע"פ שְׁהוּא מִן הַתּוֹרָה מְקָרֵי פֿינן שְׁאִינוּ

מבואר להדיא בתורה מקרי מדברי סופרים וכן פתב המגיד רפ"א מהל' אישות וז"ל שם שאע"פ שדינן בדבר תורה נקראו דברי סופרים פיון שלא נכתבו בפ"ל מן התורה וכוונתם בזה השם שקראום ד"ס הוא ר"ל דבר שאילולי שקבלו הסופרים פירושו לא היינו מבינים אותו כ"כ וכן הכא פיון שסופרים הם שפירושו גידיל שנים גדילים ד' לא היינו מבינים אותו כ"כ פן נלע"ד לתרץ: דין ד' והתכלת אינו מעפב את הלכך וכו' פתב מרן בכ"מ וז"ל ומשמע לי שרבינו אינו מפרש כפירושו רש"י אלא הכי מפרש לה התינוח לכן דאינו מעפב את התכלת שאם עשה חוטי לכן אף על פי שלא כ"כ עליהם תכלת יצא וכו': וקשה לי דאיך שייך לפרש כ"כ דמה שקתני הלכך אינו מעפב את התכלת שעשה חוטי לכן שאין זה משמעות המתניתין שקתני אינו מעפב את התכלת דהיינו שלא לעשותו שהוא איכא תכלת אלא שלא איכא לכן ואמר שעושה התכלת אע"פ שליכא לכן וכן מפרש בש"ס פשהיו לומר לקדם איירי מתניתין ואמרו התינוח לכן דאינו מעפב את התכלת דהיינו שאם הקדים תכלת קודם ללכך אינו מעפב דלית לן בה ועל תכלת דאינה מעפב הלכך שאם הקדים לכן לתכלת הא פריך מאי הוא דמאי עיכוב איכא למימר והרי קתני הברייתא שהמצנה היא להקדים ללכך.

ועל זה תירץ לא נצרכה טלית שכולה תכלת שמצנה להקדים התכלת אלמא שאינו מעפב דקתני הוא על הנמצא. וכן במתניתין שאח"ז הוא מפרש דמעפב היינו שאם ליכא אותו השני מעפב הנמצא ומפרש יותר במה שקתני אמר ר"ש בן גנס וכו' והלקחם אינו מעפב את הכבשים שכן מצונו פשהיו ישראל במדבר מ' שנה קרבו כבשים בלא לחם אלמא שפירושו אינו מעפב הכבשים הנמצאים.

ועוד לא ידעתי בהיכן שייך פירושו זה. והלא קושנית התינוח וכו' היא על מה שאמרו שהמתניתין איירי אלא לקדם ולא בשלא עשה השני: ועוד שלפירושו זה היה להם לש"ס להקשות זה על פשטא דמתני' מקודם: ו עוד כשאמר הש"ס אלא אמר רבא לא נצרכה אלא לגרדומין וכו' משמע שהוא בא לתרץ מה שהקשו בתחלה לימא מתניתין דלא כר' וכו' ועלה קאמר לא נצרכה דהיינו דגם לרבי אתיא דמתניתין איירי בגרדומי: ועוד דאם הפירוש כ"כ שייך בקושניא גם עתה שלפי דברי הברייתא דרבנן סברי דאין מעפבין זה את זה דלא איירי בגרדומין תקשי להם קושניא זו: ועוד קשה לי על דבריו שאמ' ואסיקנא לא נצרכה אלא לגרדומין דכינן דמעיקרא היו לכן ותכלת פי איגודים פיון דמשייירי פשרות אתו פשרה ע"כ דא"כ אמאי לא נקט רבינו אלא באיגודים לכן דוקא והא לפי המסקנא שאמר הוא בין איגודים תכלת וקאי לכן בין איגודים לכן וקאי תכלת: הו אמת שמידי עברי בדברי רבינו קשה לי על דבריו שלמה שבהתכלת אינו מעפב את הלכך פי כיצד הרי שאין לו תכלת עושה לכן לבדו כמו פשטא דמתני' בהאי חלוקא ובחלוקא שנייה נקט לה אם עשה לכן ותכלת ונפסק הלכך ונתמעט על הענף ונשאר התכל' לבדו.

ואחר ראיתי הש"ס אמרתי שרבינו פאשר ראה דהש"ס מוקמו למתניתין שהיא כרבי ובדאיגודים איירי וראה שהביאו בש"ס הו ברייתא דכל הנה תנאי אמרו משום ר' יוחנן בן גורי דאם אין לו תכלת מטיל לכן פסק כהו ברייתא משום דהלכה כר' ולא מחביריו ומשמע אבל אם אין לו לכן אינו מביא תכלת.

אבל פסק דאם איגרום הלכן ונשאר התכלת פשר לפי שאף לדברי ר' שמעפבין זה את זה אם איגרום אחד ונשאר אחד פשר אף לתנאי דפליגי על ר' ואמרנו שלדידהו נמי בחלוקא שאין לו לכן אינו מביא תכלת שהלכן מעפב אם איגרום הלכן פשר אבל מ"מ איכא גרדומין ועל זה אמרו בש"ס וכמה שיעור גרדומין אמר בר המדורי אמר שמואל פדי לענפן ולהכי פסק רבינו בסוף הפרק דאם נתמעטו חוטי הציצית' אפילו לא נשתייר מהם אלא פדי עניבה פשר: אבל הוקשה לי דלמה כתב רבינו פאן שאפ'י נפסק לכן לגמרי ונשאר התכלת לבד פשר.

וקא אמרנו דבעי פדי עניבה שפך כתב רבינו בסוף הפרק כנו': ונראה לי לומר משום שאמרו בש"ס דאמרי בני רבי חייא גרדומי תכלת פשרים דמשמע שאפילו נתמעטו הלכן לגמרי ונפסקו אם נשארו גרדומי תכלת פשר.

ומה שכתב רבינו בסוף הפרק נתמעטו חוטי הציציות דבעי פדי עניבה הוא איירי בנתמעטו שניהם הלכן והתכלת בעי באחד מהם פדי עניבה. וזה דייק שכתב ואפילו לא נשתייר מהם פדי עניבה דמשמע מהם מאיזה חוט מהם ואפ'י נפסק הלכן לגמרי: פרק ג' דין ו' ומה הוא לעשות חוטי צמר בכסות של פשתן וכו'.

כתב מרן בכ"מ ולכאורה נראה מדברי רבינו וכו' אבל קשה וכו' לכה נ"ל דבמטיל לכן לבדו מיירי וכו' אבל טלית של פשתן שהטיל בה תכלת מותר לעשות לכן שלה של צמר פינן דבלאו חוטי לכן נמי אין אנו מקיימין שניהם שהרי יש בה תכלת שהוא צמר וכו'.

ואנכי איש צעיר נראה לפע"ד שרבינו איירי אפי' שהטיל תכלת אינו מטיל לכן של צמר לפשתים ולא של פשתים לצמר לפי שפכר כתב פסות של צמר עושין לכן שלה חוטי צמר וכסות של פשתן עושין לכן שלה חוטי פשתן ממנה ונשמע דבכל גוונא איירי אפי' בשהטיל תכלת: ועוד ממה שכתב אח"כ ומת הוא לעשות חוטי צמר בכסות של פשתן או חוטי פשתן בכסות של צמר אע"פ שהוא לכן לבדו בלא תכלת ע"כ דלמה ליה לומר אע"פ שהוא לכן לבדו בלא תכלת פינן שהוא איירי בהכי: ועוד דמשמעות אע"פ שאמר דהוא עסיק לומר התרוץ על שזה הוא בדין שיהא מותר שהשעטנז מותר ונקט רבנא אע"פ שהוא לכן בלא תכלת ומכ"ש פשהטיל תכלת.

ומה שהקשה הוא ז"ל על זה דא"כ היאך כתב ואם רצה לעשות לכן של שאר מינין מצמר או פשתים עושה דכיון דאיכא תכלת מיירי אם עשה לכן של שאר מינין מפשתים פשהטיל בו תכלת.

נמצא שהוא פלאים וכו'. ועוד שמאחר שהוא סובר שטלית של שאר מינין פטורה מציצית מן התורה.

היאך מתיר לעשות לכן שלהם של פשתן שהרי פשיטול בהם תכלת נמצא שהוא פלאים שלא במקום מצנה ע"כ. על זה אני משיב שרבינו איירי לענן מה הם הציציות שפותרין ובהאי נדון הוא אמר שאם רצה לעשות לכן לכל שאר מינין מצמר או פשתים עושה מפני שהצמר והפשתים פותרין בין במינן בין שלא במינן.

ובנדון זה שלא הטיל בהם תכלת איירי והוא לשון הש"ס כיצד צמר ופשתים פותרין בין במינן בין בשלא במינן דלענן מה שפותרין נקט לה ואח"כ חזר רבינו לומר דלמה שלא

לעשות חוטי צמר בכסות של פשתן אפי' אם יהיה לכן לבדו בלא תכלת שבדין הוא שיהא מותר שהשעטנז מותר לענגן ציצית.

ולפי הטעם שנתן הוא גם בכסות שהטיל בה תכלת משום שאפשר לעשות הלכן שלא ממנה: מש"ל ד"ה שעטנז מותר לענגן ציצית וכו'. וכתבו התוס' בד"ה ואמ' רחמנא ונ"ל אבל קשה דאפתי נימא וכו' ובמנחות דקדק דקשר העליון דאורייתא מדשרי רחמנא פלאים בציצית ושמעתי בשם ר"י קלפון דע"כ אמר רחמנא ליעביד להו תכלת בענגן דלהוי פלאים דאי דוקא בלי פלאים א"כ לשתוק קרא מיחדיו ומדאמר רחמנא עביד להו תכלת ידענגן דתוקף תכיפה אחת אינו חיבור אלא ודאי בעינגן דהוי פלאים אמר רחמנא ליעביד תכלת ולא שמענגן להו מהכא מידי אי תוכף תכיפה א' הוי חיבור או לא להכי אצטריך יחדיו ע"כ.

הנה אנכי עינתי בדברי ר"י קלפון אלו קודם ראיתי מה שהקשה עליו הרב ז"ל. ונראה שפך פירוש דבריו לתרץ קושיות התוספות הנז' והוא שאם נאמ' דרחמנא לא התיר פלאים בציצית אלא באופן דעביד להו בלא קשירה דמה שאמר רחמנא שיעשו פתיל תכלת על בגדיהם דהוא אף על בגד דפשתים נימא דהכי אמר רחמנא שיעשה בהם הפתיל תכלת שיכניסם בבגד פשתים בלא קשירה דתוכף תכיפ' א' אינו חיבור א"כ לישתוק קרא מיחדיו ואנו אומרים ממ"ש רחמנא דעביד להו תכלת דלפי הסברא שהקשו שאנו אומרים דלא התיר רחמנא פלאים בציצית א"כ מזה ידענגן דתוכף תכיפה א' אינו חיבור ולא נאסר הפלאים אלא באופן שהם מחוברים ולא הנה צריך קרא לומר שאין איסור פלאים אלא יחדיו שהם מחוברים דאנו ידענגן פינגן שאמ' רחמנא לעשות פתיל תכלת בבגד פשתים שאינו פלאים אלמא דבעי יחדיו כדי שיקראו פלאים אלא ודאי בהפך שהסברא היא ודאי בענגן דהוי פלאים אמר רחמנא ליעביד תכלת.

ולא הנה שמענגן מהכא מידי אי תוכף תכיפה א' הוי חיבור פינגן שאנו אומרים דבענגן דהוי פלאים אמר רחמנא ליעביד תכלת להכי אמר רחמנא יחדיו דבעי מחוברים דתוכף תכיפה א' אינו חיבור בכלאים: ואחרי כתבי ראיתי מה שכתב הרב ז"ל ונ"ל והרואה יראה דפי' זה צריך ביאור דעיק' קושיותם לא הוי אלא משום דכתב רחמנא יחדיו דמשמע דתוכף תכיפה א' אינו חיבור וע"כ הקשו וכו' אבל אי לא כתב רחמנא יחדיו פשיטא דהו"א דתוכף תכיפה א' חיבור וכו' והלא אי לא כתב רחמנא יחדיו הו"א דתוכף תכיפה א' חיבור ומדכתב רחמנא עביד להו תכלת משמע דכלאים בציצית שרי רחמנא ע"כ.

הנה כבר כתבתי שהפוננה שאם הוא כף דרחמנא לא התיר פלאים בציצית ולא איירי קרא אלא שיכניסם בלא קשירה. אלמא משמע דאיסור פלאים הוא דוקא בקשירה שהם מחוברים יחדיו וא"כ לא צריך קרא לומר יחדיו ודברי הר"י קלפון נכונים בטעמם פינגן דלא התיר פלאים בציצית אלמא דמה שיכניסם בבגד דוקא שהוא תכיפה א' אינו חיבור דמזה ילפינגן לה ולא צריך לכתוב יחדיו: והנה הרב ז"ל פי' דכוננת הר"י קלפון כף הוא דהמקשה שהקשה דלמה לי צמר ופשתים דהא מדכתב ועשו להם ציצית על פנפי בגדיהם.

ותנא דבי ר' ישמעאל כל בגדים צמר ופשתים הם. ואמר רחמנא עביד להו תכלת וכו' דהיינו שמזה ידעינן שכלאים בציצית מותר ולמה לי צמר ופשתים להתיר דהיינו דמוכרח לומר כן שפא להתיר כלאים בציצית דאי אפשר לפרשו בענין שאין איסור כלאים דלעביד להו תכלת בלא קשירה דלא הוי כלאים דתוכף תכיפה א' אינו חיבור וכמו שהקשו התוס' לפי שמוכרח עלינו לומר שאיירי בענין דאיפא כלאים שא"כ לישתוק קרא מיחזיו וליכתוב צמר ופשתים.

ומוכרח לומר דאתא למשרי כלאים בציצית דתוכף תכיפה אחת אינו חיבור לפי ההכרח של אי אמרת בשלמא שפתב הוא ו"ל דלמה לי צמר ופשתים למשרי כלאים בציצית והא מדקאמר רחמנא ועשו להם ציצית ש"מ דכלאים מותר לגבי ציצית דהא תוכף תכיפה אחת חיבור וא"כ אפי' שיעשה אותם בלא קשירה הוי כלאים וקאמר רחמנא ועשו תכלת ומהאי נדאי ידעינן דתוכף תכיפה אחת אינו חיבור ולא צריף יחזיו ומדקאמר יחזיו לאשמועינן דלא הוי כלאים אלא בקשירה דתוכף תכיפה א' אינו חיבור.

א"כ מוכרח לומר דלא אפשר לפרש דאיירי בלא כלאים משום דאם אפשר לפרש דאיירי בענין שלא יש כלאים. א"כ לישתוק קרא מיחזיו ולימא צמר ופשתים ובגדיהם ומינה שמעינן דתוכף תכיפה אחת לא הוי חיבור ולהכי אתא צמר ופשתים למשרי כלאים.

וכיון שמוכרח לומר שאיירי בנדאי דבעינן שיש כלאים מדכתב יחזיו. א"כ צמר ופשתים למה לי והא אי אפשר לפרשו אלא בענין שיש כלאים זה קיצור פנונת דבריו: הלבנות ברכות דין י"ב רבים שנתנו עדו לאכול פת וכו' עיין במרן הכ"מ שהקשה על התשובה שהשיב רבינו לחכמי לונגיל וז"ל אבל אם פ"י דברי רב ללישנא בתרא כמ"ש רבינו בתשובה דה"פ לא שנו אלא פת דמהני ליה הסיבה שיהא א' מברך לכלן הא לא הסיבו כל א' מברך לעצמו ודין זה בפת בלבד.

אבל שארהדברים אין בהם דין זה כפי שנאמר מהניא להו הסיבה אלא בלא הסיבה נמי כן הוא מאי פריף לרב מסיפא. אדרבא סיפא אתי ליה שפיר דקתני א' מברך לכלן ורישא הוא דקשיא ליה דקתני כל א' מברך לעצמו פלומר אבל אחד לכלן לא ע"כ: ואנכי איש צעיר נ"ל דלא קשה דכוננת הקושיא כן היא דאיף אמר רב אבל שאר הדברים אין בהם דין זה כפי שנאמר מהניא להו הסיבה אלא בלא הסיבה נמי כן הוא והא סיפא קתני הסבו וכו' בא להם יין וכו' אחד מברך לכלם אלמא דהסיבה היא דהניא להו דאחר מברך לכלם דבלא הסיבה כל א' מברך לעצמו וכדקתני רישא דמסיפא אנו מכריחין דהעיקר הוא הסיבה דמהניא וטעמא דרישא משום שלא הסבו אלמא שהוא כמו הפת דבלא הסבו כל אחד מברך לעצמו משום חשיבותו וכך פנונת הקושיא של לישנא קמא קשיא רישא דהיינו אלמא שהוא כמו הפת וקשיא לרב שאמ' אבל יין לא בעי הסיבה אחד מברך לכלם ואף על פי שתמצו לה ואמרו שאני אורחין דדעתיהו למעקר שאנו מפרשין לה לפי דברי רבינו כן דהפנונה אע"פ שבשאר הדברים אין בהם דין זה כנז'.

מ"מ בעי שיהיו יושבין בקבע כדי שאחד מברך לכלם. אבל אלו אף הישיבה שלהם צראי היא דדעתיהו למעקר.

ובגזרה ודאי כל אחד מברך לעצמו תירוץ זה לא אתי ממה שיקתני סיפא הסבו וכו' אלמא שתינו נמי תלוי בהסיבה שלהכי קא מקשו קשיא סיפא. ומה שהקשו להאיך לישנא קשיא רישא ולפי דברי רבינו שלענין הדין אין חילוק גם ללישנא בתרא תקשה רישא נקט הכי משום דבלישנא קמא נקט לה פעי הסיבה דמשמע דמה שעושה הסיבה בפת בינו לא פעי דתינו אחד מברך לכלם דהוא מבואר שפיר לכו נקט לה דקשיא רישא בודאי דקתני כל אחד מברך לעצמו.

אבל בלישנא בתרא דאמר לא מהניא ליה הסיבה דהוא דאין בהם דין זה שנאמ' מהניא לה הסיבה פדי שיברך אחד לכלם אע"פ שתקשה נמי דקתני כל אחד מברך לעצמו. מ"מ לא מקשה עלה אלא מסיפא דקתני הסבו אחד מברך לכלם אלמא דהסיבה מהניא לינו שלא כדבריו שאמר דבינו לא מהניא ליה הסיבה והא קתני הסבו אחד מברך לכלם.

אלמא ינו מהניא ליה הסיבה דהש"ס קא מקשה לכל לישנא באופן דהוא הפך מה שנקט בדבריו ותירץ שאני התם דמגו דקא מהניא ליה הסיבה לפת מהניא ליה הסיבה לינו ע"כ.

הפוננה דכך הוא דתינו אינו חשוב כמו הפת עד שיברך כל אחד לעצמו אלא אחד מברך לכלם דלא מהניא בהו הסיבה. אלא אפי' בלא הסיבה נמי אחד מברך לכלם והכא דנקט הסבו דמשמע שמהניא בהו הסיבה הוא משום דהתם איכא פת ומגו דמהניא הסיבה לפת שאחר מברך לכלם בשביל שזה חשיבות שברוב עם הדרת מלך יותר ממה שיברך כל אחד לעצמו הוא מהניא לינו אפי' אם היה שגם הוא דינו שצריך שיברך כל אחד לעצמו להכי נקט הסבו שהוא לשון חשיבות בזה כן תתפרש הסוגיא לדעת רבינו במה שהשיב לחכמי לונגיל ולא קשיא ליה הסוגיא כמו שהקשה מרן בכ"מ: דין י"ג כל השומע א' מישראל מברך וכו' ואע"פ שאינו חייב באותה ברכה חייב לענות אמן ע"כ פתב מרן בכ"מ משנה סוף פרק אלו דברים וכו' משמע דבישראל אע"פ שלא שמע כל הברכה עונה אחריו אמן ותינו בשאינו חייב בה דאילו חייב בה צריך שישמע כל הברכה ע"כ.

ולפי זה דברי רבינו פה הם אע"פ שלא שמע הברכה כולה וכו'. ואע"פ שזה איירי בשאינו חייב באותה ברכה לפי שאם חייב באותה ברכה צריך שישמע כל הברכה ואפ"ה צריך לענות אמן: דין י"ד וכל מי שלא שמע את הברכה שהוא חייב בה לא יענה אמן בכלל העונים ע"כ.

אבל אם אינו חייב בה יכול לענות אמן יתומה דתינו שלא שמע כלל מן הברכה משמע דאם הוא חייב בה לא יכול לענות כל זמן שלא שמעה כולה. אבל אם שמע סופה יכול לענות ואע"פ שהוא חייב בה וכבר הוא מבואר שאם חייב באותה ברכה צריך שישמע כל הברכה כמ"ש לעיל.

ונראה לי דודאי דלענין פדי לצאת צריך שישמע כל הברכה אבל פאן איירי לענין איסור לענות אמן יתומה שלא מקרי אמן יתומה אלא במה שהוא חייב באותה ברכה ולא שמע אפי' סוף הברכה אבל אם שמע סוף הברכה אע"פ שאינו יוצא בה שצריך לשמוע כל הברכה.

מ"מ לא מקריא אמן יתומה ויכול לענות אמן. אבל אינו מחוייב לענות אמן דאינו מחוייב לענות אמן אם אינו חייב בה: פירק ב' דין י"ד מי שאכל ושכח וכו' עיין למרן הכ"מ שהביא דברי הרא"ש שכתב וכן לענגן שתיית יין ואכילת פירות אם אינו צמא או רעב ותאב אותם פירות יברך ע"כ וכתב עליו ותימה לי מלתא אם אכל פירות ונתעפלו שהוא רעב אע"פ שאינו מתאנה לאותן פירות למה לא יברך ע"כ.

ואנכי איש צעיר נ"ל שדברי הרא"ש הם מובנים כה ששם אינו צמא ואינו רעב ואינו תאב אותם פירות יברך הא אם הוא רעב אע"פ שאינו תאב או תאב אע"פ שאינו רעב לא יברך שהוסיף הרא"ש ששם הוא תאב אע"פ שאינו רעב לא יברך משום פנין שהוא תאב לאותם פירות ודאי נתעפלו אותם משום שבמיעו וליכא עליה מה שתמה עליו מרן כנז' שגראה שמרן הבין דבריו כה אם אינו רעב אע"פ שהוא תאב לאותן פירות שגראה שפבר נתעפלו אותם שאכל אפ"ה יברך פנין שאינו רעב.

ולפי זה משמע שאם הוא רעב על פי שאינו מתאנה לאותן פירות לא יברך. ואהא תמה עליו אפי' שהוא רעב פנין שאינו מתאנה לאותן פירות למה לא יברך הרי מורה שעדיין לא נתעפלו אותן שאכל שלהכי אינו תאב לאותן פירות וטעות סופר בדברי מרן שלפנינו וכה צריך להיות אם אכל פירות ונתעפלו שהוא רעב פנין שאינו מתאנה לאותן פירות למה לא יברך: וראיתי להרב מש"ל שכתב על דברי מרן אלו דברים אלו אינם מובנים וכו' וא"א ליישב דברי מרן כי אם בטעות סופר ודוק ע"כ ואפשר שפוננתו שהטעות הוא כמו שכתבתי אבל המגיה שכתב על דברי מש"ל הנז' כתב שצ"ל למה יברך וצ"ל בדבריו וכן אם רעב אם אינו תאב יברך וכו'.

ולפי זה דבריו מובנים. ומה שנלע"ד כתבתי.

ואחר כה ראיתי בכ"י בסימן קפ"ד כתב וז"ל פן כתב הרא"ש ואהא דקאמר שאינו תאב לאותם פירות איכא למידק דאם נתעפלו כבר פירות שאכל והוא רעב כי אינו תאב לאותן פירות שאכל מאי הני ע"כ הרי מדאמר אם נתעפלו כבר פירות שאכל והוא רעב וזה לא אמר הרא"ש ה"כ שהוא רעב אלא אמר אינו רעב.

וא"כ מוכרח דקאי הב"י על הדיוקא של דברי הרא"ש דמשמע דאם הוא רעב אע"פ שאינו תאב לאותם פירות לא יברך. ועל זה אמר איכא למידק אם נתעפלו כבר פירות שאכל והוא רעב כי אינו תאב לאותן פירות מאי הני דהוא דהקונשיא למה לא יברך דהוא הדיוק של דברי הרא"ש כמ"ש דעליו הקשה למה לא יברך פנין שאינו תאב לאותן פירות מאי הני שהוא רעב הרי לאותן פירות שאכל אינו תאב.

וא"כ צריך לברך שנדאי חזקה שלא נתעפלו שהוא כמו שכתבתי שמרן הבין בדברי הרא"ש דמשמע מהם שאם הוא רעב אע"פ שהוא אינו תאב לאותן פירות לא יברך. ועל זה תמה אע"פ שהוא רעב פנין שאינו מתאנה לאותן פירות הרי חזקה שלא נתעפלו אותן פירות שאכל.

ולמה לא יברך. וכן נראה מדברי מרן הב"י שם שכתב אחר כה וזה לשונו שאם הוא תאב לאותם פירות חזקה שנתעפלו ע"כ משמע שאם הוא אינו תאב לאותם פירות חזקה

שלא נתעכלו: פָּרַק ד' דין ו' בְּיַרְדָּה על הפת פֶּטֶר אֶת הַפְּרָפֶרֶת וכו' בְּיַרְדָּה על התבשיל לא פֶּטֶר אֶת מַעֲשֵׂה קִדְרָה.

הנה הקנשיא מבוארת היאך פסק רבינו כב"ש שאמרו אף לא מעשה קדרה. ועוד קשה דלמה ליה לרבינו לפסוק הכי שהוא כב"ש לפי לישנא בתרא דהבעיא שאמר הש"ס פיון דספק ברכות ליה למיזל בתר לישנא קמא דלא מוזכר ענין הפרפרת עם מעשה קדרה ואמרי' דספק ברכות להקל דאימא דת"ק וסבור דפרפרת פוטר מעשה קדרה ומה גם שגם ללישנא בתרא הוא מבואר דלת"ק דאם בירד על הפרפרת פטר מעשה קדרה.

וקודם רדת לראות מה פירושו מפרשי רבינו נ"ל לתרץ קושיות הנז' שרבינו ראה שלישינא קמא של הבעיא מוכרח דס"ל שלדברי ת"ק הפרפרת אינו פוטר מעשה קדרה לפי שלא יהיו רחוקים דברי ת"ק מדברי ב"ש שלב"ש הפת אינו פוטר מעשה קדרה ות"ק סבר גם הפרפרת פוטר מעשה קדרה אלא דלא פליגי אלא בענין פת שלת"ק הפת פוטר הכל ולב"ש אינו פוטר.

אבל הפרפרת אינו פוטר מעשה קדרה גם לדברי ת"ק ורבינו פסק הכי פיון שהוא אליבא דכ"ע לפי לישנא זה אבל לפי לישנא בתרא בהאי פליגי בפרפרת אם פוטר מע"ק וקמא הבעיא בתיקו שהוא ספק עדיפא ליה לישנא קמא דנפקא מינה דבהאי דפרפרת אינו פוטר מעשה קדרה אליבא דכ"ע יותר מלישנא דבתרא דבהאי פליגי כף עלה בדעתתי לתרץ: הלכות מילה פָּרַק א' דין ד' יש מקנת כסף לשמונה ויש יליד בית שנימול ביום שנולד כיצד לקח שפחה ולקח עובדה עמה וילדה ה"ז נימול לשמונה וכו' הואיל וקנה אמו קודם שנולד נימול לח' ע"כ.

דהיינו זה שהוא מקנת כסף שלקח השפחה ולקח עובדה עמה אפ"ה פיון שנולד ברשותו של ישראל דדומיא דלכם הוא שנימול לשמונה. והוסיף רבינו על דברי הגרייטא שאמר באפי' שלקח העובר בפני עצמו.

ואע"פ שלא קתני בגרייטא אלא לקח שפחה מעובדת סתם שלמד רבינו זה ממה שקתני הגרייטא הצד השני לקח שפחה וילדה עמה זו היא מקנת כסף שנימול לא' משמע דוקא בזה שקנה הנולד עמה שפכה ילדתו.

אבל אם היא עדיין לא ילדתו אע"פ שקנאו בפני עצמו נימול לשמונה פיון דנולד ברשותו ישראל דומיא דלכם הוא ואח"כ כתב רבינו צד יליד בית שנימול לא' שהוא לקח שפחה לעוברים או שלקח שפחה על מנת שלא להטבילה לשם עבדות אע"פ שנולד ברשותו נימול ביום שנולד שהרי הנולד הזה כאלו מקנת כסף לבדו וכאלו הוא קנאו שאין אמו בכלל שפחות ישראל כדי שיהיה הבן יליד בית ע"כ.

כתב רבינו זה הטעם לכל שני הצדדים דאפי' לצד הראשון שהוא משום דקנין פירות לאו קנין הגוף. מ"מ פיון שנולד בבית ישראל הרי יליד בית מקרי להכי אמר שאין אמו בכלל שפחות ישראל פיון שאינה קנויה לו לגופה לאו דומיא דלכם הוא וכמו שכתב רש"י ז"ל הטעם בזה.

ולצד השני שלקח השפחה על מנת שלא להטבילה הוא ג"כ מטעם זה שאין זה דומה דלכם דזה מה שאמר רבינו שאין אמו בכלל שפחות ישראל כדי שיהיה הבן יליד בית.

וּכְמוֹ שֶׁפָּתַח רַש"י ז"ל זֶה הַטַּעַם בְּזֶה כִּינּוּן דְּלֹא שִׁינְיָא בְּהַ תּוֹרַת חַיּוּבָא דְּמַצּוֹת דְּלֹא דּוּמְיָא דְּלָכֶם הוּא וְאַחַר כֵּן כָּתַב רַבֵּינוּ וְאִם טְבִילָה אִמּוּ אַחַר שְׂיִלְדָה ה"ז נִימּוּל לַח' דְּקֵאֵי עַל שְׁנֵי הַצְּדִינִין שְׁאֵמֵר שְׁלֵקַח שְׁפָחָה לְעוֹבְרִים אוֹ שְׁלֵקַח שְׁפָחָה עַל מְנַת שְׁלֹא לְהַטְבִּילָה דְּגַם בְּצַד רֵאשׁוֹן שְׁלֵקַח שְׁפָחָה לְעוֹבְרִין אַע"פ שֶׁהַטַּעַם הוּא מִשּׁוֹם דְּקֵנִין פִּירוֹת לֹא כְּקֵנִין הַגּוֹף וְלֹא הוּי דּוּמְיָא דְּלָכֶם כַּמ"ש .

מ"מ כִּינּוּן שְׁעִדִּינִין לֹא נִימּוּל וְאִמּוּ טְבִילָה דְּכִנּוּנָתָהּ שֶׁהַקְּנִינָתָהּ לּוֹ גַם גּוֹפָה הָרִי בְּאוֹתָהּ שְׁעָה דּוּמְיָא דְּלָכֶם הִיא וְלָכֵן יִמּוּל בְּיוֹם ח' וְכִמוֹ הַצַּד הַשְּׁנֵי שְׁלֵקַח הַשְּׁפָחָה עַל מְנַת שְׁלֹא לְהַטְבִּילָה וְיִלְדָתוֹ בְּאוֹתוֹ תִּנְאֵי וְלֹא דּוּמְיָא דְּלָכֶם הוּא אַפ"ה כִּינּוּן שְׁטְבִילָה קוֹדֵם הַמִּילָה הָרִי דּוּמְיָא דְּלָכֶם אַע"פ שְׂיִלְדָתוֹ הַשְּׁפָחָה בְּזִמְן שְׂאִינָה בְּתוֹרַת חַיּוּבָא דְּמַצּוֹת כִּינּוּן שְׁטְבִילָה וְנִעֲשִׂית כְּמוֹ שְׁפָחוֹת יִשְׂרָאֵל וְעִדִּינִין לֹא מְלוּ אוֹתוֹ נִימּוּל לַח' דְּמֵאֵי שְׁנָא צַד רֵאשׁוֹן מִצַּד שְׁנֵי כֵּן נִלְע"ד אַע"פ שְׁמֶרֶן בַּכ"מ כָּתַב דְּקֵאֵי עַל צַד שְׁנֵי .

וְאַנְכֵי אִישׁ צָעִיר לֹא רֵאִיתִי שׁוֹם הַפֶּרֶשׁ וְרַבֵּינוּ כָּתַב סְתָם וְאִם טְבִילָה וְכו' וְדֵאֵי דְּקֵאֵי עַל כָּל מַה שֶׁפָּתַח שְׁהֵם שְׁנֵי הַצְּדִינִים: עוֹד כָּתַב מֶרֶן בַּכ"מ אַח"כּ וּמ"ש רַבֵּינוּ לְהֵלֵן חוּץ מִיִּלִּיד בֵּית שְׁלֹא טְבִילָה אִמּוּ עַד שְׂיִלְדָה אַע"פ שְׂנִימּוּל לַח' אֵינּוּ דוֹחָה אֶת הַשְּׁבֵת וְכו' .

אַבְל מְסַפְקָא לִיהֵ אֵי קֵאֵי נְמִי לִילִיד בֵּית הַנִּימּוּל לַח' וְכִמוֹ שְׁפִי' אוֹ דִּילְמָא לֹא קֵאֵי כִּינּוּן שְׂאִינּוּ מְוִזְכָּר בְּבִרְיָתָא וּלְפִיכֵן פָּסַק לְחוּמְרָא ע"כ. וְקִשָּׁה לִי וְהֵאֱעַל מַה שְׁאֵמֵר ר' חֲמָא יִלְדָה וְאַח"כּ הַטְבִּילָה זֶהוּ יִלִּיד בֵּית שְׂנִימּוּל לְשִׁמּוּנָה עַל זֶה אָמַר וְתִנְאֵי קָמָא לֹא שְׁנֵי לִיהֵ בֵּין הַטְבִּילָה וְאַח"כּ יִלְדָה בֵּין יִלְדָה וְאַח"כּ הַטְבִּילָה וְכו' .

וְעוֹד הָרִי מְוִזְכָּר בְּבִרְיָתָא שְׁאֵמֵר ת"ק בְּבִרְיָתָא זֶהוּ יִלִּיד בֵּית הַנִּימּוּל לְשִׁמּוּנָה: וְאַנְכֵי אִישׁ צָעִיר נִלְע"ד דְּרַבֵּינוּ סוֹבֵר כִּינּוּן שְׁלֹא הַזְּכִיר דְּבִרְיוֹ רַבִּי חֲמָא אֱלָא בִּילִיד בֵּית מְשַׁמַּע שְׁלֹא הַצְּרִיף טְבִילָה אֱלָא בִּילִיד בֵּית כִּינּוּן שְׂנִימּוּל אֱצִלוּ בְּעֵי דּוּמְיָא דְּלָכֶם שְׁטְבִילָה קוֹדֵם שְׂיִלְדָה שְׁתֵּהֵא חֲשׂוּבָה גִּיּוֹרַת וְכִמוֹ שְׁהַקְּשׁוּ הַתּוֹס' עַל מַה שְׁאֵמֵר רַב אֲסִי כְּתִנְאֵי יַעו"ש .

אַבְל בְּמַקְנַת פְּסָף שְׁהִיתָה מְעוֹבְרַת לֹא בְּעֵי טְבִילָה וּמוֹדָה לַת"ק בְּמַה שְׁאֵמֵר לְקַח שְׁפָחָה מְעוֹבְרַת וְיִלְדָה אֱצִלוּ זֶהוּ מַקְנַת פְּסָף הַנִּימּוּל לְשִׁמּוּנָה וּמַה שְׁאֵמֵר רַבָּא בְּשִׁלְמָא לְרַבִּי חֲמָא מְשַׁפְּחָתָה לֵה וְכו' מַקְנַת פְּסָף נִימּוּל לַח' כְּגוֹן שְׁלֵקַח שְׁפָחָה מְעוֹבְרַת וְהַטְבִּילָה וְאַח"כּ יִלְדָה הוּא אֲזִיל לְפִי דְּבִרְיֵי רַב אֲסִי שְׁאֵמֵר כְּתִנְאֵי וַא"כ טַעְמָא דְּרַבִּי חֲמָא כְּמוֹ שְׁסֵבֵר הוּא כָּל שְׂאִין אִמּוּ טְמֵאָה לִיְדָה אֵינּוּ נִימּוּל לְשִׁמּוּנָה .

דְּלִפִּי טַעַם זֶה יְהֵא ר' חֲמָא סֵבֵר דְּגַם בְּמַקְנַת פְּסָף וְהֵא דְּדוֹקָא בְּטְבִילָה וְאַח"כּ יִלְדָה וְכִינּוּן שְׁכַן אִם אֵנּוּ אוֹמְרִים דְּלֹא קִי"ל כְּרַב אֲסִי דְּאֵמֵר כְּתִנְאֵי אֱלָא דְּלֹא מִטַּעַם טוֹמְאָת לִיְדָה קֵאֵמֵר רַב חֲמָא אֱלָא דְּאִינָה חֲשׂוּבָה גִּיּוֹרַת וְכַמ"ש .

אַ"כּ בְּמַקְנַת פְּסָף דְּנִתְעַבְּרָה אֱצִלוּ שְׁהוּא מוֹדָה לַת"ק דְּנִימּוּל לַח' וְכַמ"ש אֵין צְרִיף טְבִילָה . וְהֵנָּה רַבֵּינוּ דְּפָסַק כַּת"ק שְׁהוּא דְּבִילִיד בֵּית שְׂיִלְדָה וְאַח"כּ הַטְבִּילָה שְׂנִימּוּל לְשִׁמּוּנָה וְכַמ"ש דַּלְת"ק לֹא שְׁנֵי לִיהֵ בֵּין הַטְבִּילָה וְאַח"כּ יִלְדָה בֵּין יִלְדָה וְאַח"כּ הַטְבִּילָה נִימּוּל לְשִׁמּוּנָה לְהַכִּי פָּסַק כַּת"ק דְּרַבִּים נִינְהוּ וְנִימּוּל לְשִׁמּוּנָה אַע"ג שְׁלֹא טְבִילָה אֱלָא לְעִנְיִן שְׁבֵת פָּסַק לְחוּמְרָא וְאַזְדָּא לֵה הַשְּׁגַת הַרָּאב"ד שְׁלֵקַמֵּן הַשִּׁיג עַל רַבֵּינוּ שְׂאֵם הוּא מְסוּפָּק

אם הִלְכָה כר' חמא דמפליג בטבילה וילעגנן מדחי שבת לחומרא ולא דחי וא"כ במקנת כסף שנימול לשמונה נמי איכא לספוקי כי האי עד פאן לשונו שבעגנן מקנת כסף שנימול לשמונה גם רבי חמא מודה שאין צריך טבילה וזה זמנה ודוחה שבת זה נראה לי בדעת רבינו ודוק: הלבנות שבת פֶּרַק א' דין ח' ה"ז ק"ו אם נתפנון לאיסור קל ונעשה איסור חמור וכו' פתב הרב המגיד ומתוך לשון רבינו נראה שפנונתו שהפךמלית קרוכה אליו ור"ה רחוקה ממנו.

וא"כ אפי' בר"ה כה"ג פטור כמו שהתבאר בפ' י"ג שמי שנתפנון לזרוק ד' וזרק ח' פטור ע"כ דהיינו שמשמע מדברי רבינו דלא אמרינן פטור אלא משום דהוא נתפנון לדבר איסור קל ונעשה איסור חמור.

אבל אם היה אופן באיסור חמור פגון בר"ה חייב ועל זה הקשה דהרי גם בר"ה שמי שנתפנון לזרוק ד' וזרק ח' פטור. ואנכי קשה לי על זה דמשמע שלא הקשה אלא משום שכתב רבינו שמי שנתפנון לזרוק ד' וזרק ח' פטור הא לאו הכי לא הנה קשה.

דהרי ג"כ יקשה שמקודם אמר רבינו שמי שנתפנון לעשות מלאכה זו ונעשה לו מלאכה אחרת אע"פ שהיא חמורה פטור מפני שלא נעשית פנונתו. ואפשר משום דהנה אמינא פינון שהאיסור הנעשה הוא בזריקה כמו שחשב לעשות זריקה.

ואפי' שלא נעשה באופן כמו שנתפנון היה חייב להכי הקשה שהרי גם באיסור הזריקה שאם נתפנון לזרוק ד' וזרק ח' שלא נעשית פנונתו פטור וא"כ אמאי נקט איסור קל שהוא פךמלית.

והריז ואפשר שהוצרך להשמיענו בכאן הוא שחשב בשעת הזריקה שינוח החפץ בכל מקום שירצה וכו' דהיינו שהוא זרק פנונתו לכרמלית וחשב שבכל מקום שינוח ינוח שבאופן זה כתב רבינו לקמן פ' י"ג אם נתפנון לזרוק ד' ונח החפץ בסוף ח' פטור לפי שנוח במקום שלא חשב שמתעכר וכל שכן שמתנוח לפיכך אם חשב בעת זריקה שינוח החפץ בכ"מ שירצה חייב ע"כ דהיינו אע"פ שחשב על הזריקה כי אם ד' אפ"ה פינון שחשב שינוח בכ"מ שירצה חייב.

ואע"פ שלא פינון לזרוק אלא ד' וא"כ באופן דידן שזרק לכרמלית פינון שחשב בכל מקום שירצה ינוח יהא חייב שהרי נח בר"ה אלא פינון דזריקתו לכרמלית הוא איסור קל הוא פטור אע"פ שנוח בר"ה פינון שזריקתו היתה לכרמלית שאין האיסור מדאורייתא: שם נתפנון לעשות דבר המותר ונעשה דבר אחר פגון שנתפנון להתנה את התלוש וחתם את המחובר אינו חייב פלוג' ע"כ כתב הלח"מ תימא דהא פלל רבינו בריש הפ' דכ"מ שאמרנו בשבת שפטור הוא פטור אבל אסור וכו' ודיו זה מחלוקת דאביי ורבא וכו'.

וא"כ פינון דאמרי פטור ראוי להיות פטור אבל אסור כפי הפלל המסור בדיניו דכל פטור פטור אבל אסור ע"כ. ולא ידעתי קושיא זו דהא שאמרו פטור אבל אסור הפנונה שאם עשה דבר זה פטור מקרבן אבל אסור לעשותו לבר מהנה תלת שאמר שמואל דפטור ומותר לעשותו לכתחלה דכולהו הוא עושה מעשה זה בכנונה יש פטור אבל אסור לעשותו והנה תלת מותר לעשותו אבל בהאי שנתפנון להגביה את התלוש וחתם את

המחנך לחתוך את התלוש וחתך את המחנך איך שיניך לומר פטור אבל אסור לעשותו והא לא נתפנון לחתוך את המחנך שהוא לא נתפנון לזה ואיך שיניך לומר אבל אסור לעשות שיפנון לזה ויחתוך את זה.

וכי תימא דיחול עליו שם אסור שאע"פ שלא נתפנון לזה ואינו חייב קרבן מ"מ עשה איסור דזה איפו דמלבד שאין זה משמעות אבל אסור דהוא משמע אסור לעשותו ג"כ יגיד עליו ריעו שהנה תלת שאמר שמואל פטור ומותר.

הפנונה שמותר לעשותו כמו שמבואר שם דף ק"ז. ועוד על מה שאמר אח"כ אבל מ"מ נ"ל קשה וכו' אמרו בגמ' ואלא לאבני שגג בלא מתפנון היכי דמי וכו' משא"כ בשבת דנתפנון להגביה את התלוש וחתך את המחנך פטור אבל אסור וכו' נתבאר שם בגמ' דנתפנון להגביה את התלוש וחתך את המחנך פטור אבל אסור דמשמע דזה מוזכר בגמ' וזה אינו שלא הוזכר זה בגמ'.

ואם פנונתו פינון שאמרו פטור הוא פטור אבל אסור א"כ אחר מה שאמר ומיהו לזה י"ל דאין כלל דבר שמואל וכו' ואמר ומיהו נ"ל קשה וכו' אלמא דכוננתו שמוזכר שם בגמ' בפ"י. ומכל מקום משמעות קושיותו דפטור אבל אסור משמע דעשה איסור אלא פטור מקרבן דוקא.

וא"כ איך פתב רבינו דאינו חייב פלוס וגם לפי דבריו לא קשה שפכר פתב מרן הכ"מ בראש הפרק וז"ל נראה מדברי רבינו שפכר אומר אין חייב אינו מותר לכתחלה אבל יש בו צד איסור בעשייתו אלא שאין מבין אותו עכ"ל.

ולפי מה שכתבתי דבזה לא שיניך לומר פטור אבל אסור דמרן הכ"מ לא דבר על ענין זה שפנה לא שיניך לומר אינו מותר לכתחלה אבל צד איסור בעשייתו דבזה לא דבר מרן ודוק: הו' לפניו שתי גרות דולקות וכו' עיין בספרי הקטן ס' קדשי דוד דף קי"א שהארבתי הרבה בענין זה ודוק: פרק ב' דין ב' היתה חצר שיש בה עכ"ו וישראלים וכו' נעקרו פולן מחצר זו וכו' פינון שנעקרו פולם אין פאן ישראל וכל הפורש מהן פשהו מהלכין הרי הוא בחזקת שפירש מן הרוב ע"כ.

הנה ממה שכתב רבינו בתחלה פירש א' מהן לחצר אחרת ונפלה עליו מפולת מפקחין עליו שפירש הנה ישראל דזה פשמואל שאמר לא הלכו בפיקוח נפש אחר הרוב שזה דומה לתשעה חנויות וכו'.

בנמצא הלא אחר הרוב. וזה שפירש הרי נמצא והנה צריך אחר הרוב שהם עכ"ו ואין מפקחין אלא משום דאין לילך אחר הרוב בפיקוח נפש.

וכיון שפן לפי זה הנה צריך שאפילו נעקרו פולם מחצר זו לחצר אחרת ובעת עקירתם פירש אחד מהם ונכנס לחצר אחרת ונפלה עליו מפולת מפקחין עליו פינון שס"ל שאין לילך אחר הרוב בפיקוח נפש ורבינו פתב שאין מפקחין שהולכין אחר הרוב שהם עכ"ו ואלא שכתב הטעם פינון שנעקרו פולם אין פאן ישראל דהיינו לומר שלא אמרו שלא לילך אחר הרוב בפיקוח נפש אלא במקום שיש פאן ישראל בודאי דהיינו שעדיין אותו קביעות אפילו שהרוב עכ"ו לא אזלינן בתר הרוב אע"פ שפיר' אחד מהם למקום אחר אבל

שנעקרו פלם דאין פאן ישראל בנדאי שְהרי נתפזרו בהליכתן ובטל קביעות שְהיו בו ישראל לכן בזה אין מפקחין.

ונה שאמרו בש"ס הא דפריש פולהו שְבזה דברי ר' יוחנן ודהיינו שגם שמואל מודה בזה לפי שלא דבר שמואל אלא כשפני' מקצתיהו נאפני' אחר שפי' ונגנס לקצר אחרת מפקחין.

ונה שאמרו הא כשפירש מקצתיהו הוא שְבזה דבר שמואל שנמצא לפי זה דלא פליגי ר' יוחנן ושמואל דכן פשט הש"ס דלא פליגי דהא כד פריה וְהאמר ר"י ט' עכ"ום וא' ישראל באותה חצר מפקחין בחצר אחרת אין מפקחין תירץ הש"ס לא קשיא הא דפריש פולהו הא דפריש מקצתיהו משמע דלא פליגי דהא אמר לא קשיא וכו' פן נ"ל לפירש לדעת רבינו תחלה וכן נראה שְזה דברי הרב המגיד.

ומה שפתב וזו היא דר"י לפי שפטל הקביעות אין הכוונה שְזה דברי ר"י לבד והוא משום שפטל הקביעות דמשמע ולהכי אזלינן בתר הרוב אבל לשמואל אע"ג דפטל הקביעות לא אזלינן בתר הרוב דהא לא אמר שמואל אלא שפי' מקצתיהו דעדיין הקביעות קנים הוא דוקא בדלא אזלינן בתר הרוב ואע"פ שפירש אחד מהם אלא גם שמואל מודה לפי שנתפזרו וכמו שאמר רבינו שפינו שנעקרו פלם אין פאן ישראל וכמ"ש בדברי רבינו וכוונתו במה שאמר וזו היא דר"י.

הכוונה שְזה נאמר על דברי רבי יוחנן ובמה שאמר הא דפריש מקצתיהו וכו' וזו היא דשמואל שְזה לדברי שמואל ואין הכוונה שפליגי. ואח"כ ראיתי להכ"מ שהביא התשובה שהשיב רבינו לחכמי לונגיל שאמר אנו סומכין על דברי ר"י דאמר ט' עכ"ום וישראל אחד בניהם וכו' אלמא שפויבר שפליגי ר"י ושמואל וכן פתב למטה וז"ל והנה הלך בפקוח נפש אחר הרוב במקום הזה והדבר דוע ששמואל ור"י הלכה כר"י עכ"ל אלמא דס"ל לרבינו דפליגי ר"י ושמואל וסמך על דברי ר"י דשמואל ור"י הלכה כר"י: ואנכי עדיין נ"ל כמו שפתבתי והא דהשיב רבינו הכי אפשר משום דראה דאנהו סברי דשמואל בכל גוונא אמר דאין הולכין בפיקוח נפש אחר הרוב ולא משום דבאחד איירי דהוא מקצתיהו ועליה אמרו כי כך קבלנו דאין הולכין אחר הרוב בפיקוח נפש דסברי דכי אמרו בש"ס כי איתמר דשמואל ארישא אתמר אם רוב עכ"ום ע"א אמר שמואל ולענין פיקוח נפש אינו כן בכל גוונא.

וילזה השיב להם דאנן אר"י סמכין דאמר ט' עכו"ם וכו' ואוקימנא כשפירשו פלם וכו'. וה"ה לזה שפי' מעיר שרובא עכ"ום אין מפקחין עליו דהיינו דזה נקרא פירשו פלן משום דכל ישראל שבאותה העיר אינן קבועין במקום אחד ואינו דומה להיות בחצר אחד.

דעל מה שאמרו דלשמואל בכל גוונא אמר דאין הולכין אחר הרוב בפיקוח נפש דהם סברי דכי אמרו בש"ס כי אתמר דשמואל ארישא אתמר אם רוב ע"א אמר שמואל ולענין פיקוח נפש אינו כן דמשמע דבכל גוונא אפי' במקום דלא נקרא קביעות אמר שמואל דאין הולכין אחר הרוב בפיקוח נפשות על זה אמר לדבריהם אדברי ר"י סמכין וכו': והנה לפי מה שפתבתי דבעיר שרובא עכ"ום הנז' שפירש אחר מהם לא מקרו קבועים לכן חכמי לונגיל לא הקשו לו לרבינו דדבריו סתרי אהדדי דכאן פתב רבינו דאין

הולכין אחר הרוב בפיקוח נפשות ושם בהל' א"כ פתיב דברנבא עכ"ו ום אין מפקחין עליו משום דידעו דטעמא דרבנינו דהכא איפא קביעות ושם ליפא קביעו' ולא הנקשה לאם אלא משום דכף קבלו דאין הולכין אחר הרוב בפיקוח נפשות דאפי' רנבא עכ"ו מפקחין.

והנה נדאי שדברי רבינו בא"ב שנים להכא פשנעקרו פלם דאין מפקחין שישם נקרא נעקרו פלם שאין קבועים מקרו וכמו שפתיבתי ולא פליגי רבי יוחנן ושמואל אלא שקשה דא"כ מאי פריה בגמרא לשמואל דידיה אדידיה דהא דקאמר שמואל דמפקחין היינו דפריש מקצתייהו.

אבל היכא דפריש כולהו לא והכא הוי כפירשו פלן כמ"ש. ונ"ל לתרץ משום דאפי' במחצה על מחצה אמר דאין מפקחין דיצאו מקצתייהו טעמא הוא פיון דנשאר שם קבוע ואמרין כל קבוע כמחצה על מחצה דמי ואז דינא דאמרין דספק נפשות להקל א"כ הרי דלא אמר פן ביצאו מקצתייהו דעדיין מקרי קבוע דאין הולכין אחר הרוב בפיקוח נפש כשתיירן לו כי אתמר דשמואל ארישא אתמר אם רוב ע"א ע"א אמר שמואל ולענין פיקוח נפש אינו פן הדר קם ליה הך תירוץא דשמואל ביצאו מקצתייהו איירי והכא לא מקרו קבועים ומקרו פירשו פלם דמורה שמואל ג"כ דאין מפקחין וכמ"ל.

ותירין זה הוא לפי מה שכתב רבינו וכל הפורש מהו פשהו מהלכין הרי הוא בחזקת שפירש מן הרוב דמשמע דאם הוי מחצה על מחצה א"כ כשפירשו מפקחין דספק נפשות להקל שלא יהיה גרוע דגם ברוב עכ"ו ום דאם בקבוע הוי כמחצה דמי ומפקחין.

וכמו שכתב הרמ"ד בקושיא על רבינו דעל מה שכתב אס"פ אם הנה הרוב ישראל אע"פ ששעקרו פלם ופירש א' מהם לחצר אחרת ונפלה עליו מפולת מפקחין ע"כ דמשמע הא מחצה על מחצה אין מפקחין דהקשה עליו דנה דבר שא"א דנדאי במחצה על מחצה מצילין וכו': אבל ממה שכתב רבינו בתשובה ונ"ל גם רב חלק על שמואל בדיוקא זו שדק מעיר שיהא מחצה על מחצה שאמרנו שתינוק שנומצא בה ישראל ואמר שנה להחיותו ולא לייחסו ולא איירי בפיקוח נפש פלל עד פאן דמשמע דשמואל איירי גם מחצה על מחצה לפקח עליו את הגל ודלא כפירוש רש"י שפירש ונ"ל קאמר דאם רוב ישראל אבל במחצה על מחצה לא.

וכ"ש ברוב גוים ע"כ דמשמע דבמחצה על מחצה אין מפקחין דלדברי רבינו דבמחצה על מחצה מפקחין לדברי שמואל אף בפרוש כולהו וכמו שכתב הרמ"ד א"כ הקושיא שהק' הש"ס על דברי שמואל מדידיה אדידיה כף היא.

דאיף אמר שמואל דכפירשו כולן אין מפקחין משום דבטל קביעות והא תנן מצא בה תינוק מושלף וכו' דליכא קביעות מפקחין ותירץ אלא פי אתמר דשמואל ארישא אתמר אם רוב ע"א ע"א אמר שמואל ולענין פיקוח נפש אינו פן דהיינו דהדר מהך תירוץא דמשמע מיניה דכפירשו כולן אין מפקחין דגם כפירשו כולן דליכא קביעות מפקחין וא"כ פליגי רב ושמואל וכבר פתיבתי דרבינו בתשובה השיב כף להם לפי דברייהם דר' יוחנן ושמואל פליגי דאף לפי דברייהם אמר דאנן סמכינן אדברי ר"י ור"י ושמואל הלכה כר"י אבל הוא ז"ל ס"ל דלא פליגי והקושיא שהקשו על שמואל מדידיה אדידיה הוא

כמו שפירשתי לעיל ורבינו ס"ל דגם כשפירשו פולן דאם מחצה על מחצה מפקחין וכמו שדייק דבריו בתחלה שכתב וכל הפורש מהן כשהן מהלכין הרי הוא בחדות שפירש מן הרוב דמשמע דאם היו מחצה על מחצה מפקחין אפי' שפירשו.

ומה שכתב אח"כ אם היה הרוב ישראל אע"פ שזעקרו בלון ופירש א' מהם לתצר אחרת ונפלה עליו מפולת מפקחין ע"כ דמשמע דבמחצה על מחצה אין מפקחין לאו דוקא אלא דגם במחצה על מחצה מפקחין וכמו שביאר בפט"ו מהל' א'סורי ביאה דגם במחצה על מחצה מפקחין.

ומה דנקט הכא רוב הוא משום דאמר מתחלה ברוב עכ"ו להכי אמר אח"כ רוב ואזדא לה קושיות הרמ"ך ז"ל: פ'ק ג' דין ב' וטוענין בקורות בית הבד ובעגולי הגת עם חשיכה והמשקין זבין והולכין כל השבת פולא ע"כ עיין מ"ש הרב המגיד דיש מי שהקשה על דברי רבינו למה לא חלק בין מחוסרין דיכה למחוסרין שחיקה וכו' ובהל' הביאו א"ר יוסי בן חנינא ר' ישמעאל היא וכו' ואתמר עלה אמר רבה בר בר חנה וכו' והקשו על ההלכות איך הביאו דברי רבי יוחנן והם חולקים על ר"י בר חנינא לפי שמשנתנו הם מחוסרין דיכה וכו' דהם פסקו כר' יוסי בר חנינא שמעמיד מחלוקתם אפילו מחוסרין דיכה ומתניתין כר' ישמעאל והלכתא פנותיה אלו דבריהם ז"ל ע"כ הנה הרואה בפירוש המשנה שפירש רבינו על הא דקתני מתניתין שטוענין קורות בית הבד ועגולי הגת שאירי שהם דרוכים ועושים קורות בית הבד ועגולי הגת כדי שיהיו נסחטין ומתמצין כל השבת.

וראיתי שכתב הרא"ש ז"ל על האי סוגיא מאן תנא וכו' אמר רבי יוסי בר חנינא רבי ישמעאל היא וכו' ואתמר עלה אמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן במחוסרין דיכה כ"ע לא פליגי דאסיר פי פליגי במחוסרין שחיקה הורה ר' יוסי בר חנינא כר' ישמעאל ואע"ג דאמר בגמרא דר' אלעזר לא מוקי מתניתין פרבי ישמעאל משום הא דאמר רבי יוחנן במחוסרין דיכה כ"ע לא פליגי דאסיר אלקא מתניתין חשיב במחוסרין דיכה צ"ל דר' יוסי בר חנינא אית ליה דמתניתין לא חשיב במחוסרין דיכה עכ"ל.

הנה לפי דבריו שאמר שמתניתין לא חשיב במחוסרין דיכה הרי משמע שודאי שמתניתין לאו מחוסרין דיכה אלא שעושין קורות כדי שיתמלה המשקה מהם וכמו שפי' רבינו בפירוש המשנה כמ"ש ובכך אתו דברי רבינו נכונים שבנדוכים אירי אלא שהמשקין זבין על ידי כך והוא ביאר כך להדיא שאמר והמשקין זבין והולכין כל השבת דמשמע שלא עשו לדור אוטן אלא כדי שיהיו המשקין זבין והולכין.

ופסק כר' יוסי בר חנינא שהורה כר' ישמעאל שפ' כתב בפ'ק כ"א ז"ל השום והבוסר והמלילות שריסקן מבעוד יום אם מחוסרין דיכה אסור לגמור דכתן בשבת ואם מחוסרין שחיקה בי'ד מותר לו לגמור שחיקתן בשבת ע"כ הרי שאמר יגמור כר' ישמעאל וכמו שאתמר עלה אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן במחוסרין דיכה כ"ע לא פליגי דאסור פי פליגי במחוסרין שחיקה וכמו ההלכות שהביאו דברי ר' יוסי בר חנינא שאמר רבי ישמעאל היא וכו' ואתמר עלה אמר רבה בר בר חנה וכו' לפי שסובר כמ"ש לדעת הרא"ש שפ' סובר רבינו פן נלע"ד לומר אחר שראיתי דברי הרא"ש ז"ל בלמדי תחלת דברי הרב המגיד הנז"ל.

ומה שנ"ל פתבתי: פָּרַק ה' דין ו' הכורף דָּבַר שְׁמַדְלִיקִין בּוּ וכו' וְאִם לְהַקְשׁוֹת הַפְתִּילָה כְּדִי שְׁתֵּהָא עוֹמְדַת וְלֹא תִשְׁלַשֵּׁל לְמַטָּה מִן־תַּר. פְּתַב הָרַב הַמַּגִּיד וּפִירֵשׁ רַבֵּינוּ לְהַדְלִיק כְּדִי לְהַעֲבוֹט כְּדִי לְהוֹסִיף אוֹרָה וכו"כ בְּהַלְכוֹת זֶה הַלְשׁוֹן לְהַקְפּוֹת לְהַקְשׁוֹת הַפְתִּילָה וְכֵן פִּירֵשׁ י"ז ל' כְּדִי שְׁתֵּהָא הַפְתִּילָה צָפָה וְלֹא תִטְבַּע בְּשִׁמְן נִיֶּצֶף הַבְּרִזָּל מִתְרַגְּמִינוּ וּקְפֵא פְרִזְלָא עכ"ל פְּנוּנְתוֹ ו"ל שְׁהָרִי"ף הוּא כְּדַבְרֵי רַבֵּינוּ שְׁפִנוּנַת לְהַדְלִיק הוּא פְּנוּנְתוֹ לְהַדְלִיק כְּדִי לְהַרְבּוֹת אוֹרָה שְׁהָרִי הָאוֹר כֹּא גַם מְדַבֵּר שְׁאִין מְדַלִּיקִין בּוּ וְזֶה שְׁבֵא לְהַרְבּוֹת הָאוֹר מִמֶּנּוּ שְׁפָךְ פְּנוּנְתוֹ אֲסוּר אֲבָל אִם עָשָׂה בְּשִׁבִיל לְהַקְשׁוֹת הַפְתִּיל' וְלֹא פְּנוּנְתוֹ לְהַרְבּוֹת הָאוֹר עַל יְדוּ מִן־תַּר.

וְכַתֵּב וְכֵן פִּירֵשׁ י"ז וכו' דְּהֵינּוּ שְׁגַם רִשׁ"י פִּירֵשׁ כֵּן שְׁאִם עָשָׂה כְּדִי שְׁלֵא תִטְבַּע בְּשִׁמְן אֲלֵא תֵהָא עוֹמְדַת מִן־תַּר. וּמְדַבְּרֵי אֵלֶּה מְשַׁמַּע דְּמָה שְׁכַתֵּב רִשׁ"י לֹא הִיָּה מְדַלִּיקוֹ אִין הַפְּנוּנָה שְׁלֵא הִיָּה מְדַלִּיקוֹ כְּלָל אֲלֵא שְׁלֵא הִיָּה מִתְפַּנֵּן לְהַדְלִיקוֹ דְּכֵן רְאִיתִי לְמַרְן הַב"י בְּסִי' רס"ד שְׁפִירֵשׁ כְּפִי שְׁמַתְחִלָּה פְּתַב ו"ל אֲבָל מְדַבְּרֵי הָרַב הַמַּגִּיד בְּפ"ה נִרְאָה שְׁהוּא גּוֹרֵס כְּהָרִי"ף לְהַדְלִיק לְהַעֲבוֹת הַפְתִּילָה כְּדִי לְהוֹסִיף אוֹרָה לְהַקְפּוֹת לְהַקְשׁוֹת הַפְתִּילָה וְכֵן פְּתַב שְׁם הַרְמַב"ם אִם לְהַעֲבוֹת הַפְתִּילָה כְּדִי לְהוֹסִיף אוֹרָה אֲסוּר וכו' וְאַח"כּ פְּתַב וְכַתֵּב הָרַב הַמַּגִּיד דְּהֵינּוּ כְּפִי רִשׁ"י שְׁהוּא סוֹבֵר דְּלֹא הִיָּה מְדַלִּיקוֹ דְּקֶאֱמַר רִשׁ"י הֵינּוּ שְׁלֵא הִיָּה מִתְפַּנֵּן לְהַדְלִיקוֹ ע"כ דְּהֵינּוּ שְׁאִין פְּנוּנַת רִשׁ"י שְׁלֵא הִיָּה מְדַלִּיקוֹ כְּלָל אֲלֵא אִם הִיָּה שְׁפִנוּנְתוֹ שְׁלֵא לְהַדְלִיקוֹ בְּשִׁבִיל הַרְבּוֹת הָאוֹר אֲלֵא שְׁלֵא תִטְבַּע הַפְתִּיל' מִן־תַּר.

וְעַל זֶה אָמַר וְלֹא מְשַׁמַּע מְדַבְּרֵי הָרֵא"ש שְׁהוּא מְפָרֵשׁ כֵּן שְׁהָרִי אַחַר פִּירוּשׁ רִשׁ"י פְּתַב וְרִי"ף פִּירֵשׁ דְּכוּרָה תוֹף רֵאשׁ הַפְתִּילָה כְּדִי שְׁתֵּהָא עֵבָה וּלְשׁוֹן כּוּרָה מְשַׁמַּע פִּירוּשׁוֹ מִיְהוּ קָשָׁה דְּהֵינּוּ לְהַדְלִיק פִּינוּן שְׁכָרָה אוֹתָהּ בְּתוֹף הַפְתִּילָה לְעַבּוֹת אוֹתָהּ ע"כ דְּהֵינּוּ דְלַדְבְּרֵי הָרִי"ף שְׁמַשְׁמַע שְׁמַדְלִיק הַפְתִּילָה אִם עָשָׂה כְּדִי שְׁתֵּהָא עֵבָה הָרִי לְהַדְלִיק הוּא וּבְרִיִּיתָא קַתְנִי אִם לְהַדְלִיק אֲסוּר דְּמְשַׁמַּע דְלַדְבְּרֵי רִשׁ"י נִיחָא שְׁהוּא מְפָרֵשׁ דְּלֹא הִיָּה מְדַלִּיקוֹ דְּקֶאֱמַר רִשׁ"י לֹא הִיָּה מְדַלִּיקוֹ כְּלָל שְׁהוּא כְּדַבְּרֵי הַבְּרִיִּיתָא דְקַתְנִי אִם לְהַדְלִיק אֲסוּר אֲבָל לְדַבְּרֵי הָרִי"ף קָשָׁה וְתִירְץ דְּבַכְּנוּנָה תִּלְיָא מְלִתָּא הִיכָא דְלֹא פִּינוּן רַק לְעַבּוֹת רֵאשׁ הַפְתִּילָה אַע"פ שְׁמַדְלִיקִין יַחַד מִן־תַּר דְּמִידִי הוּא טַעְמָא אֲלֵא מְשׁוּם גְּזֵרָה אִטּוּ בְּעֵינֵיהוּ וְהִיכָא דְכִינוּן לְהַקְפּוֹת לִיכָא לְמִיגְזֵר עכ"ל שֶׁל הָרֵא"ש הָרִי לְדַבְּרֵי הַב"י שְׁלַדְבְּרֵי הָרַב הַמַּגִּיד אִינוּ כְּהָרֵא"ש אֲלֵא דְבַרֵי רִשׁ"י כְּדַבְּרֵי הָרִי"ף וְכַמ"ש דְּבַרֵי הַמַּגִּיד.

וְעַל זֶה פְּתַב וּמִיְהוּ אִפִּי לְדַעַת רִשׁ"י יֵשׁ לְהַתִּיר בְּדָבָר שְׁאִינוּ רְאוּי לְהַדְלִיק בְּפִנֵּי עַצְמוֹ לְכוּרָה עָלָיו דְּבַר שְׁמַדְלִיקִין פִּינוּן דְּלִיכָא לְמִיגְזֵר בִּיָּה אִטּוּ בְּעֵינֵיהּ ע"כ דְּהֵינּוּ שְׁלִפֵי דְבַרֵי הָרַב הַמַּגִּיד שְׁסוֹבֵר דְּלֹא הִיָּה מְדַלִּיקוֹ דְּקֶאֱמַר רִשׁ"י הֵינּוּ שְׁלֵא הִיָּה מִתְפַּנֵּן לְהַדְלִיקוֹ וְכַתֵּב וְכֵן פְּתַב הָר"ן בְּשֵׁם הָרֵשֶׁבֶ"א וכו' דְּהֵינּוּ שְׁהוּא ו"ל נִרְאָה לוֹ שְׁהוּא טַעַם נְכוּן אֲלִיכָא דְכ"ע וְכַתֵּב אַח"כּ וְמָה שְׁכַתֵּב רַבֵּינוּ אִם פִּינוּן לְהַדְלִיק אֲסוּר אִינוּ אֲלֵא לְפִי דְבַרֵי הָרִי"ף וכו' דְּהֵינּוּ שְׁהוּא הַטּוֹר פְּתַב וְרִשׁ"י אִינוּ כְּהָרִי"ף וְלֹא כְּהָרֵא"ש וְכִינוּן שְׁכֵן לֹא הִיָּה לוֹ לְכַתּוּב אִם פִּינוּן וכו' שְׁזֵה דְּנִקָּא לְדַבְּרֵי הָרִי"ף וְהָרֵא"ש וְהִיָּה לוֹ לְכַתּוּב כְּלִשׁוֹן הַבְּרִיִּיתָא אִם לְהַדְלִיק אֲסוּר כְּדִי שְׁיִבּוֹאוּ עָלָיו דְּבַרֵי רִשׁ"י וְהָרִי"ף אֲלֵא שְׁלֵא דִּק וְכַתֵּב אַח"כּ וְשָׂמָא יֵשׁ לוֹמַר שְׁאִינוּ מְפָרֵשׁ דְּבַרֵי רִשׁ"י כְּהָרֵא"ש ע"כ דְּהֵינּוּ דְּמָה שְׁכַתֵּב הַטּוֹר אִם פִּינוּן הוּא מְשׁוּם דְּהוּא סָבַר דְּזֵה אֲלִיכָא דְכ"ע לְדַעַתוֹ גַּם לְדַבְּרֵי רִשׁ"י שְׁהוּא מְפָרֵשׁ

בְּדַבְרֵי הָרֵב הַמְּגִיד אֵלָּא שְׁכַתְּב דְּבָרֵי רַש"י הֵכִי לְהוֹרוֹת מֵה שְׁנֵרָאָה מְדַבְּרִי שֶׁהוּא לֹא כְּרַכּוֹ סְבִיבוּ שְׁמֵשׁוּם זֶה הָרֵא"ש סִבַּר שְׁאִינוּ כְּדַבְּרֵי הָרֵי"ף אֲבָל הוּא ו'ל כְּתַב אִם פִּינּוֹן לְהַדְלִיק וְכו' לְרַמּוֹז שְׁדַעְתּוֹ זֶה אֲלִיבָא דְכ"ע גַּם לְרַש"י שֶׁהוּא מְפָרֵשׁ דְּבָרֵי מְדַבְּרֵי הָרֵב הַמְּגִיד.

וּמַעַתָּה תִּתְרַץ קוֹשְׁיֵי הָרֵב מִש"ל שֶׁהִנְיָחָה בְּצ"ע וְדוּק: הֵן אֶמֶת שְׁאֲנִי אִישׁ צָעִיר נִלְע"ד שְׁמַח שְׁפִי מֶרֶן הַב"י בְּדַבְּרֵי הָרֵב הַמְּגִיד זֶה דוֹחֵק שְׁוֹדַאי שְׁמֵשׁמְעוּ דְּבָרֵי רַש"י שְׁאִין מְדַלְיָקִין דְּבָר שְׁאִינוּ רְאוּי לְהַדְלִיק אִפִּי שֶׁהוּא עֲשׂוּי לְהַקְפּוֹת וְכַוֵּנָה דְּבָרֵי שְׁעוֹשִׂים לְמַטָּה דְּבָר שְׁאִינוּ רְאוּי לְהַדְלִיק לְמַת עֲלֵיהֶּ הַפְּתִילָה כְּדִי שְׁלֹא תִטְבַּע וְאִין מְדַלְיָק עֲמָה הַדְּבָר שְׁנָתָן לְמַטָּה וְמָה שְׁכ' קָרַב הַמְּגִיד וְכֵן פִּירֵשׁ"י אִין הַפְּנוּנָה לְהַשְׁוֹת דְּבָרֵי רַש"י עִם דְּבָרֵי רַבִּינוּ וְהָרֵי"ף אֵלָּא שְׁפָנוּנָתוֹ עַל מִילַת לְהַקְפּוֹת שְׁפִירֵשׁ לֵה רַש"י שֶׁהוּא מְלִשׁוֹן וְקָפָא פְּרוֹזָלָא וּמְמַנּוּ נִלְמַד לְהַקְשׁוֹת שְׁכַתְּב הָרַב"ם שֶׁהוּא לְהַקְפּוֹת דְּקַתְנֵי הַבְּרִייתָא כֵּן פִּירֵשְׁתִּי לְהַדְיָא בְּתַחֲלָה בְּלִי שׁוּם סִפְק פִּי אַחַר וְאַח"כ רְאִיתִי לְמֶרֶן הַב"י שְׁכַתְּבֵתִי לְעִיל וְכַתְּבֵתִי מֵה שְׁכַתְּבֵתִי עַל דְּבָרֵי כְּנֻז"ל: דִּין ט' חֲלָב שֶׁהִתִּיכּוּ וְקָרְבֵי דְגִים שְׁנִימּוּחוֹ נוֹתָן לְתוֹכָן שְׁמֵן כֹּל שֶׁהוּא וּמְדַלְיָק.

הִנֵּה מְשַׁמַּע דְּכָל שְׁאָר שְׁמָנִים שֶׁהִתִּיר לֹא בְּעֵי שְׁמֵן עֲמָהֶם דְּהוּא כְּחַכְמִים דְּמַתִּירִין בְּמַתְנֵי בְּכָל הַשְּׁמָנִים וְדוּקָא אֵלּוּ דְאָמַר דְּבַעֵי שְׁמֵן הָרֵי מְשַׁמַּע דְּכָל הַשְּׁמָנִים שְׁבִיֵּאָר תִּנָּא בְּמַתְנֵי דֵּא"כ שְׁמֵן דְּגִים דְּקַתְנֵי בְּמַתְנֵי דְּהוּא מְפָרֵשׁ דְּשְׁמֵן דְּגִים דְּמַתְנֵי לֹא קָרְבֵי דְּגִים שְׁנִימּוּחוֹ הוּא דְּהֵם אִפִּי בְּעֵינֵיהוּ וְקָרְבֵי דְּגִים שְׁנִימּוּחוֹ דוּקָא עַל יְדֵי תַעְרוּבָתָא שְׁמֵן עֲמָהֶם שֶׁהִיא מְמַרָא דְּרַב בְּרוּנָא שֶׁם אֲבָל רַש"י שְׁפִי בְּמַתְנֵי שְׁמֵן דְּגִים מְקָרְבֵי דְּגִים שְׁנִימּוּחוֹ א"כ קִשָּׁה הִיאֵף אָמַר רַב בְּרוּנָא דְּבַעֵי תַעְרוּבָתָא שְׁמֵן דְּלֹא כְּחַכְמִים: וְעוֹד מִי הִכְרִיחוּ לְרַש"י לְפָרֵשׁ דְּשְׁמֵן דְּגִים דְּמַתְנֵי הוּא קָרְבֵי דְּגִים שְׁנִימּוּחוֹ וְלִזְה נִרְאָה שֶׁהִכְרִיחַ רַש"י לְפָרֵשׁ כֹּף לְפִי שְׁבַדָּף כ"ו קֶאֱמַר עַל הָא שְׁאָמַר ר' יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אֵלָּא אִין לֵה אֵלָּא מֵה שְׁאָמְרוּ חַכְמִים אִין מְדַלְיָקִין וּמְדַלְיָקִין בְּשְׁמֵן דְּגִים וְכו' אִיכָּא בִּינֵיהוּ דְּרַב בְּרוּנָא אָמַר רַב וְכו' מְשַׁמַּע דְּשְׁמֵן דְּגִים הוּא קָרְבֵי דְּגִים שְׁדַבְּרַר רַב בְּרוּנָא עֲלֵיהוּ.

וְעַל הָרֵאשׁוּנָה נ"ל לְתַרְץ דְּרַב בְּרוּנָא אָמַר רַב דְּאָמַר הֵכִי מְשׁוּם הִנֵּף קוֹשְׁיָא דְּהַקְשָׁה הַש"ס בְּדָף כ"ה ע"ב וְלֹא בְּאֵלִיָּה וְכו' חַכְמִים הִינּוּ ת"ק וְתִירַץ לוֹמַר דְּבַתְעָרוּבָתָא שְׁמֵן אִיכָּא בִּינֵיהוּ דְּהוּא כְּמוֹ שְׁתַּרְצוּ שֶׁם אִיכָּא בִּינֵיהוּ דְּרַב בְּרוּנָא אָמַר רַב וּג"כ הֵכָּא בְּשְׁמֵן דְּגִים דְּהַקְשָׁה הַש"ס בְּדָף כ"ז סוּמְכוּס הִינּוּ ת"ק וְתִירַץ אִיכָּא בִּינֵיהוּ דְּרַב בְּרוּנָא אָמַר רַב וְכו' א"כ רַב בְּרוּנָא ס"ל דְּשְׁמֵן דְּגִים בְּעֵי תַעְרוּבָתָא שְׁמֵן כְּהָךְ תִּנָּא דְּבַרְיֵיתָא דְּשְׁמֵן דְּגִים עַל יְדֵי תַעְרוּבָתָא וְאָף עַל פִּי שֶׁהִיא תִּנָּא ס"ל דְּחֲלָב כָּלָל וְכָלָל לֹא כְּמוֹ שְׁכַתְּב רַש"י הָרֵי כְּתַב שֶׁם דְּלִהִנֵּף תִּנָּא דְּתַלִּי בְּמַהוּנְתָּהּ חַד מִינֵיהוּ מַתִּיר בְּנִתְיַתָּא שְׁמֵן וְכַוֵּנָה פִּסְק רַב בְּרוּנָא כֹּף הִזֵּה נ"ל לוֹמַר: וְרִאִיתִי לְמֶרֶן הַב"י בְּסִי' רַס"ד שְׁכַתְּב דְּרַש"י דְּפִי בְּמַתְנֵי תִין בְּשְׁמֵן דְּגִים מְקָרְבֵי דְּגִים שְׁנִימּוּחוֹ וְדִיִּיק לְמַכְתַּב מְקָרְבֵי כְּלוּמַר שְׁמַהֲקָרְבֵיִים שְׁנִימּוּחוֹ מְסַנְּנִין אוֹתוֹ וּמוֹצִיאִין הַצְּלוּל וְזֶהוּ שְׁמֵן צְלוּל דְּשְׁרִיא מַתְנֵי אֲבָל כֹּל שְׁלֹא הוֹצִיאָו הַצְּלוּל הִינּוּ קָרְבֵי דְּגִים דְּרַב בְּרוּנָא וְאַמְרִינוּ בְּגַמ' דַּמ"ה שְׁרִי בְּתַעְרוּבָתָא שְׁמֵן כֹּל דְּהָא וְכו' וְהַפְּנוּנָה אַע"פ שְׁפִירֵשׁ"י עַל הָא דְּפִרְיָה סוּמְכוּס הִינּוּ ת"ק וְתִירַצוּ אִיכָּא בִּינֵיהוּ דְּרַב בְּרוּנָא וְלֹא מְסִימֵי דְּאִיכָּא בִּינֵיהוּ דְּרַב בְּרוּנָא דְּאָמַר צְרִיף לְתַת לְתוֹכּוֹ שְׁמֵן כֹּל שֶׁהוּא.

א"נ דאפֿשר חלב מֶהוּתָּה בְּתַעְרוּכָת שְׁמֵן כֹּל שֶׁהוּא וְאִי מִהֶנּוּ תַנְאֵי סוּבְר לְדַרְב בְּרוּנָא דְחַלְב נִיטֵר בְּתַעְרוּכָת. אָבֵל שְׁמֵן דְּגַיִם אַפִּי בְּעֵינְיָה וְחַד סוּבְר שְׁמֵן דְּגַיִם עַל יְדֵי תַעְרוּכָת.

אָבֵל חַלְב כֹּל וְכָלֵל לֹא דְמַשְׁמַע דְּבַמַּאי דְּמַצְרִיָּה רַב בְּרוּנָא תַעְרוּכָת שְׁמֵן בְּקַרְבֵי דְּגַיִם פְּלִיגֵי ת"ק וְסוּמְכוּס וְלִפֵּי דְבָרֵי דְלִרְש"י דְשְׁמֵן דְּגַיִם לֹא הֵינּוּ קַרְבֵי דְּגַיִם דְּרַב בְּרוּנָא א"כ לֹא פְּלִיגֵי בְּקַרְבֵי דְּגַיִם דְּרַב בְּרוּנָא.

הִנֵּה לֹא פִירֵשׁ רִש"י הֵכָא אֲלֵא עַל הַבְּרִייתָא דְמַשְׁמַע מִינָּה דְאַיִרֵי בְּקַרְבֵי דְּגַיִם שֶׁל דְבָרֵי רַב בְּרוּנָא לִפֵּי שֵׁת"ק אָמַר אֵין לָהּ אֲלֵא מַה שְׁאָמְרוּ חֲכָמִים אֵין מְדַלִּיקִין וּמְדַלִּיקִין בְּשְׁמֵן דְּגַיִם וְאִם אֵינִי בְּשְׁמֵן דְּגַיִם דְּמַתְּנִיתִין לָמָּה פֶּרֶט דְּמְדַלִּיקִין בְּשְׁמֵן דְּגַיִם וְהִרִי הוּא בְּכָלֵל הַשְּׁמָנִים שְׁקִתְּנֵי מַתְּנִיתִין שְׁמְדַלִּיקִין בְּשְׁמֵן דְּגַיִם וּג"כ סוּמְכוּס דְאָמַר כֹּל הַיּוֹצֵא מִמֵּין הַכֹּשֶׁר אֵין מְדַלִּיקִין בּוֹ אֲלֵא בְּשְׁמֵן דְּגַיִם לָמָּה פֶּרֶט אוֹתוֹ מְכָל הַשְּׁמָנִים שְׁקִתְּנֵי מַתְּנִיתִין מְדַלִּיקִין בָּהֶם וּמִשׁוּם זֶה פִּשְׁטָא לִיה לְש"ס דְשְׁמֵן דְּגַיִם זֶה הוּא בְּאִנְפֵן שֶׁל רַב בְּרוּנָא וְקַפְרִיָּה הַש"ס סוּמְכוּס הֵינּוּ ת"ק לִידַע מַאי כּוּנְנַתֶּם וְכַד אָמַר אֵיפֹא בֵינֵינְהוּ דְרַב בְּרוּנָא אָמַר רַב הַכּוּנְנָה דְחַד מִהֶנּוּ תַנְאֵי כִּרְב בְּרוּנָא דְחַלְב נִיטֵר בְּתַעְרוּכָת שְׁמֵן וְא"כ הַחִילּוּק שְׁחֵלַק בְּשְׁמֵן דְּגַיִם הוּא אַפִּי בְּעֵינְיָה דְמִיְקַל עַל הַמַּתְּנִיתִין דַּס"ל דְלֹא דוֹקָא בְּשְׁמֵן דְּגַיִם הַצְּלוּל.

וְחַד סוּבְר שְׁמֵן דְּגַיִם דְּהֵאֵי גוּוּנָא עַל יְדֵי תַעְרוּכָת כְּמוֹ רַב בְּרוּנָא. אָבֵל חַלְב כֹּלֵל וְכָלֵל לֹא וְכַמוֹ הֵךְ תַנְאֵי דְמִןזְכָּר לְעֵיל בְּדַף כ"ד דְסוּבְר דְחַלְב כֹּלֵל לֹא דוֹדָאֵי דְלִפֵּי דְמַשְׁמַע מִהַבְּרִייתָא דְלֹא אֵינִי בְּשְׁמֵן דְּגַיִם דְּמַתְּנִיתִין מוֹכְרַח פִּירוּשׁ מַה שְׁתַּרְצוּ אֵיפֹא בֵינֵינְהוּ דְרַב בְּרוּנָא הוּא כְּמוֹ שֶׁפִּי רִש"י כֵּן נ"ל לְפָרֵשׁ כּוּנְנַת מֶרֶן הַב"י הַנּוֹז"ל וּמַעֲתָה יַתְנַרְצוּ הַקּוֹשִׁיּוֹת שֶׁהַקְּשָׁה הָרַב מִש"ל ז"ל עַל דְבָרֵי מֶרֶן הַב"י הַנּוֹז"ל יַעו"ש: פֶּרַק א דִּין ו' עַכ"וּם שְׁהֵבִיא חִלְלִין בְּשַׁבַּת לְמַת אַע"פ שֶׁהֵבִיאָן מִצַּד הַחוּמָ' יַמְתִּין לְמוֹצָאֵי שַׁבַּת בְּכַדֵי שְׁיַבִּיאוּ מִמְּקוֹם קְרוֹב וְאַח"כּ יִסְפְּדוּ בָּהֶן ע"כ מַשְׁמַע שְׁלֵא יִדְעִינּוּ אִם מִמְּקוֹם קְרוֹב בָּאוּ שֶׁהוּא בְּתוֹךְ הַתַּחֲוּם אוֹ מִחוּץ לַתַּחֲוּם יַמְתִּין לְמוֹצָאֵי שַׁבַּת בְּכַדֵי שְׁיַבִּיאוּ קְרוֹב וְאַח"כּ יִסְפְּדוּ וְאַע"פ שֶׁנִּרְאָה שְׁלֵא הֵבִיאָם בְּשַׁבַּת מִחוּץ שֶׁהֵם הָיוּ מִצַּד הַחוּמָה שֶׁל הַמְּדִינָה שֶׁהוּא שֶׁם אַע"פ"כ צָרִיף לְהַמְתִּין בְּכַדֵי שְׁיַבִּיאוּ מִמְּקוֹם קְרוֹב שְׁיַמְתִּין אֵינָה שְׁיַעוֹר שְׁלֵא יִסְפְּדוּהוּ בָּהֶם לְאַלְתֵּר שְׁמָא בְּלִילָה הֵבִיאוּם מִמְּקוֹם אַחַר עַד הַחוּמָה וּבְפִקְר נְכַסּוּ בָּהֶן דַּמ"מ הוֹבְאוּ בְּשַׁבַּת מִחוּץ אָבֵל בְּשַׁבִּיל שְׁלֵא יִדְעִינּוּ אִם הוֹבְאוּ מִחוּץ מִתַּחֲוּם דִּי כְּדֵי שְׁיַבִּיאוּ מִמְּקוֹם קְרוֹב שֶׁהוּא שְׁיַעוֹר בְּתוֹךְ הַתַּחֲוּם עַד מְקוֹם הַמַּת.

אָבֵל אִם יִדְעִינּוּ כְּוַדָּאֵי שְׁבָאוּ מִמְּקוֹם פְּלוּנֵי שְׁהֵבִיאָן בְּשַׁבַּת שֶׁהוּא רְחוֹק יַמְתִּין בְּכַדֵי שְׁיַבִּיאוּ מֵאוֹתוֹ מְקוֹם אַחַר הַשַּׁבַּת וְכֵן אִם יִדְעִינּוּ שְׁבָאוּ מִמְּקוֹם קְרוֹב צָרִיף לְהַמְתִּין אוֹתוֹ שְׁיַעוֹר כֵּן נ"ל פִּי דְבָרֵי רַבִּינוּ: וְהִנֵּה הָרַב הַמַּגִּיד כָּתַב בְּתַחֲלָה וְזֶה פִּי רַבִּינוּ ז"ל לֹא יִסְפְּדוּ בָּהֶן יִשְׂרָאֵל לְאַלְתֵּר אַא"כ בָּאוּ מִמ"ק שֶׁהוּא כְּמוֹ שְׁמִפְרָשׁ וְאֲזִיל וְלִדְעַת רַבִּינוּ שְׁאִם בָּאוּ וְדָאֵי מִמ"ק ג"כ צָרִיף לְהַמְתִּין כְּנַז' דְכֵן דִּינִיק דְבָרֵי אַח"כּ שֶׁכ' עַל דְבָרֵי שְׁמוּאֵל וְלִפְיָכֵךְ כֵּינּוּן שְׁאִינוּ יוֹדַע צָרִיף לְהַמְתִּין כְּדֵי שְׁיַבִּיאוּ מִמ"ק וְקִי"ל כּוּנְנַתָּה דְשְׁמוּאֵל דְדִינִיקָא מַתְּנִיתִין כּוּנְנַתָּה ע"כ וּמ"ש וּפִי רַב שְׁכּוּנְנַתָּה לֹא יִסְפְּדוּ בָּהֶן לְאַלְתֵּר אַא"כ רָאָה אוֹתוֹן בָּאֵין מִמ"ק שְׁאִי שְׁלֵא יְהֵא בְּשַׁעַת הַהִסְפַּד שְׁיַעוֹר שְׁיַבִּיאוּ מִשָּׁם שְׁאֵין הַהִסְפַּד מִשָּׁם בְּשַׁעַת חֲשִׁיקָה וְאִם בָּאוּ מִמ"ק מְסַתְמָא יֵשׁ בּוֹ שְׁיַעוֹר.

וְזֶה מַה שְּׁאָמַר מִמֶּשׁ כְּלוּמַר כְּלוּמַת הַמִּשְׁנָה כִּפְשֻׁטָהּ הִיא ע"כ הַכְּנוּנָה דְּלֹא אָמַרְיִנּוּ דְּמַסְפִּידִין לְאַלְתֵּר אֲלָא אִם רוּאִין כְּשִׁבְאִין הֵם בְּאִין מַמ"ק שְׂעִיעוּר מַה שְּׁמַאֲחֵרִים הֶסְפֵּד מִשְׁעֵת שְׁחַשְׁיָכָה שְׁלֵא יִהְיֶה יוֹתֵר מִזֶּה שְׁנֵדְאֵי מְאֲחֵרִים הֶסְפֵּד אַחַר חַשְׁיָכָה וְזֶה שְׂעִיעוּר הַבְּאֲתָן מַמ"ק דְּנֵדְאֵי שְׂעִיעוּר זְמַן מְהַבְּאֲתָן מִמְּקוֹם קְרוּב עַד מְקוֹם הַמֵּת וְזֶה שְּׁאָמַר רַב מִמֶּשׁ שְׂאֹתוֹ שְׂעִיעוּר הַהַבְּאָה מִמְּקוֹם הַקְּרוּב דְּכַשְׂרָאִינוּ שְׁהֵן בְּאִין מִמְּקוֹם קְרוּב בְּזֶה דְּאָמַרְיִנּוּ הִיוּ בְּמְקוֹם הַקְּרוּב וְהֶסְפֵּד מִתְּעַבְבַּב כְּשְׂעִיעוּר זֶה וְשְׂמוּאֵל חֵלֶק עָלָיו וְאָמַר אִין צְרִיף לִזְמַר בְּאוּ בְּחֻצֵי הַיּוֹם וְרָאִינוּ שְׁהֵם בְּאִים מַמ"ק דְּאִין מַסְפִּידִין לְאַלְתֵּר דְּשְׂמָא הִיוּ עֵיקָרָם מִמְּקוֹם רְחוּק אֲלָא אִפִּי דְּאִינוּ בְּבִקָר הַשְּׂכָם אִין אוּמְרִים לוּלִי שְׂבָאוּ מַמ"ק לֹא הִיָּה נִכְנָס בְּבִקָר אֲלָא חוּשְׁשִׁין שְׂמָא בְּאוּ בְּלִילָה וְחוּץ לַחוּמָה לְנוּ.

לְפִיכָף כִּינּוּן שְׂאִינוּ יוֹדַע צְרִיף לְהַמְתִּין כְּדִי שְׂיָבוֹאוּ מַמ"ק כֶּן נ"ל לְפָרֵשׁ דְּבָרֵי ה"ה אֲלָא שְׁלִפִי זֶה מַה שְּׁאָמַר ה"ה וְקִי"ל כְּנוּתִיָּה דְּשְׂמוּאֵל דְּדִיִּיקָא מִתְּנִיתִין כְּנוּתִיָּה דְּמִשְׁמַע דְּשְׂמוּאֵל מְקִיל יוֹתֵר מְרַב וְכַמוּ שְׁנַרְאָה מִהַש"ס שְׂאָמְרוּ דִּיִּיקָא מִתְּנִי' כְּנוּתִיָּה דְּשְׂמוּאֵל וְכו' הֵכָא נְמִי שְׂרִי הוּא דְּלָרַב דָּאָם הִיָּה יוֹתֵר מִשְׂעִיעוּר זֶה שְׁהוּא שְׁהִיָּת הֶסְפֵּד אַחַר חַשְׁיָכָה לֹא יִסְפֹּד בְּהֵן יִשְׂרָאֵל וְלִשְׂמוּאֵל בְּכָל גְּוֹנָא שְׁלֵא יְדַעִינוּ אִם בְּאוּ מְחוּץ לְתַחוּם יִמְתִּין בְּכַדִּי שְׂיָבוֹאוּ מַמ"ק וְיִסְפֹּד בְּהֵן יִשְׂרָאֵל דְּמַסְפִּיקָא שְׂרִי לְהֶסְפִּיד דְּאָמַרְיִנּוּ מִמְּקוֹם קְרוּב בְּאוּ וְיִמְתִּין כְּדִי שְׂעִיעוּר הַבְּאֲתָן מִמְּקוֹם קְרוּב וְרַבִּינוּ פְּסַק כְּשְׂמוּאֵל: דִּין כ"ד פִּירוּת שְׂיָצְאוּ חוּץ לְתַחוּם וְחֻזְרוּ בְּשׁוּגָג יֵאָכְלוּ בְּשַׁבַּת שְׁהָרִי לֹא נַעֲשָׂה בְּגוּפָן מַעֲשָׂה וְלֹא נִשְׁתַּנוּ בְּמַזִּיד לֹא יֵאָכְלוּ עַד מ"ש.

כְּתַב הָרַב הַמְּאִיד שְׂאִין גִּירְסַת רַבִּינוּ תַּנְאֵי הִיא אֲלָא הִיא בְּשַׁבַּת הִיא: וְקֻשְׁהּ לִי שְׁלִפִי מַה שְׁהַקְשָׁה מִתְּחִלָּה שְׁהִיָּה לוּ לְפִסּוּק כַּת"ק אַחַר שְׂרַב פְּפָא סוּבֵר כְּמוֹתוֹ א"כ כ"ש דְּרַב פְּפָא אֲתִי גַם לר' נַחֲמִיא וְלַרְבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב שְׁלֵא אָמְרוּ אֲלָא בְּהַגְבֵּלַת תַּחוּמִין שְׂפִינוּן שְׂיָצְאוּ מִמְּקוֹמָן אִם הוּא בְּמַזִּיד אַע"פ שְׁחֻזְרוּ אַזְדָּא לְהוּ מְקוּמָן.

אַבְל לְעַנְיֵן שַׁבַּת כִּינּוּן שְׂיָצְאוּ וְחֻזְרוּ אִם אוֹכְלֵ אוֹתָם הָרִי הוּא אוֹכְלָם בְּתוֹף תַּחוּמִין וְלֹא מְקַרִי הֵכָא מְחוּץ לְתַחוּם וְאִם מְשׁוּם שְׁנַעֲשָׂה בְּהֵם אִיסוּר שְׂיָצְאוּ לְתַחוּם לֹא דְמִי לְמַבְשָׁל בְּשַׁבַּת מְשׁוּם שְׁלֵא נַעֲשָׂה בְּגוּפָן מַעֲשָׂה וְלֹא נִשְׁתַּנוּ כְּמוֹ שְׂכַתְב רַבִּינוּ זֶה הַטַּעַם כְּשִׁחְזְרוּ בְּשׁוּגָג וְהָרִי"ף הִבִּיא הָא דְּרַב פְּפָא וְהַשְׂמִיט לְהַף דַּת"ק וְר' נַחֲמִיא וְר"א בֶּן יַעֲקֹב דְּנַרְאָה דְּלָרַב פְּפָא מַכ"ש בְּשַׁבַּת.

וְעוֹד קֻשְׁהּ דְּאִיף הַף פְּלוּגְתָא דַּת"ק וְר' נַחֲמִיא לְעַנְיֵן שַׁבַּת דְּהָא אָמַר רַבִּי נַחֲמִיא בְּמְקוּמָן יֵאָכְלֵ שְׁלֵא בְּמְקוּמָן לֹא יֵאָכְלוּ דְּמִשְׁמַע שְׁהוּא לְעַנְיֵן י"ט דַּל"כ הִנּוּה לִיהַ לִזְמַר אִם חֻזְרוּ לְתוֹף הַתַּחוּם וְכו' וּמַמָּה שְׁנַקֵּט בְּמְקוּמָן וְשְׁלֵא בְּמְקוּמָן דְּהוּא מְשׁוּם תַּחוּמִין אִם יִפְסִידוּ אֶת מְקוּמָן וְכַדְבְּרֵי רַב פְּפָא שְׂאָמַר לֹא הֶפְסִידוּ אֶת מְקוּמָן.

וְעוֹד קֻשְׁהּ לִי עַל מַה שְּׁאָמַר לְבִסּוּף בְּיָצְאוּ ע"י גוֹיִם וְהָרִי רַבִּינוּ חֵלֶק בֵּין שׁוּגָג לְמַזִּיד וְזֶה לֹא שְׂיָיָה בְּגוֹיִם: פְּרָק ט' דִּין ד' אֶחָד נָתַן אֶת הָאוּר וְכו' פְּלָם חִיִּיבִים מְשׁוּם מְבַשָּׁל וְכו'. אַבְל אִם שְׁפַת אֶחָד אֶת הַקְּזָרָה וְכו' שְׁנַיִם הָאֲחֻרָוִיִּים בְּלָבַד חִיִּיבִין מְשׁוּם מְבַשָּׁל ע"כ.

הנה בלמדי ראיתי שרבינו אינו מפרש פדברי רש"י שפירש שהמביא את האור שחיב הוא משום מבעיר את הגחלת דכשהוא מוליכה היא מתלבנת מרוח הליכתו ומביא את העצים לאור משום מבעיר שרבינו פתב פלם חייבים משום מבשל.

ונראה שמשום זה פתב רבינו אהד נתן את האור ואהד נתן את העצים ולא פתב א' מביא פדברי הברייתא שאפשר שהיה גורס הכי בברייתא ולא היהגורס מביא שלא הביאה עד שבהדרה היא מתלבנת מרוח הליכתו אבל אפתי קשה דהנותן את העצים על האור אמאי אינו חייב משום מבעיר נמי וכי תימא משום מלאכה שאינה צריכה לגופה שאין פונותו משום הבערה אלא משום הבישול נהרי רבינו פסק בפ"א שמלאכה שאינה צריכה לגופה חייב עליה.

וגם בזה אפשר לומר שרבינו איירי בשנתן העצים באופן שלא יוכערו בנתינתן על האש באותה נתינה אלא אח"כ אלא כיון שנתנתם הוא משום הבישול חייב משום מבשל.

אבל העיקר משום שפתב רבינו בראש פרק שנים עשר המבעיר כל שהיא חייב והוא שיהיה צריך לאפר. ולכן הכא שאינו צריך לאפר אינו חייב משום מבעיר נמי אלא משום מבשל.

וכן ראיתי להרב המגיד שפתב על השגת הראב"ד שהשיג על רבינו על זה שם וכתב א"א ואם הבעיר תחת תבשילו חייב שמים ע"כ וכתב עליו ה"ה ואפשר שכן הוא וכבר הזכיר רבינו פ"ט שהנותן העצים תחת הקדרה חייב משום מבשל.

ומ"מ אין זה בכל שהוא אא"כ יש בו שיעור פדי לבשל כגורגרת מביצה קלה שפיון שמשום מבשל אנו מחייבין אותו א"א בפחות משיעור תבשיל ע"כ. הנה נראה מדברי הרב המגיד שאין מחייבין אותו אלא משום מבשל דוקא.

אלא שקשה אפתי על דברי רבינו שבחלוקא ראשונה שבשעה שנתן האור לא היתה קדרה שפוחה אפ"ה חייב ג"כ הנותן האור כ"ש באופן של החלוקא השניה שבשעה שנתן האור היתה הקדרה שפוחה ובה המים והבשר והתבלין למה לא יתחייב הנותן את האור: ונראה לי שלא הנה האור של בישול אלא להבעיר את העצים ובהם יתבשל התבשיל וא"כ הרי הוא כמו הראשונים שלא עשו שום בישול ולכן הוא פטור ג"כ פחותם ובודאי שפך הוא שהאור לא יבא פדי שיבשל אלא פדי שיבעיר העצים וא"כ הנותן האור לא עשה מעשה של בישול שהרי פד הקשו בש"ס על הך ברייתא דקתני אחרון חייב וכלן פטורין תירצו לא קשיא הא דאיתי אור מעיקרא הא דאיתי אור לבסוף ואי האי אור הוא מבשל כ"ש דתקשי אמאי לא יהא חייב כיון שהקדרה שפוחה במידי דתבשיל אלא ודאי דהאור אינו בא לבשל ומה שקתני אחרון חייב הפונה אחרון אחר הנותן האור שהם עשו הבישול שהם הנותן עצים והמגיס וכמו שפתב רבינו שנים האחרוני' בלבד חייבין משום מבשל לפי שהראשונים לא עשו מה שעשו אלא כשלא הנה אור זה מבשל ונקרא שלא עשו צרכי בישול.

ולכן הם פטורים לבד האחרונים שהם עשו צרכי הבישול שא' נתן את העצים להבעיר ואהד הגיס. ובחלוקא ראשונה שעשו פלן אהד הבערת האש אע"פ שצריכין להגסט הקדרה מ"מ הם עשו צרכי בישול.

וְזֶה רָמַז רַבִּינוּ שְׂכֵמֵת וּבָא הָאֲחֵר וְהֵגִיס לִזְמַר שֶׁאֵע"פ שֶׁהוּא הָעוֹשֶׂה עֵינֵקֵר הַבִּישׁוּל כְּלָם חֲזִיבִים. וּמָה שְׂחֲזִיב גַּם הָרֵאשׁוֹן שְׁנָתָן הָאוֹר וּפְטָרִינוּ לִיה בְּחִלּוּקָא שְׁנִית הוּא אֵינִירִי שְׁנָתָן הָאוֹר כְּדִי לְבַשֵּׁל שְׂיָבֵא חֲבִירוֹ לְהַבְעִיר הָעֵצִים בְּזֶה הָאוֹר.

וְלָכֵן פָּתַח רַבִּינוּ אֶחָד נָתַן אֶת הָאוֹר וְאֶחָד נָתַן אֶת הָעֵצִים שֶׁהוּא בִּשְׁבִיל נְתִינַת הָעֵצִים שְׁנִיתָן חֲבִירוֹ. וְכֵן דִּינִיק לְשׁוֹן הַבְּרִיָּתָא שְׂקִתְנִי אֶחָד מְבִיא אֶת הָאוֹר וְאֶחָד מְבִיא אֶת הָעֵצִים וְכו' שֶׁמִּשְׁמַע שְׁעָשׂוּ כֹּה אֶחָד מְבִיא אֵשׁ וְאֶחָד עֵצִים לְזֶה וְכֵן רַבִּינוּ דִּינִיק בְּלִישְׁנָיָה בְּחִלּוּקָא שְׁנִיָּיָה וְכָתַב וּבָא אַחֵר וְכו' וּבָא אַחֵר וְכו' לְרַמְזוֹ שֶׁלֹּא הֵבִיא זֶה הָאוֹר בִּשְׁבִיל נְתִינַת חֲבִירוֹ הָעֵצִים וְכִיּוֹן שְׁנִיתָנִית הָאוֹר אֵינוֹ עֵינֵקֵר בְּבִישׁוּל אֱלָא עַל יְדֵי נְתִינַת הָעֵצִים.

לָכֵן גַּם הוּא פָּטוֹר כְּמוֹ הָרֵאשׁוֹנִים אֲבָל אִם הָיָה שֶׁהֵבִיא הָאוֹר כְּדִי לְהַבְעִיר הָעֵצִים שְׂיָבִיא חֲבִירוֹ לְבַשֵּׁל תְּבַשִּׁיל זֶה הָרִי הוּא מְצָרְכִי בִישׁוּל וְחֲזִיב: דִּין ו' כְּלָלוֹ שֶׁל דְּבָר בֵּין שְׂרִיפָא גוּף קָשָׁה בְּאֵשׁ אוֹ שֶׁהִקְשָׁה גוּף רַף חֲזִיב מִשׁוּם מְבַשֵּׁל ע"כ.

הֵנָּה לְפִי פִירוּשׁ רַבִּינוּ דְּפִירוּשׁ סִיפְתָא הוּא כְּלִי אֲדָמָה עַד שְׁיַעֲשׂוּ חֲרָס. א"כ כְּפִירוּשׁ הַקְּשׁוֹ בְּש"ס פְּשִׁיטָא.

דִּהֲפִנוּנָה שֶׁהֵם הָיוּ לַחִים וְהוּא הִקְשָׁה אוֹתָהּ הָרִי מְבַשֵּׁל הוּא הָרִי מְפָאן יָצָא לוֹ לְרַבִּינוּ אִם הִקְשָׁה גוּף הָרִף שְׂחֲזִיב מִשׁוּם מְבַשֵּׁל וְכִפְּשֵׁר תִּנְרַץ לוֹ מֵהוּ דְּתִמָּא לְשְׂרׁוּרִי מְנָא קָא מִיפְנוּן קמ"ל דְּמִרְפָּא רְפִי וְהֵדֵר קְמִיט.

הַפְּנוּנָה דְּמֵהוּ דְּתִמָּא דָּאִין זֶה מִקְשָׁה גוּף הָרִף דְּאִפִּי כְּשֶׁהוּא לַח הוּא קָשָׁה. וּמָה שֶׁעוֹשֶׂה הוּא לְחֻזַק אוֹתוֹ יוֹתֵר קמ"ל שֶׁהוּא דְּמִרְפָּא רְפִי בְּתַחֲלָה וְנִקְרָא גוּף רַף וְהָרִי הוּא מִקְשָׁה אוֹתוֹ וְהָרִי מִקְשָׁה גוּף הָרִף וְחֲזִיב מִשׁוּם מְבַשֵּׁל: פָּרַק י"א דִּין ה' ו'א' הַמּוֹלָח ו'א' הַמְעַבֵּד שֶׁהַמְּלִיחָה מִיֵּן עֵיבוּד הִיא וְאִין עֵיבוּד בְּאֶנְכְּלִין ע"כ עֵינֵין לְהַמְש"ל שֶׁהִקְשָׁה עַל מָה שֶׁבַפ' הַקּוֹמֵץ רַבָּה דָּף כ"א דְּרִישׁ בְּבִרְיָתָא תְּקָרִיב מְלַח וְאִפִּי' בְּשִׁבְתָּ דְּלִמְאִי אֲצִטְרִיף קָרָא וְהֵלֵא לִיכָא אִיסוּר תּוֹרָה בְּמִלְיַחַת בְּשֵׁר דְּהָא קי"ל אִין עֵיבוּד בְּאֶנְכְּלִין וְאִנְכִי אִישׁ צָעִיר נִרְאָה לִי שְׁלִפִי רִיבָא דְּמִתְנִיתִין פָּרַק ד' דְּתַמִּיד דְּקִתְנִי הִגִּיעַ לְחֻזָּה חֲתוּף אֶת הָרֵאשׁ דְּמִשְׁמַע שְׁלֹא הָיָה מְפָשִׁיט אֶת הָרֵאשׁ מִן הָעוֹר.

וְכִיּוֹן שְׂאִיכָא עוֹר עָלָיו הָרִי מְעַבֵּד הוּא. וְכֵן רֵאִיתִי לְהַמְפָּרֵשׁ עַל תְּמִיד שֵׁם שְׂפִירֵשׁ שְׁלֹא הָיָה מְפָשִׁיט אֶת הָרֵאשׁ מִן הָעוֹר וְאִתְּ"כ רֵאִיתִי הַדְּבָר מְפִירוּשׁ בְּזִבְחִים דָּף פ"ה ע"ב בְּמִתְנִיתִין הַצָּמֵר שְׂבָרָאשִׁי כְּבָשִׁים וְשֹׁעֵר שְׂבָזְקוֹן תִּינְשִׁים וְהַטְּלָפִים בְּזִמְן שֶׁהֵם מְחַנְּבִים יַעֲלוּ וְכָתַב רש"י ז"ל הַצָּמֵר שְׂבָרָאשִׁי כְּבָשִׁים שֶׁל עוֹלָה שֶׁהָרֵאשׁ אֵינוֹ בְּכָלֵל הַפְּשִׁט וְקָרַב עִם עוֹרוֹ כְּדָאֵמֵר בְּשַׁחֲיַטַת חוֹלִין בַּפ"ב דָּף כ"ו אִין לִי אֱלָא נְתַחִים שְׂיַשְׁנוּ כְּכָלֵל הַפְּשִׁטָּה וְיַשְׁנוּ בְּכָלֵל הַקְּטָרָה מִזִּין לְרַבּוֹת אֶת הָרֵאשׁ שְׂכָבֵר הוֹמֵר בְּשַׁחֲיַטָּה שֶׁאֵע"פ שְׂאִינוֹ בְּהַפְּשִׁטָּה יַשְׁנוּ בְּהַקְּטָרָה ת"ל וְכו' וַיֵּשׁ צָמֵר בְּגוֹבָה עָרְפוֹ אֲצֵל רֵאשׁוֹ עכ"ל: דִּין ז' הַנּוֹטֵל קִיסָם שֶׁל עֵץ מְלַפְנֵיו וְקִטְמוֹ לְחֻצוֹת בּוֹ שְׂיַנְיוֹ אוֹ לְפִתּוֹחַ בּוֹ אֶת הַדֶּלֶת חֲזִיב ע"כ הֵנָּה רַבִּינוּ פָּסַק בְּבָבָא שֶׁאֲחֵר זֶה שֶׁדְּבָר שֶׁהוּא רָאוּי לְמַאֲכַל בְּהֵמָה מוֹתֵר לְקִטּוֹם אוֹתָם בְּשִׁבְתָּ מְפָנִי שְׂאִין בָּהֶם תִּיקוֹן כְּלִים.

וידברתי רב יהודה בביצה דף ל"ג שאמר אוקלי בהמה אין בהם משום תקון כלי ופסק גמי כדבריו שבעצי בשמים להריח בהם מותר לקטום. ואע"פ שהם קשים ויבשים כמו שאמר שם בש"ס דהנה מפשח וניהיב לן אלנותא אלנותא והכא כתב בקיסם של עץ משלפניו שאם קטמו לחצות בו שיניו שחייב חטאת וזה אין נראה כף מהש"ס שם שהוא לדברי הש"ס דלרבנן פטור אבל אסור.

ונ"ל שרבינו מפרש כמו שכתבו שם בתוספות ד"ה פטור אבל אסור קא קשיא לי וכו' וה"פ דרב יהודה משיב לרב פהנא פשיטא דהברייתא נשנית בטעות דהא הא דקאמר פטור אבל אסור קא קשיא לי דאדרבה מותר לגמרי ואפי' לכתחלה חייב חטאת מבעיא כ"ש דנשנית בטעות כיון דקתני חייב חטאת.

ואמר ליה רב פהנא לרב יהודה מצינו לשנויי לה דהברייתא מיירי בקשין שאין ראויין כלל למאכל בהמה זהו להריח פטור אבל אסור לחצות בו שיניו חייב חטאת. אבל לדידה קשה דבקשין גמי קא אמרת דמותר להריח כדקאמר מפשח וניהיב אלנותא וכו'.

ומ"מ רב יהודה לא הנה מודה ליה דרב יהודה ס"ל דלחצוץ שיניו פטור אבל אסור ולהריח מותר אפילו לכתחלה אע"ג דקשין הו להריח מותר עכ"ל. ולפי זה יבואו דברי רבינו על נכון דכן נראה ממ"ש ומותר לקטום עצי בשמים להריח בהן אע"פ שהן קשים ויבשין ומפשח מהן וכו' דמשמע דאינו מותר ביבשין אלא להריח בהן אבל לחצוץ בו שיניו אסור וממ"ש בתחלה הנוטל קיסם של עץ משלפניו וקטמו לחצות בו שיניו או לפתוח בו את הדלת חייב ע"כ משמע דאינו חייב חטאת אלא בנוטל קיסם של עץ משלפניו.

אבל בקוטם עץ של בשמים יבש לחצות בו שיניו אינו חייב חטאת אלא פטור אבל אסור וכמ"ש וממה שלא אמרו רבנן פטור אבל אסור אלא בקוטם עץ של בשמים משמע אבל בקוטם קיסם של עץ חייב חטאת וכך דייקא הא בריית' שהביא אח"כ בש"ס דתניא ר' אליעזר אומר נוטל אדם קיסם משלפניו לחצוץ בו שיניו וחכמים אומרים לא יטול אלא מאבוס של בהמה ושזין שלא יקטמו.

ואם קטמו לחצוץ בו שיניו ולפתוח בו את הדלת בשוגג בשבת חייב חטאת במזיד ביום טוב סופג את הארבעים דברי ר' אליעזר וחכ"א אחד זה ואחד זה אינו אלא משום שבות דנדאי דהא דקתני ושזין שלא יקטמו הוא מוכרח דקאי כל אחד על מה שמתיר דר"א קאי על קיסם משלפניו דוקא נוטל אבל לא יקטמו ורבנן שאמרו לא יטול אלא מאבוס של בהמה דוקא בנוטל אבל בקוטם לא יקטמו.

ועל זה אמרו אינו אלא משום שבות כיון שהוא מאבוס של בהמה ועל זה אמרו שם רבנן דקא אמרי התם פטור אבל אסור הכא מותר לכתחלה דהיינו כיון שהוא להריח וכיון דמשמע שלא אמרו רבנן משום שבות אלא משום שהוא מאבוס של בהמה.

א"כ בעץ משלפניו דאסרו רבנן גם בנוטל לחצוץ בו שיניו גם בלא קטימה אם קטמו חייב חטאת ונמצא פסק רבנן שלא אמרו רבנן פטור אבל אסור בקוטם ומאבוס של בהמה אלא בקשין אבל ברפין מותר וכך כתב רבינו פל דבר שהוא ראוי למאכל בהמה כגון חבן ועשבים לחים דוקא משמע דביבשין אסור.

ולא אמר שתייב חטאת אלא בנוטל קיסם של עץ מלפניו דאיירי פשלא מן מאכל בהמה:
פרק י"ב דין י"ז לפיכך מותר לאדם לעקור חפץ מר"ה וכו' פתב הרב המגיד ובהלכות
לא הביאו סוגיא זו וגם רבינו לא הזכיר כי אם המשנה בפשוטה והפנונה להם בזה הוא
שענין התחומין מתבאר במקומו ופשוט הוא דלא עדיף שבת להיתר מי"ט ואם בי"ט
הפלי שיש להם בעלים לא ילך חוץ לתחום כ"ש בשבת וידוע שאין הלכה כריב"ן ע"כ.
פוננת דבריו שרבינו איירי בחפץ שאין לו בעלים ולהכי פתב רבינו ואע"פ הולך כמה
בשבת מותר שאין הלכה כריב"ן שאמר שחפצי הפקר קונין שביטה ולא יהלכו יותר
מאלפים אמה.

ומה שכתב אח"כ וכן דעת הראב"ד. אין הפנונה שהראב"ד מסכים לדברי רבינו בזה
ממה שלא השיגו בכאן שהרי בפ"ה מהל' י"ט פתב הראב"ד שהלכה כריב"ן שחפץ
הפקר קונין שביטה וכמו שכתב שם הרב המגיד אלא הפנונה שפן דעת הראב"ד ודלא
כהרמב"ן שאין הלכה כר"י משום דאנשא מלתא אלא כת"ק דאמר בש"ס דס"ל דפחות
פחות מד' אמות עדיף ודלא כר' יהודה דסבר דנותנו לתבירו עדיף בהאי סבר הראב"ד
דנותנו לתבירו עדיף והוא שיהיה בתוך אלפים אמה אם חפצי הפקר או אם הם של
בעלים בתוך אלפים אמה של הבעלים נותנו לתבירו ותבירו לתבירו בתוך אלפים אמה
של הבעלים עדיף משילך פחות פחות מד' אמות.

אבל כמה שכתב רבינו שאפ"י כמה מילין דהוא איירי בחפצי הפקר הוא חולק עליו דהוא
ס"ל כהלכה כריב"ן דקונין שביטה ומה שלא השיגו בזה פאן הוא פיון שאין הדבר
מבואר שאיירי בחפצי הפקר נטר ליה עד הלכות י"ט שאמר רבינו בפירוש שאין קונין
שביטה אלא כרגלי מי שזוכה בהם והשיגו שם.

כך פוננת דברי הרב המגיד. ומעתה הותרה קושיות הלח"מ שהניחה בצ"ע נדוק: פרק
י"ג דין י"ב וכן העוקר חפץ ומניחו על תבירו וכו' פתב הרב לח"מ קשה דהך פטור
שכתב רבינו נראה דקאי למי שעקר החפץ ומניחו ע"ג תבירו וא"כ אמאי קאמר שהניחו
כשהוא מהלך ונטלו ממנו כשהוא מהלך אפי' שהניחו עומד ונטלו כשהוא עומד פטור
ואין פאן איסור פלל ע"כ פוננת דבריו שהוא פטור ג"כ שאין פלל איסור מן התורה.

וכתב על זה וכן מבואר בגמ' פירוש דבריו שאמרו בגמ' כל שבגופו חייב חטאת בתבירו
פטור אבל אסור וא"כ אפי' תאמר שזה נקרא עקירה והנחה שבגופו חייב חטאת הרי
פיון שהוא בתבירו פטור אבל אסור דליכא איסור דאורייתא וא"כ אמאי נקט רבינו
דכשהוא מהלך ונקא והא אפילו הניחו כשהוא עומד ונטלו כשהוא עומד יקנה פטור
וכתב עוד ומבואר בדברי ה"ה בפרק כ' דהיינו שכתב שם ה"ה בד"ה מי' שהחשיף בדרך
בסוף הדיבור ונ"ל ולא התירו כך אלא משא הבהמה שאסור מן התורה להטעינה וכו'
אלמא משמע דאין אסור טעינה מן התורה אלא על הבהמה משום שביטת בהמתו אבל
בתבירו אין אסור להטעינו מן התורה וכתב והוצרכו לומר כך וכו' דהיינו דקא מקשה
בש"ס אי הכי אפי' תבירו נמי דמשמע אי הכי דבתבירו נמי דקאמר הוא משום שמניחו
כשהוא מהלך ונטלו כשהוא מהלך כמו שאמר בתמור מניחו כשהוא מהלכת ונטלו
כשהיא מהלכת.

ועל קונשיא זאת תירצו בש"ס כל שבחבירו פטור אבל אסור וכו' הרי משמע דלא אמרינו פטור אבל אסור אלא במהלך דוקא אבל בהניחו פשהו עומד ונטלו פשהו עומד אסור מן התורה.

ותירץ לזה הרב פיון שרצו לתקן לא רצו לתקן בדבר שגורם לחבירו איסור דהיינו שאע"פ שגם במניח פשהו עומד ונטול פשהו עומד ליכא איסורא דאורייתא מ"מ לא ראוי שיתקנו בדבר שגורם איסור לחבירו שהניח עליו פשהו עומד עקירה והנחה פאשר ניחו עליו פשהו עומד ונטול פשהו עומד להכי לא הקשה אי הכי אפי' חבירו נמי דוקא פשתירץ דאירי במהלכת דליכא איסור לחבירו אשר הניח עליו.

ואף על זה תירץ לו פשהו ג"כ אסור שכל שבגופו וכו' דהא עביד עקירה ואסור. וא"כ על הש"ס ליכא קונשיא אבל על רבינו שלא בא לתקן אלא להשמיענו הדין הנה לו למנטט ג"כ גם במניח פשהו עומד ונטול פשהו פטור ותירץ על זה שרבינו נקט לרבנותא דל"מ פשמניחו פשהו עומד ונטול פשהו עומד פשהו אסור דהוי עקירה והנחה אלא שאין איסורו מן התורה פשהו בחבירו אלא דמניחו ונטולו פשהו מהלך דהנה אמיןא שמופתר קמ"ל דאפ"ה אסור ואמר אבל אין לפרש דהו פטור קאי אחבירו וכו' דזה נדאי אין לו שחר מצד עצמו דהיינו מצד עצמו שרבינו קא עסיק ואזיל כמי שעוקר החפץ ומניחו אחבירו.

ועוד דלא מקריא עקירה כלל במהלך. והנה רבינו כתב שהרי יש כאן עקירה אבל פאשר נפרש דקאי למי שעוקר ומניח החפץ על חבירו אתי שפיר שיש עקירה באדם המניח אבל מדרבנן ובבהמה שאין האדם המניח עובר משום שביתת בהמתו אלא פשהו עומד עקירה והנחה וכשהוא מניח פשהו מהלכת ונטולו פשהו מהלכת אין כאן לא עקירה ולא הנחה וכמו שכתב שם רבינו שאין כאן לא עקירה ולא הנחה א"כ באדם כמו בהמה שהניחו עליו הוא לא עשה לא עקירה ולא הנחה ודוק: פרק ד' דין א' אסור להוציא משא על הבהמה וכו' לפיכך המחמר אחר בהמתו בשבת והיה עליו משוי פטור ע"כ.

הנה מה שכתב רבינו לפיכך המחמר וכו' משמע דגם המחמר איסורו מעשה זה שכתב פשהו למען ינוח שורו ונתמורה וכל בהמתו. וקשה לי פיון דהוא נפיק משום עשה ולהכי פטור א"כ מה שהקשה רבינו ונהלא לאו מפני שבתורה התירוץ שפירץ שלא יחרוש בה וכיוצא בתרישה הוא מספיק לתירוץ קונשייתו.

ולמה אמר עוד ונמצא לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד ואין לוקין עליו דמשמע דהוא בכלל לאו זה אלא משום שניתן לאזהרת מיתת ב"ד. ולפי פירוש ה"ה בדברי רבינו שאף מחמר הוא בכלל לאו זה אלא משום שיש בלאו זה אזהרה למלאכה שיש בה מיתת ב"ד נפרש דברי רבינו פיון שיש בלאו זה אזהרת מלאכה שיש בה מיתת ב"ד אינו לוקה משום לאו זה ולא נשאר אלא משום למען ינוח שורו וגו' ואינו לוקה משום שאיסורו בא מכלל עשה אבל למה שסובר הרמב"ן ז"ל בדעת רבינו שאין במחמר לאו כלל שלא מעשה כל מלאכה לא בא אלא למלאכות שחייבין עליהן מיתת ב"ד כגון חרישה כמו שהביא דבריו ה"ה.

א"כ קָשָׁה עָלָיו לָמָּה רַבִּינוּ גָּמַר בְּדַבְרֵינוּ וְאָמַר וְנִמְצָא לָאוּ שְׁנִיתָן לְאַזְהַרְתָּ מִיַּתַּת ב"ד וְאִין לֹוֹקִין עָלָיו ע"כ דְּמִשְׁמַע דְּיֵישׁ בְּכֻלָּל לָאוּ מִחֲמַר אֲלָא מִשּׁוּם שְׂיֵישׁ בּוּ מְלָאכּוֹת שְׂיֵישׁ פְּהֵן אַזְהַרְתָּ מִיַּתַּת ב"ד וְכִמּוּ שְׁפִירֵישׁ ה"ה.

וְעוֹד דְּאִיָּה שְׂיֵיָהּ לֹוֹמַר שְׁדַעַת רַבִּינוּ הִיא שְׂאִין בּוּ לָאוּ פָּלָל וְהָא בְּדַבְרֵי ר' יוֹחָנָן מְפֻרָּשׁ דְּאִיפָּא לָאוּ דְּהָא אָמַר בְּלָאוּ נָמִי לָא מְחִיב דְּהו"ל לָאוּ שְׁנִיתָן לְאַזְהַרְתָּ מִיַּתַּת ב"ד וְכָל לָאוּ שְׁנִיתָן לְאַזְהַרְתָּ מִיַּתַּת ב"ד אִין לֹוֹקִין עָלָיו אֲלֵמָּא דְּאִיפָּא לָאוּ: דִּין י"ד פְּשֵׁם שְׂאָדָם מְצֻנָּה עַל שְׁבִיתַת בְּהֵמָתוֹ בְּשִׁבְתָּ וְכו' עֵינָן לְהַרְבּ הַמַּגִּיד שְׁפִתְבּ וְנ"ל וְאוֹתוֹ שְׁמַל וְטָבַל הוּא שְׁנֵאָמַר עָלָיו לְמַעַן יָנוּחַ עַבְדָּהּ וְאַמְתָּהּ כְּמוֹהּ וְרַבּוּ מְוָזְהֵר עָלָיו וְכו' וְאִם לְעֻנְשׁוֹ בְּעֵשֶׂה אָבֵל לָא לְאַזְהַרְתָּ רַבּוּ עָלָיו כְּבָר דִּין הָעֶבֶד שְׁמַל וְטָבַל מְבֻנָּאָר שְׁהוּא בְּכָל דִּינֵי הַתּוֹרָה כְּאִשָּׁה א"ו לְאַזְהַרְתָּ רַבּוּ נֵאָמַר לְמַעַן יָנוּחַ ע"כ פְּרִוּשׁ דְּבַרְיוֹ שְׁמַעֲיָקְרָא אָמַר שְׂאָם לְאַזְהַרְתָּ הָעֶבֶד עֲצָמוּ הָרִי גִזְכֵּר בְּלָא תַעֲשֶׂה שְׂאָמַר הַפְּתוּב וְעַבְדָּהּ וְאַמְתָּהּ וְא"כ לָמָּה חִזּוּר וְכַתְּבּ לְמַעַן יָנוּחַ עַבְדָּהּ וְאַמְתָּהּ כְּמוֹהּ אֲלָא לְאַזְהַרְתָּ רַבּוּ עָלָיו וְאִם תֵּאמַר שְׂמָה שְׁחִזּוּר וְאָמַר הַפְּתוּב לְמַעַן יָנוּחַ עַבְדָּהּ וְאַמְתָּהּ כְּמוֹהּ הוּא לֹוֹמַר שְׂיֵיתָן בּוּ עוֹד עוֹנָשׁ עֵשֶׂה וְלֵא בָּא לְאַזְהַרְתָּ רַבּוּ עָלָיו זֶה אִי אֲפֻשֵׁר לְפִי שְׂדִין הָעֶבֶד שְׁמַל וְטָבַל מְבֻנָּאָר בְּכָל הַתּוֹרָה דִּינּוּ כְּדִין הָאִשָּׁה וְכִמּוּ שְׁהָאִשָּׁה יֵישׁ בָּהּ לָאוּ וְעוֹד עֵשֶׂה כְּפֵּן דִּין הָעֶבֶד שְׁמַל וְטָבַל יֵישׁ בּוּ לָאוּ וְעוֹד עֵשֶׂה וְא"כ מְוָזְכֵּר שְׂמָה שְׁחִזּוּר וְאָמַר הַפְּתוּב לְמַעַן יָנוּחַ עַבְדָּהּ וְאַמְתָּהּ כְּמוֹהּ הוּא לְאַזְהַרְתָּ רַבּוּ עָלָיו.

וּמַעֲתָהּ לָא קָשָׁה מֵהַ שְׁהִקְשָׁה הָרַב הַלַּח"מ שְׁפִנוּנַת הָרַב הַמַּגִּיד שְׂאָמַר מַעֲיָקְרָא שְׂאָם לְאַזְהַרְתָּ הָעֶבֶד עֲצָמוּ כְּבָר גִּזְכֵּר בְּלָא תַעֲשֶׂה כָּל מְלָאכָה הוּא כְּמוֹ שְׁהַזְכִּיר בְּתָהּ שְׁהִיא הָאִשָּׁה וְאֵע"פּ בְּעֵשֶׂה צְרִיכָה מִשּׁוּם שְׁהַשְׁנָה הַפְּתוּב אִשָּׁה לְאִישׁ לְכָל עוֹנָשֵׁי הַתּוֹרָה כֵּן הַזְכִּיר הַפְּתוּב הָעֶבֶד וְאֵע"פּ שְׂאִינוּ צְרִיָּה שְׁהוּא דִּינּוּ כְּדִין הָאִשָּׁה.

וְלָמָּה לְכַתּוּב עוֹד לְמַעַן יָנוּחַ עַבְדָּהּ וְאַמְתָּהּ כְּמוֹהּ אֲלָא וְדָאִי אֲתָּא לְאַזְהַרְתָּ רַבּוּ עָלָיו. וְאִם לְעֻנְשׁוֹ בְּעֵשֶׂה דְּהֵינּוּ שְׁהַפְּתוּב בָּא לְהוֹסִיף עוֹד עוֹנָשׁ עֵשֶׂה עָלָיו גַּם זֶה אֲפֻשֵׁר שְׁלֵמָה צְרִיָּה לֹוֹמַר שְׂיֵישׁ בּוּ עוֹד עוֹנָשׁ עֵשֶׂה וְהָרִי כְּבָר דִּין הָעֶבֶד שְׁמַל וְטָבַל הוּא בְּכָל דִּינֵי הַתּוֹרָה כְּדִין הָאִשָּׁה וְכִמּוּ שְׁבָאִשָּׁה יֵישׁ בָּהּ לָאוּ וְעֵשֶׂה כְּמוֹ שְׁפִתְבּ רַבִּינוּ בְּרָאשׁ פְּרָק רֵאשׁוֹן דְּכָל הָעוֹשָׁה בּוּ מְלָאכָה בְּיִטְל מְצַנֵּת עֵשֶׂה וְעַבְרַר עַל לָא תַעֲשֶׂה כֵּן דִּין הָעֶבֶד שְׁמַל וְטָבַל.

וְלָמָּה צְרִיָּה לִיתָן עֵשֶׂה בְּעֶבֶד שְׁמַל וְטָבַל אֲלָא וְדָאִי בָּא לְאַזְהַרְתָּ רַבּוּ עָלָיו הָרִי מְבֻנָּאָר דְּבַרֵי הָרַב הַמַּגִּיד דְּשָׂאֵנִי לָא תַעֲשֶׂה כָּל מְלָאכָה פִּינוּן שְׁהַזְכִּיר הָאִשָּׁה הַזְכִּיר הָעֶבֶד אָבֵל כְּאִשָּׁר נֵאָמַר שְׂבָא לְמַעַן יָנוּחַ עַבְדָּהּ וְגו' כְּדִי לְעֻנְשׁוֹ בְּעֵשֶׂה וְדָאִי יִקְשָׁה לְמָאִי צְרִיָּה ה"ה הוּא כְּמוֹ הָאִשָּׁה שְׂיֵישׁ בָּהּ עֵשֶׂה וְלָאוּ וְלֵא הַזְכִּיר הַפְּתוּב בְּפְרָטוֹת בְּאִשָּׁה כֵּן בְּעֶבֶד לָא הֵיָה לֹוּ לְכַתּוּב לְפָרֵט בְּעֶבֶד אֲלָא וְדָאִי שְׂבָא לְאַזְהַרְתָּ רַבּוּ עָלָיו: פְּרָק כ"א דִּין א' נֵאָמַר בְּתוֹרָה תִּשְׁבֹּת אִפִּי' מְדַבְּרִים שְׂאִינוּ מְלָאכָה חֲזִיב לְשִׁבּוֹת מְהֵן וְכו'.

כְּתַב הָרַב הַמַּגִּיד פְּנוּנַת רַבִּינוּ וְכו' וְכ"כ הָרַמְבַּ"ן בְּפִירוּשׁ הַתּוֹרָה שְׁלֵי וְבָאוּ חֲכָמִים וְאָסְרוּ הַרְבֵּה דְּבָרִים ע"כ. נִרְאֶה לְפִי דְּבַרֵי הָרַמְבַּ"ן דְּהֵינּוּ שְׁלֵא יֵאמַר אָדָם לָא אַעֲשֶׂה הַמְּלָאכּוֹת הַפְּתוּבוֹת בְּתוֹרָה אָבֵל אַעֲשֶׂה מֵהַ שְׂאִינוּ מְלָאכּוֹת וְאֵהֵיָה יִגִּיעַ כָּל הַיּוֹם וְאִינוּ שׁוֹבֵת לְכֵן בָּא תִּשְׁבֹּת שְׂצָרִיָּה הָאָדָם לְנוּחַ בְּשִׁבְתָּ עַל כָּל פְּנִים שְׁעוֹשָׁה שְׁבִיתַת שְׁכַת דָּאָרְף אִם עוֹשָׁה לְפִי שְׁעָה וְשׁוֹבֵת הָרִי מְקַיִם תִּשְׁבֹּת.

ואמר רבינו שהרבה דברים אסרו לעשות משום שבות אפי' שהוא לפי שעה מפני שהם דומים למלאכות או משום גזרה שמה יבוא מהן איסור סקילה כן פוננת דברי הרב המגיד נ"ל: דין י' זה היו השקין גדולים וכו' פתב הרב המגיד ונ"ל וכתב הרשב"א יראה לי שלא התירו אפי' ביטול לשעתו אלא בהפסד מרובה ע"כ.

נ"ל דפירושו דבריו דדייק הכי דהוא חשיב דאפי' בשולפי זוטרי הרי בשעה שנופלים על הפרים לפי שעה מבטל פלי מהיכנו דכשתרצו כשליפי זוטרי דהיינו שיכול לשלוח הכלי ונמצא שאינו מבטל אלא לפי שעה ודוקא בהפסד מרובה כגון פלי זכוכית.

אבל בהפסד מועט כגון בולסא שאמרו שם שהוא הפסד מועט לא התירו להניח פרים וכסותות אפי' בזוטרי דהא קא מקשו על דברי רב הונא אחר שהעמידו דהוא בשולפי זוטרי והכי מקשו והא תנא היתה בהמתו וכו' ותרצו התם בבולסא דליכא הפסד מרובה וכו' הרי דבהפסד מועט אפי' בשליפי זוטרי לא ואע"פ שהוא מבטל פלי מהיכנו אלא לפי שעה שיכול לשלפו אם ירצה.

ולפי זה מה שכתב רבינו ונמצא שלא בטל פלי מהיכנו הפוננה שלא בטל פלי מהיכנו אלא לפי שעה וגם בזה אם היו עששיות של זכוכית דהוא הפסד מועט לא חששו דבהפסד מועט לא התירו לבטל פלי מהיכנו אפילו לפי שעה.

ועוד כתב ה"ה אלא שהוסיף רבינו להתיר בשקים גדולים אפריקה בנחת מפני הפסד מרובה התירו לטלטל ואפי' ביטול פלי מהיכנו זהו דעתו של רבינו ע"כ דהיינו שרבינו הוסיף להתיר בשקים גדולים אפריקה בנחת ואע"פ שהוא מטלטל הפלים שאינם ניטלים בשבת וא"כ אפי' ביטול פלי מהיכנו אם אי אפשר לפורקן בנחת מותר לבטל פלי מהיכנו בשביל שלא ישברו פיון דהוא הפסד מרובה: דין כ"ז רטיה שפירשה ע"ג פלי וכו'.

עיינו לדברי הרב המגיד שפי' להשגת הראב"ד שהיא לפי הגירסא שיש לו ומניחין רטיה על גבי המפה לכתחלה במקדש שהוא השיג עליו בזה שמניחין אלא דוקא מחזירין ותמיהא לי שא"כ הנה לו לומר אלא מחזירין אותו דוקא אפי' מעל גבי קרקע ואין מניחין אותו לכתחלה אלא פוננת ההשגה היא שבה להשיג על רבינו שאסר להחזירה במדינה אם פירשה ע"ג קרקע שהוא סובר שמותר להחזירה אפי' פירשה על גבי קרקע וא"כ ראיתי בב"י סי' שכ"ח דהשגת הראב"ד כן היא וכתב שם טעם של הראב"ד שסובר שאף במדינה מותר להחזירה אפי' כשפירשה על גבי קרקע ע"ש.

וכן הבין הרב מגדל עוז: פרק כ"ג דין י"ז ומפיס אדם עם בניו ועם בני ביתו על מנה גדולה כנגד מנה קטנה מפני שאין מקפידין ע"כ עיינו להרב המגיד ומה שכתב עליו מרן בכ"מ במה שאמר ול"נ דאפי' את"ל דמימרא דרב אידחיא לה גם לענין קוביא וכו' עד סוף הדיבור והוא להעמיד דברי ה"ש סוברין דהפסה אסורה במנה גדולה כנגד קטנה וכ"כ בב"י בס"ב על דברי הטור שפסק דאם מנה גדולה כנגד מנה קטנה אסור יע"ש ומ"מ נראה שדברי רבינו הם קיימים פיון שבש"ס קאמרי חסורי מחסרה והכי קתני משמע דזה אתי גם להלקתא והא איכא לחלק כמ"ש הרב המגיד להכי פסק בפשטא דש"ס: הלכות שבימת עשור פרק א' דין ג' ומותר לקנב את הירק וכו' פתב הרב המגיד מחלוקת שם בקניבת ירק ופסק בדברי האוסרים דאינון בתראי ותנא פנומיהו ע"כ

פירוש דלא פסק פנותיהו אע"ג דאינון בתראי אלא משום דתניא פנותיהו משום דרבי יוחנן דמתיר אית תניא פנותיהו וא"כ אפי' אינון בתראי ברייתא דלא פנותיהו אלא משום דאינון ג"כ אית להו ברייתא פנותיהו להכי פסק פנותיהו משום דאינון בתראי: לח"מ ומותר לקנב את הירק וכו' וא"ת היכי קאמר דבשבת אין אסירן אלא משום שבות שאין איסורו אלא דרבנן הא אסירן מן התורה כמו שדרשו בפרק אלו קשרים מיתור דשבתון בברייתא שהבאתי וכו' אף על פי שהוא קצת דחוק שאין זה משמעות דברי הרב המגיד מ"מ ניחא ליה הכי מלתרץ דהך דאמרו באלו קשרים מיתורא דשבתון הוא אסמכתא בעלמא וכמו שכתבו שם התוספות משום דרבינו סתם אסור בקניבת ירק אבל ממה שכתב מקודם ומותר לקנב וכו' משום עגמת נפש משמע דאין איסור קניבת ירק מלאכה היא אלא מדרבנן ולהכי הקילו ביום הכפורים שחל בחול משום עגמת נפש לכן נ"ל דעדיף לומר דרבינו ס"ל כדברי התוס' שהוא אסמכתא בעלמא: דין ה' וכן למדנו מפי השמועה וכו' כתב הרב המגיד דע זה אינו מצוה מיוחדת מן התורה וכו' אחר שהוא ענין מיוחד בפני עצמו ע"כ הנה ממה שכתב אינו מצוה מיוחדת מן התורה משמע שהיא מן התורה אבל לא באה ביחוד למצות עשה שא"כ הנה ראוי למנות במנין המצות ואמר ואין לומר שהוא בכלל להתענות לפי שרבינו דעתו להוכיחה משבת שבתון דשבת לענין אכילה ושבתון לעניינים אלו אלמא דאין זה בכלל להתענות ודעת רבינו שהוא מפי השמועה ונקרא ד"ס שכן דרכו של רבינו שדבר שאינו מפונש אלא רבותינו קבלו פירושו מפי השמועה נקרא דברי סופרים ואמר אחר שהוא ענין מיוחד בפני עצמו דהיינו שנתן טעם לדברי רבינו שלמה לא בכלל להתענות הם לפי שהוא ענין מיוחד בפני עצמו לפי שענינו הכתוב בקרא הוא הלום כמו שאמר רבינו שענינו שהוא לנפש הוא הצום.

ואין ענין לדברים אלו וא"כ אינם בכלל תענו הפתוב בקרא: פרק ב' דין ה' אכל אוכלים שאין ראויים למאכל אדם וכו' עיין מה שהקשה הרב לח"מ ז"ל וכתב שפבר הוקשה לו למרן הב"י ואנכי איש צעיר נ"ל לתרץ פיון שהמשנה קתני לשון חיוב ופיטור א"כ כאשר אמר רב גידל אימור דאמרי אגא פורתא טובא מי אמרי.

הפנונה שלא אמרתי בטובא דלא כרבי שהוא חייב אלא פטור אלא שחייב בטובא וכל זה אם הנה שאין חילוק בין חי למזוג ואעפ"כ הנה לכם להבין שבטובא לא אמרתי שאין הלכה כר' אבל זה שהוא חנומץ מזוג במים הוא ברור שלא אמרתי דברי עליו שאין הלכה כרבי שלא אמרתי אלא על חנומץ חי שאף על פי שבזה אמרתי שאין הלכה כרבי ופטור בכל גוונא בין שתה הרבה או שתה מעט ולפי זה אתו דברי רבינו על נכון שבחנומץ חי אפילו שתה הרבה פטור מפרת אבל מזוג במים חייב ודברים צודקים ממה שאמר אה"כ אמור דאמרי אגא חי מזוג מי אמרי ולמה צריך פיון שהוא טובא אפי' חנומץ חי אמר עליו אגא דאמרי למה צריך לומר אמור דאמרי אגא חי מזוג מי אמרי הרי כבר מצאנו דהקפיד בדין פיון שהוא בטובא אלא ודאי שעיקר הקפידה פיון שהוא מזוג וכמו שפירשתי: הלכות שביתת יום טוב דין א' ששת ימים האלו וכו' כתב הרב המגיד ומדברי רבינו שבכלל מלאכת עבודה סתם אינה מלאכת אונקל נפש וכו'.

נ"ל פירוש דבריו לפי שבתחלה כתב רבינו שאסרן הפתוב בעשיית מלאכה ואמר אה"כ ושביתת פולן שוה שהו אסורין בכל מלאכת עבודה ששינה ואמר מלאכת עבודה והנה

לו לומר ושבתת פולן שנה שהו אסורין בעשיית מלאכה כמו שאמר בתחלה שעלה
יאמר ושבתת פולן שנה.

וממה שאמר בכל מלאכת עבודה הרי שפא לומר ושבתת פולן שנה בכל מלאכת עבודה
דהיינו מלאכה של צורך עבודה דהיא חוץ ממלאכת שהיא לצורך אכילה. ולפי שפראשון
ושביעי של חג המצות כתב כל מלאכה לא יעשה בהם.

דמשמע אפי' מלאכה שאינה של צורך עבודה ומשמע אפילו מלאכת אכל נפש על זה
כתב שפותר פיון שהוא לצורך אכילה שנאמר אף אשר יאכל לכל וכו'. וכי תימא למאי
הוצרך למכתב אף אשר יאכל לכל נפש פיון דכתיב בפרשת אמור מלאכת עבודה הרי
משמע דדוקא מלאכה של עבודה אבל של צורך אכילה מותר ולמה ליה לקרא לכתוב
מלאכה סתם דמשמע אפי' מלאכה של אכל נפש עד דאצטריך לכתוב אף אשר יאכל
לכל נפש להתיר מלאכה של צורך אכילה לזה יש לומר דבא הפתוח להודיענו זה שלא
אצטריך לכתוב אלא משום דכתב מלאכה סתם וא"כ משמע דמלאכת עבודה דכתב קרא
הוא איירי של צורך עבודה ממש ומינה ילפינו לה דבכלל מלאכת עבודה סתם אינה
מלאכת אכל נפש.

וא"כ מה שכתב הרב המגיד ומדברי רבינו שכלל מלאכת עבודה סתם אינה מלאכת
אכל נפש הוא משום דכתב וכל מלאכה וכתב עלה אף אשר יאכל לכל נפש הרי משמע
דמלאכת עבודה סתם אינה מלאכת אכל נפש.

ונתבאר זה במ"ש ולא הוצרך רבינו להביא מקרא להתיר מלאכת אכל נפש אלא מפני
ראשון ושביעי של חג המצות וכו' לא תעשה מלאכה כאלו הוא מבאר שלא בא הקרא
של אף אשר יאכל לכל נפש וכו' אלא משום דכתב מלאכה סתם אבל מלאכת עבודה
משמע הוי דמלאכת עבודה אינה של מלאכת אכל נפש.

ומה שכתוב בפ' אמור מלאכת עבודה הוא משום דשם הוכרח להזכיר עבודה בכל
המועדות דבלאו הכי הנה אמינא דבי"ט שלא הזכיר עבודה אסור אפילו במלאכת אכל
נפש לקח מזכיר עבודה בכל המועדות ואגבן הזכיר גם בפסח להודיע דשוו כל המועדות
לחג המצות שנאמר אף אשר יאכל לכל נפש לכל היוצאים מדרשת הפתוח אף אשר
יאכל וכו' לכל חילוקי דינים של אכל נפש פיון דכתב בחג המצות עבודה כמו הנה
מועדות לומר דשוין הם פן נ"ל: דין ב' וכל העושה באחד מהן מלאכה שאינה לצורך
אכילה פגון שפגה והרס או ארג וכיוצא באלו וכו' הנה מדנקט פגון שפגה והרס וכו'
משמע דאיירי במלאכות דלא שייכי בענין האכילה.

וא"כ מה שאמר בדין ד כל מלאכה שחייבין עליה בשבת אם עשה אותה בי"ט שלא
לצורך אכילה לוקה הוא איירי במלאכה ששייך בה צורך אכילה אלא שעשה אותה
שלא לצורך אכילה אבל לצורך מותר.

ומה שחזר וכתב ושאר מלאכות כל שיש בו צורך אכילה מותר פגון שחייטה ואפינה
ולישא וכיוצא הוא להורות לנו דכל מדי ששייך בו צורך אכילה ואע"פ שהיה מלאכה לא
עשאה לו לאכילה פגון שחייטה פיון שהיא לצורך אכילה מותר דשאר המלאכות דלא
שייך בהם צורך אכילה פגון כתיבה ואריגה ובגין וכיוצא בהן אפילו שעשאה לצורך

אכילה כגון אם ארג כגד או בנה מקום לעשות בהם דבר של אכילה וכתובה כגון אם כתב להביא דבר אכילה וכיוצא אסור.

ונהו שכתב רבינו ושאר מלאכות כל שיש בו צורך אכילה מותר כגון שחיטה וכו' דהיינו שעשהא לא אכילה והיא מקרינא שאינה לצורך אכילה שהרי אחר שכתב וכו' מותר להבעיר אע"פ שאינו לצורך אכילה פתב ושאר מלאכות כל שיש בו צורך אכילה מותר כגון שחיטה וכו' דאיירי שלא עשהא לצורך אכילה כנז' שהרי קאי אמאי שאמר אע"פ שאינו לצורך אכילה וא"כ איירי ג"כ שלא עשהא לצורך אכילה מותר כיון שהיא מלאכה שהיא תעשה לצורך אכילה והתפרש שיש בין ההוצאה דאמרינן בה משום שמתוך שהותרה וכו' הוא משום שאינם נעשים באכילה ושתיה ממש והוי כמו פתיכה ואריגה.

וא"כ היו נאסרים אם הוציא האוכלין לר"ה שלא לצורך אכילה וכו' הבערה שנתאה משום מתוך הוא אלא שרבינו לא ביאר שסמוך על מה שאמר בהוצאה וכמו דסבר ר"י דכי היכי דאמרי ב"ה מתוך בהוצאה הכי נמי בהבערה כן נראה פשוט דברי רבינו אבל קשה כיצד יאמר רבינו כגון שחיטה ואפייה ולישה מותר דהיינו אע"פ שעשהאן שלא לאכול ונהרי רבינו פתב לקמן ולא הותרה מלאכה שהיא לצורך אכילה אלא כדי ליהנות בה ב"ט לכן נלע"ד לומר דמה שאמר רבינו ושאר מלאכות כל שיש צורך אכילה מותר כגון שחיטה וכו' הוא בשעשהא לאכילה דוקא דלא אמרינן מתוך כמו ההוצאה והבערה וזה שאמר כל שיש בו צורך אכילה מותר ואמר כגון שחיטה וכו' לומר דוקא אלו שיש באותה מלאכה אןכל נפש שאלו דרך עשייתם לאוכלנפש ולאפוקי פתיכה ואריגה ובגין בכל גוונא אסור כמו שכתב אח"כ וכל שאין בהן צורך אכילה אסור כגון פתיכה ואריגה ובגין וכיוצא בהן דהיינו שאלו אע"פ שעשהא אותן לצורך אכילה אסור שאלו אין דרך עשייתם בשביל מלאכת אןכל נפש שאפ"י הגיבון שהוא בונה אין עיקר הבגין לזה.

וכל עיקר פוננת רבינו בהאי העיקר הוא כדי לומר לאפוקי פתיכה ואריגה דהיינו שאפ"י עשהאן לצורך אכילה כיון שעיקרם אין בהם צורך אכילה וכמ"ש כן נראה לדעת דעת הדיוט ודוק: דין ה' כל מלאכה שאפשר להעשות מעי"ט וכו' עיין במגיד משנה מה שכתב בנוסח ההשגה של הראב"ד שפוננת הראב"ד להשיג על טעם של רבינו שלפי דברי רבינו גם במקור דיןא הכי שאם יהיה הפסד בתלישתו מעי"ט יהיה מותר לתלוש שלדעתו הוא שלא יהיה מותר אלא בתלוש והוא הרב המגיד אמר שטעם רבינו מספיק יותר מטעם שהזכיר הראב"ד לפי שלדעת רבינו שאע"פ שבחלק יש הפסד אסרו חכמים כיון שבעיקר המלאכה אין הפסד וא"כ בקצירה שאין הפסד בקצירת החטים וכיוצא אם נקצרו מעי"ט אע"פ שבתלישת ירק יש קצת מהם וקצת פירות יש הפסד לא התירו התלישה לחצאין ולהכי הוא מה שאמרו בתלוש ולהכי מספיק טעמו שאסרו ברירה טחינה והרקדה אע"פ שהם בתלוש כיון שלא יש הפסד בהם אם נעשו מעי"ט אבל לטעם שהזכיר הוא שלא הותר אלא בתלוש א"כ אמאי אסרו ברירה וטחינה וההרקדה כיון שהם בתלוש: עוד כתב הרב המגיד וגם לדברי רבינו קשה שהרי התירו שחיקת תבלין מפני שיש בהן הפסד ואע"פ שהיא תולדת טחינה האסורה וא"כ יתירו ג"כ תלישת דברים שיש בהן הפסד אם נתלושו מבפני ע"כ ואנכי איש צעיר נרא' דשחיקת תבלין שאני דלא אסרו אלא המלאכות ממש דגזרו שפא ניח עד יום טוב לעשות אותם שהוא

מה שאמרו שמה נניח מלאכתו ביו"ט אבל בשחיקת תבלין לצורך התבשיל לא שייך זה כיון שעשה דבר מזער לפי שעה לא שייך בו שמה יכוון מלאכתו ביו"ט והוא ז"ל תירץ שהקלו במכשירין לפי שאינן נאכלין בעצמן ואין המכונן בהם אלא לתקן בהם דברים אחרים ע"כ.

הפוננה כיון שהם באים אלא לתקן בהם דברים אחרים הם נגדרים אחר הדברים האחרים המתירים: עוד כתב ויש מי שסבר שהטחינה והקצירה אסורין דבר תורה מפני שעושין מהן לימים הרבה ע"כ.

ולפי מה שאסרו בתלישת קצת ירק וקצת פירות אע"פ שאינן עושין מהן לימים הרבה הוא כיון שסתם קצירה לימים הרבה אסרו כל תלישה אפי' הוא דבר של לפי שעה כגון תלישת קצת ירק וקצת פירות אסרו ג"כ שלא יעשו איסור תלישה לחצאין: עוד כתב ואני אומר שמלאכת עבודה כולל כל מה שדריך העבד לעשות לאדוניו וכו' אבל האפנייה והלישה והשחיטה והבישול אין אדם מכין מהם לימים הרבה ורוב בני אדם עושין אותם לעצמו כף נראה לי ועדיין צ"ע ע"כ.

ולפי זה עדיין צריכין אנו לומר כיון דדריך הקצירה כף הוא לא חילקו בין אם אדם בעצמו תולש ואינו מניח לימים הרבה אלא נאסרת כל הקצירה כיון דהדריך כף הוא ולא הוזהרנו אלא כדי לזכור כי היינו עובדים והיינו עושין מלאכות אלו לאדונינו וסתם קצירה כף הוא דעבד עושה לאדוניו: דין י"א המבשל או האופה ביו"ט כדי לאכול בו ביום וכו' כתב הרב המגיד ברייתא פ"ק י"ט שחל וכו' ואמר רב אשי דטפי התמירו במערים מבמיד ויתבאר דין זה פ"ק ששי ומשם למד רבינו דכ"ש במערים לצורך חול שאסור וכן כתבו המפרשים ז"ל עכ"ל.

הנה במ"ש דכ"ש במערים לצורך חול שאסור משמע דגם לצורך חול במזיד שמוותר דהא אמר כף אחר שכתב ואמר רב אשי דטפי התמירו במערים מבמיד וא"כ קשה דהא כתב רבינו בדין ט' עשה כדי לאכול ביו"ט והותר מותר לאכול המותר בחול משמע דאם עשה כדי לאכול בחול דאסור לאכול המותר וזאת הקושיא הביאה הל"מ בדין ט' וכתב דהרב מהר"ר לוי בן חביב תירץ דמיו"ט לחול אסור ולא כתב רבינו מפני שהתמירו במערים אלא לתת טעם שבשבת אחר י"ט שהזכיר למה הערמה אסור ומזיד מותר.

ונתן טעם לדבר לחלק בין אפה מיו"ט לחול לאפה מיו"ט לשבת עכ"ל. ואנכי איש צעיר קשה לי על זה שהרי רבינו כתב בתחלה ובלבד שלא יערים ועלה קאמר ואם הערים אסור ואמר אפילו בשבת אחר י"ט שאינו לחול אם הערים אסור כ"ש אם עשה לחול ועל תרנוניהו אמר מפני שהתמירו במערים יותר מן המזיד דגם על העושה לחול במזיד מותר לאכול.

לכן נלע"ד שרבינו כתב בתחלה עשה כדי לאכול ביו"ט והותר מותר לאכול המותר בחול שזה לא עשה איסור וא"כ כתב המבשל או האופה כדי לאכול בו ביום או שזימן אורחים ולא באו ונשאר התבשיל והפת דהיינו שאין זה מותר שנשאר אחר האכילה אלא שנשאר פלו אפ"ה מותר כיון שנעשו לצורך י"ט מעיקרא.

ועל זה אמר ובלבד שלא יערים ואם הערים אסור וכו' שהקמירו במערים יותר מן המזיד דהיינו שאם עבר ובשל ואפ"ה במזיד אף על פי שעשה אסור לא נאסר התבשיל והפת וא"כ מה שאמר רבינו מעיקרא כדי לאכול ב"ט והותר לאו דוקא אלא שאמר הדין בשלא עשה אסור ואח"כ אמר דגם בדיעבד שעשה אסור לא נאסר וכן מבואר בש"ע סי' תק"ג ונ"ל ומיהו אם עברה ובשלה או שחט מותר לאכול ע"כ: דין ד' וכשם לאכילה כף אסור לטלטלה וכו' - פתב הרב המגיד ולא פתב רבינו ספק יו"ט ספק חול שפיון שאין לה ביטול פשיטא דספיקא אסורה ע"כ פירוש דבריו פיון שאין לה ביטול שאע"פ שדינא הוא בטלה ברוב ומותרת אעפ"כ פיון שיש לה מתירין אסרינן לה א"כ פשיטא דספיקא אסורה אף אם יהיה משום צד דכיון דהיא ספק שלא נאסר אותה מ"מ מטעם דאין לה ביטול נאסר אותה כמו הך דדינא הוא דבטלה ברוב ואינה אסורה ואפ"ה אסרינן לה משום דיש לה מתירין וא"כ ג"כ בהאי דדינא שלא נאסר אותה מ"מ פיון דיש לה מתירין אסרינן לה אפי' אם היה הדין דספק זה יהיה לקולא ומותר דומיא דנתערבה דאפילו באלף לא בטיל דדינה הוא דמותרת דבטלה ברוב ואפ"ה אסרינן לה משום דיש לה מתירין ואמר פשיטא וכו' הפנונה דפשיטא דנלמוד ממנה ג"כ לספיקא.

ומה שהקשה עליו הלח"מ לאקשה דמה שהקשו לרבי יצחק ורב יוסף דאמאי אסורה ונהנה ניחא ליה סיפא דקאמרה נתערבה באלף כולן אסורות משום דדבר שיש לו מתירין אפי' באלף לא בטיל הוא משום דעלה על דעת המקשה פיון שהוא ספיקא דרבנן לא יבגס לכלל אסור קלל.

ורב אשי דחה דבריו פיון דדינא הוא אין לה ביטול אף על פי שהיא מותרת דבטלה ברוב ג"כ משום זה אפי' בספק דרבנן שצריך שיהא לקולא ומותרת מטעם זה תהא אסורה דמאי שנא וכמ"ש ונתקבלה סברא זו להכי רבינו לא אצטרף לכתוב ספק יו"ט ספק חול דפשיטא הוא דסברא היא: פ"ק ג' דין י"א תנור וכירים חדשים וכו' עיין להרב המגיד שתיגרץ על רבינו שלא הזכיר חדשים וכתב עליו הרב לח"מ והשתא ניחא מה שהשיג הראב"ד שם על רבינו שבגמ' מוקי לה בקדירה חדשה ואמאי לא הזכירה רבינו שלפי מ"ש הרב המגיד כאן ניחא דלא הזכיר שם רבינו קדירה חדשה משום שהוא ז"ל סבור פלישנא דצריך לחסמן ולהאי לישנא אין חילוק בין חדשים לישנים כמו שפסק כאן ע"כ.

וקשה לי על זה דא"כ מה שלא השיג הראב"ד על רבינו כאן הוא משום שמסכים על דעת רבינו דאזיל פלישנא בתרא דצריך לחסמן וכיון שכן היאך השיג עליו שם בקדירה דבעי חדשה וי"ל דהראב"ד סובר פיון דשם דהזכירו חדשה דמשמע דבקדירה הוא דבעי חדשה ולא ברעפים משום דלישנא בתרא כף הוא.

ומה שאמרו שם בפ"ק המביא הכא בקדירה חדשה ומשום לבון רעפים נגעו בה אין הפנונה שהיא ממש כדין הרעפים אלא הפנונה היא משום דמחסמה כמו שמצינו דשייך חיסום ברעפים גם כן בקדירה ואיירי בחדשה דשייך בה חיסום כמו שמצינו ברעפים אבל אינם שונים דברעפים גם בישנים איכא חיסום אבל בקדירה לא שייך חיסום אלא בחדשה ולהכי אמרו הכא בקדירה חדשה עסיקינו: פ"ק ד' דין ד' ואין מטילין חלשים על המנות וכו' עיין בלח"מ דהקשה דלפי פירוש רבינו דמיירי במנות של חולין דלמה הוצרך התנא לומר אבל לא על המנות פיון דכבר אשמועינן ברישא מפס אדם עם בגיו וכו'

דמשמע דוקא בְּנֵי וְלֹא אַחֵר כְּמוֹ שְׂדֵדְדֵקוֹ בַּגַּמ' גַּם בְּדַבְרֵי הַגַּמ' יֵשׁ לְתַמּוּהָ לְמַה דְּקִדְקוֹ
מְרִישָׁא וְאִמְרוּ עִם בְּנֵי וּבְנֵי בֵיתוֹ אֵין אָבֵל עִם אַחֵר הָרִי הוּא מְפֹרָשׁ בְּמִשְׁנֵה אָבֵל לֹא עַל
הַמְּנוֹת וּמַה לִּיהָ לְאַהֲדוּרֵי בְּתֵר דִּיוֹקָא ע"כ.

הִנֵּה הָרוּאָה דְּבָרֵי רַבִּינוּ בְּפִי הַמִּשְׁנָה בְּפָרֵק שׁוֹאֵל אָדָם מִחֲבִירוֹ וְכו' שְׁפָתַב וְז"ל וְשִׁיעוּר
זֹאת הַמִּשְׁנָה כִּף הוּא וּמְפִיס עִם בֵּיתוֹ וְעִם בְּנֵי בְּנֵי עַל הַשְּׁלֶחֶן בְּשִׁבְתָּ אָבֵל לֹא עִם אַחֵר
וּבְחֹל מְוֹתֵר לְהַפִּיס עִם אַחֵר וּבְלִבְדָּ שְׁלֵא יִתְפַּוּוֹן לַעֲשׂוֹת מְנָה גְדוּלָה כְּנֶגֶד מְנָה קִטְנָה
מִשׁוּם קוּבְיָא ע"כ מְשַׁמַּע שְׁאִיסוּר עִם אַחֵר בְּשִׁבְתָּ לָאוּ מִשׁוּם קוּבְיָא וְאַח"כּ אָמַר הַתַּנָּא
דְּבִקְדָּשִׁים מְוֹתֵר בִּי"ט מִשׁוּם זְרִיזוֹת וְחֻבּוּבֵי מְצוּהָ וּלְפִי שְׁהִיָּה עוֹלָה עַל דְּעַתְיָנוּ שְׁבִי"ט
מְוֹתֵר נְמִי אִפִּי עַל הַחֻלְיִין בְּשִׁבְלִין דְּלֹא אָתוּ לִידֵי מְרִיבָה וּמִשׁוּם שְׁלוֹם נְתִיר גַּם בִּי"ט
בְּחֹל קמ"ל תַּנָּא דְּאִסוּר דְּלֹא הִתִּירוּ אֲלֵא בְּקִדְשִׁים דְּוֹקָא.

וּא"כ נִפְלָה קוּשְׁיָא רֵאשׁוּנָה שְׁהִקְשָׁה דְּלָמָּה הִנְצְרָךְ הַתַּנָּא לֹא עַל הַמְּנוֹת פִּינּוֹן
דְּכָבֵר אֲשַׁמוּעִינוּן בְּרִישָׁא מְפִיס אָדָם עִם בְּנֵי דְּמִשְׁמַע דְּוֹקָא בְּנֵי וְלֹא אַחֵר דְּרִישָׁא אִיְרֵי
בְּשִׁבְתָּ דְּגַם בְּקִדְשִׁים אִסוּר וְסִיפָא אִיְרֵי בִי"ט דְּוֹקָא דְּמִתִּיר בְּקִדְשִׁים וְכַדִּי שְׁלֵא נֹאמַר
דְּגַם בְּחֻלְיִין נְתִיר בִּי"ט מִשׁוּם דְּלֹא אָתוּ לְאַנְצוּיִי קמ"ל אָבֵל לֹא עַל הַמְּנוֹת וּמִמִּילָא נִפְלָה
הַקּוּשְׁיָא הַשְּׁנִיתִ: הַלְכוֹת חֲמִץ וּמִצָּה דִּין ו' אֵין חֲיִיבִין כְּרַת וְכו' כְּגוֹן כּוֹתֵחַ הַבְּבֵלִי וְכו'
בד"א כְּשִׁאֲכַל כּוֹתֵחַ חֲמִץ בְּתוֹךְ הַתַּעֲרוּבָת וְכו' אִם אָכַל אֵינוּ לֹוֹקָה ע"כ.

הִנֵּה רֵאִיתִי מַה שְׁפָתַב רַבִּינוּ בְּפִירוּשׁ הַמִּשְׁנָה וְז"ל וְאִמְרוּ הָרִי אֱלוֹ בְּאַזְהָרָה וְכו' לְפִי
שְׁהִיעִיקֵר אֲצִלְנוּ עַל חֲמִץ דְּגוֹן גְּמוּר עֲנוּשׁ כְּרַת וְעַל עִירוּבוֹ בְּלֹאוֹ וְזֶה כְּשִׁיְהִיָּה מִן הַחֲמִץ
מְעוּרָב כּוֹתֵחַ בְּכַדִּי אֲכִילַת פֶּרֶס אֲזִי יִתְחַיֵּיב הָאוּכֵל זֶה הַתַּעֲרוּבָת מְלֻקוֹת ע"כ.

וּלְפִי זֶה א"כ כּוֹתֵחַ הַבְּבֵלִי דְּקִתְנֵי בְּרִישָׁא דְּקִתְנֵי עֲלִיָּהוּ הָרִי אֱלוֹ בְּאַזְהָרָה אִיְרֵי שִׁישׁ בּוֹ
כּוֹתֵחַ בְּכַדִּי אֲכִילַת פֶּרֶס וְכִמוֹ סְתֻמִּיּוֹת דְּבָרֵי פֶּאֶן שְׁאֲמַר כְּגוֹן כּוֹתֵחַ הַבְּבֵלִי וְכו' וּלְפִי
שְׁמֹוֹנְזֶר בְּש"ס בְּבִרְיָתָא דְּקִתְנֵי כָּל מִחְמָצָת לֹא תֹאכְלוּ לְרַבּוֹת כּוֹתֵחַ הַבְּבֵלִי הוּא ר'
אֲלִיעֶזֶר א"כ מִתְנִיתִין ר"א וְרַבִּינוּ פֶּסֶק כְּוֹתֵחַ וּמַה שְׁהִשִּׁיגוּ הָרֵאָב"ד הוּא מִשׁוּם דְּהִרַב
אֲלֶפֶס פֶּסֶק בְּאֵלוֹ כְּרַבָּנִין מִשׁוּם דְּאֵין בְּהֵם כּוֹתֵחַ בְּכַדִּי אֲכִילַת פֶּרֶס דְּהוּא מִבֵּין דְּמִתְנִיתִין
דְּקִתְנֵי הָרִי אֱלוֹ בְּאַזְהָרָה הוּא ר"א דֹּאע"פ שְׁאֵין בְּהֵם כּוֹתֵחַ בְּכַדִּי אֲכִילַת פֶּרֶס הֵם בְּאַזְהָרָה
דְּכּוֹן נִרְאָה מִהַש"ס דְּאָמַר אֲלֵא הַנַּח לְכּוֹתֵחַ הַבְּבֵלִי דְּלִית בֵּיהּ כּוֹתֵחַ בְּכַדִּי אֲכִילַת פֶּרֶס
וְאִפִּילוּ הֵנִי הֵם בְּאַזְהָרָה כְּמִדְּכֻתִי כָּל וְרַבָּנִין פְּלִיגֵי עֲלֵיהּ דְּכִינּוֹן דְּאֵין בְּהֵם כּוֹתֵחַ בְּכַדִּי אֲכִיל'
פֶּרֶס אֵין לֹוֹקִין עֲלֵיהֶם וְלֹא פֶּסֶק כְּסֻתְמָא דְּמִתְנֵי וְהִנֵּה לְעֵנִין דִּינָא חוּץ מְכּוֹתֵחַ הַבְּבֵלִי וְאַנְדָּ
דִּישׁ בְּהֵם כּוֹתֵחַ בְּכַדִּי אֲכִילַת פֶּרֶס גַּם רַבָּנִין מוֹדוּ דְּלוֹקָה וְכִסְבֵּרַת רַבִּינוּ וְזֶה שְׁפָתַב הָרֵאָב"ד
הִרַב פֶּסֶק בְּאֵלוֹ כְּרַבָּנִין מִשׁוּם דְּאֵין בְּהֵם כּוֹתֵחַ בְּכַדִּי אֲכִילַת פֶּרֶס דְּלִית בֵּין לְרַבִּינוּ לְהִרַב
אֲלֶפֶס אֲלֵא בְּאֵלוֹ וְהִרַב הַמַּגִּיד תִּירֵץ וְאָמַר וְאֵנִי אֹמֵר שְׁאֵין זֹו הַשְּׁגָה שְׁרַבִּינוּ כְּכָר בְּאֵר
הַדִּין בְּמַה הוּא תְלוּי וּבְאֵר דְּוֹקָא בְּשִׁאֲכַל אֱלוֹ וְכו' דְּהִיָּנוּ אִם אָכַלְתִּים בְּאִוְפֵן שִׁישׁ בְּהֵם
כּוֹתֵחַ בְּכַדִּי אֲכִילַת פֶּרֶס גַּם לְרַבָּנִין לְקִי וְאִמֵי רַבִּינוּ כְּהִרַב אֲלֶפֶס וְאַתְנָא מִתְנִיתִין כְּרַבָּנִין
וְכַתַּב אַח"כּ הִרַב הַמַּגִּיד אָבֵל יֵשׁ בְּדַבְרֵי רַבִּינוּ תִּמְיָה אַחֵר לֹא עֵינֵינוּ הַר"א וְז"ל וְהוּא לְמַה
כְּתַב בְּכּוֹתֵחַ בְּכַדִּי אֲכִילַת פֶּרֶס מְלֻקוֹת לְבַד וּפְטָרוֹ מְכַרַת וְכו' מְשַׁמַּע בְּגִמְרָא דְּלְרַבָּנִין חֲיִיב
גְּמוּר וְאֵין לְהֵם לְחַכְמִים מְקַרָא מְוֹתֵר לְתַעֲרוּבָת דְּהִיָּנוּ פִּינּוֹן דְּאֵין מְקַרָא מְיֻחָד לְתַעֲרוּבָת
א"כ כּוֹתֵחַ בְּכַדִּי אֲכִילַת פֶּרֶס הוּא כְּמוֹ בְּלֹא תַעֲרוּבָת וְחֲיִיב בְּכֹאֵן כְּרַת כְּמוֹ שְׁאֲכַל הַחֲמִץ

והרי חלב ודם אין שם מקרא לתערובתן והדין הזה נותן בהם וכו' שרבינופכתב שם ואם נמצא בהם טעם חלב והיה בהם ממשו הרי אלו אסורין מן התורה וכו' כיצד הוא ממשו כגון שהיה מן החלב כזית ככל שלש בצים מן התערובת אם אכל מן הגריסין האלו כשלוש בצים הואיל ויש בהם כזית מן החלב לוקה שהרי טעם האסור וממשו קנים ע"כ דודאי דמאי דכתב רבינו לוקה לאו דוקא מלקות וה"ה פרת דחלב ודם דלא איירי אלא לענין לומר שאסורין מן התורה אבל פאן שכתב ובאר שאין בו פרת אלא מלקות תקשי בודאי: ואני בעניי נ"ל לתרץ קושיא זו ממה שכתב רבינו כל מחמצת לא תאכלו והלא לפי דברי הרב המגיד הנזכר שרבינו פסק פתכמים היאך כתב שצאמר כל מחמצת לא תאכלו והלא לרבנן לא דרשי כל מחמצת אלא ר"א הוא דדריש ליה אלא רבינו דייק מדקתני מתניתין הרי אלו באזהרה דמשמע דאין בו פרת ואין זה אלא דמשמע לתנא דמתניתין שהם חכמים כנז' דאע"פ דלא דרשי ליה כר"א לחייבו אע"פ שאין בו כזית בכדי אכילת פסח מ"מ פיון דמשמעות הקרא על התערובת הוי בא להקל עליו משאר אסורין שלא לחייבו כמו שאכל החמץ עצמו לענין חיוב פרת אלא באזהרה כן נ"ל לפרש דברי ה"ה: דין ח' אסור לאכול חמץ וכו' כתב הרב המגיד הלכך קיימא לן כר' שמעון בחדא דהיינו לאחר וכו' בלפני וזהו שאמרו פ"ק דכ"ע חמץ ממש שעות ולמעלה אסור מנא לן ושקלו וטרו בהא ואמר רבא לא תשחט על חמץ דם זבחי לא תשחט את הפסח ועדיין חמץ קנים ורבא גופיה הוא דפסק כר' שמעון בפרק כל שעה שמע מינה דהלכה כר' שמעון דוקא בלאחר אבל בלפני הלכה כר"א ע"כ.

והרב לח"מ הקשה על זה מאי ראיה היא זו הא לעולם דהלכה כר"ש ומאי דמפקי מהתם לא תשחט הפסח וכו' לא הוי אלא עשה או אסורא וכו'. אבל לא הזהיר על החמץ שלא יאכלוהו וכו'.

ולי נראה דכוננת ה"ה דשם רבא קאמר האי טעמא על דברי ר' יהודה ור"מ דתנו ה"ה שיהיה הש"ס וקאמר הש"ס דכולי עלמא מיהא חמץ ממש שעות ולמעלה אסור מנלן וכו' ורבא אמר האי טעמא לא תשחט על חמץ דם זבחי וכו' ורבי יהודה אית ליה דעובר בלא תעשה ועליה אמר רבא משום דכתיב לא תשחט על חמץ דם זבחי וכו' דקא קייב טעמא על מה שאמר רבי יהודה דעובר בלא תעשה: פרק ב' דין א' מצות עשה מן התורה להשבית החמץ קודם זמן אסור אכילתו וכו'.

הנה ממה שכתב בדין כ' ומה היא השביתה זו האמורה בתורה שיבטלו בלבם ויחשבו אותו כעפר משמע דמה שכתב בתחלה מצות עשה מן התורה להשבית החמץ הוא שיבטלו וכו' דהיינו על החמץ שלא ביערו שלא ראה אותו הרי הוא עושה שיבטלו דהראשון זה הוא יום ארבעה עשר וכתב ראיה לדבר זה מה שכתוב בתורה לא תשחט הפסח ועדיין החמץ קנים דהיינו ממה שכתבה תורה לא תעשה לשחט הפסח ועדיין החמץ קנים אלמא שביום ארבעה עשר איירי מצות עשה של השביתה חמץ הנז' והשבתא תרנויהו צריכי דביום הראשון תשביתו שאור שהוא בא למצות עשה של ההשביתה ומקרא דלא תשחט על חמץ לעבור בלאו אם שחט הפסח ועדיין החמץ אצלו דמניה נשמע שצריך לבער החמץ קודם זמן שחט הפסח וא"כ מה שכתוב ביום הראשון תשביתו שאור גם לבטלו הוא ביום ארבעה עשר דתרי קראי צריכי לעצמם אחד להשביתה כנז' שהוא באופן הנז'

ואחד לעבור בלא תעשה אם שחט הפסח ועדיין יש לו פנות חמץ פן ריקטא של דברי רבינו לפי הגירסא שלפנינו ודוק.

ומה שכתב רבינו אח"כ ומדברי סופרים לחפש אחר החמץ וכו' הפוננה דמדברי תורה אם החמץ הוא לפניו צריך ביעור. ויבטל משום החמץ שאין רואה אותו אבל מדברי סופרים צריך לחפש אחר החמץ במתבואות ובחורים ולבדוק אפי' שאין רואה אותו שאין לפרש שפוננת רבינו דהביטול מהני אפי' להחמץ הידוע ואין צריך לבער דהא כתב ראיה לדבר זה מה שכתוב בתורה לא תשחט על חמץ דם זבחי פלומר לא תשחט הפסח ועדיין החמץ קנים אלמא שפוננת רבינו הוא לבער החמץ קודם זמן שחיתת הפסח וכמ"ש לעיל אלא דקשה מההיא דגלוסקא יפה דפריה וכי משפכת לה לבטלה דמדקאמר לבטלה אלמא דאין צריך ביעור אלא ביטול בעלמא סגי ומההיא דתלמיד היושב לפני רבו ומההיא ההולך לשחוט את פסחו ולמול את בנו וכהנה בש"ס דביטול בעלמא מהני לחמץ ידוע ואין צריך לבער: ונראה לי לתרץ דכיון דביטול סגי לחמץ שאינו ידוע דהביטול הוא כמו שביעור אותו ראו חכמים שבאותם המקומות הם פאלו אין חמץ ידוע וסגי להו ביטול וג"כ להא שכתב רבינו בפ"ג דין ג' חל י"ד להיות בשבת וכו' ואם נשאר מן החמץ ביום השבת אחר ארבעה שעות מבטלו וכופה עליו כלי עד מוצאי י"ט הראשון ומבערו ע"כ שהוא פיון שאי אפשר לבערו סגי ליה בביטול: פרק ו' דין א' מצנת עשה מן התורה וכו' עיין במש"ל במ"ש ותמיהא לי מלתא דלמאי אצטריך קרא למכתב זה גבי מצה למעוטי חג הסוכות ממצה וגבי סוכה למעוטי חג המצות מסוכה לא לכתוב אלא או זה דחג המצות או זה דחג הסוכות ואנו ממעטים סוכה ממצה ומצה מסוכה וכו' היינו ממעטים חג המצות מסוכה ממשמעוטיה דקרא וחג הסוכות ממצה מדאצטריך קרא למעוטי חג המצות מסוכה וכדכתיבנא לעיל ע"כ דבריו מבוארים דלמאי אצטריכו תרי הנה דבאחת אנו יודעים שאין חג הסוכות בעי מצה ואין חג המצות בעי סוכה משום דבמעוטי דמיעט לאחד שלא יהיה בו נמי מה שיש בשני שהיה בו ק"ו ומעטיה קרא מהנה א"כ השני ודאי שלא יהיה בו נמי מה שיש בזה שהרי הק"ו שהיה הוא כף ומה זה שלא יש בו מה שיש בשני טעון מה שכתוב בו השני שיש בו מה שלא יש בהו אינו דין שנוסיה בו מה שיש בהו נמי ואם פן במיעוטי אחד דהנה סגי שלא יש בו מה שיש בהו ולמה אצטריכו תרי הנה: ותירץ ונראה לומר דאי לא כתב קרא וכו' ולפ"ז אצטריכו תרוננייהו הנה דגבי חג המצות והנה דגבי חג הסוכות עכ"ל: הנה כאשר עשינו דבא הנה משום שהיה לנו לעשות ק"ו ונוסיה בו מה שיש בשני אלמא דשפיר לעשות כף ק"ו וא"כ אם לא באו תרי הנה למעוטי אנו הנה עבדינו ק"ו.

ובאשר לא שייך אלא באחד או בחג המצות או בחג הסוכות א"כ לא ידעין בהיכן נעשה הק"ו ואפשר דמספקא היינו אומרים שחג הסוכות טעון מצה וחג המצות טעון סוכה. ואם לא כתב קרא כי אם אחר הנה הנה אמרינו דקרא לא אתא אלא להודיענו המקום אשר נעשה בו הק"ו דאם אתא הנה בחג המצות הנה אמרינו דקרא לא אתא אלא ללמדנו שלא עושה אותו ק"ו בחג הסוכות ויהיה טעון מצה דלהכי כתב זה לומר זה טעון מצה ואין חג הסוכות טעון מצה אבל אה"נ שנעשה הק"ו גבי חג המצות ונאמר אם חג הסוכות שאין טעון מצה טעון סוכה חג המצות שטעון מצה אינו דין שטעון סוכה שבהו אנו שעושינו הק"ו שיש בידינו לעשות שבחג הסוכות גילה לנו הכתוב מהנה שלא נעשה בו

הק"ו שְׁפָל פְּנוֹנַת הַכְּתוּב הוּא לְלַמְדָּנוּ שְׁלֵא נַעֲשֶׂה בּוֹ הַק"ו אֲבָל בְּחַג הַמִּצּוֹת אָנוּ עוֹשִׂים הַק"ו לְהִכִּי אֲתָא קָרָא הִזָּה דְּחַג הַסְּנוֹפוֹת לְלַמְדָּנוּ שְׁלֵא נַעֲשֶׂה בּוֹ הַק"ו ג"כ וְכֵן אִי לָא כְּתַב קָרָא הִזָּה אֲלֵא בְּחַג הַסְּנוֹפוֹת לְבַד הֵינּוּ אוֹמְרִים דְּלֵא בָּא הַכְּתוּב אֲלֵא לְלַמְדָּנוּ שְׁלֵא נַעֲשֶׂה הַק"ו בְּחַג הַמִּצּוֹת וַיְהִי טְעוֹן סוֹפָה אֲבָל בְּחַג הַסְּנוֹפוֹת אַה"נ עוֹשִׂין הַק"ו וַיְהִי טְעוֹן מִצָּה.

לְהִכִּי אֲצַטְרִיף הִזָּה דְּחַג הַמִּצּוֹת לְלַמְדָּנוּ שְׁלֵא נַעֲשֶׂה בּוֹ הַק"ו דִּנְמַצָּא דְתַרִּי הִזָּה אֲצַטְרִיכוּ תַרְנוּיִיהוּ לּוֹמַר שְׁלֵא נַעֲשֶׂה בְּשׁוּם אַחַר הַק"ו וְאִין בְּכָל אֶחָד מֵהֶם אֲלֵא מַה שְׁכְּתוּב בּוֹ דְּנוֹקָא זֶה פְּנוֹנַת הַתִּירוּץ וְדוֹק: הַלְכוֹת סוֹפָה פָּרְק ו' דִּין י"ב וְכִזְהָ הִזָּה מְנַהֵג רַבּוּתִיו וְרַבְּנֵי סְפָרַד לְקַדְּשׁ מְעוֹמֵד בְּלִיל רֵאשׁוֹן שֶׁל חַג הַסְּנוֹפוֹת כְּמוֹ שְׁבִיאָרְנוּ ע"כ.

כְּתַב הָרַב הַמַּגִּיד וְז"ל וְכַתְּב רַבֵּינוּ מְקַדְּשׁ מְעוֹמֵד לְפִי שְׁאֲמָרוּ ו'ל כָּל הַמִּצּוֹת כְּוָלָן מְבָרַךְ עֲלֵיהֶן עוֹבֵר לַעֲשִׂיָתָן וְנִמְצָא שְׁרָאוּי לְבָרַךְ קוֹדֵם שְׁיִשֵּׁב וְזֶה הוּא מְנַהֵג רַבּוּתִינוּ ע"כ פִּירוּשׁ דְּמְנַהֵג רַבּוּתִיו הוּא כְּמְנַהֵג רַבֵּינוּ דְּמְקַדְּשׁ מְעוֹמֵד כְּדִי שְׁיִבְרַךְ קוֹדֵם שְׁיִשֵּׁב וְכְמוֹ שְׁכַתְּב בְּסוֹף הַדִּיבּוּר וּלְדַעַת רַבֵּינוּ וְרַבּוּתִי וכו'.

וּלְפִי זֶה מַה שְׁכַתְּב וְנִרְאָה לְקַיָּים מְנַהֵגוּ וּמְנַהֵגוּ הוּא דְּמְנַהֵגוּ שֶׁל הָרַב הַמַּגִּיד הוּא כְּמְנַהֵג הָרָאב"ד שְׁלֵא הָיוּ עוֹשִׂים כְּמְנַהֵג רַבּוּתִיו דְּהֵם עוֹשִׂים כְּדַבְּרֵי רַבֵּינוּ וְהוּא בָּא לְקַיָּים מְנַהֵג הָרָאב"ד וּמְנַהֵגוּ שְׁהֵם עוֹשִׂים כְּדַבְּרֵי הָרָאב"ד לְפִי כְּשֶׁאֲמָרוּ לִישֵׁב רְצוּ לּוֹמַר לַעֲמוֹד וְכו' וְקָרוּי עוֹבֵר לַעֲשִׂיָתָן לְפִי שְׁפָל שְׁעָה הִיא קוֹדֶמֶת לְשְׁעָה אַחֲרַת וְכָל הַיּוֹם נִמְשָׁף מְצוֹנְתָהּ אֲבָל לְדַעַת רַבֵּינוּ וּלְדַעַת רַבּוּתִיו שֶׁל ה"ה שְׁהֵם סוֹבְרִים כְּדַבְּרֵי רַבֵּינוּ דְּמְבָרַךְ מְעוֹמֵד קוֹדֵם שְׁיִבְרַךְ לִישֵׁב דְּבַעֲי קוֹדֵם שְׁיִתְחִיל הַמִּצְוָה דְּכִיּוֹן שְׁמֹנְכָרַח לּוֹמַר דְּאִפִּי לֵא יִשֵּׁב וְאֲכַל וְשִׁתָּה מְעוֹמֵד יֵצֵא דִּי חוֹבְתוֹ שְׁאִינוּ מְתַחֲיִיב לִישֵׁב דִּישֵׁב לֵא דְּנוֹקָא שְׁבִיזָה מוֹדָה רַבֵּינוּ בְּדוֹדָי א"כ הַבְּרָכָה שְׁמְבָרַךְ לִישֵׁב הוּא לַעֲמוֹד וְהוּא סוֹבֵר דְּבַעֲי קוֹדֵם מִמֶּשׁ.

א"כ הִזָּה לוֹ לְבָרַךְ קוֹדֵם הַכְּנִיסָה שְׁהָרִי כִּיּוֹן שְׁנִכְנַס הַתְּחִיל בְּמִצְוָה וְצָרִיף לְהִיּוֹת קוֹדֵם כְּוָל נ"ל פִּירוּשׁ דְּבָרֵי ה"ה: וְנִלְע"ד לְתַרְץ זֶה ש"ס לְרַבֵּינוּ וְרַבּוּתִיו כִּיּוֹן שְׁתַּקְּנוּ בְּרָכָה זֹאת לִישֵׁב כְּלִשׁוֹן הַכְּתוּב תִּשְׁבּוּ לְכֵן צָרִיף שְׁיִבְרַךְ מְעוֹמֵד קוֹדֵם שְׁיִשֵּׁב: הַלְכוֹת מְגִלָּה וְחֲנּוּפָה פָּרְק א' דִּין ז וְכָל אֵלּוּ שְׁמַקְדִּימִין וְקוֹרְאִין קוֹדֵם י"ד אִין קוֹרְאִין אוֹתָהּ בְּפַחוֹת מְעַשְׂרָה כְּתַב הָרָאב"ד בְּהַשְׁגוֹת א"א וְאָף בִּי"ד עֲצָמוּ מִצְוָה בִּי כְּרַב אִסִּי וְכו' פְּנוֹנַת דְּבָרִיו בְּזֶה דְּמִשְׁמַע מְדַבְּרֵי רַבֵּינוּ דְּבִיּוֹם י"ד עֲצָמוּ אִין צָרִיף לְמַהֲדַר לְכַתְּחִלָּה עַל עֲשָׂרָה וְעַל זֶה קָא מְשִׁיג דְּלָמָּה לֵא יִחְזוֹר עַל עֲשָׂרָה לְכַתְּחִלָּה בִּיּוֹם י"ד עֲצָמוּ דְּהָא רַב גּוֹפִיָּה דְּפָלִיג עַל רַב אִסִּי חָשׁ לְהָא דְּרַב אִסִּי וְאָמַר וּמֵאִי דְּכַתְּב הָרַב ו'ל בְּהַלְכוֹת וְדַחָה לְרַב אִסִּי לֵא מְלִתָּא הִיא דְּהִיכָא דְּאִפְשָׁר לְמַהֲוִי בְּעֲשָׂרָה מִצְוָה לְמַהֲדַר עֲלֵיָּהּ וְהִיכָא דְּלֵא אִפְשָׁר וְדָאִי קָרִי בְּיַחֲדִיד דְּהֵינּוּ קָא מְתַמָּה עַל הָרִי"ף שְׁדַחָה דְּבָרֵי רַב אִסִּי דְּמִשְׁמַע שְׁהוּא סוֹבֵר דְּרַב אִסִּי סוֹבֵר שְׁאֵם אִין עֲשָׂרָה אִין קוֹרִין אוֹתָהּ לְהִכִּי דַחָה דְּבָרִיו דְּדוֹדָי דְּהִיכָא דְּלֵא אִפְשָׁר קוֹרִין בְּיַחֲדִיד גַּם לְדַבְּרֵי רַב אִסִּי.

וְעַל זֶה כְּתַב ה"ה וְזֶה דַּעַת רַב אִסִּי מִמֶּשׁ דְּדוֹדָי אִפִּי רַב אִסִּי לֵא אָמַר אִין קוֹרִין דְּלִישְׁתַּמַּע עַפּוּבָא אֲלֵא קוֹרְאִין אוֹתָהּ בִּי קָאֵמַר הִיכָא דְּאִפְשָׁר דְּהֵינּוּ הָרִי"ף יָדַע דְּרַב אִסִּי לֵא אָמַר עִיבּוּבָא עֲשֵׂר אִין קוֹרִין.

דַּרְב אָסִי אָמַר דְּהִיכָא דְאֶפְשָׁר קוֹרִין אוֹתָהּ בְּעֶשְׂרָה וְלִכּוֹן צָרִיף לְחִזּוֹר אַחֲרֵיהֶם וְהָרִי"ף דְּחָה דְבָרָיו בְּזַה דָּאִין צָרִיף לְחִזּוֹר אַחֲרֵיהֶם. וּמ"מ אִי אֵיפָא עֶשְׂרָה עָדִיף טְפִי מִשּׁוּם בְּרֻב עִם הַדְּרַת מְלָה וְכֹן הָרִשְׁבָּ"א הִכְרִיעַ בְּדַבְרֵי הַלְכוֹת כְּזֶה כַּמ"ש אַח"כ: וְרֵאִיתִי לְהַלַּח"מ שְׁבַתְחֻלָּה אָמַר דְּלִפִּי הַנְּרָאָה דְּכַוְנַת הַשְּׂגַת הָרֵאָב"ד שְׁהַקְשָׁה עָלָיו מַה שְׁהַקְשָׁה עַל הָרִי"ף ז"ל הַר"ז הַלּוֹי ז"ל דְּהוּא דְּחָה לְהָא דְּרַב אָסִי מִשּׁוּם דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן לְמַן דְּבִין הַפְּתוּבִים לֹא יֵצֵא ה"מ בְּצִיבוּר אֲבָל בְּיַחֲד יֵצֵא אֲלֵמָא מִשְׁמַע דְּקוֹרִין אוֹתָהּ בְּיַחֲד דְּמִשּׁוּם זֶה דְּחָה הָרִי"ף דְּבָרֵי רַב אָסִי פִּינּוֹן שֶׁר' יוֹחָנָן ס"ל דְּקוֹרִין בְּיַחֲד שְׁאָמַר אֲבָל בְּיַחֲד יֵצֵא.

וּא"כ נִימָא דְּהַלְכְתָּא כְּרַב אָסִי דְּעַד לֹא קָאָמַר רַב אָסִי אֲלֵא דְּמַצְנָה לְהַדְוִירֵי הִיכָא דְּאֶפְשָׁר אֲבָל הִיכָא דְּלֹא אֶפְשָׁר יֵצֵא וּא"כ ר"י דְּאָמַר לְמַן יֵצֵא הוּא הִיכָא דְּלֹא אֶפְשָׁר ע"כ. וְאַנְכִי לֹא נִרְאָה דְּכָף פִּירוּשׁ דְּבָרֵי הַשְּׂגָה שְׁהָרִי כָּל עֵינָר קוֹשְׁיַת הַר"ז הַלּוֹי הוּא דְּאָמְרִינּוּ דְּבָרֵי ר' יוֹחָנָן אֵינְרִי בְּהִיכָא דְּלֹא אֶפְשָׁר וּמַזָּה לֹא הִזְכִּיר הָרֵאָב"ד דְּהוּא עָסִיק לֹמַר דְּלְדַבְרֵי רַב אָסִי דְּהִיכָא דְּאֶפְשָׁר בְּעֶשְׂרָה מַצְנָה לְמַהֲדַר עָלֶיהָ וְהִיכָא דְּלֹא אֶפְשָׁר וְדָאִי קוֹרִין בְּיַחֲד וְדָלֹא פְסֻכְרַת הָרִי"ף שְׁדַחָה דְּבָרָיו מְהַלְכְתָּא וְכֹן נִרְאָה מִדְּבָרֵי הָרַב הַמַּגִּיד מְדַקָּא מְשִׁיג עַל דְּבָרֵי הָרֵאָב"ד דְּאָמַר דְּרַב אָסִי לֹא אָמַר אִין קוֹרִין דְּלִישְׁתַּמַּע עִכּוּבָא אֲלֵא קוֹרִין וְכו' דְּמִשְׁמַע דָּאִי אֶפְשָׁר לֹמַר דְּהָרִי"ף סוּבְר בְּדַבְרֵי רַב אָסִי דָּאִין בְּיַחֲד כְּלָל עַד שְׁדַחָה דְּבָרָיו דְּזֶה אִי אֶפְשָׁר שְׁלֹא אָמַר אִין קוֹרִין דְּלִישְׁתַּמַּע עִכּוּבָא וּבְדָאִי יָדַע שְׁלֹא לְעִכּוּבָא קָאָמַר רַב אָסִי אֲלֵא דְּמַצְנָה לְהַדְוִירֵי עַל עֶשְׂרָה וְאַעֲפ"כ דְּחָה דְּבָרָיו דָּאִין צָרִיף לְהַדְוִירֵי אַעֲשֶׂרָה וְכַמוֹ דְּבָרֵי ר' יוֹחָנָן דְּאָמַר בְּיַחֲד יֵצֵא אִפִּי הִיכָא דְּאֶפְשָׁר וְגַם פִּירוּשׁ הַשְּׂנִי שְׁאָמַר וְאֶפְשָׁר לֹמַר דְּהוּא הִבִּין בְּדַבְרֵי הָרֵאָב"ד ז"ל שְׁהַקְשָׁה לְהָרִי"ף ז"ל דְּאֵמַאי דְּחָה לְדַרְב אָסִי לְגַמְרֵי נְהִי דְּלִית הַלְכְתָּא פְּנוּמְזִיָּה מְהֵיָא דְּרַבִּי יוֹחָנָן וְכו' מ"מ מִיַּחַשׁ מִיָּהָא חִיְיָשִׁינּוּ כִּי הִיכִי דְּחִיְיָשׁ רַב גּוּפְיָה וְהִיכָא דְּאֶפְשָׁר לְמַהֲדַר בְּתַר עֶשְׂרָה מַצְנָה לְמַהֲדַר ע"כ.

גַּם זֶה הַפִּירוּשׁ לֹא נִרְאָה לַע"ד דָּא"כ מַאי מְשִׁיג ה"ה שְׁאָמַר וּלְכָף הַשְּׁיָג עָלָיו ה"ה ז"ל דְּהִיכִי קָאָמַר הָכִי דָּא"כ פִּי הִיְיָנוּ דַּעַת רַב אָסִי מִמֶּשׁ וְכִינּוּ דְּהוּא מוֹדָה דְּלִית הַלְכְתָּא כְּרַב אָסִי מִשּׁוּם דָּאִין הַלְכָּה כְּתַלְמִיד בְּמַקּוּם הָרַב א"כ וְדָאִי דְּלֹא חִיְיָשִׁינּוּ כְּרַב אָסִי כְּלָל ע"כ דְּזֶה אִי אֶפְשָׁר פִּינּוֹן דְּהַפְּנוּנָה דְּהִנָּה לֹא לְחֹשׁ לְדַרְב אָסִי כְּמוֹ רַב גּוּפְיָה שְׁחָשׁ לְדַרְב אָסִי שְׁמִשְׁמַע דְּרַב אָסִי סוּבְר דְּבַעֲי עֶשְׂרָה מ"מ אֲלֵא לְכַתְחֻלָּה יֵשׁ לְחֹשׁ לְדַבְרָיו לְמַהֲדַר בְּתַר עֶשְׂרָה כְּמוֹ שְׂרַב גּוּפְיָה שְׁפְלִיג עָלֶיהָ וְחָשׁ לְדַבְרָיו דְּהִיְיָנוּ לְכַתְחֻלָּה וּא"כ לֹא אָמְרִינּוּ שְׁזַה דַּעַת רַב אָסִי שְׁוֹדָאִי דַּעַת רַב אָסִי בְּעִי עֶשְׂרָה מ"מ וְאִם לִיכָא עֶשְׂרָה אִין קוֹרִין אֲבָל יֵשׁ לְחֹשׁ לְכַתְחֻלָּה לְמַהֲדַר בְּתַר עֶשְׂרָה: וְעוֹד דָּאִם כְּף פְּנוּנַת הָרַב הַמַּגִּיד דְּהִבִּין בְּדַבְרֵי הָרֵאָב"ד שְׁהַקְשָׁה לְהָרִי"ף לְחֹשׁ לְדַרְב אָסִי וְכו' וְהַשְּׁיָג עָלָיו דָּא"כ וְדָאִי דְּלֹא חִיְיָשִׁינּוּ לְדַרְב אָסִי כְּלָל ע"כ פִּינּוֹן דָּא"כ הִיְיָנוּ דַּעַת רַב אָסִי דְּכָף מִשְׁמַעוֹת הָרֵאָב"ד לְמַה צָרִיף ה"ה לְהִבִּיא רֵאִיָּה מְמַה שְׁלֹא אָמַר רַב אָסִי אִין קוֹרִין וְכו' פִּינּוֹן שְׁדַעַת הָרֵאָב"ד כְּף הוּא שְׁסוּבְר שְׁזַה דַּעַת רַב אָסִי לְמַה צָרִיף לְהִבִּיא רֵאִיָּה מְמַה שְׁלֹא אָמַר אִין קוֹרִין וְכו' שְׁהִנָּה לֹא לְהַשְּׁיָג עָלָיו עַל סְבָרְתוֹ זֹאת בְּלֹא לְהִבִּיא שְׁצָרִיף לְהִבִּיא רֵאִיָּה.

אֲבָל לְפִי מַה שְׁפִירְשִׁתִּי אֲתִי שְׁפִיר שְׁמִבִּיא רֵאִיָּה מְדָלֹא אָמַר אִין קוֹרִין מִשְׁמַע דְּלִיכָא עִכּוּבָא קָאָמַר לְהִדְיָא וּבְדָאִי שְׁהָרִי"ף יָדַע זֶה וְאַעֲפ"כ הוּא דְּחָה דְּבָרָיו דְּהַפְּנוּנָה דָּאִין צָרִיף לְמַהֲדַר אַעֲשֶׂרָה וְכַמוֹ פֶּשֶׁט דְּבָרֵי ר' יוֹחָנָן דְּהוּא דָּאִף בְּדְאֶפְשָׁר בְּעֶשְׂרָה קוֹרִין בְּיַחֲד

ודוק: דין י' וקרה וכל הסמוך לו וכל הנראה עמו אם אין ביניהן יתר על אלפים אמה
ה"ז ככרה וקורין בט"ו ע"כ עיין להכ"מ שכתב על זה בסוף הדבור בז"הל.

ועוד אפשר בדרך אחרת דכי קאמר אם אין בניהם אלפים ה"פ פשתתן חבל מעיר לעיר
באור לא מדה בקרקע ונכון הוא לדעת הר"ן ע"ב פירוש הדברים דקאי אתרונניהו דגם
בנראה בעיניו שיהא בתוך אלפים ומקרי אינו סמוך לפי דמשחינו בחבל באור משא"כ
בסמוך לא משחינו אלא במדת הליכה בקרקע שהוא פחות ממדת החבל באור: פרק ג'
דין ה' בכל יום ויום משמונת הימים אלו וכו' ולמה אין מברכין על י"ט שני והם לא
תקנוהו אלא מפני הספק פדי שלא יזלזלו בו ע"כ.

הנה מדברי השגת הראב"ד שכתב אבל רבא חלק עליו ואמר שאין הטעם לדמאי אלא
מפני שרוב ע"ה מעשרין הם אבל ספק אחר אפי' בדרבנן מברכין ע"כ משמע דלרבא
כל שהוא ספק אפי' בדרבנן מברכין ולהכי משיג על רבינו שהוא מבין דבריו דסבר
רבינו בכל מין ספק בדרבנן הין מברכין ומה שכתב אבל דבר שהוא מדבריהם ועיקר
עשייתן לו מפני הספק הוא לרבותא דזה כמו מצוה של דבריהם ממש אפ"ה אין מברכין
כ"ש בדבר של דבריהם ונפל הספק בו שאין מברכין דעל זה קא משיג דזה לאפיי שאמר
ספק דבריהם לא בעי ברכה דכל מין ספק של דבריהם לא בעי ברכה.

אבל לרבא דפליג על דברי אביי ואמר שהטעם של הדמאי הוא משום שרוב ע"ה מעשרין
הם אע"פ שיש בזה כמו של דבריהם ממש. מ"מ פיון שפא ליפלוג על אביי על הפל פליג
ובכל מין ספק מברכין ועל זה כתב הרב המגיד ודעת רבינו והגאונים ז"ל לפרש דרבא
לא פליג אהאי טעמא דאביי דהא בהדיא אמרינו בברכות דף כ"א ספק קרא ק"ש ספק
לא קרא אינו חוזר וקורא ק"ש.

מ"ט ק"ש דרבנן אלמא כל ספק דדבריהם לא בעי מהדר וברוכי אלא טעמא דרבא פיון
דתקינו רבנן וגזרו על הדמאי כמצוה של דבריהם ממש הוי להו לתקוני בברכה אלא
משום דרוב ע"ה מעשרין הן עבוד רבנן דלא לימרו כדאורייתא דמי להו לרבנן ע"כ
דהיינו שלא בא רבא ליפלוג אביי אבל דבריו שאמר ספק דבריהם לא בעי ברכה דמשמע
דכל מין ספק קאמר ופליג עליה אלא לא פליג אלא בהאי דוקא שהוא פיון דתקנו רבנן
משום ספק הנה ליה כנדאי של דבריהם ממש דבזה הוא דפליג אאביי.

וא"כ אזדא לה השגת הראב"ד דאמר דלרבא דכל מין ספק אחר ברוכי בעי אלא דגם
לרבא אין מברכין אבל ודאי דרבינו ס"ל כאביי דגם בדבר שתקנו רבנן על הספק אין
מברכין וטעמא דמברכין על י"ט שני הוא פדי שלא יזלזלו בו ופסק הכי משום דבש"ס
קא שקלי וטרו בדברי אביי ותוצו משום יזלזלו בי"ט שני: וראיתי בהלכות מילה בסוף
מה שהשיב רבינו לחכמי לנגיל בתוך דבריו וז"ל ופריק אביי ואמר דבר שעיקר תקנתו
מצוה מדבריהם ולא תקנתו מפני הספק תקנו עליו ברכה כגון גר חנופה ומקרא מגלה
ועירוב ונ"י אבל דבר שעיקר תקנתו מן הספק כגון מעשר דמאי לא תקנו עליו ברכה
וכו' והקשינו על אביי וכו' ופריק אביי ואמר הכי השתא התם פי היכי דלא ליזלזלו ביה
ולכהי תקינו ליה ברכה אבל שאר הדברים שעיקר תקנתם מפני הספק לא תקנו לו ברכה
ולפיכך לא תקנו לו ברכה על מעשר של דמאי וכו'.

אין הפנונה דרבינו הוא סובר דסוגיין לא איירי אלא כפשעיקר תקנתו על הספק לחודיה ועל דא קאמר אבני ספק דדבריהם לא בעי ברכה דנדאי דכ"ש הוא דמה בזה שיהוא פעין של דבריהם נדאי לא תקנו ברכה כ"ש בספק אחר דנדאי דדברי אבני על כל מין ספק איירי ורבינו שתפס זה דברי הסוגיא כפשעיקר תקנתו על הספק הוא הוא משום שהקשו מהדמאי שיהוא עיקר תקנתו על הספק ופריק אבני משום דהוא ספק של דבריהם ומשמע דכל ספק של דבריהם דמכ"ש הוא דהוא בכלל דברי אבני ורבא חלק על דברי אבני כפשעיקר תקנתו על הספק דוקא אבל בספק אחר מודה לאבני שאין מברכין וזהו שכתב הרב המגיד ודעת רבינו והגאונים ז"ל לפרש דרבא לא פליג אהאי טעמא דאבני וכמש"ל ודוק: דין ט' ומותר להדליק גר חנוכה מנר חנוכה ע"כ.

הנה הראב"ד השיג על זה ואמר אפי' על ידי קנסא שרי משום דהוא סבר כדברי התוס' שם בד"ה מאי הני עלה וכו'. ומסיק חזינן דאיבעיא לו ואפשיט דהדלקה עושה מצנה ומדליק לרב מנר לגר ולשמואל אפי' על ידי קנסא שרי יעו"ש.

אבל רבינו סובר כמו שכתב הרא"ש ז"ל להני תרי שינויי מדליקין משרגא לשרגא אבל לא ידי קנסא וכן דעת רי"ף לקב' לא הביא אלא לשון מחלוקתם מדליקין מנר לגר דמשמע בגר עצמו אבל לא על ידי קנסא ע"כ דמשמע דקב' ס"ל דזה הוא דנפיק מן הש"ס דעל ידי קנסא אסור והוא משום ביזוי מצנה וזה דעת הרמב"ן שכתב הרב המגיד דס"ל הוא והרשב"א דע"י קנסא אסור דהיינו דכן הוא המסקנא וכן כתב הב"י ז"ל ולא כן דעת הרמב"ן שכתב דלמסקנא ע"י קנסא אסור ע"כ דמשמע דכן הלכתא לפי המסקנא וכפשיט דברי שמואל שאמר מדליקין מנר לגר דמשמע בגר עצמו והא דכתב רבינו בפ"ג דמעשר שני משום שפא' כוון ממנו במשקולות והיה לו לומר דטעמא משום בזיון מצנה דהוא דמי לקנסא משום דנקט טעמא דרבא הכי הוא משום דסברא הוא דלא דמי לקנסא ממש דהקא המעות הם עצמם מצנה ועדוף האי טעמא ונקיט לה רבינו ודוק: הלכות גזקי ממון פרק א' לח"מ בד"ה או בדריסה וכיוצא וכו' ואיפא למידק מנא ליה האי דכיון דחייב בר"ה ראוי הוא שיתחייב בתחלה חצי גזק ע"כ ולעד"ן דטעמא דרבינו משום דקתני במתניתין אחר מה שאמר חמשה תמין וכו' הבהמה אינה מועדת וכו' ואה"נ קתני הגאב והארי וכו' הרי אלו מועדין משמע דלעולם הן מועדין בין במדי דאורחיה בין במדי דלאו אורחיה ופי' מועדין לענין להתחייב גזק שלם בכל גזקין בין בדאורחיה בין בדלאו אורחיה אבל בענין הרשויות נדאי דחלוקין הן כמו שכתב הרב המגיד משום דקב' משמע בגמ' דמקשה על הא דאמר שמואל טרף ואכל חייב בר"ה משום דלאו אורחיה טרפה לאו אורחיה הוא והקתיב וכו' משמע דבא לומר דצריף להיות דפטור בר"ה דאורחיה הוא אלמא משמע דחלוק הרשויות שוין לדין הבהמה ודוק: לח"מ בד"ה משלם מן היפה שבנכסיו וכו' וצ"ע עכ"ל נלע"ד דלא קשה פניו שאמר רב פפא יש מהן שאין פיוצא בהן דהיינו על התולדה ואוקמה בש"ס שהוא קאי על חצי גזק צרורות דהלכתא גמירי לה משמע שדברי רב פפא שאמר שאין פיוצא בהן הוא על מה שמשלם חצי גזק דוקא אבל בכל ענין שנה לאב שהוא הרגל פיון שקרי ליה תולדה משמע שדומה לאב בכל מלי ומה שאמר שאין פיוצא בהן הוא דוקא על דבר הנמצא בפ"י שאינו משלם פי אם חצי גזק אבל על דבר שלא נמצא בפ"י הוא פאב כנז' ולהכי קאמר הש"ס דמה שקרי ליה הוא לשלם מן העלייה דהיינו ומכ"ש לפנותרו מר"ה שהוא קולא שאתייא הלכתא להקל

עָלְיוּ דְאִינוּ מְשַׁלֵּם אֶלָּא חֲצֵי נְזָק לְרַבָּא דְמִבְעֵינָא לִיהּ אַמַּאי קָרִי לִיהּ תּוֹלְדָה דְהֵינּוּ פִּינּוּן
שְׂאֲמַר רַבָּא לְקַמְן דָּף י"ז ע"ב לְעוֹלָם כְּגוֹפּוּ דְמִי וְחֲצֵי נְזָק צְרוּרוֹת הִלְכְתָּא גְמִירִי לֵהּ
מִשְׁמַע שְׁגָם הוּא מוֹדָה דְתּוֹלְדָה דְרַגְלָהּ הוּא אֶלָּא דְהִלְכְתָּא גְמִירִי לֵהּ א"כ לְמַאי הִלְכְתָּא
נִקְרָא תּוֹלְדָה דְרַגְלָהּ וְאִינוּ כַּמ"ש הַרְל"מ דְלֵא בְעֵי בַגְמ' דְלִיפְלוֹג רַבָּא עַל רַב פְּפֵא אֶלָּא
בַּמ"ש וְהַשִּׁיב לּוֹ לְפִנְטָרוֹ בַּר"ה דְהֵינּוּ שְׁלֹזָה נִקְרָא תּוֹלְדָה דְרַגְלָהּ אֶלָּא דְמִבְעֵינָא לִיהּ אִי
מְשַׁלֵּם מִן הָעֲלִינָה מְשׁוּם שְׁהוּא חוּמְרָא וְכַמ"ש הַתּוֹס' אַבְל לְרַב פְּפֵא דְלֵא מִבְעֵינָא לִיהּ
וְדַאי שְׁפִשְׁיטָא לִיהּ כְּנֹז' וְדוּק: הַשְּׁגָת הַרְאָב"ד הֵיטְהָ מְהִלְכַת בַּר"ה וְכו' דַּאי לֹא יֵשׁ שִׁינּוּי
בְצְרוּרוֹת לְרַבִּיעַ נְזָק הֵיכִי מִשְׁפַּחְתָּהּ לֵהּ ע"כ הֵנָּה הִדְקִדּוּק בְּכַאן הוּא מְבֹנָאָר בְּמָה שְׂאֲמַר
שִׁינּוּי בְצְרוּרוֹת לְרַבִּיעַ נְזָק הֵיכִי מִשְׁפַּחְתָּהּ לֵהּ דְמִשְׁמַע דְרַבִּינוּ מוֹדָה לְזָה וְהִלָּא כְּתַב רַבִּינוּ
בְּסֻמוּף דְהוּא סָפֵק דְמִשְׁמַע דְבָהָא אֵינְרִי הִבְעֵינָא דְרַב אִסִּי וְעֲלִמְהָ בְּתִיקוּ דְמְשׁוּם כְּףָּ כְּתַב
דְּאִם תְּפִס הַנִּינְזָק אִין מוֹצִיאִין מִיָּדוֹ דְכוּן דְרַכּוּ שְׁל רַבִּינוּ בְּכָל תִּיקוּ דְשְׁמוֹ וְאִם כְּוֹנֵת
הַרְאָב"ד הִיא עַל מַה שְׂאֲמַר רַבִּינוּ בְּסֻמוּף בְּעֵטָה בְּאַרְצֵי הַנִּינְזָק וְכו' חֲזִיב לְשַׁלֵּם רַבִּיעַ נְזָק
שְׁזָה שִׁינּוּי הוּא בְּהַתְּזַת צְרוּרוֹת דְמִשְׁמַע דְזָה דְעִתּוֹ ו"ל זָה אִינוּ שְׁהִרִי כְּתַב וְאִם תְּפִס
הַנִּינְזָק וְכו' אֶלְמָא שְׁסָפֵק הוּא: וְרֵאִיתִי לְהַרְל"מ ו"ל שְׁכַתְּבָה שְׁהַרְאָב"ד ו"ל ס"ל דְּוַדַּאי
צְרוּרוֹת בַּר"ה חֲזִיב רַבִּיעַ נְזָק פִּינּוּן דְהוּא שִׁינּוּי וְדַאי דְאִינוּ תּוֹלְדָה דְרַגְלָהּ וּבְעֵינָא דִישׁ שִׁינּוּי
וְאִין שִׁינּוּי הִיא דַּע"ג דְהַבְּיַעוּט הָיִי שִׁינּוּי מ"מ מְעַלִּי הַהוּא שִׁינּוּי לְחֲזִיבוּ רַבִּיעַ בְּלַבַּד אוֹ
דִּילְמָא לֹא אֶהְיִי וְכו' יַעוּש"ב.

וְקָשָׁה לִי עַל זָה דְאַכְתִּי לֹא הָיָה לוֹ לֹמַר כְּףָּ דְמִשְׁמַע שְׁרַבִּינוּ מוֹדָה בְּזָה וְהִלָּא מְוֹכְרָח
דְרַבִּינוּ חוֹלֵק עַל זָה שְׁהוּא פְּסֵק שְׁהוּא סָפֵק דְמִשְׁמַע דְמִפְּרִישׁ לְבְעֵינָא דְרַב אֲשִׁי יֵשׁ שִׁינּוּי
בְצְרוּרוֹת אוֹ אִין שִׁינּוּי וְדִלָּא כְּמוֹ שְׁמַפ' הוּא: וְמַה שְׂאֲמַר אַח"כ הַרְל"מ ו"ל וְדִיִּיקָא לִישְׁנָן
דְבְעֵינָא דְקָאֲמַר יֵשׁ שִׁינּוּי לְרַבִּיעַ נְזָק וְכו' דְאִם כְּדַבְּרֵי רַבִּינוּ ו"ל לוֹ הָיָה לוֹ לֹמַר לְעַנְיָן
רַבִּיעַ נְזָק אֶלָּא הָיָה לוֹ לְשִׂאוֹל בְּיַעוּט בְצְרוּרוֹת הָיִי שִׁינּוּי אוֹ לֹא הָיִי שִׁינּוּי ע"כ אֶפְשָׁר
לֹמַר דְהָא דְתַפְּס בְּלִשׁוֹנוֹ הִבְעֵינָא שְׁכָּף הוּא מְשׁוּם דְאַפְשָׁר דְמִסְפָּקָא בְּאוֹרְחִיָה בַּר"ה אִם
הוּא חֲזִיב הוֹאִיל וְחֲצֵי נְזָק הוּא בְּקָרְן אוֹ פְּטוּר דְכִי אוֹרְחִיָה הוּא בְּרַגְלָהּ כְּמוֹ שְׁנִסְתַּפְּקוּלוֹ ר'
יְרַמְיָה עַד דְבְעֵי מַר' וְיֵרָא דְמִפְּרִישׁ לֵהּ ה"ה דְבְעֵינָא זֹו בְּלֵא בְּעֵטָה אֵינְרִי וְלַהֲכִי בְעֵי רַב
אֲשִׁי יֵשׁ שִׁינּוּי לְרַבִּיעַ נְזָק דְוֹקָא וְאִם הֵנָּה פְּשִׁיטָא לִיהּ בְּאוֹרְחִיָה דְתּוֹלְדָה דְרַגְלָהּ מְקָרִי אִם
הָיָה בְּבַעֲיטָה וְדַאי דְנִכְנַס בְּכָלֵל הִבְעֵינָא אִם יֵשׁ שִׁינּוּי לְצְרוּרוֹת גַּם לְעַנְיָן רְשׁוּת הַרְבִּים
אוֹ לֹא יֵשׁ שִׁינּוּי וְכִינּוּן שְׁפִשְׁיטָא ר' זִינְרָא דְאוֹרְחִיָה תּוֹלְדָה דְרַגְלָהּ א"כ בְּבַעֲיַעוּט נִכְנַס בְּכָלֵל
הִבְעֵינָא דְרַב אֲשִׁי אִם לְעַנְיָן רְשׁוּת הַרְבִּים וְלַהֲכִי פְּסֵק רַבִּינוּ שְׁהוּא סָפֵק וְדוּק: מַש"ל
בַּד"ה הֵיטְהָ מְהִלְכַת וְכו' וְדַעַת הַרְאָב"ד וְכו' וְקָבַעוּ אַמְתַּנִּי ע"כ דְבְּרִיו הֵם מְבֹנָאָרִים
שְׁדַעַת הַרְאָב"ד הִיא שְׁמֹכְרָח לֹמַר שְׁפִירוּשׁ הִבְעֵינָא שְׁל רַב אֲשִׁי הִיא אִם יֵשׁ שִׁינּוּי
לְצְרוּרוֹת וְכו' הוּא אִם לְחֲזִיבוּ בְּבַעֲיטָה רַבִּיעַ בְּלַבַּד גַּם בַּר"ה שְׁהוּא חֲצֵי נְזָק שְׁמִשְׁלֵם
הַצְרוּרוֹת דְאוֹרְחִיָה אוֹ לְחֲזִיבוּ גַּם בְּשִׁינּוּי חֲצֵי נְזָק כְּמוֹ בְּאוֹרְחִיָה כְּמוֹ זָה דְלֵא אֲשַׁכְּחֵן
בְּתָם דְמִשְׁלֵם בְּצִיר מְפִלְגָא אַבְל מ"מ וְדַאי דְלִפְחוֹ' מְשַׁלֵּם רַבִּיעַ בַּר"ה דִישׁ שִׁינּוּי לְצְרוּרוֹת
וּבָהָא לִיכָא בְעֵינָא כָּלֵל שְׂאִין לְפָרִישׁ כְּמוֹ שְׁפִירוּשׁ רַבִּינוּ אִם יֵשׁ שִׁינּוּי לְצְרוּרוֹת הוּא אִם
חֲשַׁבִּינוּ לִיהּ כְּמוֹ קָרְן אוֹ אִין שִׁינּוּי לְצְרוּרוֹת דְחֲשַׁבִּינוּ כְּמוֹ אוֹרְחִיָה דְהוּא שְׁל מִינָהּ וְנִפְקָא
דְבַר"ה פְּטוּר מְכָלוּם מְשׁוּם דְאִם תְּפָרִישׁ כְּףָּ מִשְׁמַע דְהַסְפֵּק הֵנָּה יַחּוּל בֵּין לְרַבְּנָן בֵּין
לְסוּמְכוּס דְלֵא נְחִלְקוּ כִּי אִם בְצְרוּרוֹת כְּאוֹרְחִיָה דְלְרַבְּנָן חֲצֵי נְזָק דְבָאָה הִלְכְתָּא לְכָף

וסומכוס ס"ל דמשלם גזק שלם דלית ליה הלכתא אבל בצרורות דבעיטה אם יפול הספק
אם יש שינוי לצרורות או אין שינוי יפול גם לסומכוס וא"כ פיון דבעי אה"כ פ"ש"ס היכי
קאמר היתה מבעטת והזיקה וכו' ורפנן היא או דילמא היתה מבעטת והזיקה בביעוטה
או צרורות מתמת ביעוט משלם חצי גזק וכו' ומני סומכוס היא ע"כ אמאי לא פריף
הש"ס דמתני' מוכרח דרפנן היא דאי סומכוס הוא דמשלם חצי גזק בשינוי א"כ מאי בעי
רב אשי יש שינוי לצרורות או אין שינוי הא בהדיא מצינו במתני' דיש שינוי שאמר
סומכוס דאם בעיטה בצרורות משלם חצי גזק דוקא וכיון דלא פריף הש"ס הכי נדאי
דס"ל לש"ס דבעיא דרב אשי היא אם לחייבו רביע גזק דוקא שהיא חצי גזק דצרורות
משום דיש שינוי לצרורות לרביע גזק או דחייב חצי גזק משום דאין שינוי לצרורות
לרביע גזק דהיינו דלא אשפחן בתם דמשלם בציר פלגא דלעולם משלם חצי גזק אבל
נדאי דיש שינוי בצרורות לחייבו לפחות רביע בר"ה ונה לרפנן אבל לסומכוס דס"ל
דמשלם גזק שלם בצרורות באורחיה ליכא בעיא בבעיט' דנדאי משום חצי גזק בר"ה
דיש שינוי לצרורות דליכא ספיקא כי אם ברפנן משום דלא מצינו בתם דמשלם בציר
מפלגא וכיון דבעיא קמיינתא מוכרח לפרש כף תו לא מצינו לפרושי דהא דמספקא ליה
במתני' דהיינו הבעיא ברייתא הוא אם יש שינוי לצרורות ונפקא מינה דחייב בר"ה או
אין שינוי לצרורות דחשבינו ליה כמו אורחיה דהוא תולדה דרגל ומשלם חצי גזק ונפקא
מינה דבר"ה פטור דא"כ אמאי לא פריף הש"ס דע"כ יש שינוי לצרורות דאם אין שינוי
לצרורות מאי בעי רב בבעיא קמיינתא אם משלם חצי גזק או משלם רביע גזק דהיינו
ש'לפחות רביע גזק משלם בר"ה דיש שינוי אלא שהבעיא אם לחייבו חצי גזק באורחיה
כנו' דמשמע דיש שינוי אלא נדאי שהבעיא תניינא היא כמו קמיינתא דקבעה אמתייתין
זהו דעת הרמב"ד ז"ל ע"כ: ונלע"ד דריקטא דש"ס דהבעיא דרב אשי היא אליבא דרפנן
דוקא דקאמר סתמא הלכת' בצרורות דמשלם חצי גזק דוקא א"כ יפול הספק פיון
דבאורחיה מצינו חידוש דאינו משלם כי אם חצי גזק אפשר לומר שבאה הלכתא לכל
מדי דצרורות אף שינתה בצרורות פגון אם בעטה והתינה בצרורות דחשבינו לה
כאורחיה ומשלם חצי גזק או נאמר שלא באה הלכתא כי אם לצרורות דאורחיה לגרועי
אבל אם שינתה היא תולדה דקרן והיא עגון אחר אבל לסומכוס דלא ס"ל הלכתא דחצי
גזק בצרורות ליכא ספיקא כלל אם יש שינוי בצרורות או לא יש שינוי דמהיכא תיתי
לא יש שינוי בצרורות דמאי שנא הוא משאר גזקים וכיון שפן רבינו ז"ל פרש הבעיא
אם יש שינוי לצרורות כפשטא דהיינו אם חשבינו לה כמו תולדה דקרן ומשלם החצי
ממה שמשלם באורחיה דהוא רביע גזק ונפקא בר"ה חייב רביע גזק כמו קרן או אין
שינוי בצרורות דלעולם חשבינו ליה כמו אורחיה ומשלם חצי גזק ובר"ה פטור שהוא
תולדה דקרן דפשטא דיש שינוי או אין שינוי לכל מדי קאמר וליכא פרכא עוד על דברי
רבינו ז"ל מש"ס ודבריו חיים וקיימים ודוק: פירק ב' מגיד משנה בד"ה תרנגול שהושיט
ראשו וכו' ובהלכות כשיש תבלין בפלי מחייב גזק שלם ובאין תבלין חצי גזק ולא ירדתי
לסוף דעתו ז"ל באמת ע"כ וכבר כתב הרא"ש על זה וז"ל תני רמי בר יחזקאל תרנגול
שהושיט ראשו לאויר פלי זכוכית ותקע ושברו משלם גזק שלם והוא דחזי ביה ביזרני
אבל לא חשיביה ביזרני משונה הוא וחצי גזק הוא ומשלם אמר רבי יוסף אמרי בי רב
סוס שצנף ונחמור שניער ושברו את הפלי משלם חצי גזק כ"ז כתב רב אלפס בהלכותיו

וְכַתֵּב עָלָיו בְּעַל הַמְּאֹר וְלֹא הוּא בֵּין דְּהוּי בִּינְרָנִי בֵּין דְּלֵא הָוִי בִּינְרָנִי אִינּוּ מְשַׁלֵּם אֱלֵא
חֲצִי נְזִק דְּהָא אֹקִימָנָא לִיה פְּסוּמְכוּס וְלִית הִלְכָתָא פְּנוּתִיה וְצ"ל שְׁלֵא עֲמַד בְּעַל הַמְּאֹר
עַל דְּעַתּוֹ שְׁל רַב אֱלֶפְסִי פִי גַם רַב אֱלֶפְסִי מוֹדָה לְזֵה דְאִין הִלְכָה פְּרָמִי בְּר יִחְזַקְאֵל דְּאִי
לְקַבְּוּעַ הִלְכָה פְּמוּתוֹ הִבִּיא דְּבָרֵיו לֹא הָיָה לוֹ לְהִבִּיא דְּבָרֵי רַב יוֹסֵף אֲאָמְרֵי בִּי רַב אֱלֵא
הִבִּיא דְּבָרֵי פְּלֵם לְהוֹדִיעֵנוּ דְּבִקְל כַּה"ג חֲשִׁיב פְּחוּ פְּגוּפוֹ וְהָוִי צְרוּרוֹת וּמְמִילָא יִדְעָנָא
דְּהִלְכָה פְּרַבְּנָן עַכ"ל: בַּא"ד וְדַעַת רַבִּינוּ הוּא דְּכִי הִקְשׁוּ וְהָא מְשׁוּנָה הוּא לְסוּמְכוּס בְּלִבְד
הִקְשׁוּ דְּאִי לְרַבְּנָן מֵאֵן לִימָא לֵן דְּיֵשׁ שְׁיִנּוּי לְצְרוּרוֹת שְׁיִקְשׁוּ לְהִדְיָא וְהָא מְשׁוּנָה הוּא ע"כ:
וְאִנּוּ אֹמֵר שְׁמַלְבַּד זֵה מְוַכְרְחִים אָנוּ לֹמֵר דְּלְסוּמְכוּס קָא מְקַשָּׁה דְּאִי לְרַבְּנָן מְשַׁמַּע
דְּפִשְׁיטָא לִיה לְש"ס דְּיֵשׁ שְׁיִנּוּי לְצְרוּרוֹת וְהָא אַח"כ בְּעֵי לִיה רַב אֲשִׁי וְעַלְתָּה בְּתִיקוּ:
וְכַתֵּב הַר"מ עַל דְּבָרֵי הָרַב הַמַּגִּיד ז"ל וְז"ל שְׁאִין הִכְרַח זֵה מְסַפִּיק לְאַפּוּקִי שְׁמַעְתָּתָא
מְפִשְׁט' דְּמְשַׁמַּע דְּפִרְיָה לְרַבְּנָן נְמִי דְּהִינּוּ שְׁפָה פְּנוּנְתוֹ שְׁתַּפְּשׁוּט בְּעֵיָא דְּאִין שְׁיִנּוּי
לְצְרוּרוֹת ע"כ וְלְדַעַתִּי שְׁזֵה אִין מְשַׁמַּע דְּרִיקְטָא מְשַׁמַּע דְּמַקְשָׁה וְהָא מְשׁוּנָה הוּא וְאֲמַאי
מְשַׁלֵּם חֲצִי נְזִק דְּלֵא הָיָה לוֹ לְשַׁלֵּם פִּי אִם רַבִּיעַ דְּנֻקָא כְּמוֹ דְּמַפְרָשִׁינוּ בְּסוּמְכוּס דְּהוּא
אֲמַאי מְשַׁלֵּם נְזִק שְׁלֵם אֱלֵא חֲצִי נְזִק הוּא דְּמְשַׁלֵּם מְשׁוּם דְּמְשׁוּנָה כְּפֵה מְפָרְשִׁינוּ פְּרַבְּנוֹאֲמַאי
מְשַׁלֵּם חֲצִי נְזִק כְּדִין נְזִק צְרוּרוֹת הָנָה לְהוּ לְשַׁלֵּם רַבִּיעַ דְּנֻקָא דְּהָא מְשׁוּנָה הוּא: וְכַתֵּב
עוֹד ז"ל וְז"ל וְהָא פִּירוּשָׁא עֲדִיפָא דְּהוּי דְּוֹמְיָא דְּפִרְכָא דְּלַעִיל דְּפִרְיָה גַבִּי בְּרִייתָא דְּבַהֲמָה
שְׁהִטִּילָה גְּלָלִים לַעֲיִסָה וְהָא מְשׁוּנָה הוּא וּמְשַׁנֵּי דְּדַחִיק לִיה עֲלָמָא דְּהִתָּם פִּירוּשָׁא וְדִאי
כְּדַכְתִּיבְנָא דְּפִרְיָה בֵּין לְסוּמְכוּס בֵּין לְרַבְּנָן דְּלִיפָא לְפִירוּשֵׁי הִתָּם מַאי דְּפִרִישׁ הִכָּא ה"ה
ע"כ וּבְאַמַּת תְּמַהְתִּי עַל זֵה דְּלָמָּה לֹא נִפְרַשׁ הִתָּם כְּמוֹ הִכָּא דַּא"כ תִּקְשִׁי נְמִי הִתָּם אֲמַאי
פְּסַק רַבִּינוּ דְּמְשַׁלֵּם חֲצִי נְזִק כְּמוֹ שְׁהוֹקְשָׁה לוֹ הִכָּא אֱלֵא וְדִאי שְׁמַפְרָשׁ הִתָּם ג"כ דְּקוֹנְשִׁיא
הִיא דְּנֻקָא לְסוּמְכוּס אֲבָל לְרַבְּנָן אַע"פ שְׁמַסְסוֹפֵק לֵן אִם יֵשׁ שְׁיִנּוּי לְצְרוּרוֹת אוֹ אִין שְׁיִנּוּי
דְּנֻקָא בְּיֵשׁ שְׁיִנּוּי בְּגוּף הַמַּעֲשָׂה כְּגוֹן הַתַּזַּת צְרוּרוֹת ע"י בְּיַעוּט אֲבָל בְּאִין שְׁיִנּוּי בְּגוּף
הַמַּעֲשָׂה כְּגוֹן הַטִּלַּת גְּלָלִים לַעֲיִסָה אַע"פ שְׁאִין דְּרַכָּה לְהִטִּיל גְּלָלִים לַעֲיִסָה אִין זֵה שְׁיִנּוּי
בְּצְרוּרוֹת אֱלֵא תוֹלְדָה דְּקֶרֶן הוּא כְּמוֹ שְׁמַפְרָשׁ הִכָּא בְּתַרְנַגּוּל שְׁתַּקַּע דְּמַמַּשׁ דוּמָה לְתַרְנַגּוּל
שְׁהַכְּנִיס רֹאשׁוֹ לְאֹוִיר הַפְּלִי וְתַקַּע דְּשִׁינָה שְׁאִין דְּרַכּוֹ לְהַכְּנִיס רֹאשׁוֹ לְאֹוִיר הַפְּלִי כֵּן
הַבְּהֵמָה שְׁיִנְתָּה שְׁאִין דְּרַכָּה לְהִטִּיל בְּתוֹף הַעֲיִסָה וְכְמוֹ שְׁבַתְרַנַּגּוּל חֲשִׁיב לִיה דְּזֵה אִינּוּ
שְׁיִנּוּי בְּגוּף הַמַּעֲשָׂה דְּצְרוּרוֹת פִּי אִם תוֹלְדָה דְּקֶרֶן כְּפֵה בְּבַהֲמָה לֹא יֵשׁ שְׁיִנּוּי בְּגוּף הַמַּעֲשָׁה
דְּצְרוּרוֹת פִּי אִם תוֹלְדָה דְּקֶרֶן וּבְאַמַּת שְׁפָנוּת הָרַב הַמַּגִּיד ז"ל אִף עַל הִתָּם דְּדוּמָה מַמַּשׁ
שְׁלֵא מְצִאתִי הִפְרָשׁ בִּינֵיהֶם וְדוּק: הִלְכָה י' וְכֵן סוּס שְׁצָנְפָה וְכו' שְׁהָרִי הוּא כְּבוֹר הַמַּתְגַּלְגֵּל
ע"כ דְּבָרֵי רַבִּינוּ הֵם מְבֹאֲרֵי שְׁצ"ל פִּינוּן שְׁנַשְׁבֵּר ע"י גְּלַגּוּל הָנָה לִיה כְּאִילוּ צְרוּרוֹת
וְאִינּוּ חֲזִיב אֱלֵא חֲצִי נְזִק וְיָמָה שְׁאֲמַר בְּש"ס אָמַר רַב הוֹנָא לֹא שְׁנוּ חֲבָל בְּנֻקְשֵׁר מֵאֲלִיו
אֲבָל בְּקֻשְׁרוֹ אָדָם חֲזִיב דְּמְשַׁמַּע שְׁהוּא נְזִק שְׁלֵם דְּקַס"ד דְּקֵאִי אֲמַתְנִי הוּא בְּתַר דְּנַח דְּלֵא
דְּמִי לְצְרוּרוֹת וְכַמ"ש שְׁם הַתּוֹס' וְכִשְׁהִקְשָׁה אֲדַבְרֵי רַב הוֹנָא וְאָמַר אֱלֵא מַתְנִי בְּאֲדוּיִ
אֲדִינָה הוּא דְּהִינּוּ לֹמֵר שְׁמַתְנִי אֲיִירִי בְּצְרוּרוֹת וְכִשְׁנַשְׁבֵּר עַל יְדֵי גְּלַגּוּל הוּא דוּמָה
לְצְרוּרוֹת ע"ז וְכִשְׁאֲמַר בְּש"ס אֱלֵא דְּבָרֵי רַב הוֹנָא בְּעֲלָמָא אֲתַמַּר בְּדִלִיל שְׁל הַפְּקַר
בְּנֻקְשֵׁר מֵאֲלִיו פְּטוּר יִהְיֶה פִּירוּשׁ קֻשְׁרוֹ אָדָם חֲזִיב הוּא חֲצִי נְזִק וְכִשְׁנַשְׁבֵּר עַל יְדֵי גְּלַגּוּל
וְעַל זֵה אָמַר מְשׁוּם מַאי מְחִיב דְּהִינּוּ פִּינוּן שְׁמַחֲזִיבִית לִיה מְשׁוּם נְזִק צְרוּרוֹת הָא אִין זֵה
מְמוּנָו עַד שְׁאֲתָה מְחִיב אוֹתוֹ מְשׁוּם צְרוּרוֹת דְּהִינּוּ דְּבַשְׁלָמָא כְּמוֹ שְׁעֵלָה עַל דְּעַתִּינוּ

מעיקרא דדברי רב הוּנא אמתני' ופירוש חייב הוא נזק שלם מןכרח להעמיד אותו בתר
דנח ומשום בור ועל זה לא שאל מקודם משום מאי מחייב דהוא נדאי משום בור אבל
עכשיו דהוא חצי נזק דהוא צרורות משום מאי מחייב הרי זה צרורות תולדה לזה השיב
לו רב הוּנא בר מנחם משום בור המתגלגל דהיינו אע"ג שהוא צרורות דתרנגול פיון
שהוא קשרו הנה ליה פבור המתגלגל שהוא חייב ג"כ חייב הכא בדינו שהוא צרורות
שהוא חצי נזק פיון שהוא עשה זה הצרורות: וכתב הראב"ד ז"ל על דברי רבינו ז"ל
דבר זה איני יודע וכו' מעתה בנקשר החוט מאליו אמאי פטור מ"מ צרורות דתרנגול
הוא נאפי' בחוט של הפקר וכו' ע"כ לא ידעתי מאי מקשה דהרי הש"ס בפירוש פ"ה ס"ל
ז"ל אלא חייב בעל התרנגול מאי שנא פוליה נזק דלא דכתיב פי יפתח איש בור ולא
שור בור חצי נזק נמי איש בור ולא שור בור ע"כ דמשמע להדיא פיון דלא קשרו הנה
פטור לגמרי ומה שהקשה אח"כ ממה שפכתתי לא יש קושיא עוד על דברי רבינו פיון
שנשבר על ידי גלגול בעל החוט חייב חצי נזק משום צרורות שהתרנגול הוא דעשה
לצרורות פיון שהוא עשה אותם בעל החוט על ידי החוט שלו שאם לא עשה החוט לא
היה התרנגול מזיק הנה ליה פבורו המתגלגל דחייב העושה אותו ג"כ חייב בעל החוט
מה שהזיק בורו המתגלגל שהוא החוט שהוא חצי נזק דצרורות כנו' ומעתה לא יש שום
קושיא עוד על דברי רבינו ודוק: הרב המגיד בד"ה במה דברים אמורים פשטמר בעל
הגחלת וכו' וגורסין ולחייב בעל הגחלת עכ"ל פי' דרבינו שכתב אבל אם לא שמר אותו
בעל האש חייב על שריפת הגדיש הוא קאי גם על הרישא דבבא שלמעלה מבבא זו שעל
שאר הגדיש חצי נזק שאם לא שמר בעל הגחלת אשו בעל הפלב אינו חייב כי אם על
אכילת התררה ועל מקומה ובעל האש הוא חייב על שריפת הגדיש ובעל הפלב פטור
א"כ נדאי הוא דלא גריס בש"ס ולחייב נמי בעל גחלת משום דבש"ס שאמרו ולחייב נמי
בעל גחלת קאי אמתני' דקתני ועל הגדיש משלם חצי נזק לזה קא מקשה דלחייב נמי
בעל הגחלת החצי השני וכמו שפירש שם רש"י ז"ל וז"ל ה"ג ולחייב נמי בעל הגחלת
דהא בין למר ובין מר משום ממונו אית להו הלכך לר' יוחנן דאמר לעיל על הגדיש
משלם חצי נזק דצרורות הן לשלם בעל הגחלת חצי האחר דהא ממונו הוא וריש לקיש
דאמר על הגדיש פלו הוי פטור לשלם בעל הגחלת פוליה ע"כ דנמצא לפי זה שאם לא
אמר אשו לדברי ר' יוחנן שהוא רישא דבבא שלמעלה בעל הפלב משלם חצי הגדיש
ובעל הגחלת משלם חצי נזק ואלו רבינו פסק דבעל הפלב אינו חייב על הגדיש פלל אלא
נדאי דרבינו לא גריס ולחייב נמי בעל הגחלת אלא ולחייב בעל הגדיש דהיינו שהוא
לבדו משלם חצי נזק דקתני במתני' ותיירז לו פשטמר גחלתו דנמצא שאם לא שמר
גחלתו בעל הוא דמשלם את הגדיש וסובר רבינו אע"ג פיון שלא שמר אשו חייב על
שריפת הגדיש מ"מ בעל הפלב חייב על אכילת התררה ועל מקומה דסברא הוא דלא
מקשה בש"ס ולחייב בעל הגחלת אלא על מקום שדלקה האש מאליה שהוא ממקום
גחלת ואילך אבל על אכילת התררה שעשה אותה הפלב ועל מקומה דאורחיה הוא
דבידים עבד נדאי הוא שאינו מתחייב כי אם בעל הפלב ולהכי פסק בכאן רבינו שבעל
הפלב חייב על אכילת התררה ועל מקומה ואתו דברי הרב המגיד ז"ל על נכון ועיין
להרל"מ בד"ה במה דברים וכו' מה שהקשה על ה"ה ולפי דברינו אלה ליכא שום קושיא
פלל ודוק: פ"ק ג' לח"מ בד"ה סל שיש בו לחם וכו' וכיון שפן פסק פלישא בתרא וכו'

ובבהמה פתב דאין אורחיה בבשר ותבשיל משום דלישנא בתרא דמוקי לה בבהמה הרי
בשר ותבשיל לאו אורחיה בבהמה ע"כ דהיינו דמה שאמרו ואב"א לעולם בבהמה
ובפתורא הוא קאי על פת אבל בבשר ותבשיל אין אורחא לגמרי ובאמת שנה דוסק גדול
דבריימא קתני סתמא פת ובשר ותבשילנאנו מפרשינו דעל פת איירי בפתורא דוקא
ובשר ותבשיל אפילו בלא פתורא ובחדא מחתא נקטינהו הברייתא: כ"מ בד"ה היתה
מהלכת בר"ה וכו' הא רב אושעיה מפליג בין הלכה לעמדה ואיהו לא מפליג ע"כ לעד"ן
דכוננת ה"ה היא לפי מה שאוקמיה רבא לדברי רב אושעיה בקופצת א"כ מחלוק' אילפא
ורב אושעיה שלדברי רב אושעיה דוקא קופצת הא לא קפצה אע"ג שאכלה מע"ג
חברתה פטורה ולדברי אילפס שאם אכלה מע"ג חייבת אע"ג שלא קפצה: בא"ד ונ"ל
שנדאי סובר רבינו דאילפא ורב אושעיה לא פליג וכו' והיינו דקאמר אילפא בהמה
בר"ה פשטה צוארה וכו' דגבי חברתה בחצר הניזק דמי ע"כ לעד"ן שאי אפשר לפרש
דברי אילפא כן אלא מוכרח כמו שהבין הש"ס שאיירי בלא קפצה משום דקאמר אילפא
ואכלה מע"ג חברתה ואם איירי בקפצה הו"ל ואכלה על גבי חברתה: הלכה י"ב הוחלקה
ונפלה וכו' מפני שהיה לו לשומרה וכו' הרי היא חוזרת מאליה ע"כ דברי רבינו נראים
כך דהיינו פיון שזאת ידעה דרף הגינה לא סגי לה השמירה שתקנו לה חכמים שהיא
דלת שיכולה לעמוד ברוח מצוייה אלא צריף שמיר' מעולה יותר ממנה וכך פירש רש"י
ז"ל וז"ל דהשתא לא סגי לה בשמירה פחותה דאמר ליה פיון שילפה וכו'.

והראב"ד השיג על רבינו בזה וס"ל שאפ"ל עשה שמירה הרבה מעולה צריף לשלם. אבל
ה"ה ז"ל כתב לדעת רבינו שכל שנעל בפניה פראוי פטור והייתי רוצה לומר שפי' נעל
בפניה פראוי היא שמירה מעולה יותר מדין השמירה שנתנו לה חכמים כמו שפירשתי
אבל אם"כ כתב ז"ל ואיני צריף להכריע דברי רבינו וכו' אינו צריף לעולם לאוהזה או
לסוגרה בדלת שיכולה לעמוד בפני כל רוח ע"כ משמע מדבריו שלדעת רבינו אינו צריף
לשמרה בדלת שיכולה לעמוד בפני כל רוח אלא סגי לה דלת שיכולה לעמוד ברוח
מצוייה שהיא כדין השמירה שנתנו לה חכמים וזה תמוה לע"ד דאם כן מה הוסיפו בזה
שנכנסה לגנה הרי זה כמו השאר שלא נכנסו: ועוד שרבינו כתב מפני שהיה לו לשומרה
וכו' שהדבר ידוע וכו' משמע שזאת צריכה שמירה מעולה יותר ועוד תמהתי על מרן
ז"ל שכתב שלא ידע וכו': פרק ד' לח"מ בד"ה שאלו בחזקת תם ונמצא מועד וכו' כתב
ה"ה וכו' וא"כ אמאי חייב לדידיה נימא אי הנה מודינא מפטרנא כדהקשו בגמ' ע"כ לא
הבנתי פנונת קושניתו ז"ל דאם ר"ל ומפח קושניא זו של הש"ס צריכין לתרץ בשתפסוהו
ב"ד והדרא קושנית הראב"ד ז"ל על רבינו ז"ל.

זה אפשר שנה התירוץ אינו עולה פי אם לקושנית הנה מעריקנא ליה לאגמא אבל
לקושנית הנה מודינא ומפטרנא אי אפשר לתרץ כן שלא יכול לומר שתפסוהו ב"ד פי
אם לאחר שבאו עדים ונתחייב וכדי שלא יברית אותו תופסים אותו וטענתו היא דהנה
מודינא קודם שיבואו עדים ומפטרנא וקודם שיבואו עדים מהיכא ידעי ב"ד עד שתפסוהו
ואם על פי הניזק שבא ואמר לב"ד ושלחו ב"ד ותפסו לשור אע"פ שלא באו עדים עדיין
שחששו לדברי הניזק סוף סוף מאי מעלה ומוריד אותה תפיסה באותה שעה הנה מודה
באותה שעה ומפטר לא באו עדים ולמאי חזיא אותה תפיסה וא"כ נדאי
הוא שהתירוץ של הש"ס שתיירץ בשתפסוהו הוא דוקא לקושנית דהנה מעריקנא ליה

לאגמא אָבֿל קוֹשִׁיּוֹת הָיָה מוֹדִינָא וּמְפִטֵר עֲדִינָן בְּמִקוּמָה עוֹמְדָת וּמְשׁוּם זֶה רַבִּינוּ לֹא כָּתַב כְּשֶׁתְּפֹסְוֵהוּ מְשׁוּם דֹּא ע"ג שֶׁהוּא סֹבֵר דְּפִלְגָא נִזְקָא קִנְסָא וְתוֹקְשָׁה קוֹשִׁיָא זֹו דְּש"ס תִּירוּץ זֶה לֹא יַעֲלֶה לָּהּ אַרְנֶפֶה כַּנ"ל וְלֹא מִפְּחַ קוֹשִׁיָא זֹו נִדְחֵי לְבְּרִייתָא סְתָמִית וְלִהְכִי פֶסֶק לָהּ רַבִּינוּ וְאִם לְקוֹשִׁיּוֹת דִּהְיָה מְעַרְקֵנָא לִיָּה לֵאגְמָא שְׁתַּחֲוֵל גַּם לְדַעַת רַבִּינוּ שֶׁא ע"פ שְׁלֹא הוֹדָה וּבָאוּ עֲדִים הָיָה בְּיָדוֹ לְהִבְרִיחַ אוֹתוֹ לֵאגְמָא וְא"כ הָיָה לוֹ לְרַבִּינוּ לֵאמֹר כְּשֶׁתְּפֹסְוֵהוּ כְּמוֹ שְׁתִּירְצוּ בְּש"ס לְזֹאת הַקוֹשִׁיָא הָרִי כְּבָר תִּרְיָץ לִיָּה ה"ה ו"ל דִּהוּא סוֹבֵר כר"ע.

וְאִם כְּוֹנְנָתוֹ שֶׁל הַר"מ ו"ל הִיא עַל ה"ה דְּמָה תִּיקֵן עַל רַבִּינוּ בְּזֶה הָרִי עֲדִינָן תְּוֹקְשָׁה הַקוֹשִׁיָא הַשְּׁנֵינִי דִּהְיָה מוֹדִינָא וּמְפִטֵר זֹאת הַקוֹשִׁיָא לֹא תְּוֹקְשָׁה עַל רַבִּינוּ ו"ל עַל הַבְּרִייתָא וְה"ה תִּירוּץ הַקוֹשִׁיָא דְּתוֹקְשָׁה לְדַבְּרֵי רַבִּינוּ דְּוֹקָא וְדוֹקָא: הַלְכָה י"ב הָרִי שְׁאֵכְלָה פִּירוֹת דְּקָל וְכו' כְּמָה הָיָה שְׁנָה וְכְמָה הָיָה עוֹשָׂה עכ"ל נִרְאֶה דְּרַבִּינוּ מְפָרֵשׁ לְהִיא דְּקָשׁ קִשְׁבָא מִחֲבָרִיָּה אֵינְרִי אִפִּירוֹת קִשְׁבָא וּמָה שְׁהִכְרִיחוּ לְרַבִּינוּ לְפָרֵשׁ הָכִי וְלֹא פִּפְשָׁטָא דְּשִׁמְעָתָא דְּאֵינְרִי אֲדַקְל עֲצָמוֹ מְשׁוּם דְּמַצִּינוּ בְּש"ס דֹּא"ל רַב נִחְמָן בְּשִׁשִּׁים דִּהוּא דִּין הַפִּירוֹת וְכוּן רַבָּא שְׁהִשִּׁיבוֹ אִם אָמְרוּ בְּנִזְקֵי גּוֹפּוֹ וְכוּ' וְאִם אֵינְרִי אֲדַקְל יֹאמֵר לוֹ ג"כ וְאִם אָמְרוּ בְּנִזְקֵי הַפִּירוֹת יֹאמְרוּ בְּדַקְל עֲצָמוֹ אֲלֵמָא דְּאֵינְרִי בְּפִירוֹת הַדְּקָל וְסוֹבֵר שְׁלֹא יֵשׁ חִילּוּק בֵּין נִזְקֵי גּוֹפּוֹ לְנִזְקֵי מְמוֹנּוֹ כְּרַב נִחְמָן וְאֵפִי רַבָּא שְׁרָצָה לְעֲשׂוֹת חִילּוּק בֵּין נִזְקֵי גּוֹפּוֹ לְנִזְקֵי מְמוֹנּוֹ הָא אֲבִי אוֹתְבִיָּה וְשִׁתַּק אֲלֵמָא דְּכָד הִיא הַלְכָתָא וְסוֹבֵר שְׁמָה שְׁאֵמְרוּ בְּלִישְׁנָא בְּתָרָא שְׁמוֹ דְּקָלָא אֲגַב קִטִּינָא דְּאַרְעָא קֵאֵי אֲשִׁיעוּר קוֹנְדָם דִּהוּא שְׁשִׁים וּפֶסֶק בְּלִישְׁנָא בְּתָרָא וְאָתוּ דְּבָרֵי רַבִּינוּ עַל נִכּוֹן וְדוֹקָא: פֶּרֶק ה' כ"מ עֲשָׂרָה תְּנָאִים הַתְּנָה וְכוּ' וצ"ל שְׁסוֹבֵר רַבִּינוּ דְּמִדְּחִינָן דְּפֶרֶק הַמְּנִיחַ וְכוּ' וְכוּ' וּפְסָקָה בְּפִי"ו מֵהַל' אֵלוֹ עכ"ל הַקוֹשִׁיָא עַל זֶה הִיא מְבֹאֲרָת דְּאֵמְרֵינוּ הֵתָם וְהָא כִּי אָתָּא רַבִּין אָמַר ר"י א' אֵילָן הַנּוֹטֵעַ וְכוּ' אֵלָא מֵאֵן תְּנָא י' תְּנָאִים הַתְּנָה יְהוֹשֻׁעַ רִיב"ל הוּא וּפִירֵשׁ"י ור"י פְּלִיג עֲלֵיהּ ע"כ וְא"כ אִיךְ פֶּסֶק רַבִּינוּ לְהִיא דר"י בַּפ"כ מֵהַל' בְּפוֹרִים יַעו"ש וְהַר"מ הַנִּיחַ קוֹשִׁיָא זֹאת כַּצ"ע וְלַעֲד"ן שְׁרַבִּינוּ ו"ל סוֹבֵר כִּינּוֹן דְּאַפְשָׁר לֹמַר דר"י ור"י יִשְׁמַעְאֵל ור"י יוֹחָנָן מוֹדִים בְּהֵאֵי עֲשָׂרָה תְּנָאִים שְׁלֹא מַצִּינוּ שְׁחֻלְקוּ בְּפִי לְהִכִּי פֶסֶק לְהֵאֵי דְּרִיב"ל בְּכָאן וּג"כ פֶּסֶק כְּרַבִּי יְהוּדָה שִׁישׁ תְּנָאִי אַחַר וְלֹא כְּרִיב"ל שֶׁהוּא אֵימּוֹרָא וּג"כ פֶּסֶק כְּרַבִּי יוֹחָנָן שִׁישׁ תְּנָאִי אַחַר וְלֹא כְּרִיב"ל שְׁאֵמַר עֲשָׂרָה דְּוֹקָא וּמָה שְׁפֶסֶק דְּלֹא כר"י יִשְׁמַעְאֵל לֹא מְשׁוּם דְּסוֹבֵר כְּרִיב"ל דְּאֵמַר עֲשָׂרָה תְּנָאִים דְּוֹקָא דְּאִיךְ אֲפִשָׁר לֹמַר כָּד וְהָא רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל תְּנָא וְרִיב"ל אֵימּוֹרָא אֵלָא מְשׁוּם דְּמַצִּינוּ בַּפ' הַגּוֹזֵל בְּתָרָא מִתְּנִי' דְּקִתְּנִי בְּרִישָׁא בְּסִתְּמָה דְּלֹא כר"י וְאִח"פ הִבִּיא דְּבָרֵי ר"י מְשִׁמַע דְּלֹא הַלְכָתָא כר"י וּמָה שְׁכָתַב בְּכָאן י' תְּנָאִים הַתְּנָה יְהוֹשֻׁעַ לֹא דס"ל שְׁלֹא יֵשׁ תְּנָאִי אַחַר אֵלָא שְׁהִבִּיא דְּבָרֵי רִיב"ל בְּכָאן דְּאֵינְרִי בְּדִין רַעֲיִיתָ בְּהֵמוֹת וּבְפִי"ג דְּאֵינְרִי בְּנִזְקִים אַחֲרֵים הִבִּיא לְהִדְיָא דר"י וּבַפ"ב מֵהַל' בְּפוֹרִים לְדַבְּרֵי רַבִּי יוֹחָנָן כִּי שָׁם מְקוּמוֹ: פֶּרֶק ז' הַלְכָה ה' נָפֵל לְבוֹר שְׁכַחְצָר זֶה וְהִבְאִישׁ אֶת מִימּוֹ וְכוּ' הָרִי הוּא חֲזִיב בְּנִזְקֵי הַשּׁוֹר שְׁנָפֵל לְבוֹר עכ"ל וְכָתַב הַרָּאב"ד א"א לֹא יַעֲדָתִי וְכוּ' וְלִזְהָ אֵינּוּ אֵלָא לְשׁוֹנְרִים עכ"ל פִּי שְׁסוֹבֵר כַּמ"ש הַתּוֹס' בַּד"ה אֵימָא סִיפָא אִם הַכְּנִיס בְּרִשׁוֹת וְכוּ' וּלְפִי הָאָמַת לְרַבִּי אִם הַכְּנִיס שׁוֹרוֹ בְּרִשׁוֹת הַזִּיק חֲזִיב הַנּוֹזֵק פְּטוֹר כְּדִאֵמְרֵינוּ לְקַמְן גְּבִי כְּנוֹס שׁוֹרָךְ וְאַשְׁמְרָנוּ עכ"ל דְּהֵינּוּ כְּשֶׁנִּגְחַ שׁוֹרוֹ לְשׁוֹרוֹ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת אֲפִי לר' דְּלֹא מְקַבֵּל עֲלֵיהּ נְטִירוֹתָא אֲפ"ה חֲזִיב דִּהְרִי הוּא כְּחֻצָר הַשּׁוֹתֵפִין דְּוֹקָא קְדֵרוֹת וּפִירוֹת פְּטוֹר דְּכִינּוֹן מֵאֲלֵיהּ הַנּוֹזֵק בְּהֵמָתוֹ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת דִּין הוּא שְׁיִפְטֵר לְרַבִּי דְּאֵמַר בְּסִתְּמָא לֹא מְבִיל עֲלֵיהּ

נטירותא דלא מצינו הניזק חייב הניזק פטור פי אם בשור דקתני בברייתא פנוס שורף ואשמרנו קא דייק בש"ס הא סתמא חייב בעל השור ופטור בעל חצר דבסתמא לא מקבל עליה נטירותא אתאן לר' יעו"ש: ומעשה מה שפכת ה"ה ברם נראין דברי התוס' וכו' וכן עיקר עכ"ל אינם מובנים לי אבל על רבינו יש להשיב דרבינו ס"ל כר' זירא ונסכרת המקשה דלרבי כולהו בסתמא שניהם פטורים אף בנגח לשורו של בעל הבית וכמ"ש התו' מעיקרא פשמכניס ברשות הרי הוא פאילו ומפרש בהדיא שיפטר כל אחד ואחד בנגיחת שורו ובכל נזקים וההיא סוגיא דברייתא הנז"ל דכנוס שורף ושמו הניזק חייב הניזק פטור וכו' שהקשו רישא לסיפא וקאמר הא סתמא חייב בעל השור ופטור בעל חצר וכו' אתאן לרבי היא פרבא וכמ"ש שם התו' בד"ה טעמא דאמר ליה ושמו וכו' ונ"ל פולה הך סוגיא פרבא דלעיל דלר' זירא לא קשה כלל רישא לסיפא וכולה רבי היא והו סתמא שניהם פטורין בין ברישא בין בסיפא דאין כל אחד מקבל עליו שמירת חבירו ולרבנן הא סתמא שניהם חייבין עכ"ל ומה שפסק רבינו פדברי רבי זירא והניח דברי רבא משום דסל רבינו דגם רבא הדר מדבריו ומפרש פרבי זירא ממה שאמר רבא הכניס שורו לחצר בעל הבית שלא ברשות ונחפר בו שחין ומערות בעל השור חייב בנזקי חצר משמע אבל ברשות פטור ואם עדיין עומד בדבריו א"כ לא פסק פדברי רבי דאם כר' אפי' ברשות חייב וכיון שכן היאך פסק פרבנן והא אמר שמואל הלכתא פרבי וקי"ל הלכתא כשמואל בדיני וכן הקשו התוס' בד"ה ושמואל אמר הלכתא פרבי והניחו אותה בצ"ע אבל רבינו סובר כמ"ש שחזור מדבריו ומפרש כר' זירא ולפיכך פסק בהכניס שורו לחצר וכו' דנקא בלא רשות דמשמע אבל ברשות פטור דהוא פרבי ונמ"ר נדוק: פרק ח' לח"מ בד"ה עד שיהיו לו בעלים בשעת הניזקו וכו' ואיני יודע למה דחק רש"י בכך דהדרשא משמע פדברי רבינו וכו' אלא שיהיו לו בעלים לחוד עכ"ל ואפשר לומר דגם רש"י ז"ל מודה דאם נגח ומכר קודם העמדת ב"ד דחייב ודוקא אם הפקרו ונכה בו אחר דפטור משום דבעינן בעל אחד וזה שני בעלים פיון שלקחו השני בלא דמים אבל אם מכרו פיון שבדו דמים שלו הו"ל פאילו של בעל אחד דהוא בעלים הראשונים פיון שתמורת השור בידו וכך נראה לו לרש"י ז"ל לפרש ממה שאמר הש"ס עד שתהא מיתה והעמדה בדין שוין פאחד ולא אמר עד שיהיו לו בעלים בשעת מיתה ובשעת העמדה בדין ועוד דמשמעו נגח ואחר כך הפקרו פטור הוא פשנכה בו אחר מיד דאי לא ליזיל וליתה כדהקשה הש"ס מעיקרא אבל רבינו ישיב על קושיא זו דאיירי פשנכה בו אחר לאחר העמדה בדין אבל בשעת העמדה בדין הנה הפקר וכיון שבשעת העמדה בדין הנה בלא בעלים פטור אע"פ שאח"כ הנה לו בעלים: פרק ט' הלכה ז הו שניהם רודפים וכו' אבל אם מת אחד מהן או אבד והנה א' מהן תם אע"פ שהן של איש א' פטור ע"כ גלע"ד והנה א' מהן תם דקאמר רבינו הוא שמת והמועד הוא העומד דאל"כ חייב לשלם חצי נזק ממ"נ וזה פשוט: הלכה ט' הו שני השורים רודפין וכו' לא היתה שם ראיה ברורה שזה הניזק אלא עדים מעידין שאחד משני אלו הניזק משלם המזיק כמו שאומר ע"כ דהיינו פיון שים פאן עדים לא דמי לטענון בחטין והודה בשעורין ולהכי משלם כמו שאומ' ועוד מטעמא אחרניא מצרכינן לעדים משום דאי ליכא עדים בהנה אחד תם וכו' היאך משלם כמו שאמר המזיק דגובה מן התם הרי הוא מודה בקנס והנה צ"ל פטור וכי תימא פיון דמוכרח להעמידה פשיש עדים משום דגובה מן התם כמ"ש א"כ מאי מקשה

בש"ס גימא תהוי תיובתא דרבה בר נתן וכו' הא פיון דאיירי בדאיפא עדים לא דמי
לטענו חטין והודה בשעורים כמ"ש לזה השיב הרב המגיד ז"ל דסוגין כמ"ד פלגא נזקא
ממונא וא"כ איירי מתניתין בדליפא עדים ולזה הקשה בש"ס גימא תיובתא דרבה בר
נתן וכו' אבל הטור ס"ל דגם בדאיפא עדים דומה לטענו חטין והודה בשעורין והשיג על
רבינו בסימן ת' וז"ל פתב הרמב"ם משלם מה שמזיק אומר ובנדאי פן הוא פדבריו אם
אין הגיזק מברר דבריו לומר ונדאי זה שהזיקני או אם אין לו עדים נוטל פדבריו המזיק
וכו' אבל יראה מדבריו שאף פשטוען הגיזק פריא אינו נוטל אלא פדבריו המזיק פשאין
לו עדים וזהו תימא שזהו טענו חטים והודה לו בשעורים ע"כ דפירוש פשאין לו עדים
הנז' פלומר שאין לו עדים שהמועד או הגדול הזיק אבל מ"מ מעידים שא' מאלו הזיקו
דבהא איירי רבינו וכן פירש מרן ב"י שם דהא דמצריך רבינו עדים הוא דוקא בשביל
לגבות פשאמר מזיק דאי לא הכי מודה בקנס ופטור ולא משום גם פי היכי דלא לידמי
לטענו חטים וכו' וכמ"ש דלית ליה האי סברא ולדידי קשה לי על תמיהא זו הרי מוכרח
לומר דרבינו ס"ל דאם איפא עדים לא דמי לטענו חטים וכו' שיהרי פתב למטה היו
הגיזוקין שנים וכו' לא היתה שם ראיה ברורה המזיק פטור למה זה דומה לטוען את
חברו חטים והודה לו בשעורים שהוא נשבע שבועת הסיק ופטור אף מדמי שעורים כמו
שיתבאר בהל' טוען ע"כ דמוכרח לומר דאיירי בדליפא עדים ומשום הכי פטור לגמרי
דדמי לטענו חטים דאי בדאיפא עדים קשה דבריו אדבריו שיהרי למעלה אמר בכינצא
בזה שמשלם המזיק כמו שאמר אלא ונדאי החילוק הוא בין איפאעדים לדליפא עדים
ודוק: לח"מ בד"ה היו שנים רודפים אחר אחד פתב הרב ב"י בח"מ סי' ת' דהו' חילוקא
וכו' וצ"ע ואנכי איש צעיר נלע"ד דלא קשה מדי דהא דקאמר דהו' חילוקא לא קאי
אדבריו רבינו אלא קאי אדבריו הטור שס"ל דגם בדאיפא עדים אמרינו דדמי לטענו חטין
והודה לו בשעורים וסוגין ס"ל פהלקתא דפלגא נזקא קנסא ואמר דהו' חילוקא פשעדים
מעידים שאחד מהם נגחו דאם לא פן הנה ליה למתני אם היו של איש אחד חייבים ומה
שכתבו אח"כ וכו' הם דברי הרמב"ם לאו לענין דיפריש למתני' כו' אלא לענין דינא קאמ'
דכו' הם דברי הרמב"ם אבל לדעת הרמב"ם דס"ל דאם איפא עדים לא דמי לטענו חטים
וכו' פיון דמצינו שהקשה בש"ס גימא תהוי תיובתא דרבה בר נתן מוכרח לומר דס"ל
לש"ס דמתני' איירי בדליפא עדים וא"כ מוכרח לומר דסוגין ס"ל דפלגא נזקא ממונא
דאל"כ היאך משלם כמו שאמר המזיק הרי הוא מודה בקנס כמ"ש הרב המגיד וא"כ
רישא דאם היו שניהם של איש אחד חייב ג"כ איירי אף בדליפא עדים וכיון שפן לא
תקשה אמאי לא משנה הש"ס דמתניתין איירי בדאיפא עדים פיון דרישא איירי גם בלא
עדים סיפא נמי דומיא דרישא בלא עדים ודוק: פירק י' לח"מ בד"ה הנכנס לחצר ב"ה
וכו' ע"כ יש לתמוה על הרא"ש ז"ל בפסקיו וכו' ולא הזכיר שאמר אין דהמחלוקת הוא
כפי' של אין ע"כ ולי ההדיוט נראה דליפא שום תימא פיון דאי שכיח פש"י דקום אדונכתו
משמע ובלא שכיח עול תא משמע וכמ"ש התוספות והמחלוקת בשכיח ולא שכיח דרבנן
מדמי ליה לשכיח ואחרים מדמי ליה ללא שכיח א"כ עיקר המחלוקת אי שכיח ולא שכיח
חשביון ליה פשכיח או בלא שכיח דרבנן חשיב ליה פשכיח ואחרים פלא שכיח להכי
הרא"ש ז"ל תפס עיקר המחלוקת דהוא דשכיח ולא שכיח פיון דהא דאמר ליה אין לית
ביה מחלוקת אי קום בדונכתו או תא משמע דלכ"ע מפרשינו ליה בתר הגדון שהוא אלא

שְׁהַמְחִלֵּן הִיא אִי חֲשָׁבִינָן שְׂכִיחַ וְלֹא שְׂכִיחַ בְּשָׂכִיחַ וּמְפָרְשִׁינָן לִיהַּ כְּדִין שְׂכִיחַ אוֹ
חֲשָׁבִינָן לִיהַּ בְּלֹא שְׂכִיחַ וּמְפָרְשִׁינָן לִיהַּ כְּדִין לֹא שְׂכִיחַ וּבִשְׂ"ס הֵוָה יָכוֹל לֹמַר דְּפִלְגִי
בְּשָׂכִיחַ וְלֹא שְׂכִיחַ דְּנֻקָּא וְלֹא הִנֵּה צָרִיף לֹמַר בְּדֹאמֶר לֹא אִין פִּינָן שְׁהוּא עֵיקַר הַמְחִלֵּן הִיא
כַּמִּשְׁ"ש אֶלְא מְשׁוּם דְּהַבְרִינִי דְּמִינִי סִינְעֵתָא מְנָה קְאָמֶר אַף עַל פִּי שְׁנַכְנַס בְּרִשׁוֹת דְּהוּא
כְּדֹאמֶר לֹא אִין וְכַמִּשְׁ"ש הוּא וְ"ל לְמַעְלָה: בַּא"ד וְנִרְאָה לִינִישׁב דַּעַת הַטּוֹר וְ"ל דַּס"ל וְכוּ'
וְלִכְּהָ קְאָמֶר דְּמְשׁוּם אִין הָוֵי טַעְמָא דַּת"ק דַּא' דְּבַעַל הַבַּיִת פְּטוֹר מְשׁוּם דְּאִין עֲמוּד בְּמִקּוּמָהּ
ע"כ אִין לְדַקְדָּק עַל זֶה פִּינָן דְּלִפִּי זֶה דְּפִי' אִין אִינוּ מְשַׁתְּנָה לְפִי הַנְּדוּנִים אֶלְא כְּפִירוּשׁוֹ
מְחִלֵּן הִיא אִין עוֹל תָּא מְשַׁמַּע אִי קוּם אֲדֹנְכֵתָהּ מְשַׁמַּע א"כ לְמָה הִנְצֵרָהּ לֹמַר בִּשְׂ"ס לֹא
צָרִיכָא דְּשָׂכִיחַ וְלֹא שְׂכִיחַ וְהִלָּא אִין עֵיקַר הַמְחִלֵּן הִיא בְּשָׂכִיחַ דְּעֵיקַר הַמְחִלֵּן הִיא בְּדֹאמֶרִי
לֹא אִין מְאִי פְּירוּשׁוֹ וַאֲ"כ הִנֵּה לֹא לְשׂ"ס כְּפֹה לֹא צָרִיכָא דְּאָמֶר לֹא אִין מֶר סָבֵר עוֹל תָּא
מְשַׁמַּע וּמֶר סָבֵר קוּם אֲדֹנְכֵתָהּ מְשַׁמַּע דְּלִכְפָּא שׁוּם רְבוּתָא לְשׁוּם אֶחָד מְנִיָּהוּ בְּשָׂכִיחַ וְלֹא
שְׂכִיחַ מְשׁוּם דְּאִי לְרַבְּנָן דַּס"ל קוּם אֲדֹנְכֵתָהּ מְשַׁמַּע א"כ הִרְבוּתָא הִיא אַף בְּלֹא שְׂכִיחַ כְּלָל
וְאִי לְאַחֲרִים דְּסָבְרֵי עוֹל תָּא מְשַׁמַּע הִרְבוּתָא הִיא בְּשָׂכִיחַ דְּכַוְנָתוֹ הִיא דְּשׂ"ס אַגַּב אֹרְחֵיהּ
רְצָה לְהַשְׁמִיעֵנוּ דְּשָׂכִיחַ וְלֹא שְׂכִיחַ הוּא כְּלָל שְׂכִיחַ אֲלִיבָא דְּכ"ע מְשׁוּם דְּלֹא יִדְעִינוּ מַה
דִּינוּ אִי כְּשָׂכִיחַ אוֹ כְּלֹא שְׂכִיחַ וְהַמְחִלֵּן הִיא בְּדֹאמֶר לֹא אִין וְכוּ' אֶלְא דִּישׁ לְדַקְדָּק עַל זֶה
דְּלֹא הֵוָה לִיהַּ לְשׂ"ס לְאֲשַׁמוּעֵינוּ דְּבַר שְׂיָכוֹל לְבֹא לִידֵי טַעוֹת מְמַנּוּ וְיִכְוִלְגִי לֹמַר דְּלֹא
אָמְרוּ אַחֲרִים אִין עוֹל תָּא מְשַׁמַּע אֶלְא בְּשָׂכִיחַ וְלֹא שְׂכִיחַ שְׁהוּא כְּלֹא שְׂכִיחַ לְגַמְרֵי אֶבֶל
בְּשָׂכִיחַ אִין קוּם בְּדֹנְכֵתָהּ מְשַׁמַּע וְהִנֵּה לִיהַּ לְשׂ"ס לְאֲשַׁמוּעֵינוּ מְעֵיקְרָא דְּהַמְחִלֵּן הִיא כְּדֹאמֶר
לֹא אִין וְאֶחָד"כ יִשְׁמִיעֵנוּ דְּשָׂכִיחַ וְלֹא שְׂכִיחַ כְּלֹא שְׂכִיחַ לְגַמְרֵי: בַּא"ד וְאֶפְשֵׁר שְׁהוּא מְפָרְשׁ
דְּמ"ש בְּגַמְ"ל דְּשָׂכִיחַ וְלֹא שְׂכִיחַ ה"ק בְּבִרְיָתָא בְּכָל גְּוֹנָא אִינְרֵי בֵּין שְׂכִיחַ בֵּין לֹא שְׂכִיחַ
וְכוּ' הַדִּין שְׁנֵה עַכ"ל וְק"ל דְּמִלְבַּד שְׁאִין זֶה מְשַׁמַּע לֹא צָרִיכָא דְּשָׂכִיחַ וְלֹא שְׂכִיחַ שְׁלֹא
מְצִינוּ כְּמוֹ זֶה בְּכָל מְקוֹם דְּהִגֵּי' בְּגַבְרָא דְּשָׂכִיחַ וְכוּ' דְּמ"ש בְּגַבְרָא הוּא לְאוֹרִינָן דְּאִינְרֵי
בְּגַבְרָא דְּשָׂכִיחַ וְלֹא שְׂכִיחַ עֲדִינָן הַקְּוִשָׁא עַל רַבִּינוּ בְּמִקּוּמָהּ עוֹמְדָת דְּלְמָה לֹא חִילַק רַבִּינוּ
בֵּין שְׂכִיחַ לְלֹא שְׂכִיחַ אַע"ג דְּהַמְחִלֵּן הִיא אִינְרֵי בְּפִירוּשׁ שֶׁל אִין מַהוּ מ"מ הַדִּין זֶה אֶמַת
דְּאִי שְׂכִיחַ בְּמַתָּא וְלֹא אָמֶר לֹא אִין פְּטוֹר בַּע"ה אֲלִיבָא דְּכ"ע וְאִי לֹא שְׂכִיחַ בְּמַתָּא וְלֹא
אָמֶר לֹא אִין חֲזִיב בַּע"ה אֲלִיבָא דְּכ"ע כְּמוֹ שְׁאָמֶר הַשׂ"ס מְעֵיקְרָא אִי דְּשָׂכִיחַ וְכוּ' וְהִנֵּה לֹא
לְרַבִּינוּ לְחִלְקֵי ג"כ וְלֹא לְסַתְּוֹם וְדוּק: מַגִּיד מְשַׁנָּה בַּד"ה אִין הַבְּעָלִים מְשַׁלְּמִין אֶת הַכֹּפֶר
וְכוּ' וְאוּלַי שְׂרַבִּינוּ מְפָרְשָׁה בְּפָנִים אַחֲרִים עַכ"ל וְלִפִּי עַד"ן דְּהִגֵּי' שֶׁל רַבִּינוּ כְּפֹה הִיא לֹא
נִצְרָכָה בְּקָרִי אֲבָבָא וְאָמֶר לֵהוּ אִין וְכוּ' וְדַעַת רַבִּינוּ וְ"ל שְׁבָא הַמְתַּרְץ לֹמַר שְׁצָרִיף
לְקִרוֹת לֹא אֲבָבָא דְּהִינּוּ דַּע"ג דְּלֹא שְׂכִיחַ אִין לֹא רִשׁוֹת לְהַפְּנִס שְׁלֹא מְדַעַתוֹ עַד שְׁשָׂאֵל
רִשׁוֹת מְמַנּוּ שְׁמַתְחֵלָה צָרִיף לְקִרוֹתוֹ וְלֹא לִיפְנִס בְּלֹא רִשׁוֹתוֹ וְלֹא כְּמוֹ שְׁסוּבֵר הַמְּקַשָּׁה
מְעֵיקְרָא דְּסָבְרָא הִיא שְׁצָרִיף לִיטּוֹל רִשׁוֹת מְמַנּוּ וְכֹה מְשַׁמַּע מְדַבְּרֵי הַבְּרִיָּתָא דְּקַתְּנֵי
סְתָמָא פּוֹעֵל שְׁנַכְנַס וְכוּ' מְשַׁמַּע בֵּין שְׂכִיחַ בֵּין לֹא שְׂכִיחַ וְקַתְּנֵי אַע"פ שְׁנַכְנַס בְּרִשׁוֹת פְּטוֹר
דְּמְשַׁמַּע דָּאִם בְּלֹא רִשׁוֹת וְדַאִי הוּא דְּפְטוֹר וְטַעְמָא מְשׁוּם שְׁלֹא יָכוֹל לִיפְנִס בְּלֹא רִשׁוֹתוֹ
בְּכָל גְּוֹנָא וְהַמְחִלֵּן הִיא דְּקָרָא לֹא שְׁעָשָׂה כְּדִין וְלֹא אָמֶר לֹא בְּפִירוּשׁ לִיפְנִס אֶלְא אָמֶר
לֹא הֵן מֶר סָבֵר אִין עוֹל תָּא מְשַׁמַּע וּמ"ס קוּם אֲדֹנְכֵתָהּ מְשַׁמַּע דְּהִינּוּ עַד שְׁאֲדַבֵּר עִמָּהּ וְכֹה
דִּינֵי דְּבָרֵי רַבִּינוּ שְׁפַתְבַּ שְׁהִרֵי אִין לֹא רִשׁוֹת לִיפְנִס לְרִשׁוֹתוֹ שֶׁל זֶה שְׁלֹא מְדַעַתוֹ וְדוּק:
פְּרָק י"א מַגִּיד מְשַׁנָּה בַּד"ה הַמִּית מִי שְׁחָצִיו עֶבֶד וְחָצִיו בֶּן חוֹרִין אֶבֶל בְּעֶבֶד וְדַאִי צ"ע

ע"כ וְאֵי הַדְּיוּט נִלְע"ד דְּלֵא קָשָׁה אֲדַבְּרִי רַבֵּינוּ דֹּאע"ג שְׁכַתְּב דְּמַעְנֹכְב גֵּט שְׁחָרוּר אֵין לֹו קִנְס ס"ל שְׁפַרְיִיתָא זֹו הִיא אֲתִיָּא גַם לְפִי מְשֻׁנָּה אַחְרוּנָה וְלֹא מְפָקִינוּ לָהּ לְבַר מֵהִלְכְּתָא מְשׁוּם דֹּאע"ג דְּקִי"ל דְּכֹוּפִין אֵת רַבּוּ לְשְׁחָרוּרֹו סוּף סוּף כָּל זְמַן שְׁלֵא שְׁחָרוּרֹו עֲדִינוּ עֲבָד הוּא וְלֵהֲכִי נֹוּתַן חֲצִי קִנְס לְרַבּוּ וְאֵינוּ דֹוּמָה לְמִי שֶׁהוּא מְשׁוּחָרֵר אֲלֵא דְּמַעְנֹכְב גֵּט שְׁחָרוּר שֶׁהוּא הָרִי אֵין לֹו אָדוֹן וּבִש"ס פְּשָׁאֲמָרוּ לֹא כְּמְשֻׁנָּה אַחְרוּנָה דְּחוּיָא בְּעֵלְמָא הִיא לְפִי דְּעֵתוּ שְׁל הַפְּשֻׁטָן שְׁרָצָה לְדַמּוּתָם אֲהַדְּדִי וְלִפְשׁוּט דְּיִשְׁקִנְס לְמַעְנֹכְב גֵּט שְׁחָרוּר לֵהֲכִי דְּחִי לִיהִ דְּלֵא תְּפֻשׁוּט מִיָּנָה דְּיִשׁ קִנְס לְגֵט שְׁחָרוּר דְּאֵימָא בְּרִיִּיתָא זֹו לְפִי מְשֻׁנָּה רֵאשׁוּנָה אֲבָל הֵיָה צָרִיף לֵהֲשִׁיב לֹו דְּלֵא תְּפֻשׁוּט מִיָּנָה דְּיִשׁ קִנְס לְמַעְנֹכְב גֵּט שְׁחָרוּר דֵּהִיא שְׁאֵי שְׁעֲדִינוּ עֲבָד הוּא וְלֵהֲכִי נֹוּתַן קִנְס אֲבָל מְעֹכְב גֵּט שְׁחָרוּר אֵימָא דְּאֵין לֹו קִנְס אֲלֵא דְּדְּחִי לִיהִ לְפִי דְּעֵתוּ כַּמ"ש וְדוּק: מַגִּיד מְשֻׁנָּה שׁוּר תָּם שֶׁהֵמִית וְהִזִּיק וְכו' וְאֲפֹשֶׁר לְפָרֵשׁ הַסִּגְיָא וְכו' לֹא חֲיִיִּשְׁיָנוּ לְעֵינוּי דֵינוּ שְׁל שׁוּר ע"כ הֵנָּה הַקְּוִשְׁיוֹת עַל זֶה מְבֹאָרִים לְכָל אַחַת לְדַעַת רַבֵּינוּ שֶׁהַשׁוּר הוּא שְׁפַרְח דְּמָה מִקְּשָׁה הַש"ס הִכִּי דְּיִנְנוּ בְּלֵא בְּעֵלִים וְהָא בְּעֵלִים קִיָּיִמִי הֵכָא עוֹד שְׁנִית לְדַבְּרִי ה"ה שְׁפַרְשׁ שְׁאֵין חוֹשְׁשִׁין לְעֵינוּי דֵינוּ שְׁל שׁוּר לְמֵאֵי מִקְּשָׁה הַש"ס אֵי הִכִּי נְדִינְיָה דֵינוּ נְפֻשׁוֹת בְּרִישָׁא שְׁאֵין אָנוּ חוֹשְׁשִׁין לְעֵינוּי דֵינוּ שְׁל שׁוּר אֲבָל לְקוֹשְׁיָא זֹו יִשׁ לֵהֲשִׁיב דְּסִבִּירָא לִיהִ לְהַש"ס דְּכָל כְּמָה דְּמַצִּינוּ דְּלֵא לְעֵנוּי דֵינוּ שְׁל שׁוּר לֹא מְעַנְיָנוּ דֵינוּ וְהֵכָא פִינוּ דְּמַצִּינוּ דְּנְדִינְיָה דֵינוּ מְמוֹנוֹת בְּרִישָׁא וְלֹא לְעֵנוּי דֵינוּ שְׁל שׁוּר עֲבָדִינוּ הִכִּי וְלֵהֲכִי הַקְּשָׁה נְדִינְיָה דֵינוּ מְמוֹנוֹת בְּרִישָׁא אֲבָל אַה"נ אִם לֹא מַצִּינוּ לְדִינְיָה דֵינוּ מְמוֹנוֹת בְּרִישָׁא וְדֵאֵי דְּלֵא חֲיִיִּשְׁיָנוּ לְעֵנוּי דֵינוּ שְׁל שׁוּר אֲבָל אֵי קְשִׁיָא הֵאֵי קְשִׁיָא לְאַחַר שְׁתַּיְרִץ זֹאת אוֹמְרֵת דְּדֵיָא עֲלִיָּה דְּמָרָא הוּא א"כ הָרִי אֵי אֲפֹשֶׁר לְדִינְיָה דֵינוּ מְמוֹנוֹת בְּרִישָׁא וְכִינוּ הֵיָה לֹו לְהַקְּשׁוֹת נְדִינְיָה דֵינוּ נְפֻשׁוֹת בְּרִישָׁא וּבֵאוּתָהּ שְׁעָה אֵין לְבַעֲלִיו רְשׁוֹת בּוּ וְכִמוּ שֶׁהַקְּשָׁה הָרֵאָב"ד ז"ל וְאֲפֹשֶׁר לְתַרְץ עַל זֶה ג"כ שְׁסוּבֵר רַבֵּינוּ ז"ל דְּמָה שְׁאָנוּ אוֹמְרִים שְׁכִינוּ שְׁדָנוּ אוֹתוֹ דֵינוּ נְפֻשׁוֹת אֵין לֹו בְּעֵלִים הוּא לְעֵנָן שְׁלֵא לְשַׁלֵּם בְּעֵלִיו מִבֵּיתוֹ בְּשִׁבְלֹו וְאָנוּ אוֹמְרִין שְׁמִשְׁהֵין אוֹתוֹ לְחֲרוֹשׁ וּמְשַׁתַּל מִמְּנוּ מ"נ דָּאִם אָנוּ אוֹמְרִים שְׁזֹאת הַחֲרִישָׁה הִיא שְׁל בְּעֵלִים פִינוּ שְׁלֵא מֵת עֲדִינוּ נְקָרָא שְׁלֹו וְהוּא לֹא הַפְּקִירוּ כְּשִׁנְגַמֵר דֵינוּ שְׁיֹודַע שְׁמִשְׁהֵין אוֹתוֹ א"כ צָרִיף לְשַׁלֵּם אוֹתָהּ פְּדִין מוֹעֵד שְׁמִשְׁלֵם מְשֻׁלֹו וְאִם אָנוּ אוֹמְרִים שְׁאֵינוּ שְׁלֹו שְׁאֵינוּ בְּעֵלִיו מִקְרִי פִינוּ שְׁנַגְמֵר דֵינוּ הָוִי כְּאֵלוּ מֵת א"כ צָרִיף שְׁיִזְכָּה בְּהַנְּיֹוזֵק לְהַשְׁתַּלֵּם מִמְּנָה קוֹדֵם כָּל אֲדָם אֲבָל תָּם שֶׁהֵמִית וְהִזִּיק אִם אָנוּ אוֹמְרִים שְׁמִשְׁהֵין אוֹתוֹ בְּשִׁבִיל הַחֲרִישָׁה אֲפֹשֶׁר שְׁדָמִי הַחֲרִישָׁה הַדִּין נֹוּתַן שֶׁהִיא לְבְּעֵלִים פִינוּ שְׁלֵא מֵת נְקָרָא בְּעֵלִיו עֲדִינוּ כְּנ"ל וְאִם אָנוּ אוֹמְרִים דְּהַרְדֵּיָא עֲלִיָּה דְּמָרָה הִיא נְמַצָּא שְׁעַל הַתָּם מְשַׁלֵּם מֵהַעֲלִיָּה לֵהֲכִי כְּשֶׁתַּיְרִץ וְאֵת אוֹמְרֵת רְדֵיָא עֲלִיָּה דְּמָרָה לֹא הַקְּשָׁה לֹו נְדִינְיָה דֵינוּ נְפֻשׁוֹת בְּרִישָׁא וְדוּק: הַלְכָה י' שׁוּר שְׁלֵא נְגַמֵר דֵינוּ וְכו' לְפִי שְׁאֵין גּוֹמְרִין דֵינוּ שְׁל שׁוּר אֲלֵא בְּפִנֵי הַשׁוּר כְּדִין הָאֲדָם ע"כ נִלְע"ד שְׁדַעַתוּ שְׁל רַבֵּינוּ שְׁשׁוּה דִין הַשׁוּר לְדִין הָאֲדָם לְגַמְרֵי אַף בְּדָבָר שְׁל דֵינוּ מְמוֹנוֹת כְּגוֹן שְׁפֵאִים לְחִיִּיב אֵת בְּעֵלִיו מְמוֹן פִינוּ שְׁאֵין הַשׁוּר עוֹמֵד אֵין דְּנִין דִין זֶה דְּחֻשְׁבִּינוּ כְּאֵלוּ אֵין בְּעֵלִים עוֹמְדִין וְאֵע"פ שְׁדִין זֶה שְׁדִין לְשׁוּר לֹאוּ בְּשִׁבִיל הַשׁוּר אֲלֵא בְּשִׁבִיל בְּעֵלִיו סוּף סוּף פִינוּ שְׁהֵדִין הוּא בְּשִׁבִיל לְקַבֵּל עֲדוּתוֹ שְׁל שׁוּר כִּיצַד הִזִּיק וְכִינְצָא הָרִי הוּא כְּאֵלוּ בְּשִׁבִיל הַשׁוּר שְׁכָף נְרָאָה מְלִשׁוֹנוּ שְׁאֵין גּוֹמְרִין דֵינוּ שְׁל שׁוּר אֲלֵא בְּפִנֵי הַשׁוּר כְּדִין הָאֲדָם מְשַׁמַּע שְׁנַעֲשָׂה דִין הַשׁוּר כְּמוֹ הָאֲדָם לְגַמְרֵי וּמַעַתָּה מָה שֶׁהַשִּׁיג הָרֵאָב"ד עַל רַבֵּינוּ בְּסִמּוּף ז"ל וְעוֹד

דאָמרינגן בגמ' דקבול סהדי וברח ומה לנו אם ברח השור או לא ברח ע"כ לפי מ"ש ליפא
קונשיא על רבינו משום שהוא סובר שדין השור פדין האדם לגמרי כמ"ש וכיון שפירח
הרי פאלו אין פאן בעלים ודוק: הלכה זו כ"מ שור תם שהזיק ולא שמשוהין אותו לרדניא
אחר שנגמר דינו ע"כ נלע"ד דלפי זה אין פירוש הקונשיא דהקשו בש"ס אי הכי תם
נדייגיה דיני ממונות ברישא ונשתלם מרדניא ונהדר נדייגיה דיני נפשות דהיינו נדייגיה
דיני ממונות ברישא ומשוהין אותו לחרוש כדי להשתלם ממנו פיון דליפא עינוי דינו
ונהדר נדייגיה דיני נפשות דא"כ יש להקשות למה לא הקשו קונשיא זו עד הכא דמשמע
דעל התירוץ דקאמר יצאה לו קונשיא זו והלא בלאו הכי יש להקשות פיון דליפא עינוי
הדין דשור למה אין דנין אותו דיני ממונות ברישא ומשוהין אותו אלא דפירוש הקונשיא
היא נדייגיה דיני ממונות ברישא ונשתלם מרדניא הוא כפירוש התירוץ מרדניא דהוא
דהיינו מה שהשביח כמו שפירש הוא ו"ל ואין משוהין אותו אפילו במקום שאין מענין
את דינו של שור דס"ל לש"ס שאם פאנו לדון דין זה צריף לדון הדין שני תכף ואפ"ן
במקום שאין עינוי הדין ומה שלא הוקשה לו קונשיא זו עד הכא משום דקס"ד דש"ס
שאין בשביל כדי להשתלם מרדניא דביני ביני אם הנה דייגנו ליה ג"כ דיני ממונות אבל
כשאמרו אח"כ דהוא כשפירח ואם לא ברח היו דנין אותו דיני ממונות והקשו סוף סוף
מהיכא משתלם וחדש לו מרדניא והיינו דבשביל האי רדניא דביני ביני דייגנו ליה דיני
ממונות דחייש למיעוטא להכי הקשה לו אי הכי תם נמי וכו' אלא דמלשון הש"ס דקאמר
נדייגיה דיני ממונות ברישא ונשתלם מרדניא ונהדר נדייגיה דיני נפשות משמע קצת
שמשוהין אותו לחרוש ונהדר נדייגיה דיני נפשות ולפ"ן זה קשה קשה פנ"ל ודוק: פ"ק
י"ב הראב"ד שהרי שניהם וכו' שיחזור לדלות מבורו עכ"ל לא ידעתי מאי מקשה על
דברי רבינו מדברי רב ורבינו פסק כרבי יוחנן ואם פנונתו היא שהשיג על רבינו שמפירש
בכדי שאמר הש"ס שהוא ידיעה ממש מדברי רב שהוא ראשון שזכר בש"ס דמשמע
שעוד מנהגו שיחזור לדלות מבורו עד כדי שידע הראשון דהיינו וגם ר' יוחנן שאמר
בכדי שידיעוהו הוא ג"כ שיעור דלא אמר עד כדי שידיעוהו ג"כ זה אינו דאפי' אם
נאמר שדברי רב פ"ק הם מ"מ פיון ששמואל בא לפלוג עליו על שאמר שיעור מנהגו
שיחזור לדלות מבורו אע"ג דלא ידע ואמר בכדי שידיעוהו משמע שפנונת שמואל היא
דלא סגי שיעורין אלא כדי שידיעוהו דהיינו עד שידע ממש דרבי יוחנן הוסיף דלא סגי
עד שידיעוהו אלא גם כן בכדי שישפיר פועלים ורבינו פסק כר' יוחנן: פ"ק י"ד מגיד
משנה בד"ה אש שעבר' והזיקה את האדם וכו' ואני תמיה אחר שהוא ו"ל שהוא פוסק
כר"י איף לא חלק בטמון כמו שחילקה שם הסוגיא דלא משפחת לר"י טמון אלא
כשנפלה גדר שלא מחמת דליקה הנה לו לגדור ולא גדרו ע"כ ולעד"ן דלא קשה מדי
שפירח רבינו דלא אמרינו טמון דפטר ר"ח הוא כגון שנפלה דליקה וכו' אלא מעיקרא
שהיה סובר אשו משום חציו דוקא אבל כשאמר אח"כ אלא למאן דאית ליה משום חציו
אית ליה משום ממונו ג"כ הדר דיניה דטמון דפטר ר"ח הוא כפשיטתא פיון דאית ביה
משום ממונו נמי עבדינו ליה דין ממונו בין לפטור בין לחיוב והא דאמר בש"ס וכגון
שהנה לו לגודרה ולא גדרה וכו' אינו רוצה לומר דבהכי איירי ג"כ טמון דפטר רחמנא
אלא פנונתו לומר היכי דמי דליפא לחיוביה משום חציו ואיפא לחיוביה משום ממונו
הוא כגון שהנה לו לגודרה וכו' שאע"ג דכלו לו חציו מחייבין ליה משום ממונו דהוא

שורו ולא טפח באפיה ודוק: הלכות גניבה פָּרַק ב' הִלְכָה ז' הקדישו הבָּעָלִים וכו' אע"ג דרבינו פסק כר"י דאמר דאין אדם יכול להקדיש דָּבָר שאינו ברשותו ובגמ' אמרו דההיא דאמרי' גבי פָּרַם רבְּעֵי דהצנועים מניחים את המעות ואמרים כל הנלקט מזה מחולל על מעות אלו הוי דלא כר"י שְׁהָרִי הם מקדישים דָּבָר שאינו ברשותם שְׁהָרִי כָּבָר לקטו אותם אחרים ומצינו דרבינו ז"ל כָּבָר בהל' מעשר שְׁנֵי ונטע רבְּעֵי פסק להווא דצנועים ג"כ וְהָרִי הם תרתי דסתֵרן יש לומר דרבינו ז"ל סובר דר"י סבירא ליה דההיא סתמא דתנן אין הגנב אחר הגנב משלם תשלומי כָּפָל דהוא משום שאינו ברשותו כמ"ש בש"ס התם וההוא סתמא דצנועי' וכו' לא פליגי אהדדי משום דלא דמי הקדש לחלול ולא אמרינן שפמו שיכול לחלל מה שביד חבירו כִּי יכול להקדיש ומצינו דאע"ג שאין יכול להקדיש פירות של חבירו יכול להקדיש של חבירו כדמשמע בריש האשֵׁה רבָּה דף פ"ח וכו' מצינו דיכול לחלל מעשר של חבירו כדאמרינן בפ' האיש מקדש דף נ"ה אין לוקחין בהמה טמאה ועבדים וכו' וכמה מקומות בש"ס דמקשו מנייהו התוס' שם ואע"ג שתיקרו אה"כ נראה לו לרבינו ז"ל דכולהו שנויי דחיקי ומה גם דדבר תימה הוא דהיכי מדמה הקדש כָּלִל לחלול דלמה לא יוכל לחלל נטע רבְּעֵי ומעשר שְׁנֵי של חבירו שלא מדעתו פנין דזכות הוא דזכין לאדם שלא בפניו שקונשיא זו הניחו אותה התוס' שם בתימה ולא מצאו לה תירוץ וההיא סוגיא דפ' מרובה דמדמי להו להדדי הוא אליבא דר"ל דאמר פגון דהקדישוהו בעלים ביד גנב דסובר דיכול להקדיש דָּבָר שאינו ברשותו דמדמי לההיא דצנועים ועל שיטה זו הקשה בש"ס התם על דברי ר"י דאמר שאין אדם יכול להקדיש דָּבָר שאינו ברשותו מההיא דצנועים ולבסוף העלה דפליגי סתמי אהדדי אָבֵל רבינו ס"ל דלא פליגי מפח הקושיות הנ"ל דלא פהאי סוגיא ולהכי פסק לתרנוייהו ודוק: פָּרַק ג' מגיד משנה בד"ה פיצד זרק חץ בשפת ואבדו שם דמשמע דוקא אבדו וכו' ודבר רחוק הוא ודעת רש"י ז"ל פדעת רבינו ועיקר עכ"ל משמע דסובר רבינו אפי' הנה הנהר רחוק מרשות הבעלים חייב אָבֵל אינו נראה כִּי מדברי רבינו שכתב ואבדו שם דמשמע דלא פטר כי אם אבדו שם לאלתר אה"כ ראיתי שכתב מרן בלשון זה של רבינו בסי' שנ"א וכתב עליו ההגה אָבֵל אם אבדו אחר כִּי חייב דדייק כמ"ש ודוק: הִלְכָה ו' מש"ל בד"ה עפה שליח לשחוט ושחט לו השליח בשבת וכו' וראיה לזה ממ"ש רבינו בפ"ז מהל' מעילה וכו' והראב"ד ז"ל שבחו שם בטעם זה ע"כ נלע"ד דלא דמי דבמעילה שאני שיש שני מינים קדשי בְּדָק הבית ובשר קדשי קדשים ומצינו שיש שליח לדבר עברה במעילה ודאי דלא איירי כי אם במין שלא יש איסור אחר לבד ממעילה דהוא קדשי בְּדָק הבית ולא כבשר עולה שיש בו איסור אחר אָבֵל בטביחה פנין סמכינן שיש שליח בה פמו שדרשו וטבחו דומיא או מקרו דמשמע דטביחה יש בה לדבר עברה לא מסתבר לאפלוגי בה דאיירי ביום שמוטר טביחה איירי קרא פנין דשם טביחה קאמר קרא דיש בה שליח ודוק: הִלְכָה ח' מש"ל מי שהודה בקנס ואח"כ באו עדים וכו' העולה מהמקונן וכו' ובמלתא דאפי' הודה חייב ע"פ עדים לא נסתפקו וכדאמרינן אליבא דר"א בר"ש לא תבְּעֵי לָךְ ע"כ נלע"ד דסוגיא זו אינה לדעת רבא דאמר במרובה קפחתינהו לסבי וכו' אלא דס"ל דיש חילוק בין הודאה דטביחה להודאה דחצי נזק והפיל שן עבדו דהתם אע"ג דלא חייב עצמו בפעם הודאתו פוטרתו אפילו באו אח"כ עדים דהכא שאני שאמר מעיקרא לא גנבתי ובאו עדים שגנב נמצא שלא הודה שטבח ומכר אלא מתמת שָׂבֵאו

עדים שחושש שמה יבאו עדים גם על הטביחה ומכירה כמו שפאו עדים על המכירה דקה מעיקרא פשאמר לא גנבתי הנה ליה פאלו אמר לא טבחתי ולא מכרתי וא"כ עכשיו שהודיה שטבח ומכר הוא מחמת העדים ואין הודאתו מקרי הודאה אבל בהודאת חצי נזק ומפיל שן עבדו דהודאתו לאו מחמת עדים כי אם מעצמו הודאתו הודאה אע"פ שלא חייב עצמו בכלום ומה שאמר רב המנונא שהרי חייב עצמו בקרן לאו דוקא היינו טעמא דפטור אלא משום החילוקא השנית נקט לה דקאמר אבל אמר לא גנבתי ובאו עדים שגנב וחסר ואמר טבחתי ומכרתי ובאו עדים שטבח ומכר חייב שיהי פטר עצמו מכלום להכי נקט שהרי חייב עצמו וכו' ובהכי אתי ניקא דלא נימא דרב המנונא פליג על רב הונא שהוא רבו של רבו דהנצרה לתרץ על איתבייה וכו' שאני ר"ג דלא בפני ב"ד דאי לא תימא הכי אדמפליג רבי יוחנן אבל אמר לא גנב ובאו עדים שגנב וחסר ואמר טבחתי ומכרתי וכו' שהרי פטר עצמו מכלום ליתני אבל בדבר שלא חייב עצמו מכלום פגון הודאת חצי נזק וכיוצא בו חייב אלא ודאי בהא דוקא שפפר מעיקרא ולא הודיה בטביחה ומכירה עד שפאו עדים כנ"ל אבל בדבר שלא היתה פפירה מעיקרא עד שפאו העדים פגון חצי נזק אע"ג שלא חייב עצמו מכלום פטור אע"ג שפאו עדים אח"כ כנ"ל וזאת היא סברתו של רבינו דבכאן פסק רב המנונא ובפרק ט' מהלכות שביעית עית פסק דמשביע עדי קנס פטורין משבויע' העדו' שהוא מחלק כמו שחלקנו ובסוגיא דשבועות כנ"ל: פרק ה' כ"מ בד"ה משפן הגניבה וכו' וטעמ' דמלת' משום דאית לן למימר דמשפון לזכרון דברים נקטיה ע"כ פי' ואעפ"כ כל סמך ש'לו הוא על המשפון דאנן סהדי שלא הלנה לו עד שהביא לו המשפון נמצא שכל סמך ש'לו הוא על המשפון אע"פ שלא לקחו פי' אם לזכרון דברים וכמו שהשלים דבריו ועיין בלח"מ בד"ה משפן הגניבה וכו' דל"ק עוד ודוק: פרק ט' מגיד משנה הבא במחמת בין ביום בין בלילה אין לו דמים ואפשר שהוא סובר שהברייתא לא באה למעט וכו' וצ"ע ולא ידעתי מה יענה הראב"ד בדרשא של הברייתא שהביאו בש"ס ראשונה שדריש הסמוכות אין לו דמים אם זרחה דמשמע שאף על פי שזרחה השמש שהוא ביום אין לו דמים שהוא דבריו רבינו: הלכה י' וכן אם הקיפוהו בנ"י אדם או עדים וכו' פתב על זה הראב"ד יראה לי ע"ד התרגום וכו' ולא ידעתי מהו עכ"ל נלע"ד דכוננת הראב"ד היא פיון דרבינו קתני להא דהקיפוהו בנ"י אדם סמוך להא דמצאו יוצא מן המחמת דהוא משום דאינו רודף ג"כ היינו טעמא פיון דהקיפוהו בנ"י אדם ודאי לא יהרוג ואינו רודף ומשום הכי אינו נהרג א"כ מה זה דקתני אח"כ או עדים דאם פי' דמשום פיון שראהו עדים תו לא יהרוג היינו דאם הקיפוהו בנ"י אדם דקתני בתחלה אם לא שצאמר דטעמא אחרת אית ביה וע"ז קאמר יראה לי ע"ד התרגום וכו' דהיינו שהא דתפס או עדים או כמו התרגום שאמר אם עינא דסהדיא וכו' ולא ידע פירושו היאך מפרש לתרגום שתרגם דבריו אי משום פיון שראהו עדים תו לא יהרוג הרי כבר פתב בתחלה אם הקיפוהו בנ"י אדם כמ"ש: השגת הראב"ד הקיפוהו וכו' א"א זה שאמרו במכילתא וכו' וק"ל מעשה דאבנר ועשאל ע"כ לא ידעתי מאי מקשה דשאני הכא בגנב דאנן הוא דאמרין דבא על עסקי נפשות וכיון דהקיפוהו בנ"י אדם אזי אמרינן אינו הורג פיון שראהו בנ"י אדם עומדים ולא בא אלא על עסקי ממון לגנב דוקא ולא ניתן ליהרג וזהו פנונת המכילתא דאם יש לו מושיעים דהיינו פיון שראהו שיש לו מושיעים אינו הורג אבל באבנר ועשאל הרי ראינו שאע"פ שיש בנ"י אדם הוא רודף

להרוג ומה נשאר לנו לדבר עוד ואם נאמר דהראב"ד מפרש להמכילתא פיון דיש לו מושיעים להצילו ממנת לא ניתן ליהרג פיון שלא היה נהרג שהיו פודים אותו המושיעים ולהכי הוקשה לו מעשה דאבגר ועשאל למה תפס דבריו על דברי רבינו דמשמע דגם רבינו יפרש פה להמכילתא וקלא פבר פתבנו למעלה בדיבור שלפני זה דהראב"ד הבין בדברי רבינו דפירוש הקיפוי הוא בפי אדם הוא משום שאינו רודף הוא פיון דרבינו פתב להאי דינא סמוך להיה יוצא מן המחמתת כמ"ש אם לא שנאמר דהראב"ד לא היתה פוננתו להקשות גם על דברי רבינו אלא לפירוש דוקא וזה דוחק: הלכות גזלה ואבידה פרק א' לח"מ בד"ה ואסור לגזול כל שהוא דין תורה וכו' וקשה דא"כ מה הקשו וכו' וכדפסק רבינו ז"ל ע"כ ולעד"ן דהכי פריה נהרי פחות משנה פרוטה דאין ב"ד נזקקין לפחות משנה פרוטה אלמא שאינו נחשב גזל אע"ג שאסור לכתחלה לגזול מ"מ לאחר שגזל אינו נחשב גזל בידו אבל גבי בני נח נחשב גזל בידו וצריף להחזיר א"כ הנה ליה זה הגזל לישראל שרי ולבני נח אסור ותירץ משום דלאו בני מחילה נינהו דהיינו דהתם משום שישראל רחמנין הם ומוחלין על דבר קל אבל בני נח אכזרים הם ולא מחלי וצריף להחזיר: לח"מ בד"ה גזל את חבירו ביישוב וכו' קשה לי דאנא למדבר נפיקנא עכ"ל וכבר פתב על זה מרן בב"י סי' רצ"ג וז"ל ונהריף ונהרמב"ם השמיטו כל זה ונראה שהטעם משום דמשמע להו דמלתא דפשיטא היא פיון דא"ל נפקר דאיהו נמי בעי למיפק למדבר דחזיר לו במדבר עכ"ל: פרק ה' מש"ל בד"ה בני אדם שחזקתן גזלנין וכו' וצ"ע נלע"ד שפובר רבינו דהא דבמשנה לא אסרו אלא לצרף ומהתיבה הוא דוקא בצרירף שאין לו הנאה כ"כ לפיכך לא אסרו אלא מהתיבה שהוא מעות הפקס בעצמו דאסור אבל בהנאה אחרת נדאי דאסור ממה שיש לו בביתו כמו שאר הגזלנין שאסור ליה גוף מהם ואע"פ שהם אם היה מיעוט משלגון מותר אלו המוכסין חזקה כל ממונם גזל וזהו שפתב רבינו וזקת כל ממונן מן הנחל וכו' פגון המוכסין וכו' ודוק: מגיד משנה בד"א שמוכס בלסטים וכו' וברייטא דרב אשי וכו' אף אמתניתי וכו' הקושיא בזה מבוארת דא"כ מאי היא הראיה שהביא רב אשי לדבריו דישאל ועכ"ו וכו' וכמו שהקשו הר"מ ז"ל ומש"ל ז"ל ונלע"ד שפובר רבינו פיון שלא הביא הש"ס דברי רב אשי אהא דלא ילבש פלאים וכו' דחול שם תירוצו שהוא משום הפקעת הלואת העכ"ו וכו' כמו שהביא דברי רב חנינא בר פהנא ודברי דבי ר' ינאי אלא הניחו עד לבסוף נדאי הוא שתיירוצו יחול גם אמתניתי שהוא נדאי משום דהעכ"ו גזלן הוא אלא דיש טעם אחר בעכ"ו בענין הברכת הפקס שהוא משום הפך עת הלואתו דהיינו שהעכ"ו יש טעמא אחרנינא והביא ראיה להטעם השני דתניא וכו': לח"מ בד"ה בד"א שהמוכס פלסטים בזמן וכו' וע"ק וכו' לא פליג רב אשי אשאר אוקמתות דהא דכתב ה"ה ולא כן פי' המפרשים לא קאי אלא על מה שפירש רבינו דאוקמתיה דרב אשי אף אמתניתי על זה קאמר דלא כן פירשו שאר המפרשים דאינהו מפרשין ליה על הברייטא דוקא ודוק: פרק ו' לח"מ בד"ה אבל המציל מיד לסטים עכ"ו וכו' וקיה נ"ל וכו' אבל בגנב וגזלן עכ"ו וכו' אבל ה"ה דהנה מצי לאוקמי בישראל ואפי' בסתם ע"כ קשה לי על דבריו ז"ל דהכי שניף לומר פה הא בגמרא הקשו ת"ש הגנב והגזלן וכו' הקדשן הקדש וכו' והא ברייתא מוכרח בישראל דאין תרומה בעכ"ו ומה מקשה מנה הא לא פליגי רבנן ור"ש אלא בעכ"ו ועוד דאם כדבריו הנה ליה לרבינו ז"ל לפרש דבלסטים מזוניין איירי ולא לשתוק ועוד

שְׁלֹפֵי דְבָרָיו דֵּהֵיִיא דְהֵל' פְּלִים אַיְרִי בַעַכ"וּם וְהָוּה לִיה לְרַבִּינוּ לְפָרֵשׁ בְּדַבְרָיו דְאַיְרִי דְנָקָא בַעַכ"וּם.

וְלִי הֵדְיוּט גְּרָאָה דְפְּלוּגְתָא דְרַבְּנָן וּר"ש אַיְרִי בֵּין בֵּישְׂרָאֵל בֵּין בַּעַכ"וּם דְסָבְרָא הוּא בֵּינוּ דְטַעְמָא דְרַבְּנָן דְגַנְבֵי דְמַתְּנִיָאִישִׁי הוּא מְשׁוּם דְלֹא יָדְעִי לְמִי תְּבַעִי א"כ מ"ל גְּנַב יִשְׂרָאֵל אוֹ גְּנַב עַכ"וּם וְכֹן ר"ש דְטַעְמָא דְגַזְלָן דְמַתְּנִיָאִישִׁי מְשׁוּם בֵּינוּ דְשַׁקְלִיָּה מְנִיָּה בְּהַדְיָא וְלֹא מְצִי קָאִי בְּאַפִּיָּה מְיִיאֵשׁ מְנִיָּה א"כ מ"ל יִשְׂרָאֵל אוֹ עַכ"וּם וְסוּבְר רַבִּינוּ בֵּינוּ דְמַתְּנִיָּה דְנִטְלוּ מוֹכְסִין וְכוּ' קָא מְחַלְקִי בְּהָ רַב אִישִׁי וְרַב יוֹסֵף בֵּין יִשְׂרָאֵל לַעַכ"וּם וְדָאִי דְסָבְרִי דְזָה אִינוּ עֲנִין לְפְּלוּגְתָא דְר"ש וְרַבְּנָן וְלֹא פְּמוּ דְמִשְׁנָה אוֹתָם בְּש"ס לְקַמְיָה וְכַוְנָתָם אַע"ג דְסָבְרִי רַבְּנָן דְבַגְזָלָן סְתָמָא מְיִיאֵשִׁי הֵיִינוּ דְנָקָא בְּגַזְלָן דְעַלְמָא שְׁגִזְלָן בְּמִדְיָה וְכַלָּא שׁוּם סִיבָּה וְדָאִי לֹא מְיִיאֵשִׁי אַבְּל בְּלִיִּסְטִים וּבְמוֹכְסִין דְהִלְסְטִים הוּא סְתָמָא בְּפָרְשַׁת דְרַכִּים הוּא פְּדָרָף לְשׁוֹן לְסְטִים בַּכ"מ וְדָאִי דְמְיִיאֵשׁ וְכֹן מוֹכְסִין שְׁגִזְלוּהוּ בְּסִיבָתָם שְׁהוּא מְחַמַּת הַמְּכָס וְדָאִי הוּא דְמְיִיאֵשׁ גַּם לְרַבְּנָן וְכ"ש לְר"ש אֶלָּא דִּישׁ חִילּוּק שְׁבֵין יִשְׂרָאֵל לַעַכ"וּם לְסָבְרַת רַבְּנָן לְוֹמַר דְלֹאֹו בְּכָל מַלְתָּא קְאָמְרִי רַבְּנָן פֶּד' אֶלָּא דְנָקָא בֵּישְׂרָאֵל וְלִהְכִי פֶּסֶק לֵהָא מַתְּנִיָּה וְכַמוּ שְׁחִילְקוּ בְּהָ רַב אִישִׁי וְרַב יוֹסֵף וְפֶסֶק פְּרַבְּנָן דְבַגְנַב דְעַלְמָא מְיִיאֵשׁ וְגַזְלָן לֹא מְיִיאֵשׁ בַּהֲל' פְּלִים וְהֵיִיא דְהֵל' תְּרוּמוֹת דְכַתַּב דְגַנְבֵי וְגַזְלָן תְּרוּמָתָן תְּרוּמָה פְּתַב שְׁם מְרֹן הַכ"מ דְאַיְרִי בְּיָדוּעַ דְנִתְּנִיָאִישׁוּ יַעו"ש וְהֵיִיא דְהֵל' אִיסוּרִי מְזַבְּחַ דְכַתַּב אַף בְּגַנְבֵי בְּעִינוּ דְנִתְּנִיָאִישׁוּ הֵתָם שְׁאִנִּי מְשׁוּם חוּמְרָא דְקָרְבָן בְּעִי עַד דִּיִּדְעִינוּ בְּבִירוֹר דְנִתְּנִיָאִישׁוּ מְשׁוּם שׁוּנָא גְּזֵל בְּעוּלָה וְדוּק: פְּרָק ט' הִלְכָה י"ד מַגִּיד מְשֻׁנָּה בַּד"ה הַגְּזֵל שְׁדָה וְכוּ' וְצ"ע הֵיִיאָף חֵלֶק בֵּין זֶה לְהֵיִיא דְתַלוּיָה וְזַבִּין אַחַר שְׁהַגְמָרָא מְשֻׁנָּה אוֹתָן עַכ"ל וְנִלְע"ד דְסוּבְר רַבִּינוּ דְמִן־כְּרַח לְוֹמַר דְסְתָמָא דְש"ס דֵּהֵיִיא סוּגְיָא ס"ל דָּאִין דִּין הַגְּזֵלָן פְּדִין הָאוּנְס אֶת חֲבִירוֹ וְתַלָּה אוֹתוֹ מְשׁוּם דְקָאֻמַר הֵתָם קָא מְשַׁמַּע לָן פְּדִשְׁמוּאֵל וְכוּ' עַד שְׁיִכְתוּב אַחֲרֵיִוֹת נְכֻסִים וְנִמְצָא דְה"ה הִיכָא דִּיהַב זִוְיָ וְא"כ הֵיִיאָף רַב בֵּיבִי מְסִיִּים בְּהָ אַבְּל מְעוֹת יֵשׁ לוֹ דְמְשַׁמַּע דְלֹא קָנָה אַע"ג דִּיהַב דְמִי דְמְשַׁמַּעוֹת מְסִיִּים וְכוּ' לֹא פְּלִיג עַל מַה שְׁאָמַר מְעִיקְרָא רַב נַחְמָן וְעַל מַה שְׁאָמַר רַב נַחְמָן קָא שְׁקִיל וְטָרִי תְּלַמוּדָא וְקָאֻמַר קָא מְשַׁמַּע לָן פְּדִשְׁמוּאֵל כַּנ"ל וְהֵיִיאָף אֶתוֹ דְבָרִים אֵלוֹ אֲלִיבָא דְרַב בֵּיבִי אִם לֹא שְׁתַּאֲמַר דְשְׁאִנִּי בֵּין הַגְּזֵלָן עֲצָמוּ דְהוּא סְקָרִיקוֹן דְנִתְּפִינוּן לְגוֹזְלוֹ בֵּין הַלּוֹקֵחַ מִן הַסְּקָרִיקוֹן דְלֹאֹו הוּא נִתְּפִינוּן לְגוֹזְלוֹ דְדְמִי לְתַלוּיָה וְזַבִּין דְרַב הוּנָא וְעַל הַלּוֹקֵחַ מִן הַסְּקָרִיקוֹן הוּא פְּדִקְאֻמַר קָא מְשַׁמַּע לָן פְּדִשְׁמוּאֵל עַד שְׁיִכְתוּב אַחֲרֵיִוֹת נְכֻסִים דְמְשַׁמַּע דְמַהְיֵי הִיכָא דִּיהַב דְמִי וְהָא דְמַקְשָׁה מְעִיקְרָא תְּנִינָא וְכוּ' דְלֹאֹו הֵיִינוּ נְדוֹן דְרַב נַחְמָן מַכ"ש פְּרִיף תְּנִינָא לְקַח מְסָקְרִיקוֹן וְכוּ' מְקַחוּ בְּטַל מַכ"ש הַגְּזֵלָן עֲצָמוּ וּמֵאִי אֶתָּא לְאַשְׁמוּעִינוּ רַב הוּנָא וּמְשַׁנִּי לְאַפּוּקִי מְדַרְב אֶתָּא רַב הוּנָא דֵּהֵיִינוּ מְדַאשְׁמוּעִי בְּגַזְלָן עֲצָמוּ דְלֹא קָנָה סְתָמָא דְמְשַׁמַּע אַע"ג דִּיהַב דְמִי וְכַדְרַב בֵּיבִי דוּק מִינָּה אַבְּל בְּלוֹקֵחַ מִן הַגְּזֵלָן מַהְיֵי הִיכָא דִּיהַב דְמִי דְמוֹרְדִינוּ לִיה בְּחֻדָא מְדַרְיָגָה וְהֵיִינוּ פְּדִשְׁמוּאֵל דְאָמַר עַד שְׁיִכְתוּב אַחֲרֵיִוֹת נְכֻסִים דְאֵלוֹ לְרַב מַהְיֵי אַף בְּשִׁטְרָא וְא"כ דְבָרִי רַב הוּנָא דְאָמַר תְּלוּיָה וְזַבִּין זַבִּין זַבִּינִי אֶתִּי גַּם לְדְבָרִי רַב בֵּיבִי וְהָא דְקָאֻמַר שְׁם לְקַמְיָה רַב בֵּיבִי מִמְרָא הוּא וּמִמְרָא לְרַב הוּנָא לֹא מְשַׁמַּע לִיה זְהוּ דְנָקָא לְפִי דַעַת הַמַּקְשָׁה דְקָאֻמַר וְלְרַב בֵּיבִי וְכוּ' מֵאִי אִיכָּא לְמִימַר דְמְשַׁמַּע דַּס"ל דְלֹא יֵשׁ חִילּוּק בֵּין הַגְּזֵלָן לְתַלוּיָה וְזַבִּין לְהִכִּי הַשִּׁיב לוֹ לְפִי דַעַתוֹ דַּס"ל דְלֹא שׁוּם מִמְרָא וְכוּ' אַבְּל הָאֻמַּת דְהֵיִיא יְכוּל לְהַשִּׁיב לוֹ דִּישׁ חִילּוּק בֵּין דְאַיְרִי רַב בֵּיבִי לְתַלוּיָה (פְּאֹן חֶסֶר בְּגַלְיוֹן כ"י חֲבַל עַל דְאַבְדִּין) פְּרָק י"א הִלְכָה ט"ו

כ"מ בד"ה הַחֲזִיר אֶת הָאֲבָדָה בַּשְּׁחֵרִית וְכו' וְאֵע"ג דְּהָא דְקָאָמַר הַחֲזִירָה שְׁחֵרִית לְמָקוֹם שְׂיִרְאָנָה רַבָּה הוּא דְאֹקִי הֵכִי וְכו' דְהַשְׁבָּה מְעַלְיָא הִיא זֹו עַכ"ל יֵשׁ לְדַקְדָּק עַל דְּבָרֵי מָרְן אֱלוּ דְמַהִיכָא יַעֲלָה עַל הַדְּעַת דְּרַב יוֹסֵף יִסְפֹּר דְּלָאוּ הַשְׁבָּה מְעַלְיָא הִיא וְהָא בְּרִייתָא הִיא דְקַתְנֵי הַחֲזִירָה לְמָקוֹם שְׂיִרְאָנָה וְרַב יוֹסֵף מוֹתִיב מִנָּה וְאֵדְרַבָּה לְפִי פְּשָׁט דְּבְרֵייתָא דְאָם הוּא מָקוֹם שְׂיִרְאָנָה אִפִּי' כָּל הַיּוֹם כָּלוּ הַשְׁבָּה מְעַלְיָא מְקַרְיָא וְיֵשׁ לוֹמַר דְּכַוֵּנַת מָרְן הִיא דְלֹא תִימָא דְהָא דְקַתְנֵי הַחֲזִירָה לְמָקוֹם שְׂיִרְאָנָה הוּא בְּעֵינֵי דִירְאָנָה מִמַּשׁ דְּהֵינֵנוּ שְׂיִוְלִיכָה לְמָקוֹם אֲשֶׁר הִבְעֵלִים עוֹמְדִים שָׁם אֲשֶׁר יֵרְאוּ אוֹתָהּ וְדָאִי וְלֹא כְּמוֹ שְׁמִפְרַשׁ לָהּ רַבָּה דְהוּא בַּשְּׁחֵרִית דְשָׂכִיחַ וְעֵינִיל וְנִפְיָק דְּהֵינֵנוּ שְׂבִאוֹתָהּ שְׁעָה שְׁהַחֲזִירָה אֵינֵנוּ עוֹמְדִים שָׁם אֲלֵא הֵינָה בַּשְּׁחֵרִית שְׂוֹדָאִי אַחַר כֶּף יִרְאָנָה דְשָׂכִיחַ דְּעֵינִיל וְנִפְיָק דְּזֵה לְכַאוֹרָה לֹא דְזֵה מְקַרְיָה הַשְׁבָּה לְדַעַת רַב יוֹסֵף עַד שְׂיִרְאָנָה מִמַּשׁ וְלֹא כְּמוֹ שְׁמִפְרַשׁ לָהּ רַבָּה לְהֵכִי קָאָמַר מָרְן דְּסוֹבֵר רַבִּינוּ דְּזֵה הָאוֹקְמָתָא דְמוֹקְיָם רַבָּה גַם רַב יוֹסֵף יוֹדֵה בָּהּ דְלֹא פְּלִיגִי אֲלֵא בְּגוּבָה אוֹ אֲבוּדָה מִבֵּיתוֹ וְכו' אֲבָל אִם הַחֲזִירָה שְׁחֵרִית לְמָקוֹם שְׂיִרְאָנָה וְשָׂכִיחַ דְּעֵינִיל וְכו' הַשְׁבָּה מְעַלְיָא הִיא זֹו וְדוּק: לַח"מ בְּד"ה שְׂאִין בּוֹ רוּחַ חַיִּים וְכו' קָשָׁה וְכו' אֵע"פ שְׂאִינוּ מָקוֹם הַמְּשַׁתֵּמ' ע"כ וְנִלְע"ד דְּסוֹבֵר רַבִּינוּ פִּינּוֹן דְּרַבָּה ס"ל דְּבִצְהָרִים אֵע"ג שְׂהוּא מָקוֹם שְׂיִרְאָנָה וְאֵע"פ שְׂאִינוּ בְּעַלֵי חַיִּים חֲיִיב בְּאַחֲרֵיּוֹתָהּ וּבְבַעֲלֵי חַיִּים מוֹדֵה לְרַב יוֹסֵף אִם נִגְנְבָה מִבֵּיתוֹ וְדָאִי הוּא דְבַשְׁחֵרִית עֲבָדִינוּ דִּינְיָה כְּמוֹ אִם נִגְנְבָה מִבֵּיתוֹ דְלֹא עֲבָדִינוּ בָּהּ תַּרְתִּי מְעַלְיּוֹתָא בֵּין הַצְּהָרִים לְשְׁחֵרִית דְּבִצְהָרִים אֵע"פ שְׂאִינָם בְּעַלֵי חַיִּים חֲיִיב בְּאַחֲרֵיּוֹתָם וּבַשְּׁחֵרִית אֵע"פ שְׂהָם בְּעַלֵי חַיִּים אֵינֵנוּ חֲיִיב בְּאַחֲרֵיּוֹתָם וְדָאִי עֲבָדִינוּ דִּינְיָה כְּמוֹ אִם נִגְנְבָה מִבֵּיתוֹ וְדוּק: פָּרָק ט"ו לַח"מ בְּד"ה פִּיצַד הֵיּוּ אַחֲזֹרֵי הַפְּלִי וְכו' אֲלֵא שְׁעֵדִינוּ קָשָׁה לָמָּה לֹא פִי' הֵדִין בְּכַתְּנָא מַהוּ עַכ"ל עֵינֵי בְּב"י ס' רס"ב שְׁפַתְבּ וְז"ל וְהָרִי"ף וְהַרְמַב"ם הַשְּׁמִיטוּ הִיא דְרַב זְבִיד גְּרָאָה שְׂהָם סוֹבְרִים דְּרַב פְּפָא פְּלִיג אֲדַרְב זְבִיד וְהִלְכָה כְּרַב פְּפָא עַכ"ל: לַח"מ בְּד"ה שְׂהַתְּאִינָה וְכו' קָשָׁה קָצַת וְכו' דִּיאֹשׁ מְדַעַת לֹא הֵוִי יֹאֹשׁ עַכ"ל וְנִלְע"ד דְּרַבִּינוּ ז"ל וְרַש"י ז"ל סְבָרֵי כְּשִׁתְּרִץ רַב פְּפָא תְּאָנָה עִם נְפִילְתָהּ נִמְאַסַת הוּא גַם אֲלִיבָא דְאַבְיִי מִשׁוּם דְּטַעְמָא דְרַבִּינוּ מְעִיקְרָא מִשׁוּם דְּחִשְׁבִיבֵי מִשְׁמַשׁ בְּהוּ וְתִאָנָה יָדַע דְּנִתְרִי הוּא וְלָזֵה דְאַמְרִינוּ וּמִיָּאֵשׁ מִנִּיָּהּ וְלֵהֲכִי הָרִי הֵם שֶׁל הַמּוֹצָאָן אֲבָל שְׂנֵאֲמַר שְׁפִטוּרִים מִהַמְּעַשֵׂר מִשׁוּם הַפְּקָר אַחַר הָאֲמַת בְּכִי הִיא לֹא מְקַרְיָה הַפְּקָר גְּמוּר אֲבָל לְטַעְמָא דְתִאָנָה עִם נְפִילְתָהּ נִמְאַסַת הַקְּצִיעוֹת כֶּף בְּכִי הִיא גְּוֹנָא הֵוִי הַפְּקָר גְּמוּר וְלֵהֲכִי פְּטוּרִים מִהַמְּעַשֵׂר וְלֵהֲכִי כְּשִׁתְּרִץ כֶּף גְּרָסוּ וְדָאִי גַם לְאַבְיִי הוּא שְׂזָה הוּא הַטַּעַם הוּא יוֹתֵר טוֹב מִשׁוּם דְּמְקַרְיָה הַפְּקָר גְּמוּר כְּנֹז' וְזֵה הוּא שְׁפַתְבּ רַש"י מְעִיקְרָא מִיָּאֵשׁ וְכו' לוֹמַר שְׂזָה הַתְּרִיץ גַם לְאַבְיִי הוּא וְדוּק: פָּרָק י"ז מַש"ל בְּד"ה כָּל מְצִיָּאָה שְׂאֲמַרְנוּ וְכו' צ"ע וְלִי הַהֲדִיּוֹט אַחַר גְּשִׁיקוֹת עֶפֶר רַגְלֵי נִלְע"ד שְׂדַבְרֵי מָרְן הַכ"מ נְכוּנִים שְׁפִנוֹנָתוֹ הִיא שְׂרַבִּינוּ פְּסַק בְּאוֹקְמָתָא שְׂנִינְיָה שְׁכַף כְּתַב לְמַטָּה בְּדִין ט' בְּד"ה בְּסִימָטָא אוֹ בְּצִיָּדֵי ר"ה וְכו' דְשָׁם מְבֹאָר לְהִדְיָא שְׁחִילְקָא כְּמוֹ שְׁחִילְקוּ בְּאוֹקְמָתָא שְׂנִינְיָה אֲלֵא שְׁבַכְאָן רַבִּינוּ תְּפַס לְשׁוֹן הַמְּשָׁנָה וְלְמַטָּה חִילְקָא וְתַפְס כְּדַבְּרֵי אִפִּי' נָפַל לוֹמַר שְׂלֹא פְּסַק בְּאוֹקְמָתָא קְמִייתָא שְׂלְדַבְּרֵי הָאוֹקְמָתָא קְמִייתָא נָפַל הוּא דְגָרַע כְּחוֹ וְלְשׁוֹן אֲפִילוּ מִשְׁמַע יְפוּי כַּח הוּא וְכְמוֹ שְׁכַתְבּ מָרְן בְּכ"מ וְאִם כְּדַבְּרֵי הַמַּגִּיד הו"ל לְרַבִּינוּ לְחִילְקָא לְקַמֵּן בֵּין נָפַל לְלֹא נָפַל וְדוּק: כ"מ בְּד"ה כְּתַב ה"ה קְטַנָּה וְכו' תְּמַהֲנֵי עַל ה"ה שְׂהָרֵי רַבִּינוּ בַּפ"ד מַהֲל' זְכִינְיָה כְּתַב שְׂד' אֲמוֹת קוֹנוֹת לְעַנְיָן מִתְּנָה ע"כ וְאַפְשֵׁר לוֹמַר שְׁפִנוֹנָת ה"ה לֹא לְדַעַת רַבִּינוּ קָאָמַר דְּהוּא ס"ל הֵכִי שְׂיֵשׁ חוֹלְקִים בְּעַנְיָן

המתנה אלא ר"ל שאם כתב רבינו סתמא ודאי של אדם בתצירו סתם משמע דהיינו שזה דבר ידוע שד' אמות הוא בתצירו להכי קונה ואחר האמת דבר זה אינו תלוי בזה שיהי פמה פוסקים ס"ל במתנה אע"ג דבתצירו קונה בד' אמות אינו קונה להכי כתב דבמציאה דבר זה ידוע דהיינו שהוא מנספם מהפל בענין המציאה ורמו שבמתנה יש חולקים ודוק: הלכות חובל ומזיק פ"א מגיד משנה ומנין שמזיק בתבירו חייב בצער וכו' ותימא וכו' וצ"ע ולי נראה שסובר רבינו דמה שילפי בהחובל מפצע תחת פצע הוא לצער במקום נזק אבל לצער בפני עצמו לא איירי ורבינו קאמר על צער בפני עצמו שלא דבר בו בש"ס הוא מתחת אשר עינה דבפירוש קאמר הכתוב שחייב חמשים שקלים משום הצער ושם איירי שלא במקום נזק ודוק: פ"ק ב' הלכה י"ג מגיד משנה בד"ה סימא את עינו וכו' אלא שיקשה לזה הגירסא הדקדוק במקצת ספרים לפיכך וכו' ועיקר ע"כ דהיינו שיקשה על זה מהגירסא הפתובה שלפי הגירסא שכתוב נפקא מניה דבעי למיתב ליה צער ובנשת דכל חדא נחדא נהי דנזק וריפוי וכו' משמע דהבעיא היא בצער ובנשת ועלה קאמ' דאת"ל דאינו נותן ולפיכך פירשו בתוספות דאף ע"ג דצער ובנשת יחייב ליה לא שיימנו פוליהו בהדדי וכו' ולפי דברי רבינו דהבעיא היא בנזק ושבת אבל צער וריפוי ובנשת יחייב ליה דכל אחת.

בא"ד ואפשר שאף זה דעת רבינו ו"ל ע"כ דהיינו שאפשר שרבינו יסבור דדברי התוס' בענין דינא דנהי דצער ובנשת וריפוי יחייב ליה לא שיימנו פוליהו בהדדי אבל מ"מ הוא כדאמר מעיקרא דמ"ש רבינו נותן דמי כולו לא אחא אלא למעט הנזק והשבת דהיינו דחילוק יש בין שומא אחת לשומות הרבה והבעיא על זה היא אלא שיקשה לזה הגירסא כדאמר מעיקרא כף פוננת דברי הרב המגיד ו"ל ומעתה לא יש שום קושיא על דברי המגיד כמו שהקשה הרב הלח"מ ו"ל דלדברי רבינו לא גריס פגירסת התוספות וחילוק יש בנזק ושבת בין שומא אחת לשומות הרבה כמ"ש וכמ"ש המגיד בדבור שאחר זה ודוק: פ"ק ג' לח"מ בד"ה פיצד משערין וכו' וא"כ קשה עליו וכו' דאתיא כר"ש וצ"ע ולי ההדיוט נראה דרבינו סובר דמתני' אתיא כר"י והדיוק דקא דייק תלמודא דלא כר"י משום דקתני מתני' וישן שבייש פטור ולא קתני סומא שבייש פטור ס"ל לרבינו דלאו דיוקא הוא דה"ה פדין סומא דטעם אחד להם משום שהוא אנוס וכו': פ"ק ח' מש"ל בד"ה מי שיש לו עדים וכו' אפשר לדחות דנקט רבינו הכי לרבנותא אין מוציאין מידו עד כאן.

גלע"ד שפ"ד ריקטא דדברי רבינו שאם פדברי ה"ה שאם אמר' איני יודע לה נוטל בשבועה דא"כ זה שטוענו ברי הורע פחו הו"ל לרבינו לומר והמוסר כופר במה שטענו אינו נוטל דא"כ תפס פינן שפ"ד רבינו לגרוע פחו אבל לדברי המש"ל שפ"ד ליפות פחו לומר אפי' שכופר אם תפס לא מפקינן מינה אתי שפיר יותר ודוק: הלכות רוצח ושמירת נפש פ"ק ד' הלכה ו' או שהיו רבים יושבים ויצא חץ מביניהן והרג שפולן פטורים ע"כ גלע"ד דהיינו שפלם שלחו החץ בבת שדומה לכבשוהו לתוף הפים ואין זה משמעות הש"ס דף פ' שהביא הכ"מ דשם איירי דיצא חץ ביניהם ואין יודעין איזה מהם זרקו דעלה קאמר ר' יוסי אפילו אבא חלפתא ביניהם ובהכי מוקי מתני' דרוצח שנתערב באחרים יעו"ש: פ"ק ה' הלכה ט' כ"מ בד"ה נכנס לעיר מקלטו וכו' והנה נראה לפסק הלכתא כר"א וכו' ובשאר דוכתין דפסקינן כרב דפליג אסתם מתני' וכו' ולא אייתי דר"א

משמע דלא סבר ליה פְּנוּתְיָהּ לְכַאוּרָה יֵשׁ לְדַקְדָּק עַל זֶה דְקָאָמַר דְלֵא אֲיִיתִי דר"א אֶלְמָא
דְלֵא סָבַר לִיה פְּנוּתְיָהּ פְּלֵל מַה יוֹשִׁיעֵנוּ זֶה וְהֵלֵא אֲפִי בְּמַקּוּם דְסַתְּם לֵן בְּמַתְנִי דְהִיא
סְבַרְתּוּ כִּי הִיא אֲפ"ה פְּסָקִינוּן פְּרַב וְדָלֵא פְּרַבִּי כ"ש בְּזֶה דְלֵא סַתְּם פְּאָחַד מְנַיְיָהּ אֶלְא
דְלֵא הִבִּיא סְבַרְת ר"א דְהִיָּה פְּרִיָּהּ לְפָסוּק פְּרַב וְנִרְאָה דְהִכִּי פִירוּשָׁא דְבִשְׁלֵמָא בְּסַתְּם
מַתְנִי אַף עַל פִּי דְרַבִּי פְּסָק הִלְכָה פֶּה מְדַסְתֵּם בְּמַתְנִי אַעפ"כ יִכּוֹלְנִי לֹאמַר דְרַבִּי דַּעְתּוֹ לֹא
כִּי הִיא אֶלְא דְסַתְּם פֶּה מִפְּחָ שְׁהוּא רַבִּים אוּ מִשּׁוּם דִּישׁ תְּנַאִים דְהִלְכָה כֵּא' לְגַבִּי חֲבִירוֹ
וּבִשְׁבִיל פֶּה הָתֵם בְּמַתְנִי כְּמוֹ הַפְּלֵל שְׂבִידְנוּ לְהִכִּי פִינוּן דְרַב פְּלִיג אֶסְתֵּם מַתְנִי עֲבָדִינוּ
פְּנוּתְיָהּ דִּיכּוֹל לֹאמַר דְאֶפְשָׁר דְגַם רַב פֶּה הִיא סְבַרְתּוֹ וְאֵע"ג שְׁסַתְּם בְּהַפֶּה כַּמ"ש אֶבְל
בְּכַאן דְהִבִּיא סְבַרְת ר"י הַגְּלִילִי וְר"ע וְלֹא הִבִּיא סְבַרְת ר"א מִשְׁמַע דְלֵא סְבִירָא לִיה
פְּנוּתְיָהּ פְּלֵל וּבְהִכִּי שְׂבִקִינוּן לְדַבְרֵי רַב מִפְּנֵי רַבִּי וְדוּק: הִלְכָה י"ד כ"מ בַּד"ה בַּד"א
בְּמַחְנִיב גְלוּת וְכו' וְצ"ע וְנִלְע"ד דְרַבִּינוּ סוֹבֵר דְהָא דְאָמְרוּ בְּסִנְהֶדְרִין אֲתִיבָה לִיּוֹאֵב וְכו'
אָמַר לִיה עֲמִשָּׂא אֲפִין וְרַקִּין דְרַשׁ וְכו' אֶלְא הִהוּא גְבַרָא מוֹרַד בְּמַלְכוּת הֵנָּה ע"כ לֹאמַר
שְׁלֵא הָיוּ יְכוּלִים לְהַרְוֵג לִיּוֹאֵב עַל הַרִיגַת עֲמִשָּׂא מִשּׁוּם הוֹרְאָת שְׁעָה מִשּׁוּם דְמַזְבַּח קִלְטוֹ
אֶלְא מִשּׁוּם דְבַהֲרִיגְתוֹ גִּילָה דַּעְתּוֹ שְׁמוֹרַד בְּמַלְכוּת הָיָה לְפִי שְׂמִינָה דוֹד הַמְלָךְ לְעִמְשָׂא
בְּמַקּוּם יוֹאֵב וּבִשְׁבִיל זֶה הִרְגוּ אֶלְמָא שְׁמַרַד בְּדוֹד שְׂמִינָה אוֹתוֹ בְּמַקּוּמוֹ דְאֵם הָיוּ יְכוּלִים
לְהַרְוֵגוֹ עַל הַרִיגַת עֲמִשָּׂא דוֹקָא שְׁהַרְג אוֹתוֹ בְּחֻצָּם שְׁלֵא הָיָה מוֹרַד בְּמַלְכוּת פְּסַבְרַת יוֹאֵב
וְכַדְאָמַר מִקְוֵדָם אָמַר לִיה עֲמִשָּׂא אֲפִין וְרַקִּין דְרַשׁ וְכו' דְהִיָּנוּ שְׁלֵא הָיָה מוֹרַד בְּמַלְכוּת
פְּסַבְרַת יוֹאֵב לְמָה אָמַר עוֹד אֶלְא הִהוּא גְבַרָא מוֹרַד בְּמַלְכוּת הֵנָּה וְכו' הָיָה דִּי לוֹ לְהַפִּיל
סְבַרְת יוֹאֵב שְׁהִיָּה סוֹבֵר שְׁלֵא מְרַד בְּמַלְכוּת וְא"כ נִתְחַיֵּיב כְּמוֹ שְׂאָמַר מִקְוֵדָם מֵאֵי טַעְמָא
קִטְלִיתְיָה לְעִמְשָׂא וְכו' אֶלְא וְדֵאֵי ס"ל דְאִינוּ יְכוּל לְהַרְוֵג עַל הַרִיגַת עֲמִשָּׂא דְאֵם מִשּׁוּם
הוֹרְאָת שְׁעָה דְמַזְבַּח קִלְטוֹ אֲפִי הָיָה זֶר וְכו' לֹא הָיָה בְּהַרִיגְתוֹ שְׁהוּא מוֹרַד בְּמַלְכוּת וּמִשּׁוּם
זֶה פְּתַב רַבִּינוּ אֶבְל מִי שְׁפַחַד מִן הַמְלָךְ שְׁלֵא יַהֲרַגְנוּ בְּדִין הַמַּלְכוּת שְׁהוּא הוֹרְאָת שְׁעָה
שְׂיִכּוֹל הַמְלָךְ לְהַרְוֵג וְכַמ"ש רַבִּינוּ בַּהֲל' מְלָכִים פְּרַק ג' הִלְכָה ז' וְנ"ל יֵשׁ לְמַלְךְ רִשּׁוּת
לְהַרְוֵגוֹ וּלְתַמְנֵן הָעוֹלָם כְּפִי מַה שְׁהַשְׁעָה צְרִיכָה וְכו' בְּזֶה הַמַּזְבַּח קוֹלְטוֹ אֲפִילוּ הָיָה זֶר וְכו'
וְא"כ מַה שְׂאָמְרוּ בַּש"ס אָמַר רַב שְׁתֵּי טַעְמֵי טַעְמֵי טַעְמֵי יוֹאֵב בְּאוֹתָהּ שְׁעָה דְאִין קוֹלְט לְזֶר וְכו'
הוּא עַל דַּעְתּוֹ שְׁל יוֹאֵב שְׂפַרַח לְמַזְבַּח כְּשִׁשְׁמַע שְׂדוֹד צִנָּה לְשַׁלְמָה לְהַרְוֵג אוֹתוֹ עַל שְׁהַרְג
עֲמִשָּׂא שְׁהוּא בְּשׁוּגָג לְפִי דַּעְתּוֹ שְׂמַזְבַּח קוֹלְט וְכַמְשַׁמַּע מְלִשׁוֹן הַכְּתוּב וְכִי יִזִּיד אִישׁ וְכו'
דְּדוֹקָא בְּמַזִּיד אֶבְל בְּשׁוּגָג קוֹלְט וְכַמְשַׁמַּע מְלִשׁוֹן הַש"ס שְׂאִינוּ קוֹלְט וְכו' דְהִיָּנוּ קוֹלְט
כְּמוֹ שְׂקוֹלְטִים עָרִי מִקְלֵט שְׁהוּא מִשּׁוּם שְׁהַרְג בְּשַׁגְגָה דְהִיָּנוּ שְׁהַבְרִיחָה שְׂפַרַח יוֹאֵב הוּא
מִשּׁוּם שְׁהַרְג בְּשַׁגְגָה וּבְדַעְתּוֹ שְׂקוֹלְט כְּמוֹ עָרִי מִקְלֵט וְהוּא טַעְמָה שְׂאִינוּ קוֹלְט וְכו' וְהָא
דְאָמְרוּ שְׁטַעְמָה לֹא מִשּׁוּם שְׂרַאֲנוּ שְׁהַרְגוּ אוֹתוֹ דְזֶה אִינָּה רְאִיָּה שְׁהַרִיגָה הִיָּתָה הוּא מִשּׁוּם
דְהֵנָּה מוֹרַד בְּמַלְכוּת כְּדַמְשַׁמַּע בְּסוֹנְגִיא דְסִנְהֶדְרִין הַנ"ל בַּמ"ש אֶלְא וְדֵאֵי שְׂזֵאת הִלְכָה
הִיָּתָה בְּיָדָם שְׂאִינוּ קוֹלְט וְכו' וְא"כ בְּאוּ דְבַרִּי רַבִּינוּ עַל נְכוּן שְׂפַתְב מִתְחַלָּה שְׂאִינוּ קוֹלְט
אֶלְא גַּגּוּ וְכו' וְאֶלְא פְּהֵן וְעַבְדוּדָה בְּיָדוֹ וְכו' כְּדַמְשַׁמַּע מְסוֹנְגִיא דַּג' טַעְמֵי טַעְמֵי יוֹאֵב דְהִיא
אֲיִירִי בְּהוֹרְג בְּשַׁגְגָה כַּמְש"ל וְאֵח"פ כְּתַב אֶבְל מִי שְׁפַחַד מִן הַמְלָךְ וְכו' אֲפִי הָיָה זֶר וְכו'
הוּא כְּדַמְשַׁמַּע מְסוֹנְגִיא דְסִנְהֶדְרִין הַנ"ל דְאֵם לֹא הָיָה מוֹרַד בְּמַלְכוּת לֹא הָיָה הוֹרְג אוֹתוֹ
דְמַזְבַּח קִלְטוֹ כַּמְש"ל וְלְפִי זֶה מַה שְׂפַתְב רַבִּינוּ אַא"כ נִתְחַיֵּיב מִיתַת ב"ד בְּעַדוֹת גְּמוּרָה
וְהַתְרָאָה כְּשִׁאָר פֶּל הַרְוִיגִי ב"ד (כְּפִין חֲסֵר בְּגִילְיוֹן כ"י חֲבָל עַל דְאֶבְדִּין) כִּי אִם דִּין הַמַּלְכוּת

או ב"ד הוראת שעה דוקא אבל מורד במלכות הוא כמו מי שנתחייב מיתת ב"ד בעדות
גמורה ודוחק: פָּרָק ו הַלְכָה י"ג בכ"מ קצב וכו' ומ"מ צריף לנישב לדעת רבינו וכו' וצ"ע
ולפי קוצר דעתי שרבינו פה יפרש לפי הגי' שהביא הכ"מ פאן בירידה שלפניו דהיינו
הברייטא שאמרה לפניו חייב איירי בירידה שלפניו והברייטא שאמרה לאחריו פטור
איירי ג"כ בירידה שלאחריו והברייטא שאמרה שלפניו פטור איירי בעלייה שלפניו
והברייטא שאמרה לאחריו חייב איירי בעלייה שלאחריו פאן בירידה שלפניו ושלאחריו
הוא הברייטא שאמרה בין לפניו בין לאחריו חייב איירי בירידה שלפניו ועלייה
שלאחריו ואע"פ שקאמר הש"ס סתמא בירידה שלפניו ושלאחריו דמשמע דהאי
ושלאחריו קאי אירידה הש"ס קצר בלשונו שפבר קאמר שירידה שלפניו היא כמו עלייה
שלאחריו וא"כ הדבר מוכן מעצמו דאיירי בעלייה שלאחריו וכו' פ"ה פה בעלייה שלפניו
ושלאחריו דהיינו עלייה שלפניו וירידה שלאחריו שהוא פטור דהוא מוכן מעצמו ג"כ
ולפי הגירסא השנית הוא מוכן יותר פאן בירידה שלפניו ועלייה שלאחריו דהיינו דהחייב
הוא בירידה שלפניו ועלייה מלאחריו פאן בעלייה שלפניו וירידה שלאחריו דהיינו
שהפטור הוא בעלייה שלפניו וירידה שלאחריו ופירוש פאן בירידה שלפניו ושלאחריו
הוא כמו שפירשתי בגי' הראשונה: הלכות עבדים פָּרָק א' כ"מ בד"ה עבד עברי שמכרוהו
ב"ד אין מוכרין אותו אלא לישראל או לגר פה היא הגירסא הנכונה והוא מדתניא בספרי
ע"כ נלע"ד פירושו שמביא ראיה שהגי' זו נכונה מדתניא בספרי כי ימכר לה מנין כשהוא
נמכר אינו נמכר אלא לה דמינה פסק רבינו שאינו נמכר לגוי ומצינו באיזהו נפש דהביא
ברייטא דאמר דכי גר צדק האמור בענין מכירה איני יודע מהו ופירשו שם בש"ס דכוננת
רבי דהוקשה לו על הא דקתני ולא לה אלא לגר וכו' אלמא דגר קני עבד עברי והא איתא
לברייטא אחרת אין הגר קונה עבד עברי ותירצו אינו קונה ודינו פישראל אבל קונה
ודינו פנכרי ע"כ נראה דלגר צדק יכול למפור לכתחלה כמו הגירסא הנז' שהוא נכנס
בכלל לה דישראל גמור הוא אבל לגר תושב ולגוי לכתחלה לא לפי שפנין שאיתא בספרי
שאינו נמכר אלא לישראל ובברייטא הנז' משמע דנמכר אפ"ל לע"ז אם לא נחלק ונאמר
דברייטא דספרי היא לכתחלה והברייטא הזאת היא בדיעבד יוקשו תרתי הברייטות
אהדדי על הפל ולמה לא הוקשה לרבי כי אם על דינא דגר צדק דוקא מפח הברייטא
דאין גר קונה וכו' שהביאו אש"פ ולמה לא הוקשה גם על הנהו ג"כ אלא נדאי דמשמע
ליה לרבי החלוק הנ' ולא הוקשה לו כי אם מגר צדק דוקא דפשיטא ליה לרבי שהוא
נכנס בכלל לה ויכול למפור לו לכתחלה ואינו כמו הגר דקתני אחר פה דבדיעבד דוקא
ופירוש הברייטא פה היא ולא לה דוקא שאמה ישראל אלא גם הגר צדק דהוא נקרא
ישראל גמור ונכנס בכלל ונמכר לה ולא לגר צדק הוא דיש בו מכירה אלא גם לגר תושב
יש בו מכירה דהיינו בדיעבד והוקשה לו לרבי דאיך ימכר לגר צדק לכתחלה והא תניא
ואין גר ואשה קונין עבד עברי ותירצו אינו קונה ודינו פישראל אבל קונה ודינו פנכרי
ולעולם לכתחלה יכול למפור לגר צדק כמו הישראל כמו הגירסא הנז' זהו תוכן פוננת
הכ"מ ז"ל ודוק: פָּרָק ב' כ"מ בד"ה מכרוהו ב"ד עובד שש שנים וכו' ת"ל שש שנים
יעבוד שביעית למכירה ולא שביעית לשנים ע"כ.

יש להקשות דמשמע דמה שכתב רבינו מיום מכירתו דנתפנון לדברי המכילתא
והירושלמי וזה אי אפשר שלא אמרו המכילתא והירוש' אלא על ובשביעית שלא תאמר

לשנים אבל על שש שנים יעבוד ודאי הוא שצריך לעבוד שש שנים דאם איתא דהנה יוצא בשביעית לא הו"ל שש שנים שהרי דינו זמן קצוב ולא הו"ל אלא לשביעית יצא דמינה הכריחו במקילתא ובירושלמי דשביעית היא למכירה וא"כ פיון שפתב רבינו שש שנים יעבוד ל"ל לומר עוד מיום מכירתו: עוד פתב רבינו פתב בפ"י המשנה שזהו למאמר הפתוב שש שנים יעבור ובשביעית דמשמע דאף בשביעית יעבוד ע"כ דמשמע דדברי רבינו דפי' המשנה הם כמו המקילתא והרי הם חלוקים שלדברי המקילתא הכי פירוש ובשביעית הוא שביעית למכירה ולדבריו הוא ו"ל שביעית השמטה הגם לענין דינא שוין הן מ"מ הוא הפך דרשת רז"ל: ואפשר לומר דסובר הכ"מ דכוננת המקילתא והירוש' שהוציאו דשביעית היא למכירה ממה שפתוב שש שנים נוסף על ובשביעית וכו' דהו"ל פי תקנה עבד עברי בשביעית יצא לחפשי חנם דהיא שנת השמיטה או שש שנים יעבוד ואחר יצא לחפשי חנם אלא ודאי שבא לומר הפתוב דבשביעית היא שביעית למכירה דהיינו שפך פנונת הפתוב במאמר שש שנים יעבוד שצריך לעבוד שש שנים ובשביעית למכירתו יצא ולא ממה שפתב שש שנים דמשמע דזה הזמן תמיד קצוב הוא דזה אינו לפי שנאמר שהפתוב נקט הזמן היותר גדול ששייך לעבוד אותם כגון שגמפר תקף לאחר שנת השמטה וכוננת הפתוב על זמן שבין השמטה ואה"נ דיוצא בשמיטה אפי' אם לא עבד פי אם שנתים ושלש וכיון שפן אף אם פתב רבינו עובד שש שנים הייתי אומר דיוצא בשמיטה דהנה אמינא דנקט הזמן היותר גדול כנ"ל דכוננתו על זמן שבין שמיטה לשמיטה להכי פתב מיום מכירתו לומר השנים אלו הם מיום מכירתו ולא משנת השמיטה: ועל הקושיא הב' נ"ל לתרץ דמה שפתב רבינו ובשביעית דר"ל אף בשביעית יעבוד קאי על הדרשא דפרק השג יד דממנה רצה ללמוד רבינו דאינו יוצא בשביעית לפי שפשאמר דצריך שש שנים שלמות א"כ נדרשת בשביעית יעבוד אף אם נאמר דאיירי הפתוב שגמפר בשנה ראשונה שלאחר השמיטה הרי אינו יוצא בשמיטה לפי שמוכרח לעבוד בשביעית דבעינן שלימות דעלה קאי פעמים בשביעית יעבוד ולעולם פירוש בשביעית דרבינו הוא על השנה השביעי' למנין השנים לא על שנת השמיטה ולמד ממנה רבינו דאינו יוצא בשמיטה שוב ראיתי להמש"ל שתיירץ מעין דברינו אלה ודוק: מש"ל בד"ה מכוהוה ב"ד עובד שש שנים וכו' הא לא קאי אלא אשש ע"כ ולי ההדיוט נלע"ד דלא תקשה מזה על הכ"מ משום דאף אם תמצוי לומר דאף שפתב עובד שש שנים ס"ד דיוצא בשמיטה הוא משום דהייתי מקיים פירוש עובד ו' שנים הוא דעובד השנים שנסארו לשנת השמיטה ונקט ו' שנים הוא הזמן היותר גדול ששייך לעבוד בהם כגון שגמפר תקף לאחר שנת השמיטה כמש"ל אבל פשהוסיף ואמר מיום מכירתו הוא לומר דלאו על השש שנים שבין שמיטה לשמיטה אלא מיום מכירתו דאינו יוצא בשמיטה ואח"כ פירש דבריו ואמר אם פגעו שמיטה: עוד פתב וראיתי לרבינו בפ"י המשנה וכו' וקשה דהיכי קאמר וכו' הוא עובד בשביעית ע"כ ואנכי איש צעיר תמיה על זה דקושיא זו על הש"ס היא דפרק השג יד קאמר ובשביעית זמנין דבשביעית יעבוד דמאי קאמר זמנין הרי לעולם יעבוד בשביעית דבר"ה לא נמכר ומוכרח לעבוד בשנה השביעית אף אם תאמר דשביעית היא לענין השנים ולא שנת השמיטה אבל על רבינו תקשה דאימא דתפס לשון הש"ס אף אם פנונת דבריו דשביעית היא שנת השמיטה לעיל מ"מ תפס לשון הש"ס דבשביעית יעבוד זמנין וכו' ומכ"ש לפי מה שפירשתי לעיל

דַּרְבֵּינוּ רָצָה לְלַמֵּד דְּאִינוּ יוֹצֵא בְּשִׁמְיֻטָּה מְדַרְשָׁא דְפ' הַשֵּׁג יָד דְתַפְס לְשׁוֹן הַש"ס:בא"ד
אֵלָּא שְׁקֻשָׁה לְזָה דְּאִמָּא דְשִׁמְיֻטָּה אִינְהָ מְשַׁמְטַת לְהוֹצִיא אֶת הָעֲבָדִים וְכו' וְלִמְיוֹם לְיוֹם
ע"כ בְּיָאוּר דְּבָרֵינוּ הוּא דְהִינּוּ דְאִמָּה דְלְעוֹלָם אַע"ג דְּדַרְשִׁינוּ דְבַעֲיִנּוּ שֵׁשׁ שָׁנִים מְיוֹם
לְיוֹם אַפ"ה אֲמַרִּינוּ דְיוֹצֵא בְּשִׁמְיֻטָּה דְמוֹקְמִינוּ הַדְרָשָׁא דְבַעֲיִנּוּ מְיוֹם לְיוֹם הוּא הֵיכָא
שְׁשִׁינְיָה לְעֲבֹד ו' שָׁנִים כְּגוֹן דְנִמְכָּר תְּכַף אַחַר הַשִּׁמְיֻטָּה בְּזָה אֲמַרִּינוּ דְצָרִיךְ מְיוֹם לְיוֹם
וְעוֹבֵד בְּשִׁבְעֵית וְלֹא תְדַיִק מְזָה דְאִינוּ יוֹצֵא בְּשִׁמְיֻטָּה שְׁהָרִי הַשִּׁמְיֻטָּה לְעֲבָדִים הוּא בְּסוּף
הַשָּׁנָה אֲבָל אִם נִמְכָּר לְאַחַר מְזָה שְׁבָעָה שְׁנַת הַשִּׁמְיֻטָּה בְּתוֹךְ שֵׁשׁ שָׁנִים שְׁלוֹ אַה"נ דְיוֹצֵא:
עוֹד כְּתַב א"נ אִיכָּא לְמִימַר דְהַס"ד וְכו' א"כ לֹא אִינְתֵּר לָן קָרָא לְרַבּוּנֵי יְצִיאָה לְעֲבָדִים
בְּשִׁמְיֻטָּה עכ"ל פִּירוּשׁ דְקֶאֱמַר בְּתִירוּץ רֵאשׁוֹן דְגַם רַבִּינוּ מְפָרֵשׁ בְּשִׁבְעֵי' יַעֲבֹד הוּא
בְּשַׁנַּת ז' לְמַגְנֵן הָעוֹלָם וְלִמַּד ג"כ דְאִינוּ יוֹצֵא בְּשִׁבְעֵית דָּאִם הִיָּה יוֹצֵא לִיכָּא נְפֻקוּתָא
לְשָׁנָה א' וְכו' עֲכָשְׁנוּ אָמַר א"נ וְכו' דְהִינּוּ דְאִנְפֵּן הַלְיָמוּד שְׁלֵמַד רַבִּינוּ שְׁאִינוּ יוֹצֵא
בְּשִׁמְיֻטָּה מִן בְּשִׁבְעֵית יַעֲבֹד הוּא מְשׁוּם דְהַס"ד דְהִיָּה יוֹצֵא בְּשִׁמְיֻטָּה הִיָּה מְאָמַר הַפְּתוּב
וּבְשִׁבְעֵית דְהוּא ס"ל דְהוּא שְׁנַת הַשִּׁמְיֻטָּה אֲבָל עֲכָשְׁנוּ שְׁדָרְשׁוּ וּבְשִׁבְעֵית הִיא הַשָּׁנָה הַזֹּ'
דְאֵתָא לְוִימַר דְפְעָמִים בְּשִׁבְעֵית יַעֲבֹד א"כ לֹא יֵשׁ שׁוּם פְּסוּק לְרַבּוּת יְצִיאַת עֲבָדִים
בְּשִׁמְיֻטָּה זֶה פְּנוּנַת רַבִּינוּ שְׁהִבִּיא רָאָה לְאִינוּ יוֹצֵא בְּשִׁבְעֵית מִבְּשִׁבְעֵית יַעֲבֹד וְק"ל:
מַש"ל בַּד"ה הַמוֹכֵר עֲצָמוּ יֵשׁ לוֹ לְמִפְּוֹר עֲצָמוּ לִיתֵּר עַל שֵׁשׁ וְכו' וְכַתֵּב דְמִקְרָא דְשֵׁשׁ
שָׁנִים יַעֲבֹד נְפָקָא לָן דְבִסְתָּם יוֹצֵא וְכו' וְדַרְשִׁינוּ לְנִמְכָּר סְתָם שְׁיֹצֵא וְכו' ע"כ וְאַנִּי בְּעַנְיֵי
קֻשָׁה לִי עַל זֶה דְזָה אִי אֲפָשֵׁר שְׁפִינוּ שְׁאֲמַרְתָּ אֲבָל לְמַאן דְלֵיף ש"ש קָרָא אֲצֻרִיךְ
לְמוֹכֵר עֲצָמוּ א"כ מוֹכֵר עֲצָמוּ אִינוּ נִמְכָּר לִיתֵּר עַל שֵׁשׁ אֵלָּא לֹא דְנִקָּא דְוִמְיָא דְמְכָרוּהוּ
ב"ד מְשׁוּם דְכְּתִיב שֵׁשׁ וְאִינוּ נִמְכָּר יוֹתֵר וְא"כ הִיאָה אָמַר מוֹהֲרִימ"ט ז"ל דְמוֹכֵר עֲצָמוּ
דְבִסְתָּם יוֹצֵא בְּשֵׁשׁ דְהִינּוּ דְבִתְנָאֵי יָכוֹל לְמִפְּוֹר עֲצָמוּ כְּמוֹ שְׁיִרְצָה וּבִסְתָּם בְּשֵׁשׁ יוֹצֵא
וְלִמַּד זֶה מִהַמְכִּילְתָּא הַנּוֹ' וְהִיא אֲלִיבָא דְמַאן דְלֵיף ש"ש אֲבָל דְלֵיף ש"ש אֲצֻרִיךְ
וְכו' פִּינוּ דְמוֹקְמִים לִיָּה לְמוֹכֵר עֲצָמוּ אִינוּ יָכוֹל לְמִפְּוֹר עֲצָמוּ לִיתֵּר עַל שֵׁשׁ: וְעוֹד קֻשָׁה עָלָיו
דָּאִם דְמָה שְׁדָרְשׁוּ בְּמִכְלִתָּא דְמְכָרוּהוּ ב"ד הוּא א"כ אִיכָּא דְמַאן דְלֵיף ש"ש וְהַקְּוִשָׁא
הִיא דָּאִם נֶאֱמַר בְּמוֹכֵר עֲצָמוּ שֵׁשׁ שָׁנִים יַעֲבֹד ל"ל דְהִיָּה לוֹ לְלַמֵּד מַש"ש א"כ שְׁמוֹקְמַת
לִיָּה לְמְכָרוּהוּ ב"ד תְּקֻשָׁה דַּל"ל ש"ש הָא כְּתִיב וְעַבְדָּה שֵׁשׁ שָׁנִים וְאַדְרָבָּא עַל זֶה תַּגְדֵּל
הַתִּימָה יוֹתֵר דְהוּא מְפֻרָשׁ כְּכָר בְּפִסּוּק אֲבָל עַל מוֹכֵר עֲצָמוּ הִנֵּה יְלִיף מַש"ש דְנִקָּא וְלֹא
מְפֻרָשׁ דְבִשְׁלֵמָא לְפִי הַרָא"ם דְהַקְּוִשָׁא הִיא עַל קָרָא דְכִי יְמוּף אַחִיָּה ל"ל אֲתִי שְׁפִיר
דְמוֹקְמִינוּ לְמְכָרוּהוּ ב"ד אַע"ג שֵׁשׁ אַח"כ כִּי יִמְכֹּר לָהּ וְכו' וְעַבְדָּה שֵׁשׁ שָׁנִים הוּא מְשׁוּם דְכָר
דְנִתְחַדֵּשׁ בּוֹ שְׁהַקְּשָׁה אִשָּׁה לְאִישׁ וּדְכָרִים אַחֲרִים כְּמוֹ שְׁכַתֵּב שֵׁם הַרָא"ם אֲבָל קָרָא דְכִי
יְמוּף אַחִיָּה לֹא נִתְחַדֵּשׁ בּוֹ שׁוּם דְכָר אֲתִי שְׁפִיר אֲבָל לְפִי מוֹהֲרִימ"ט דְהַקְּוִשָׁא עַל ש"ש
יַעֲבֹד קֻשָׁה הָא כְּתִיב כִּי יִמְכֹּר לָהּ וְכו' וְיֵשׁ לִיִּישׁב עַל זֶה וְדוּק: בַּא"ד וְז"ל וּמ"ש הָרִי
שְׁמֹכֵר עֲצָמוּ וְכו' וּפְגַע בּוֹ יוֹבֵל אֲפִילוּ אַחַר שְׁנָה הָרִי זֶה יוֹצֵא בְּיוֹבֵל וְכו' וְכַת' דַּמ"ש
הַרָא"ם ז"ל לְמ"ד קָאֵי לְהֵיכָא דְפְגַע בּוֹ יוֹבֵל קוֹנְדָם שֵׁשׁ וְכו' אֲבָל אִי לֹא עֲבַד שֵׁשׁ אִין
הַיּוֹבֵל מוֹצִיאֵו ע"כ וְאַנִּי הַהִדְיוּט אֲוִמַר שְׁעַל זֶה תְּקֻשָׁה דַּא"א לְוִימַר כְּהָ מְשׁוּם דְמְכָרוּהוּ
ב"ד יוֹכִיחַ אַע"ג שְׁלֵא עֲבַד שֵׁשׁ יוֹצֵא בְּיוֹבֵל וּמַכ"ש הוּא דַּאע"ג דְאִסּוּרָא עֲבַד יוֹצֵא קוֹנְדָם
שֵׁשׁ מוֹכֵר עֲצָמוּ דְלֹא עֲבַד אִסּוּר' אִינוּ יוֹצֵא בְּיוֹבֵל קוֹנְדָם שֵׁשׁ וְלֹא תִימָא מוֹכֵר עֲצָמוּ שְׁאִנִּי
מְשׁוּם דְהַתְנָה וּמְהַנִּי תְנָאוּ לְעֲבֹד יוֹתֵר מְשֵׁשׁ דְאִי מְהַנִּי הִיָּה מְהַנִּי שְׁלֵא יוֹצֵא בְּיוֹבֵל אֲפִילוּ

לאחר שש וכיון דלא מהני לא מהני פלל: עוד כתב הא נמי ליתא דאם איתא דקרא דעד שנת היובל לא מייירי אלא בפגע בו לאחר שש מ"ל דקרא וכו' אין הכרח דקרא דושב מייירי במקרוהו ב"ד דאי במוכר עצמו הרי פבר אמור דאימא דמייירי בפגע בו היובל קודם שש עד פאן דהיינו אבל מקרוהו ב"ד דעביד איסורא נתרבא ולא יצא ביובל כמ"ש מעיקרא: ולעד"ן דאין זה הכרח לומר דליתא משום דהס"ד דסתמא דתלמודא דראב"י לא יליף ש"ש לא ס"ד דיש חילוק בין מקרוהו ב"ד למוכר עצמו דמקרוהו ב"ד עביד איסורא דזה הוא דוקא רב נחמן בר יצחק דחדש זה דאמר דלעולם יליף ש"ש ואצטריך ס"ד אמיןא מוכר עצמו הוא דלא עביד איסורא אבל סתמא דתלמודא מעיקרא דהוכרח דראב"י לא יליף ש"ש משום דמצריך קרא לכל אחד ואחד לא ס"ד חילוק זה דאי ס"ל חילוק זה לא הנה אמר דמציי למילף ש"ש וא"כ אפתי גימא דמ"ש הרא"ם הוא פה ולא יש סתירא לפירושו זה: מש"ל בד"ה חלה בין שחלה שנה אחר שנה וכו' וא"כ היכי הנה מצינו לאוקמא בשחלה למקוטעין עכ"ל.

ולפקד"ן דלענין דלוקמא בשחלה שלש ועבד שלש אי אפשר לאוקמא פינו דסתמא קתני בריתא משמע דחלה כל שש ואיך מוקמינו לה בחלה שלש אבל לענין מקוטעים הנה יכול לאוקמא בחלה שש ולמקוטעים דכה הוא האמת דחלה כל שש אבל לאו כל משוה ו' אלא בכל שנה הוא חלה ה' חדשים או יותר דזהו פי' מקוטעים ואתי שפיר חלה כל שם דהיינו שבכל שש בא לו החולי אבל לא שלמים אלא שבכל שנה חלה כמה חדשים בה פנ"ל ודוק: לח"מ בד"ה ויש לו ללוות ולגאול וכו' דאפיי לא בא אלא לפרש מאי דקאמר הבעיין משפחת ליה לקולא ולחומרא ע"כ ולפי עד"ן שסובר רבינו דמוכרח לומר דאפיי לא בא לפ' הבעיין אלא לחלק על הבעיין ועל רב ששת והוא דאם האמת הוא דבא לפרש דברי הבעיין ל"ל אם תמציי לומר שזה הלשון לדעת רבינו פשוט הבעיין הוא שפך סובר רבינו בכל מקום אלא הול"ל אמר אפיי משפחת לה לקולא ולחומרא זבניה וכו' ומדקאמר הכי משמע דרצה לפשוט הבעיין בהפך מדברי רב ששת: ועוד הכרח אחר לדעת רבינו ממה ששינה דבריו מדברי הבעיין שהוא אמר אם ת"ל נגאל לחצאין משפחת לה וכו' דהניח הקולא והחומרא על את"ל נגאל לחצאין והבעיין הניח הקולא והחומרא על אין נגאל לחצאין שהבעיין אמר מה שדה אחרונה אינו נגאל לחצאין אף האי נמי אינו נגאל לחצאין דהיינו פנו לקולא בין לחומרא אינו נגאל לחצאין וכשאמר אח"כ או דילמא לקולא אמרינו הוא באופן שאיירי כיצד שאינו נגאל לחצאין דהיינו אע"ג דילפינו משדה אחרונה שאינו נגאל לחצאין לא ילפינו כ"א לקולא דזבניה במאמו יתיב מאה פלגיה דדמיה ואיפסוף וקם על מאה זויי ילפינו דאינו נגאל לחצאין לקולא ואמרינו דהנה מאה זויי פיגדון גביה יתיב להו נהליה ונפיק שהיא החומרא שעשה אפיי אם ת"ל נגאל לחצאין וכן צד שני דכה משמעות או דילמא דקאמר הבעיין ודלא כפירש"י יעו"ש וכה נראה שהתוספות ג"כ מפרשי כמ"ש דכה הוא ריקטא דשמעתתא ואם אפיי מפרש דברי הבעיין למה תפס שיטה אחרת שלא כדברי הבעיין אלא ודאי שאפיי לא לפרש דברי הבעיין אלא לפשוט בהפך מדברי רב ששת ולחלוק גם על הבעיין שס"ל דלעולם ילפינו משדה אחרונה והבעיין אם לקולא ולחומרא ילפינו או לקולא הוא דילפינו שסובר אפיי דלא גמרינו משדה אחרונה אלא נגאל לחצאין בין לקולא בין לחומרא דרבינו פסק פנותיה משום דהוא בתראה ודאי שמצא טעם שלא לילף משדה

אֲחֻזָּה : ומכ"ש דְּנִרְאָה שֶׁרַבְּנֵי סְבָרֵי פְּנוּתֶיהָ אַע"ג ש"ל דְּבַתִּי עָרִי חוּמָה אֵינִי לְנֹה וְגוֹאֵל
לְחֻצָּאִין דְּגַמְרֵי מְשֻׁדָּה אֲחֻזָּה אַעפ"כ לֹא יִלְפִי כִּי אִם לְבַתִּי עָרִי חוּמָה דִּנְקָא שְׂפָה גִרְאָה
מִבְּרִייתָא דְאֵם גָּאֵל יִגְאֵל דְּמוֹתֵיב מְנָה בִּש"ס דְאֵם ס"ל דַּע"ע אֵינִי נִגְאֵל לְחֻצָּאִין הִנֵּה לָהּ
לְמִנְקֻט ק"ו מַע"ע פִּינֵן דְּלִיכָא לְמִפְרָה עֲלֵיהָ מְרִי וְכִמּוּ שְׁהִקְשׁוּ שֵׁם הַתּוֹ בַּד"ה אֵיִתִּיבֵיהָ
יַעו"ש וְלֹא נִיחָא לִיהָ בְּתִירוּץ הַתּוֹ שְׁתִּירְצוּ שֵׁם דִּיהָ לִיהָ לְמִנְקֻט דְּבָר שְׂאִין עֲלֵיו שׁוּם
פִּירְכָא מִמָּה שְׂיִלְיָף שְׂדָה שְׂדָה וְעֲלֵיו פִּירְכָא וְלְבִסּוּף יִלְיָף בְּמָה הַצְּגָד וּמְדָלָא לֹא נְקֻטָּה
הַבְּרִייתָא ק"ו מַע"ע וְדָאִי הוּא ש"ל דַּע"ע לְנֹה וְגוֹאֵל לְחֻצָּאִין פְּסֻכְרַת אַבְיֵי וְדָאִי הוּא
שְׂאֵבְיֵי עַל בְּרִייתָא זֹו סְמִיָּה וּפְשִׁיט דְּנִגְאֵל לְחֻצָּאִין וְחֻלְק עַל הַבְּעִינִי וְהַפְּשִׁטֵּן וְגַם עַל
רַבִּינָא דְקָאֻמֵר עֲלָה דִּיהָ בְּרִייתָא דַּע"ע הַנְּמַכְרָ לְגוּי אֵינִי לְנֹה וְנִגְאֵל לְחֻצָּאִין כְּדִי לְפִשְׁטֵן
הַפְּרָכָא שְׂפָרִיף מֵר זּוּטְרָא בְּרִיָּה דְרַב מֵר דַּעַל הַפְּרָכָא הַנְּזַכְּ' יִשִּׁיב אַבְיֵי בְּתִי עָרִי הַחֻצָּרִים
יּוֹכִיחוּ שְׂיָפָה פְּחֹן לִיגְאֵל בְּשָׂנָה שְׂנִיָּה דְכַתִּיב גְּאֻלְתַּת עוֹלָם תִּהְיֶה לְהֵם וְאֵינִי נִגְאֵלִין
לְחֻצָּאִין כְּמוֹ שְׂדָה אֲחֻזָּה דְכַתִּיב בְּהֵם עַל שְׂדָה הָאֶרֶץ יַחֲשֵׁב וְכֹף כְּתִבוּ שֵׁם הַתּוֹ דְּבָדִין ג'
גְּאֻלְתָּה לְחֻצָּאִין עֲבָדִין לָהּ כְּדִין שְׂדָה אֲחֻזָּה יַעו"ש : אַע"ג שְׂרַבְּיִנִי לֹא כְּתִיב בְּבַתִּי (עָרִי)
הַחֻצָּרִים שְׂאֵינִי נִגְאֵלִין לְחֻצָּאִין סְמָךְ רַבִּינוּ עַל מָה שְׂכַתְּבָה בְּשְׂדָה אֲחֻזָּה וּבְבַתִּי עָרִי חוּמָה
שְׂאֵינִי נִגְאֵלִין לְחֻצָּאִין שַׁע"פ שְׂיָפָה פְּחֹן שֶׁל בְּתִי הַחֻצָּרִים שְׂנִגְאֵלִין כְּדִין הִיָּפָה שְׂבִשְׂנִיָּה
מ"מ שְׂדָה אֲחֻזָּה וּבְתִי עָרִי חוּמָה שְׂנִיָּה אֵינִי נִגְאֵלִין לְחֻצָּאִין וְנִמְצָא שְׂרַבְּיִנִי פְּסֻכְרַת אַבְיֵי
דְּמוּכַח דְּרַבְּנֵי פְּנוּתֶיהָ ס"ל וְגַם בְּבַתִּי עָרִי חוּמָה כְּרַבְּנֵי הַנּוֹ' פְּסֻכְרַת שְׂאֵינִי נִגְאֵלִין לְחֻצָּאִין
וְלִיכָא שׁוּם קְוָשָׂא וְדוּק : בַּא"ד וְעוֹד קָשָׁה עַל דְּבָרֵי רַבִּינוּ דְּמִשְׁמַע דִּיהָ בַּעֲיָא לֹא הָוִי
אֵלָא לְגְאֻלְתָּה לְחֻצָּאִין וְכוּ' וְכַדְכַתְּבַת רַבִּינוּ בַּהֲל' שְׂמִיטָה וְיֻזְבַּל פִּי"א ע"כ וְלַע"ד דְּגַם זֹו
אֵינִי קְוָשָׂא מִשׁוּם דְּרַבְּיִנִי פְּסֻכְרַת לְשַׁחְרוּר וְדָלָא כַּר"י הַגְּלִילִי דְאָמַר ב"ד לְשַׁעְבּוּד
וְקַרְוִבִים לְחִירוֹת וְדָלָא כַּר"ע ק דְאָמַר ב"ד לְחִירוֹת וְקַרְוִבִים לְשַׁעְבּוּד אֵלָא כְּרַבִּי וְטַעְמָא
דְּפְסֻכְרַת כְּרַבִּי מְלַבֵּד מָה שְׂכַתְּבָה ה"ה עוֹד טַעַם אַחַר וְעִיקָר מִשׁוּם דְּמִצְוֵינוּ בְּמִסְכַּת עֲבָדִים
דַּר' יִשְׁמַעְאֵל סַבְר' כַּר' דְּנִמְצָא דְרַבִּי יוֹסִי הַגְּלִילִי וַר"ע ק פֶּל חַד מְנִיָּהּ יַחֲזִיד לְגַבִּיָּהּ וְכֹף
רֵאִיתִי לְהַמְפָּרְשִׁים ז"ל שְׂנַתְנוּ טַעַם זֶה וְקָאֻמֵר הֵתֵם טַעְמִיָּה דַּר' יִשְׁמַעְאֵל וַז"ל שְׂהִיָּה רַבִּי
יִשְׁמַעְאֵל אוֹמֵר וְמָה אַחֲרֵים הֵם מְצוּנִים לְפָדוּתוֹ הוּא אֵינִי מְצוּנָה לְפָדוּת אֶת עַצְמוֹ וְמָה אֲנִי
מְקַיָּים אוֹ הַשִּׁיגָה יְדוּ וְנִגְאֵל אֵלָא מָה הוּא כְּשִׂפְדָּה אֶת עַצְמוֹ אֵינִי חוּזַר לְשַׁעְבּוּד אֶף
אַחֲרֵים שְׂפָדוּ אוֹתוֹ אֵינִי חוּזַר לְשַׁעְבּוּד ע"כ אֵלְמָא לְדַעַת רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל וְרַבִּי דִּיהָ אוֹ
הַשִּׁיגָה יְדוּ לֹא בָּא לְוֹמֵר שְׂאֵינִי לְנֹה וְגוֹאֵל אֶת עַצְמוֹ אֵלָא בָּא לְוֹמֵר דְאֵינִי חוּזַר לְשַׁעְבּוּד
וְנִמְצָא דְרַבְּיִנִי שְׂפֻסְקַת כַּר' יִשְׁמַעְאֵל וַר' אֵינִי דוֹרֵשׁ לוֹהֲשִׁיגָה יְדוּ שְׂאֵינִי לְנֹה וְגוֹאֵל וְכִינֵן
שְׂכּוֹן לְהַכִּי פְּסֻכְרַת רַבִּינוּ שַׁע"ע שְׂלוֹנָה וְגוֹאֵל אַע"ג שְׂרַבְּיִנָא אָמַר שַׁע"ע אֵינִי לְנֹה וְגוֹאֵל כְּדִי
לְהַשִּׁיב עַל הַפְּרָכָא דְמֵר זּוּטְרָא הַנְּ"ל לָאוּ אֵלְיָבָא דְרַבִּי וַר"י קָאֻמֵר לָהּ דְּלַדִּיקָהּ לֹא אֲתִי
אֵלָא אֵלְיָבָא דַּר"ע ק וַר"י הַגְּלִילִי דְמִכְּחַ פְּרָכָא הַנְּ"ל רְצָה לְאוּקוּמִי בְּרִייתָא הַנְּ"ל אֵלְיָבָהּ
כְּדִי לְתַרְץ הַפְּרָכָא הַנְּ"ל וְכַבֵּר כְּתַבְתִּי דַּאֲבִי יִשִּׁיב עַל הַפְּרָכָא הַנְּ"ל מִבְּתִי הַחֻצָּרִים וְדוּק :
לַח"מ בַּד"ה שְׂנַאֻמֵר פְּסֻכְרַת דִּיהָ בַּגְּמ' לֹא מִשְׁמַע הַכִּי ע"כ וְנִרְאָה דְרַבְּיִנִי פְּסֻכְרַת
כְּהִירוּשְׁלָמִי שְׂהִבִיא ה"ה דְּמִפְּרָשִׁי לְהָאִי בְּרִייתָא דַּת"כ שְׂהִבִיא ה"ה דְּלֹא כְּסוּגִיא דִּידֵן
דְּהַנִּיחַ תְּלַמוּד דִּידֵן בְּזֶה מְפָנִי הִירוּשְׁלָמִי מִשׁוּם דְּפְשִׁטָא דְּבְרִיית' כְּהִירוּשְׁלָמִי מִשְׁמַע וְק"ל :
בַּא"ד וְעוֹד מ"ל לְחֻלְק בְּכֹף דְקָרָא וְכוּ' וּמִנֵּן לְאוּקוּמִי חַד בְּנִמְכָר לְיִשְׂרָאֵל וְחַד בְּנִמְכָר
לְגוּי ע"כ וְנִרְאָה דְכַתְּבַת הַכִּי הוּא מִמָּה שְׂאָמְרוּ בִּש"ס תְּנָא וְקוּנָה אֶת עַצְמוֹ בְּכֻסְףּ וּבְשִׁנָּה

פסוק דמוקנים לה רבינו לע"ע הנמפר לישראל דלדעתו לא אתי בע"ע הנמפר לגוי דהוא סובר דבעי פסוק ולא שנה פסוק ואף ע"ג דבש"ס יתבי טעמא לתנא הנז' משום ישיב גאולתו ושהוא פתיב בע"ע הנמפר לגוי זהו לסברת הש"ס דידן דמוקנים האיך פריקתא לפחות משנה פרוטה וע"ע הנמפר לגוי נגאל בשנה (פרוטה) פסוק אבל לדעת הירושלמי דרבינו פנותיה ס"ל נדאי יתבי טעמא אחרניא לתנא הנז' ולא מהאי קרא דאפשר ממה שאמר הפתוב פסוק ממפרו פסוק ממפרו פנה ולא פאחר כמו שדרשו בש"ס יגאלנו לזה ולא לאחר.

או אפשר לומר דדרשי מהאי קרא דישבי באם אינו ענין לע"ע הנמפר לגוי דכתיב פסוק ממפרו תנהו לע"ע הנמפר לישראל ודוק: מש"ל בד"ה מי שמכרוהו ב"ד וכו' והנה קושיא זו שייכא ג"כ לרבינו שהוא פסק כראב"י וא"כ מנ"ל שהוא רשות ע"כ: ונלע"ד דלא תקשי מדי פיון דרבינו פסק שכופהו ליקח שפחה כדי שיוליד עבדים משום שגאמר כי משנה שזכר שכיר פרבן א"כ נדאי הוא שרשות הוא ולא חובה ולא אצטרף קרא לומר שהוא רשות דמשמע מקרא זה דאינו חובה כי אם אעבד שכופהו רבו ליקח שפחה פנענית והאדון הוא רשות ולא חובה דאם הוא חובה למה ליה כי משנה שזכר שכיר כדי לכפות העבד פשתאמר שחובה לאדון לתת שפחה פנענית לעבדו משמע דכופין העבד ליקח אותה בע"כ כדי לקיים מצות חובה שחיובה התורה לאדון לתת לו שפחה פנענית ולהכי אייתר להו אם בגפו יצא ואוקמיה לאם הנה נשוי וכו' וגם רש"י ז"ל ס"ל כן אבל לרבי ישמעאל נדאי הוא דלא דרש כי משנה שזכר שכיר לבע"כ דאל"כ למה אצטרף אם בגפו יצא לומר שהוא רשות נדאי הוא שרשות ולא חובה מדאצטרף כי משנה ש"ש על פפיית העבד כמ"ש ודוק: ועל מ"ש הרא"ם בדיבור שהביא הרב דקאמר וז"ל שלא תאמר שהוא חובה למסור לו שפחה פנענית כדי להוליד ממנה עבדים כדי לקיים מצות.

עשה דוהתנחלתם אותם לבניכם אחרים ע"כ קשה לי והא מצות עשה זאת יכול לקיים אותה בשפחה ולמה יצטרף עד שיוליד ממנה עבדים: בא"ד וראיתי להרב בעל צדה וכו' הלא בכל התורה אמרינו דאתי עשה ודחי לא תעשה הלא נמי דוהתנחלתם ודחי לא תעשה דלא יהיה קדש ע"כ מלבד מה שהקשה עליו הרב ז"ל עוד תמיהא לי עליו דלא אמרינו דאתי עשה ודחי לא תעשה אלא בעידנא דקא מעקר הלאו מקיים העשה אבל הלא בעידנא דקא מעקר הלאו דלא יהיה קדש לא מקיים העשה דקיום העשה הוא עד שיהיו לו בנים ובכה"ג לא אמרינו דאתי עשה ודחי לא תעשה ואף לדברי התו' בזבחים דף צ"ו שהקשו על מה שאמרו בש"ס ועצם ל"ת בו אחד עצם שיש בו ב"ו וליתי עשה ודחי ל"ת וכו' שהקשו דהא לא בעידנא ותו' בפסקי תו' דאם אי אפשר לקיים לעשה בענין אחר לא בעינן בעידנא ע"כ הרי הלא יכול לקיים העשה בענין אחר שהוא בשפחה או לקנות עבדים: ועוד הרי אמרו כל מקום שאמה מוצא עשה ולא תעשה אם אמה יכול לקיים את שניהם מוטב ואם לאו יבוא עשה וידחה לא תעשה הרי דלא דחי אלא היכא דאי אמה יכול לקיים את שניהם ואפ"ה קי"ל דאין עשה דחי לא תעשה אלא בעידנא ומכ"ש הלא דאפשר לקיים את שניהם ומזה לדברי פסקי תו' לא תקשה דכוננתם היא דהתם א"א בענין אחר דא"א לקיים עשה דמנח אם לא בדחיית הלאו ומש"ה לא בעינן בעידנא משא"כ בעלמא על הרוב יתקיימו שניהם אלא היכא דאתרמי דאתו בהדי הדרי דדחי עשה לל"ת בעינן בעידנא וכן ראיתי שתי' כן לפסקי תוס' הנז' היכי דלא תקשה

כנז': ועוד קשה לי עליו לפי מה שהבין בדברי הרא"ם הלא יקשה על הרא"ם עוד אחת דא"כ למה אצטריך קרא להתיר השפחה הא בלאו הכי מוכרח לומר דעבד מותר בשפחה דאיתי עשה דוהתנתחלתם ודחי לא מעשה דלא יהיה קדש שנית היכי א"ר ישמעאל שהוא רשות והא חובה הוא פדי מ"ע דוהתנתחלתם דאיתי עשה ודחי ל"ת ולמה לא הקשה עוד עליו שני גושיות אלו: : מש"ל בד"ה וכופהו עליו וכו' ומפאן תמיה לי מ"ש מוהרשד"ם דלרבינו אין השפחה אסורה אלא מד"ס ע"כ אע"ג שמצינו שאמר רבינו בפירושו שהוא מד"ס בפ' י"ב מהל' איסורי ביאה בדברי מוהרשד"ם מ"מ מצינו למימר דרבינו סובר שהיא מדאוריית' והא דקא' מד"ס לטעמיה אגיל שפוסבר שקל דבר שאינו מפורש בתורה נקרא מד"ס וכן כתב הכ"מ בפ"א מהל' גחלות בד"ה והבעל יורש כל נכסי אשתו וכו' יעו"ש: בא"ד וא"נ לדבריו מ"ש קרא אם אדוניו אינו לומר שהעבד מותר בשפחה דהא פשיטא דאף אם לא היה עבד היה מותר וכו' דא"כ לא אצטריך קרא דאם אדוניו וכו' היה מותר בשפחה ע"כ.

ויש לדחות דמוהרשד"ם ישיב דקרא דאם אדוניו לאו להתיר השפחה בא דלהאי לא אצטריך קרא ולא ללמוד ממנו שיכול האדון למסור לו שפחה בע"כ משום שפא לומר שאם אדוניו נתן לו שפחה וילדה לו בנים הרי הם עבדים פאמם דמפאן למדו רז"ל דולד שפחה כמותה וכן הוא בקידושין דף ס"ח ע"ב ולפי שהיה עולה על הדעת דבעינו מדעתיה דעבד להכי אצטריך לו לר"א ולת"ק כי משנה ש"ש ודוק: בא"ד ומ"ש רבינו דמוכר עצמו אסור בשפחה פנענית הוא לאחר שאסרוה חז"ל לישראל דאין חילוק בין מוכר עצמו לשאר ישראל ע"כ ולעד"ן דממה שכתב רבינו ונהרי היא מותרת לו כל ימי עבודתו שנא' אם אדוניו וכו' משמע דסובר דאסור מדאורייתא דכף משמע מדבריו אלו דלא בא קרא דאם אדוניו וכו' אלא להתירה לו בימי עבודתו דוקא ורוק אלא דמכרוהו ב"ד פיון שהתורה נתנה רשות לאדון לכוף לעבדו למסור לו שפחה לא העמידו דבריהם כדי לבטל זכותו של אדון שזכתה לו תורה ע"כ יש לדקדק על זה דא"כ.

למה כתב רבינו לקמן אבל אם אין לו אשה ובנים אין רבו מוסר לו שפחה פנענית דמשמע שאם העבד מתרצה מותר ולמה לא אסרו לו חכמים כמו שאסרו למוכר עצמו דבשלקא אם נאמר דרבינו קאמר מדין תורה דמוכר עצמו אסור בשפחה פנענית א"ש משום דכתיב: יתן לו ולא למוכר עצמו דנמצא דהרי הוא ככל ישראל בשפחה אבל במכרוהו ב"ד שהתירה לו תורה שפחה פנענית וכופהו עליה כשמיעט דדוקא אם יש לו אשה לא מיעט אלא מכפייה אבל אם נאמר דרבינו קאמר מדרבנן ק' כנז' אלא דמתחלת דברי רבינו שכתב אין ע"ע מותר בשפחה עד שתהיה לו אשה ובנים משמע דס"ל דהכי מיעט קרא דמי שאין לו אשה ובנים הוא דאסור ליקח אותה וכך כתב הרב לקמן וא"כ אין מזה: הברע ודוק: בא"ד תו' ק"ל דלמה אצטריך לר"א לו ולת"ק פי.

משנה ש"ש לבע"כ הא מקרא דאם בגפו וכו' שפירושו יחידי יחידי יצא ונהלא שפחה מותרת לו מד"ס עכ"ל ונלע"ד דהאי לאו קושיא היא משום דישיב מוהרשד"ם ז"ל דאי לא כתיבי קראי אלו לבע"כ למר פדאית ליה לא הנה מוקמינן לקרא דאם בגפו יבא בגפו בא יחידי נכנס יחידי יצא וכו' דהנה מוקמינן ליה כר' ישמעאל דאבא ללמד שהוא רשות ולא חובה אבל עכשיו שאתו אלו קראי לבע"כ א"כ א"א לומר שפא לומר שהוא רשות

ולא חובה כר"י דלא הנה ס"ד לומר שהוא חובה ממה שראינו שיצטרף קרא לומר
דיכול האדון לכוף העבד דאם הוא חובה ל"ל קרא ללמד על כפיית העבד ת"ל פיון שחוב
על האדון לתת לעבדו שפחה פנענית א"כ ע"כ של עבד הוא פדי לקיים האדון מצנה של
חובה שחיבתו תורה וכמש"ל לתרץ קושיות הרא"ם דהוא ז"ל ג"כ יתרץ פן וכיון שפן
להכי דרשי ליה ליחידי נכנס וכו' אבל בל"ה לא דרשינו ליה הכי פנ"ל ודוק: מש"ל בד"ה
ונקב את אָזְנוֹ הַיְמָנִית וכו' ולא נאמר מזוזה וכו' והקשה הרא"ם דאימא איפכא וכו'
וא"כ אייתר לן וא"ו דובדלת לומר דלת אין מזוזה לא ע"כ לכאורה קשה דנדאי הוא
דאין פה פוננת המכילתא דלא מפקא ליה מנא"ו אלא ממה שכתבה תורה ונתת באָזְנוֹ
ובדלת דמשמע דוקא בדלת הוא דרוצע דומיא דמ"ש אח"כ או יעבוד באָזְנוֹ ובדלת ת"ל
ורצע אָזְנוֹ ואת אָזְנוֹ באָזְנוֹ אמה מעביר ואי אמה מעביר בדלת דמשמע דמעטינו שאינו
מעביר בדלת משום דכתיב ורצע אָזְנוֹ ואת אָזְנוֹ דוקא ולא כתב ורצע אָזְנוֹ ואת אָזְנוֹ
ודלת אף פאן דמעטינו מזוזה מדכתיב ונתת באָזְנוֹ ובדלת דוקא ולא כתב בדלת ובמזוזה
ולא משום דאייתר לן וא"י : ועוד אף אם יפרש פה ויתרץ לקושיות הרא"ם הנז' אפתי
קושיא הנז' קיימא אסיפא דקאמרהת"ל ורצע אָזְנוֹ ואת אָזְנוֹ באָזְנוֹ אמה מעביר ואי
אמה מעביר בדלת דאימא לפי שהוא אומר ורצע אָזְנוֹ ואת אָזְנוֹ אין לי אלא אָזְנוֹ דוקא
מנין אף בדלת ת"ל באָזְנוֹ ובדלת: וכ"ת דא"כ למה ליה קרא דורצע אָזְנוֹ ואת אָזְנוֹ
אצטרף משום דאָזְנוֹ הוא דרוצע ולא שלוחו דמינה גליף לה רבינו לעיל.

זה אינו משום דפירוש דקתני במכילתא או יעבור לאו כמ"ש אלא כמ"ש הרב ז"ל למטה
דאימא דהמיעוט דובדלת לא הוי למעוטי מזוזה אלא למעוטי שלא יעבור באָזְנוֹ ובדלת
דאי לאו מיעוטא הנה אמינא דיעבור באָזְנוֹ ובדלת אלא פיון שמגיע אצל דלת די ואמרו
דאי משום האי לא אצטרף קרא דהא ממעט מקרא דורצע אָזְנוֹ ואת אָזְנוֹ באָזְנוֹ איירי
מעביר ואי אמה מעביר בדלת דלפי פירוש זה לא יקשה עוד קושיות הנז' לומה שהכריחו
לפרש פה ולא כפשטה פנ"ל משום דמפורש להדיא בקידושין דף כ"ב ע"ב דמקרא
דבאָזְנוֹ ובדלת דרשי בבבביתא דוקר והולך עד שמגיע אצל דלת דוקא וא"כ פיצד אמרו
במכילתא דעביר באָזְנוֹ ובדלת אלא דנדאי דפי' כמ"ש הרב ואע"ג דאין זה משמעות
המכילתא ואין זה דרף ת"ל בכל מקום ודוק: מש"ל בד"ה היתה לעבד שפחה פנענית
וכו' תימא בעיני דין זה דהא קי"ל הלכתא כר"ע דדריש אתין לרבות וא"כ נימא דמואת
נתרבו הבנים וצ"ע ע"כ.

נלע"ד דנאת זה לא דרשינו לה לבנים משום דמצינו דכתיב אהבתי את אדני את אשתי
שכתב גבי אהבת אשתו את ואעפ"כ כתבה תורה אח"כ ואת בני בפירוש משמע דמואת
הפיתוב גבי אשתו לא נפיק מינה בנים דאל"כ למה חזר וכתב בני בפירוש אלא נדאי דלא
משמע מינה אלא דרשא אחריתי ואע"ג דאימא דהא דכתיב בני בפירוש הוא משום דרצה
הפיתוב לכותבו פי היכי דלכתוב גביה את לרבויהי מלתא אחריתי מ"מ סוף סוף ריבויהי
דנאת הפיתוב אצל אשה לאו משמעותה בנים וכיון שפן גם ואת הפיתוב בקרא דכי אהבך
נאת ביתך שהיא אשה לא משמע מינה בנים ודוק: מש"ל בד"ה מה בין מוכר עצמו וכו'
יש לתמוה על רבינו דאיך פסק פאן כת"ק דקאמר מוכר עצמו אין מעניקין לו ובפרק ב'
מהל' לנה ומלוה פסק פנ"ן דהא משמע בגמ' דת"ק לא סבירא ליה פנ"ן ע"כ.

ונלע"ד דגיש לתרץ קונשיא זו דרבינו ז"ל פיון שראה דבכולי ש"ס מייתו הא דר"ן ומוקמי למתני' ובריינות פנותיה אלמא דברי ר"ן הם הלכתא וא"כ נדאי דס"ל דלא פסוגיא דהקא דמוקים למחלוקת ת"ק ור"א בדברי ר"ן ות"ק לא ס"ל פר"ן אלא נדאי דס"ל דת"ק אתי גם לדברי ר"ן ואין ענגן של ר"ן למחלוקת ת"ק ור"א דאין זה תלוי בזה דענגן של ר"ן הוא דמאן דנושה בתברו ונתברו בתברו קאמר ר"ן דמוציאין מזה בעל פרחו ונותנין לזה אבל ענגן לו ולא לבעל חובו הוא מלתא אחריתי דמאן דדריש לו ולא לבעל חובו סובר דאותה הענקה שלוקח העבד אינו יכול לבוא בעל חובו וליטלה ממנו בחובו דלא זכתה תורה הענקה זו כי אם לעבד דוקא שלא יכול בעל חובו ליטלה ממנו ומאן דלא דריש יכול ליטלה ממנו שהיא פכל גכסיו שייטלם ממנו בחובו וכולהו ס"ל פר"ן דאין זה תלוי בזה כנז' ולכך פסק בפ"ב מהלכות מלנה ולנה פר"ן וגם פסק הקא דת"ק דמוכר עצמו אין מעניקין לו משום דאין זה תלוי בזה פנ"ל דלא פסוגיא דרב טביומי דהקא דס"ל דזה תלוי בזה והא דפסק אה"כ דענגק ע"ע לעצמו וקאמרין דת"ק דס"ל דלא מעניקין למוכר עצמו סבר דענגק ע"ע לבעל חובו וכיון שפסק רבינו כת"ק דאין מעניקין למוכר עצמו היאך פסק דענגק ע"ע לעצמו הוא משום דס"ל לרבינו פיון דלא אמר הכי אלא רב טביומי בדרך דחיייה דאימא דת"ק יליף שכיר שכיר וטעמיה דת"ק משום לו ולא למוכר עצמו ועל פי זה לא אייתר ליה לדרוש לו ולא לבעל חובו ומצינו אה"כ שהביאו בש"ס ברייתא סתמית דס"ל ענגק ע"ע לעצמו לא עבדינן פרב טביומי דס"ל דת"ד לית ליה לו ולא לבעל חובו אלא כמו שרצה לומר בש"ס מתחלה דטעמא דת"ק משום דלא יליף שכיר וא"כ אייתר לו לת"ק לדרוש לו ולא לבעל חובו וכסתמא דברייתא דנראה שהיא הלכתא פנופר ומכ"ש דשקלי וטרי אליבא דש"ס דמשמע שהיא הלכתא ומה גם דסוגיא דרב טביומי הרי כבר אינדחייא לה במקצת במה שאמר דת"ק לית ליה דר"ן מכמה מקומות בש"ס דסברי פר"ן פנ"ל ודוק: בא"ד ועוד שה"ה ז"ל פתב עלה דההיא דפ"ב מהל' מלנה זה מחלוקת בפרייתא דת"ק ור"א בפ"ק דקידושין ע"כ ובהרמב"ם שלגנו פתוב זה מחלוקת בפרייתא דת"ק ור"ן בפ"ק דקידושין ולפי זה ליכא קונשיא על הרב ל"מ ז"ל דלא קאי ה"ה אלא על ר"ן והחולקים עליו דמצינו במקומות אחרים שחולקים על ר"ן אע"ג שלא נזכרו בפרייתא זו: בא"ד אבל הרב מוהרימ"ט דף י"א פתב דאם לא מסר לו שפחה אינו חייב בהענקה וכו' וקשה לי דאפתי נימא דהענגק תעניק אתא לרבות דבין מסר לו רבו שפחה בין לא מסר לו חייב להעניק ע"כ ונלע"ד דלא קשה דכוננת מוהרימ"ט היא מדיהיב רחמנא טעמ' על ההענקה פי משנה שכר שכיר משמע דהיכא שלא מסר לו רבו שפחה וגם מוכר עצמו דדיניה אסור בשפחה אין מעניקין להם משום דלית בהו משנה שכר שכיר.

ועל זה הקשה דלמה לי קרא למעט מוכר עצמו מהענקה תיפוק ליה משום דאין רבו מוסר לו שפחה אין מעניקין לו כנז' ותל' דאצטרף רחמנא למעט אותו משום דחשש שפא גרבה אותו מהענגק תעניק אותו שפא לדרשא אחריתי ולא הייתי ממעט מקרא דכי משנה שכר שכיר אלא מכרוהו ב"ד דאיירי ביה קרא היכא דלא מסר לו שפחה פנענית להכי מיעט קרא מלו למוכר עצמו גם הוא כמו מכרוהו ב"ד ולא מסר לו שפחה ומעתה אי אפשר לומר לרבות מכרוהו ב"ד ולא מסר לו מהענגק תעניק לו דא"כ למה פתב רחמנא פי משנה שכר שכיר דמשמע שפא למעט היכא שלא מסר לו שפחה עד שיצטרף

לכתוב הענק תעניק לרבות אותו דלמוכר עצמו לא אצטרף דמייעטו קרא בהדיא מלו
דלא הנה ליה לכתוב לא פי משנה שכר שכיר ולא הענק תעניק ואנו ידעינו דמכרוהו
ב"ד מעניקין לו אף אם לא מסר לו שפחה פיון דלית ביה מיעוט ומוכר עצמו אין מעניקין
לו דאימעיט מלו אלא ודאי מדכתב רחמנא פי משנה שכר שכיר וגם מיעוט דלו משמע
דגם מכרוהו ב"ד ולא מסר לו שפחה אין מעניקין לו וקרא דהענק תעניק לדרשא אחריתי
אתא ודוק: מש"ל בד"ה מפי השמועה למדו וכו' ודבריהם תמוהים בעיני וכו' פלומ'
דליפא הוכחה לנה יותר מזה ת"ל דכתיב אם אמר יאמר העבד עבד ולא אמה ע"כ.

ונלע"ד דאפשר לומר דכוננת התוס' היא פיון דכתיב אהבתי את אדני דמשמע דאין
האשה נרצעת ואית לן דמכרוהו ב"ד אינו נרצע א"כ לא אצטרף קרא דהעבד דהיינו
דקרא דואף לאמתה תעשה פן ע"כ קאי או להענקה או לרציעה וכי שדינו ליה אהענקה
קרא דכי משנה שכר שכיר וכי שדינו ארציעה קשה קרא דאהבתי את אשתי דלא שייך
באמה וכמו שכתב הוא ז"ל לעיל וכיון שיש לנו עוד דמוכר עצמו אינו נרצע א"כ ודאי
קרא דואף לאמתה אהענקה קאי שלא יש לה עוד מונע מצד אחר כמו הרציעה שיש לה
עוד מונע מצד אחר כגו' להכי הקשו למאי אצטרף העבד ת"ל וכו' ודוק: פ'ק ד' לח"מ
בד"ה ברח האב וכו' ולא ידעתי למה פירש בדברי רבינו ז"ל וכו' ואמאי לא נפרש בדברי
רבינו ז"ל דר"ל ואין הקרובים פודים אותו אפי' אם רצו בע"כ דאדון ע"כ.

ונלע"ד דמוכרח לומר דודאי כף הוא דפירוש אין הקרובים פודין אותו הוא דאין חייבין
לפדותו הא אם רצו לפדותו פודין אותו בע"כ של אדון וכסברת הכ"מ ממה שאמרו
בש"ס בסוגיא זאת סבר רבא למימר בעל פרחיה דאדון א"ל אפיי מאי גיהו דכתיבנא
ליה שטרא אדמיה אמאי נקט מרגניתא בידיה יהיבנא ליה חספא ע"כ משמע דאם אחרים
נותנין דמיה לאדון לא מקרי בעל פרחיה דאדון ומוכרח לפדותה ודאי דהוא משום דכתיב
והפדה דמגרעת מפדיונה ויוצאה דליפא שום חילוק בין משלה בין משל אחרים וגם ע"ע
דינו כף דמאי שנה דאי לא תימא הכי אמאי אמר אפיי בעל פרחיה דאב לימא דלעולם
דהוא בעל פרחיה ולא איירי דכתיב ליה אלא איירי בשנתנו אחרים הדמים לאדון וקאמ'
דאם אחרים רצו ונתנו דמי פדיונה לאדון פודין אותה בעל פרחו דאדון אלא ודאי מדלא
משגי הכי משמע דאם אחרים רצו לפדותה ליפא שום חילוק בין אמה לעבד דכולהו
יכולים לפדותה בע"כ של אדון ולהכי לא שני הכי משום דקתני הברייתא משא"כ בעבד.

ועוד כף נראה מדברי רבינו ממה שכתב בנמפר לגוי ב"ד כופין את קרוביו ואמר אח"כ
אבל הנמפר לישאל אין הקרובים פודין אותו דמשמע דאין כופין קרוביו כמו בנמפר
לגוי וכמו א.

שפי' מ'ן הכ"מ ודוק: כ"מ בד"ה ואינה נקנית בפרוטה וכו' ואע"ג דבגמ' לא אשכחן
במר הכי דיליף שכר שכיר אלא פולהו ילפי וכו' דהיינו פרוטה נקנה בכף עכ"ל מה שיש
להקשות על גירס' זו הרי מבואר להדיא וכבר כתבו הרב לח"מ יעו"ש.

ולעד"ן שפך צריף להיות הגי' וכיון דבגמ' לא אשכחן במר הכי תנא דיליף שכר שכיר
וכו' והפנונה היא דמ'ן הכ"מ אזיל לשיטתיה דהריטב"א שהביא למעלה הרב משנה
למלא דס"ל דהרב טביומי הוא דאמר דת"ק יליף שכר שכיר אבל לפי המסקנא טעמא
דת"ק הוא משום דלא יליף שכיר יעו"ש וילפי זה דברי מ'ן הם פשוטים וק"ל: הלקה ט'

היעוד פאָרוסין נאָינו נישואין וכו' פתב על זה הכ"מ ז"ל היעוד פאָרוסין בעיא דאִפְשִׁיטָא פ"ק דקידושין דף י"ח ע"כ קשה לי על זה והא לא אִפְשִׁיטָא הוּא בעיא אלא אליבא דרב עמרם דאמר הָא בְּקִידוּשֵׁי יְעוּד וְאֵלִיבָא דר' יוסי בר יהודה דאמר מעות הראשונות לאו לקידושין נתנו אבל למאן דס"ל דמעות הראשונות לקידושין נתנו לא אִפְשִׁיטָא הוּא בעיא יעו"ש וא"כ לרבינו דס"ל דמעות הראשונות לקידושין נתנו לא אִפְשִׁיטָא הוּא בעיא.

ולי ההדיוט נלע"ד דטעמא דפסק רבינו היעוד פאָרוסין אף ע"ג שפסק דמעות הראשונות לקידושין נתנו הוא משום דס"ל כמו שדחי התם בש"ס רב נחמן דאמר הָא בְּקִידוּשֵׁי דְעֵלְמָא קָאֵי וְה"ק כִּינּוּן שְׁמִסְרָה אֲבִיָּה לְמִי שְׁנִתְחַיֵּיב בְּשִׂאָרָה פְּסוּתָהּ וְעוֹנָתָה שׁוֹב אֵינוֹ יָכוֹל לְמִוּכָרָה ע"כ דמשמע אַבְּל בְּיַעוּד יָכוֹל לְמִוּכָרָה אַח"כ דְּהוּא נִקְרָא שְׁפָחוֹת אַחַר שְׁפָחוֹת וְכִינּוּן שְׁפָן נִדְאֵי הוּא דְּיַעוּד פְּאִירוֹסִין הוּא וְלֹא בְּנִישׁוּאִין מִשׁוּם דָּאֵם כְּנִישׁוּאִין לֹא מִקְרִי עוֹד שְׁפָחוֹת וְאֵינוֹ יָכוֹל לְמִוּכָרָה אַבְּל אִם הִיעוּד אִירוֹסִין עוֹשֶׂה אַה"נ דְּמִקְרִי עֲדִינּוּן שְׁפָחוֹת וְיָכוֹל לְמִוּכָרָה אַע"ג דְּפִשְׁטָא דְּדַחֲיָה הִיא דְּהִינּוּ דְּדָחֵי וְאָמַר דְּאִמָּא דְּלַעוֹלָם יַעוּד נִישׁוּאִין עוֹשֶׂה מִשְׁמַע לִיהַ לְרַבִּינוּ דְּדַחֲיָה דְּרַב נַחְמָן הִיא עַל מַה שְׁרָצָה לְפִשְׁטָא מִפְּאֵן דְּאִירוֹסִין עוֹשֶׂה מִשׁוּם דְּהָא בְּבִגְדוֹ בְּהַ אִיירִי בְּיַעוּד וְעַל זֶה דָּחָה וְאָמַר דְּהָא לֹא פְּסִיקָא דְּאִיירִי בְּיַעוּד אֲלֵא אִיירִי בְּקִידוּשֵׁי דְּעֵלְמָא וְדִלָּא כְּדָבְרִי הַפּוֹסֵק שְׁפוּבֵר דְּאִיירִי בְּיַעוּד אַבְּל אַה"נ דְּאִיירִי עוֹשֶׂה לְפִי דַּחֲיָה זֹו כְּנֹז' וְכּוֹנֵנֵת רַב נַחְמָן הִיא דּוֹקָא לְדַחוֹת דְּבָרֵי אֵלֶּה שְׁפוּבֵר דְּהָא אִיירִי בְּיַעוּד וּפְסִיק רַבִּינוּ בְּדַחֲיָה זֹו דְּמִשְׁמַע אִירוֹסִין עוֹשֶׂה וְטַעְמָא דְּרַבִּינוּ דְּפִסֵּק הָכִי אִף ע"ג דְּבִדְרָךְ דַּחֲיָה קָאֵמַר לֵה רַב נַחְמָן הוּא מִשׁוּם דְּכִפִּי דַּחֲיָה זֹו שְׁאֵמְרֵנוּ דְּבִיעוּד יָכוֹל לְמִוּכָרָה אַח"כ דְּהוּא מִקְרִי שְׁפָחוֹת אַחַר שְׁפָחוֹת אֲתִיָּא הִיא בְּרִייתָא דְּקַתְנִי וְשׁוֹיִן שְׁמוּכָרָה אֲלַמְנָה לְכ"ג גְּרוּשָׁה נְחֻלְצָה לְכַהֵן הַדְּיוֹט הִיא אֲלִיבָא דְּרַבִּנּוּ דְּר"ש דְּס"ל כְּר"ע גַּם לְמָאן דְּס"ל דְּמַעוֹת הָרֵאשׁוֹנוֹת לְקִידוּשֵׁי נָתְנוּ דְּלֹא כְּמוֹ שְׁהַעֲמִידוּ אוֹתָהּ בְּש"ס דְּאֲלִיבָא דְּמָאן דְּאָמַר מַעוֹת הָרֵאשׁוֹנוֹת לְקִידוּשֵׁי נָתְנוּ הִיא אֲלִיבָא דְּר"א מִשׁוּם דְּלְפִי דְּבָרֵי רַב נַחְמָן דְּלֹא אָמְרוּ כִּינּוּן שְׁפִירֵשׁ טְלִיתוֹ עֲלֶיהָ שׁוֹב אֵינוֹ רִשָּׁאֵי לְמִוּכָרָה אֲלֵא בְּקִידוּשֵׁי דְּעֵלְמָא אַבְּל בְּיַעוּד נִקְרָא שְׁפָחוֹת אַחַר שְׁפָחוֹת וְיָכוֹל לְמִוּכָרָה כְּנֹז' לְהָכִי קַתְנִי וְשׁוֹיִן שְׁמוּכָרָה אֲלַמְנָה לְכ"ג דְּאִיירִי בְּקִידוּשֵׁי יַעוּד דְּהוּא שְׁפָחוֹת אַחַר שְׁפָחוֹת כְּמ"ש וְכִינּוּן שְׁפָן רַבִּינוּ דְּפִסֵּק כְּת"ק דְּר"י בְּרַי הוֹדָה דְּמַעוֹת הָרֵאשׁוֹנוֹת לְקִידוּשֵׁי נָתְנוּ לְהָכִי פְּסִיק פְּדִיחוּיָא דְּרַב נַחְמָן דְּלִדְיָדִיהָ אֲתִיָּא הִיא בְּרִייתָא כְּרַבִּנּוּ כְּנ"ל וְלֹא הַעֲמִיד אוֹתָהּ כְּר"א דְּשְׁמוּתִי הוּא וְלְהָכִי לְקַמְן בַּה"ל י"ג פְּסִיק לְהִיא בְּרִייתָא דְּלְסַבְּרָתוֹ אֲתִיָּא אֲלִיבָא דְּרַבִּנּוּ כְּמ"ש וְעִינּוּן בְּכ"מ שֵׁם וְיָמָה שְׁהַקְשָׁה עֲלֵיו הָרַב הַלַּח"מ דְּלְפִי דְּבָרֵינוּ אֵלֶּה לִיכָא שׁוּם קְוִשׁוֹת עוֹד שְׁהַקְשָׁה הַר"ל"מ ז"ל וְדוֹק: פְּרָק ה' לַח"מ בְּד"ה וְאֵין צָרִיךְ דַּעַת הָעֶבֶד וְכו' וְדִלָּא כְּהַרְמָב"ן ז"ל וְהַטּוֹר בִּי"ד ס' רס"ו הוּא הַדִּין דְּרַבִּנּוּ נְמִי מוֹדוֹ לִיהַ בְּהָכִי כִּינּוּן דְּלֹא אֲשַׁכְּחֵן פְּלוּגְתָא בְּהָא ע"כ אַע"ג דְּמַה"ש"ס מִשְׁמַע דְּלְרַבִּנּוּ אֵינוֹ קוֹנָה בְּעַל כְּרַחוּ דְּעֶבֶד מְדַהֲקָה הַש"ס מְעִיקְרָא עַל הָא דְּקַתְנִיבְמַתְנִי וְחַכְמִים אוֹמְרִים בְּכֶסֶף עַל יַד עֲצָמוֹ וְכו' וְאִמָּאֵי נְהִי נְמִי דְּשִׁלָּא מְדַעְתּוֹ מְפָדִי שְׁמַעִינּוּ לְהוּ לְרַבִּנּוּ דְּאָמְרִי זְכוּת הוּא שְׁיַצָּא מִתַּחַת יַד רַבּוֹ לְחִירוֹת וְכו' מִשְׁמַע דְּלֹא מְקַשָּׁה לְרַבִּנּוּ אֲלֵא מִשׁוּם דְּס"ל דְּזְכוּת לְעֶבֶד שְׁיַצָּא מִתַּחַת רַבּוֹ אַבְּל אִם הָיָה ס"ל דְּחֹב הוּא לְעֶבֶד שְׁיַצָּא מִתַּחַת יַד רַבּוֹ לֹא הָנָה מְקַשָּׁה לְהוּ כִּינּוּן שְׁהוּא חוֹבָה לוֹ לֹא קָנִי בַע"כ וְכִשְׁאָמַר אַח"כ אֲלֵא בְּכֶסֶף כִּינּוּן עַל יַדִּי אַחֲרִים כִּינּוּן

דאָפּשער שפּונונתו לצערה אע"פּ שייגרשנה עכשיו לא תהיה נותרת לשוק אלא עד לאחר שלשים יום להכי אמר רבי דאינו יכול לחזור דתנאה הוי דהיינו שמעכשיו הרי הספיים לגרש אלא דאינם נגמרים אלא עד לאחר שלשים יום אבל רבנן מספקא להו אי תנאה הוי או חזרה הוי להכי הוי גט ואינו גט ובהכי אתו דברי הרב ז"ל על נכון ודוק: בא"ד ולפ"ז אמר פאן וכו' כי היכי דלא שייך לומר בגט דשייר מעשה ידיה וכו' מש"ה לרבנן אינו גט גמור ע"כ נלע"ד פ"י דלקאורה קשה על רבנן דאמרו דאינו גט דמספקא להו אי תנאה הוי או חזרה דלמה לא אמרינן בזה דכוננתו היא פכל הנותן מתנה מהיום ולאחר מיתה דהוא דנותן הגוף מהיום והפירות לאחר מיתה גם פאן בעבד פונונתו היא דיצא העבד בן חורין מהיום ויהא מעשיו לרבו עד שלשים יום וא"כ אינו יכול לחזור בו להכי אמר כי היכי דלא שייך לומר בגט דשייר מעשה ידיה משום דלא מצינו אשה נשואה לזה ומעשה ידיה לזה דזה הוא טעמא דרבנן באומר ה"ו גיטף דאשה דיכול לחזור בו בתוף שלשים יום ה"נ בעבד לא מצינו עבד שייצא בן חורין וכו' נשאר דמספקא להו אי תנאה הוי אי חזרה הוי כנז' להכי יכול לחזור בו גם בעבד ודוק: כ"מ בד"ה תלש בזקנו וכו' ויש לומר שרבינו מפרש וכו' אי לאו ריבוייא דלקפשי ישלחנו ע"כ אין להקשות על זה דאפתי קשה על דברי רבינו פיון דמקרא הוא דיליף לה בש"ס למאי נקט רבינו בדבריו שהרי בטל מעשה השנייים הקבועים דמשמע דביטול המלאכה הוא דגורם לו לצאת ונהרי אי לאו קרא לא היה יוצא אע"ג שמבטלו ממלאכתו פיון שאינו בגלוי.

דכוננתו היא דהיינו דסובר רבינו דלא אהני רבוייא דלקפשי ישלחנו אלא לענן שהיא אינו בגלוי אבל צריף להיות שמבטלו ממלאכתו אבל אם לא היה מבטלו ממלאכתו לא אתרבי לצאת דנמצא דהא דמבטלו ממלאכתו הוא דגורם לו לצאת להכי כתב רבינו שהרי בטל מעשה השנייים הקבועות בו דהיינו שהוא הגורם לו דאתרבי לצאת וזהו מה שכתב מרן אש"כ פ"א אין להקשות דא"כ וכו' דהא בטל לגיד המחובר וכו' וי"ל דלא מבטל וכו' ודוק: פרק ז' לח"מ בד"ה הפותב לשפחתו מעונפת וכו' דברי רבינו תמוהים וכו' ועוד תימה על תימה דאיך פסקה שם להיא דר' יוחנן פיון דאתומב בפ' פיצד מערימין ע"כ ואפשך לומר דסובר רבינו דעונפר לאו ירף אמו כר"י ור"י דאתומב הוא מקודם דאמר לימא אם שיירו משונייר תנאי וכו' אבל לבתר הכי דאתו דברי רבי יוחנן פרבנן ויכול להיות אף ככ"ע וטעמא דר' יוסי הגלילי משום שצאמר האשה וילדיה א"כ הלכתא כר' יוחנן וכמ"ש הרל"מ בהל' פיסולי המוקדשין וסובר רבינו דהיא פרייטא דאתומב מינה ר' יוחנן מעיקרא ר' מאיר היא וסובר דאם שיירו לאו משונייר הוא ומצינו דאמר המשחרר חצי עבדו יצא לחירות להכי אמר זכתה לו אבל רבנן דסברי שיירו משונייר הוי לסברתם לא זכתה לו משום דאין העבד מקבל גט לחבירו מיד רבו דהנה בתרי גופין ולהכי פסק רבינו לא אמר ולא פלוג ומה שאמר רבינו שזה כמי שמשחרר חצייה דמשמע דטעמא הוא משום דהמשחרר חצי עבדו לא יצא לחירות דהוי כמאן דאמר שיירו לאו משונייר רבינו נקט להאי להרנחה בעלמא לומר שאף למאן דאמר שיירו לאו משונייר לא אמר פלוג משום דאנן ס"ל דהמשחרר חצי עבדו לא קנה ומפל שפן לדידן דס"ל ליה שיירו משונייר דלא קנה משום דאין עבד מקבל גט לחברו מיד רבו וכמ"ש בש"ס ודחוק: פרק ח' לח"מ בד"ה עבד שעשאו רבו אפותיקי וכו' אף יש לתמוה על הטור ז"ל שכתב

בסי' רס"ז לשון רבינו וכו' וא"כ פיון דמפרש למתני' כהו"א ז"ל איך פתב בסי' רס"ז בהל' עבדים דינו של רבינו וצ"ע עכ"ל.

ונאני ההדיוט לא ראיתי שום תמיהא על הטור ז"ל לפי שהוא מפרש פרבינו ז"ל דאם הפר לעבדו יצא לחירות ותרתי אתני מתני' כמו שפתב מרן הכ"מ ולמד דה"ה אם פפה אותו ואם"פ שחקרו דמשלים נזירותו כמו הפר דאמרינו ביה דיצא לחירות ואפ"ה משלים נזירותו פה אע"פ שפפאו באותה שעה אם אח"כ משלים נזירותו דמאי שנא דמשמע שפפייב זה נתייב זה ודוק: השגת הראב"ד אחד מן האומות שפא על שפחה פנעניית שלנו וכו' אבל הוא מהפך הלשונות ומבלבל העניינים וכתב פכאן עבד פנעני לקיום העבד לעשות תורה חדשה ע"כ פירוש דהיינו שהבין בדברי רבינו שפא לומר שפן השפחה שלנו אינו נקרא פנעני בלא שם עבד ונפקא מינה שלא לקיימו כמו שבפעה עממין אלא נקרא עבד פנעני שלנו ומותר לקיימו ועל זה השיג מעיקרא ואמר שזה הפך הגמ' שאדרבה נאמר הלך אחר הזכר ולא כמו שפתב הוא לילך אחר הנקבה שהיפך הלשונות כנז' ובלבל העניינים שפתב שפשמ עבד מקיימין אותו אע"פ שהוא משבועה עממין שזה תורה חדשה ואם"כ פתב מעתה מה שאמר אבל עבד שלנו שפא על אחת מן האומות וכו' אם אינו עבד פנעני אינו רשאי לקיימו קאמר וזהו טעות גדולה אף לדבריו עכ"ל פי' שהשיג עוד על רבינו שאמר אבל העבד שלנו שפא על אחת מן האומות אין הבן עבד שנאמר אשר הולידו בארצכם דמשמע דאינו רשאי לקיימו ועל זה אמר שזה טעות גדולה אף לדבריו לפי פיון שהוא אמר שאינו נקרא עבד דהיינו שהוא נקרא על שם אמו משאר אומות למה אינו רשאי לקיימו והלא הוא אינו משבועה עממין אלא משאר האומות ואמאי אינו רשאי לקיימו: וראיתי להר"מ ז"ל שפתב על זה בד"ה אחד מן האומות וכו' וז"ל והר"א ז"ל בהשגות לא הבין פה אלא הבין פנונת רבינו וכו' ועל זה פתב דאף לפי דבריו טעות הוא דכיון שהוא בן עבדו אמאי אינו רשאי לקיימו ע"כ לא הבנתי דבריו דמאי קאמר דכיון שהוא בן עבדו אינו רשאי לקיימו והלא רבינו פתב מלתא בטעמא משום אשר הולידו בארצכם פתיב ועבד אין לו יחס: כ"מ בד"ה אחד מן האומות וכו' והוא גורס בדברי ר' יוחנן באומות הלך אחר הנקבה ע"כ הקושא היא מבוארת להדיא שהרי רבינו בפיי"ב מהל' איסורי ביאה פתב רבינו זה הפלל באומות הלך אחר הזכר פה הקשה הר"מ ז"ל ולפעד"ן דלא קשה שפובר מרן הכ"מ דמאי דקאמר בש"ס מאי באומות הלך אחר הזכר הוא דנסתפק הש"ס לחי זה מנין אמרה ר' יוחנן למלמיה אם לעגן לא תחיה פל נשמה או לעגן עבד פדאמר אח"כ או לעגן שאר אומות ונפקא מינה לעגן אם נתגייירו אח"כ שאמר אח"כ נתגייירו הלך אחר הפחות שבבהם דנמצא דצריך לידע מה הם נקראים בגיותן פדי לילך אחר הפחות שבבהם אם נתגייירו אח"כ והשיב דאיירי לעגן עבד פדתגיא וכו' שלעולם הלך אחר הנקבה מפח קראי וא"כ ממה שהשיב לו דאיירי בעבד ולא השיב לו דלקל מלי איירי משמע דבאומות לעגן אם נתגייירו אח"כ כמ"ש הלך אחר הזכר וילהכי פסק בפיי"ב מאיסורי ביאה דבאומות הלך אחר הזכר ודוק: פרק ט' כ"מ בד"ה אחד הקונה עבד פנעני ואע"ג דפרייך ליה לרב אחאי פתבו הרי"ף והרא"ש דהלכה פנומיה ע"כ פי' דמפרש לדברי רבינו פה או מן גר תושב וכו' דהיינו אחד מן גר תושב או מן עכ"ום שהוא פבוש תחת דינו או מאחד משאר האומות יש לו למפור את עצמו לישראל לעבד דהיינו פרב אוניא שמחלק

בין הלוקח מן העכ"ום בין עכ"ום גופיה שפכר עצמו לישראל דהיינו שבא רבינו לומר שאינו קונה אלא במוכר עצמו דוקא ולפי זה מ"ש למטה אעפ"כ אם מכרו לישראל הרי גופו קנוי הוא להדיא בפ"י הראשון שכתב שם הכ"מ וגם לפירושו שני לא נימא שפוננת הכ"מ לומר אבל המוכר עצמו לא קנה דאה"נ דקנה אלא דרבינו איירי בעבד פנעני אם מסרו העכ"ום גופו קנוי אחר שיטבלנו ואתו דבריו על נכון אבל הרל"מ ז"ל מפרש לדברי רבינו פה אחד הקונה עבד פנעני מישראל או מן גר תושב או מן עכ"ום וכו' הוא דהיינו שקונה עבד פנעני מן גר תושב או מן עכ"ום ואחר פה כתב רבינו יש לו למפור את עצמו לעבד וכו' דהיינו שבא לומר דגם פן יש לו למפור את עצמו וכו' דנמצא לפי"ז דהוא דלא פרב אנוא אלא פרב אחא וכו' דמשנה הקונה עבד פנעני מן עכ"ום לעכ"ום שפכר עצמו ובשביל זה תמה על הכ"מ ואמר דהיכן ראה פן אדרב' מןכרח בהפך יעוש"ב וכבר כתבתי דהכ"מ ימאן פירושו זה וליכא שום קושיא עליו וק"ל:הלכות שאלה ופקדון פספ משנה בד"ה בד"א פשאנס וכו' קשה בדברי רבינו עד סה"ד.

ולפי מה שכתב הרב המגיד בד"ה או שרכב עליה וכו' פירושו פגון ששנה ממה ששאלה אפי' היתה מלאכה קלה זו שעשה בה ממלאכה ששאלה חייב ע"כ להדיא הוא שלא יש שום קושיא על רבינו דהנה אמינא שפנחשוב שמתה בשעת מלאכה פינון שהקיל עליה אדרבה ממלאכה ששאלה וא"כ פטור קמ"ל פינון ששנה ואפי' היא מלאכה קלה חייב דחשבינו שמתה שלא בשעת מלאכה פינון שאין זו המלאכה ששאלה.

ועוד נראה לי שאפי' לא היתה מלאכה קלה ממנה אלא פמותה אפ"ה לא תקשי קושיא הנז' שצריך הוא שרבינו יאמר זה הדין לפי שהייתי אומר שלא אמר רבינו שאם מתה שלא בשעת מלאכה דחייב אלא היכא שלא מתה בשעת מלאכה פמות השאלה ששאלה אבל אם מתה בשעת מלאכה פמותה ואפי' היא אחרת לכאורה דאמרין שפטור פינון ששאלה למלאכה וזה עשה מלאכה פמותה מה לי מלאכה זו או זו פינון שהם שוים אמרינו בה מתה מחמת מלאכה ששאלה ושעת השאלה קמ"ל פינון ששנה לא מקרי מתה בשעת שאלה ששאלה וחיוב וכ"ש בזה שהיא קילא שנדאי קמ"ל רבינו חידושא דדוק: הלכה ב' השואל בהמה וכו' ואם לאו ישבע השואל שבועת השומרין שמתה בשעת מלאכה ויפטר וכן פל פיוצא בזה עכ"ל נראה לי דהא דאמר רבינו ישבע השואל שמתה בשעת מלאכה ויפטר הוא דהיינו שישבע שמתה בשעת מלאכה ששאלה שלא שנה ולא סגי לישבע שמתה בשעת מלאכה דוקא לפי שכתב רבינו קודם זה אם היה המקום ששאלה לילה בו וכו' יביא ראיה שמתה או נאנס בשעת מלאכה ולא שנה בה ויפטר ע"כ דמשמע שצריך להביא ראיה שלא שנה בה וא"כ גם פן עכשיו במקום שאין עדים צריך לישבע שלא שנה בה וראיתי שכתב הטור בסי' שמ"ד וז"ל ואם במקום שאין עדים צריך לישבע שהוא פדבריו ויכלול בשבועתו שאינו ברשותו עכ"ל וקשה לי על דבריו אלה פינון שהוא נשבע שפדבריו פן הוא דהיינו שמתה מה שבועה עוד צריך לכלול שאינה ברשותו הא הוא נשבע שמתה ולא אמרו בש"ס שנשבע שאינה אלא היכא שרצה לשלם ולא לישבע על זה אמרו בש"ס אמר רב הונא משביעים אותו שבועה שאינה ברשותו מ"ט חיישינו שפא עיניו נתן בה אבל זה למה נשבע וכן ראיתי שכתב גם פן רבינו לקמן בפ"ו פדברי הטור אחר פה ראיתי שכתב מרן בש"ע בסו' רצ"ה סעיף ב' דבשומרין צריך לכלול בשבועתו ג' דברים ששמר פדרה השומרין ושארעו פה וכף ושאינו ברשותו ושלא שלח

בו יד קודם שאירעו המאורע הפוטר אותו ע"כ וכתב עליו הסמ"ע ונ"ל ושאינו ברשותו
אע"ג דכבר נשבע שאירעו פה וכה והיינו שנגנבה בש"ח וממילא אינו ברשותו וכו' והוא
דוחק וצ"ע עכ"ל יעו"ש וא"כ גם בדברי רבינו והטור נפרש פה אלא דקשה לי על הטור
למה לא כתב פה בשומרין שכתב בסי' רצ"ד ד' ונ"ל ואם אין עדים מצויים ישבע שהוא
כדבריו ויכלול בשבועתו שלא פשע בשמירתו אלא ששמרו פראוי ואירעו זה שטוען
ושלא שלח בו יד שאם שלח בו יד חייב כדפרישית עכ"ל שומצא פיון שושבע שהוא
כדבריו אינו צריך לישבע שאינו ברשותו וגם הב"י שם ציין עליו ונ"ל ובפ"ק דמציעא
אמר רב שש"ג' שבועות משביעין אותו שבועה שלא פשעתי בה שבועה שלא שלחתי
בה יד שבועה שאינה ברשותי ע"כ משמע דהא דקאמר רב שש"ג' שבועה שאינה ברשותו
היא שבועה שהיא כדבריו שכתב הטור וצ"ע וגם על רבינו קשה לי למה לא כתב פה
בכאן דנשבע שאינו ברשותו ולמטה אכתוב על זה ודוק: הלח"מ בד"ה ושלח שניה בה
ויפטר וכו' עד ס"ה אין להקשות דאפתי תקשה דבמקום שאין עדים מצויים שכתב רבינו
דישבע שמתה בשעת מלאכה דוקא אמאי לא ישבע שלא שלח יד ג"כ וכמו שכתב לקמן
בפ"ו וגם מרן כתב בסימן שמ"ד ונ"ל ואם הוא במקום שאין עדים מצויים ישבע כמו
שנתבאר בסי' רצ"ד ע"כ ובסי' רצ"ד כתב שישבע ג"כ שלא שלח בה יד די"ל דרבינו
כתב כאן ישבע השואל שבועת השומרין וכו' וקצר בדבריו וסמך על לקמן בפ"ו שביאר
כל הצורך שכתב נמצא כל שומר שושבע שבועת השומרין כולל בשבועתו ג' דברים
וכו' ושלח בו יד קודם שאירעו המאורע הפוטר אותו ע"כ שפכ"ל כל השומרין
שכתב הוא השואל ג"כ לפי שכתב למעלה שם והוא הדין לשאר השומרין כגון השואל
הרי להדיא שואל בכל השומרין הוא ומעתה תתורץ הקושיא שהקשיתי למעלה על
רבינו למה לא כתב דנשבע שאינו ברשותו וגם על הטור שלא כתב בסי' שמ"ד שייכלול
בשבועתו שלא שלח בה יד דאמרינו שפסמך על מה שכתב בסי' רצ"ד ודוק: כ"מ בד"ה
הניח להם אביהם פרה שאולה וכו' עד ס"ה משמע מדבריו שרבינו ז"ל ס"ל כרב פפא
ולפיכך פסק בנותיה בפרק ג' מהל' גניבה וכמ"ש ה"ה כאן וכן נראה להדיא שרבינו ז"ל
פסק שם כרב פפא וכן כתב ה"ה אלא דקשה לי על זה דרב פפא ס"ל כרבה דאמר
דחידוש שחידשה תורה בקנס אע"ג דמקטיל משלם וכמ"ש בש"ס שם אמר רב פפא
היתה פרה גנובה לו וטבחה בשבת חייב שפכ"ר נתחייב בגניבה קודם שיבא לידי איסור
שבת וכו' ועוד אמר שם רב פפא היתה פרה שאולה וכו' שאם אין גניבה אין טביחה ואין
מכירה פ"י מאחר שפטור על הקרן אינו מחוייב בקנס אף ע"ג דבקנס חידוש הוא אע"ג
דמקטיל משלם וכו' ה"כא פיון שפטור על הקרן אינו מחוייב בקנס דתשלומי ד' וה' פתיב
ולא ג' וד' ואע"ג שדחה רש"י זאת הגירסא רבינו ז"ל נקט בדבריו שם כמו הגירסא הנז'
שפקינים הגירסא הנז' וזה תימה שגראה שדבריו סותרים זה את זה שכתב בהל' שקודם
הנז' ונ"ל גנב וטבח בשבת או לע"ז אפי' בשגגה פטור מתשלומי ד' וה' כמו שביארנו
עכ"ל משמע מדבריו דפטור מתשלומי ד' וה' הוא מטעם שביאר מקודם דאין אדם מת
ומשלם דמשמע דגם בקנס אמרינו כן ולא אמרינו דחידוש הוא ומחייב כמו סברת רבה
וכן כתב גם הרב המגיד שרבינו פסק דלא כרבה.

ויש לומר דאע"ג שרבינו ז"ל ס"ל דלא כרבה מ"מ דין זה שאמר רב פפא אמת הוא
לדעתו ז"ל דפטור אפישאולה משום דבשעת שחיטה נתחייב בפועל כמ"ש הכ"מ

ולפיכך פסק דין זה להלכה ואע"ג שלסברת רבינו לא אצטרף היא טעמא דאמר רב פפא דאם אין גניבה אין טביחה וכו' דבלאו הכי הוא פטור משום דאין אדם מת ומשלם אמרינו אף בקנס ואדרבא.

מדיוקא דטעמא שכתב הוא הפך סברתו מ"מ הואיל ובעל המימרא הוא רב פפא ולדידיה אצטרף היא טעמא פינון שרבינו ז"ל פסק דבריו להלכה נקט כדבריו הטעם שכתב הוא רב פפא אע"ג דלדידיה לא אצטרף כנ"ל ודוק: הלח"מ בד"ה ואם הניח להם וכו' ויש מי שרצה לתרץ וכו' ומשום דבתלוקה דלעיל מניה דגנב וטבח בשבת היכא שהטביחה היתה בשבת פטור מן הד' וה' אבל בכפל חייב ע"כ ובאמת שפך נראה מדבריו שבכפל חייב לפי שדברי רבינו לקוחים מהמשנה בבא קמא דף ע"ד ע"ב והתם קתני חייב בתשלומי כפל יעו"ש פמו שציין עליו הרב המגיד שם.

אבל קשה לי דנראה מהמשנה הזאת הוא ס"ל כר' נתן דס"ל החי נושא את עצמו ולפיכך לא עבר בגניבה אלא עד שעת טביחה ולפיכך רבה שאמר בפאלו נערוות דף ל"א גנב וטבח בשבת פטור שאם אין גניבה וכו' פירש עליו רש"י ז"ל שם ולא ס"ל כר' נתן דאמר החי נושא את עצמו דהינו פינון שאמר רבה אין גניבה משמע דבגניבה הרי הוא מתחייב שעבר על איסור שבת דהוצאה מרשות לרשות ולפיכך אינו משלם קרן גם הקנס דחידוש הוא אינו מתחייב בו משום שאין גניבה אין טביחה ואין מכירה דתשלומי ד' וה' פתיב ולא תשלומי ג' וד' וכיון שרבינו פסק בהל' שבת בפ' י"ח הל' ט"ז דלא פרבי נתן דס"ל דהמוצא בהמה חיה ועוף אע"פ שהם חייב א"כ היאך פסק פאן דגנב וטבח בשבת חייב בתשלומי כפל הא בשעת הגניב' הוא נתחייב ואינו לוקה ומשלם.

ודחוק לומר דסובר ה"ש מי שרצה לתרץ דרבינו הא דכתב גנב וטבח בשבת הוא דהינו גנב מקודם והטביחה היא דוקא בשבת וכך נראה מלשונו שכתב היכא שהטביחה היתה בשבת פטור מן ד' וה' דמשמע דהטביחה היא דוקא בשבת.

דמשמע מדברי רבינו דהגניבה והטביחה הם שניהם בשבת. ועוד דבבא זו דומיא לבבא שלאחריה שהיא הגניבה נהיתה בשבת בשעת טביחה אף הגניבה של הבבא שלפניה היא בשבת אלא דההפ"ש בניהם דהבבא א' בשעת הגניבה לא עבר והבבא הב' בשעת הגניבה עבר ולפיכך פטור לאפוקי הבבא א' דכך משמעו דברי רבינו שזה קמ"ל.

ויש לומר דודאי דרבינו איירי שעשה הגניבה בלא הוצאה מרשות לרשות כגון דהגביהו ברשות הבעלים וקנה אותו בהגבהה דהגבהה קונה בכל מקום ודוק: בא"ד אבל אי אפשר לפרש פן בדברי רבינו שהרי כתב שם ואם אין גניבה אין טביחה ואין מכירה וכו' פירושה הכי הוי ע"כ ולפע"ד שאין זה הכרח שלא לפרש פן בדברי רבינו לפי שפירוש רבינו לדעת ה"ש מי שרצה לתרץ כף הוא היתה פרה שאולה וכו' פטור אף מן הכפל לא מבעיא ד' וה' וכמ"ש הוא אבל קרן חייבים שרבינו פסק דלא פרב פפא דמשעת שאלה חייב באונסיה וחייב בקרן וקאמר רבינו דטעמא דפטור מן הכפל הוא משום דאיסור שבת ואיסור גניבה באין כאחת לפי פינון שהיתה שאולה אצלו אימתי נקרא גנב הוא שעת טביחה ואותה שעה נתחייב מיתה ואין אדם מת ומשלם לפיכך אינו משלם הכפל שנתחייב בשעת הגניבה אבל הקרן הנה מקור חייב נמצא שאין מתחייב בשעת הגניבה אלא הכפל ואותה שעה נתחייב מיתה פנ"ל זה נתינת טעם למה שאמר פטור אף מן הכפל

וגמר דבריו ואמר רבינו ואם אין גניבה וכו' דהיינו שזה שאמרנו שאין גניבה לענין כפל משום דנתחייב מיתה ואינו מת ומשלם זה הטעם נאמר ג"כ שאין טביחה ואין מכירה משום דנתחייב מיתה בשעת הטביחה ולפיכך פטור מד' וה' אלא דנקט הכפל ברישא לאפוקי החלוקא דלעיל מינה שחייב כפל ואין זה שאמר רבינו ואם אין גניבה אין.

טביחה ואין מכירה דומה למה שאמר רבה ורב פפא בש"ס בגירסא שדחה רש"י ז"ל אלא שרבינו אמר זה הטעם לצד ד' וה' שהוא פשוט כיון דמכיל פטרחה אותו מטעם דאין גניבה ג"כ זה הטעם באין טביחה וכו' ואין מוכרח לפרש דברי רבינו כמו פירוש שגפרש בדברי רבה ורב פפא דבאלו נערות כיון שרבינו לא ס"ל כנותיהו ודאי דמשמעות דבריו אינו כמשמעות דבריהם ותירוץ היש מי שרצה לתרץ אתי לדברי רבינו ז"ל יאה ונאה ודוק: הלח"מ שאלו לעזור בו פרדסים וכו' ומסייע לזה גירסת ההלכות שגורס פרדסי וכו' מבואר כל זה בדברי הר"ן הביאו הרב בס"י רי"ח ע"כ.

ולפע"ד שמה שאמר הר"ן דבעינן פרדסאי בא"ל"ף לאו למעוטי פרדסי כשתהא הסמ"ף בפתח אלא למעוטי פרדסי הסמ"ף בצר"י ונקט פרדסא דמשמעותה להדיא שמכנה אותם לעצמו והוא הדין לפרדסי הסמ"ף בפתח שהוא פנוי לעצמו דכל פרדסו משמע והרב המגיד נקט בדבריו פרדסי בפתח דאל"כ תקשה היאך אמר הלח"מ דהרב המגיד סובר כמו הר"ן והם חלוקים הם שר"ן מחלק בין פרדסאי לפרדסי ולדברי ה"ה אפילו בלא אל"ף כל פרדסו משמע.

ועוד שכתב פאן הלח"מ שגירסת הר"י"ף פרדסי ור"ן פתב שגי' הרי"ף פרדסאי. אלא ודאי כמו שכתבנו ודוק: בא"ד וקשה דבפ"א מהל' זכיה כתב רבינו ז"ל ש"מ שאמר מטלטלין שיש לי לפלוני נוטל כלי תשמישו ואמאי הא הוי כשדות שלי ולא הוי אלא תרי עכ"ל.

ואנכי איש צעיר נלע"ד שיש לתרץ על זה דמטלטלין שאני דבשלמא שדות מסויימין כל השדות לזריעה ולנטיעה ואע"ג שזה טוב מזה מ"מ כולם עושים מעשה אחד ולפיכך כשאמר שדות שלי כפונתו תרתי מהם דכך משמע דמיעוט רבים שנים אבל המטלטלין אינם מסויימין כולם לדבר אחד שיש מטלטלין למלבוש ויש מטלטלין לבגדי הבית וכלי אכילה ושתיה וכלי אומנות וכיוצא וכיון שאמר מטלטלין שלי אם נאמר ג"כ שפונתו בהם תרתי על איזה מהם מטלטלין אמר כדי שנאמר שנוטל שנים ולא הנה לו לסתום דבריו בהא שהנה לו לפרש דבריו על איזה מין מהמטלטלין אמר ומדסתם דבריו ודאי הוא שפונתו היא על כל מטלטלין שיש לו אמר לבד מחטים ושעורים וכיוצא בהם כגון שאר מיני סחורות דאינם נכנסים בשם מטלטלין כי לשון מטלטלין סתמא אינו משמעא לא כלי תשמישו עד שיפרש כל מטלטלי ודכתב הטור בשם הרמ"ה ולא דמי לשדות פנ"ל וכמו שמצינו שכתב רבינו בפ' כ"א מהל' מכירה אמר לו נכסים אפי' גנות ופרדסים חוץ מבתים ועבדים ולא אמרינן שם דמיעוט רבים שנים דמהאי טעמא הוא דשם נכסים יחול על כל דבר שאינו מסוים כמו המטלטלין פנ"ל דאי אמרינן מיעוט רבים שנים על איזה דבר אמר והנה לו לפרש ומדלא פירש ודאי שפונתו על כל דבר דמקרי נכסי.

קאָמער שׂהם אפּי' גנוֹת וּפּרָדֶסִים חוּץ מִבַּתִּים וְעֵבֶדִים דַּאִינָם נְכֻסִים בְּכָלֵל נְכֻסִים דְּדוּקָא
עַד שׂיאֵמֶר כָּל דְּמַמְשׁ דּוּמָה לְמַטְלָטְלִין וְאָתוּ דְבָרֵי ה"ה ז"ל עַל נְכוֹן וְדוּקָא: הַלַּח"מ בַּד"ה
וְאָפִי' נִשְׁחַת כָּל הַבְּרִזָּל וְכוּ' וּבְכֵי הַאִי גִוּוֹנָא הַקַּשׁ' הָרַב הַנְּמָקִי שָׁם מִחֲלֻקָּה קָמָא דְגַרְגּוּתָא
לְהַר"ן ז"ל ע"כ.

וְאֵי הַהֲדוּט נִלְע"ד שְׁעַל הַקּוֹשְׁיָא הַזֹּאת שְׁהַקְשָׁה הָרַב הַנְּמָקִי לְהַר"ן יֵשׁ לְהַשִּׁיב לְפִי
שְׁסַבְרַת הַר"ן ז"ל הִיא שְׁהַכְּלִי שְׁנִשְׁבַּר אַע"ג דְּאָמַר זֶה הוּא לֹא דְמִי לְגַרְגּוּתָא שְׁנִפְל
דְּאָמְרִינּוּ בֵּה פִינּוּ שְׁאָמַר הִיא גַרְגּוּתָא פִּינּוּ שְׁנִשְׁתַּנָּה מְקַרִי אַחַר הוּא דְבִשְׁלָמָא גּוֹרְגּוּתָא
הוּא בְּאֵר וְכִינּוּ שְׁנִפְל הָרִי נְסִתָּם וְכִאֵלּוּ הֵלֶךְ מְעוּלָם וְכִינּוּ שְׁחֹזֵר וּבּוֹנָה הָרִי זֶה אַחַר הוּא
אַבְל בְּכָאן הַשְּׁבָרִים הֵם בְּפִינּוּ וּבִשְׁעָה שְׁהוּא חֹזֵר וּמִתְקַנֵּם לֹא מְקַרִי אַחַר וּמְקַרִי זֶה הוּא
הַכְּלִי שְׁשָׂאֵל וְנִדְאִי שְׁרַש"י ז"ל זֹאת הִיא סְבָרְתוֹ דְּאִי לֹא תִימָא הָכִי תִקְשִׁי לִיה לְרַש"י
ז"ל לְמָה הַנְּצָרָךְ לְתַת טַעַם לְמָה שְׁיִחְזוּר הַשְּׁבָרִים הוּא מְשׁוּם דְּאָמַר בְּטוּבוֹ וְהִיא לֹא
בְּטוּבוֹ הוּא תִפְזֹק לִיה מְשׁוּם דְּאָמַר כְּלִי זֶה וְכִינּוּ שְׁנִשְׁבַּר אִם חֹזֵר וּמִתְקַנּוֹ אַחַר הוּא
וְדוּמָה לְהִיא גּוֹרְגּוּתָא שְׁנִפְל אֵלָא וְדִאִי שִׁס"ל ג"כ הוּא דְלֹא דְמִי כְּנ"ל וּלְפִיכָךְ הַנְּצָרָךְ
לְתַת טַעַם מְשׁוּם דְּאָמַר בְּטוּבוֹ אַבְל לְהַר"ן דְּלֹא ס"ל הִיא טַעְמָא שְׁל רַש"י דְּטוּבוֹ וְכוּ'
לְפִיכָךְ לֹא מְהַדַּר לִיה תְּבַרְיָה דְּהוּי כְּאֵלּוּ שְׁאֵלוֹ סִתָּם דְּזֶה בְּכַהֵן אֵינָה מוֹעֲלַת כְּלָל וְדוּקָא:
בַּא"ד וְתִקְשִׁי לִיה מִחֲלֻקָּה וְכוּ' אַבְל לְפִי הָרִי"ף וְרַבִּינוּ ז"ל קִשָּׁה ע"כ.

וְאֵי בְּעֵנֵי נ"ל שְׁיֵשׁ לִינְשִׁיב גַּם לְפִירוּשׁ הָרִי"ף וְרַבִּינוּ ז"ל דְּבִשְׁוֹא כְּלִי בְּטוּבְתוֹ דְּאִין
הַשְׁוֹאֵל רַשְׁאִי לְחֹזֵר וּלְתַמְנָן הַכְּלִי אוֹ לְעִשְׂוֹתוֹ פַּעַם אַחֲרַת שְׁרַבִּינוּ בְּפִירוּשׁ קָאֵמֶר לֶה
וְהָרִי"ף מְפָרְשִׁינּוּ לִיה כְּמוֹ שְׁפִירוּשׁ הָרַב הַנְּמָקִי וְהַטַּעַם מְשׁוּם דְּשָׂאֵל כְּלִי זֶה וְדְמִי לְהִיא
גּוֹרְגּוּתָא דְלֹא בְּנִי לִיה וּמְפָרְשִׁינּוּ לְדַעְתָּם דְּהָא דְאָמַר מְהַדַּר לִיה קַתְיָה וְלֹא אָמְרִינּוּ מְהַדַּר
לִיה תְּבַרְיָה לְרַבּוּתָא נְקֻטָּה דְּהוּא אִמִּינָא פִּינּוּ שְׁשָׂאֵל כְּלִי זֶה לְאִנְרָךְ יָמִים לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ
אַע"ג דְּנִשְׁבַּר הַכְּלִי קַתְיָה מְהַנִּי לְכָלִי אַחַר וּמְהַדַּר לִיה תְּבַרְיָה מְשׁוּם דְּאָמַר כְּלִי זֶה וּמְנִיחַ
קַתְיָה לְכָלִי אַחַר פִּינּוּ שְׁעִדִּינּוּ רְאוּיָה הִיא קַמ"ל דְּקַתְמָא בְּתַר כְּלִי גְרִיר וְכִינּוּ שְׁהַכְּלִי נִשְׁבַּר
וּמְחִזִּיקוֹ לּוֹ גַּם הַקַּתְמָא מְחִזִּירָה לּוֹ אַבְל בְּקַרְדּוּם דְּלֹא אָמַר כְּלִי זֶה אֵלָא סִתָּם וְדִינָא הוּא
כְּמוֹ גּוֹרְגּוּתָא סִתָּם דְּבְנֵי לֶה א"כ גַּם הַקַּרְדּוּם מְתַקֵּן לִיה וּמְנִיחוֹ אֵצְלוֹ (אִי אֶפְשָׁר בְּיָה
דְּרַבּוּתָא הוּא בְּכָלִי הַנְּ"ל) א"כ מְוַכְרַח לְפָרֵשׁ בּוֹ קַתְיָה וְלֹא תְּבַרְיָה דְּאִי אֶפְשָׁר לּוֹמַר בּוֹ
לְרַבּוּתָא נְקֻטָּה וְכֵן פֶּסֶק רַבִּינוּ דְּאָמַר וְאָפִי' נִשְׁחַת כָּל הַבְּרִזָּל בְּעַדִּירָה וְכוּ' דְּדִינִק בְּלִישְׁנֵיה
נִשְׁחַת כָּל הַבְּרִזָּל וְאַע"ג שְׁגַם הָרִי"ף אָמַר בְּחֲלֻקָּה שְׁל כְּלִי בְּטוּבְתָךְ עַד שְׁיַעֲלָה הַבְּרוּל
וּמְפָרְשִׁינּוּ לִיה דְּלֹא דּוּקָא אֵלָא שְׁפּוֹנְנָתוֹ שְׁנִשְׁבַּר אַפ"ה רַבִּינוּ דְּאָמַר וְאָפִי' נִשְׁחַת כָּל
הַבְּרִזָּל לִישְׁנָא דְּכָל מְשַׁמַּע דְּמַמְשׁ נִשְׁחַת מְכַל הוּא וּמַעֲתָה בָּאוּ גַם דְּבָרֵי רַבִּינוּ וְהָרִי"ף עַל
נְכוֹן וְדוּקָא: הַלַּח"מ בַּד"ה שְׁקַנְנֵן פִּירוּת אֵינּוּ פְּקַנְנֵן הַגּוּף וְכוּ' וּמ"מ קִשָּׁה קִצַּת לְמָה כְּתַב
אַע"פ שְׁמַתָּה וְכוּ' וְהָיָה לּוֹ לּוֹמַר אִיפְכָּא וְכוּ' פִּינּוּ דְלַעֲנִין הַדִּין לֹא נִפְקָא לָן מְדִי ע"כ וְאֵי
הַהֲדוּט נ"ל שְׁדַעְתּוֹ שְׁל רַבִּינוּ הִיא כְּשִׁהַקְשָׁה ר"ל לְרַבִּי יוֹחָנָן מִן הַבְּרִייתָא דְּהָיָה בָּא
בְּדַרְךָ וְכוּ' מִתָּה אֵין לֹא מִתָּה לֹא הוּא כְּפִירוּשׁ הַתּוֹ דְּר"י ס"ל דְּאִיפְכָּא לְאוּקָמָה בְּמַתָּה כְּדִי
שְׁלֹא נֹאמַר שְׁהַבְּרִייתוֹת חֲלוּקִים הֵם וְאַע"ג שְׁזָה דּוּחַק לּוֹמַר דְּהַבְּרִייתָא דְּוִלְבִּיתָךְ הִיא
כְּשִׁמַּתָּה מ"מ כְּדִי שְׁלֹא נֹאמַר דְּחֲלוּקִים הֵם דְּחֻקִּינּוּ לְמִימַר כְּךָ שְׁלֹא עָלָה עַל דַּעְתּוֹ שְׁיֵשׁ
תִּירוּץ אַחַר לְפִיכָךְ הַקְשָׁה מִינָה לְר"י אַבְל כְּשִׁאָמַר ר"י הוּא הַדִּין אַע"ג דְּלֹא מִתָּה וּמִתָּה
אַצְטְרִיכָא לִיה וְכוּ' דְּהוּא תִירוּץ מְרַנּוּחַ וְדִאִי דְאַף ר"ל כְּךָ מְפָרֵשׁ הַבְּרִייתָא הַנּוֹ' וְלֹא

לאוקמא להברייתא הא דולביתה דוןחק כנו' ובשביל פך פסק רבינו פסתמא דברייתא דולביתה אף פשאשתו לא מטה מביא וקורא וכתב אח"כ אע"פ שמתה כמו הרבותא שאמר ר"י שמודה בה גם ר"ל כנו' ודוק: בא"ד תו איפא לאקשוני על רבינו ז"ל שישפול עליו הקושיא שהקשו בפ' השולח וכו' ובהל' זכיה ומתנה הארכתי בזה עכ"ל.

ואני ההדיוט נ"ל שיש ג"כ לתרץ על זה שמצינו פסק בהל' בפורים בפ"ד הל' ז' שאף הלוקח עצמו מביא וקורא ביובל ראשון שעדיין לא סמכה דעתו של מוכר שתחזור לו הקרקע דרבינו אינו מפרש בפירוש רש"י ז"ל בפירוש הסוגיא כמ"ש ה"ה שם וא"כ מכ"ש האחין שחלקו שמביאין וקורין שלא דמפה דעתם לחזור לכל אחד מהם חלק אחיו ביובל וא"כ רבינו מצא ידיו ורגליו בבית המדרש דמשפחת לה כמ"ש רב חסדא כנו' ובנדאי שאף רב יוסף אילו שמע הא דאמר רב חסדא לא הוה אמר פך ודוק: הלח"מ בד"ה השואל את הבהמה לרבעה וכו' וכי היכי דאמרי בהמפקיד מעות אצל חבירו דהיכא דנשתמש חייב באונסין אף ע"ג דלא לכה"נ חייב עכ"ל.

ואני ההדיוט קשה לי על תירוץ זה ממה נפשך דאם פירוש הא דאמר פי היכי דאמרינו בהמפקיד וכו' הוא המפקיד מעות אצל שולחני או חנווני ואינו חתומין ולא קשורין קשר משונה ונשתמש בהן טעמא דחייב הוא אף באונסין משום דהו"ל הלואה גביה כמ"ש רבינו בהל' אלו פ"ז הל' ז' וכן כתב הר"ף ז"ל דהו"ל הלואה גביה וקמו ליה ברשותיה ואי איתגסו חייב וכ"כ רב האי גאון ז"ל עכ"ל ונראה מדבריהם פדין לזה לגמרי קאי עליהו וסברא היא פינון שהמעות אינו חוזרין בעין אבל בכאן אע"פ שנשתמש בה הוא לא הנה שואל: ועוד שהיא חוזרת בעיניה וכה"ג כתב למעלה ה"ה גבי יתומים שהניח להם אביהם פרה שאולה שאפ"י נשתמשו בה פטורין מאונסין פינון שהם לא שאולה והיא חוזרת בעיניה ולא דמי להמפקיד מעות אצל שולחני שאם נשתמש בהם חייב באונסין מטעם שפכתתי כנו'.

ואם איירי בהמפקיד אצל שולחני או חנווני והם חתומין או קשורין קשר משונה או במפקיד אצל בע"ה טעמא דחייב הוא כמ"ש רבינו בפ"ג מהל' גזלה דהו"ל פגזלן וכמ"ש מרן בש"ע שהוא שואל שלא מדעת שהוא פגזלן אבל בכאן שלא שייך האי טעמא דגזלן דמדעתו הוא אלא דאמרי האי שאלה לא מקרי שאלה משום דלא פדשיילי אינשי ודאי הוא שאינו מתחייב באונסין פינון דאמרי דלא מקרי שאלה וחזרה הקושיא לזכותה.

ואין לתרץ ולומר דמ"מ חייב באונסין דדומה לאשה שאולה ואח"כ נשאת שאם הודיעה את בעלה שהיא שאולה הוא נכנס תחתיה ואע"פ שהוא אינו שואל. זה אינו דהכא שאני פינון שהוא לוקח לא יפה פחו מפחה שהרי הוא בא מחמתה כמ"ש ה"ה ז"ל אבל בכאן לא יש מי שבא מחמתו הוא וצ"ע: הלח"מ בד"ה אפי' פשע מפני שהוא פלוקח וכו' ולפירוש ר"י הוא חייב עכ"ל ואני בעניני נ"ל דהן אמת שמדברי ר"י שהביאו התו' על מ"ש בש"ס אלא בעל לוקח הוי נראה שאף בבעל בנכסי אשתו שאולה פרה חייב בפשיעה אבל לדברי הרא"ש והטור פשיטא להם דלגבי בעל בנכסי אשתו לא נפקא מינה מדי דפשיעה בבעלים פטור ודחקי להעמיד דברי ר"י בלוקח בהמה לשלשים יום וכו' ולפיכך כתב הטור דברי ר"י סתמא אחר דברי הרמב"ם לומר שהם מסכימים לדעת אחת ומה שהביאם עד הלום לפרש פן דברי ר"י ולא לפרש אותו כפשוטו הוא דס"ל

דְּהָא דְּבַעֵי הַש"ס לְסִבְרַת ר' יוֹסִי שׁוֹאֵל הֵנִי אוֹ שׁוֹכֵר הֵנִי דְּמִשְׁמַע שְׁלֹדְעַת ר' יוֹסִי לֹא הֵנִי שְׁמִירָה בְּבַעֲלִים הֵיִינוּ אִי אֲמַרְיִנְן שׁוֹכֵר הֵנִי אוֹ שׁוֹאֵל הֵנִי פִּינּוּ דְּקַרְיַת לִיה שׁוֹאֵל אוֹ שׁוֹמֵר אֲזִי אִין לוֹ עֶסֶק עִם הָאִשָּׁה אֲלֵא עִם בְּעַלְיָה הָרַאשׁוֹנִים דְּאֲזִיל וּמִשְׁתַּעֵי דִּינָא עֲמִיָּה פִּינּוּ דְּהוּא שׁוֹמֵר אוֹ שׁוֹכֵר שְׁל פְּרַתּוֹ אֲבָל לְבַתֵּר דְּאָמַר דְּבַעֲל לֹקַח הוּא אִפִּי לר"י אִין לְבַעֲל דִּין עִם הַבְּעָלִים הָרַאשׁוֹנִים פִּינּוּ שְׁהוּא לֹא שׁוֹאֵל וְלֹא שׁוֹמֵר אֲלֵא לֹקַח רַק עִם הָאִשָּׁה וְהֵנִי שְׁמִירָה בְּבַעֲלִים אַף דְּקַרְיַת לְלֹקַח שׁוֹמֵר חֲנֻם וּלְפִיכָּה דְּחָקִי לְהַעֲמִיד דְּבַרְי ר"י בְּלֹקַח לְשִׁלְשִׁים יוֹם מִשׁוּם דְּלִגְבֵי בַעַל בְּנִכְסֵי אִשְׁתּוֹ לֹא נִפְקָא לָן מְדֵי כַּמ"ש דְּשְׁמִירָה בְּבַעֲלִים הוּא וְהִבִּיא הַטּוֹר דְּבַרְי ר"י אַחַר דְּבַרְי הַרְמַב"ם לֹמַר שְׁהֵם מְסַפְיָמִי זֶה עִם זֶה בְּעַנְיָן בַּעַל בְּנִכְסֵי אִשְׁתּוֹ וְאִינָם סוֹתְרִים זֶה לְזֶה וְדוֹק: הַלַּח"מ ב"ד"ה וְאִם הוֹדִיעָה אֶת בַּעֲלָהּ וְכוּ' וְלִקְמָן אַתְרָן קֹנְשִׁיא זֹאת עַכ"ל וְלַפֵּע"ד נִרְאָה שְׁלֹא יֵשׁ שׁוּם קֹנְשִׁיא עַל רַבִּינוּ דְּהַתָּם בְּהַמְּפָקִיד לְכַאוּרָה הֵיִינוּ מְחַיִּיבִים שְׁפִשְׁעָה בְּפִקְדוֹן אֲלֵא דְּפִטְרִינּוּ לָהּ מִשׁוּם דְּאֲמַרָּה אֵלוּ יִדְעָתִי שְׁהוּא פִקְדוֹן הֵיִיתִי מְטַמֵּינָם וְעוֹשָׂה דִּין הַפִּקְדוֹן אֲבָל הֵכָא הַבְּעִיא פָּה הִיא מֵאִי שׁוֹאֵל הֵנִי וְכוּ' דְּהֵיִינוּ שְׁמַתָּה הַפְּרָה כְּדַרְפָּה דְּהֵיִינוּ שְׁשִׁמְרָה כְּכָל הַצְּנוּרָה וּמַתָּה וּבַעֵי מִי אֲמַרְיִנּוּ שׁוֹאֵל הֵנִי וְחַיִּיב בְּאֲוֹנְסִיָּה לְבַעֲלִים הָרַאשׁוֹנִים אֲלִיבָא דר' יוֹסִי אוֹ נֶאֱמַר שׁוֹכֵר הֵנִי וּפְטוֹר מֵאֲוֹנְסִים וְהִיא חַיִּיבַת לְשִׁלְמָה שְׁהִיא שְׁאוּלָּה בְּיָדָהּ וְחַיִּיב בְּאֲוֹנְסִין.

וּלְפִי זֶה לֹא יֵשׁ קֹנְשִׁיא עַל רַבִּינוּ דְּהֵכָא שְׁמַרָּה כְּכָל הַצְּנוּרָה אֲלֵא שְׁנֵאֲנָסָה מַה יֵּשׁ לוֹ לְטַעוֹן עוֹד הֵיִיתִי שׁוֹמֵרָה וְכִי בְּשִׁבִיל שְׁלֹא שְׁמַרָּה אָנוּ מְחַיִּיבִין אוֹתוֹ עַד שְׁיֵאֵמַר אֵלוּ יִדְעָתִי הֵיִיתִי שׁוֹמֵרָה שְׁהַחַיִּיב הוּא מִשׁוּם דְּשׁוֹאֵל חַיִּיב בְּאֲוֹנְסִין אִפִּי אֲוֹנְסִי גְדוֹל שְׁאִין בּוֹ שׁוּם שְׁמִירָה בְּעוֹלָם חַיִּיב וְרַבִּינוּ פֶּסֶק דִּין זֶה שְׁל הַסּוֹגֵיא הַנּוּ' אֲלֵא שְׁרַבִּינוּ הוֹסִיף לֹמַר שְׁאִפִּי פִּשְׁעַ מַצַּד שְׁהוּא לֹקַח פְּטוֹר וְאִי הֵנָּה אֲמַרְיִנּוּ שְׁהוּא שׁוֹאֵל וּפִשְׁעַ אִפִּי"ה לֹא הִיָּה פְּטוֹר מִשׁוּם הָא דְּלֹא יִדַּע הוּא כְּמוֹ אֲוֹנְסִי בָּא אֲלִיוּ שְׁאִילּוֹ יִדַּע הִיָּה שׁוֹמֵרָה וְשׁוֹאֵל חַיִּיב בְּאֲוֹנְסִין אֲבָל אִי אֲמַרְיִנּוּ שְׁהוּא שׁוֹכֵר אַה"נ דְּאֲפִשְׁר לֹמַר דָּאֵם פִּשְׁעַ דְּפְטוֹר מִשׁוּם דְּלֹא יִדַּע וְהֵנִי אֲוֹנְסִי וְשׁוֹכֵר פְּטוֹר מֵאֲוֹנְסִין אֲלֵא דְּרַבִּינוּ נִקַּט הָאֲמַת דְּלֹקַח הוּא כַּמ"ש בַּש"ס וְלִהְכִי פְּטוֹר וְדוֹק: פֶּרֶק ד' הַלַּח"מ ב"ד"ה וְהִיוּ טְמוּנִים בְּעוֹבֵי הַמְּחִיצָה וְכוּ' לְכָּהּ חַיִּיב עַכ"ל וְנִלְע"ד דְּגַם רַש"י ז"ל אֵית לִיה ג' כ' כְּרַבִּינוּ דְּבַעֲיִנּוּ שְׁיַנְיַחֵם בְּעוֹבֵי הַמְּחִיצָה כְּדֵי שְׁנֵא' דְּלַעֲנִין גְּנָב נְטִירוּתָא הִיא וְלֹא מְהַיִּי הֵיא טַעְמָא דְּאִין דְּרָךְ גְּנָבִים לִילָךְ שְׁם לְפִי שְׁאֵע"פ שְׁהֵן אֲמַת שְׁאִין דְּרָךְ גְּנָבִים לִילָךְ שְׁם לְגִנּוּב מ"מ בְּשִׁלְא יַנְיַחֵם בְּעוֹבֵי הַמְּחִיצָה חַיִּי שִׁינּוּ שְׁמֵא יַעֲבְרוּ גְּנָבִים וְיִרְאוּ אוֹתָם וְיִגְנְבוּ אוֹתָם לְפִיכָּה צְרִיךְ לְהַנְיַחֵם בְּעוֹבֵי הַמְּחִיצָה כְּדֵי שְׁלֹא יִרְאוּ הַחוּלָה וְאֵע"פ"כ צְרִיכִין לְטַעְמָא דְּאִין דְּרָךְ גְּנָבִים לִילָךְ שְׁם לְפִי שְׁלִכְאוּרָה אַע"ג שְׁהַנְיַחֵם בְּעוֹבֵי הַמְּחִיצָה לֹא מְקַרֵי אֲוֹנְסִי פִּינּוּ שְׁהִיא שְׁל קְנִיָּם בְּנִקְל הַגְּנָב יְכוּל לְגִנּוּב וְאִין דִּינּוּ כְּדִין כְּפוֹתֵל לְכָּהּ צְרִיכִין לְטַעְמָא דְּאִין דְּרָךְ לִילָךְ שְׁם דְּהֵיִינוּ שְׁאֵע"ג שְׁבִאֲמַת שְׁבִמְחִיצָה שְׁל קְנִיָּם הִיא גְּרוּעָה מְפוֹתֵל מ"מ פִּינּוּ שְׁאִין דְּרָךְ גְּנָבִים לִילָךְ שְׁם מְקַרֵי אֲוֹנְסִי וְדוֹק: הַלַּח"מ ב"ד"ה וּבִין פָּה וּבִין פָּה חַיִּיב הַשׁוֹמֵר שְׁבוּעָה וְכוּ' וְלֹא בְּשִׁלִּיחַ עַכ"ל וְנִלְע"ד דְּבַרְשׁוֹת אַף עַכְשָׁיו שְׁלֵאֲחַר שְׁהַשְׁלִיךְ אוֹתָם אֵל הַשְּׁכָר יוֹכֵל לְהַתְּבַרֵר שְׁפָמָה הַשְׁלִיךְ וְאִין שׁוּם חֲשָׁד בְּשִׁלִּיחַ לֹמַר שְׁגִנְבּ וְא"כ אִין שׁוּם שְׁבוּעָה לְשִׁלִּיחַ וְגַם עַל הַבַּעַל הַבֵּית לֹא הַזְּכִירוּ בַּש"ס שְׁבוּעָה מִשׁוּם דְּהַש"ס אֵיִירִי לֹמַר שְׁמָהוּ דִּין אִם נֶאֱמַר שְׁכָּה הוּא הָאֲמַת אִם הַבַּעַל הַבֵּית חַיִּיב אוֹ הַשְׁלִיחַ אֲבָל מִדִּין הַשְּׁבוּעָה אִם הִיָּה שְׁלֹא בְּעַדִּים לֹא אֲצַטְרִיךְ הַש"ס לֹמַר דְּזֶה יְדוּעַ הוּא שְׁיִשְׁבַּע הַשׁוֹמֵר כְּדִין הַשׁוֹמְרִים אֲלֵא שְׁחִדוּשָׁא קַמ"ל וּמִדִּין הַשְּׁבוּעָה לֹא אֵיִירִי

כנו' אָבֵל רַבִּינוּ ז"ל שֶׁהוּא פּוֹסֵק בְּשִׁפְתָב דִּין זֶה אָמַר שְׂאֵם הָיָה בְּעֵדִים יִשְׁבַּע הַשּׁוֹמֵר כְּדָרָךְ הַשּׁוֹמְרִין שֶׁנִּשְׁבְּעוּ עַל פְּיֻטְוֹרָן וְדוּקָ: פֶּרֶק ה' כ"מ בד"ה אפ"י בָּאוּ עֲלָיו גִּנְבִים וְכו' שֶׁמְבֹאֵר הוּא בְּדַבְרֵיו כֵּן עַכ"ל.

וְאַחַר נִשְׁיָקוּת עֶפְר רַגְלָיו שֶׁאֵינוֹ בְּדַבְרֵיו כִּי דַהּוּ אֲמִינָא דְהָא דְקָאֵמַר רַבִּינוּ בַּד"א בְּשִׁאֵין שֵׁם הַמָּמוֹן וְכו' לֹא קָאֵי לְכָל הַחֲלוּקוֹת שֶׁהַזְכִּיר לְמַעַלְהָ אֵלָא דְלֹא קָאֵי אֵלָא אֲמַאי שֶׁהַפְּקִיד מָמוֹן עֲנִיִּים וְשְׁבוּיִים וְלֹא אֶקְדָּם וְהִצִּיל עֲצָמוֹ בְּמָמוֹן שְׁבוּיִים וְכֵן נִרְאֶה מִלְּשׁוֹנוֹ דְאָמַר בְּסוּף וַיִּשְׁלַם אִם פֶּשַׁע וְכו' דְנִרְאֶה דְהָא בַּד"א קָאֵי אֲפִשְׁעָ וְלֹא אֶקְדָּם וְהִצִּיל עֲצָמוֹ אָבֵל קָדָם וְהִצִּיל עֲצָמוֹ הוּא אֲפִי בְּשְׁבוּיִים יְדוּעִים אֲיִירִי כִי הִיכִי דְלֹא תִקְשִׁי הַקּוֹשֵׁיָא שֶׁל הַרְבֵּי גִמּוּקֵי יוֹסֵף ז"ל אֵלָא דַס"ל ה"ה דְאֵינוֹ כֵּן הֵאֱמַת בְּדַבְרֵי רַבִּינוּ דְלִישְׁנָא דַבַּד"א מִשְׁמַע אֲפִילָא מִלְתָּא קָאֵי דַאל"כ הָיָה לוֹ לְהַזְכִּיר בַּד"א קוֹדָם שֶׁיֵּאמַר דִּין זֶה כִּינּוֹן דְדִין זֶה אֲפִי בְּשְׁבוּיִים יְדוּעִים אֲיִירִי וְהָא דְנִקְטַר רַבִּינוּ בְּסוּף דְבָרָיו וַיִּשְׁלַם אִם פֶּשַׁע וְכו' לֹא דוֹקָא אֵלָא הוּא הַדִּין אִם קָדָם וְהִצִּיל אֵת עֲצָמוֹ ג"כ אֵלָא דְרַבִּינוּ חֲדָא מְנַיִיהוּ נִקְטַר וַיִּלְפִינּוּ לְצַד הַשְּׁנִיּוּלְקוֹשֵׁיָא שֶׁל הַרְבֵּי הַגִּמּוּקֵי נִתְרַץ כְּמוֹ שֶׁתִּירֵץ הוּא הַרְבֵּי הַגִּמּוּקֵי וְכִמוֹ שֶׁכָּתַב הַר"ל מ' ז"ל וְדוּקָ: מַגִּיד מְשֻׁנָּה בַּד"ה הַמְּפָקִיד אֶצֶל חֲבִירוֹ וְכו' וְכָתַב הַרְשֵׁב"א ז"ל כְּשֶׁאֲמָרוּ פְטוֹר דוֹקָא שֶׁהוּא בְּמָקוֹם שֶׁיֵּד הַגִּנְבִים שְׁוֹלְטָה בּוֹ שְׂאֵם יִחַפְּשׂוּ יִמְצְאוּ וְכו' כֵּן זְמַן שֶׁאֵין יֵד הַאֲנָס שׁוֹלְטָת בְּאוֹתוֹ מָמוֹן ע"כ.

וְאֵין לְהַקְשׁוֹת לְדַעַת הַרְשֵׁב"א זַלְה"ה דְאֵם הוּא אֲיִירִי בְּמָקוֹם שֶׁיֵּד הַגִּנְבִים שׁוֹלְטָת בּוֹ שְׂאֵם יִחַפְּשׂוּ יִמְצְאוּ מַאי קַמ"ל הַש"ס בַּהֵיא עוֹבְדָא דְפְטוֹר כִּינּוֹן דְדִינוֹ שְׁוֵה לְאֲנָס דְלֹא גִרַע מֵאֲנָס א"כ הֵיא דִינָא הֵנָּה גְמָרִינּוּ לִיה מֵאֲנָס דִּי"ל דְקַמ"ל הָא דְרַב אֲשִׁי דְחִזִּינּוּ אֵי אֲיִנִישׁ אֲמִיד הוּא אֲדַעַתָּא דִּידִיָּה אֲתוֹ וְאֵי לֹא אֲדַעַתָּא דְכִסְפָּא אֲתוֹ אֵלָא דְהֵאֱמַת יוֹרָה דְרַכּוֹ דְמַפְחַ סְתְמִיּוֹת הַש"ס מִשְׁמַע דְבְּכָל גְּוֹנָא פְטוֹר אֲפִי שֶׁאֵין יֵד הַגִּנְבִים שׁוֹלְטָת בּוֹ: בַּד"ד יֵשׁ לוֹמַר דְשִׁאֲנֵי הָכָא דְכִינּוֹן שֶׁהַמָּמוֹן וְכו' וְזֶה שׁוֹמֵר חֲנָם שֶׁאֵינוֹ חַיִּיב אֵלָא בְּפִשְׁעָה וְהִלְכָךְ פְטוֹר ע"כ וְלֹא יִדְעַתִּי לְמָה נִיֵּיד ה"ה מִהַתִּירוּץ שֵׁם הַתּוֹס' בַּד"ה וְאֵי לֹא אֲדַעַתָּא דְכִסְפָּא אֲתוֹ וְכו' וְאוֹר"י דְשִׁאֲנֵי שׁוֹמֵר שֶׁלְדַעַת כֵּן הַפְּקִידָהּ שֶׁיִּצְטִיל אֵת עֲצָמוֹ כִי אִם יְבֹאוּ עֲלָיו אֲדַעַתָּא דְכִסְפָּא עַכ"ל וְכ"כ ג"כ הָרַא"ש ז"ל וְסִבְרָא הוּא שְׁנֵדָאֵי דְלִהֲכִי עוֹשֶׂה שׁוֹמֵר עֲלָיו שֶׁלֹּא יִפְסִיד הוּא אִם יְבֹאוּ עֲלָיו מִשּׁוֹם זֶה הַפְּקִידוֹן וַיִּצְטִיל עֲצָמוֹ בּוֹ: הַרְמַב"ם הִלְכָה ג' הַמְּפָקִיד אֶצֶל חֲבִירוֹ פִּירוֹת אוֹ פְלִים וְכו' הוֹאִיל וְלֹא צְנוּחַ הָרִי זֶה פּוֹשַׁע וְחַיִּיב לְשַׁלֵּם וְכִי כֵּל פִּינְצָא בְּזָה עַכ"ל אַע"כ דְעוֹבְדָא דְאִיבּוֹ שֶׁמְמַנָּה לְמַד רַבִּינוּ דִּין זֶה אֲיִירִי בְּהוֹפֵר הַגִּנְבִי וְלִפִּיקָהּ חַיִּיב כְּשֶׁלֹּא צְנוּחַ וְרַבִּינוּ סְתָם דְאֲפִי לֹא הוֹפֵר הַגִּנְבִי כְּכֹר פְּתִבוּ הַתּוֹס' ז"ל שֵׁם בַּד"ה דְאֵי רְמָא קָלָא הוּוֹ אֲתִין מְצִילִין לִיה וְהַשְׁתָּא אֲפִי לֹא הוֹפֵר הַגִּנְבִי הֵנָּה כִּינּוֹן דְפֶשַׁע וְלֹא נִקְטַר הַגְמָרָא הוֹפֵר הַגִּנְבִי אֵלָא מִשּׁוֹם הַתְּלִמִּידִים שֶׁהִיוּ סְבוּרִים דְמִשּׁוֹם הוֹפֵר הַגִּנְבִי חַיִּיבִיהָ עַכ"ל: הִלְכָה ד' שְׁנִים שֶׁהַפְּקִידוֹ אֶצֶל אֶחָד זֶה מֵאָה וְזֶה מֵאֲתִים וְכו' אוֹ עַד שֶׁיִּרְצוּ לְחַלּוֹק אוֹתָהּ עַכ"ל.

הֵנָּה רַבִּינוּ ז"ל סְתָם דְבָרָיו הַרְבֵּה וְלֹא פִירֵשׁ בְּדַבְרֵיו כְּמוֹ שֶׁפִּירְשׂוּ הַמְּפָרְשִׁים בַּש"ס וְג"כ מְפִשֵׁט דְבָרֵי הָרִי"ף נִרְאוּ כְּדַפְרֵיהּ רְבָא בַּש"ס רִישָׁא נְעֻשָׂה כְּמוֹ שֶׁהַפְּקִידוֹ בְּשְׁנֵי כְרִיכוֹת וְכו' הוּא דְהִינּוּ דְרִישָׁא דְמַפְסִיד מְנָה מְשֻׁלוֹ הוּא מִשּׁוֹם פְּשִׁיעוּתָא וְשׁוֹמֵר חֲנָם חַיִּיב בְּפִשְׁעָה וְסִיפָא דְקַתְנֵי אֵינוֹ מַפְסִיד כְּלוֹם מִשּׁוֹם דְאֲפִקִידוֹ תְרוּנוּיָהּ בְּכָרָךְ אֶחָד בְּהַדִּי הַדְּדִי

דלא הנה ליה למידק איהו לא פשע ולכה פטור ובמקום דאמרי דחייב משום פשיעה חייב הוא אף דלא תבעי ליה כיון שהודה על פיו שפשע חייב ובמקום דאמרינו שפטור משום דלא פשע פטור אף במקום שתבעו אותו ואין בו חייב לצאת ידי שמים וכן נראה עוד כן ממה דהך דפקדון אפקדון מתקומא בש"ס ברישא ונהדר ההיא דגזל אגזל והוא ז"ל אפיק לה דנראה דלומר לן דאע"ג דידע הש"ס כבד תירוץ דתירוץ אגזל דאמרו הקא בבא לצאת ידי שמים ותירוץ זה יספיק גם לפקדון אפקדון אפ"ה אמר לן הש"ס תירוץ זה לומר שפקדון אין אנו צריכין לתירוץ רבא לצאת ידי שמים וכו' אלא דהקא משום דזה פשע וזה לא פשע.

אלא שהרב הנמקי ז"ל פירש דמתניתין מייירי באין לו תובעין אלא שהוא בא לצאת ידי שמים שתירוץ שתירץ בגזל אגזל קאי גם על פקדון אפקדון וכדפריה רבא שנטל הפקדון מאחר שהוא כמו שהפקידו לו בשני כריכות וסיפא שהפקידו לו השנים בכרה אחד דלא הנה ליה למידק דפטור אף בבא לצאת ידי שמים דמפירש דכולה מתניתין איירי בבא לצאת ידי שמים דמשמע דכשתירץ בש"ס בבא לצאת ידי שמים אגזל קאי ג"כ על הפקדון וכדמוקמינו בש"ס ליה דרישא כמו שהפקידו לו בשני כריכות וסיפא שהפקידו לו בכרה אחד ממ"ש ז"ל דמתניתין מייירי באין לו תובעין וכו' אי נמי נטל הפקדון מאחד לבד וכו' וכי לא דייק פשע ע"כ.

וגם הרב המגיד פתב בכאן ואי אינהו לא תבעי ליה כל חד בבריא ובא לצאת ידי שמים חייב וכו' כפירוש הנמוקי הנ"ל וכן פירשו התוס' ז"ל וקרא"ש ז"ל אלא שיש חילוק בין הפירושים כמ"ש והוא דהיינו שנראה מדברי התוס' דאם תבעי ליה אינהו דהפקידו אצלו דהוא כמו שתי כריכות דחייב מדינא הוא דוקא לר"ע ונהנה ליה בריא ושפא ומדינא חייב אבל לר"ש פטור שאינו חייב לר"ט כי אם בבא לצאת ידי שמים שפך פתבו בד"ה התם דקא תבעי ליה הקא בבא לצאת ידי שמים וכו' ולר"ט נקט ברישא אביו של אחד מכם ולא נקט א' מכם לרבותא דאפי' שפא ושפא נותן לכל אחד ואחד בבא לצאת ידי שמים ולר"ע נקט אביו דמשמע שפא ושפא לכה אינו חייב אלא לצאת ידי שמים כדאמר לקמן דכשפא ושפא אינו חייב לכל אחד ואחד לר"ע מדינא ונקט אביו דאי הם הפקידו א"כ מסתמא תבעי ליה והו"ל בריא ושפא ואפי' מדינא חייבין לר"ע דמתניתין אתיא כר"ע נמי ע"כ.

הרי לה להדיא שאינו חייב אי אינהו תבעי ליה כי אם לר"ע דוקא אבל לר"ט אף אם אינהו תבעי פטור כמו גזל אחד מחמשה ותבעי ליה דאינו חייב חייב כף היא שיטת התוס' ז"ל אבל מדברי הרי"ף ז"ל נראה להדיא שבענין הפקדון אי אינהו תבעי ליה דהו"ל למידק אף לר"ט יודה בהא דחייב ולא נחלקו אלא בגזל וכו' שפך פתב מעיקרא ז"ל אבל היקא דקא תבעי ליה אינהו וכל חד וחד מנייהו אמר לדידי גזל משתבע כל חד מנייהו בגזלה דגזליה לדידיה ושקיל מניה מנה דתנו וכו' מניח גזלה ביניהן ומסתלק דברי ר"ט ר"ע אומר לא זו דרך מוציא אתו מדי עבירה עד שישלם גזלה לכל אחד ואחד וקיי"ל הלכה כר' עקיבא מחביריו וכו' אבל לקח מקח מחמשה בני אדם ואינו יודע מאיזה מהן לקח דלא קא עביד איסורא בין לר' טרפון בין לר"ע נותן דמי מקח ביניהן ומסתלק ע"כ פנ"ל וכן פתב הנמקי ז"ל ור"ע דהלכתא פנותיה מחבירו פליג עליה ואמר לא זו

הַדְרָה מוֹצִיאָתוֹ מִדֵּי עֲבִירָה עַד שְׁיִשְׁלֵם גְּזֵלָה לְכָל אֶחָד וְאַחַר וְטַעֲמָא מִשּׁוּם קִנְסָא דְקִנְסִינָן לִיה פִּינּוֹן דְּעֵבֵד אִיסוּרָא וְכוּ' וּפְסֵק הָרִי"ף פְּנוּתִיה מִשּׁוּם דְּקִי"ל הָכִי בְּעֵלְמָא פְּרַב נַחְמָן דְּאָמַר מְנָה לִי בְּיָדָה וְהֵלֵא אֹמֵר אֵינִי אֹמֵר אֵינִי יוֹדַע פְּטוּר ע"כ וְעַל הַגְּזֵל קָאָמַר אָבֵל בְּפִקְדוֹן אֵינּוּ צְרִיף לֹמַר שְׁפֵסֵק פְּנוּתִיה שְׁהוּא אֵלִיבָא דְכ"ע: וְהִנֵּה הָרוּאָה יִרְאֶה בְּדַבְרֵי הָרִי"ף ו"ל שְׁהַחֲלוּק שְׁמַחְלֵק וְאֹמֵר דְּלֵא פְּלִיג ר"ע כִּי אִם בְּגֵזֵל דְּעֵבִיד אִיסוּרָא יֵצֵא לוֹ מִדְּאָמְרוּ בִּיבְמוֹת קִדְשׁ קִתְּנֵי וְכוּ' מֵאֵי קִדְשׁ קִדְשׁ בְּבִיאָה לְהוֹדִיעָהּ כְּחוֹ דְּר"ע דְּאָפֵע"ג דְּלֵא עֵבֵד אֵלֵא אִיסוּרָא דְּרַבְּנָן קְנִיס וְכוּ' וְכ"ש גְּזֵל דְּעֵבִיד אִיסוּרָא דְּאֹרְיִיתָא ע"כ אָבֵל מִהֶסְוִגְיָא שְׁלָנוּ לֹא נִרְאֶה חֲלוּק זֶה וְהֵאָמַת אִתּוּ לְפִי פְּשִׁתִּירָץ וְא"ל פְּקִדוֹן אֲגִזֵּל קָא רְמִית גְּזֵל דְּעֵבִיד אִיסוּרָא קְנִסוּה רַבְּנָן פְּקִדוֹן דְּלֵא עֵבִיד אִיסוּרָא לֹא קְנִסוּה רַבְּנָן זֶה הִתִּירוּץ כְּפֹל אַח"כ פְּשִׁתִּירָץ גְּזֵל אֲגִזֵּל דָּאִם אִיתָא דְּבַגְזֵל קְנִסוּה רַבְּנָן כ"ש שְׁיַחֲיִיב אוֹתוֹ פְּשִׁהֵם תְּבַעֵי לִיה דְּהָא קָאָמַר גְּזֵל אֶחָד מִחֲמִשָּׁה וְכוּ' מִנֵּיחַ גְּזֵלָה בִּינִיָּהֶם וּמִסְתַּלֵּק לְפִיכָה תִּירָץ לוֹ הֵתֵם דְּקָא תְּבַעוּ לִיה הֵכָא בְּבָא לְצִאת יְדֵי שְׁמִיָּם וּבְנֹדָי שְׁנָה הִתִּירוּץ אָף לְדַעַת ר"ע שְׁמַצִּינוּ שְׁחֲיִיב בְּגֵזֵל כְּדִמְשַׁמַּע מִהַש"ס עוֹד לְמַטָּה א"ל אֲבִי לְרַבָּא מִי אֲר"ע לֹא זֹ הַדְרָה מוֹצִיאָתוֹ מִיְדֵי עֲבִירָה וְכוּ' וְרַמְנָהי נָפֵל הַבֵּית עָלָיו וְעַל אִמּוֹ וְכוּ' וְאָמַר ר"ע מוֹדָה אֲנִי בְּזוֹ שְׁהַנְכָסִים בְּחֻזְקָתָן ע"כ וְאִם הִתִּירוּץ הַנְּ"ל קָאִי וַיֵּשׁ חֲלוּק בֵּין גְּזֵל לְשָׂאָר מְלִי מַה מִּקְשָׁה מִנְּפֵל הַבֵּית עָלָיו וְעַל אִמּוֹ הָא לֹא גְּזֵל הוּא וְאֵלִיבָא דְכ"ע דְּמוֹקְמִינּוּ נְכָסִים בְּחֻזְקָתָן אֵלֵא וְדָאִי ש"ס"ל לְש"ס שְׁהָאִי תִירוּצָא לֹא קָאִי גַם לְסִבְרַת ר"ע וּלְפִיכָה תִּירָץ לוֹ מַה שְׁתִּירָץ יַעו"ש וּלְפִיכָה הָרִי"ף ו"ל לֹא כְּתַב שְׁנָרְאֶה לוֹ חֲלוּק זֶה מְסוּגְיָא דִּילָן כִּי אִם מְסוּגְיָא דְּהָאִשָּׁה שְׁלוֹם אָבֵל מִדְּבַרֵי הַנְּמוּקֵי מְשַׁמַּע דְּגַם מְסוּגְיָא דִּילָן נִרְאֶה זֶה הַחֲלוּק לְר"ע שְׁכָף כְּתַב וְז"ל וְר"ע דְּהִלְכְּתָא פְּנוּתִיה מִחֲבִירוֹ פְּלִיג עָלֶיהָ וְאָמַר לֹא זֹ הַדְרָה מוֹצִיאָתוֹ מִיְדֵי עֲבִירָה עַד שְׁיִשְׁלֵם גְּזֵלָה לְכָל אֶחָד וְאַחַד וְטַעֲמָא מִשּׁוּם קִנְסָא דְקִנְסִינָן לִיה פִּינּוֹן דְּעֵבֵד אִיסוּרָא נִמְצָא דְּהִיכָא דְּלִיבָא אִיסוּרָא הִנֵּה מוֹדָה לְר"ט שְׁמִנִּיחַ בְּפִנִּיָּהֶם מַה שְׁיֵשׁ בִּידוֹ וּמִסְתַּלֵּק וְכוּן אָמַר רְשָׁב"א בְּפִרְק הָאִשָּׁה שְׁלוֹם ע"כ מְשַׁמַּע כְּדָאָמְרָן מִמַּה שְׁמַעִיקְרָא עֲשָׂה הַחֲלוּק דְּקִנְסָא וְאַח"כ כְּתַב וְכוּן אָמַר ר"ש בֵּן אֶלְעָזָר בְּפִרְק הָאִשָּׁה שְׁלוֹם שְׁהָאִי וְכוּן שְׁאָמַר מְשַׁמַּע שְׁהַחֲלוּק הַנְּז' הוּא מְמָקוֹם אַחַר וְכוּן אָמַר ג"כ ר"ש בֵּן אֶלְעָזָר דְּמְשַׁמַּע שְׁהוּא מַה שְׁנִזְכָּר בְּסוּגְיָא שְׁלָנוּ שְׁאִם פְּנוּתוֹ שְׁהַחֲלוּק הִנֵּה הוּא נִזְכָּר בְּפִרְק הָאִשָּׁה שְׁלוֹם הִנֵּה לוֹ לֹמַר שְׁכָף אָמַר ר"ש בֵּן אֶלְעָזָר בְּפִרְק הָאִשָּׁה שְׁלוֹם וְכַמ"ש הָרִי"א וְז"ל כְּדָאָמְרִינוּ עָלֶיהָ בַּגְמ' קִדְשׁ וְכוּ'.

וְא"כ קֶשֶׁה עָלָיו שְׁנָה אִי אֲפָשָׁר שְׁלִסוּגְיָא דִּילָן לֹא קָאִי הָאִי תִירוּצָא כְּדִמּוֹכְחִינוּ לְעִיל וְצ"ע: וּמַעַתָּה לְדַעַת הָרִי"ף וְהַנְּמָקֵי שְׁסָבְרֵי שְׁנָה אֵלִיבָא דְכ"ע פְּנ"ל דְּהָא דְּנִקְט בְּמִתְנֵי שְׁל אֶחָד מִכֶּם בְּדוּקָא נִקְט דְּבַכָּה"ג דְּלֵא תְּבַעֵי לִיה הוּא בְּבָא לְצִאת יְדֵי שְׁמִיָּם דוּקָא אָבֵל אִם הֵם עֲצָמָן הַפְּקִידוֹ א"כ מִסְתַּמָּא תְּבַעֵי לִיה וְחֲיִיב אֵלִיבָא דְכ"ע שְׁכָף כְּתַבוּ הַתּוֹס' אֵלִיבָא דְר"עק.

וַיֵּשׁ לְהַקְשׁוֹת עַל זֶה הָא בְּרִישָׁא אָמַר לְשָׁנִים גְּזֵלְתִי לְאֶחָד מִכֶּם וְכוּ' וּמוֹקְמִינוּ לַה בְּבָא לְצִאת יְדֵי שְׁמִיָּם וְאִי אָמְרִינוּ דְּאָפִי דָּאִם אָמַר לְשָׁנִים אֶחָד מִכֶּם הַפְּקִיד אֲצָלִי וְכוּ' מִסְתַּמָּא תְּבַעֵי לִיה הִיאָה מוֹקְמִינוּ לְהָא דְּאָמַר לְשָׁנִים גְּזֵלְתִי וְכוּ' בְּבָא לְצִאת יְדֵי שְׁמִיָּם הָא מִסְתַּמָּא תְּבַעֵי וְחֲיִיב מִדִּינָא וּמַה חֲלוּק יֵשׁ בְּנִיָּהֶם וְאִין לְתַרְץ דְּלֵא אָמְרִינוּ מִסְתַּמָּא תְּבַעֵי לִיה כִּי אִם בְּפִקְדוֹן שְׁזוֹכָר זֶה הַמְּפָקִיד בְּאוֹתָהּ שְׁעָה דוּקָא תְּבַעֵי לִיה אָבֵל בְּגֵזֵל אִינָם יוֹדְעִים

בְּשִׁעָה שְׁגוּל לְאַחַד מֵהֶם וְהֵי אֵף תּוֹבְעִים אוֹתוֹ דָּוָה אֵינּוּ דא"כ אֶחָד מֵהֶם הוּא שְׁתּוֹבֵעַ וְהוּא אוֹתוֹ שְׁזוֹכֵר הַפְּקֻדוֹן וְלֹא הַשְּׁנִי וְהוּא קְאָמֵר תְּבַעֵי לִיה מִשְׁמַע שְׁנִיָּהֶם תּוֹבְעִים אוֹתוֹ וְחִיִּיב מִדִּינָא לְשַׁלֵּם לָהֶם שְׁנִיָּהֶם: וְאֶפְשָׁר שֶׁר לֹאמֵר שְׁמָה שְׁנַקֵּט הַתַּנָּא אָבִיו שֶׁל אֶחָד מִכֶּם בַּהוֹנָה דְּבָר שְׁאָבִיו שֶׁל אֶחָד מִכֶּם הֵנִיחַ פְּקֻדוֹן אֶצְלֵי דְהֵיִינוּ שְׁמַת וְכָא עֲכָשְׁוּ זֶה לְהַשִּׁיב הַפְּקֻדוֹן לְבָנוּ וְנִשְׁאַר בְּסַפֵּק מָה הוּא וְקְאָמֵר הַתַּנָּא בְּבָא לְצֵאת יְדֵי שְׁמַיִם צְרִיף לִיתָן לְשְׁנִיָּהֶם וְהוּא הַדִּין שְׁזֶה הַדִּין יַחֲוִיל בְּאָמֵר לְשְׁנַיִם אֶחָד מִכֶּם הַפְּקִיד אֶצְלֵי וְאֵינִי יוֹדֵעַ מָה הוּא וְלֹא אֶמְרִינָן מִסְתַּמָּא תְּבַעֵי לִיה פְּדַעַת הַתּוֹס' וְכֵן נִרְאֶה מִמ"ש רַבִּינוּ וְכֵן מִי שְׁתַּבְּעוּהוּ שְׁנַיִם זֶה אוֹמֵר אֲנִי בַעַל הַפְּקֻדוֹן וְזֶה אוֹמֵר אֲנִי בַעַל הַפְּקֻדוֹן וְכֵן יִשְׁלַם לְשְׁנִיָּהֶם ע"כ שְׁפַתְב הַחַיִּיב הוּא כְּשֶׁתַּבְּעוּהוּ הֵם מִתְחַלֵּה דוֹקָא.

א"נ י"ל לְדַעַתְם דָּאֵם אֶחָד מִשְׁנַיִם הַפְּקִיד אֶצְלוֹ וְלֹא תְּבַעֵי לִיה פְּטוֹר אֵף לְצֵאת יְדֵי שְׁמַיִם דְּהוּא לִיה לְמַפְקִיד לְמִיזְדַק וְכִדְכַתְב הָרַא"ש ו"ל אֵלָא דְלֹא ה"ל כֵּן ה"ה ו"ל שְׁפַתְב עַל מָה שְׁפַתְב רַבִּינוּ וְכֵן מִי שְׁתַּבְּעוּהוּ שְׁנַיִם וְכֵן ו"ל וְכַבֵּר פְּתַבְתִּי דוֹקָא תַּבְּעוּהוּ אֶבֶל לֹא תַּבְּעוּהוּ אֵינּוּ חִיִּיב אֵלָא בְּבָא לְצֵאת יְדֵי שְׁמַיִם עכ"ל.

אֵיף שְׁיִהְיֶה בֵּין לְדַעַת הַתּוֹס' וְהָרַי"ף וְהַנְּמַקִּי וְה"ה פְּנֻלָם מִסְפִּימִים דְּסִיפָא דְּמַתְנִיתִין דְּבַכְרֵף אֶחָד אֵף ע"ג שְׁהֵם תּוֹבְעִים אוֹתוֹ פְּטוֹר אֵפִי בְּבָא לְצֵאת יְדֵי שְׁמַיִם שְׁפָף נִרְאֶה לְהַדְיָא מִדְּבַרְיָהֶם דְּמוֹקְמִי סִיפָא דְּמַתְנִיתִין ג"כ בְּבָא לְצֵאת יְדֵי שְׁמַיִם אֶבֶל הָרַא"ש ו"ל פְּתַב בְּסוּף דְּבַרְיוֹ וְ"ל אֶבֶל הַפְּקִידוֹ זֶה בְּפִנֵּי זֶה זֶה מְנָה וְזֶה מְאִתִּים אֵי תְּבַעֵי לִיה פְּטוֹר דְּלֹא הוּא לִיה לְמִיזְדַק וְאֵי לֹא תְּבַעֵי לִיה פְּטוֹר אֵף לְצֵאת יְדֵי שְׁמַיִם ע"כ דְּהֵיִינוּ שְׁפוֹבֵר דְּסִיפָא דְּבַכְרֵף אֶחָד שְׁהוּא מְפָרְשָׁה הַפְּקִידוֹ זֶה בְּפִנֵּי זֶה הַפְּטוֹר שֶׁל מַתְנִי הוּא בְּדִינֵי אָדָם דוֹקָא פִּינּוֹן שְׁהֵם תּוֹבְעִים לוֹ שְׁלֹא נִפְטָר אֵף בְּבָא לְצֵאת יְדֵי שְׁמַיִם כִּי אִם דְּלֹא תְּבַעֵי לִיה: וּבְאַמַּת שְׁקֻשָׁה לִי עָלְיוֹ דְּהָא מַתְנִי מוֹקְמִינּוֹ לֵה פְּנֻלָה בְּבָא לְצֵאת יְדֵי שְׁמַיִם אֵף לְפִי סְבָרְתוֹ שְׁפָף פְּתַב וּבְהֵאִי שְׁנוּיָא מְתַרְצָא נְמִי פְּרָכָא קַמְיָתָא וְכו' דְּאִפְתִּי צְרִיכָא לְשְׁנוּיָא דְלַעֲיִל בֵּין פְּרָף אֶחָד לְשְׁנֵי פְּרִיכוֹת ע"כ וְא"כ סִיפָא דְּמַתְנִי אֵף בְּבָא לְצֵאת יְדֵי שְׁמַיִם וְהֵתֵם קָא תְּבַעֵי לִיה אֵינְהוּ וְאִפ"ה פְּטוֹר אֵף בְּבָא לְצֵאת יְדֵי שְׁמַיִם.

אֶבֶל מִתְחַלֵּת דְּבַרְיוֹ נִרְאֶה דְּבַכָּה"ג אֵף כִּי קָא תְּבַעֵי לִיה אֵינְהוּ פְּטוֹר אֵף בְּבָא לְצֵאת יְדֵי שְׁמַיִם שְׁפָף פְּתַב וְ"ל דְּבַכְרֵף אֶחָד לֹא מְחִיבֵי אֵף לְצֵאת יְדֵי שְׁמַיִם ע"כ. וּמִשְׁמַע אַע"ג דְּקָא תְּבַעֵי לִיה אֵינְהוּ שְׁהוּא סִיפָא דְּמַתְנִיתִין שְׁכֵן נִרְאֶה מִמָּה שְׁאָמֵר וְלֹא דְּמִי לְמְנָה לִי בִּיזְדָה וְהֵלֹא אוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ דְּחִיִּיב בְּבָא לְצֵאת יְדֵי שְׁמַיִם פְּדַאִיתָא בְּהַגּוּזֵל בְּתַרְא דְּהֵתֵם בְּרִי וְשְׁמָא וְהָכָא קְרִי וּבְרִי ע"כ דְּנִרְאֶה שְׁפִנּוֹנְתוֹ כֵּף הִיא דְּאֶמְרִינּוּ דְּבַכְרֵף אֶחָד פְּטוֹר אֵף בְּבָא לְצֵאת יְדֵי שְׁמַיִם אַע"ג דְּתְּבַעֵי לְכַאוֹרָה הוּא דְּמִי לְמְנָה לִי בִּיזְדָה וְהֵלֹא אוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ דְּחִיִּיב בְּבָא לְצֵאת יְדֵי שְׁמַיִם כְּגוֹן שְׁהֵלֹא תּוֹבְעוּ וְא"כ גַּם הָכָא צְרִיף לִיתָן לְצֵאת יְדֵי שְׁמַיִם.

וְתִירֵץ עַל זֶה דְּשְׁאֵנִי הֵתֵם בְּמְנָה לִי בִּיזְדָה הוּא בְּרִי וְשְׁמָא לְפִיכָף חִיִּיב בְּבָא לְצֵאת יְדֵי שְׁמַיִם אֶבֶל בְּכָאֵן הוּא נְחֻשֵׁב בְּרִי בְּבָרִי פִּינּוֹן דְּלֹא הוּא לִיה לְמִיזְדַק וְלֹא לְיִקְחַ בִּיזְדוֹ פְּלוּם כֵּף פְּנוּנְתוֹ דָּאֵם לֹא תְּפָרֵשׁ דְּכָף פְּנוּנְתוֹ פְּלֹא דְּפִירוּשׁ שְׁמָה שְׁאָמֵר דְּבַכְרֵף אֶחָד לֹא מְחִיבֵי אֵף לְצֵאת יְדֵי שְׁמַיִם הוּא בְּדִלָא תְּבַעֵי לִיה מֵאֵי קֻשָּׁה לוֹ מְמָנָה לִי בִּיזְדָה וְהֵלֹא אוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ שְׁאֵנִי הֵתֵם דְּהֵלֹא תּוֹבְעוּ וְלְפִיכָף חִיִּיב בְּבָא לְצֵאת יְדֵי שְׁמַיִם אֶבֶל הָכָא לֹא קָא תְּבַעֵי

ליה אלא ודאי שפוננתו היא דבכרף אחד פטור אפ"ל בדקא תבעי ליה ואף בכא לצאת ידי שמים וא"כ קשה היאך יבואו דבריו האחרונים עם הראשונים.

ואין לומר שטעות נפל בדברי הרא"ש האחרונים שזה אי אפשר שמצינו הטור פסק פל דברי אביו האחרונים הנ"ל וגם מרן בית יוסף הביא פל דבריו הנ"ל דמשמע שדברי הרא"ש אין בהם שום טעות.

וכד דייקנו אשפחנא דאתו פל דברי הרא"ש על נכון דדברי הרא"ש הראשונים כמו האחרוני דמה שאמר בתחלה דבכרף אחד לא מחייב אף לצאת ידי הוא בדלא תבעי ליה כדמשמע מדבריו האחרונים שסובר דלא אמרינו דפטור אף בכא לצאת ידי שמים הוא דוקא בדלא תבעי ליה ומפרש דסיפא דבכרף א' דקתני פטור הוא דוקא מדיני אדם וטעמו שמפרש כה שלא כדברי המפרשים כולם טעם נכון אתו והוא לפי שכיון שתיקצו בש"ס על רמיית גזל אגזל התם דקא תבעי ליה הכא בכא לצאת ידי שמים פ"ל התם צד דגזל אחד מתמשה ואינו יודע איזה מהו גזל דקתני מניח גזלה ביניהם ומסתלק הוא כדקא תבעי ליה לפיכך פטור מדיני אדם קתני מתניתין אבל הכא דאמר לשנים גזלתי דקתני חייב הוא בכא לצאת ידי שמים וזה הפירוש אליבא דכ"ע וא"כ אף עכשיו שנא שתירוץ זה גם ארמיית פקדון אפקדון אלא שמסיים גם תירוץ דרבא עמו צריף לפרשו כמו דפרשינו בת"ל רמיית גזל אגזל וכה נפרש ליה התם דקא תבעי ליה דהיינו סיפא דקתני אינו צריף לתת לכל אחד ואחד דקא תבעי ליה לפיכך פטור מדיני אדם כמו הדמיון שפירשנו בתירוץ גזל אגזל דאמרנו התם צד השני שגזל וכו' דהוא פטור מדיני אדם דוקא כנ"ל כה בכאן נפרש דקא תבעי ליה ולפיכך פטור מדיני אדם דוקא וכמו שפירשנו בתירוץ רמיית גזל אגזל הכא בכא לצאת ידי שמים דהיינו זה הצד השני דקתני חייב הוא בכא לצאת ידי שמים גם בכא של תירוץ רמיית פקדון אפקדון הכא דקתני דחייב בהפקיד אביו של אחד מהם הוא בכא לצאת ידי שמים ט"ס (גם בכאן של תירוץ רמיית פקדון אפקדון הכא דקתני דחייב) אלא כדאוקימנ' ליה כמו שתיירץ רבא דהכא נעשה כמו שהפקידו אצלו בשני פריכות לפיכך כשלא תבעי ליה חייב בכא לצאת ידי שמים אבל בסיפא שהפקידו בכרף אחד ולא תבעי דתרתמי איתנהו ביה לטיבותא פטור אף מדיני שמים ויצא לכו הדין מדברי רבא ג"כ דבשנים שהפקידו בשני פריכות או דקא תבעי ליה והוא אינו יודע דדמי להפקידו בשני פריכות חייב מדיני אדם ואתו לפי זה דברי הרא"ש ז"ל על נכון דהפירוש שנפרש בתירוץ על רמיית גזל אגזל כה נפרש בתירוץ פקדון אפקדון כיון שתירוץ אחד הוא נאמר לשניהם ודאי הוא שלא ישתנה הפירוש מזה לזה ולא כדברי המפרשים שמפרשים בצד הפקדון פנה דהיינו דהשם דקא תבעי ליה ופטור אף מדיני שמים שבאמת דוחק הוא ואף שישבו כולם על עיקר הדין ואמרו בין דלא הו"ל למידק וקים ליה בנפשיה דלא מעכב מדידהו כלום לפיכך פטור אף מדיני שמים אע"ג דקא תבעי ליה מ"מ הרי הוא משתנה פירוש התירוץ בין פקדון לגזל לפיכך פירש כה הרא"ש ז"ל ולא חש לטעם הנ"ל כפי לפוטרו מדיני שמים אי אינהו תבעי ליה: ומה שאמר הרא"ש ז"ל ולא דמי למנה לי בידך וכו' דמשמע שלכאורה יקשה על זה ממנה לי בידך והלא אומר איני יודע דחייב בכא לצאת ידי שמים ומאי קושיא יש הלא במנה איהו קא תבעי ליה ובכאן בכרף אחד לא קא תבעי ליה אינהו ולפיכך פטור אף מדיני שמים וכמש"ל יש לומר שכה פוננתו ז"ל שקשה לו לכאורה דכאן דבכרף אחר אע"ג

דלא קא תבועי ליה ולא הנה ליה למינדק הנה צריה חייב בבא לצאת ידי שמים כמו האומר לחבירו מנה ליה בידה ונהלא אומר איני יודע חייב בבא לצאת ידי שמים והטעם משום חשש שמא אמת הוא שחייב לו וא"כ צריה לשלם לו מדיני שמים ג"כ בכאן פנין שהוא מודה שאחד מהם יש לו מאתים אצלו ועכשיו אינו נותן לו אלא מנה הרי הוא מפסיד על ידו ובכל אחד ואחד נאמר שמא הוא זה בעל המאתים והוא אינו נותן לו אלא מנה אע"ג דלא הנה ליה למינדק ולא עשה שום דבר הוא ופטור אפ"ה הנה לן לחוייביה לצאת ידי שמים כמו התם שהוא פטור מדינא ומחייבין ליה בבא לצאת ידי שמים משום ספק פה לכאורה יעלה על דעת האדם לומר פה על זה לזה אמר ולא דמי הוא שהתם דמחייבין ליה הוא בשביל שהוא שמא והתובע ברי ובשביל פה אמרינן אע"ג שפטור הוא מדיני אדם חייב לשלם מדיני שמים שמא פן האמת שהוא חייב לו והוא גוזלו אכל בכאן הוא ברי שלא נשאר אצלו מהפקדון שלהם ולא עשה שום פשיעה פנין שהוא בכרה אחד דלא הנה ליה למינדק לפיכך פטור אף מדיני שמים ומה שאמר בדבריו הרא"ש ז"ל והכא ברי וברי הוא אע"ג דאינהו לא תבועי ליה רבותא נקט אף דחשבינן ליה שהוא ברי אפ"ה לא דמי להתם פנין שהוא ג"כ ברי והתם ברי ושמא לפיכך פטור אף מדיני שמים דק"ל ברי וברי פטור אף מדיני שמים וא"כ לא דמי הכא להתם אלא בכאן אף תבועי ליה אינהו וברי שלו עם כל אחד מנייהו גרועה היא בבא לצאת ידי שמים חייב פה סברתו ז"ל ויבואו על נכון דברי הרא"ש ז"ל אין בהם נפתל ועקש ופסקם בנו הטור ז"ל בסימן ש"פ: והנה רבינו באו דבריו בקיצור וסתומים ופירשם ה"ה כסברת המפרשים הנ"ל דלא כהרא"ש ז"ל וכן פסק מרן ז"ל דלא כהרא"ש משום דהפוסקים פולס לא מפרשי פנותיה ודוק: פ"ק ו' מש"ל בד"ה טען השומר שתנאי הנה בינינו וכו' עד סוף הדבור.

פירוש דהיינו שהעדים ראו שהפקיד אצלו ולא ידעו מה אמר לו אם הנח לפני אמר לו ועל זה הקשה ה"ה שלמה נשבע שבועת התורה הנה נאמן במגו דאי בעי אמר הנח לפני אמרתי לה ועל זה ואפשר שיהיה הרי פאן מפני שיש שם עדים ואינו יכול לומר לא היו דברים מעולם דהיינו דלא אמרינן דיכול לומר הנח לפני אלא דליכא עדים ויכול לומר להר"מ להכי יכול לומר הנח לפני אמרתי לה אכל היכא דאיכא עדים שאינו יכול לומר להד"מ ג"כ אינו יכול לומר הנח לפני אמרתי לה והכא איכא עדים א"כ אינו יכול לומר הנח לפני אמרתי לה ואח"כ אמר ומ"מ הרי יכול לומר החזרתי אף ע"פ שיש שם עדים וכו' ודוק: המגיד בד"ה שומר חנם וכו' ובהשגות שיטה אחרת ע"כ פי' דלרבינו הוא פשיש עדים שהפקיד ופשע אזי אינו נאמן לומר שתנאי הנה בינינו אע"פ שהעדים לא ידעו מהתנאי משום דליכא מגו זה הוא טעמא שאמר בכאן אינו נאמן אכל אם איכא עדים שהפקיד בידו וליכא עדים שפשע נאמן לומר שתנאי הנה בינינו ולא ידעו העדים בו במיגו דנאנסתי אכל לסברת הראב"ד היכא דאיכא עדים שהפקיד אצלו אע"ג דבסתמא הפקיד אצלו אמרינן מיגו במקום עדים הוא ולא מהני משום דאם איכא תנאי הנה לו להזכיר בפני עדים ומדלא הזכיר ודאי דליכא תנאי ולא אמרינן מיגו דאי בעי אמר נאנסתי דמיגו במקום עדים הוא אכל סברת רבינו דלא אמרינן מיגו במקום עדים הוא פי' אם דוקא היכא דהעדים אומרים שהיה הדבר שלא כדבריו אע"ג דאית ליה מיגו במקום עדים לא מהני ועל זה קאמר ה"ה ובהשגות שיטה אחרת דהיינו שהראב"ד ס"ל פנין דאיכא עדים שהפקיד אצלו אמרינן ביה דמיגו במקום עדים לא מהני וסובר שזאת

היא דעתו של רבינו שאמר בכאן דאינו נאמן ועל זה הקשה עליו מרישא דכבא זאת והנה לא כן שרבינו לא ס"ל הכי דטעמא הוא הכא משום דליכא מיגו ונמצא שרבינו בשיטה אחרת דלא פהראב"ד ולפי זה לא ידעתי מאי דבאמר הכ"מ ו"ל לא הבנתי וכו' ומה חידושה חידוש הוא ודוק: הלכות שכירות פ"ק א' הלכה ד' פל שומר וכו' והוא שלא ימעט בשמירתו וכו' ואם הביא השומר השני ראיה שיפטר בו שומר הראשון פ"דן שמירתו הרי זה פטור ע"כ פי' שמעיקרא פתב רבינו שאין רשות לשומר או לשואל להשאיל או להשפיר לאחר וע"ז פתב שאם עבר ומסר לשומר השני דהיינו אפילו לא מיעט בשמירתו אלא הרי הוא כמותו אפ"ה חייב אם לא הביא עדים משום דאמר לו אתה נאמן אצלי להשבע וזה אינו נאמן אבל אם דרף להפקיד אצלו דליכא האי טעמא פטור מלשלם ועל זה קאמר והוא שלא ימעט שמירתו וכו' דהיינו אע"ג שדרף להפקיד אצלו בעיניו שלא ימעט שמירתו לפי שעכשיו גילה דעתו שלא רצה להפקיד אצלו כמנהגו בחנם אלא רצה בשמירה מעולה שהיא של שכר וא"כ זה שנתן לשומר השני בחנם לא יפטר מפת שהיה רגיל להפקיד אצלו בחנם ועל פי אותה שמירה פטור אלא דחשבינו ליה פאילו הוא שאבדה או שנגנבה ממנו וחיוב בגניבה ואבדה פ"דן שומר שכר ואח"כ פתב ואם הביא השומר השני ראיה שיפטר בה השומר הראשון דהיינו שלא נגנבה או אבדה שהיה חייב השומר הראשון אלא שמתה הבהמה פ"ד"פ פטור גם השומר הראשון אף עכשיו שמסרה לשומר חנם אע"ג שמיעט בשמירתו פטור ולא אמרינן תחלתו בפשיעה וסופו באונס הוא שלא אמרינן פן אלא כשהאונס בא לו מחמת הפשיעה אבל הכא אע"ג שהיה נותן הוא בעליו לשומר השני בשכר והיה נאנס היה נפטר וא"כ הפשיעה שלו לא עשתה שום הניזק זה הוא דקמ"ל רבינו ו"ל וזה דהצריכו רבינו להביא עדים אע"ג דהיה רגיל להפקיד אצלו וא"כ היה נאמן בשבועה היינו טעמא דכתב רבינו משום דרבינו קאי גם ארישא באין דרף להפקיד אצלו דזה הדין יחול ג"כ בו שאפילו מיעט שמירתו לא אמרינן תחלתו בפשיעה וסופו באונס הוא פנ"ל ובשביל כך פתב רבינו ואם הביא השומר ראיה וכו' אבל ברגיל להפקיד אצלו ודאי הוא דמהני בשבועה לבד ולפי זה פתב לנו רבינו ו"ל שני אופנים באין דרף להפקיד אצלו אחת אע"ג דלא מיעט שמירתו צריף להביא עדים משום דלא מהימן ליה והשנית כשיביא עדים אע"ג דמיעט שמירתו אם הביא ראיה שיפטר בה שומר הראשון אפ"ה פטור ולא אמרינן תחלתו בפשיעה וסופו באונס פנ"ל ולא תקשי כמ"ש הרב משנה למלך דמה בא להודיענו וכו' דהודיענו רבינו דין זה שמיעט שמירתו ברגיל להפקיד אצלו ובלא רגיל להפקיד אצלו לפי שמתחלה לא פתב רבינו דין העדים באין רגיל להפקיד אצלו אלא בשלא מיעט והכא כשמיעט דמהני אם הביא ראיה שיפטר בה שומר הראשון וכמש"ל ודברי רבינו ו"ל ברורים וקיימים: מש"ל בד"ה והוא שלא ימעט בשמירתו וכו' וצ"ע עכ"ל ונלע"ד דכוננת מ"מ ו"ל כך היא דחשיב מזיק ב"דים כשמסרה לאחר ומיעט בשמירתו אע"ג דהראשון שמירה בפעלים ופטור מכל דבר מ"מ פ"דן שהוא בשכר היה שומרה ביותר שלא תגנב או תאבד פ"דן שהוא לוקח שכר על שמירתו ודאי הוא ששומרה אבל שומר חנם פ"דן שאינו נוטל שכר שמירתו ודאי הוא שאינו שומרה ביותר ובשביל כך נאבדה או נגנבה שאם היה שומרה ביותר לא היתה נגנבה או נאבדה וא"כ ודאי חשיב כמזיק ב"דים לפי שמה שבעלה מסרה לשומר שכר ולא לשומר חנם הוא רוצה בשמירה

מְעוֹלָה שִׁישְׁמְרֶנָּה פְּרָאֵי בְּשִׁבִיל הַשְּׂכָר וְזֶה נִתְּנָה לְשׁוֹמֵר חֲנֻם וְע"י כֹּף אֶבְדָּה אוֹ נִגְנְבָה א"כ וְדָאֵי הוּא דְחָשִׁיב כְּמַזִּיק בְּיַדָּים וְדוּק: פְּרָק ב' הַלַּח"מ בַּד"ה וְאִם קִנּוּ מִיָּדוֹ עַד סוּף הַדִּבּוּר וְנִאֲנִי הַהֲדִיּוֹט נִלְע"ד דְּרַבִּינוּ דְּכַתְּבָה בְּהַלְכוֹת שְׁבֵת לֹא בְּהַקְדָּשׁ אֵינִי אֶלָּא בְּאָדָם דְּעַלְמָא שְׂשֹׁכֵר א' לְשׁוֹמֵר לֹא פִּתְרוּ אוֹ בְּנֹו אִם הָיָה שְׂכִיר יוֹם לֹא יִתֵּן לוֹ שְׂכָר שְׁבֵת לְפִיכָף אֵין אַחֲרֵיּוֹת שְׁבֵת עָלָיו כִּינּוּן שְׂאִינוּ נוֹטֵל שְׂכָר עַל שְׂמִירְתוֹ לֹא שׁוֹמֵר שְׂכָר הוּא וְאִם הוּא שְׂכִיר שְׁבֵת אוֹ שְׂכִיר שְׁנָה נוֹתֵן לוֹ שְׂכָרוֹ מְשַׁלֵּם לְפִיכָף אַחֲרֵיּוֹת שֶׁל שְׁבֵת עָלָיו וְעַל הַהַקְדָּשׁ הוּא דְקָא אֶמְרִינּוּ שְׂאִינוּ מִתְחַיִּיב אִם הָיָה שְׂכִיר שְׁבוּעָה וְכו' כִּי אִם בְּשִׁקְנוֹ מִיָּדוֹ הוּאֵיל וְדִין הַשׁוֹמֵר בְּהַקְדָּשׁ פְּטוֹר לְפִיכָף אִם קִנּוּ מִיָּדוֹ הו"ל דִּין הַקְדָּשׁ כְּדִין דְּעַלְמָא וְרַבִּינוּ פְּתַב דִּין דְּעַלְמָא בַּהַל' שְׁבֵת וְדִין הַקְדָּשׁ אִם קִנּוּ מִיָּדוֹ לְהַתְחַיִּיב כְּתַבּוּ פֶּאֶן וְדַבְּרִי וְז"ל הֵמָּה מְבֻנְאָרִים וְדוּק: הַלַּח"מ בַּד"ה וְתַקְנוּ חֲכָמִים שְׁנִשְׁבְּעִין וְכו' עַד סו"ה וְלַעַד"ן שְׁמָה שְׁפַתְבַּהֲטוֹר עַל דְּבָרֵי הַרְאָב"ד וְלֹא נִהֲרָא וְכו' הוּא עַל מַה שְׂאָמַר אוֹלֵי הוּא בְּרִשׁוֹתוֹ עֲדִינּוּ וְכִפְר בּוֹ דְּהִינּוּ שְׂרַצָּה לּוֹמַר שְׂמִשְׁבִּיל אוֹתוֹ מְדַרְבְּנָן כְּדִין שְׁבוּעַת הַשׁוֹמֵרִין שְׁהִיא עַל שְׂמָא שְׂמִשְׁבִּיעִין אוֹתוֹ שְׂמָא בְּרִשׁוֹתוֹ ג"כ לְנֶה אֶמַר כִּינּוּ דְפִטוֹר מְעִיקַר הַשְׁבוּעָה מִדִּין תוֹרָה לֹא תַקְנוּ בּוֹ שְׁבוּעָה שְׂאִינוּ בְּרִשׁוֹתוֹ שְׁהִיא מִדִּין גְּלוּל וְכַמ"ש הַב"י אָבֵל מ"ש בְּסִי' ש"א שְׁנִשְׁבְּעִין עָלֶיהֶן מְדַרְבְּנָן הוּא אִם טַעְנֹו וְדָאֵי שְׁהִיא בְּרִשׁוֹתוֹ מְשַׁבִּיעִין אוֹתוֹ הִסְתָּ כְּדִין שְׁבוּעַת הִסְתָּ שְׁבָאָה עַל הַנְּדָאֵי שְׁזָאֵת לֹא שְׁבוּעַת הַשׁוֹמֵרִין שְׁנִשְׁבְּעִין עָלֶיהֶן מְעִיקַר הַשְׁבוּעָה וְכו' שְׁזָאֵת הַשְׁבוּעָה הִיא שְׁבוּעָה אַחֲרַת שְׁשִׁבְעוּתוֹ הִיא עַל שְׂמָא וְזֶה עַל הַנְּדָאֵי וְכ"כ מְרֵן בַּש"ע סִימָן ש"א אַחַר שְׁפַתְבַּהֲטוֹרִין אִפִּי' מְשַׁבְּעָה שְׂאִינָה בְּרִשׁוֹתוֹ כְּתַב בְּסַעֲיָף ג' נִשְׁבְּעִין הִסְתָּ אִם הִיָּתָה שֶׁם טַעְנַת וְדָאֵי כַמְש"ל וְכ"כ ג"כ רַבִּינוּ בַּפ"ה מֵהַלְכוֹת טוֹעֵן דְּנִשְׁבְּעִין עָלֶיהֶם הִסְתָּ אִם הִיָּתָה שֶׁם טַעְנַת וְדָאֵי וְא"כ ג"כ נִאֲמַר שְׁדַעַת הַטוֹר כֹּף הִיא וְאֵע"פ שְׁסַתֵּם דְּבָרֵי וְדָאֵי כֹף סְבָרְתוֹ שְׁכֹף דִּינִיק דְּבָרֵי בְּסִי' צ"ו שְׁפַתְבַּהֲטוֹר וְלֹא נִהֲרָ' כִּינּוּ דְפִטוֹר מְעִיקַר הַשְׁבוּעָה פְּטוֹר נְמִי מְשַׁאָר הַשְׁבוּעוֹת עַכ"ל דְּהִינּוּ כִּינּוּן שְׁפַטוֹר מְעִיקַר הַשְׁבוּעָה שֶׁל הַשׁוֹמֵרִין פְּטוֹר נְמִי מְשַׁאָר הַשְׁבוּעוֹת שְׁהִיָּה נִשְׁבָּע ע"י גְּלוּל הַשְׁבוּעָה וְזֶה הִיא שְׂאִינָה בְּרִשׁוֹתוֹ דְּמִשְׁבְּעִין לִיהָ ע"י גְּלוּל שְׂמָא עֲדִינּוּ בְּרִשׁוֹתוֹ כְּזֶה אֶמַר שְׁפַטוֹר כִּינּוּן שְׁפַטוֹר מְעִיקַר הַשְׁבוּעָה אָבֵל אִם הִיָּתָה טַעְנַת וְדָאֵי שְׁבָרְשׁוֹתוֹ הִיא וְדָאֵי הוּא שִׁישְׁבָּע דְּזֶה גְּוֹנָא אַחֲרֵיּוֹתִי שְׁתוּבְעוּ עַל מְמוֹנֹו שְׁבִידוֹ וְזֶה כּוֹפֵר צָרִיף לִישְׁבָּע טַעְנַת הִסְתָּ כְּשַׁאָר שְׁבוּעַת הִסְתָּ דְּעַלְמָא דְּבָאָה עַל כְּפִירַת מְמוֹן וְדוּק: מַגִּיד מִשְׁנָה בַּד"ה וְכֵן הוֹרוּ רַבּוֹתֵי וְכו' עֵינֵן בְּהַלְחָם מִשְׁנָה שְׁהַקְשָׁה עַל דְּבָרֵי אֱלֹהִים וְתִגְרַץ הוּא ז"ל דַּמ"ש בְּפֶרֶק שְׁמִינִי דְּכְשַׁאָמַר עַל פֶּה הוּא וְאֵע"פ שְׁלֹא כְּתַבּוּ כְּמִי שְׁנִכְתַּב דְּמִי וְמַה שְׂאָמַר הוּא שְׁלֹא אֶמַר כְּלָל עַל פֶּה יַעו"ש וְקִשָּׁה לִי עַל דְּבָרֵי אֱלֹהִים הֲרִי גַם בְּפֶרֶק שְׁמִינִי כְּרָאָה אַע"ג שְׁלֹא אֶמַר עַל פֶּה אַעפ"כ חֲזִיב לְשַׁלֵּם כְּפִי מַה שְׂרָאוּיָה לְעִשׂוֹת אָבֵל אִם אֶמַר אִם אוֹבִיר וְלֹא אַעבִיד אֶתֶּן לָךְ מֵאָה דִּינָרִים ה"ז אֶסְמַכְתָּא וְאִינוּ חֲזִיב לְשַׁלֵּם אֶלָּא נוֹתֵן כְּפִי מַה שְׂרָאוּיָה לְעִשׂוֹת בְּלִבְד ע"כ הֲרִי בְּזֶה הָאֵנְפֵן שְׁהוּא אֶסְמַכְתָּא וְחֲשָׁבִינּוּ דְּבוּרָה כְּאֵילוֹ אֵינָם אַפ"ה מְצִינוּ שְׁחֲזִיב לְשַׁלֵּם כְּפִי מַה שְׂרָאוּיָה לְעִשׂוֹת מְשַׁמַּע אַע"ג שְׁלֹא אֶמַר כְּלָל חֲזִיב לְשַׁלֵּם.

וְלַעַד"ן שְׁהַתִּירוּץ עַל הַשְּׁגַת הַרְאָב"ד הוּא שְׁהַתֵּם כֹּף הָיָה מְנַהֵגִם שְׁהַמְקַבֵּל שְׁדָה לְעוֹבְדָה שְׁמַתְנִים וְכוּתְבִים עָלָיו שְׂאִם יוֹבִיר וְלֹא עֲבִיד יְשַׁלֵּם בְּמִיטְבָא וְכִינּוּן שְׁכֵן עֲשׂוֹ אוֹתוֹ כְּמוֹ תַנְאֵי ב"ד שְׂאֵע"פ שְׁלֹא הִתְנוּ כְּלָל אַפ"ה חֲשָׁבִינּוּ לִיהָ כְּאֵילוֹ הַתְּנָה וְכַתַּב אָבֵל כְּכַאֵן נָתַן

שְׂדֵה לְשׁוֹמֵר דְּהֵינּוּ יִשְׁמֹר לוֹ שְׂדֵהוּ לֹא לְעֹבֵדָה אֲלָא שְׂהִתְנָה עָלָיו שְׂיִחְפֹּר וְכו' וְלֹא הִתְנָה עָלָיו שְׂאֵם לֹא יִחְפֹּר שְׂיִשְׁלֵם לוֹ שְׂבַע עֲנָן זֶה אֵין אֲנּוּ אוֹמְרִים תְּנַאי ב"ד הוּא שְׂתַנְּאֵי ב"ד הוּא עַל מֵה שְׂהֵיו רְגִילִין לְכַתּוֹב וּלְהִתְנוּת עַל הַמְקַבֵּל שְׂדֵה לְעֹבֵדָה פְּנ"ל הוּא דְאִמְרִינוּ פֶּן אֲבָל בְּזֵה לֹא הָיוּ רְגִילִין לְהִתְנוּת עַד שְׂנֵאמַר שְׂהוּא תְּנַאי ב"ד וְזֵה עֲנָן אַחַר הוּא וְעַל זֶה הִבִּיא הוֹרָאָת רַבּוֹתֵינוּ שְׂאֵע"ג שְׂשׁוֹמֵר שֶׁל קַרְקַע הוּא פִּינוֹן שְׂפִשְׁעַ וְלֹא עֲשֵׂה חֲזִיב פְּמִי שְׂהִפְסִיד בְּיָדִים אֵע"ג שְׂלֹא הִתְנָה עָלָיו לְשֵׁלֵם דְּפִשְׁעָה חֲשִׁיב מְזִיק בְּיָדִים הוּא פְּמוֹ הוֹרָאָתוֹ הוּא ו"ל זֵה פְּנוֹנָת רַבֵּינוּ ו"ל מֵה שְׂהִבִּיא הוֹרָאָת רַבּוֹתֵינוּ ו"ל וְאִם פְּדַבְּרֵי הֶרֶב הַמְּגִיד נוֹכַח לְפָרֵשׁ שְׂפְּנוֹנָתוֹ ו"ל בְּמִשְׁ"ל שְׂמָה שְׂאִמְר שְׂפֶאֱן לֹא הִתְנָה שְׂאֵם לֹא יַעֲשׂוּ יִשְׁלְמוּ פְּמוֹ שְׂמִזְפִּיר בְּמִשְׁנֵה ע"כ פִּירוּשׁ דְּבָרָיו שְׂפֶאֱן לֹא הִתְנָה פְּמוֹ שְׂמִזְפִּיר הַמְּשַׁנֵּה שְׂהֵיו רְגִילִין לְהִתְנוּת עַל עֲנָן אִם אוֹבִיר וְלֹא אֲעֻבֵיד עַד שְׂנִשְׂאָר שְׂהוּא תְּנַאי ב"ד שְׂאֵע"ג שְׂלֹא הִתְנָה חֲשִׁבֵינוּ פֶּאִילוֹ הִתְנָה שְׂזֵה עֲנָן אַחַר אֵינוּ שֶׁל הַמְּשַׁנֵּה וּא"כ צָרִיךְ תְּנַאי וְכִינוֹן שְׂלֹא הִתְנָה אֵינוּ מִתְחִיב אֲלָא מִחֲמַת שְׂמִזְזִיק בְּיָדִים הוּא פְּמוֹ שְׂפְּתַבְּתִי וְדוֹק: הֵלַח"מ ב"ד"ה הַמוֹסֵר לְחֻבְרֵיו דְּבָר הַמְּחֻנָּבֵר וְכו' ה"נ אִמְרִינוּ שְׂמַחְלֵק בֵּין שְׂבוּעָה לְשָׂאֵר עֲנִינִים עַכ"ל וְאִנִּי הַהֲדִיּוֹט ק"ל עַל דְּבָרָיו אֲלֵה דְאִיךְ שְׂיִיךְ לֹמַר דֵּהֵל' מְכִירָה אֵינִירֵי רַבֵּינוּ בְּשְׂצָרִיכִים קִצָּת הָא פְּתַב רַבֵּינוּ שְׂם וְאִם אֵינוּ צָרִיךְ לְקַרְקַע וְכו' דְּוִמְיָא שְׂכַתַּב בַּהֵל' טוֹעֵן וְנִטְעֵן שְׂאֵין צָרִיךְ לְקַרְקַע דְּמִשְׁמַע דְּעֲנָן אַחַד הֵם וְאִיךְ מְצִי לְמִימַר דְּמַקְחָ וּמְמַכָּר אִפִּי' פְּשָׂצָרִיכִים קִצָּת: בֵּא"ד וְקִשָּׁה דְּהָא בַּגְמ' פ"ק דְּסִנְהֶדְרִין וּבַפ' הַשּׁוֹלְחַ גְּבִי פְּלוּגְתָא דְּהַמְקַדִּישׁ עֲבָדוּ מוֹעֲלִין וְכו' וּלְפִי הַחִילּוּקִים הָאִמּוּרִים לְמָה לָּן לְתַרוּצֵי הָא בְּהָא תְּלִיא וְכו' אוֹ שְׂאֵנִי דִין הַשּׁוֹמְרִין בְּדַבְּרֵי הַר"י הַלּוֹי וְתוֹ קִשְׂיָא בְּמָה שְׂרַצָּה לֹמַר הֶרֶב הַמְּגִיד לֹמַר בְּפ"ה מֵהֵל' טוֹעֵן דְּרַבֵּינוּ פְּסַק פְּרַבְּנָן וְכו' וְאִי צָרִיךְ לְקַרְקַע הֵיכִי מְכַחְשֵׁי וְתוֹ קִשְׂיָא הֵיכִי מְצִי לְמִימַר פְּסַק פְּרַבְּנָן הָא רַבֵּינוּ בְּפ"ה מֵהֵל' מְעִילָה פְּתַב הַמְקַדִּישׁ עֲבָדוּ.

וכו' אלא לר"מ וכו' ע"כ. ואנכי איש צעיר בלמדי אגב ריהטא אמרתי דאפשר לומר דאע"ג דאמרינו דשאני ענן שבועה ושומרין להראב"ד דין שומרין להר"י הלוי מ"מ רצה הש"ס לתלות פלוגתא דשער בפלוגתא דענבים וכו' פנונתו באומר לוימא הני תנאי בהני תנאי דתנן וכו' פירוש פינו דמצינו מחלוקת ר"מ ורבנן בענבים בענן השבועה והשומרין דסברי רבנן אע"ג דאינם צריכים לקרקע משום שבועה ושומרי' להראב"ד ושומרים כהר"י הלוי חשבינן להו פקרקע משמע הא דבר אחר לא חשבינן להו פקרקע עד שיהיו צריכין לקרקע קצת אבל ר"מ ס"ל בשבועה ושומרין הואיל ואינם צריכים לקרקע פלל אף בשבועה ושומרין חשבינן להו כתלושין דמי משמע דצריך שיהיו צריכין לקרקע קצת כדי שנאמר בשבועה ושומרין שיהיו פקרקע אע"ג שאינם צריכין לו הרבה ועומדות להבצר משום שבועה ושומרין חשבינן להו פקרקע דלכ"ע סברא היא דמעלינן דרגא לשבועה ולשומרין על שאר מקלי דעלמא וא"כ לסברת ר"מ בשאר מקלי דעלמא אע"ג דצריכין לקרקע קצת פליגי רבנן ור"מ גם כן נאמר דפליגי בשער דהוא צריך לקרקע נקרא דסליק אדעתיה דכל כמה דקאי משפח אשכוחי אלא שרצה לדמותו לענבים דצריכין לקרקע קצת וא"כ הא בהא תליא והשיב לו המתירן אפי' תימא ר"מ דעד כאן לא קאמר ר"מ התיב אלא בענבים דכמה דקימן מכחש אכחושי פירוש אע"ג דצריך לקרקע קצת מ"מ אם יניחו אותה שם לאחר בשולם יכחישו וא"כ אמרינו בהו

כל העומד להבצר כבצור דמי אבל שער גם ר"מ יודה בהם דלא אמרין כגזוז דמי פיון
דכמה דקאי אשבותימשבח לעולם וא"כ לא תדמה אותם כפי סברתה.

ולפי פירוש הרב המגיד ז"ל בפ"ה מהל' טוען ונטען דאית ליה דפלוגמא דרבנן הוי
בשצריכי קצת ולא יש חילוק בין שבועה ושומרין לשאר מילי אתי שפיר הדימוי
שמדמה הש"ס הא להא דסליק אדעתיה הש"ס דשער משבח אשבותי כמו הענבים
הצריכים לקרקע קצת דאירי ביה פלוגמא דר"מ ורבנן כנ"ל והשיב אפילו תימא ר"מ
דעד פאן לא קאמר ר"מ אלא בענבים דמכחש אפחושי דסופם להכחיש אחר גמר בשולם
כנ"ל אבל שער משבח אשבותי לעולם וכמש"ל ודוק: ועל מה שהקשה דאם רבינו פסק
כרבנן איך פתב טעם דאשבותי אשבח דלא נאמר טעם זה בגמ' אלא לר"מ על זה ג"כ
יש לנישב דרבננו נקט טעם אחד שהוא אליבא דכ"ע לומר דדין זה הוא אליבא דכ"ע.

ואחר כתבי זה אח"כ השלמתי תשלום הדיבור הנז' וראיתי שכתמו זה תירץ הוא ז"ל עם
שינוי סגנון ולשון ולא מחיתי כתבי מספרי: פ"ק ג' הלח"מ בד"ה שומר שטען וכו' וגם
בדברי הרמ"ה ז"ל קשה טובא דלא רישיה סיפן' ולא סיפיה רישיה וכו' דעליה פתיב
שבועת ה' בין שניהם ע"כ נאני ההדיוט נלע"ד שלא יקשה זה על הרמ"ה לפי שס"ל
שלא נאמר כן אלא בשומרין דוקא וזהו עיקר טעמו ויהיב טעמא שמה שחילקה התורה
בין השומרין לפרעון והשבה משום דבפרעון והשבה עביד אינשי למכרע בצניעה ולא
חילקה התורה בין אם נעשו בצניעה או בפרהסיא פיון דרגיל למעבד בצניעה לא חילקה
התורה ותפס מעיקרא עיקר הטעם שלא נאמר אלא בשומר ואח"כ נתן טעם למה ואין
פוננתו לחלק בין דברים של צניעה לפרהסיא ואח"כ פתב דאפי' בשומרין אם הוא מלתא
כל דהו דלא שלטא ביה עינא פגון מאי דנקיט חפצא בידיה משתבע ומפטר דדברים של
טעם שלא אמרה תורה פי אם בדבר שאפשר לעדים לראות אבל בדבר שלא אפשר
לראות איך אנו אומרים שייבא עדים וכפי זה הותרו כל הקושיות שהק' אח"כ ודוק:
הלח"מ בד"ה הסבל ששבר חבית וכו' וקשה וכו' לא שייך לפי הרמב"ם ז"ל כדכתיבנא
ע"כ נאני ההדיוט נלע"ד דמה שכתב הטור וכן פתב הרמב"ם הכי פירוש דהיינו שפירשו
היש אומרים דהא דמשלימי חמשה בשאר יומי הוא משום ששברוה ביום השוק ובאותה
שעה היתה שנה חמשה לפיכך משלם חמש דנתחייבו באותו יום ששברוה ועל זה קאמרי
דאם הנה לו יין ביום השוק ולא נמכר לו אמרי ליה לא הפסדנו לה חמשה זוזי לפי שלא
הנה נמכר לה ולפיכך משלמי כמו דשנה בשאר יומי אע"ג ששברוה ביום השוק כן
סברתם וכגון זה סובר הרמב"ם שס"ל שחבית יין בעי לשלומי ליה ואם באים להחזיר
ביום השוק נתחייבו לשלם באותו היום שהוא ארבעה כמו סברת הי"א שסוברים
שנתחייבו לשלם ביום השביר' שהוא ד' וס"ל הרמב"ם ז"ל ג"כ אע"ג שנתחייבו לשלם
ביום השוק הואיל ובאים להחזיר באותו יום אם יש לו יין למכור אינם משלמי שא ג'
אע"ג דנתחייבו לשלם באותו יום שהוא ארבעה דאמרי ליה אנו לא הפסדנו לה לפי
שאע"פ שהיינו נותנים לה היום שהוא שנה ארבעה מ"מ לא הנה נמכר לה ביום זה ששנה
ארבעה לפיכך אין אנו משלמי אלא כשאר יומי ששנה ג' ודמי ממ"ש סברת הרמב"ם
לסברת הי"א אלא שי"א תלו חיוב התשלומין ביום השבירה והרמב"ם תלה התשלומין
ביום החזרה ועל זה קאמר הטור ולא נהירא לא"א הרא"ש שונדאי שלשתי הסברות הנ"ל
קו' הרא"ש ז"ל פיון שנתחייבו לשלומי ביום השוק שהוא ארבעה שעות משום יום

השְׁבִירָה וְלְהַרְמֵב"ם שֶׁהוּא יוֹם הַחֲזָרָה לְמָה אִם לֹא הִיָּה נִמְכָּר לָא מְשַׁלְּמֵי אֶלָּא ג' הֵלֵא הִיָּה מֵנִיחַ אוֹתוֹ הֵינֵן לְיוֹם הַשּׁוּק אַחַר וְנִהְרִי הֵם מִפְּסִידִים אוֹתוֹ אֶלָּא צָרִיךְ לְשַׁלֵּם כְּיוֹם הַחַיִּיב שְׁלֵהֶם בֵּין אִם הִיָּה נִמְכָּר אוֹ לֹא לְפִי שְׁפִיּוֹם הַשּׁוּק אֶחָד הִיָּה מוֹכְרוֹ וּבְאַמַּת שְׁקוֹ' זֹאת תּוֹקֵשׁה לְשִׁנְיָהֶם וְדוּק: פָּרָק ה' הֵלֵכָה ב' מֵתָה הַבְּהֵמָה אוֹ נִשְׁבְּרָה בֵּין שְׁשִׁבְרָה לְצֵאת וְכו' פִּירוּשׁ דָּאָם אָמַר לוֹ חֲמוֹר סָתָם אָזִי מְעִיקְרָא רָמִי עַל הַמְּשַׁפֵּיר לְהַעֲמִיד לוֹ חֲמוֹר בֵּינוֹן דְּאָמַר סָתָם וְאִם לֹא הַעֲמִיד אָזִי יִלְךְ הַשּׁוֹכֵר וְיִמְכֹּר וְיִשְׁפִּיר וְאִם אֵינוֹ מְסַפֵּיק בְּדָמָיו נוֹתֵן לוֹ שְׁכָרוֹ שֶׁל חֲצֵי הַדָּרָךְ דְּנוֹקָא אֲבָל לְהַכְרִיחַ אֶת הַמְּשַׁפֵּיר לְשַׁפֹּר מִנְכָסָיו וְדָאִי דִּלְאָ דְבַמָּה נִתְחַיֵּיב זֶה וְכַמ"ש הֵרֵב הַמַּגִּיד ו"ל אֲבָל בְּשִׁכְרָ לֹא חֲמוֹר זֶה לֹא נִתְחַיֵּיב הַמְּשַׁפֵּיר לִילְךְ לְשַׁפֹּר לוֹ חֲמוֹר אַחַר הוּא בְּעֵצְמוֹ אֶלָּא חֲמוֹרוֹ הוּא דְנִשְׁתַּעֲבַד לוֹ וְהַשּׁוֹכֵר יִמְכֹּר אוֹתוֹ וְיִשְׁפִּיר אַחַר וְאִם אֵינוֹ מְסַפֵּיק נוֹתֵן לוֹ שְׁכָרוֹ שֶׁל חֲצֵי הַדָּרָךְ וְהַחֲלוּק בֵּין הַשּׁוֹכֵר סָתָם לְשׁוֹכֵר חֲמוֹר זֶה הוּא דְבִסְתָם הַמְּשַׁפֵּיר רָמִי עָלָיו לִילְךְ הוּא בְּעֵצְמוֹ לְשַׁפֹּר לוֹ וְאִם לֹא הַעֲמִיד אָזִי יִמְכֹּר וְיִשְׁפִּיר אֲבָל בְּחֲמוֹר זֶה הַמְּשַׁפֵּיר אֵין לוֹ עָלָיו שׁוּם חַיִּיב כִּלְל לְהַעֲמִיד לוֹ חֲמוֹר אַחַר אֶלָּא דְהַשּׁוֹכֵר הוּא דְיִעֲבֹר וְיִשְׁפִּיר וְיֵשׁ חֲלוּק אַחַר דְּבִסְתָם לֹא שְׁנֵי בֵּין לְרַפְּנוֹ בֵּין לְמַשָּׂא אֲבָל בְּחֲמוֹר זֶה דְּנוֹקָא לְרַפְּנוֹ אֲבָל לְמַשָּׂא לֹא וְכַדְכַתְב רַבֵּינוּ ו"ל מְשׁוּם דְּמִתְנִיתִין בְּסָתָם אֵיירִי וְלֹא חֲלוּקָה אֲבָל בְּחֲמוֹר זֶה לְרַפְּנוֹ דְּנוֹקָא וְכַמוֹ הַגִּי' שְׁבַגְמ' שְׁלַנּוּ.

וּמַעֲתָה מֵהַ שְׁפָתַי הַר"ל מ' ו"ל דָּאָם נְפָרֵשׁ דָּאָם אֵין בְּדָמֵיהָ לִיקָח נוֹתֵן לוֹ שְׁכָרוֹ שֶׁל חֲצֵי הַדָּרָךְ אֲפֹלָא מְלֵתָא קָאִי בֵּין אַחְמוֹר זֶה בֵּין אַחְמוֹר סָתָם דִּיקָשָׁה עַל זֶה דָּא"כ מֵאֵי מַקְשׁוֹ בַּגַּמ' אֵי דְאָמַר לִיָּה חֲמוֹר סָתָם הָא חֲיִיב לְהַעֲמִיד לוֹ חֲמוֹר אַחַר לֹא קָמָה בְּשֵׁאֵין דָּמִים לִיקָח כְּדָמוּקֵי בְּחֲמוֹר זֶה וְכו' יַעו"ש לְפִי הַפִּי' שְׁפִירְשִׁתִּי לֹא יֵשׁ שׁוּם קִוְשָׁיָא לְפִי שְׁקוּשְׁנִית הַש"ס הִיא לְמָה דְאָמַר רַב דְּבִסְתָם נוֹתֵן לוֹ שְׁכָרוֹ שֶׁל חֲצֵי הַדָּרָךְ ע"ז הַקָּשָׁה הָא נִתְחַיֵּיב לְהַעֲמִיד לוֹ הוּא חֲמוֹר אַחַר מְעִיקְרָא וְלֹא לֹמַר לוֹ מְעִיקְרָא שְׁנוֹתֵן לוֹ שְׁכָרוֹ שֶׁל חֲצֵי הַדָּרָךְ וְיִלְךְ לוֹ וְאִם אֵיירִי בְּחֲמוֹר זֶה אַף ע"ג דָּאֵין מְחַיֵּיבֵינוּ לִיָּה מְעִיקְרָא לְהַעֲמִיד לוֹ חֲמוֹר אַחַר מ"מ הַשּׁוֹכֵר יִלְךְ יִמְכֹּר הַנְּבִלָה וְיִשְׁפִּיר וְאִם אֵינָה מְסַפֵּקָת אָזִי נוֹתֵן לִי חֲצֵי הַדָּרָךְ וְלֹא לֹמַר לוֹ מְעִיקְרָא שְׁיִתֵּן לוֹ חֲצֵי הַדָּרָךְ וְיִלְךְ לוֹ וְאֵע"ג דִּיּוּכַל לְמַפְּנֹר וְיִשְׁפִּיר וְהַשִּׁיב ע"ז דְּאֵיירִי בָּאֵין לוֹ לִיקָח וְלֹא לְמַפְּנֹר וּבְחֲמוֹר זֶה אֵע"ג שְׁהִיָּה יְכוֹל הַש"ס לְאוּקְמָה בְּחֲמוֹר סָתָם וּבְשֵׁלָא הַעֲמִיד וּכְשֵׁאֵין לְדָמִים לִיקָח מְשׁוּם דְּדוֹחַק לֹמַר דְּסָתָם לָן כ"כ רַב בְּשֵׁלָא הַעֲמִיד לוֹ אַחַר וּבָאֵין בְּדָמֵיהָ לְקַח וְעוֹד מְשׁוּם דְּרַב תְּפַס בְּדַבְּרֵיו לְרַפְּנוֹ כְּמוֹ גִּירְסָתָנוּ וְאִם בְּחֲמוֹר סָתָם לֹא יֵשׁ חֲלוּק בֵּין לְרַפְּנוֹ בֵּין לְמַשָּׂא דִּלְאָ חֲלוּקָה מְשַׁנְתֵּינוּ לְהַכִּי אוּקְמָה בְּחֲמוֹר זֶה וּבָאֵין בְּדָמֵיהָ לִיקָח וְלְפִי פִירוּשׁ זֶה אֵתוֹ דְּבַרֵּי הֵרֵב הַמַּגִּיד שְׁפָתַי בַּד"ה מֵתָה הַבְּהֵמָה אוֹ נִשְׁבְּרָה וְכו' אֲבָל אִם אֵינֵן מְסַפֵּיקִין הַנְּבִלָה וְהַעוֹר אֵין מְכַרִּיחִין אֶת הַמְּשַׁפֵּיר לְשַׁפֹּר לוֹ מִנְכָסֵיהָ דְּבַמָּה נִתְחַיֵּיב ע"כ דְּהֵינּוּ שְׁנוֹתֵן לוֹ חֲצֵי שְׁכָרוֹ לְאִפּוּקֵי הַיֵּשׁ מִי שְׁפִירְשׁ דְּאֵינּוּ חֲיִיב לִיתֵן לוֹ שְׁכָר כִּלְל אִפִּי' מֵמָה שְׁעָשָׂה וְאֵתוֹ דְּבַרֵּי רַבֵּינוּ דְּכַתֵּב דְּבַחֲלָתָה אוֹ נִשְׁטַתִּית חֲיִיב לְהַעֲמִיד לוֹ חֲמוֹר אַחַר וְאִם לֹא יַעֲמִיד נוֹתֵן לוֹ חֲצֵי שְׁכָרוֹ כְּמוֹ מֵתָה הַבְּהֵמָה שְׁפָתַי חֲיִיב לְהַעֲמִיד לוֹ אַחַר וְאִם לֹא הַעֲמִיד וְלֹא הַסְפִּיק בְּדָמֵיהָ לִיקָח וְכו' ג"כ בְּהַאי נוֹתֵן לוֹ חֲצֵי שְׁכָרוֹ דְּלְפִי פְּסָקֵיו אֵלוֹ פִירוּשׁ דְּחֲיִיב לְהַעֲמִיד לוֹ אַחַר הַפְּנוּזָכַר בַּש"ס בְּחֲלָתָה אוֹ נִשְׁטַתָּה וּבְמֵתָה אוֹ נִשְׁבְּרָה שְׁנֵים הֵם בְּפִי' אֶחָד דְּנוֹתֵן לוֹ חֲצֵי שְׁכָרוֹ מ"מ וְלֹא כְּמוֹ שְׁפִירְשׁ הַר"ל מ' ו"ל יַעו"ש דְּלַפְק"ד דְּחוֹסָק הוּא וְדוּק: הַמַּגִּיד בַּד"ה שְׁכָרָה לְמַשָּׂא וְכו' וְאֵין

שם לרפוב בפ' וכיון שפן וכו' משמע דאם הגירסא לרפוב לא קשה עוד על רבינו לפי שלא איירי אלא ברכיבה וכמו האמת שיש לנו הגירסא בדפוס אמשטרדם וכמ"ש המגיד.

ולפי סברת רבינו דבחמור סתם ל"ש לן בין רכיבה למשא תקשה מה זה שמקשה הש"ס אי דאמר ליה חמור סתם הא חייב להעמיד לו חמור אחר דמשמע דאי קאמר חייב להעמיד לו חמור אחר הוא ניקח ואפתי לא אתי שפיר דלמה קאמר לרפוב הא בחמור סתם לא שני לן בין לרפוב בין למשא דמשמעו המשנה כה הוא כמ"ש ה"ה למעלה בד"ה מתה הבהמה ויש ליישב: הלכה ה' המשפיר וכו' היו שתי עליות זו ע"ג זו ונפחתה העליונה דר בתחתונה נפחתה התחתונה הרי זה ספק וכו'.

הנה רבינו סתם דבריו ולא פירש באיזה אופן אמר לזה וגם דברי הש"ס סתומים הם וכת' שם התוס' דא"ל שעל גבי בית זה אני משפיר לך ומספקא ליה דילמא עליה העליונה נמי היא בכלל בית זה דא"ל שעל גבי בית זה משום דעיקר הבית היא למטה ע"כ והבעיא בגמ' היא אי אמרינן חד עליה קבל עליו לעלות ולדור בה ולא שנים או דילמא שם עליה חד הוא וק"ל: פ"ק ו' המגיד בד"ה פשהו הבהמות שעשו הגזל וכו' ופי' רבינו בחצר דמשפיר אע"פ שהיא שכורה ביד השוכר פינון שהיא של משפיר והשונרים מעלמא הגזל של משפיר ע"כ והא דנקט הש"ס בלישניה במה דמקשה אי בחצר דאגיר לשוכר ותורי דשוכר אמאי של בע"ה דמשמע שלא תצא הקושא דאמאי של בע"ה כי אם עד שנאמר אי בחצר דאגירא לשוכר דהיינו פינון ששכרה לשוכר וגם השונרים שלו ועל זה קא מתמה אמאי של בע"ה ולפי דברי רבינו הא דשכרה לשוכר אינה מעלה ואינו מוריד שאע"ג ששכרה לשוכר שלו היא נקראת הוא משום דלא אמרינן דשוכר אינו מפקיר גללים שלו אלא דוקא עד שתהא שכורה בידו דאמרינן נדאי הוא דלא אפקרינהו דהוי פאילו הם בתוך הבית שלו אבל פשאנה שכורה בידו מפקיר לגללים שלו ועוד שנלמוד דין אחד מדיוקא והוא דלא מקשה אמאי של בעל הבית כי אם בהאי גוונא דתורי של שוכר דמשמע אבל תורי דעלמא אע"ג שהיא שכורה ביד שוכר של בע"ה היא כמ"ש המגיד ז"ל דאשמועינן חידושא זו דאע"ג שהיא שכורה ביד השוכר אם השונרים הם דעלמא זכי בהו בעל הבית דזה חידוש גדול הוא ולפי זה לא תקשה עוד אמאי אמרי אי בחצר דלא אגירא לשוכר ותורי דמשפיר פשיטא וכו' אמאי לא אמר אפי' דאגיר לשוכר נמי דלדעת רבינו קנוי הוא למשפיר דהוי בחצירו ופשיטא וכמו שהקשה הרל"מ ז"ל משום דזה אינו פשיטא הוא אלא מדיוקא כנז' הוא דמפיק לה והוא חידוש גדול והמקשה רוצה להקשות על דבר שהוא פשוט להכי נקט בחצר ולא אגירא לשוכר ותורי דמשפיר שהוא דבר פשוט באמת ותירץ ואמר לא צריכה וכו' דהיינו הוא הדיוקא שיצא לנו מדברי המקשן בתחלה כנ"ל דהיינו פינון שחצר היא של המשפיר אע"ג שהיא שכורה ביד השוכר אי בתורי דעלמא קני להו המשפיר ולפי שרצה לדבר מלתא לטעמא להכי לא אמר בחצר דאגירא לשוכר ותורי דעלמא אלא אמרי' בחצר דמשפיר כדי לומר לן דטעמא דקני הוא משום דהיא חצר דמשפיר ותורי דעלמא אע"ג שהיא שכורה ביד אחרים סוף סוף חצר דמשפיר היא והראיה ששינה בלשונו ולא אמר בחצר דלא אוגרא לשוכר אלא אמר כה דמשמע דאע"ג דהיא אוגרא לשוכר והטעם בשביל שהיא של משפיר כמ"ש ולפי זה לא תקשה הג' קושיות הראשונים שהק' הרל"מ ז"ל.

ומה שתיגרז הוא ז"ל על הקנשניא הג' אחר נשיקות עפר רגליו דחוק הוא דאמר דלרבינו ז"ל מה שלא הזכיר בקצור דאגיר לשוכר משום דהוי פללא בין אגיר בין לא אגיר שקשה לי על זה דהיה לו לש"ס לאשמועין רבותא בפ"א אע"ג דאגיר משיאמר בסתם ועוד על מה שאמר ג"כ ז"ל ועוד דרבינו ז"ל הזכיר אגיר לשוכר מפני שאינו טעם מאי דאגיר לשוכר פדי שיקנה המשכיר ע"כ ג"כ קשה לי על זה דמ"מ יאמר לנו בקצור דאגיר פדי להשמיע לן רבותא דאע"ג דאגיר השוכר קני המשכיר ודוק: פ"ק ז' הלכה ב' בד"ה המשכיר בית לחברו לשנה ונתעברה השנה נתעברה למשכיר ע"כ וקשה לי על האי דקאמר רבינו השכיר לחדשים נתעברה למשכיר פשיטא דהא לחדשים הוא דהשכיר ונראה לע"ד דרבינו נקט לשון המשנה ועל המשנה יש לפרש דהא דקתני השכיר לו לחדשים וכו' הוא דהיינו ששכר לו בית לשנה או לשנים בשומת פה וכו' לחדש ועל זה קתני מתני' השכיר לו לחדשים דהיינו ששומת השכירות הזכירה לחדשים אם נתעברה השנה של זמן השכירות נתעברה למשכיר ולא תימא פיון דשכר לשנה דע"ג דסוף השכירות הוא לחדשים מ"מ כוונתו היא על השנה והחדשים שהזכיר הוא פאילו אמר מה שיעלו בשומת שנים עשר חדש שכרתי בהם אע"ג שהיא מעופרת קמ"ל דנתעבר' למשכיר פיון שהזכיר שומת השכירות הוא לשנה אבל היכא שהזכיר שומת השנה ושומת החדשים לן אי תפוס לשון ראשון או לשון אחרון בהכי קתני דיחלקו ורבינו דאית ליה דגם בהא דמשכיר א"כ הא דהשכיר לחדשים אפ"ל תפרשה כגדון הנ"ל א"כ מלתא דפשיטא היא אלא דנקט לשון המשנה: אח"כ ראייתי לתי"ט שהביא משם הנ"ל ז"ל ה"ה בקבא פשיטא אלא דמתניתין דיני דיני קתני ע"כ וכתב הוא ז"ל וז"ל ולי נראה למאי דכתב ב"י על דברי הריטב"א דס"ל דרישא דמשכיר לשנה דוקא באומר שנה זו או שנה פלונית אבל באומר שנה סתם אין לו אלא י"ב חדש והקשה הוא עליו דא"כ מתני' הנה ליה לאשמועין הכי ולא הנה ליה למימר לחדשים ע"כ דהשתא טובא אשמועין מתניתין במאי דתנו השכיר לו לחדשים לגלויי דרישא אפילו בהשכיר לשנה סתם ומר"ר פאלק בש"ע סי' שי"ב וכו' קמ"ל וכו' והוא דחוק עכ"ל: פ"ק ח' הלח"מ בד"ה השוכר או המקבל וכו' פ"ב הרב המגיד ואפשר שהוא סבור וכו' וזה א"א פדכתיבנא ע"כ ולעד"ן דמה שכתב ה"ה ואפשר שהוא סובר כמו שפ"י הרשב"א ולא אמר כמו שפ"י רש"י הוא משום דאע"ג דמצינו שאמר פ"ה רש"י ז"ל מ"מ בהא דלא זרענה פשתן העמידה הוא ז"ל דבבבכירות איירי ולא כמ"ש רבינו ז"ל דבכל גוונא איירי ובשביל פ"ה לא אמר דרבינו יפרש פ"ה משום דבהא הוא חולק על רבינו לפיכך פ"ב דהוא יפרש פ"ה רש"י א דהיינו שכ' הרשב"א דיש מהם דדינא לא אשמיני סתם וסובר רבינו דזה מדינא דלא אשמיני הוא ודוק: בא"ד ותו קשניא דהא וכו' הא איירי בתרנונייהו ע"כ.

ולי ההדיוט נלע"ד דרב פפא לא איירי אלא בהיכא דקתני המקבל סתם דשם זה כולל ג' שמות שוכר וחוכר ומקבל ושוכר וחוכר אחד הם על זה קאמר מפאן ואילף דאיתיה וכו' דחידוש לן דלא קתני מקבל על שניהם וכראשונים אלא על אחד מהם הוא דקתני אבל בהא דקאמר בשבע מאות וזו דהיא בשוכר איירי לא קאמר דהיא מפורשת להדיא בשוכר נאנן הוא דאמרינו דשוכר לאו דוקא דדין זה איירי גם בחוכר ומקבל משום דמאי שניא תו היא דקאמר ה"ה ז"ל ובנדאי שהיא בין בבכירות בין בקבלנות ע"כ: הלכה ד' החוכר

או המקבל וכו' ולא אמר לו הנה אלא כמי שאומר כמות שהיא עתה אני משפיר לה ע"כ משמע מדאמר לו הנה והוא עומד בתוכה הוא דקא דייק לה אבל מלשון הש"ס משמע מדקאמר בית השלחין והוא עומד בתוכה קא דייק לה ואפשר דרבינו הגירסא שלו בגמ' מהנה קא דייק לה וכו' הרי"ף העתיק בית השלחין זו למה ליה ע"כ אבל ממה שאמר רבינו לפיכך אם לא הנה עומד בתוכה ואמר לו בית השלחין אני משפיר לה ע"כ משמע דאם הנה עומד בתוכה ואמר לו בית השלחין ונקא מהני וא"כ קשה דיוקא דבריו אדבריו.

ונראה לומר דהא דקאמר רבינו הנה עומד בתוכה לאו ונקא עומד בתוכה דהוא הדין אם עומד חוצה לה ורואה אותה ורואה אותה ואומר בית השלחין הנה דמהני פניו דהוא רואה אותה ועלה קא מדכר למה ליה למימר הנה וכיון דאמר הנה עם בית השלחין משמע כמות שהיא עתה וא"כ בסיפא דאמר לפיכך אם לא הנה עומד לאו ונקא לא הנה עומד בתוכה אבל הנה חוצה לה ורואה אותה אלא דגם חוצה לה ורואה אותה לא הנה וכיון שפן בשביל כך פתב רבינו ואמר לו בית השלחין שלא הנה אפשר לומר בדבריו רבינו ז"ל ואמר לו בית השלחין הנה פניו דאפי' חוצה דיכול לראותה משם אינו עומד שם היאך אפשר לומר הנה לזה אמר לפיכך אם לא הנה עומד ואמר לו בית השלחין ונקא דהיינו שלא הנה עומד בתוכה או חוצה לה דיכול לראותה משם שהוא פאילו עומד בתוכה ואמר בית השלחין משמע בית השלחין סתמא השפיר או החכיר לו לפיכך אינו מנפה לו מן חכורו ולא תדייק דאם הנה עומד בתוכה ואמר לו בית השלחין ונקא דמהני דלא תדייק פי אם על לישנא דהנה יכול לאומרו ולא אפרו אבל לישנא דלא הנה יכול לאומרו לא תידיק בכי האי גוונא דלא הנה יכול לומר פאן הנה ואמר בית השלחין ונקא לא תידיק דאם עומד בתוכה דמהני אע"ג דלא אמר הנה דנדאי בעינן הנה דעומד בתוכה והא דכתב רבינו לפיכך באופן זה ולא פתב רבותא דאפי' עומד בתוכה שאם לא אמר הנה דלא מהני הוא משום דזה הוא מוכן מעצמו מדבריו אלא דרבינו פתב לפיכך דחזר אתחלת דבריו שאמר אם הנה עומד ואמר הנה דמהני פניו דהוא עומד דנדאי פנונתו בהנה כך הוא לזה המר אם לא הנה עומד בתוכה וכו' דהיינו פניו שאינו עומד בתוכה א"כ אי אפשר להיות בה צד דנאמר דמהני ודוק: לח"מ בד"ה הנה עומד בתוכה וכו' תמיהא לי טובא דעדיין קשה להרמב"ן והרשב"א ז"ל וכו' ממני קאמר ע"כ.

ואני ההדיוט נלע"ד דמנפה לו מן חכורו גרע מייעמיד לו אחר שפך פתב רבינו למעלה בפרק ה' הלכה ו' וז"ל בית זה אני משפיר לה ואחר שהשפירו נפל אינו חייב לבנותו אלא מחשב על מה שנשתמש בו ומחזיר לו שאר השכירות ע"כ דזה דומה למנפה לו מחכורו שכתב פאן ובהל' ז שם פתב השפיר לו בית סתם ואחר שנתן לו בית חייב לבנותו או יתן לו בית אחר ע"כ וזה דומה לכאן דיעמיד לו אחר הרי לה להדיא דיעמיד לו אחר חשיב טפי מינפה לו וכיון שפך אי אפשר להעמיד רבינא המשנה כפשטא פניו דבלא זו הוי קפידיא דיעמיד לו אחר דהוא חשיב טפי לא אתיא מתניתין בחכור לי לפי דרישא דקתני דאינו מנפה לו מן חכורו משמע גרוע הוא מדקאמר אם אמר לו בית השלחין זה מנפה לו מן חכורו דהיינו דעבדינן ליה חשיבותא יותר מן הסתם וזה אי אפשר דהא גרוע הוא לפיכך קאמר רבינא דמתניתין איירי בדאמר מחכיר לחוכר ושם בדאמר זה חשיב טפי פניו שאם לא אמר זה שפא הוא דקאמר ליה אבל אם אמר זה הרי הוא קפיד ויעבדינן דין דאמר זה כמו בבית זה דאם נפל דמנפה לו מן שכירותו וכמו

דאָמער חוֹכֵר לְמַחְפִּיר זֶה דְּמִנְפָּה לֹא שְׂכִירוֹתוֹ וְאֵה"נ דָּאָם אָמַר חוֹכֵר לְמַחְפִּיר סָתֵם בְּדָלָא אֶפְשָׁר לֹאמַר שְׂמָא הוּא דְאָמַר לִיה פֶּמוּ בְּדָאָמַר מַחְפִּיר לְחוֹכֵר עֲבָדִינוּ לִיה פֶּמוּ בְּשִׁכְרָא בֵּית סָתֵם דְּחֵיב לְהַעֲמִיד לֹא אַחַר וְאֵתוּ דְּבָרֵי הַרְמָב"ן וְהַרְשָׁב"א עַל נִכּוֹן וְכַדְבְּרֵי הַתּוֹסֵפְתָא וְכַמ"ש הָרֵב הַמַּגִּיד וְדוּק: בַּא"ד וְרֵאִיתִי מִי שְׁרָצָה לְתַרְזֵן קוֹשְׂיָא זֹו וְלֹאמַר וְכו' דְּמִנְפָּה לֹא מִן חִכּוּרוֹ ע"כ.

וְאַנְכִי אִישׁ צָעִיר נִלְע"ד דְּמִלְבַּד מַה שְׂפַתְבְּתִי לְעִיל וְהִכְרַחְתִּי דְּמִנְפָּה לֹא מִן חִכּוּרוֹ הוּא גְרוּעַ מִיַּעֲמִיד לֹא אַחַר עוֹד נִרְאֶה שְׁהֲרָאֵשׁ ג"כ כֶּף הוּא סוֹבֵר שְׂפָה פְּתַב וְהָא דְתַנּוּ מִנְפָּה לֹא מִן חִכּוּרוֹ וְאִינוּ חֵיב לְהַעֲמִיד לֹא אַחַר מְשׁוּם דְאָמַר לֹא בֵּית הַשְּׁלַחִין זֶה אֲבָל אִם אָמַר חוֹכֵר לְמַחְפִּיר וְכו' חֵיב לְהַעֲמִיד לֹא בֵּית הַשְּׁלַחִין ע"כ שְׁלַפִּי הַסְּבָרָא הַנ"ל הִיָּה לֹא לְהֲרָא"ש ז"ל לֹאמַר כֶּף וְהָא דְתַנּוּ מִנְפָּה לֹא מִן חִכּוּרוֹ וְאִינוּ חֵיב לְהַעֲמִיד לֹא אַחַר מְשׁוּם דְאָמַר לֹא בֵּית הַשְּׁלַחִין זֹו אֲבָל אִם אָמַר חוֹכֵר לְמַחְפִּיר בֵּית הַשְּׁלַחִין אֲנִי חוֹכֵר וְכו' סְגִי לְהַעֲמִיד לֹא בֵּית אַחַר דְּנֹקָא אֵלָא נְדָאֵי דְסְבָרָא זֹו לְנִדְעָתִי הַקְּלוּשָׁה לִיתָא וְהַקּוֹשְׂיָא שְׁהַקְּשָׁה עַל הֲרָא"ש ז"ל צ"ע: הַמַּגִּיד בַּד"ה הַשְּׁוֹכֵר אוֹ הַמַּקְבֵּל שְׂדֵה מַחְבְּרוֹ וְאֲכָלָה חֲגָב וְכו' וּפְשׁוּט הוּא מִהֵיא דְרַב פְּפָא שְׁהַבְּאִיתִי לְעִיל ע"כ פִּי דְזֵה מְנִכְרַח מִהֵיא דְרַב פְּפָא שְׂפַתְבְּתִי מִכָּאֵן וְאִילָף דְאִיתִיהּ בְּחִכּוּרוֹת וְכו' דָּאֵע"ג דְּפִרְשִׁינוּ לָהּ לְנִדְעָת רַבִּינוּ דְלָאוּ לְעִנּוּ דִּינָא מִמֶּשׁ קָאָמַר וְכו' וְכַפִּירוּשׁ הַרְשָׁב"א ז"ל מ"מ י"ש מִהֵן דְּדִינָא אֲשַׁתְּנִי שְׂפָה פְּתַב הַרְשָׁב"א ז"ל דִּישׁ מִהֵן דְּדִינָא לָא אֲשַׁתְּנִי מְשֻׁמַּע אֲבָל יֵשׁ דְּדִינָא אֲשַׁתְּנִי כַּגוֹן דְּבָר שְׁהוּא נִיכֵר לְהִדְיָא דְאִי אֶפְשָׁר לֹאמַר דְאִינִי בְּתַרְתִּי וְכָאֵן אִי אֶפְשָׁר לֹאמַר דָּאָף בְּמַקְבֵּל אִינִי וְכו' ע"כ עַל זֶה הוּא דְאָמַר רַב פְּפָא דְדִינָא אֲשַׁתְּנִי וְכו' מְנִכְרַח הוּא : מְדַרְב פְּפָא וְדוּק: הַלְכָה ט' הַחוֹכֵר שְׂדֵה מַחְבְּרוֹ לְנוֹרְעָה שְׁעוּרִים וְכו' מִפְּנֵי שְׁהַקְּטִנִּית שָׂם מַכְחָשֶׁת אֶת הָאָרֶץ ע"כ נִלְע"ד מְדָאָמַר מִפְּנֵי שְׁהַקְּטִנִּית שָׂם מַכְחָשֶׁת אֶת הָאָרֶץ וְלָא קָאָמַר מִפְּנֵי שְׁהַקְּטִנִּית שָׂם ג"כ מַכְחָשֶׁת אֶת הָאָרֶץ מְשֻׁמַּע שְׁהַקְּטִנִּית שָׂם מַכְחָשֶׁת אֶת הָאָרֶץ וְלָא הִתְבּוּאָה דְהֵינּוּ שְׂבָכֵל הַדְּבָר לְהַפֵּךְ מַא"י וְלָא תִקְשִׁי שְׂאִיף יְהִיָּה הַדְּבָר הַפּוּדָּ בְּטֻבַּע מִן הַקְּצָה אֶל הַקְּצָה שְׁהִי אֲנִי רּוֹאִים שְׂפָמָה אֲרָצוֹת אִם נוֹטְעִין בְּהֵם פְּלִפְלִין וְכִינְצָא אִינוּ גְדֵל אֲבָל גְדֵל בְּהֵם מִן אַחַר וְאוֹתוֹ הַמִּין אִם תִּטְעֲנוּ בְּאֲרָצוֹת אֲחֵרִים אִינוּ גְדֵל אֲבָל אִם נוֹטְעִים בְּהֵם פְּלִפְלִין וְכִינְצָא גְדֵל הוּא שְׂנַמְצָא שְׂבֵהֶפֶךָ הוּא מִן אֶל הַקְּצָה אֶל הַקְּצָה וְג"כ בְּכָאֵן כֶּף הוּא בְּאָרֶץ יִשְׂרָאֵל הִתְבּוּאָה מַכְחָשֶׁת אֶת הָאָרֶץ וְלָא הַקְּטִנִּית וּבְכַבֵּל הַקְּטִנִּית מַכְחָשֶׁת וְלָא הִתְבּוּאָה וְדוּק: הַלְכָה י' הַמַּקְבֵּל שְׂדֵה מַחְבְּרוֹ לְשָׁנִים מוּעָטוֹת וְכו' וְלָא בְּשִׁבְחָה הָאִילָנוֹ שְׂיִצְאוּ מֵאֲלִיָּהּ בְּשְׂדֵה ע"כ פְּשׁוּט הוּא דְהָא דְקָאָמַר וְלָא בְּשִׁבְחָה הָאִילָנוֹת שְׂיִצְאוּ מֵאֲלִיָּהּ בְּשְׂדֵה לָאוּ מְשׁוּם דְמַקְבֵּל הַשְּׂדֵה לְשָׁנִים מוּעָטוֹת דְגַם דְמַקְבֵּל לֹא שָׁנִים דִּינָא הָכִי מְשׁוּם דְעוֹבְדָא דְרַב פְּפָא סָתֵמָּ הוּי וְקָאָמַר לִיה דְלָא לִישְׁקֵל כִּי אִם יָדָא דְאֶסְפֶּסְתָא וְנֹקָא.

וְעוֹד הִטְעַם שְׂאָמַר לִיה רַב שְׂשָׂא בְרִיה דְרַב אִינִי לְרַב פְּפָא שְׂיִיף הוּא בֵּין קַבְלָה לְשָׁנִים מוּעָטוֹת אוֹ לְשִׁבְעַ שָׁנִים וְהָא דְכַתְּבִיהּ רַבִּינוּ לְהֵאֵי דִינָא הָכָא הוּא מְשׁוּם כִּינּוּ דְאָמַר אִין לְמַקְבֵּל כְּלוּם בְּקוּרְתַּת הַשְּׁקֵמָה וְכִינְצָא בְּהַשְּׁלִים דְבָרֵיו וְאָמַר וְלָא בְּשִׁבְחָה הָאִילָנוֹת שְׂעֵלוּ מֵאֲלִיָּהּ וְכו' וְכַפְּתֵב דָּאָם קַבְלָה שְׂבַע פְּתַב יֵשׁ לֹא בְּקוּרְתַּת שְׁקֵמָה וְכִינְצָא בְּהַשְּׁלִים ע"כ מְשֻׁמַּע דְאִין לֹא לְקַבֵּל בְּשִׁבְחָה הָאִילָנוֹת שְׂעֵלוּ מֵאֲלִיָּהּ דְבַהֵיא דִינָא לָא יֵשׁ חִילּוּק וְכַדְכְּתִיבְנָא: אֲבָל מַחְשְׁבִין לֹא מְקוּם הָאִילָנוֹת כְּאִילוֹ הִיָּה בְּהֵן אוֹתוֹ זָרַע שְׁזָרַע בְּכָל הַשְּׂדֵה ע"כ הִנֵּה מְלִשׁוֹן הַש"ס שְׂאָמַר לֹא גְלִית אֲדַעְתָּךְ דְלִמְשַׁקֵּל וְכו' אִין לָהּ אֵלָא דְמִי עֲצִים בְּלַבַּד ע"כ

משמע דאם נחת להאי ארעא אדעתא למעבד בה מידי דבר קנימא שיימינו ליה שבחיה וא"כ קשה למה לא חלק רבינו בין אומר כף ללא אומר כף וכמו שחילק הטור ז"ל יעו"ש ואפשר לומר שסובר רבינו דסברת רב ששאל בריה דרב אידי היא דלא מהני במה שאמר אגא פרפמא רישקא רבאי פיון דהשתא מיהא לא זרעה פרפמא אלא דמחשבין לו מקום האילנות פאילו זרעו המין שזרע בכל השדה והא דלא השיב לו פן רב ששאל לרב פפא הוא משום דהשיבו אף לפי סברתו אינו נוטל אלא דמי עצים בלבד פיון שגילה דעתו דלמשקל ואסתלוקי עבד ודמי עצים הלואי שהם שנים כמו ידא דאספסתא או פחות וכיון שפן לא רצה רב ששאל לסתור דעתו דרב פפא במה שאמר אגא פרפמא רישקא פיון דאף לפי דבריו אינו נוטל כי אם ידא דאספסתא או פחות ומה שהכריחו לרבינו ז"ל לפרש כף הוא משום דא"ל מעיקרא שקול ידא דאספסתא וזיל ולמה לו לומר כף הא שייף שפנונתו לזרוע בו דבר אחר חשוב אם לא גדלו אלו האילנות א"כ הנה צריך לשקול שבח אלו האילנות במה שהיה זורע תחתם הדבר החשוב אלא ודאי שסברתו של רב ששאל היא דלא מהני במה שאמר שפנונתו לזרוע דבר חשוב ועל זה אמר לו שקול ידא דאספסתא וזיל וכשאמר לו אגא פרפמא רישקא רבאי דנמצא דסברת רב פפא דמהני במה שאמר כף השיבו דבר דאף לפי סברתו אינו נוטל אלא דמי עצים וכמש"ל ודוק: הלכה י"ג המקבל שדה מתברו ואחר שזכה בה הובירה וכו' אלא נותן כפי מה שראויה לעשות בלבד ע"כ אין להקשות דלכאורה קשה דיוקא דדברי רבינו אדבריו שמתחלה כתב ומפני מה נתחייב לשלם שלא פסק על עצמו דבר קצוב כדי שנאמר הרי הוא פאסמכתא ע"כ משמע דאם פסק עמו בדבר קצוב אינו מתחייב לשלם כלל ולבסוף כתב אבל אם אמר אם אוביר ולא אעביד אתן לה מאה דינרין הרי זה אסמכתא ואינו חייב לשלם אלא נותן כפי מה שראויה לעשות בלבד ע"כ דמשמע בדבר קצוב עכ"פ נותן לו כפי מה שראויה לעשות וזה הפך דיוק דבריו הראשונים דפירוש דברי רבינו כף הם שבתחלה אמר ומפני מה נתחייב לשלם הרי לכאורה אסמכתא היא לזה אמר שלא נקרא אסמכתא אלא אם פסק עמו בדבר קצוב אבל אם התנה שישלם במיטבא הרי שיעבד עצמו פיון שרגילין לכתוב כף הרי אע"פ שלא כתב לו ממש לשון זה הרי דינו כמ"ש דכתנאי ב"ד דמי כמ"ש ה"ה ז"ל וא"כ אם כתב לו אם אוביר ולא אעביד אשלם לה מאה דינרין אע"פ שהוא אסמכתא אפ"ה משלם מה שראויה לעשות משום דאף אם נאמר דהוא אסמכתא הוא כדי שנאמר דדבר זה כמאן דליתיה וכאילו לא כתב לו וכיון שבידינו הוא שאע"פ שלא כתב הרי הוא כמו שכתב ומשלם לו כמה היא ראויה לעשות כנ"ל א"כ בזה אף דהוא אסמכתא צריך לשלם לו מה שראויה לעשות משום תנאי ב"ד ודוק: פרק ט' מש"ל בד"ה מקום שנהגו שלא וכו' וצ"ע עכ"ל.

ולפעד"ן שפנונת הב"י היא שמעיקרא אמר שהרי"ף והרמב"ם השמיטו דין זה דהיינו שהוקשה לו למה השמיטו דין זה שאמר ר"ל ועל זה אמר שהטעם לפי שהם מפרשים הא דר"ל כמו שפ"י ר"ח וכו' דהיינו שר"ל לא אתא לאשמועינן דין זה עד שנקשה למה השמיטוהו וכו' אלא ר"ל אשמועינן דין הפועלים שבזמנו דטעמא ששינו ממנהג הכתוב הוא משום שלעולם יכנס אדם בכי טוב ונהא דאמר תלמודא וליחזי אגן לאו אר"ל קאי דא"כ קשה דמאי פריף הא ר"ל לא אתא למימר שצריך לעשות כף אלא אשמועינן טעמא דפועלים כנ"ל וכמושקשו התוס' ז"ל.

אָלאַ פּוֹנוֹת הַש"ס הַיָּא עַל מְנַהַג הַתּוֹרָה דְּמַאי נְפָקָא מִיְגִיָּה וּלְחַזֵּי אָנָּן וְכוּ' דְּהַפֵּל הוּא כְּמִנְהַג הַמְּדִינָה לְזָה קְאָמַר בְּעִיר חַדְשָׁה בְּנִקּוּטָאֵי שְׂאִין מְנַהַג אוּ דְקְאָמַר לְהוּ דְּאָגִירְתוּ לִי בְּפּוֹעֵל דְּאוֹרְיִיתָא וְכִינּוֹן דַּר"ל לָאוּ דִּינָא גְּמִיר לָן אָלָא אֲשִׁמוּעֵינּוּ טַעְמָא דְּפּוֹעֵלִים הָרִי כְּבָר כְּתָבוּ הַפּוֹסְקִים דְּהַפֵּל כְּמִנְהַג הַמְּדִינָה וְאֵע"ג שְׂאָמְרוּ בְּש"ס בְּנִקּוּטָאֵי אוּ דְאָמַר לְהוּ אָגִירְתוּ בְּפּוֹעֵלֵי דְּאוֹרְיִיתָא צָרִיף לְהַעֲרִיב עַד צָאֵת הַפּוֹכְכִים וְא"כ הָוּה לִיָּה לְרַבֵּינוּ לְפִסְנִיק דִּין זָה אֵע"ג שְׂלָא לְהָכִי אֲתָא רִישׁ לְקִישׁ מ"מ פִּינּוֹן דְּהַש"ס לָאוּ לְדִינָא קְאָמַר לָהּ אָלָא לְתַרְזַן עַל קְוִשְׁיִית וּלְחַזֵּי אָנָּן לְפִיכָף לֹא חָשׁ רַבֵּינוּ לְכַתְּבוּ וְדוּק: לַח"מ בַּד"ה הָיָה בְּמִדִּינָה מִי שְׁנִשְׁפָּר וְכוּ' עוֹד כְּתָב שֵׁם הַטּוֹר בְּשֵׁם הַרמ"ה וְ"ל גְּבִי וְחֹזֵר וְגוֹבָה מִב"ה מַה שְׁהִינְהוּ וְכוּ' דוּמָה מִמֶּשׁ לְהַהִיא דְּהַמְּפָקִיד ע"כ.

וְאָנִי אוֹמַר דָּאָף עַל גַּב דְּרִיקְהָטָא דְּדַבְּרִיו כְּפֹה הוּא וְכָף פִּירֵשׁ הַסַּמ"ע וְהַש"ף וְהַב"ח מ"מ יֵשׁ לְדַקְדָּק בְּדַבְּרִיו בְּמַה שְׂכַתְּבָא אָבֵל יוֹתֵר אֵינוּ נוֹטֵל מִבַּע"ה אִפִּי וְכוּ' פִּינּוֹן שְׂפִי אָבֵל יוֹתֵר הוּא דְּהֵינּוּ הָא דְּאָמְרִינוּ דְּנוֹטֵל מַה שְׁהִינְהוּ מִבַּע"ה הוּא דְּנֹקָא אִם הִינְהוּ עַד אַרְבָּעָה כְּמוֹ שְׂנַתֵּן הוּא אָבֵל אִם הִינְהוּ יוֹתֵר מֵאַרְבָּעָה דְּהֵינּוּ שְׁהַמְּלָאכָה שְׁוָה חַמְּשָׁה אֵינוּ נוֹטֵל מִבַּע"ה כִּי אִם אַרְבָּעָה כְּדִי שְׂלָא יְהִיָּה הִלָּה עוֹשֶׂה סְחוּרָה בְּפִרְתוֹ שְׂל חֲבָרוֹ א"כ מַה זָה שְׂאָמַר עוֹד אִפִּי הַמְּלָאכָה שְׁוָה חַמְּשָׁה הָא אָנָּן בְּהָכִי אֵיירִי בַּמ"ש אָבֵל יוֹתֵר לֹא יְכַדְכְּתִיבָנָא.

וְאֶפְשָׁר דְּמִשׁוּם הָכִי פִּירֵשׁ הַב"י פִּירֵושׁ אַחַר: הַלְכָה ד' הַשׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵלִים וְהַטְעוּ וְכוּ' וְאִם הָיָה הַנְּשֹׂאָר יָפָה ב' דִּינָרִין אֵינוּ נוֹתֵן לְהֵם אָלָא סְלַע שְׁהָרִי לֹא עָשׂוּ אָלָא חֲצִי מְלָאכָה ע"כ וְכַתְּבַת עַל זָה הַרְאָב"ד ו"ל א"א סְלַע יָפָה ב' עַכ"ל הַשְּׂגָה זֹו לֹא הִבִּיאוּ אוֹתָהּ ה"ה וְהַכ"מ ו"ל וְכַתְּבַת עַל זָה הַש"ף בְּסִי שְׂל"ג ס"ק כ"ב וְ"ל וְנִרְאָה פִּינּוֹן דְּשָׂמִין לְקַבְּלוֹן מַה שְׂעֵתִיד לְהִיּוֹת וְהַנְּשֹׂאָר אֵינוּ שְׁוָה רַק ב' דִּינָרִין א"כ נוֹתֵן לוֹ רַק סְלַע יָפָה ב' דִּינָרִין וְלֹא ד' דִּינָרִין וּמְפָרֵשׁ דְּבָרֵי הַרמב"ם ג"כ הָכִי ע"כ וְהִבִּיאוּ רֵאזִיָּה לְזָה יַעוֹשׁ"ב: הַלְכָה ו' הַשׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל לְהַשְׁקוֹת אֶת הַשְּׂדֵה וְכוּ' שְׁהָרִי יָדְעוּ הַפּוֹעֵלִים דְּרַכּוּ שְׂל כְּפָהר ע"כ פִּי דְּרַבֵּינוּ מְפָרֵשׁ דְּהָא דְּאָמְרוּ בַּגַּמ' אִי בְּנִי מְתָא פְּסִידָא דְּפּוֹעֵלִים דְּהֵינּוּ שְׂבַנֵּי מְתָא הֵם הַמְּפָסִיקִין לְנִהָר וְכִמוֹ שְׁהַבִּין הַרְאָב"ד ו"ל בְּדַבְּרֵי רַבֵּינוּ דְּסוּבֵר רַבֵּינוּ דְּטַעְמָא פִּינּוֹן שְׂבַנֵּי הָעִיר הֵם מְפָסִיקִין אוֹתוֹ מְפָקִי לְקַלָּא בְּנֵי הָעִיר וְהַפּוֹעֵלִים יוֹדְעִים וְאִין חִילּוּק בֵּין אִם הֵם מְבַנֵּי הָעִיר אוּ מְעִיר אַחֲרָת אָבֵל אִם אֵינָם בְּנֵי הָעִיר הַמְּפָסִיקִין לֹא יָדְעִי הַפּוֹעֵלִים בְּפָסִיקַת הַנְּהָר וְאִפִּי אִם הֵם מְאֹתָהּ הָעִיר דְּלֹא יְהִיָּה דַּעֲתִינְהוּ לִידַע אִם דְּרַכּוּ שְׂל הַנְּהָר לִיפְסֵק אוּ לֹא וְמַה שְׁהַכְּרִיחוּ לְרַבֵּינוּ לְפָרֵשׁ כְּפֹה וְלֹא פִּירֵשׁ כְּמוֹ שְׂפִי ה"ה וְהַרְאָב"ד וְהַתּוֹס' שְׂפִי הָאִי דְּאָמְרוּ בְּש"ס אִי בְּנִי מְתָא וְכוּ' הוּא אִי פּוֹעֵלִים בְּנֵי אוֹתָהּ הָעִיר אוּ לֹא.

מִשׁוּם דְּקָשָׁה לוֹ לְרַבֵּינוּ דְּלָמָּה בְּאֲתָא נְהָרָא לֹא מְפַלֵּג בֵּין בְּנֵי הַהוּא מְתָא לְמְתָא אַחֲרֵינִי דְּאִפִּילוּ אֵימְנָהוּ בְּהַהוּא מְתָא הָוִי פְּסִידָה דַּב"ה לְהָכִי לֹא פִּירֵשׁ רַבֵּינוּ דְּבְּפּוֹעֵלִים אֵיירִי אָלָא בְּמְפָסִיקִין אֵיירִי דְּמְפָקִי לְקַלָּא אָבֵל בְּאֲתָא נְהָרָא אוּ פְּסֵק נְהָרָא שְׂלָא עַל יְדֵי בְּנֵי אוֹתָהּ כּוֹלָם פְּסִידָא דַּבַּע"ה דְּלֹא יָדְעִי וְאֵע"ג דְּהַתּוֹ' בַּד"ה עֵבִיד דְּפָסִיק נְהָרָא הַרְגִּישׁוּ בְּזָה וְחִילְקוּ בֵּין אֲתָא נְהָרָא לְפָסִיק נְהָרָא דְּבְּאֲתָא נְהָרָא אֵין לְהֵם לִידַע עֲנִין שְׂוָהוּ אִם בָּא מִן הַנְּהָר לְתוֹכָהּ אָבֵל אִם פְּסֵק הַנְּהָר יוֹדְעִין כָּל בְּנֵי הָעִיר יַע"ש מ"מ לְרַבֵּינוּ ו"ל נ"ל דְּזָה

דוחק הוא דגם בפסק הנהר לא ידעי כל בני העיר ולכה פיגיש כמ"ש ודוק: לח"מ בד"ה
נותן להם שכר כל היום וכו' אע"פ שהיא קלה קצת ע"כ.

קשה לי על זה דמה שאמר ה"ה ואפשר שזה פוננת רבינו באומרו שמן השמים נסתיועו
הוא דרבינו יפרש פהרשב"א דהא דאמרו בש"ס אתא נהרא וכו' אלא כשעלה ונתקרב
אליו השדה וכו' דנמצא דרבינו פה יפרש במה שאמרו בש"ס אתא נהרא וכיון שעלה
אמרו בש"ס דיהיב להו כפועל בטל א"כ אפתי קשה על רבינו שאמר דבזה נותן להם
כל שכרן ואמאי נהא בש"ס אמרו דנותן להם כפועל בטל ומה תקן בזה לרבינו והאמת
הוא דמה שכתב רבינו כל שכרן הוא כפועל ל בטל: לח"מ בד"ה אבל מי שפסק עם
אריסו וכו' עכ"ל.

ולי ההדיוט נלע"ד דלא קשה מידי משום דפועל דאמרינן ביה דלא מהני ליה מה שאתא
מטרא הוא משום שהוא אינו אלא שכיר לדלות לו המים וכיון שלא הוצרך לדלות הרי
הוא כאילו לא נעשה שכיר אבל באריס שיש לו חלק בקרקע עמו ומיד כשהתנה עמו
לדלות ארבעה זכה בשליש אלא שמחוייב הוא לדלות לו ארבעה וכיון דאתא מטרא הא
לא אצטריקא דמטרא במקום הדלוי ופטור מהחוייב שלא יש הטעם שיש כפועל פנ"ל וכן
האשה כשנתן לה על מנת שתתן לו אצטליתו וקבלתו הרי נתחייבה באצטלית כמו האריס
שנתחייב בדלוי וכיון שבאריס אמרינן דמטר במקום הדלוי שמחוייב בו אף באשה
הדמים במקום האצטלית שחייבת היא ודומה בדומה הוא אבל כפועל שלא נשפר כי אם
לדלות וכיון שלא יש הדלוי שעליו נשפר הרי כאילו לא נשפר ואינו שכיר ורב המרחק
ביניהם ודוק: לח"מ בד"ה השוכר את הפועל וכו' מאי שנא מירד להציל כדכתיב' וכו'
עכ"ל ואפשר לומר דשאני השוכר את הפועל להביא לו שליחות שהוא שכיר לדבר זה
והלה להביא השליחות כמו שנשפר ולא הביא דאף מה שיביא הוא דבר כבוד ועכשיו בא
ריקן ונהנה במה שלא מצא להדיא מ"מ לא נתבטל השכירות בשביל שלא מצא משום
דמ"מ הוא שפרו לשליחות זה ונעשה שליחותו אלא שלא מצא אלא שפוחתין לו מה
שנהנה במה שלא מצא ונותנין לו כפועל בטל אבל הכא שהתנה עמו שיתן לו חמורו אם
יציל את שלו שהוא שוכר גדול שלא בשוכר דעלמא הוא משום דנקא אם יציל את
שלו שעל זה הפליג בשוכרו וכיון שלא הציל אינו נותן לו השוכר הגדול הזה כיון שלא
שוכרו כי אם נוקא אם יציל והוא לא הציל אבל מ"מ הוא שכיר שלו וכמו שכיר דעלמא
דנוטל שוכרו אע"ג שלא הביא כיון שעשה שליחותו פנ"ל אף כאן נוטל שוכרו הוא ודוק:
ה"ה בד"ה כ' האומר לחברו וכו' ומדברי רבינו נראה שהוא מפרש הקושיא על כל
הברייתא וכו' וזהו שכתב עכ"ל עיין בטור ח"מ סי' ש"ה שכתב שהרמ"ה נמי מפרש בפני
רבינו והקשה הטור לדעה זו משמור לי והשאילה והשאילני ואשמור לה יעו"ש ומרן
בב"י תירץ לקושיא דשמור לי ואשאילה אבל על קושיות השאילני ואשמור לה הניחה
בצ"ע יעו"ש ולפעד"ן דבהשאילני ואשאילה פשוט הוא דדומה לשמור לי ואשמור לה
לפי שהשואל ג"כ נקרא שומר וכיון שזה מחוייב הוא מדינא לשמור הפלי השמו' אצלו
גם השני כן והוי שמירה בבועלים דמאי שנא שמור לי ואשמור לה או השאילני ואשאילה
ושמור לי ואשאילה נמי א"ש שהרי מיד שזה קבל הפלי לשמור הרי זה השאילו הפלי
באותה שעה והרי הוא נשאל להביא לו הפלי שאמר לו ומקרי שאלה בבועלים אם נאבד
הפלי השמור לו דלא גרע משאמר לו השקיני מים והשקוהו דפסק מרן דנקרא שאלה

בבעלים ג"כ פאן שהביא לו הפלי אשר שאל לו ונתנו לו בשעת שמירה מקרי שמירה בבעלים וכן בהשאילני ואשמור לה נמי כמו זה הוא פיון שנתן לו פלי השאול בשעת שנתן לו פלי לשמור מקרי שמירה בבעלים אם נאבד הפלי השמור דנדאי איירי דנאבד הפלי השמור דלגבי המשאיל הרי השאילה שכן השמירה וכמו שמור לי ואשאילך דנאבד הפלי השמור אע"ג דלגבי השואל שאמר לו השאילני ואשמור לה היא השמירה שכן השאילה וא"כ מה שנאבד הוא הפלי השאול וכמו שדקדק הרב הלח"מ מ"מ הפטור הוא תלוי במשאיל דהוא הבעלי אם נשאלו עמו או לא ולגבי הבעלים השאילה היא שכן השמירה ונמצא דבשאילה נשאלו להשמר כמ"ש א"כ מה שנאבד הוא הפלי השמור ומקרי שאילה בבעלי ג"כ וכמ"ש: פ"ק י"א ה"ה בד"ה מצות עשה ליתן שכר השכיר בזמנו וכו' נראה שדעת רבינו לומר שפליגה עובר אף בשל יום ובשל יום עובר אף בשל לילה ע"כ וקשה דא"כ למה אמר רבינו ואם איחרו לאחר זמנו עובר בל"ת שנאמר ולא תבא עליו השמש דמשמע דאינו עובר כי אם בל"ת אחר וקשה לו ג"פ שעובר משום ולא תלין פעולת שכיר וכו' לכן נלע"ד דרבינו איירי בשכיר לילה אע"ג שסתם הרי ביאר לקמיה דביומו תתן שכרו איירי בשכיר לילה ומה שנקט רבינו לבאר דין שכיר לילה ולא נקט ההפך משום דבשכיר לילה אית ביה עשה ולא תעשה להכי נקט רבינו דין שכיר דאית ביה עשה ולא תעשה ושכיר יום הוא מוכן מעצמו גם כן דעובר משום ולא תלין וכו'.

וניחא דמה שאמר רבינו שעובר בד' אזהרות ועשה הוא דוקא בכובש משום דכיון דכבשו יום ולילה עבר בכולם וכמ"ש הכ"מ אבל המאחר אינו עובר כי אם במה שפיתו בו. שוב מצאתי שהר"מ הק' הקושיא הנז' עם קושיות אחרים יעוש"ב ומה שתיירץ לפע"ד הוא דוחק ודוק: הלכה ג' נתן טליתו וכו' נתנה בחצי היום פיון ששקעה עליו חמה עובר משום בל תלין.

הנה הקושיא בכאן מבוארת וכל המפרשים פן תמהו וראיתי שתיירץ על זה הסמ"ע בסי' של"ט ס"ק י"א משום דרובי שכיר יום אינו עוברין אלא משום בל תלין נקטיה פאן ג"כ וכאילו אמר חיובא דבל תלין דעלמא הוא אבל פאן מיד ששקעה החמה עד פאן: הכ"מ בד"ה פל הכובש שכר שכיר וכו' כשפכשו יום ולילה עובר בכולן ע"כ פי' דהיינו דאם עבר יום ולילה ועודנו בכיבושו עובר בארבעה לאונן וכפשט דברי רבינו ומאי דנקט בלישניה לא תבא ולא תלין הוא לומר דהיכי דמי דכובש עובר על של לילה ויום שהם הפכיים.

אבל הלאונן אחרים פשוט הוא שעובר עליהם פיון שפוננתו שלא לשלם עובר עליהם ג"כ. וקשה פיון שאמרו בגמ' איזהו עונש ואיזהו גזל וחילקו בין עונש לגזל א"כ היאך עובר על שניהם אם כבשו יום ולילה אם לא הנה כי אם ענין אחד היאך עובר עליהם ובשלמא אם נאמר בדברי הרב המגיד במה שפי' בדברי רבינו וכנ"ל אתי שפיר וכמ"ש הלח"מ בד"ה פתב הרב המגיד וכו' יעו"ש אבל לדברי הכ"מ שסובר שדעת רבינו שאינו עובר על זה משום זה נטרח לפרש דמה שאמרו בש"ס שם שכירות אחת היא דהיינו באופן שעובר עליהם תרתי פגון שפכשו תינח משום דלילה ויום אבל משום עונש וגזל אמאי עובר עליהם שניהם אם לא עשה כי אם אחת מהם וליכא למימר דאיירי דאמר לו

שני בפירות של עוֹשֶׂה וְגִזְלֵי דְמִדְבָּרֵי הַכֹּהֵן מִשְׁמַע דְנִחִית לְפָרֵשׁ דְּנִקְא הִיאָהּ יָבוֹאוּ בְּאַרְבַּעַה הָאֲזָקָרוֹת שֶׁל לֵילָה וְיוֹם אָבֵל עַל הַשָּׁנִים לֹא נִחִית לְפָרֵשׁ אֲנֹפֶן שְׁעֵבֵר עֲלֵיהֶם הַשָּׁנִים דְּמִשְׁמַע דְּכִינּוֹן שְׁכַבְשׁוּ לֵילָה וְיוֹם שְׁאִינוּ רוּצָה לִיתֵן בְּשׁוּם אֲנֹפֶן שְׁיִהְיֶה הוּא עוֹבֵר עַל אַרְבַּעַתָּם יַחַד וְכֵן גִּרְאָה פִּשְׁט דְּבָרֵי רַבִּינוּ לְהִדְקָא דְּכֹכֹבֵשׁ שְׂכִיר דְּמִנְכָּרַח לְעֵבֶר עַל אַרְבַּעַתָּם יַחַד מְדַלָּא חִילְקָא: וְאַפְשָׁר לֹמַר לְדַעְתּוֹ דְּרַבִּינוּ סוֹבֵר דְּהִיכָא דְּכַבְשׁ בְּכָל אֲנֹפֶן שְׁיִהְיֶה שְׁעוֹבֵר ג"כ מִשׁוּם בַּל תִּגְזוֹל וּמִשׁוּם בַּל תַּעֲשׂוּק מִשׁוּם דְּתַרְתִּי אִיתְנָהוּ בְּשְׂכִירוֹת דְּהַש"ס לֹא הִקְשָׁה פִּי אִם הִנֵּי דְאִיכָא בִּימָמָא לִיכָא בְּלִילְיָא הִנֵּי דְאִיכָא בְּלִילְיָא לִיכָא בִּימָמָא מִשְׁמַע אָבֵל מִשׁוּם הִלְאִינְן הָאֲחָרִים נִיחָא וְאַף עַל זֶה תִּירָץ שְׁמֵ שְׂכִירוֹת אַחַת הִיא דְּהִינּוּ וְהִיכָא שְׁכַבְשׁוּ יוֹם וְלֵילָה עֵבֵר בְּכוֹלָם וְדוּק: הַלַּח"מ בַּד"ה שְׁהִיָּה תוֹבַע וְהוֹלֵף עַד יוֹם ה' וְכו' שְׁהִיּוֹם הוֹלֵף אַחַר הַלֵּילָה ע"כ.

וְלִי הַהֲדִיּוֹט נִלְע"ד שְׁזָה אִי אֲפִשָׁר שְׁלַעוֹלָם אִין נוֹתְנִים אֶלְא שְׁיַעוֹר זְמַן תְּבִיעָה שְׁהוּא אִו יוֹם אִו לֵילָה שְׁכָּף פְּתַב הַטּוֹר וְנ"ל הִרִי זֶה נִשְׁבַּע וְנוֹטַל אִפִּי עֵבֵר זְמַנּוֹ עַד כְּדֵי מְשֻׁף זְמַנּוֹ ע"כ דְּמִשְׁמַע דְּאִין נוֹתְנִים פִּי אִם מְשֻׁף זְמַן הַתְּבִיעָה דְּהִינּוּ אִו יוֹם אִו לֵילָה כַּמ"ש: וְרִאִיתִי לְהַסְמ"ע שְׁפַתְבָּ בְּסִי פ"ח ס"ק י"ג שְׁהוֹכִיחַ בְּפִר' וְדְרִישָׁה דְּלְרַבִּינוּ דְּנוֹתְנִים זְמַן לִישְׁבַע וְלִיטְוֹל פְּנֵגֵד זְמַן הַתְּבִיעָה וְנ"ל בְּקִיצוֹר וְהַרְמַב"ם פְּתַב תְּחִלָּה דְּאַף אַחַר אַחַר הַתְּבִיעָה הַא' אִם לֹא הִיָּתָה פִּי אִם לֵיל א' אִין נוֹתְנִין לוֹ יוֹתֵר מִזְמַן לֵילָה וְאַח"כּ אֲשִׁמוּעִינּוּ רַבּוּתָא דְּאַפִּי אַחַר זְמַן הַא' אִם יֵשׁ עֲדִים שְׁחוֹזֵר וְתוֹבַעוּ בְּלִיל ד' וְיוֹמוֹ דְּנוֹתְנִין לוֹ נִגְדוּ כָּל הַיּוֹם ה' לֵילָה וְיוֹמוֹ לְהִיּוֹת נֶאֱמָן לִישְׁבַע וְלִיטְוֹל וְאַף עַל גַּב דְּעֵבֵר הַבַּע"ה זְמַן פְּרַעוֹן גַּם כָּל יוֹם ג' וְהו"ל לִיתֵן לוֹ נִגְדָם ב' יָמִים וְלִילוֹת דִּי"ל פִּינּוּ דְלַעַת הָעֵרֵב בְּיוֹם הַג' לֹא תְבַעוּ נִמְצָא כְּשִׁפְלָה הַיּוֹם הַג' הִיָּה בְּחֻזְקַת פְּרוּעַ וְכו' יַעו"ש בְּאַנְרָף.

וְאַנִּי הַהֲדִיּוֹט לֹא יַדְעָתִי מִי גִילָה לָנוּ דְלַעַת עֵרֵב בְּיוֹם הַג' לֹא תְבַעוּ כְּדֵי שְׁנַאֲמַרְשֶׁבְּלִיל ד' בְּתַחֲלַת הַלֵּילָה כְּשִׁתְּבַעוּ מְחַשֵּׁב לְתַחֲלִילַת הַתְּבִיעָה פִּינּוּ דְהַפְסִיק בְּעַת הָעֵרֵב בְּיוֹם הַג' וְהִרִי מְלִשׁוֹן רַבִּינוּ מִשְׁמַע דְּמַלְלִיל ג' הִיָּה תוֹבַע וְהוֹלֵף עַד יוֹם ה' בְּלִי הַפְסִיק כָּלֵל שְׁכָּף פְּתַב בְּתַחֲלִי וְאִם הִבִּיא עֲדִים שְׁהִיָּה תוֹבַע כָּל לֵיל ג' וְכו' וְאַח"כּ פְּתַב וְכֵן אִם הִבִּיא עֲדִים שְׁהִיָּה תוֹבַע וְהוֹלֵף עַד יוֹם חֲמִישִׁי ע"כ דְּמִשְׁמַע דְּמַלְלִיל ג' הוּא תוֹבַע וְהוֹלֵף בְּלִי הַפְסִיק וְאַפ"ה אִינוּ נִשְׁבַּע וְנוֹטַל פִּי אִם יוֹם חֲמִישִׁי דְּנִקְא שְׁהוּא מְשֻׁף זְמַן תְּבִיעָה דְּנִקְא וְכַמ"ל.

וְהַנְרָאָה לַפַּע"ד הוּא שְׁפָנוֹנַת הַטּוֹר הִיא בַּמ"ש כָּל יוֹם ה' פְּרוּשׁוֹ נִשְׁבַּע וְנוֹטַל בְּמְשֻׁף זְמַנּוֹ בְּיוֹם חֲמִישִׁי שְׁהוּא שְׁיַעוֹר יוֹם בְּלֹא לֵילָה דְּהִינּוּ לֵיל ה' דְּנִקְא וְאַשְׁגַּרְת לִישׁוֹן דְּהַרְמַב"ם שְׁפַתְבָּ פֶּן הוּא דְּנִקְט לָהּ: פֶּרֶק י"ב הַלְכָה ב' מֵה בֵּין הָעוֹשָׂה בְּתַלוּשׁ וְכו' וְאִינוּ אוֹכַל אֶלְא עַד שְׁיִמְלָא הַסֵּל ע"כ מְפָאן מְבֹאֵר שְׁמָה שְׁאַמֵּר רַבִּינוּ בְּתַחֲלָה בֵּין בְּתַלוּשׁ בֵּין בְּמַחְנֹבֵר לָאוּ כְּמוֹ שְׁנוּהַג בְּזָה נוּהַג בְּזָה אֶלְא שְׂרַבִּינוּ כְּלִיל וְתַנִּי שְׁדִין הַפּוֹעֲלִים שְׁהֵן עוֹשִׂין בְּדָבָר שְׁגִידוּלְיוֹ מִן הָאַרְץ וְעַדִּין לֹא נִגְמְרָה מְלַאכְתָּם וְיִהְיוּ מַעֲשֵׂיהֶם גְּמִירַת הַמְּלָאכָה בֵּין בְּתַלוּשׁ בֵּין בְּמַחְנֹבֵר אוֹכְלִין וְאַח"כּ פִּי דְמָה שְׁאַמֵּר בֵּין בְּתַלוּשׁ בֵּין בְּמַחְנֹבֵר לָאוּ לְמִמְרָא דְּבְתַלוּשׁ בְּעֵינֵי שְׁנֵיהֶם עַדִּין לֹא נִגְמְרָה מְלַאכְתָּם וְיִהְיוּ מַעֲשֵׂיהֶם גְּמִירַת מְלָאכָה אֶלְא דְּכָל אַחַד מֵהֶם יֵשׁ בּוֹ דִּין אַחַד מֵהַשָּׁנִי דִּינִים דְּבְתַלוּשׁ אִית בֵּיהּ דִּין דְּעַדִּין לֹא נִגְמְרָה מְלַאכְתּוֹ דְּאִם נִגְמְרָה מְלַאכְתּוֹ אֲסוּר לוֹ לְאַכּוֹל וּבְמַחְנֹבֵר אִית בֵּיהּ דִּין שְׁיִהְיוּ מַעֲשֵׂיו גְּמִירַת מְלָאכָה אֶלְא שְׁבַתְתַּחֲלָה כָּלֵל דְּהִינּוּ שְׁב' דִּינִים אֵלוּ נוּהַגִּים בֵּין בְּתַלוּשׁ בֵּין בְּמַחְנֹבֵר וְאַח"כּ פִּי לָף

שלא תטעה לומר דכל אַחַד בְּעִינֵינוּ ב' דִּינִים וְאַח"כּ פּי' דְּפִירוּשׁ שִׁיְהִי מַעֲשֵׂיהֶן גָּמַר מְלָאכָה הוּא כְּגוֹן שִׁיבְצוֹר וְיִתֵּן בְּסֵל וּיְפָרֵשׁ מִתְּנֵי אַחַד וְאֵיךְ מִתְּנֵי דְנוֹכְלֵן לֹא אָמְרוּ אֶלָּא בְּשַׁעַת גָּמַר וְכו' אַחַת הֵם וְדִין דְּהַמְנַכֵּשׁ בְּבַצְלִים דְּכַתֵּב לְקַמֵּן הוּא לְקוּחַ מִהֶבְרֵייתָא וְכַמ"ש הַמְגִיד ז"ל לְקַמֵּן וְלֹא כְּמוֹ שִׁפְיָרֵשׁ הַרְל"מ ז"ל בַּד"ה וְיִהִי מַעֲשֵׂיהֶן גָּמַר מְלָאכָה וְכו' דַּמ"ש רַבֵּינוּ וְיִהִי מַעֲשֵׂיהֶם גָּמַר מְלָאכָה קָאֵי ג"כ אַף בְּתַלוּשׁ הַפָּךְ מַה שֶּׁפְּתַב בְּדִיבּוּר הַקּוּדֵם וּפְי' לְאַפּוֹקֵי דְאַחַר שְׁנַגְמָרָה מְלָאכְתּוּ דְאִינוּ יָכוֹל לְאַכּוֹל דְּזָה לְפַע"ד אֵי אֶפְשָׁר דְאִיךְ יְפָרֵשׁ דְלַעֲגוּן מְחַוָּבֵר הוּי פִּירוּשׁוֹ לְאַפּוֹקֵי קוּדֵם שְׁנַגְמָרָה מְלָאכְתּוּ וּבְתַלוּשׁ לְאַפּוֹקֵי אַחַר שְׁנַגְמָרָה מְלָאכְתּוּ וְעוֹד שְׁלִפֵי דְבְרֵינוּ אֵלֶּה לֹא יִקְשָׁה מַה שֶּׁהָק' הוּא ז"ל בַּד"ה מַה בֵּין עוֹשָׂה וְכו': לַח"מ בַּד"ה וְהַעוֹשָׂה בְּמַחְוָבֵר וְכו' וְא"ת הָא מְשַׁמַּע בְּגַמ' וְכו' וְאִם כֵּן קִשָּׁה דְרַבֵּינוּ דְאִית לֵיהּ מְשׁוּם דְמַהֲלָךְ לֹא כְּעוֹשָׂה וְכו' אֲבָל מִפְּנֵי הַשְּׁבַת אַבְדָּה הַתִּירוּ בְּמַהֲלָךְ מְשַׁמַּע דְמֵן הַדִּין לֹא הָיָה אוֹכֵל בְּמַהֲלָךְ ע"כ.

וְאַנְכֵי אִישׁ צָעִיר מְדֵי עֲבָרֵי הַקִּשָּׁה לִי עַל דְּבָרָיו ז"ל לְפִי שְׁפִינוּ שְׁתִּירָץ וְאָמַר שְׁלַדְעַת רַבֵּינוּ יֵשׁ ג' חִילוּקִים וְכו' א"כ רַבֵּינוּ שְׁאָמַר עַד שִׁימְלֵא הַסֵּל הוּא שְׁעֵדִיין עָסוּק קֶצֶת בְּהוֹלְכָתּוּ וְכַמ"ש הוּא בְּפִי א"כ לְפִי דְבָרָיו מַה שְׁאָמַר רַבֵּינוּ אוֹכְלִין הַפּוֹעֲלִין בְּהַלִּיכָתּוּ מְאוּמָן וְכו' הוּא שְׁעֵדִיין לֹא מְלֵא הַסֵּל כְּדֵי שְׁנֵאמַר עָלָיו דְמַהֲלָךְ כְּעוֹשָׂה מַעֲשָׂה דְמֵי דְהָא דְאָמְרֵי דְמַהֲלָךְ כְּעוֹשָׂה מַעֲשָׂה דְמֵי הוּא אִם יִהְיֶה לְאַחַר שְׁנַתְּמֵלֵא הַסֵּל וְזֶה לֹא נִתְּמֵלֵא הַסֵּל וּבִשְׁבִיל הַשְּׁבַת אַבְדָּה דְנוֹקָא הוּא דְמַהֲנֵי לְפִי שְׁאָפֵי שְׁתֵּאמַר כְּעוֹשָׂה מַעֲשָׂה דְמֵי הָרִי זֶה בְּהַמְעַשָּׂה שְׁלוֹ אִינוּ אוֹכֵל כִּינּוּן שְׁלֵא נִתְּמֵלֵא הַסֵּל וּמָנָא לִיָּה דְסוּבֵר רַבֵּינוּ דְמַהֲלָךְ לֹא כְּעוֹשָׂה מַעֲשָׂה דְמֵי אֶלָּא שְׁהִיָּה לוֹ לְהַרְל"מ לומר כֶּה שְׁלִפֵי דְבָרִים אֵלוֹ צָרִיךְ לומר דְכּוֹנֵנַת רַבֵּינוּ הוּא בְּאִנְפֵן זֶה כְּנ"ל וְא"כ תְּקַשָּׁה מִהַש"ס דְעֵבִיד פְּשִׁיטוּתָא דְעוֹשָׂה בְּגָפֵן זֶה לֹא אֲכִיל בְּגָפֵן אַחַר אֵי מַהֲלָךְ כְּעוֹשָׂה דְמֵי בְּהָא דְבַהֲלִיכְתּוּ מְאוּמָן דְמְשַׁמַּע בְּנִתְּמֵלֵא הַסֵּל הוּא כֶּה הו"ל לְהַקְשׁוֹת עַל דְבָרֵי רַבֵּינוּ וְהִיָּה אַח"כּ מְתָרֵץ וְאָמַר דְהָא דְבַש"ס עֵבִידֵי פְּשִׁיטוּתָא דְעוֹשָׂה בְּגָפֵן זֶה אִינוּ אוֹכֵל בְּגָפֵן אַחַר אֵי מַהֲלָךְ כְּעוֹשָׂה הוּא מַחְלוּקָה דְבַחְזוּרְתּוֹ לְגַת וְלֹא מַחְלוּקָה דְבַהֲלִיכְתּוּ וְכַמוֹ שְׁתִּירָץ לְבַסּוּף.

וְעוֹד קִשָּׁה עָלָיו דְמָה הוֹסִיף רַבֵּינוּ בְּדְבָרָיו עַל דְבָרֵי הַמְּשַׁנָּה וְהֵלֵא דְבָרֵי רַבֵּינוּ הֵם מִהַמְּשַׁנָּה שְׁקַתְּנֵי וְכוּלָּם לֹא אָמְרוּ אֶלָּא בְּשַׁעַת גָּמַר מְלָאכָה כְּמוֹ גִּירְסַת רַבֵּינוּ וְקַתְּנֵי עוֹד אֲבָל מִפְּנֵי הַשְּׁבַת אַבְדָּה וְכו' אוֹכְלִין בְּהַלִּיכָתּוּ מְאוּמָן לְאוּמָן וְסַבְרִיהָ בְּגַמ' דְמַהֲלָךְ כְּעוֹשָׂה מַעֲשָׂה דְמֵי דְטַעֲמָא הוּא דְעוֹשָׂה בְּגָפֵן זֶה לֹא יַעֲשָׂה בְּגָפֵן אַחַר דְּזָה הוּא כְּנִתְּמֵלֵא הַסֵּל א"כ רַבֵּינוּ ג"כ פִּירוּשׁוֹ הוּא אִפִּי בְּנִתְּמֵלֵא הַסֵּל וְטַעֲמָא הוּא מְשׁוּם דְעוֹשָׂה בְּגָפֵן זֶה לֹא יַעֲשָׂה בְּגָפֵן אַחַר וְסַתֵּם בְּכָאן מְשׁוּם דְנִקְט לְשׁוֹן הַמְּשַׁנָּה עַד לְקַמֵּן דְפָסַק בְּפִי דְעוֹשָׂה בְּגָפֵן זֶה כֹּא יַעֲשָׂה בְּגָפֵן אַחַר: אֲבָל הָאֵמֶת הוּא שְׁכּוֹנֵנַת רַבֵּינוּ הַרְל"מ כֶּה הִיא דְבָרֵי רַבֵּינוּ נְרָאִים הָא דְלֹא אֲכִיל מִן הַתּוֹרָה בְּהַלִּיכָתּוּ מְאוּמָן הוּא מְשׁוּם דְלֹא גָמַר מְלָאכָה דְבָהָא אֵיירֵי רַבֵּינוּ בְּבָבָא זֹאת וְלֹא מְשׁוּם דְעוֹשָׂה בְּגָפֵן זֶה לֹא יֵאָכֵל בְּגָפֵן אַחַר וְהָא מוֹקְמִינוּ לָהּ בַּש"ס אַף לְאַחַר שְׁנַתְּמֵלֵא לְפִי שְׁעֵבִיד פְּשִׁיטוּתָא דְעוֹשָׂה בְּגָפֵן זֶה לֹא אֲכִיל בְּגָפֵן אַחַר אֵי מַהֲלָךְ כְּעוֹשָׂה דְמֵי אֵלְמָא דְלֹא אַחַר שְׁנַתְּמֵלֵא הַסֵּל אֵיירֵי דְאֵי קוּדֵם אִפִּי שְׁתֵּאמַר דְמַהֲלָךְ כְּעוֹשָׂה מַעֲשָׂה דְמֵי לֹא אֲכִיל מְשׁוּם דְלֹא נִתְּמֵלֵא הַסֵּל וְלֹא מְהַנֵּי לְדַעַת רַבֵּינוּ כְּנ"ל וְא"כ כִּינּוּן שְׁאָמַר רַבֵּינוּ בְּזֶה לֹא אֲכִיל אֶלָּא מְשׁוּם הַשְּׁבַת אַבְדָּה וְדֵאִי דַּס"ל דְמַהֲלָךְ לֹא כְּעוֹשָׂה מַעֲשָׂה דְמֵי וְעַל זֶה הַקִּשָּׁה לוֹ דְהוּא פָּסַק לְקַמֵּן דְעוֹשָׂה בְּגָפֵן זֶה לֹא אֲכִיל בְּגָפֵן אַחַר א"כ

ע"כ דמהלה פְּעוּשָׁה מְעֻשָׁה דְּמֵי הַפָּה דְּכָרְיוּ בְּכָאן וְעַל זֶה תִּירֵץ וְאָמַר וי"ל וכו' ודוק:
לח"מ בד"ה גַּתְפָּרְסוּ עֵיגוּלְיוֹ וכו' וק"ק על רבינו שלא הזכירו ע"כ.

וְאֶפְשָׁר לומר דְּכָלל זֶה רַבִּינוּ בְּמָה שְׁאָמַר וְאִם לֹא הוֹדִיעָנוּ וכו' דֵּהֲיִינוּ בְּמִין שְׂיִהִיָּה שְׂיִוְכְלוּ
הַפּוֹעֲלִים לְטַעוֹת וְלֹא יָדְעוּ: הִלְכָה י' הִיָּה עוֹשֶׂה בְּתַאנִּים לֹא יֵאָכֵל בְּעַנְבִּים ע"כ קִשָּׁה לִי
עַל רַבִּינוּ ז"ל לְמָה לֹא פָתַח דָּאָם הִיָּתָה הַתְּאָנָה מְוֹדְלָה עַל הַגָּפֶן וְהִיָּה עוֹבֵד בְּתַאנִּים וְאָכֵל
הַפּוֹעֵל מִהַעַנְבִּים דְּלֹא מִפְקִינוּ מִיָּנִיָּה בְּשִׁבִיל שֶׁהוּא סָפֵק דְּדָבָר זֶה תְּלוּי בְּבַעֲיָא דָּאָם הָעוֹסֵק
בְּגָפֶן זֶה מוֹתֵר לְאָכֹל בְּגָפֶן אַחַר דָּאָם נֹאמַר דְּאָסוּר א"כ צְרִיכִין לְפָרֵשׁ הַבְּרִייתָא הַגְּז"ל
דְּקַתְּנֵי הִיָּה עוֹשֶׂה בְּתַאנִּים לֹא יֵאָכֵל בְּעַנְבִּים וְדִיּוּקִינוּ מִיָּנִיָּה הָא גָּפֶן בְּגָפֶן מוֹתֵר לְאָכֹל
מִיָּרִי דְּמְוֹדְלָה וְכַנ"ל מִמִּילָא נִלְע"ד מִיָּנִיָּה דְּבְּתַאנִּים וְעַנְבִּים אִפִּי בְּמְוֹדְלָה אָסוּר אָבֵל אִם
נֹאמַר שְׁגָפֶן וְגָפֶן מוֹתֵר אִפִּי בְּלֹא מְוֹדְלָה א"כ לִפ"ז תַּתְּפָּרֵשׁ הַבְּרִייתָא הַגְּז"ל דְּקַתְּנֵי הִיָּה
עוֹשֶׂה בְּתַאנִּים לֹא יֵאָכֵל בְּעַנְבִּים פְּפִשׁוּטוֹ בְּלֹא מְוֹדְלָה הָא בְּמְוֹדְלָה י"ל דְּגַם בְּתַאנִּים
וְעַנְבִּים מוֹתֵר וְכִינוּ דְּלֹא אִיפְשִׁיטָא הַבְּעִיָּא אֲזֵלִינוּ לְקוֹלַת הַנְּתַבָּע א"כ דָּאָם עוֹסֵק בְּתַאנִּיָּה
הַמְּוֹדְלָה בְּעַנְבִּים דְּלֹא מִפְקִינוּ מִיָּנִיָּה וְגִדּוּלָה מִזֹּו רְאִיתִי לְהַסְמ"ע בְּסִי' שֶׁל"ז דְּדַעְתּוֹ הוּא
ז"ל דְּלֹא מִפְקִינוּ אִפִּי בְּאִיָּנָה מְוֹדְלָה הַגַּם שְׂזָה אִי אֶפְשָׁר דְּלֹא דִּינָא הִכִּי פְּנִירָאָה לְהַדְיָא
מִהַסְגִּיָּא כְּמוֹ שְׂיִרְאָה לְהַמְעִיָּן וְכּוֹדָאֵי שֶׁט"ס נָפַל בְּסִמ"ע מ"מ בְּמְוֹדְלָה נִרְאָה דְּלֹא
מִפְקִינוּ וְאִמָּאי לֹא פָתַחוּ רַבִּינוּ וְכָבֵר הַשִּׁיגוֹ הַרְאָב"ד דְּלֹא פָתַח כֵּן בְּעַנְיָן הַהִבְהוּב וְגַם
בְּעַנְיָן הִיָּה עוֹשֶׂה בְּגָפֶן זֶה לֹא יֵאָכֵל בְּגָפֶן אַחַר יוֹקִשָׁה ג"כ וְכָבֵר תִּירֵץ שֶׁם הַר"ל מ"מ יעו"ש
אָבֵל בְּזָה לֹא נִתְעוֹרֵר אַחַד וּמַכ"ש שֶׁתִּקְשִׁי לְדַעְתָּ הַטּוֹר וְהִרָא"ש שֶׁהֵם פָּתְחוּ דִּין זֶה בְּעַנְיָן
הִיָּה עוֹשֶׂה בְּגָפֶן זֶה וְכּו' וְלֹא פָתְחוּ כֵּן בְּדִין זֶה: וְנִרְאָה לְדַעְתִּי דַּעְתָּ הַדְּיוּט שְׂנִדָּאֵי הִיא
שֶׁכ"ע סוֹבְרִים שְׂדִין תְּאָנָה מְוֹדְלָה עַל הָעַנְבִּים לֹא נִכְנָס בְּכָלל סָפֵק דְּאִינוּ תְּלוּי בְּבַעֲיָא
וְאָסוּר לְאָכֹל מִשּׁוּם דְּהָא דְּנִסְתַּפְקוּ בְּבַעֲיָא הוּא אִם בְּעִיָּן מִמִּין שְׂאֵתָה נוֹתֵן לְבַעַל הַבַּיִת
דוֹקָא אוֹ דִּילְמָא בְּעִיָּן ג"כ מִמָּה שְׂאֵתָה נוֹתֵן לְבַע"ה וּכְמ"ש שֶׁם רִש"י ז"ל בְּד"ה אָמַר
רַב שְׂשָׂא וְכּו' וְזֶה הַדִּין שֶׁל הַמְּוֹדְלָה לֹא מִמִּין שְׂאֵתָה נוֹתֵן הוּא וּכְמ"ש רִש"י ז"ל בְּדִיּוּר
הַגְּז"ל בְּפִי יעו"ש וְלֹא נִכְנָס בְּכָלל הַסָּפֵק נִמְצָא דָּאָף אִם נֹאמַר הָעוֹשֶׂה בְּגָפֶן זֶה מוֹתֵר
בְּגָפֶן אַחַר אִפ"ה תְּאָנָה הַמְּוֹדְלָה עַל הָעַנְבִּים אָסוּר לְאָכֹל דְּטַעַם הַהִיתֵר בְּהַאֲיָה הוּא מִשּׁוּם
דְּלֹא דְרִשְׁיָנוּ ג"כ הַדְּרִשָּׁה הַשְּׂנִיָּת דְּמָמָה שְׂאֵתָה נוֹתֵן לְבַעַל הַבַּיִת בְּעִיָּן אָבֵל דְּרִשְׁיָנוּ
דְּבַעֲיָנוּ מִמִּין שְׂאֵתָה נוֹתֵן לְבַעַל הַבַּיִת וְזֶה לֹא מִמָּה שְׂאֵתָה נוֹתֵן לְבַעַל הַבַּיִת כְּנ"ל וְלֹא
מִפְרִשְׁיָנוּ לְהָא דְּקַתְּנֵי הִיָּה עוֹשֶׂה בְּתַאנִּים לֹא יַעֲשֶׂה בְּעַנְבִּים דְּלֹא מְוֹדְלָה אִיּוּרֵי דְּלִפִּי טַעַם
הָאִיסוּר לִיכָא חִילּוּק כְּנ"ל דְּכָף נִרְאָה מִהַש"ס לְפִי פִי' רִש"י ז"ל וְגַם רַבִּינוּ ז"ל וְדָאֵי כָּף
ס"ל דְּבַמְּוֹדְלָה אָסוּר מִשּׁוּם דְּדְרִשָּׁה זֹו מוֹסְפָּמַת בְּש"ס אֲלֵא שְׂפַתְב דְּרִשָּׂא פְּשׁוּטָה בְּכָאן
שְׂנִידָּא מִרְבָּרָם וְאָכֵלְתָּ עַנְבִּים וְשְׂמַעֲיָנוּ מִיָּנִיָּה ג"כ דְּגַם בְּמְוֹדְלָה אָסוּר כִּינוּ דְּהִיָּה עוֹסֵק
בְּתַאנִּים אֲלֵא דְּהָעַנְבִּים הִיוּ מְוֹדְלִים עַל הַתְּאָנָה אַע"ג דְּצָרִיף לְהַגְבִּיָּהּ כְּדִי לְחַתּוּף
הַתְּאָנִים אִפ"ה לֹא מְקַרִי בְּכָרָם וְאָכֵלְתָּ עַנְבִּים דְּהָעוֹבֵדָה צָרִיף הַתְּאָנָה הִיא וּלְפ"ז אִם אָכֵל
הַפּוֹעֵל מִהַמְּוֹדְלָה וְדָאֵי הוּא דְּמִשְׁלָם דּוּמִיָּא דְּמַבְטֵל מִמְּלֵאכְתּוֹ וְאָכֵל בְּשַׁעַת מְלֵאכָה שְׂפַתְב
רַבִּינוּ לְמַעַלְתָּה דְּחִיָּיב לְשַׁלֵּם וְדוּק: מִש"ל בְּד"ה וְהָעוֹשֶׂה בְּגָפֶן זֶה אִינוּ אוֹכֵל בְּגָפֶן אַחֲרָת
וְכּו' וצ"ע עכ"ל.

וְנִלְע"ד דְּאֶפְשָׁר לומר דַּס"ל לְרַבִּינוּ ז"ל דָּאָם דְּרִשְׁיָנוּ הַדְּרִשָּׂא דְּמָמָה שְׂאֵתָה נוֹתֵן לְבַעַל
הַבַּיִת בְּעִיָּן יִצָּא לָנוּ דְּגַם בְּתַאנִּיָּה הַמְּוֹדְלָה עַל הָעַנְבִּים אוֹ אִיפְכָּא אָסוּר דְּלֹא נִקְרָא מִמָּה

שאתה נותן דאם קיז עוסק בתאנים אלא דהענבים היו מנדלים על התאנה אע"ג דצריף להגביהם כדי לחתוך התאנים לא מקרי ממה שאתה נותן פיון שאינו נותן לבעל הבית אלא מהתאנים ודלא כפי רש"י ז"ל דפירש בד"ה אומר רב ששא וכו' דממה שאתה נותן מקרי פיון שהוא עוסק בשניהם יעו"ש דליתא לדעת רבינו פיון דסוף סוף אינו נותן ממנו לבעל הבית לא מקרי ממה שאתה נותן לבע"ה וכיון דבמסקנא אמרו לעולם עושה בגפן זה וכו' וראוי לפשוט פן כמו שכתב הר"מ בד"ה ולא יהיו בניו או אשתו וכו' יעו"ש וטעמא דאיסורא הוא כמו שאמרו בש"ס דממה שאתה נותן לבע"ה בעינו אם פן גם במנדלה ע"ג חברתה אסור ולפיכך סתם רבינו ואמר והעושה בגפן זה אינו אוכל בגפן אחרת בכל ענין אלא דנשאר לנו לפרש הסוגיא לדעת רבינו לפי זה דכפי פשט הסוגיא דבגפן המנדלית על גבי חברתה מקרי ממה שאתה נותן לבע"ה דאמרו שם תא שמע קיז עושה בתאנים וכו' ואי אמרת עושה בגפן זה אינו אוכל בגפן אחרת היכי משפחת לה אמר רב ששא וכו' במנדלית משמע דאף שנאמר דדרשינו ממה שאתה נותן לבע"ה ועושה בגפן זה אינו אוכל בגפן אחרת אפ"ה עדיין דייקינו הא תאנים ותאנים דומיא דתאני וענבים אוכל והיכי דמי הוא במנדלית שמוטר משום דמקרי ממה שאתה נותן וזה הפך ממה שפירשנו בדברי רבינו דלא קשה מידי דמפרשינו פך לדעת רבינו שפעיקרא רצה להוכיח דעושה בגפן זה מותר בגפן אחר מדיוקא הא תאנים ותאנים דומיא דתאנים וענבים אוכל ואי אמרת עושה בגפן זה אסור בגפן אחר היכי משפחת לה ועל זה השיב רב ששא ואמר שאין זה הוכחה פלי דמוקמינן להא מתניתין במנדלית ואפ"ה אסור משום דלאו ממין שאתה נותן לבע"ה והדיוק הא תאנים ותאנים דומיא דתאנים וענבים אוכל במנדלית ג"כ דהיינו שלטעם המתני' הנה שהוא משום דלאו ממין שאתה נותן לבע"ה יצא לנו דתאנים ותאנים במנדלה יאכל פיון שהוא ממין שאתה נותן לבע"ה וכיון שפן ליפא למפשט הפעיא דהפעיא היא אם דרשינו ג"כ דבעינו ממה שאתה נותן לבע"ה כדי לאסור אם עושה בגפן זה שלא יאכל בגפן אחר זה פונת דחזית רב ששא ודלא כפי רש"י ז"ל וכשאמרו במסקנא לעולם אימא לך עושה בגפן זה אינו אוכל בגפן אחר דדרשינו ממה שאתה נותן לבע"ה בעינו יצא לנו דגם במנדלה אסור דלאו ממה שאתה נותן לבעל הבית פנ"ל ואע"ג דמנכרח לנו לדייק מהאיך מתני' דתאנים ותאנים אןכל ולצד הפחות מוקמינן לה במנדלית ליפא שום קושיא משום דהאיך מתניתין קתני האיסור היוצא מהדרשא דממין שאתה נותן לבע"ה בעינו דהוא תאנים וענבים הא תאנים ותאנים המנדלית לדרשא זו לא יצא לנו שום איסור פיון שהוא מין שאתה נותן לבע"ה ואח"כ הכריח הש"ס ממתני' אחרת דדרשינו ג"כ ממה שאתה נותן לבע"ה והוא שאמרו במסקנא לעולם אימא לך וכו' דנמצא דהמתני' מילי מילי קתני ולא פליגי מתני' ראשונה קתני דין הדרשא דממין שאתה נותן ומתניתין אחרית קתני דין ממה שאתה נותן לבעל הבית ולא תקשי מתני' אהדדי מדיוקא: לח"מ בד"ה אפ"ה חסמה בקול וכו' אלא פדמות קושיא ותירוץ פדכתיבנא ע"כ.

ולפעד"ן דמ"ש דרבינו פיון שראה בשבועות ובמפות שהובאה המימרא והוזכר ממר משמע דאית ליה לגמ' דהא דאמר ר"י לא תתני ממר לאו קושטא היא ע"כ זה אינה ראיה שנתאמר דלא ס"ל לש"ס פך משום דמה שהביא הש"ס המימרא והזכיר ממר הוא משום פשהוצרך בש"ס להביא המימרא הביאה בצורתה כמו שנאמרה מעיקרא שאפ"ל בדברי

הפוסקים אומרים פה כמו שכ' הרב המגיד על תירוץ המפרשים עלשהביא רבינו המימרא ההיא משום דנקט המימרא בצורתה ואף הוא הרל"מ לא הקשה על זה אלא משום דבהקדיא כתב רבינו בריש תמורה דהממר מפי השמועה היא משום דאין בו מעשה הא לאו הכי אתי שפיר דברי המפרשים וא"כ מאי ראיה זו לומר שסובר רבינו דבש"ס לא סבירא להו הא דרבי יוחנן דנדאי זו אינה ראיה.

עוד קשה לי על דבריו ו"ל במ"ש וקא דפריה בפ' ד' מיתות וכו' והוצרך לתרץ תירוץ אחר דלא כתי' התוס' דמה הוקשה לו לפי דבריו כשנאמר בתי' התוס' נהלא פיון שאמר שר"י סובר דבממר בדבורא עביד מעשה וכמו שאמר לתנא לא תתני ממר מוכרח לומר לדעת רבי יוחנן דס"ל חילוק התו' דהוא דלא קאמר ר"י דעקימת שפתים הוי מעשה אלא היכא דבדבוריה עביד מעשה החסימה בדבוריה עביד מעשה כי היכי דלא תקשי קו' התוס' וממר גם כן עביד מעשה ג"כ לפי דע"ג רבי יוחנן ומה שהק' בפ' ד' מיתות הוא לאו ממגדף אלא אעדים זוממין וכמו שכתבו התוס' פיון דהש"ס אגזיל לשיטת ר' יוחנן ורבי יוחנן פה היא דעתו בנדאי פנ"ל ומה קו' נשארת לפי תירוצו עדיין.

עוד ק' לי במ"ש אע"ג דלר"י חשיב ליה משום דבדבורא עביד מעשה מ"מ עדיף מיניה חסימה מהאי טעמא ולכך הוצרך ה"ה ו"ל לומר דמכ"ש קא פריה ליה ע"כ דזה תימא הוא לפי שהרב המגיד כתב ואע"פ וכו' דמשמעות מלת ואע"פ הוא שהוקשה לו אדבריו עד שאמר ואף ע"פ וכו' ולפי דבריו הוא ו"ל דלר"י דגם בממר סובר דבדבורא עביד מעשה א"כ אתי שפיר דהקשה לר"ל מממר ומאי אע"פ איכא ומה תקן בדבריו קו' זאת: והנלע"ד לתרץ מה שהק' הוא ו"ל על דברי הרב המגיד ו"ל שנדאי שפוננת הרב המגיד פה היא שס"ל פיון דבפ' השוכר את הפועלים קאמר רבי יוחנן חסימה בקול חייב נראה שחזר ממה שאמר בריש תמורה לא תתני ממר משום דבדבורא עביד מעשה לפי פיון שאמר דבממר בדבורא עביד מעשה ואע"פ שאין בו מעשה כלל כ"ש הוא בחסימה שישנה במעשה גמור וא"כ למאי חזר וקתני בחסימה דחייב דעקימת פה מעשה הוא משמע דחידושא קמ"ל ופשיטא הוא דמכ"ש אתי.

ועוד לפחות הנה לו להזכיר ממר עמהם ומדלא הזכיר ממר עמהם נראה שחזר ממה שס"ל דממר עביד מעשה הוא אלא דלא נקרא מעשה כי אם דבור דחסימה פיון שישנו במעשה גמור אבל ממר גזרת הכתוב ומה שהק' לר"ל מממר הוא משום דקס"ד דר' יוחנן דר"ל יודה בממר דטעמא הוא דבדבורא עביד מעשה ממה שלא חלק עליו במה שאמר לתנא לא תתני ממר ומכ"ש דפשיטא דמימרא פה הוא וגם האמוראים בריש בתרא פה סוברים והוא דוקא דס"ל דגזרת הכתוב להכי הק' על ר"ל מממר שהוא לדעתו דבדבורא עביד מעשה ומכ"ש חסימה והשיב לו דהוא אינו מודה בממר דבדבורא עביד מעשה וטעמא דלוקה הוא אליבא דר' יהודה דאמר לוקין על לאו שאין בו מעשה ולעולם דמאן דס"ל דאין לוקין על לאו שאין בו מעשה אין לוקין גם על החסימה והיינו טעמא שלא חלק עליו שם כדאמר לא תתני ממר משום דאינו מודה במימרא כולה פנ"ל ופסק רבינו כר"י דחסימה דוקא הוא דחשבינו לה עקימת שפתים הוי מעשה אבל ממר גזרת הכתוב היא וקא דפריה בפרק ד' מיתות וקול לר"י וכו' ולדברי הרב המגיד שאני חסימה מעדים זוממין ומגדף דאינם כמעשה כלל הוא משום פיון שאמר רבא שאני מגדף

דליתנהו בלב משמע דוקא מגדף אבל כל לאו דדבור לבד מגדף הוי מעשה והק' לו רב אבין מעדים זוממין וחוזר רבא מסברא זו ואמר אלא אמר רבא שאני מגדף הואיל וישנו בקול כגו' ספרים ישנים שהביאו התוס' שם וממה שאמר הואיל וישנו בקול סתם ולא אמר שאני מגדף דישנו בקול ולא אית ביה מעשה כלל משמע דסברת רבא היא דבקול לא נחלק כלל בין קול לקול ועל סברא זו של רבא הקשה הש"ס מקול לתסימה דנקרא מעשה והשיב לו רבא שאני עדים זוממין הואיל וישנו בראיה דהיינו שעדיין עומד בסברתו זאת דלא נחלק בקול לסברת ר"י דקול סתם אית ביה ממש ונקר' מעשה ועדים זוממין הואיל וישנו בראיה ומגדף משום דליתנהו בלב כמ"ש מעיקרא דנמצא שלא הק' הש"ס אלא לסברתו דרבא דלא מחלק בין קול לקול לפי דיקשה לפי זה דמאי משני רבא בכל הני דתני בת"כ בהדיא עדים זוממין דממעטי מועשה מקלל אביו ואמו ומסית ומדיח ונביא השקר וכמו שהקשו שם התוס' יעו"ש.

ועוד דמצינו דאמר ל"י חוץ מנשבע וממר ומקלל חברו בשם דלא מחייב אדיבור ומשמע דלא פרבא ועוד מדנקט תסימה לאחר מה שאמר לתנא לא תתני ממר מפל הני פסק רבינו דלא נקרא עקימת שפתיים הוי מעשה אלא בתסימה דוקא וממר גזרת הפתוב ואתו דברי רבינו פולם על נכון ואתי שפיר לפ"ז מה שכתב הרב המגיד ואע"פ וכו' דהיינו פיון שכתב שלדברי ר"י בפ' השוכר משמע דלא נקרא מעשה כי אם בתסימה א"כ מאי מקשה ר"י מממר שהיא ס"ל דלא נקרא מעשה א"כ מאי מקשה מממר לזה אמר דמכ"ש קא מיייתי ליה דהיינו קא מיייתי לסברת ר"ל לפי ס"ד דר"י דר"ל יספור שהוא נקרא מעשה כמש"ל: לח"מ בד"ה ישראל הדש בפרתו של עכ"ו וכו' משמע דלרש"י ז"ל עובר משום בל תחסום ע"כ.

ואני ההדיוט נלע"ד דזה אי אפשר לומר דיש מי שיספור דבתבואה של ישראל עובר ישראל בלאו דמאי שנא משבת דאפי' אומר לו הישראל לעשות מלאכת ישראל דאין בו כי אם שבות אלא דהחולקי על רש"י הם דס"ל דאין נקרא אמירה כי אם בתבואה דישאל אכל כשאין תבואה דישאל מותר גמור ורש"י ז"ל הוסיף דאף בתבואה של גוי יש בו איסור אמירה דלא כהחולקים עליו פנ"ל אבל מודה רש"י ז"ל דגם בתבואה של ישראל אין בו כי אם איסור אמירה ואתי שפיר דכתב הרב המגיד על דברי רש"י ואלו דוקא תבואה של דאפי' בתבואה של ישראל אינו עובר בלאו דמשמע דקאי על דברי רש"י דזאת היא סברתו דאם כמו שפ"ה הוא הו"ל לה"ה לומר ולי נראה דלאו דוקא תבואה של וכו' דהיינו דפליג עלה ה"ה בהכי ומ"ש ורש"י ז"ל הלך לשיטתו ופ"ה ודוש בה וכו' אתי שפיר דהיינו שכתב רש"י ודוש בה דישתף בברייתא ג"כ דאזיל לשיטתו דגם בשל הגוי איכא איסור אמירה וכן נראה ממ"ש על זה ה"ה וז"ל והקשו דבדישת העכ"ו מותר גמור שאין איסור אמירה לעכ"ו וכו' דמשמע שלא יש חילוק בין המפרשים לרש"י ז"ל כי בהא דמוסיף דגם בדישת העכ"ו יש איסור אמירה ומה שהביא ראיה לדבריו עוד מדלא פי' רש"י ז"ל בברייתא דאינו עובר משום בל תחסום דאייירי אפי' בדישת של ישראל וכו' לא ידעתי ראיה זו דמהיכא יעלה על הדעת שיעבור והוא לא עשה מעשה עד שיצטרף רש"י ז"ל לפרש דודאי זה אינה צריכה לפנים דנרפו של רש"י ז"ל לפרש דבר ששייך שלא יעלה על הדעת כמו שפי' דאייירי בדישת של עכ"ו דהיה עולה על דעתנו שלא יש איסור אמירה לזה אמר דאייירי הברייתא בזה דהיינו גם

בְּזֶה אֲבָל שִׁיעֵבוֹר בְּלֹא עַל הַתְּבוּאָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל לֹא יַעֲלֶה עַל הַדַּעַת כָּלֵל וְכֵן נִרְאֶה מִדְּבַר הַטּוֹר לְהִדְיָא שֶׁהֵבִיא דְּבַרֵי רַש"י וְכַתּוּב וּפִי רַש"י וְכו' דְּאָפִי בְּזֶה אֵיכָּא אִיסוּרָא דְּמִשְׁמַע דְּאָפִי בְּדִישָׁה שֶׁל יִשְׂרָאֵל לֵיכָּא אֵלֶּא אִיסוּרָא דְּכָךְ מִשְׁמַעוֹת דְּבַרְיוֹ וְלֹא כְּמוֹ שֶׁדַּחַק לְפָרְשׁוֹ הוּא ז"ל: וּמ"ש עוֹד וְז"ל וּלְפִי זֶה אֶתִי שֶׁכִּיר דְּבַרֵי הַטּוֹר שֶׁפֶתֵב יִשְׂרָאֵל הַדָּשׁ בְּפִרְתּוֹ שֶׁל עַכ"וּם וְכו' אֵלֶּא מִשּׁוּם דְּאִית לִיה כִּפִּי רַש"י ע"כ לֹא יִדְעָתִי רְאִיָּה זֶה דְּהֶאֱמַת פֶּה הוּא מִשּׁוּם דְּהִשְׁתָּא מִיָּהָ עֲשֵׂה הַיִּשְׂרָאֵל הַחֲסִימָה בְּיָדוֹ דְּלֹא תַחֲסוּם סָתָם פְּתִיב לֹא שְׂנֵא דִישָׁה דִישְׂרָאֵל אוֹ דַּע"וּם: וּמ"ש אַח"כ וְז"ל וּלְפִי פִי זֶה בְּדְבַרֵי רַש"י א"ש מֵאֵי דְּפִשִׁיט כַּגְמ' מֵהֵיָּא דַּע"וּם דְּדָשׁ בְּפִרְתּוֹ וְכו' מְעַבֵּר הוּא דְּלֹא עֵבֵר וְכו' דֹּא כֵּן אִיֶּה קְאָמְרָה אִינוּ עוֹבֵר ע"כ ג"כ לַפַּע"ד לֵיכָּא הוֹכְחָה לְדְבַרְיוֹ ז"ל כִּינּוּן דְּהִבְרִייתָא סָתָם קַתְנִי דְּמִשְׁמַע הוּא דְּאָף בְּדִישָׁה שֶׁל עַכ"וּם אֵיכָּא אִיסוּרָא וְזֶה אָנוּ מְבַקְשִׁים לְפִשׁוּט דְּבָכֵל גְּוֹנָא אֵיכָּא שְׁבוֹת דְּאִמְרָה לַעַכ"וּם וְכְמוֹ סְבָרְתּוֹ שֶׁל רַש"י ז"ל אֲבָל לֹא יַעֲלֶה עַל הַדַּעַת כָּלֵל דְּבִאֲמִירָה יִתְחַיֵּיב הַיִּשְׂרָאֵל וְהוּא לֹא עֲשֵׂה דְּזֶה לֹא מְצִינוּ בְּשׁוּם מְקוֹם דְּוִדָּאֵי הוּא דְּהֶאֱמִירָה הוּא מִשּׁוּם שְׁבוֹת אָף בְּדִישָׁה שֶׁל יִשְׂרָאֵל דְּוִמְיָא בְּשִׁבְתָּ כַּנ"ל: הַלְכוֹת מְלוּנָה וְלוּנָה פֶּרֶק א' מְצִוֹת עֲשֵׂה לְהַלּוֹת וְכו' יָכוֹל רְשׁוֹת ת"ל הַעֲבֵט תַּעֲבִיטְנוּ וְכו' נ"ל דְּכָךְ פִּירוּשׁ דְּבַרֵי רַבִּינוּ שֶׁהַתּוֹרָה שֶׁצִּוְּנוּתָהּ לְהַלּוֹת לַעֲנִי יִשְׂרָאֵל הוּא מְקַרָּא דְּאֵם כְּסָף תְּלוּנָה אֶת עַמִּי אֵלֶּא כְּדִי שֶׁלֹּא יַעֲלֶה עַל הַדַּעַת שֶׁהוּא רְשׁוֹת ת"ל הַעֲבֵט תַּעֲבִיטְנוּ דְּהִינּוּ שְׂפָא הַמְקַרָּא הַזֶּה לְגַלּוֹת עַל אֵם כְּסָף שֶׁהוּא חוֹבָה נִמְצָא שֶׁעֵיקָר הַצּוּוִי הוּא אֵם כְּסָף תְּלוּנָה לְפִיכָךְ הֵבִיא רַבִּינוּ עֵיקָר הַצּוּוִי שֶׁהוּא אֵם כְּסָף וּע"ז אָמַר מְצִוֹת עֲשֵׂה לְהַלּוֹת וְכו' שְׂנֵאֲמַר אֵם כְּסָף תְּלוּנָה וְנִמְצָא שֶׁהִיא מְצִוָּה אַחַת וְלֹא שְׁתֵּי מְצִוֹת שֶׁזֶה הֶאֱחָרוֹן הוּא לְגַלּוֹת עַל הָרֵאשׁוֹן וְדִלֹּא כְּמוֹ שֶׁכַּתּוּב הֵרֵב הַלַּח"מ ז"ל דְּמָה שֶׁהֵבִיא רַבִּינוּ תְּרִי קְרָאֵי הוּא מִשּׁוּם דְּלֹא סָגִי בְּהַעֲבֵט מִשּׁוּם דְּהִנּוּ אֲמִינָא דְּהֶתֵּם בְּעֵנֵי שֶׁהִנְצַרְךָ לְשִׂאוֹל וְכו' דְּאֶחָד נְשִׁיקוֹת יְדֵי קָדְשׁוֹ דְּדוֹחַק הוּא מִשּׁוּם דְּמָה לִי בְּעֵנֵי שֶׁהִנְצַרְךָ לְשִׂאוֹל אוֹ לֹא הִנְצַרְךָ לְשִׂאוֹל הַשְׁתָּא מִיָּהָ עֵנִי הוּא וְצָרִיךְ לְהַלְוֹנָה וּבְוִדָּאֵי שֶׁמְצִוָּה לְהַלּוֹת לוֹ כְּמוֹ הַעֲנִי שֶׁהִנְצַרְךָ לְשִׂאוֹל שְׂוִדָּאֵי שֶׁלֹּא הִינּוּ מְחַלְקִים וּק"ל: הַלַּח"מ בַּד"ה וּמְצִוֹת עֲשֵׂה לְנַגֵּשׁ אֶת הַנְּכָרִי וְכו' וְאָפְשֵׁר דְּלֹא דוֹקָא אֵלֶּא אֲתָא לוֹמַר אֲפִי בְּשִׁמְיָהּ פְּדֻכְתִּיבְנָא עַכ"ל וְקָשָׁה לִי עַל זֶה כִּינּוּן שֶׁרְבוּתָא הִיא בְּשִׁמְיָהּ לְמָה לֹא כְּתוּב רַבִּינוּ בְּשִׁמְיָהּ ג"כ וְאָפְשֵׁר לוֹמַר אַע"פ שֶׁרְבוּתָא שָׁם כִּינּוּן שֶׁכַּתּוּב כָּאֵן שֶׁהִיא מ"ע וְהֵבִיא פְּסוּק שֶׁל שִׁמְיָהּ וְדָאֵי הוּא שִׁמְיָהּ עוֹבֵר כִּינּוּן שֶׁעֵיקָר הַפְּסוּק לְשִׁמְיָהּ הוּא דְּאֲתָא אֵלֶּא שְׂפָאֵן אֲתִי מַכ"ש וְסָמָךְ רַבִּינוּ ז"ל עַל כָּאֵן שֶׁנִּלְמֹד מִמֶּנּוּ לְשִׁמְיָהּ וְלֹא כְּתוּב בְּשִׁמְיָהּ וְדוּק: הַלַּח"מ בַּד"ה כְּשִׁיתְּבַע הַמְּלוּנָה הַלְוֹנָתוֹ וְכו' וַצ"ע מִנֵּין לוֹ לְרַבִּינוּ ז"ל כֵּן וְאֵנִי הַהֲדִיוֹט נִלְפַע"ד שֶׁרַבִּינוּ ז"ל ס"ל כְּהֶרָא"ש ז"ל שֶׁכַּתּוּב הַבְּרִירָה בְּיַד הַמְּלוּנָה אֵם יִרְצֶה לִיקַח מִטְּלָטְלִין אוֹ מְקַרְקְעֵי יִגְבֶּה וְנִזְקִין הַבְּרִירָה בְּיַד הַמְּזִיק שָׁאֵם יִרְצֶה שֶׁלֹּא לְתַת לוֹ מִטְּלָטְלִין לְנִזְקֵי הָרְשׁוֹת בְּיָדוֹ וְעַכְשָׁיו אֲפָרֵשׁ דְּבַרֵי רַבִּינוּ שָׁם שֶׁכַּתּוּב כְּשִׁבִית דִּין נִזְקִין לְגַבּוֹת הַנִּזְקֵי הַמְּזִיק גּוֹבִין מִן הַמִּטְּלָטְלִין תְּחִלָּה וְכו' וְכָל זְמַן שִׁימְצָאוּ מִטְּלָטְלִין אֲפִי סוֹבִין אִין נִזְקִין לְקַרְקַע עַכ"ל וְכַתּוּב עָלָיו הַמַּגִּיד מְבוּאָ' פ"ק בְּסוֹנְגִיא עַל פְּסָקָא דְּשׁוּנָה כְּסָף וְכו' וּפְסָק רַבִּינוּ כָּרַב פְּפָא וְרַב הוּנָא בְּרִיָּה דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ וְכֵן דַּעַת הַהֲלָכוֹת עַכ"ל כִּינּוּת רַבִּינוּ הִיא שְׂאֲמַר כְּשִׁבִית דִּין נִזְקִין וְכו' פִּי שְׂגוּבִין מִטְּלָטְלִין תְּחִלָּה דְּמִסְתָּמָא גִּיחָא לִיה לְמִזִּיק לְהַגְבּוֹת מֵהַמִּטְּלָטְלִין יוֹתֵר מֵהַקְּרַע בְּשִׁבִיל שֶׁהוּא נִשְׂאָר לוֹ קֵיִם אֲבָל מִטְּלָטְלִין פְּלִים וְאוּבָדִים וּמַכ"ש שְׂפָאֵן אֵם יִגְבֶּה מֵהַקְּרַע צָרִיךְ לְגַבּוֹת

מהמעולה שבנכסיו אם פן ניחא ליה במטלטלין ועל זה אמר שמגבין לו מטלטלין ואם אינו רוצה הניזק במטלטלין אלא בקרקע לא משגחינו עליה ועל זה קאמר וכל זמן שימצאו מטלטלין ואפי' סובין אין נזקין לקרקע דייק כמ"ש דהיינו אין נזקין לקרקע כמו שימצא הניזק אלא אפי' סובין מגבין ליה דהיינו פדי לעשות רצון המזיק אבל אם המזיק רוצה לשלם לו קרקע והניזק רוצה במטל' ודאי ששומעין אל המזיק בהפך מהחוב וזהו ממ"ש בסברת הרא"ש ז"ל ומה שכתב שם רבינו בסמוך וז"ל מת המזיק קודם שישלם אין ב"ד נזקין למטלטלין של יתומים אלא לקרקע וגובין לניזק מן הזיבורית מפני שהניזק נעשה כבעל חוב והמטלטלין אינם משתעבדין לבעל חוב ואם תפס הניזק המטלטלין בתי המזיק גובין לו מהן לאחר מותו עכ"ל שלכאורה דהפך מדברינו אלה דאם איתא דמסתמא ניחא ליה למזיק טפי במטלטלין יותר מבקרקע וגבי להו מהמטלטלין ולא מהקרקע פדי שלא יהיה פחם גרע מהמזיק שבכל דבר עדיף פח היתומים זה אינו שרבינו ז"ל קמ"ל פחם דיתומים שלהם לא משתעבדי ונפקא מינה שאם אין להם קרקע אינם נוהגים לניזק כלל ועל זה קאמר רבינו ז"ל אין ב"ד נזקין למטלטלין של יתומים אלא לקרקע דהיינו אם יש להם קרקע ונזק הוא דגובין מהן ואף בקרקע נזק מן הזיבורית והכי דייק דבריו שכתב ואם תפס הניזק המטלטלין בתי המזיק גובין לו מהם לאחר מותו ע"כ משמע שרבינו איירי בצד שהוא טובת היתומים ורעת הניזק והוא פשוט ואינו צריך ביאור וכן פירש"י על הברייתא שמינה למד רבינו דין זה דמוקמינן לה בש"ס ביתמי וז"ל ביתמי קאמר דאי שבק להו אבנהו המזיק מקרקעי גבינו מנייהו אבל מטלטלי לא דמטלטלי דיתמי לא משתעבד לבעל חוב דאיכא למימר לאחר מיתת אבנהו קנאום עכ"ל משמע דעיקרא דברייתא היא לומר דאם לא הניח להם קרקע לא גבינו מנייהו כמ"ש וכן נראה מדברי הטור שכתב אין יורדין לנכסיו למפנן קרקעותיו אלא יתן לו מטלטלין וכו' משמע דטובת המזיק עבדינן ודלא כמו שהבין הב"י יעו"ש וזהו פונת רב פפא שאמר בגמ' בישוב הקושיא שהקשו שם בפרק מיטב שדהו ומיטב פרמו ישלם מיטב אין מידי אחריןא לא והתניא ישיב לרבות שנה פספ ואפי' סובין ומשני רב פפא דביש לו מטלטלין ובא לפרוע מהן אינהו מקרי מיטב דאי לא מנדבני בהאי מתא מנדבני במתא אחריןא ואם בא לשלם מקרקעותיו צריך לשלם ממיטב שדותיו ומהא דאמרין בש"ס על פסקא דשנה פספ רמי ליה רב יודא בר חנינא לרב הונא בריה דרב הושע על הברייתא דקתני שנה פספ מלמד שאין ב"ד נזקין אלא לנכסים שיש להם אחריות והתניא ישיב לרבות שנה פספ ואפילו סובין הכא במאי עסקינן ביתמי שמינה הוציא רבינו את דבריו כמו שכתב שם המגיד יעו"ש אין להכריח ולומר דליתא למה שאמרנו שלפי הסוגיא הזאת נראה דמעיקרא ס"ד דבית דין נזקין לקרקע בע"כ של מזיק וכשמסיק הכא ביתמי עסקינן דהיינו שב"ד נזקין לגבות מהמטלטלין גם פן הוא דהיינו בקרקע וכמו שבקרקע עלה על דעתינו בע"כ של מזיק גם עכשיו שהוספנו אף מטלטלין דהיינו בע"כ של מזיק לפי דליכא למימר דמעיקרא ס"ד דנזקין לקרקע ואין נזקין למטלטלין כלל אפי' אין לו קרקע וא"כ כי משני הכא ביתמי י"ל אבל במזיק גופיה אם אין לו אלא מטלטלין חייב ליתן מפת הקושיא הזאת אבל אה"נ אם יש לו שניהם קרקע ומטלטלי הברירה בידי המזיק דהיאך נאמר דס"ד

מעיקרא אם אין לו קרקע פי אם מטלטלין לא יתן לו דנה לא יעלה על הדעת שיזיק
ופטור מלשלם .

ועוד דא"כ לא שבקת חיי לעלמא דכל מי שאין לו קרקע זיך לבריות ויהיה פטור
מלשלם ועוד דהא לעיל אהא דקאמר רב הונא ישיב אפילו סובין מיירי בדלית ליה אלא
סובין פריה אי דלית ליה פשיטא ומשני מהו דתימא אמרינן ליה זיל טרח ונבין קמ"ל
אלמא דאינו עולה על הדעת כלל דכשאין לו רק סובין שלא ישלם לו סובין ואלא נדאי
דמעיקרא סבר דב"ד נזקין לגבות מן הקרקע בע"כ של מזיק וכשמסיק דביתמי עסקינן
א"כ משמע דבמזיק גופיה גובה מטלטלים ובע"כ דנה אינו לפי שפירוש הסוגיא כה
לדעת רבינו דהיינו שמעיקרא ס"ד אין בית דין נזקין אלא לנכסים שיש להם אחריות
דהיינו שאין המזיק יכול לדחותו אצל מטלטלין וע"ז הקשה והתניא ישיב לרבות שנה
כסף ואפ"י סובין פ"י מדקאמ' אפ"י סובין משמע שהברירה ביד המזיק ויכול לדחותו אפ"י
אצל סובין ומפח זה העמיד הברייטא ביתומים דהיינו שפאה הברייטא לומר דביתומים
אין דלית להו קרקע אינם גובים מהם ועל זה קתני אלא לנכסים שיש להם אחריות
דייקא אבל במזיק גופיה עבדינן משמעות הברייטא דאפ"י סובין דהיינו שהברירה ביד
המזיק כמ"ש וזה הפירוש להרנחה בעלמא פדי שלא נאמר דמעיקרא ס"ד דנזקין
לקרקע ואין נזקין למטלטלין כלל אפ"י אין לו קרקע דדוחק הוא כנ"ל אבל לפי הנראה
הוא שמע"י ס"ד דנזקין לקרקע דוקא ואין נזקין למטלטלין כלל אפ"י אין לו קרקע
לפי שאם הוא פירושו כמ"ל דמעיקרא ס"ד דב"ד נזקין לקרקע בע"כ של מזיק היאך
יבא לפי זה סיפא דברייטא דקתני אבל אם קדם נזיק ותפס מטלטלין ב"ד גובין מהם
דמשמע דהברייטא הזאת לא איירי אלא בגרעון פחו של נזיק ולא בגרעון פחו של מזיק
דכהו הוא ריקהטא דברייטא וכן נראה מפירוש"י שקתב אין ב"ד נזקין לפרע מן המזיק
אלא א"כ יש לו קרקע יעו"ש ומה שהקשינו היאך זיך ויפטר יש להשיב דס"ד
דהברייטא הזאת איירי פי אם בממונו שהזיק שלא מדעתו דוקא וכיון שכן התורה לא
חייבה אותו פי אם עד שיהיה לו קרקע ומעתה לא יקשה עוד לא שבקת חיי לעלמא דכל
מי שאין לו קרקע זיך לבריות ויפטר דהכא איירי דוקא בממונו שהזיק שלא מדעתו
אבל אם הוא הזיק חייב וכן נראה ממה שהקשה עליו בש"ס ישיב לרבות שנה כסף ואפ"י
סובין וזה הפסיד איירי בממונו שהזיק ומה שאמר בש"ס למעלה מיירי בדלית ליה אלא
סובין ופריה ליה פשיטא וכו' אה"נ שמעיקרא כה סבר אבל פשמצא ברייתא בפירוש כה
סברא ליתא עוד להיא פשיטא ומעתה דברי רבינו ז"ל יבואו על נכון שסובר פהרא"ש
שמחלק בין בעל חוב לנזיק ומה שאמר רבינו וכו' גובין מהמטלטלין תחלה משמע דעל
פי דינא רמי לגבות תחלה מהמטלטלין והדין כהו הוא ואינו תלוי ברצון המזיק והנזיק זה
אינו דמה שאמר נזקין הוא תפס לשון הברייטא הנז' שממנה הוציא רבינו דין זה במ"ש
ה"ה או איירי בדליפא המזיק קמן לגלות דעתו לשלם במטלטלין אזי אמרינן דמסתמא
ניחא ליה למזיק לשלם מטלטלין וכי תימא א"כ לפי זה נמצא דבנזקין גרע מבעל חוב
ואדרבא נזקין עדיפי דגובה מן העדית יש להשיב על זה שודאי שבעל חוב הנה צריך
ג"כ לגבות מהעדית וטעמא הוא דגובה מהבינונית הוא מפני פדי שלא יראה אדם לחבירו
שדה נאה ודירה נאה ויאמר אקפון ואלוננו פדי שאגבינו בחובי לפיכה וכו' כ"כ בנזקין
דף מ"ט ע"ב יעו"ש הרי להדיא משמע שגם בעל חוב הנה צריך לגבות מהעדית שאם

לא פן למה צריף לתת טעם זה דמהיכא תיתי שיעלה על הדעת לגבות מהעדית שדין העדית הוא דוקא בנזקין אלא ודאי שהסברא נותנת שיגבה בעל חוב מהעדית אלא כדי שלא יראה וכו' ולעולם בעל חוב עדיף דהמלנה הברירה ביזו ליקח מה שיירצה כמש"ל וגביית העדית אינה ראיה כנז' ואדרבא מצינו שגלי קרא במזיק דאפילו יש לו מעות אינו צריף ליתן לו מעות אבל בעל קי"ל דאם יש לו מעות צריף ליתן לו מעות נמצא דמזיק עדיף מלנה ובנדאי שגם פן סברא הוא שעדיף פחו שאין להכריחו ליתן מטלטלין כמ"ש ודע שמדברי אלה סתירה ברצאות שהביא הש"ך בסי' תי"ט ס"ק א' שרצה להכריח שלדברי רבינו בעל חוב שנה לנזקין יעו"ש שדוק היטב: הלח"מ בד"ה טען הלנה שמשלטלין אלו וכו' ומ"ש ה"ה וכו' ומפני זה כתב ה"ה דאית ליה לרבינו פדברי הרמב"ן מפני שלא הזכיר שם שיתחזק בב"ד ע"כ פי' שהתם נראה לו המגיד שרבינו סובר פהרמב"ן מפח שפתם דבריו ולא כתב דבעי שיתחזק בב"ד ואם הוא סובר ע"ש מי שתיירץ הנה צריף לומר שיתחזק בב"ד וממה שפתם דבריו נראה שהוא פהרמב"ן ואין להקשות למה הניח דבריו ה"ה לומר שרבינו סובר פהרמב"ן עד שם אם מפח שפתם אף פאן סתם את דבריו ולמה כתב פאן ויש מי שתיירץ וכו' עד שצריף לומר דהכא איירי דאתחזק בב"ד מפח קושיא שיקשה אפתי על תירוצו כמו שכתב הלח"מ בתחלה זה הדיבור ואע"פ שפאן נמי סתם את דבריו דיש לומר משום שבכאן התירוץ של הקושיא שהקשה אינו צריף לומר דאתחזק וכו'.

אלא עד שיקשה על התירוץ קושיא אחרת ואז נשיב דאתחזק בבי דינא והוא ז"ל פוננתו היא לתרץ הקושיא הנזכר דוקא והניח הקושיא שיקשה על התירוץ הנז' עד דין שטר אמנה וכו' דהתם יוקשה ג"כ דהתם נאמרה כמו שהקש' הרא"ש וכתב שרבינו סובר פהרמב"ן לפי הנראה ויתורצו הפל ואינו צריף לומר דאיירי דאתחזק בבי דינא מפח שפתם פנ"ל ודוק: המגיד בד"ה בד"א בכלי חול אבל בגדי שבת ומועד בעל חוב גובה אותן וכו' והביא דין המשנה סתם וצ"ע ואני ההדיוט נ"ל לתרץ פל זה שרבינו ז"ל פשראה מה שאמרו בירושלמי החילוק שבין בגדי חול לשבת ולא אמרו דוקא מה שעליהם אבל פל בגדים שאין עליהם אלא שמונחים בקופסא שמין משמע ליה לרבינו ז"ל דלאו כמו פירש"י והרא"ש ז"ל משום דבגדים ובנות לא אתו לב"ד לא מבזינה להו ומייתינהו ואורחא דמלתא נקט כמו שכתב משנה למלה לדעתם בד"ה בד"א בכלי החול יעו"ש שרבינו ז"ל לא משמע ליה פן משום דדרף פל אדם יש לו בגדי חול מונחים בקופסא וא"כ לא הנה לו לתפוס בגדי רגל ושבת פנ"ל אלא ודאי הטעם הוא שהאחים כמו בעלי חוב והפל טעם אחד שאינו עולה בדעת הפעלים להקנות להם בגדים אלו המכופדים שהם מיותרים על דעת שלא למכרן אלא שדעתו הוא פשהוא צריף להם הרי הוא מוכרן ואין לה צריף כמו לפרוע לבעל חובו כדי שלא יקרא לנה רשע ועבד לנה וא"כ עכשיו בדין הוא שבעל חוב גובה מהם פיון שלא קנתה אשתו ונהרי הם שלו ולמד רבינו דין בגדים שצבען לשמן של חוב אינו גובה מהם משום פיון שאמרנו שבגדי חול מקנה להם א"כ פיון שלקחם לשמן זכה בהם ומה שלא אמרו באחים בגדים שצבען לשמן דאינו גובה בהם משמע ליה לרבינו דהמימרא לא אצטריוכא למימר בגדים שצבען לשמן שאינו גובה מהם אלא פיון שבאה המימרא לומר שהאחים שחלקו הרי הם פבעל חוב אנו עבדינו דין בעל חוב לגמרי פיון שאמרה שהבגדים שעליהם אינו גובה מהם

משום דהבעלים מקנים א"כ לאו בְּדוּקָא מה שעליהם אלא לאפוקי בגדי שבת ובגדי רגל וכמ"ש הירושלמי וְכַל דְּבַר שֶׁבְּגָדִים אֵלּוּ אֵינּוּ גּוֹבֵה מֵהֶם אִם שֶׁצָּבְעָם לְשֶׁמֶן אֵינּוּ גּוֹבֵה מֵהֶם וּבִשְׁבִיל זֶה פֶּסֶק בְּכֹאן דְּאֵינּוּ גּוֹבֵה מִבְּגָדִים שֶׁצָּבְעָן לְשֶׁמֶן וְעַלֵּיהֶם קָאָמַר בַּד"א בְּכֹלֵי הַחֹל וְכו' כְּמוֹ הִירוּשְׁלָמִי אָבֵל בְּעֶרְכִין ס"ל לְרַבֵּינוּ בֵּין בְּגָדֵי חוֹל בֵּין בְּגָדֵי שֶׁבֶת אֵינּוּ גּוֹבֵה מֵהֶם דְּמִשְׁנֵה סְתָמָא קָאָמַר וּבִירוּשְׁלָמִי לֹא חִלְקוּ כִּי אִם בְּאַחִים מִשְׁמַע דְּדוּקָא בְּאַחִים הוּא הִמְחִילֵינוּ אָבֵל בְּעֶרְכִין לֹא וּס"ל לְרַבֵּינוּ דְּמִסְתָּמָא פְּשְׁעוּשָׁה בְּגָדִים לְאַשְׁתּוֹ אֶפְיָלוּ בְּגָדֵי שֶׁבֶת מִקְנֵה אֹתָם לֵה לַעֲנִין שְׁלֹא יִגְבוּ אֹתָם הָעֶרְכִין לְפִי שְׁלֹא הִפְסִידָם וְלֹא יֵשׁ לָהּ רִשְׁעָא וְעָבַד לָהּ וְכֹן בְּהַקְדָּשׁ פְּשִׁמְקֵי דִישׁ נִכְסֵי לֹא הִקְדִּישׁ בְּגָדֵי שֶׁבֶת שֶׁל אִשְׁתּוֹ אָבֵל לַעֲנִין גְּבִייתָ חוֹב וְדָאֵי לֹא הִקְנֵה בְּגָדֵי שֶׁבֶת לְאַשְׁתּוֹ לְגַמְרֵי שְׁלֹא יִנְפֹה מֵהֶם בְּעַל חוֹב דְּנִיחָא לִיהּ וְדָאֵי לִיתָן לְבַעַל חוֹבוֹ פְּדִי שְׁלֹא יִהְיֶה לָהּ רִשְׁעָא וְכו' כְּנֹז' אָבֵל לַעֲנִין עֶרְכִין וְדָאֵי הִקְנֵה אֹתָם לְגַמְרֵי כְּנ"ל וְכֹן דְּיִיק דְּבָרֵי רַבֵּינוּ שֶׁכ' בַּפ"ג מֵהַל' עֶרְכִין פְּשִׁת' דִּין הָעֶרְכִין פְּתַב וְכֹן הִמְקֵדִישׁ כָּל נִכְסֵי לֹא הִקְדִּישׁ אֶת אֵלּוּ וּבְדָאֵי שֶׁבְּהַקְדָּשׁ אֵינּוּ מִקְדִּישׁ בְּגָדֵי שֶׁבֶת שֶׁל אִשְׁתּוֹ כְּמוֹ שֶׁל חוֹל דְּמַה חִילוּק יֵשׁ דְּבִשְׁלָמָא בְּחוֹב אֶמְרִינוּ זֶה הִקְנֵה וְזֶה לֹא הִקְנֵה כְּנ"ל אָבֵל בְּהַקְדָּשׁ וְדָאֵי דְּלֹא יֵשׁ חִילוּק וְא"כ פִּינֹן שֶׁבְּהַקְדָּשׁ לֹא הִקְדִּישׁ אֶת בְּגָדֵי שֶׁבֶת גַּם בְּעֶרְכִין אֵינּוּ גּוֹבֵה מִבְּגָדֵי שֶׁבֶת וְעַל זֶה סְתָם רַבֵּינוּ וְכַת' דְּאֵינּוּ גּוֹבֵה מִפְּסוּת אִשְׁתּוֹ סְתָם מִשְׁמַע מְכַל כְּסוּת לֹא גְבִי בְּעַל חוֹב וּמַה שֶׁהִבִּיאוּ בַּש"ס סִּייעָתָא לְשִׁמוּאֵל דְּקָאָמַר שְׁאֵלְמָנָה אֵין שְׁמִין מַה שֶׁעָלֶיהָ מִמְתְּנִי דְּהַמְקֵדִישׁ הוּא מִשּׁוּם דַּס"ד דְּש"ס שְׁאֵלְמָנָה דּוּמָה לְעֶרְכִין וּמַה שְׁמוּאֵל שֶׁעָלֶיהָ לֹא דוּקָא דְּמִשּׁוּם דְּנִקְט רַב שֶׁעָלֶיהָ לְרַבּוּתָא דְּשְׁמִין אִם שֶׁעָלֶיהָ לְהִכִּי נִקְט שְׁמוּאֵל שֶׁעָלֶיהָ וְלַעוֹלָם אִם בְּגָדֵי שֶׁבֶת וְטַעְמָא דַּס"ד דְּש"ס שְׁאֵלְמָנָה דּוּמָה לְעֶרְכִין הוּא מִשּׁוּם דְּלִיכָא טַעְמָא דְּבַעַל חוֹב בִּיתוּמִים וְנִדְאֵי שְׁלַעֲנִין יְתוּמִים הִקְנֵה לָהּ אִם בְּגָדֵי שֶׁבֶת וְאָמַר עַל זֶה דְּלִמְשַׁקְלֵי וְלִמְיַפֵּק לֹא הִקְנִי לָהּ אִם מַה שֶׁעָלֶיהָ שֶׁהִפְּדוּ לוֹ הִסְבְּרָא לְגַמְרֵי א"נ הִנּוּ קַס"ד דְּש"ס דְּטַעְמָא דְּשִׁאֲנֵי הָכָא דְּאִדְעָתָא דְּלִמְיַקָּם קַמְיָה אִקְנִי לָהּ כְּדַתְרִין בַּש"ס אֵלּא הִנּוּ מִשְׁמַע לִיהּ דְּלֹא סִגִּי הִךָ טַעְמָא אֵלּא לַעֲנִין בְּגָדֵי שֶׁבֶת וְרַגְלֵי וּבְגָדִים שֶׁצָּבְעָן לְשֶׁמֶן דְּהָא וְדָאֵי לֹא אִקְנִי לָהּ אֵלּא אִדְעָתָא לְמִיקָם קַמְיָה אָבֵל מַה שֶׁעָלֶיהָ מִמֶּשׁ הִנּוּ ס"ד דְּדוּדָאֵי אִקְנִי לָהּ בְּכָל גְּוֹנָא וְלִהִכִּי מִיִּיתֵי סִייעָתָא וְדַחַה דְּאַפִּי מַה שֶׁעָלֶיהָ לֹא אִקְנִי אִדְעָתָא דְּלִמְיַפֵּק וּבְגָרוּשָׁה נ"ל שֶׁסְּבַרְת רַבֵּינוּ הִיא דְּלֹא אִקְנִי לָהּ בְּגָדִים שֶׁצָּבְעָן לְשֶׁמֶן כִּי אִם מַה שֶׁעָלֶיהָ וְלִפִּיכָּךְ לֹא פְתַב רַבֵּינוּ דְּאֵין שְׁמִין בְּגָדִים שֶׁצָּבְעָן לְשֶׁמֶן דְּלֹא פְּסַבְּרַת הַלַּח"מ בַּד"ה אֵין בְּעַל חוֹב גּוֹבֵה וְכו' יַעו"ש שֶׁרַבֵּינוּ ז"ל דְּדוּדָאֵי שְׁדַעְתּוֹ שֶׁל בְּעַל לְהַקְנוֹת לָהּ בְּגָדִים שֶׁעָלֶיהָ אִם רֹצֵה לְגַרְשָׁה אָבֵל לֹא בְּגָדִים שֶׁצָּבְעָן לְשֶׁמֶן וְזֶה תְּלוּי בְּדַעַת הַבַּעַל בְּאֵיזָה אֹפֶן הוּא מִקְנֵה וְלִפִּי דַעַת רַבֵּינוּ בְּהָאֵי גְּוֹנָא הוּא מִקְנֵי וְדוּקָא: מְסַדְרִין לְבַעַל חוֹב וְכו' וְאֵין לֹקְחִין לוֹ פְּלִים מִדְּמֵי הַמְרֻבָּה ע"כ פִּי לְמַרְן הַמוּעֵט שֶׁבִּידוֹ אֵין מוֹכְרִין מִהַמְרֻבָּה לְמִלְאַכְת הַמוּעֵט דְּהָא יְכוּל לֹאמַר עַד הַשְׁתָּא דְּהִיָּה בְּיָדֵי מִמִּין א' הַרְבֵּה פְּלִים וְהִיִּיתִי מִשְׁאִיל לְשִׁכְנֵי מֵאוֹתוֹ מִין וְהֵן הַשְׁאִילוּ לִי מִהֵמִין הַשְּׁנֵי שְׁאֵין בְּיָדֵי מִמֶּנּוּ פְּדִי צָרְכֵי מִשְׁא"כ עֲתָה שְׁלֹקְחִין מִיָּדֵי מִמִּין הַמְרֻבָּה הִתֵּר מִפְּדֵי צָרְפוֹ קַמ"ל עכ"ל הַסַּמ"ע ס' צ"ח ס"ק נ"ב: הַלַּח"מ בַּד"ה פָּלְלוּ שֶׁל דְּבַר וְכו' וְאֵנִי תְּמִיְהוּכוֹ נִהְרֵי הוּא מְבֹנָאָר בְּדַבְּרֵי בַּפ"ג כ"ד מֵהַל' סְנֵהֲדָרִין כְּדַתְרִין בְּע"כ.

ונלע"ד שיש לתרץ על זה שזה שאמר רבינו אלא אם פח בדין לעשותו וכו' או לנדוּתו וכו' הוא בכלל מה שאמר בפ' כ"ד מהל' סנהדרין יש לב"ד להלקות מי שאינו מחוייב

מלקות וכו' וכן מבזין זה את זה וכו' וכן יש לדיין לנדות ולהחרימם מי שאינו בן נדוי כדי לגדור פריץ כפי מה שיראה לו והשעה צריכה לכה עכ"ל שזה הוא אפי' בזמן הזה שכן משמע מדברי רבינו לאחר שכתב הסכימו רוב בתי דיני ישראל וכו' כתב יש לב"ד להלקות וכו' וכל הני שפתבתי דמשמע שמה שהסכימו רוב בתי דיני ישראל הוא שלא יתפכו השבועה ושלל פגמו שטר וכו' ושלל דון הדיין בסמיכות דעתו וכו' וכן אי מוציאין מן היתומים וכו' אבל זה דומה למה שאמר יש לב"ד להלקות וכו' שאפי' בזמן הזה עושין להכי פתב ה"ה שפתבו המפרשים האחרונים שאין בכל ב"ד פת בזה וכו' שאין זה דעת רבינו שלדעת רבינו יכול לעשות אף בזמן הזה אבל להמפרשים אחרונים אינו יכול וגם הריב"ש ז"ל ס"ל בזאת החילוק שחילקנו ודוק: מש"ל בד"ה לפיכה אם אין לראובן נכסים וכו' ומ"ש ה"ה ומתוך דברים אלו נראה וכו' ואף למי שסובר דאף גבי מטלטלין יש קדימה וכו' ודברי ה"ה צ"ע.

ונלפע"ד שפוננת ה"ה פה היא שלרבינו כתב סתמא אם אין לו נכסים וכו' ועלה קאי שלא יעשו קנוניא על שטרן של זה משמע דאיירי רבינו בין מקרקעי ומטלטלי והכריח מצד המקרקעי דאם בדברי הגאונים רבינו ס"ל אפי' אם נאמינהו לעולם היינו מגבין בעל השטר תחלה בצד הקרקע ורבינו איירי גם בקרקע אלא ודאי שרבינו הוא שלא בדברי הגאונים ודוק: פרק ג' הלח"מ אלמנה בין שהיא ענייה וכו' קשה דכאן פסק רבינו ז"ל כר' יוסי וכו' ופסק רבינו ז"ל פן בפרק שני מהל' איסורי ביאה ע"כ ואני בעניי לפק"ד שהקושיא הזאת ליתא משום שאע"פ שאמרו במסקנא דת"ק היינו ר"ש דדריש טעמא דקרא איך שיהיה זה שאמרו רבנן בברייתא הבא על אחותו והיא בת אשת אביו חייב משום אחותו ומשום בת לאו משום דדריש טעמא דקרא הוא אלא משום דאייתר להו קרא ערות בת אשת אביה וכו' אלא פינן דר"י בר יהודה דריש לה לאחותו משפחה ונכרית אמרו ורבנן למעוטי שפחה ונכרית מנא להו אמרו דשפחה מפיק לה מהאשה וילדיה ונכרית דדריש רש"י שזאת היא המסקנא נמצא שמה שחייב על אחותו והיא בת אשת אביו שנים לאו משום דעיקר הדרשא משום טעמא דקרא אלא מכח היתור פנ"ל ורבינו אע"פ דלא דריש טעמא דקרא פסק בכאן שחייב שנים פרבנן דלא כר"י בר יהודה שהוא חידאה ואע"ג דרבנן דרשי טעמא דקרא לענין נכרית אע"פ כן רבינו פסק פנותיהו בהא וכי אטו מי שחולק על אחד בדין זה לא יפסוק הלכה פנותיה בדין אחר וכי תימא לסברת רבינו מהיכא מפיק לאחותו מן הנכרית שאם לא יש קרא אחרת מוכרח לדורשו מן קרא דערות בת אשת אביה וכו' דמינה מפקי רבנן שחייב תרתי לפי דאייתר להו וא"כ לרבינו דלא אייתר ליה מהיכא תיתי לפסוק שחייב שנים פינן שקרא זה צריף לאחותו מן הנכרית ותחזור הקו' הנ"ל לדוכתא.

יש להשיב על זה ונאמר שרבינו מפיק לה מפי תהינה לאיש כמו שאמרו בקידושין על המשנה שאמרה ולדה כמותה אמרו בש"ס מנלן אמר קרא וכו' דנמצא דרבינו פסק פרבנן דהא ברייתא ובסתם מתני' דקידושין שולד נכרית כמותה וכי תימא א"כ רבינו מאי דריש בפסוק האשה וילדיה שאי אפשר לומר דמוקים ליה כר"י הגלילי שרבינו פסק דלא כר"י הגלילי בהל' עבדים בפ"ז זה אינו שרבינו ודאי דריש ליה כמו שדרשי ליה רבנן דפליגי על ר"י הגלילי שהוא פסק פנותיהו שמהם רבים לגבי ר"י ואע"פ שלפי הסוגיא הנ"ל משמע דרבנן של הברייתא דפ' כיצד הם כר"י מ"מ פינן שבברייתא זאת באו דברי ר"י

הגלילי בלשון יחיד לפיכך פסק רבינו הלא פנוניתה ואין לומר שרבינו החולקים על ר"י הגלילי הוא ר"ש דדריש טעמא דקרא ומוקים האשה וילדיה לשפחה וא"כ אי אפשר לומר דמפיק מפי תהינה וכו' ותחזור הקושיא למקומה שאינו מוכרח לומר פן שאם בשביל דאינתר ליה האשה גם עכשיו שתראה לומר שהוא ר"ש אינתר לי פי תהינה וכו' ומאי הרוחת אלא ודאי שנוכל לומר שלא יזה דרשא מצריכי ליה רבנן והש"ס בכאן לא איגרי פי אם על תנא דמתני' לידע מאי עביד לקרא דהאשה וילדיה וע"ז קאמר דצריף ליה לכדתניא וכו' אבל לרבנן דר"י הגלילי אינו עניינו בכאן לשאול הש"ס מאי עבדי ליה ולכך לא בעי מאי עבדי ליה וליתא להקושיא הנ"ל: בא"ד וכי תימא לית ליה לרבינו ז"ל אלא בסוגיא דהאומר וכו' והוא ז"ל פסק בהל' עבדים בפ"י דדבריו קיימים כת"ק ולא כר"י ע"כ לפע"ד נראה שזה אינו לפי שאם נאמר שרבינו ס"ל בסוגיא דהאומר לפיכך פסק כת"ק דהאיך ברייתא דבפ' כיצד לא תקשי ותאמר דלדידהו מוקמינן קרא דהאשה וילדיה לדרשא דר"י הגלילי והיאך הוא פסק כת"ק לפי שנוכל לומר שרבינו ס"ל כת"ק דהאיך ברייתא משום דלא דריש טעמא דקרא דזאת היא סברתו אבל בהא דמוקמי לקרא דהאשה וילדיה כר"י הגלילי לא ס"ל פנוניתהו בהא אלא ס"ל כת"ק דר"י הגלילי משום דהם רבים לגבי ר"י הגלילי ומוקים קרא כת"ק דר"י הגלילי ואין מוכרח לומר שרבנן של ר"י הגלילי הוא ר"ש דדריש טעמא דקרא במש"ל דמה תלה זה בזה הא פדאיתיה וזה פדאיתיה: עוד פתב ובאמת שהקושיא זאת גדולה עד שעלה בדעתי לתרץ הקו' וכו' מ"מ טעם נכון יש להשוותם ע"כ משמע מדבריו שרוצה לומר שרבינו ז"ל סברתו היא כר"ש דדריש טעמא דקרא ולפיכך פסק רבינו בפ"ב מהל' איסורי ביאה דהבא על אחותו והיא בת אשת אביו לוקה שתיים דהיינו פסוגיא דבפ' כיצד שאמרו דת"ק היינו ר"ש דדריש טעמא דקרא ואתי שפיר ג"כ הפסק של פ"ז מהל' עבדים שפסק כת"ק של ר"י הגלילי לפי שהתם מוקמי דרבנן דלא דרשי טעמא דקרא כר"י הגלילי והוא ז"ל סברתו דדריש טעמא דקרא לכן פסק דלא כר"י הגלילי והכא פסק כר"י משום שפצא טעם נכון להשוותם זאת תוכן דבריו ז"ל ובאמת לפי קוצר דעתי שזה דוחק הוא לפי שפיון שרבינו אזיל כר"ש בכל מקום דדריש טעמא דקרא למה הניח בכאן את סברתו של ר"ש דודאי הסברא של ר"ש היא יותר מוסברת שודאי שהכתוב איגרי בעניה שהולך ובא אצלה תמיד משיאה שם רע בשכוננו' אבל בעשירה בשביל אותה השעה שתתעכב אצלו בשביל המשכון לא חיישינן ליה וזה אם נאמר שרבינו ז"ל בכל מקום דריש טעמא דקרא כר"ש וכאן הניח את טעמו אמרינן פה אבל אם נאמר שרבינו לא דריש טעמא דקרא בכל מקום ולית ליה כר"ש זה הטעם שפתב בפירוש המשנה הוא לחזק סברתו ולית ליה כר"ש בכל מקום שעם היות שפאן לכאורה הסבר' דר"ש היא אמת לזה פתב סברא ג"כ הוא להשוותם דלא כר"ש ועוד דאם רבינו בכל מקום דריש טעמא דקרא ופוסק כר"ש למה בהל' מלכים פ"ג לא פתב בלשון ר"ש שאפ' אחת ומסירה את לבו לא ישאנה אלא פתב בלשון ת"ק: אבל האמת נלפק"ד שרבינו לא דריש טעמא דקרא דלית ליה כר"ש וכמ"ש פאן דלא כר"ש וזה דפסק בפ"ב מהל' איסורי ביאה דהבא על א' מכל האומות לוקה מן התורה והיא סברת ר"ש ומשמע דהא דדריש פן הוא משום דדריש טעמא דקר' כמ"ש בסוגיא דפ' כיצד ובסוגיא דפ' האומר דעת רבינו היא דהסוגיא דפ' אין מעמידין לא סבירא פן שמריהטא דהסוגיא נראה שמה שאמר ולר"ש ו' יוחאי

דאָמער פֿי יָסיר אַת בְּנֵה מֵאַחֲרֵי לְרִבּוֹת כָּל הַמְסִירִין מֵאֵי אֵיכָּא לְמִימֵר וְקָאָמֵר אֱלֹא
דְּאוּרֵייתָא וְכוּ' מִשְׁמַע שְׁדַרְשָׁא זֹאת שֶׁל ר"ש בֶּן יוֹחָאֵי הִיא אֲלֵיכָּא דְכוּלְהוּ תַנְאֵי וְלֹא
מִשׁוּם דְּדַרְרִישׁ הוּא טַעְמָא דְקָרָא הוּא דְרִישׁ פֶּן וְכַמ"ש הַתּוֹס' שֶׁם בַּד"ה פֿי יָסִיר וְכוּ'
וְלֹר"ש דְּאָסֵר פֿי רִשְׁב"ם הֵךְ דַּר"ש לִיתָא בְּכוּלְהוּ תַנְאֵי אֱלֹא מִשׁוּם דְּשִׁמְעִינוּ לִיהַ לֹר"ש
דְּדַרְרִישׁ טַעְמָא דְקָרָא א"כ פֿי יָסִיר קָרָא יִתְרָה הוּא דְכִי נָמִי לֹא פְתִיב דְּרִשְׁיָנוּ הֵאִי טַעְמָא
מִנְפְּשִׁיָּה עַכ"ל שְׁמָה שְׁפִירְשׁוּ כֹּה הַתּוֹס' הוּא מִשׁוּם דְּסוּגְיָא דַּפ' פֿיצַד וְסוּגְיָא דַּפ' הָאוּמֵר
כֹּה סְבָרִי וְלֵהֲכִי פִירְשׁוּ כֹּה הַתּוֹס' כְּמוֹ דַּעַת הַסּוּגְיּוֹת הַנּוֹ' אַבְל רַבִּינוּ ס"ל דְּזֹאת הַסּוּגְיָא
ס"ל דְּדַרְשָׁה זֹאת דְּדַרְרִישׁ ר"ש אֲלֵיכָּא דְכוּלְהוּ תַנְאֵי אֲתִיָּא וְלֹא דְלֹא דְרִשְׁיָנוּ הֵאִי דְרִשָׁא
עַד שְׁנִסְבְּרֵן דְּדַרְרִישִׁי טַעְמָא דְקָרָא אֱלֹא מִשׁוּם דַּתִּי פֿי יָסִיר יִתִּירִי נִיגְהוּ וְלֹא אֲתוּ אֱלֹא
לְרִבּוֹת כָּל הַמְסִירִין שְׁכֹּה נִרְאָה מְרִיחֵטָא דְסוּגְיָא כַּמֶּש"ל וְלִפְיֵכֶּה פֶּסֶק כַּת"ק דְּבַרְיֵיתָא
דַּפ' פֿיצַד וְלִית לִיהַ כְּמִסְקָנָא דְסוּגְיָא דְסְבָרָא דַּר"ש דְּדַרְרִישׁ פֿי יָסִיר הוּא מִפְּחַ דְּדַרְרִישׁ
טַעְמָא דְקָרָא אֱלֹא מִשׁוּם דְּיִתִּירִי נִיגְהוּ פֿנ"ל וְאַלְיָכָּא דַּכ"ע דְּנִמְצָא דַּת"ק יְלִיף מִפֿי יָסִיר
לְוֹלַד נְכָרִית שְׁפִשְׁט הַסּוּגְיָא דַּפ' אִין מַעֲמִידִין לְפִיכֶּה פֶּסֶק רַבִּינוּ כַּת"ק וַא"ש ג"כ מֵהַ
שְׁפִסְק בְּהַלְכוֹת עֲבָדִים פ"ז דְּלֹא כַּר"י הַגְּלִילִי מִשׁוּם דַּס"ל דְּלַרְבֵּנּוּ מִפְּקִי שְׁפַחָה מֵהֶאֱשָׁה
וְיִלְדֵיהָ וְנְכָרִית מִפֿי יָסִיר כְּמוֹ הַסּוּגְיָא דְפָרְק אִין מַעֲמִידִין א"כ לֹא אֵייתֵר לִיהַ הַפְּסוּק שֶׁל
הֶאֱשָׁה וְיִלְדֵיהָ פְּדִי לְדוֹרְשׁוֹ כְּמוֹ ר"י הַגְּלִילִי וְלִפְיֵכֶּה פֶּסֶק כַּת"ק דַּר"י הַגְּלִילִי וְדוֹק :
הַלַּח"מ בַּד"ה וְאִם חָבַל מִחֲזִירִין מִמֶּנּוּ בַּע"כ וְכוּ' וַצ"ע וְלִפְק"ד יֵשׁ לְהַשִּׁיב דְּרַבִּינוּ ז"ל
סוֹבֵר כַּמ"ש הָרִיב"ש ז"ל וְג"כ מִפֿיךְ דְּנִיתֵק לַעֲשֶׂה בְּכָלִי אֲנֹכֶל נֶפֶשׁ וּבְאַלְמָנָה מֵאִם חָבוּל
תַּחֲבֹל שְׁלֹא בְרִשׁוֹת דְּמִשְׁמַע לִיהַ דְּאַפְוִלְהוּ קָאֵי אַבְל לֹא אֲמַרִי פֿי הֵיכִי דְבִלֹא תְּבֵא אֶל
בֵּיתוֹ מֵהַנִּי מִשׁוּם דְּכִתִּיב בְּהוּ הַשִּׁיב תְּשִׁיב הֵכָּא נָמִי לְהַנִּי מֵהַ טַעְמָא דְּוֹדָאֵי דְלֹא מֵהַנִּי
מִשׁוּם שְׁמַצִּינוּ שְׁמָה שְׁאָסֵר הַכְּתוּב בְּהֵם אֵית בְּהוּ מִלְתָּא בְּטַעְמָא דְּבְאַלְמָנָה כַּמ"ש רַבִּינוּ
בַּפִּי הַמְּשֻׁנָּה ז"ל וְאָסוּר לְחַבְּוֹל הֶאֱלָמָנָה מִשׁוּם חֲשָׁד כְּשֶׁתַּתְּעַכֵּב אֲצֹל הַמְּשַׁכֵּן אוֹתָהּ
בְּשִׁבִיל הַמְּשַׁכּוֹן שְׁלֵה שְׁיֵאֲרַע בִּינֵיהֶם קִלְקוּל וְלִפְיֵכֶּה הַשְׁוֶה בְּדַבָּר הַעֲנִיָּה וְהַעֲשִׂירָה עַכ"ל
וּבְכָלִי אֲנֹכֶל נֶפֶשׁ הוּא כַּמ"ש הַכְּתוּב פֿי נֶפֶשׁ הוּא חוֹבֵל שְׁבָכֵל שְׁעָה הוּא צָרִיף לְהֵם וַא"כ
וְדָאֵי שְׁצָרִיף לְהַחֲזִיר לְהֵם מִיָּד דְּמִי אֲזִילִי טַעֲמִיָּהוּ מִנִּיָּהוּ וַא"כ וְדָאֵי שְׁמָה שְׁאָמֵר הַכְּתוּב
דְּמֵהַנִּי שֵׁא"צ לְהַחֲזִיר אֱלֹא כְּסוּת יוֹם בְּיוֹם וְכוּ' הוּא דְּוֹקָא שְׁלֹא בְּבָגַד אֲלָמָנָה וְשְׁלֹא בְּכָלִי
אֲנֹכֶל נֶפֶשׁ אֱלֹא שְׁנִיתֵקָם לַעֲשֶׂה הַכְּתוּב דְּוֹקָא שְׁאָמֵר הַשִּׁיב תְּשִׁיב וּמִפְּרִשְׁיָנוּ לִיהַ הַשִּׁיב
תְּשִׁיב לְאַלְתֵּר דְּוִמְיָא דְּהַשִּׁיב דְּגִזְלָהּ וּבְבּוֹא הַשְׁמֵשׁ דְּתַשְׁלוּם הַפְּסוּק הוּא לְכַסּוֹת לִילָהּ
כַּמ"ש וְשָׁכַב בְּשִׁלְמָתוֹ וְכוּ' זֶהוּ מֵהַ שֵׁנ"ל לְהַשִּׁיב עַל הַקּוּשְׁיָא הַנִּז"ל אַבְל כְּבָר פְּתַב ה"ה
ז"ל לְקַמֵּן שְׁכַפְלִי אֲנֹכֶל נֶפֶשׁ נָמִי לֹא אֲסָרָה תּוֹרָה אֱלֹא שְׁלֹא לְמַשְׁכְּנוֹ בְּשַׁעָה שֶׁהוּא רָאוּי
לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה עִי"ש וַא"כ וְדָאֵי גַם בְּאַלְמָנָה כֹּה הוּא הַדִּין אַף דְּעֵבֵר אִיסוּר אִינוּ חֲזִיב
לְהַחֲזִיר לָהּ פֿי אִם בְּעַת צָרְכָּהּ וַאֲע"פ שֶׁהַקְּפִידָה הַתּוֹרָה שְׁמָא יֵאָרַע קִלְקוּל הֵינּוּ לְכַתְּחִלָּה
פְּדִי שְׁלֹא לְמַשְׁכְּנָהּ וְאִם עֵבֵר מֵהַנִּי וְנִמְצָא מֵהַ שְׁאָמֵר רַבָּא אֱלֹא שְׁבִלָּאוּ דְלֹא תְּבֵא אֶל בֵּיתוֹ
אִי עֵבֵד מֵהַנִּי אַפּוּלְהוּ קָאֵי וּמֵהַ שְׁשִׁינָה רַבִּינוּ לְשׁוֹנוֹ כָּאִן בְּאַלְמָנָה וּבְכָלִי אֲנֹכֶל דְּכַתְּב
דְּמַחֲזִירִין בַּעַל כְּרָחוּ וְלֹא כ"כ בְּעֵבֵר בַּעַל הַבַּיִת וְנִכְנַס לְבֵית הַלְוָה שְׁכַתְּב אַחַר כֹּה הִנֵּה
הַסַּמ"ע בְּסִימָן צ"ה סַקט"ו נִתֵּן טַעַם לְמָה וְכַתְּב דְּבַפְרִישָׁה יֵשֵׁב דְּבַרִי הָרִיב"ש לַמ"ש הוּא
יעו"ש : אַבְד הַמְּשַׁכּוֹן אוֹ נִשְׁרַף קוֹדֵם שְׁיִחֲזִיר לוֹקָה ע"כ הִנֵּה רַבִּינוּ וְדָאֵי אִינוּ פּוֹסֵק כַּמ"ד
בְּטָלוּ וְלֹא בְּטָלוּ לְפִי שְׁבִסוּגְיָא דְּאַלוּ הֵן הַלּוֹקִין דַּף ס"ו לֹא מְצָא דְּלוֹקָה לְמ"ד בְּטָלוּ וְלֹא

בטלו כי אם בשלוחת הקן וביאה נאף באונס שגרש לא מצא שילקה לפי המסקנא וכאן מצניו שלוקה שפתב רבינו אם נאבד המשכון או נשרף לוקה וד"כ בהל' נערה בפ"ג פתב רבינו באונס שגרש דאם מתה או נתקדשה לוקה אלא ודאי שרבינו פוסק כמ"ד קיימו ולא קיימו אבל נתקשה לי פשעינותי בסוגיא שמצאתי שפתב רש"י ז"ל בפירושו קיימו ולא קיימו שהעשה ניתן לעקור המלקות ולכשיבא לב"ד או יקיים העשה ויפטר או ילקה יעו"ש א"כ היאך פתב פאן רבינו אבד המשכון או נשרף קודם שיחזיר לוקה משמע דאינו לוקה עד שיאבד מן העולם אבל פשיהיה בעולם אינו לוקה אפי' אם פא לב"ד וזה אי אפשר לפי פירושו רש"י ז"ל ועוד ג"כ פתב בהל' נערה דאם מתה או נתקדשה הוא שלוקה הא לאו הכי אינו לוקה אפילו לאחר שבא לב"ד ועוד ראיתי שהקשה הלח"מ פ"ן שרבינו פסק כמ"ד קיימו ולא קיימו ובגמ' משמע דאית ליה הכי סובר דהתראת ספק לאו שמה התראה ורבינו פסק בהלכות סנהדרין דהתראת ספק שמה התראה.

מפח זה אמרתי ודאי שרבינו אינו מפרש בפירושו רש"י ז"ל אלא כף מפרש קיימו ולא קיימו דהיינו שאם לא קיימו אפי' נתבטל ממילא שלא בידיים כגון הכא דאבד המשכון או נשרף ממילא משמע והיה דאונס שגרש דמתה או נתקדשה הא לאו הכי אינו לוקה אפי' אחר שבא לב"ד ובשביל כף פסק פאן רבינו שלוקה וגם בהיה דהלכות נערה ומה שפסק רבינו דהתראת ספק שמה התראה הוא כמ"ש הכ"מ בהלכות נערה שרבינו גורס כגירסת הרי"ף ז"ל דר"י הוא דאמר קיימו ולא קיימו ועלה קאמר הש"ס מדי הוא טעמא אלא לר"י האמר ליה ר"י לשלא תני קיימו ולא קיימו ועל הא קאמר במאי קא מפלגי בהתראת ספק וכו' ואזדו לטעמייהו וכו' ונ"ל שפך פי' דהיינו לר"י דתני קיימו ולא קיימו חייב שאפי' אם נתבטל העשה ממילא כגון הכא דממילא הוא וכגון ההיא דאונס שגרש שמתה מעצמה או נתקדשה שהוא לא בטל העשה בידיים אלא ממילא נתבטל וקאמר שחייב משום דסבירא ליה דהתראת ספק שמה התראה דהיינו בשעת התראה מתרין בו שלא יעבור על הלאו שמה לא יקיים העשה שיאבד ממילא אלמא התראת ספק שמה התראה אבל לר"ל ס"ל דהתראת ספק לא שמה התראה וא"כ אינו יכול להתרות בו ולומר לו שמה אבד ממילא העשה ולא קיימו אלא דבעינן שייבטלו בידיים הוא דלוקה כדי שבשעת התראה של הלאו מתרין בו שלא יעבור על הלאו ויבטל אחר כף העשה בידיים ונמצאת התראת ודאי היא וכפשט השמעתתא דכריתות דבעינן ההתראה בשעה שעובר על האזהרה וכי תימא דזה אי אפשר שהרי מצניו בשבועות דף כ"ח ע"ב דקאמר התם אכליה לאיסוריה ונהדר אכליה לתנאיה פלוגתא דר"י ור"ל שלדעת ר"ל שמה התראת ספק ואינו חייב ולכאורה אותו הנדון כמו הנדון דהכא שהתנאי הוא העשה והלאו הוא האיסוריה והכא עבר על הלאו ברישא וא"כ איך אפשר לומר להתרות בו באותה שעה כדי שלא יבטל העשה ויתחייב לר"ל והא מצניו שאמר ר"ל בכה"ג דלא מהני דמקרי התראת ספק זה אינו דבשלמא התם בשעה שאכל הפכר שנשבע עליה שהוא איסוריה לא עשה שום איסור פ"ן שאפ"ש שלא יאכל התנאי ולפיכך קרא ליה התראת ספק אבל הכא בשעה שעבר על הלאו הוא עבד איסורא אלא דרחמנא נתקו לעשה כדי לתקנו וא"כ פ"ן שבאותה שעה מתרין בו שלא יעבור על הלאו שמה אח"כ לא יקיים העשה ולא תתן הלאו וכ"ן שעכשיו הוא עובר על הלאו לא מקרי התראת

ספק פניו דמ"מ הוא עכשיו עבד איסורא בשעת התראה שעושה עכשיו ואומר לו רע
שאתה עובר על הלוא ותעשה איסור ושמה לאחר כך תבטל העשה ולא תתקן לאו זה
בכה"ג נקראת התראת נרדאי פניו דמ"מ עכשיו עובר על הלוא ולא דמי להתם ומה
שאמר הש"ס ואזדו לטעמייהו דאתמר שבועה שאוכל כפר זה היום ועבר היום ולא
אכלה וכו' שסובר ר"ש ו' לקיש שפטור משום התראת ספק שהרי תלה זמן לשבועתו
כל היום וכיון שתלה זמן לשבועתו הרי זה התראת ספק א"כ אזדו לטעמייהו שר"ל
שפטור בקאן משום התראת ספק כמו שמצינו שפטור בההיא דכפר משום התראת ספק
ור"י שחייב כאן דס"ל התראת ספק כמו שחייב שם ומעתה אתחיל לבאר הסוגיא לדעת
רבינו שרבינו ז"ל מפרש הסוגיא כפירוש המאור ולפי שבאו דבריו בקיצור הרבה ראיתי
לפרשה לפי דעתו דהיינו שר"י אמר כל לא תעשה שקדמו עשה לוקין עליו וכו' והקשה
בש"ס שם ואמר שהוא לתקוני לאוניה הוא דאתא פירוש דבקים העשה מתקן הלוא
הניחא למאן קיימו פירוש פניו דתני קיימו ולא קיימו א"כ לא קפיד שיהא הלוא
כמו לאו דחסימה ואתי האי דינא דקאמר ר"י לדידיה שפיר אבל למ"ד בטלו ולא בטלו
משמע דסבירא ליה דאינו לוקה עד שיהא הלוא שלו דומה ללאו דחסימה דהיינו שמבטל
ליה בידים דממנו למד וכל דלא מבטל ליה בידים לא דמי לאוניה ללאו דחסימה ולא לקי
נמצא כל היכא דלא דמי לאוניה ללאו דחסימה בין שקדמו עשה בין שניתק לעשה אין
לוקין עליו ולא אתי לדידיה האי דינא שאמר ר"י לזה אמר מדי הוא טעמא אלא לר"י
האמר ליה ר"י לתנא תני קיימו ולא קיימו ופירוש כל היכא דלא קיימו אפ"י הוא ממילא
חייב ואפ"י דליתא בבטלו הואיל וממילא איתא חייב ואח"כ אמר ר' יוחנן התם אנו אין
לנו אלא זאת ועוד אחרת דהיינו שיהא לוקה בין בשלא קיימו בין בשבטלו ור' אליעזר
נפק דק ואשכח דתניא אונס שגרש וכו' דהיינו שעלה על דעתו של ר"א שעל זה אמר
ר"י ועוד אחרת שלוקה בין בשלא קיימו בין בשבטלו והשיב לו הניחא למאן דתני קיימו
ולא קיימו דהיינו בשלא קיימו איתא אלא למאן דתני בטלו ולא בטלו בשלמא שלוח הקן
משכחת לה אלא אונס בטלו ולא בטלו לא משכחת לה אי דקטלה וכו' ואיך אמרת דגם
כשבטלו איתיה והא ליתיה כשבטלו והעלו במסקנא דלא משכחת דאיתיה בלא קיימו
ובבטלו כי אם בשלוח הקן ופאה אבל במידי אחרניי איתיה בשלא קיימו וליתיה כשבטלו
ולחכי פסק רבינו דבמשפון ובאונס שגרש שלוקה פניו שפסק כר"י דסבר קיימו ולא
קיימו דבלא קיימו איתיה להנהו תרתי וזה הוא לפי הפירוש השני שכתב המאור א"נ
וכו' אבל לפי הפירוש הראשון שפי' דהיינו דהא דא"ל ר"י לתנא תני קיימו ולא קיימו
ה"ק ליה קיימו פטור בטלו או שלא קיימו חייב וכל היכא דאיתיה בבטלו איתיה בלא
קיימו וכל היכא דליתיה בבטלו ליתיה בלא קיימו דהיינו כל היכא דאפשר ללקות בהיכא
דבטלו בידים ג"כ לוקה בהיכא שלא קיימו וכל היכא דלא אפשר ללקות בצד שבטלו
בידים ג"כ אינו לוקה בצד שלא קיימו ולפי זה כשאמר ר"י אנו אין לנו אלא זאת ועוד
אחרת דהיינו שלא אפשר ללקות בכל לאו שניתק לעשה אע"פ שבטל העשה בידים כי
אם בזאת ועוד אחרת ונפק ר"א דק ואשכח דאונס שגרש וכו' ודחו לה לפי שבצד שבטלו
אי אפשר ללקות כי אם בצד שלא קיימו דוקא וזה הוא דקאמר הניחא וכו' והעלו
במסקנא דלא משכחת לה כי אם בשלוח הקן ופאה דאיתיה בצד שבטלו ובצד שלא קיימו
אבל מידי אחרניי לא ואפ"י אונס שגרש לא לקי בכל צד פניו דליתיה בשבטלו כדאמר

הש"ס אי דקטלה גם על צד שלא קיימו לא לקי דזה תלוי בזה וזה אי אפשר לדעת רבינו לפי שפסק פאן ובאונס שגרש שלוקה אלא ודאי שרבינו מפרש כפי המאור הב' אלא שקשה לי ואמאי לוקה אם נאבד המשפון הרי אמרו שם בש"ס על מה שאמר ר"י ועוד אחרת ותו ליכא והאיכא גזל ומשפון וכו' ומשפחת לה בקיימו ולא קיימו ובטלו ולא בטלו ותירצו פיון שחייב בתשלומין אינו לוקה ומשלם וא"כ היאך פתב רבינו פאן בדין המשפון דאבד בלוקה.

ואח"ז ראייתי להרב המגיד ז"ל שכתב לקמן שאפשר שהיתה לו לרבינו בש"ס גירסא אחרת ועיין בלח"מ בפ' י"ח מהל' סנהדרין בד"ה וכל לאו שניתק לעשה מה שפירש בדעת רבינו שקשה לי על דבריו שאמר שלדעת ר"ל נוכל להתרות בו בשעת ביטול העשה ולדעת רבינו יפרש שהיא שמעתתא דכריתות אם התרו בו בשעת האיסור ולא בשעת התנאי ומפרש ג"כ דהא דחולק ר"ל באכליה לאיסוריה ונהדר לתנאיה הוא היכא דלא התרו בו בשעת התנאי אבל אם התרו בו בשעת התנאי אף לר"ל לקי דזה אי אפשר דמשמע מהסוגיא דלא מהני התראה בשעת התנאי דאינו מעלה ואינו מוריד לפי שאין מלקות פא על אכילה זאת וכמ"ש שם רש"י ז"ל יעו"ש ודוק: הלח"מ בד"ה וכן המלנה את חבירו וכו' כתב ה"ה ז"ל ובאמת שאם לא תחבול וכו' כמו שכתב למעלה ע"כ ולפע"ד נראה דסיוע דהרב המגיד פה הוא שהוא הביא למעלה ראיה לדברי המפרשים ממה שאמר ר"ש עשירה ממשפנין אותה עניה אין ממשפנין אותה אלמא דבשלא בשעת הלואה איירי וזה דברי המפרשים ועל זה אמר בכאן ובאמת שאם לא תחבול האמור באלמנה אינו כולל שעת הלואה מפח הראיה הנז' שהביא לדברי המפרשים א"כ פי נפש הוא חובל אינו כולל שעת הלואה שלשון הפתוב אחד הוא ונמצא בדין השיג עליו ואף שרבינו יכחיש אעיקרא דדינא דלדעתו אפי' לא תחבול איירי בשעת הלואה כמו שכתב למעלה מ"מ האמת נראה כמו דברי המפרשים פה פנונת ז"ל: : בא"ד ועל פן קשה לי וכו' וצ"ע עכ"ל ולפק"ד יש להשיב שמה שלא הכריח הרב המגיד מאם חבול תחבול משום דאזיל לשיטתיה שזה שאמר הפתוב אם חבול תחבול אכילה קאי גם אאלמנה וכלי אנוכל נפש שזה דעת רבינו במה שאמר שהם ניתק לעשה יעו"ש וא"כ אינו יכול להכריח ולומר שהחבלה הזאת איירי שלא בשעת הלואה פיון שפלוילים בו אלמנה וכלי אנוכל נפש וזה לדעת רבינו אפילו בשעת הלואה נאמר שלהכי נקט הפתוב לשון חבלה ששייך בדברים שהם אפילו בשעת הלואה ואף שבשאר פלים הם דוקא שלא שעת הלואה הפתוב נקט לשון חבלה אכילה וכל אחד עבדינו ביה דין הראוי לו וא"כ לית ליה מפאן שום הכריח ולהכי הביא הכריח אחר שהוא מוכרח לדעתו ממה שכתב ר"ש עניה אין ממשפנין אותה וכו' ודוק: הלח"מ בד"ה או שחטף המשפון מידו בזרוע וכו' וכ"כ בריש הלכות עכ"ל עיין בהסמ"ע סי' צ"ז ס"ק ז' וז"ל לא ימשפנונו הוא בעצמו מפרש שם פתבתי דמלשון הרמב"ם והטור והמחבר מזקוק דאפי' משפנו המלנה שלא מרצונו בחוץ עובר בלאו דכי תפשה בריעה משאת מאומה לא תבא אל ביתו לעבנט עבנטו דביתו ל"ד הוא אלא הוא הדין או כ"ש שלא ישמט בחזקה מה שעליו או ממה שבידו בפגעו בחוץ ומ"ה פתבו סתם דאם משפנו המלנה בעצמו עובר בלאו אלא דלשליח ב"ד אין איסור אלא שלא יכנס לביתו וזה למדו מיתורא דוהאיש דוהאיש אפחוץ תעמוד קאי ע"ש בפרישה עכ"ל ובאמת שפה דייקי דברי רבינו להדיא וכשכתב רבינו אבד או נשרף

לוקה וכו' אף שחטף בזרוע ומה שאמרו בש"ס ובעל חוב אפ"י ניתוחי נמי לא שלא יפנס לביתו ליטול משפוננו דמשמע שהוא מדרבנן היינו לפי הדיחוי שהא מדקה ליה על מה שאמר מסתברא דקתני וכו' וקאמר אי מהא לא ארזיא הכי קאמר וכו' שלא יפנס לביתו ליטול משפוננו ובאמת אם נאמר כפי סברת הדוכה שרצה לעשות ששליח ב"ד יכול למשכן אפילו בביתו ובעל חוב אסור אפ"י ניתוח נמצאו ב' מדרגות בין שליח ב"ד לבעל חוב ודאי הוא שמדרבנן הוא גזרה וכו' ומכ"ש שפוננת הדוכה הוא לדחות את ההכרח שלו דמינה קא דייק וקא מפרש המשנה באופן זה שלא יפנס וכו' אבל לפי דברי שמואל דקאמר שליח ב"ד מנתח ניתוחי אין אבל משפנו לא משמע מדבריו אבל בע"ח אפ"י ניתוחי לא מדאורייתא ולא תבא אל ביתו שכתב רחמנא לאו דוקא כמ"ש הסמ"ע דאל"כ מה הוא החילוק שבין בעל חוב לשליח ב"ד מנתח שמואל דשליח ב"ד מנתח ניתוחי אין אבל משפנו לא הוא מדאורייתא וכמו שמותיב עלה רב יוסף מקרא דלא יחבול רחים ורכב הא דברים אחרים חבול משמע דשמואל איירי מדאורייתא ודוק: מש"ל בד"ה המלנה את חבירו א' עני ואחד עשיר וכו' ואני תמיה בדין זה וכו' אף שפוננה שלא למשפנו ע"כ.

ואני ההדיוט נלע"ד דיש להשיב דעשיר הוא דומה למה שאמרה תורה בעני דמהני להניח אצלו פסות יום בלילה וכסות לילה ביום ומצינו בעני בכה"ג מקרי לאו הניתק לעשה והניתק לעשה שבכאן אינו כמו הניתוק בכל מקום שהניתוק שבכל מקום הוא פירושו כף לא תעשה דבר זה ואם עברת תשן אותו כמו לא תגזול ואמרה תורה שאם גזל והשיב את הגזלה וכמו שלוח הקן שאמרה תורה לא תקח האם על הבנים ואם לקחת שלח תשלח וכן בכל דבר אבל הקא הניתוק שלו הוא שמחזיר דבר הצריף לו ביום ומניח של לילה וכיצא בלילה ונמצא דמהני מה שעבר ולקח המשפון ועבר על הלאו ואעפ"כ נקרא שהוא ניתק לעשה במה שהוא עושה כף ולא לקי וכיון שמיצונו בעשיר שהוא דומיא דעני בדבר שאינו צריף לו ובעני אינו לוקה שניתק לעשה הוא נקרא ג"כ בעשיר אינו לוקה הואיל וכה"ג אינו לוקה בעני שניתק לעשה הוא אע"ג דלגבי עשיר אינו ניתק לעשה הוא משום העני דכונתיה ניתק לעשה הוא אף הוא לא לקי ולא דמי ללאו דתמורה דהתם לגבי הצבור והשנותפין עדיין באיסורם עומדין ולית דכונתיהו ביחיד שניתק לעשה שביחיד שניתק לעשה מהני מה שעשה דאם המיר מומר והם לא מהני מעשיהם דאינו מומר ולא נתקו לעשה בשביל כף גם ביחיד אינו נקרא לאו שניתק לעשה ולוקה כיון שהעשה שלו אינו שונה ללאו שהלאו הוא שונה בכל והעשה דוקא ביחיד הוא אבל בכאן העשה מקרי שונה בכל הואיל ובעשה שלו מצינו שאינו מחזיר מה שאינו צריף לו ואהנו מעשיו ובעשיר דוגמתו הוא כנ"ל מקרי העשה שונה בכל אע"פ שאינו שונה לו לגמרו לגבי לאו דתמורה מקרי הקא שונה כנ"ל ודוק: מגיד משנה בד"ה עבר ולא השיב לו וכו' מפני שם ואין לוקין על לאו זה לפי שאין בו מעשה עכ"ל וכן נראה ממ"ש רבינו למעלה ואם לא קיים עשה שבה כגון שאבד המשפון או נשרף לוקה משמע דאינו לוקה דוקא אם נאבד או נשרף הא לא אבד או נשרף אף ע"ג שלא החזיר אינו לוקה דדוקא דאבד ונשרף הוא דלוקה משום שעשה מעשה דעבר על לא תבא לביתו ולא נתקו לעשה וק"ל: הלח"מ בד"ה אהד הממשפון את חבירו בב"ד דברי רבינו כמו ערבבים דבגמ' פ' המקבל וכו' היאך כתב כאן דמשמע דאפ"י בשל יום עובר משום השב תשיב לו את העבוט ע"כ

קשה לי דלמה לא הקשה ג"כ מלא תשכב בעבוטו דקאמר רבינו שעובר אף ביום שפך כתב הא למדת וכו' ומדסתם וכו' כמו שהכריח הוא ג"כ דמשמע שלא הוקשה לו כי אם על העשה דהשב תשיב שעובר גם ביום דוקא אבל על לא תשכב בעבוטו לא קשה ליה.

ואין לומר שדעתו של הלח"מ הוא שיכול לפרש לא תשכב בין על פסות יום בין על פסות לילה שפך מפרשינו ליה לקרא לא תשכב בעבוטו אצלך שהיה אצלך כל היום ולא השבותו לו ביום עד שבא זמן שכיבה שהוא לילה ולא קיימת בו מצנת השבה ביום אפי' שעה אחת קודם הלילה לפי שודאי שפלי יום אם הניחו אצלו כל היום עד שעה אחת קודם בין השמשות אינו לוקה שאינו עובר ער שיעבור היום פלו ולא קיים מצנת השבה וא"כ פך מפרשינו ליה לקרא וגם בכסות לילה מפרשינו כפשוטו ולהכי לא הוקשה לו כי אם מהשב תשיב שפירוש אמרו בש"ס שהוא לכסות לילה זה אינו שאי אפשר לומר פך דהא רבינו כתב ונ"ל עובר בלא תעשה שפאמר לא תשכב בעבוטו לא תשכב בעבוטו אצלך זו פסות לילה ע"כ הרי להדיא דמוקים ליה לכסות לילה ועוד דעליו כתיב השב תשיב וגו' כבוא השמש ובכסות לילה מוקמינו ליה וכמו שהק' הרב משנה למך בד"ה עבר ולא תשיב וכו' וגם עליו ז"ל קשה לי דלמה לא הוקשה לו כי אם דמנ"ל לרבינו דאם לא תחזיר פלי היום ביום דעובר בלא תעשה וכו' יעו"ש שהו"ל להקשות ג"כ דמנ"ל לרבינו דעובר בכסות יום משום השב תשיב אלא דעל זה לא קשה שודאי ראיה שהרב הלח"מ הקשה זאת בשביל פך לא הקשה כי אם הקו' שלא הק' הרב הלח"מ אבל על הרב הלח"מ קשה נדאי שלמה לא הקשה הקו' הנ"ל וצ"ע: בא"ד עוד ראיתי מי שהקשה בלשון זה שכ"כ שעובר משום לא תבא אל ביתו עכ"ל ונראה לפי עניות דעתי שפוסק רבינו דבחזקתו תעמוד הוא תשלום הלאו דלא תבא אל ביתו והכי קאמר לא תבא אל ביתו וכו' אלא בחזקתו תעמוד וכו' ולאסור שלא יבנס המלנה לראות אם התביא הלנה מטלטלין כמ"ש רבינו בפ"ב הל' ב' טען שיש לו וכו' דהיינו אף ע"ג שאינו נכנס למשכנו אלא לראות וכו' פיון דכניסה לצורך העבוט אע"ג שלא יעבט אותו והיינו מדהקפיד הפתוב בחזקתו תעמוד וא"כ הוא תשלום הלאו ודוק: הלח"מ בד"ה אהד הממשכן וכו' וא"ת א"כ מה בין דין זה לכלי מלבוש דאותם נמי וכו' משמע דיש חילוק בין אלו לאלו ע"כ משמע מדברי ז"ל שהבין בדברי הרב המגיד ז"ל דכלי אנוכל נפש מותר לחובלן בלילה לכתחלה ואין בו איסור ולכך הקשה עליו מה שהק' שאם בדיעבד הוא מאי מקשה מה בין זה לכלי מלבוש וכו' הא איפא הרבה ביניהם דבכלי אנוכל נפש דוקא אם עבר ושאר דברים שליח ב"ד יכול לנתח אלא שמתחזיר וכו' וכשתירץ אולי יש לומר וכו' אזיל לשיטתיה הנזכר דלכתחלה מותר לחבול בשעה שהוא ראוי למלאכתו וא"כ מה זה שכתב בדיבור הסמוך לו בדיבור המתחיל הא למדת וכו' במ"ש הרב המגיד בשם המפרשים וכו' לא איירי אלא היכא דעבר וממשכנו וכו' יעו"ש שהוא הפך מה שאמר בדיבור זה: והנלע"ד והנלע"ד הוא דמה שאמרו המפ' ולא אסרה תורה אלא שלא למשכנו אלא בשעה שהוא ראוי לעשות פי' דהיכא דעבר ומשכנו לא אסרה תורה להניח אצלו המשכון אפילו בשעה שאינו ראוי לעשות מלאכה אלא פיון שעבר ומשכנו מותר לחבול בשעה שאינו ראוי לעשות מלאכה ואתי שפיר הקו' שעשו ומה אלו שמשכנים מחזירין אלו שאין ממשכנין לא כ"ש דהיינו שאין ממשכנין לכתחלה כי אם בדיעבד אבל בכלי מלבוש ומשכב מותר לכתחלה על ידי ב"ד או על ידי עצמו ואתי שפיר שהק' אמתניתין דקתני

מחזיר את הפר ביום ואת המתרישה בלילה דקס"ד מעיקרא דאפי' בשעבר לא מהני בכלי אוקל נפש ותירצו במשכנו בלילה ועבר מותר להניח אצלו המשכון בשעה שאינו צריך לו וזהו החילוק שבין כלי אוקל נפש לשאר פלים.

א"נ דהמפרשי' שאמרו מותר למשכנו בשעה שאינו עושה מלאכה הוא שנתן הלנה מדעתו כמו שכתב הטור בסימן צ"ז והא דקאמר ומה אלו שממשכנין מחזירין אלו שאין ממשכנין לא כ"ש הוא שלא מדעת הלנה ועבר ועשה האיסור ואיכא חילוק בין כלי אוקל נפש לשאר פלים הוא בשלא מדעת הלנה וליכא שום קושיא על דברי המפרשים ודוק: הלח"מ בד"ה וכל הנמצא בידו חוץ מאלו שיש לו למשכנו קשה קצת וכו' וי"ל דאם נתנם הלנה מדעתו יכול למשכנם כדכתב הטור ע"כ ולפי עניות דעתי נראה שזה א"א לדעת רבינו שהרי כתב למעלה בהל' ב' וז"ל וכן המלנה את חברו בין שהלנהו על המשכון וכו' לא יחבול פלים שעושין בהם אוקל נפש ע"כ מדקאמר בין שהלנהו על המשכון משמע דלדעת רבינו אפי' נתנם הלנה מדעתו אינו יכול ליטול פלים של אוקל נפש שפך נראה מדבריו לפי שמי שמלנה ודאי שמדעתו נותנם ואדרבה עדיף ממי שנותן אחר פך מדעתו שמצינו בכה"ג בכלים שאינם של אוקל נפש אינו חייב להחזיר וכאן אף בכה"ג אסור לחבול כלי אוקל נפש אלא ודאי שלדעת רבינו אף מדעתו אסור ליטול פלים של אוקל נפש וס"ל שפלי שאוכל בו לא מקרי כלי אוקל נפש שפך דייק מדבריו למעלה שכתב ויורות שמבשלין בהם משמע דלא מקרי כלי אוקל נפש אלא שמבשלין בהם דוקא או כמו העריכות של עץ שלשין בהם אבל שאוכל בהם לא מקרי כלי אוקל נפש ולא ס"ל כסברת הרמ"ה שהביא הטור וליכא שום קושיא על רבינו ודוק: פ"ק ד' הלכה ג' ואם מת המלנה אין מוציאין מיד הבנים ק"ל למה לא כתב רבינו שבנדון זה דלנה לוקה פניו שלא ניתן להשבון דומיא דמשכון שאם נאבד או נשרף לוקה ע"ש.

ויש ליישב בדוחק הכא שאני פניו שרחמנא פטר לבניו מתשלומין מצינו למימר שגם הלנה פטור מהמלקות שפחשב לו כאילו הושב הרבית דבשלמאגבי משכון שאם אבד וכו' הלוקה לפי שלא נתקיים השבון שלא יכול להשיבו אבל פאן הוא יכולים להשיבו אלא שהתורה פטרה אותם אם פן ה"ל כאילו הושב ודוק: הלכה ו' כתב הרב המגיד אבל פ"י הברייטא בדרף אחרת שאין רבית מפורשת בו ולא ידעו העדים וכו' קשה דהא בפ' איזהו נשך מתרץ ר' יוחנן עלה דההיא דשטרי חוב המוקדמין פסולין אפי' תימא רבנן גזרה שמה יגבה מזמן ראשון ואי אין גיכר בשטר שיש בו רבית נמי לגזור שמה יגבה רבית במקום קרו עיין בפ"ק המניח דף ל' ע"ב שפך הקשו התוספות על זאת הסברא וצ"ע: שוב ראיתי שדעת הרמב"ן הוא שגובה הקרן אפילו ממשעבדי ולא גזרינן שמה יגבה כדפסלינן גבי שטרי חוב המוקדמין אפי' מזמן ב' דילמא אתי למגבי מזמן ראשון דהתם אי גבי מזמן א' הרי הפל אסור שטרף מן הלקוחות שלא כדין כל המזון אבל פאן אפי' יגבה את הרבית בקרן שבשטר לא עביד איסורא ולא קנסי היתרא אטו איסורא עכ"ד וא"כ אפשר לומר שזה דעת ר' יוחנן דאמר אפי' תימא רבנן גזרה שמה יגבה מזמן ראשון וכו' פ"י כמו שאמר הרמב"ן דהיינו שאם יגבה מזמן ראשון גבי הפל באיסור לאפוקי הריבית כמ"ש וק"ל: הלכה ח' כתב רבינו אסור לאדם להלוות וכו' וכתב הלח"מ מדברי רבינו נראה וכו' ואם המלוים במה ידעו וכו' נראה וכו' עד סוף הדבור ע"ש ולי ההדיוט נראה שדעת רבינו נראה שפי' להלוות כמו ללוות והראיה שהטור והש"ע כתבו

לְבָנָיו וּבְנֵי בֵיתוֹ וְלֹא־פּוֹקֵי רַבֵּינוּ שְׂכָתָב בָּנָיו וּבְנֵי בֵיתוֹ וּמְפָרְשׁ רַבֵּינוּ כְּדֵי לְהַטְעִימָן וְכוּ'
פִּי כְּשֶׁהֵם לּוֹקְחִים הַרְיָבִית הֵם מְבִינִים מְדַעְתָּם שְׂכָמָה מְצַטְעֵר הַנוֹחֲנוּ כְּשֶׁהֵם רוֹאִים
שְׂלִקְחוּ מִמּוֹן הַרְבֵּה מֵהַלְוָה בְּרִיבִית שְׂלִקְחוּ אֲשֶׁר לֹא עָמְלוּ בּוֹ הֵם מְבִינִים בְּצַעַר הַלְוָה
וְדוֹק.

וְהַטּוֹרֵי זָהָב פִּי בְּדַעַת רַבֵּינוּ שְׂיַפְרֵשׁ הַגְּמָרָא שְׂאֵם רוּצָה אָדָם לְהַרְגִיל בָּנָיו שְׂיִהְיֶה מְסֻיָּה
בְּהַלְוֹאת עַכ"ל וְסוּר בְּרִיבִית יִרְגִיל אוֹתָם בְּמָה שְׂיִתֵּן לָהֶם רִיבִית וְיִדְעוּ שֶׁהֵיא מְסֻיָּה טוֹבָה
וְאִפְּלִי הֵכִי אֶסוּר דִּילְמָא אֲתִי לְמַסְרָק בִּישְׂרָאֵל וְע"ש: הַלְכָה ט' פֶּתַח הַלַּח"מ דְּשִׁאנֵי הֵתָם
דְּהוּי מְקַח וּמְמַכֵּר וְכוּ' אֲבָל הַטּוֹר פֶּתַח דִּישׁ סִימָן ק"ס דְּאִרְיָ בְּהַלְוָאָה אִם הַלְוָה נוֹתֵן מְדַעְתּוֹ
בְּשַׁעַת הַפְּרָעוֹן שְׂלֹא הִתְנָה עִמּוֹ וְאִינוּ אוֹמְרֵי לוֹ שְׂנַתֵּן לוֹ בְּשִׁבְלֵי רִיבִית לְהַרְמַב"ם פֶּתַח
לְהִיטְרָא ע"כ וְתַמִּיחָא לִי מֵאֵי רְבוּתָא דַּת"ח לַע"ה דְּבִשְׂלֵמָא לְפִי הַחִילּוּק שֶׁל הַלַּח"מ נִיחָא
אֲבָל לְפִי דְּבָרֵי הַטּוֹר קְשִׁיָּא וְק"ל: אַחַר כֵּן מְצִאנֵי שְׂכָמָה הַטּוֹרֵי זָהָב חִי"ק"ס שְׂפִי הַטּוֹר
דְּהַר"ן אַע"פ שְׂרַש"י מִתִּירוֹ בְּכָל גְּוֹנֵי אִפִּילוּ בְּהַלְוָה וְהַרְמַב"ם פֶּתַח לְהִיטְרָא פִּי שְׂנַמְצָא
בְּדַבְּרֵי הַיִּתְרָא לְעַנְּנוּ מְכִירָה וְהָרָא"ש חוֹלֵק בְּשִׁנְיָהֶם ע"ש וְדוֹחֵק: פֶּרָק ד' פֶּתַח הַרְב
הַלַּח"מ בְּהַלְכָה ב' בְּגְמָרָא אֶסְקִינָן וְכוּ' וְיֵשׁ תִּימָא וְכוּ' עַד וצ"ע עכ"ד.

וְלִי הַהֲדִיּוּט נ"ל שֶׁרַבֵּינוּ מְפָרְשׁ הַגַּמ' כְּפִי הַתּוֹ ד"ה אִי הֵכִי וְכוּ' שְׂמָא שְׂהַקְשׁוּ לְרַב דּוֹקָא
וְלֹא לְשִׁמוּאֵל הוּא דִּישׁ לְחַלֵּק בֵּין מַעוֹת שֶׁל כָּאֵן וְהֵם בְּבָבֶל לְהַנְהוּ דְלַעִיל דְּאִיִּירֵי בְּמַטְבַּע
שְׂנַפְסֵל בְּמַקּוֹם אֶחָד וְכוּ' אֲבָל לְרַב נַחְמָן דְּאִוּקֵי מְלִתָּא דְּשִׁמוּאֵל דּוֹקָא בְּדֹאִית לִיָּה אוֹרְחָא
לְמִישָׁן אֲבָל פִּי לִית לִיָּה אוֹרְחָא לְמִישָׁן לֹא חֲשִׁיב מַטְבַּע מַטְבַּע שְׂהִיָּה כְּבָר מַטְבַּע בְּאוֹתוֹ
מְקוֹם וְעַדִּיין יְכוּל לְהוֹצִיא בְּמִישָׁן וְלֹא תְּלִי אֲלָא בְּאִית לִיָּה אוֹרְחָא לְהֵתָם א"כ כֵּן יֵשׁ לוֹ
מַטְבַּע שְׂהִיָּה כְּבָר בְּמַקּוֹם זֶה כְּמוֹ מַטְבַּע שֶׁל מְקוֹם אַחַר שְׂלֹא בָּא מְעוֹלָם כָּאֵן א"כ שֶׁל
כָּאֵן וְהֵם בְּבָבֶל נְמִי לְשׁוּנָה לִיָּה מַטְבַּע דְּהָא אִית לִיָּה אוֹרְחָא לִירוּשָׁלַם ע"כ זֶה הוּא שְׂעֵלָה
עַל דַּעְתּוֹ הַמְקַשָּׁה וְתִירָץ הַמְתַּרְץ לְפִי סְבָרְתוֹ אֲבָל כְּשֶׁחֲזַר וְהַקְשָׁה וְהַסְנִיָּא הַתְּקִינּוּ שְׂהִיָּה
הַמַּעוֹת יוֹצְאוֹת בִּירוּשָׁלַם מִפְּנֵי כֵּן וְתִירָץ א"ר זִירָא לֹא קְשִׁיָּא כָּאֵן לְזַמֵּן שְׂיַד יִשְׂרָאֵל
תְּקִיפָה עַל אֲנָמוֹת הָעוֹלָם כָּאֵן בְּזַמֵּן שְׂיַד אֲנָמוֹת הָעוֹלָם תְּקִיפָה עַל עַצְמָן.

א"כ לְפִי זֶה אִרְיָ הַבְּרִיָּתָא הָא אִין מְחַלְלִין וְכוּ' דְּמִשְׁמַע מִיָּנָה הָא שֶׁל אַחַרְוֹנִים דְּוּמִיָּא
דְּרַאשׁוֹנִים מְחַלְלִין כְּדֵי שְׂלֹא תְּקַשִּׁי עַל הַבְּרִיָּתָא שְׁנִית דְּקַאמְרָא וְלֹא שֶׁל בְּבָל וְהֵם כָּאֵן
דְּמִשְׁמַע מִיָּנָה אַחַרְוֹנִים דְּוּמִיָּא דְּרַאשׁוֹנִים לֹא דַּאֲע"ג דְּתִירְצָנוּ הֵיָּהּ כְּשִׁאִין מְלַכְיוֹת וְא"כ
הַבְּרִיָּתָא ב' כְּשֶׁמְלַכְיוֹת מְקַפִּידוֹת זֶה דּוֹקָא כְּשֶׁלֹּא קוֹשִׁיָּא אַחַרְתָּ אֲבָל כְּשֶׁקְשָׁה לָן וְהַסְנִיָּא
וְאַצְטְרִיף ר' זִירָא לֹאמַר כָּאֵן בְּזַמֵּן וְכוּ' וְדַאי הוּא הַחִילּוּק שֶׁבֵּין הַבְּרִיָּתוֹת הַנּוֹז' הוּא וְדַאי
שְׂהַבְּרִיָּתָא רַאשׁוֹנָה הוּא כְּשִׁיַּד יִשְׂרָאֵל תְּקִיפָה עַל אֲנָמוֹת הָעוֹלָם וְהַבְּרִיָּתָא ב' כְּשִׁאִין יַד
יִשְׂרָאֵל אֲלָא יַד אֲנָמוֹת הָעוֹלָם תְּקִיפָה וְנִשְׂאָר לָנוּ לְמָה אִין מְחַלְלִין עַל מַעוֹת שֶׁל כָּאֵן וְהֵם
בְּבָבֶל לְפִי סְבָרְתָ רַב נַחְמָן כְּמוֹ שְׂהַקְשָׁה הַתְּלַמוּד מְעִיקְרָא וְהַתִּירוּץ שְׂתִירָץ הַתְּלַמוּד
מְעִיקְרָא כְּשֶׁמְלַכְיוֹת מְקַפִּידוֹת עַכְשָׁיו לִיתָא לְאַחַר תִּירוּץ שֶׁל ר' זִירָא כַּמ"ש וְאִם כֵּן קְשִׁיָּא
עַל רַב נַחְמָן לְהֵכִי סוּבֵר רַבֵּינוּ שְׂמַעִיקְרָא שְׂהַק' הַמְקַשָּׁה לְפִי שְׂרָאָה רַב נַחְמָן דְּאִוּקֵי
מְלִתָּא דְּשִׁמוּאֵל דּוֹקָא בְּדֹאִית לִיָּה אוֹרְחָא לְמִישָׁן וְכוּ' כַּמ"ש הַתּוֹס' כַּנּוֹז' לְמַעְלָה וְהַמְתַּרְץ
תִּירָץ לוֹ לְפִי סְבָרְתוֹ כְּשֶׁמְלַכְיוֹת מְקַפִּידוֹת וְכוּ' אֲבָל עַכְשָׁיו דְּלִיתִיָּה לְהֵאֵי תִירוּצָא וְדַאי
הוּא שֶׁל רַב נַחְמָן תִּירוּץ מְבוֹאָר הוּא שְׂלֹא אָמַר רַב נַחְמָן ג"כ דְּבָרֵי אֲלָא בְּמַטְבַּע שְׂנַפְסֵל

במקום אחד וינצא במקום אחר ויש דרך לילה לשם חשוב מטבע לומר לו לה הוציא
במישן הואיל והיה קונדם שגפסל היה שם חשוב מטבע ועדיין מטבע קנים לבני אותו
מקום עצמו שגפסל שם שיכולין להוציא במקום אחר פשהולכין שם אבל פאן והם
בבבל לא היה שם מטבע עליו בבבל מעולם ולכה אין מחללין אע"ג דאית ליה אורחא
לירושלם ולא תשוהו כמו כה יש לו מטבע שהיה כבר במקום זה כמו מטבע של מקום
אחר שלא בא מעולם פאן דהא אפי' הולך לא שלא הקשה לשמואל משום כמ"ש התוס'
לעיל ולפי פשיטות התירוץ הזה לא הוצרך התלמוד לומר זה אלא פשתרץ א"ר זירא
גרמז תירוץ זה לומר שהחילוק של מלכות ליתיה וא"כ אפה צריה להשיב על רב נחמן
ג"כ כמו על שמואל ולא תחלק ביניהם פהבנתה מקונדם שהקשיתה על רב נחמן דליתא
ואף המקשה היה יודע זה התירוץ אלא בקש אם ימצא אינה תירוץ אחר כדי להעמיד
החילוק שעלה בדעתו בין שמואל לרב נחמן וכשלא מצא נדאי על פרחין לומר כמ"ש
ודוק: פרק ה' הלכה א' פתב הרב הלח"מ בד"ה לא תשיח לאחיה וכו' קשה
דאחיה נמי מקרי גר תושב ולא ילפינן התם לגר תושב מדקאמר מאתו ולא מאתם ע"כ
ולא ידעתי היכן מצא דגר תושב מקרי אחיה וזה לשון הגמרא אמר רב נחמן בר יצחק
מי פתיב אל תקח מאתם פתיב מישראל ופירש"י מאתו פתיב אאחיה קאי וכי
פתיב גר תושב לעגנן וחי עמה פתיב שאפה מצוה להחיותו ע"כ הרי להדיא שגר תושב
אינו אחיה אלא שהמקשה סובר אל תקח מאתו נשה ותרבית אף גר ותושב דכתיב בקרא
דלעיל מיניה והשיב לו רב נחמן בר יצחק מי פתיב מאתם אתרוניהו אפי' גר ותושב
מאתו פתיב ארישא דקרא שהוא אחיה כמ"ש וכי ימוה אחיה וכו' וכי פתיב גר תושב
לעגנן וחי עמה פתיב שאפה מצוה להחיותו ויהיה פ"ה הפתוב כה וכי ימוה אחיה והחזיקת
בו ואחר כה פתב קרא גר ותושב וחי עמה שמצוה להחיותו אבל שנקרא אחיה לא מצונו
שנקרא אחיה ויהיה לפי רש"י מה שהשיב לו רב נחמן מאתו פתיב על ראש הקרא שהוא
אחיה דהיינו מאתו פתיב נדאי שהוא על אחיה כדי שנהרריה לכלליה לאחיה לא תשיח
ולשאר העולם מותר ולא שנעמיד מאתו אגר תושב ויהיה לאחיה לא בכלל תני ודוק:
וראיתי להטור סי' קנ"ט פתב דבר תורה מותר להלוות לגוי בריבית דטעמא דריבית
דכתיב וחי אחיה עמה וגוי אין מצונו להחיותו וכו' וקשה למה לא הביא מקרא דלאחיה
לא תשיח דמשמע כל שלא אחיה מותר להלוותו דמוכרח שפי' כה דאי פירושו שמוותר
ללוות מהגוי להכי הנה צריה קרא דמהיכא תיתי לאוסרו וכדכתב רש"י באיזהו נשה דף
ע' ע"ב בד"ה לא סגי בלאו הכי דאילו פ"ה להלוותם אתי שפיר דאצטריוה קרא להתיר
דה"א אפי' לגוי אסור בשביל זה התיר הפתוב וכנראה מלשון הגמ' דקאמר מי פתיב
מאתם מאתו פתיב שפירושו כמ"ש וצ"ע: הלכה ב' הלח"מ בד"ה וכל אבק ריבית עם
העכ"ם מותרת בו וא"ת מאי מקשה הגמרא בלאונן ומלוין בריבית לוקמא בריבית
דרבנן ע"כ ולי נראה דלא מצי לאוקומי בכה פיון דתני לוין מהן ומלוין אותם בחדא
פללא וכיון דאוקמת מלוין אותם בריבית דרבנן א"כ ג"כ לוין מהן בריבית דרבנן ונה
אי אפשר מהיכא תיתי לאסור ללוות מהן בריבית דאורייתא דהא אדרבה בורח הוא
כמ"ש בהרמב"ם מותר ללוות מן העכ"ם בריבית שהרי בורח מלפניו ואינו רגיל אצלו
ועוד הרי פשאמרו בגמרא מאי תשיח לאו תשנה והשיב על זה לא תשיח קמתמה עליו
תלמודא לא סגי בלאו הכי ופירש"י דאלו להתיר קאמר פשיטא מהיכא תיתי לאוסרו

ע"כ הרי פשיטא ליה תלמודא דליגנון מהו לא אצטרף קרא והכי יתרו לז אח"כ בריבית דרבנן דמשמ' הא דאורייתא אסור וק"ל: הלכה ד' בד"ה הואיל ומדעת ישראל נתן וכו' וקשה על זה וכו' ואולי י"ל דרבננו ז"ל סבור דהוי ריבית קצוצה מפני מ"ש התוס' ז"ל וכו' ולא ידעתי דאם פן מה ישיב רבינו בהכרח שמכריחין התוס' ז"ל וז"ל שאם פן הנה ישראל המקבל שלוחו של נכרי לזכות במעותיו של ישראל ואין שליחות לנכרי וה"ל להיות מותר אפילו העמידו אצל ישראל ע"כ ודוק: הלח"מ בד"ה אלא אם נותן לו שכרו וכו' ומ"מ קשה וכו' ואולי וכו' ובחלקה ב' וכו' אבל מצאתי בספר כ"מ וכו' והיא גירסא נכונה ע"כ ולפי הגירסא שבידינו נראה שגורס הכ"מ כמו הגירסא שבהרמב"ם שבידינו היום שבפ"ח בהל' שלוחין ושותפין שגירסא היא בכל בבי חוץ מבבא דתרנגולים נותן לו עמלו כפועל בטל לפי שהכ"מ שם פתב ומפרש רבינו ששכר עמלו היינו כפועל בטל ע"ש הרי להדיא שגורס עמלו ומזונו כפועל בטל וא"כ לפי זה אין חילוק בין עמלו ומזונו לפועל בטל ודלא פהתוספות וא"כ מה שכתב פאן עמלו ומזונו הן אמת דמזונו פאן אתרנגולים משום דלא שייכא אלא בהם אבל עמלו קאי אפולהו ופי' כפועל בטל כמ"ש בפ"ח מהלכות שלוחין ושותפין ודוק: הלח"מ בד"ה אסור להקדים וכו' רבינו ז"ל פתב וכו' אבל קשה עד סוף הדבור ואני ההדיוט אומר לפי מ"ש לעיל בשם הטורי זהב שפי' הטור דק"מ אע"פ שרש"י מתירו בכל גוונא אפי' בהלואה והרמב"ם פתב להיתרא פי' שנמצא כדבריו היתר לענין מכירה והרא"ש חולק בשניהם ע"כ א"ש דלסברת הטור שסובר רבינו פה הוא דיש חילוק בין מכירה להלואה דבהלואה אפי' בסתם שמתפנין ודאי לריבית כנראה מדברי רבינו שכ' פיצד נתן עיניו ללוות ממנו והנה שולח לו סבלונות בשביל שילוהו וכו' אבל מכירה קי"ל טפי דלא הוי רק מדרבנן ובת"ח ג"כ בהלואה בסתם מותר פנין שפנין למתנה ודאי מותר והמשנה שקאמרה בשכר מעותה לא קשיא לן מינה דלאו דנקא שאומר בפי' אלא פל שפנינתו פה שמעשיו מוכיחים פאילו אומר בשכר מעותיה פנין שבהלואה הוא אסור אבל מכירה קי"ל טפי כמ"ש וק"ל: מש"ל בד"ה מי שלנה מחבירו פתב הטור וכו' ונראה לפי זה וכו' עד וליפא למימר וכו'.

ואני ההדיוט קשה לי על זה דאיך אפשר לומר דאתא לפרושי החילוק הא' הרי הלשון שכתב הרא"ש בפירק הגזול קמא הוא החילוק הא' שכ' התוס' שהוא בין של פרהסיא לדבר של צינעא ומשמע אפי' באוהבין לפי שהחילוק של האוהבין הוא הא' שכתבו בפ' הנז' וזה לשונם ועוד שמא י"ל דכל היכא דקודם הלואה היו אוהבים זה את זה ושהיו משאילין חצר זה לזה אם היו צריכין מותר להשאיל אף לאחר הלואה ומתניתין דאינהו נשף בסתם בני אדם וכו' הרי .

להדיא שהחילוק בין הא' לב' הוא שהחילוק הא' בין דבר של צינעא לדבר של פרהסיא והחילוק הב' בין אוהבין לסתם בני אדם והיאך מצינו למימר דאתא לפרושי החילוק הא' והלשון שכתב הרא"ש הוא ממש הלשון של החילוק הא' של התוס' ומכ"ש שהלשון שכתב הרא"ש בתשובותיו פלל ק"ח סי' י"ז הרואה נראה שהוא ממש החילוק שכתבו התוס' שהוא הב' ופליאה הוא והנה הטור פסק ג"כ פהחילוק הא' ועשה החילוק של מדעתו ע"ש כמ"ש ומיהו וכו' וכמו שכתבו במציעא דף ס"ד ע"ש ודוק: מש"ל בד"ה שלא אסרה תורה אלא ריבית וכו' ונראה דנדאי וכו' וכמ"ש המרדכיבפ' א"נ וכו' ע"כ.

והנה הרואה יראה לפי פשט דברי רש"י שלא יש לו חילוק בין לנה מעצמו בין על ידי שליח לפי הלשון שפכת שלא אסרה תורה אלא ריבית הבאה מיד הלנה ליד המלנה וגם השליח לא עשה שום איסור דהאי ריבית לאו דידיה הוא וכו' שלשון זה נראה שעל שני אופנים הנ"ל קאי וכן נראה שהרב"י הבין פה מדקאמר וגם מדין ישראל הלנה בריבית ע"י גוי וגוי הלנה ע"י ישראל המפנרשים בסי' קס"ט שפירושו שמצינו שלא התיר ר"ת אלא ישראל שאומר לגוי לנה לי מעות בשמך וכו' והמלנה לא ידע שבשביל ישראל לקח אותם וכו' מותר וכו' ור"י התירו וכו' וכתב א"א הרא"ש ז"ל לדברי ר"י אין היתר בדבר אלא למלנה לפי שאינו יודע שהוא לצורך ישראל וכו' וא"כ זהו דחיית הרב"י לדברי רש"י דהיינו שפולקם לא התירו אלא ע"י גוי מטעם שאין שליחות לגוי דוקא אבל לישראל משמע אסור ולא אמרינו דאין שליח לדבר עבירה וגם לא אסרה התורה אלא ריבית הבא מיד הלנה ליד המלנה וכו' וגם אפי' ע"י הגוי דוקא כשהמלנה אינו יודע וכו' ואם כדבריו של רש"י אפי' יודע מה יש בדבר הא אפי' ישראל לנה ע"י שליח בריבית והא כשהמלנה יודע לישראל ומותר ומכ"ש גוי זהו פירוש דחיית הרב"י ודלא כמו שהבין הרב בעל דרכי משה שפי' דחייתו הוא מדאמר הטור ולפירש"י שיש שליחות לגוי לחומרא וכו' ובשביל פה הוא דחה דחיית מרו פתב עליו ודע דכל זה לא איירי אלא לישראל ששלח לגוי דזהו אסור לרש"י דס"ל דיש שליחות לגוי ולא שייך לומר אין שליח לדבר עבירה הואיל והגוי אינו עובר בשליחותה פי אין איסור ריבית לבני נח אבל אי ישראל שלח לישראל חבירו מותר לקבל השליח) הריבית מן השליח כמ"ש לעיל סי' ק"ס בשם המרדכי ורש"י הואיל ואין שליח לדבר עבירה לא מקרי ריבית הבא מלנה למלנה כמו שמבואר לעיל דלא כדברי ר"י שדחה דברי רש"י דל"ד להדדי כמ"ש לעיל סי' ק"ס ליישב דברי רש"י עכ"ל שהן אמת שאילו הנה פי' דחיית הרב"י כמו שהבין הוא ודאי הוא שיש להשיב כדבריו אבל דחיית הרב"י הוא כמו שאמרנו ודבריו קיימים ודוק: בא"ד אלא וכו' דאף שלא נחשבה שליח משום דאין שליח לדבר עבירה אפ"ה אסור ממ"ש וגם לא יחזור ויקחנו וכו' פי' דבריו שפוננת הקושיא של הרב"י על רש"י על צד שלא לנה מעצמו שבו איירי כנ"ל הרי אע"פ שזה לא הנה שלוחו של לנה כשנתן הריבית למלנה אפ"ה אסור דהיינו שאף הפוסקים שאמרו שאפי' יבייש אותו הלנה מותר היינו כל זמן שאינו משלם משלו דוקא הא אם ישלם אותו משלו אף שבאותה שעה ששליח מעצמו עשה אם יחזור ויקחנו אסור אפי' שלא הנה שלוחו וא"כ זה אפי' אין שליח לדבר עבירה יהיה אסור כמו שאמרו הפוסקים ודוק ואין לדחות דשאני התם דאין שליח לדבר עבירה בשביל פה (נקרא) אינו שלוחו אבל בכאן הואיל ויחזור ויקחנו ממנו חזר למפרע בשלוחו דליתא ממה ששינונו במשנה המנדר הנאה מחבירו ואין לו מה יאכל הולך אצל חנווני וכו' ואפי' שהוא חוזר ולוקח ממנו מותר פינו שבאותה שעה לא הנה שלוחו אינו נקרא שלוחו דומה ממש לגדון דידן וא"כ נחמיר הכא בריבית אע"ג דאינו שליח לאוסרו ממ"ש הפוסקים משום דחומרא דריבית כמ"ש ודוק: בא"ד אבל מ"מ הדין דין אמת וכו' ובטעמא דמלתא וכו' וכדאיתא פ"ק דמציעא וכו' שפכתו התוס' שם דמתקרי השליח בר חיובא הואיל ואם מקדשה לעצמו וכו' ע"כ קשיא לי היכי מצינו למימר הכי הא טעמא דאין שליח לדבר עבירה משום דדברי הרב ודברי התלמיד מי שומעין וזה לא יצדק פי' אם השליח הוא עושה עבירה אבל כשאינו עושה עבירה מאי

דְּבָרֵי הָרֵב וְדְבָרֵי הַתְּלִמִּיד אֵיכָּא הֵכָּא וְאַף עַל דְּבָרֵי רַב סַמָּא תִּקְשָׁה ג"כ דְּאָמַר דְּטַעְמָא דְּאֵי בְּעֵי עֵבִיד וְאָמְרוּ בְּגִמְרָא מֵאֵי בִּינְיָהוּ אֵיכָּא בִּינְיָהוּ פִּהוּ דְּאָמַר לִישְׁרָאֵל צָא וְקַדְּשׁ לִי אִשָּׁה גְרוּשָׁה אֵי נְמִי אִישׁ דְּאָמַר לְאִשָּׁה אַקְפִּי לִי קֶטֶן לְהַדּוּ לִישְׁנָא דְּאָמַר כֹּל הֵיכָּא דְּאֵי בְּעֵי עֵבִיד אֵי בְּעֵי לֹא עֵבִיד לֹא מַחְיִיב שׁוֹלְחָן ע"כ דְּהֵינּוּ מִטַּעַם דְּאֵין שְׁלִיחַ לְדַבְרֵי עֵבִירָה וּמֵאֵי דְּבָרֵי הָרֵב אֵיכָּא דְּלִדְיָדָהּ מוֹתֵר וְאִפ"ל פִּינּוּ דְּבִשְׁלִיחוֹת דְּאֵינְהוּ אֵין רְצוֹנוֹ שְׁל הַקַּב"ה בּוֹ אִע"פ דְּלִדְיָדָהּ מוֹתֵר אִפ"ה נִקְרָא דְּבָרֵי הָרֵב וְדְבָרֵי הַתְּלִמִּיד וְכוּ' וְלִסְבַּרְת רַבִּינָא בְּעֵינּוּ עַד שְׂיִהְיֶה אִם הָיָה עוֹשֶׂה אוֹתוֹ הַדְּבָר הָיָה מִתְחַיֵּיב וְאַפְּי' עוֹשֶׂהוּ לְאַחֲרִים נִקְרָא בַר חַיּוּבָא הָא לֹא הֵכִי אֵינּוּ נִקְרָא בַר חַיּוּבָא וְדוּק: בַּא"ד אָבָל עֵיקַר הַטַּעַם נִרְאֶה דְּכִינּוּן שְׁהִתּוֹ וְכוּ' מִשּׁוּם דְּאָף דְּאֵין שְׁלִיחַ לְדַבְרֵי עֵבִירָה הֲרִי נִהְיֶה הַמְּלָנָה מִן הַלְוָה ע"כ פִּי' דְּאָף הַלְוָה פִּינּוּ שְׁמַצְנוּהָ שְׁלֹא יִהְיֶה הַמְּלָנָה וְא"כ שְׁנִיָּהֶם אֲסוּרִים הַמְּלָנָה מִשּׁוּם דְּנִהְיֶה וְהַלְוָה מִשּׁוּם דְּנִהְיֶה הַמְּלָנָה וּק"ל: בַּא"ד וְע"כ לֹא אָמְרִינּוּ אֵין שְׁלִיחַ לְדַבְרֵי עֵבִירָה אֲלֵא הֵיכָּא שְׁהַמְשַׁלַּח אֵינּוּ עוֹשֶׂה הָאִסוּר כְּגוֹן פִּהוּ וּבָזָה לֹא עֲשֶׂה הַמְשַׁלַּח שׁוּם אִסוּר שְׁהֲרִי לֹא קִדְּשָׁה הוּא וְכוּ' לְכַאוּרָה הַמְשַׁלַּח דְּהַמְקַדְּשׁ כְּמוֹ הַמְשַׁלַּח דְּרִיבֵית לְפִי שְׁהַמְשַׁלַּח דְּרִיבֵית מֵאֵי טַעְמָא קָרָא לִיהָ שְׁהוּא עוֹשֶׂה הָאִסוּר מִשּׁוּם שְׁמֻנְזָהָ שְׁלֹא יִהְיֶה הַמְּלָנָה בְּשִׁכְרָה מְעוֹתִיו וְזָה בְּשַׁעֲרָה שְׁשׁוֹלַח לּוֹ וּמִהֲנָה אוֹתוֹ קָרָא לִיהָ עֵבֵר הַמְשַׁלַּח ג"כ כְּפִי הַמְשַׁלַּח דְּהַמְקַדְּשׁ כְּפִי הוּא שְׁמֻנְזָהָ שְׁלֹא יִקַּח גְרוּשָׁה דְּהֵינּוּ שְׁלֹא יִהְיֶה לּוֹ בְּהָ קִיחָה וְכִינּוּן שְׁשׁוֹלַח לָהּ קִידּוּשִׁין אָף עַל פִּי שְׁאוּמֵר הַשְּׁלִיחַ הֲרִי אֶת מְקוֹדְשֵׁת לְפָלוּנִי אִפ"ה הוּא עוֹבֵר פִּינּוּן שְׁאֵינְהָ מִתְקַדְּשֵׁת אֲלֵא ע"י אֲמִירַת הַמְשַׁלַּח שְׁאָמַר לּוֹ לְךָ וְקַדְּשׁ לִי וְגַם נִתֵּן מְשֻׁלוֹ בְּמָה לְקַדְּשׁ הַגֵּעַ עֲצָמָהּ אִם אֶחָד מִעֲצָמוֹ הִלְךְ וְאָמַר לְאִשָּׁה אַחַת הַתְּקַדְּשִׁי לְפָלוּנִי מִי אָמְרִינּוּ דְּנִתְקַדְּשָׁה וְא"כ נִאָּמַר יַעֲן שְׁבִרְשׁוֹת הַמְשַׁלַּח נִגְמַר הַדְּבָר נִקְרָא שְׁהוּא עוֹשֶׂה עֵבִירָה וּבִשְׁלָמָ' לְאוּמֵר לְאִשָּׁה אַקְפִּי לִי קֶטֶן דְּוַדָּאֵי לֹא עֲשֶׂה עֵבִירָה הַמְשַׁלַּח פִּינּוּן שְׁבִלָא דְּבָרִיו יְכוּלָה הֵיא לְהַקִּיף אָבָל בְּכַאֵן שְׁאֵינּוּ יְכוּל לְקַדְּשׁ פִּי אִם בְּשְׁלִיחוֹת הַמְשַׁלַּח וְא"כ הוּא עוֹשֶׂה עֵבִירָה.

וַיֵּשׁ לְחַלֵּק דְּשְׁאֵנֵי הַרִיבֵית פִּינּוּן שְׁנַתָּן בִּיד הַשְּׁלִיחַ וְאָמַר לּוֹ הוֹלֵךְ הֲרִי בְּאוֹתָהּ שְׁעָה זָכָה הַמְּלָנָה דְּהוֹלֵךְ כְּזָכִי וְה"ל כְּאֵילוֹ הוּא הַמְשַׁלַּח בִּידוֹ הִנְהוּ לְמַלְנָה וְנִקְרָא עוֹבֵר הַמְשַׁלַּח אָבָל הַמְקַדְּשׁ אָף ע"פ שְׁנַתָּן הוּא בִּידוֹ לְמַשְׁלַח לֹא עֵבֵר בְּאוֹתָהּ שְׁעָה פִּינּוּן שְׁעַכְשָׁיו לֹא יֵשׁ לּוֹ בְּהָ שׁוּם קִיחָה וְצָרְכֵינוּ לְאַמִּירַתוֹ דְּאוּמֵר לָהּ הֲרִי אֶת מְקוֹדְשֵׁת לְפָלוּנִי אָמְרִינּוּ בְּהָא דְּהַמְשַׁלַּח לֹא עֲשֶׂה שׁוּם עֵבִירָה יַעֲן שְׁצָרִיכֵנוּ לְאַמִּירַת הַשְּׁלִיחַ וּבְלֵאוֹ הֵכִי לֹא עֲשֶׂה כְּלוּם לְאַפּוֹקִי דְּהַמְשַׁלַּח דְּרִיבֵית כְּנ"ל וְאַפְּי' לֹא נִתֵּן הַרִיבֵית הַמְשַׁלַּח אֲלֵא הַשְּׁלִיחַ הוּא שְׁהַלְוָהוּ שְׁאוּמֵר לּוֹ תֵּן לּוֹ וְאַנִּי אֶתֵּן לְךָ ג"כ הו"ל כְּזָכִי וְכְּאֵילוֹ קְבֵלֵם בְּאוֹתָהּ שְׁעָה כְּמ"ש בְּדַבְרֵי הָרֵב לְמַטָּה וְע"כ לֹא פְּלִיגֵי הַפּוֹסְקִים וְנ"ל אֵי הֲוֵי הוֹלֵךְ כְּזָכִי וְתֵן כְּזָכִי אֲלֵא לְעֵנִין שְׁאֵינּוּ יְכוּל לְחַזוֹר בּוֹ דְּוָקָא עֵינִין בַּח"מ ס'י קכ"ה וּבַסַּמ"ע שְׁם וּק"ל: בַּא"ד וְלִיכָּא לְמִימַר שְׁקוּשֵׁית הַגַּמ' אֵינְהָ אֲלֵא לְרַבִּינָא דְּסַבְרָה דְּכֹל הֵיכָּא דְּשְׁלִיחַ לֹא בַר חַיּוּבָא יֵשׁ שְׁלִיחַ לְדַבְרֵי עֵבִירָה ע"כ פִּי' וְאִע"פ שְׁאָמַר הָרֵב לְעֵיל וְנ"ל וְעוֹד דְּאֶפְשָׁר לְאוּמֵר דַּע"כ לֹא קָאָמַר רַבִּינָא אֲלֵא גַבִּי פִּהוּ שְׁאָמַר לִישְׁרָאֵל צָא וְקַדְּשׁ לִי דִישְׁרָאֵל אֵינּוּ מוֹנְזָהָ בְּזָה הָאִסוּר בְּשׁוּם צַד אָבָל גַּבִּי רִיבֵית פִּינּוּן שְׁהוּא מוֹנְזָהָ בְּזָה הָאִסוּר אָף שְׁעַכְשָׁיו הוּא לֹא לְוָה פִּינּוּן שְׁאֵילוֹ לְוָה הָיָה מוֹנְזָהָ מִקְרִי בַר חַיּוּבָא וְאֵין שְׁלִיחַ לְדַבְרֵי עֵבִירָה וְא"כ לְפִי זָה אָף שְׁתֵּאמַר שְׁקוּ הַגְּמָרָא אֵינְהָ אֲלֵא לְרַבִּינָא אִפ"ה זָה מִקְרִי בַר חַיּוּבָא פִּינּוּן שְׁאֵילוֹ הַדִּיר הוּא אֶת אֲשֶׁתוֹ הָיָה מוֹנְזָהָ שְׁלֹא לְפָרְגֵס כְּמוֹ רִיבֵית כְּנ"ל וְאַכְתִּי מֵאֵי מִקְשָׁה אֵימָא אֵין שְׁלִיחַ לְדַבְרֵי עֵבִירָה

אפ"ה הדוחה יכול לדחות שסברת רבינא אינה כמו שאמרנו אלא כפשוטה ודוק: בא"ד והתימא מהחושבים שלדעת רש"י ריבית ע"י שליח שרי משום וכו'.

ונאני ההדיוט לפק"ד שלא יש תימא עליהם לפי שהרב הוא שפירש דטעם הריבית משום מהנה פנ"ל ועשה החילוק וכו' אבל להחושבים הנ"ל ישיבו שנדאי לדעת רש"י לא יש חילוק בין לנה מעצמו בין על ידי שליח דאין שליח לדבר עבירה ומותר כשאר עבירות היכא שלא עשה בידו משום דאין שליח לדבר עבירה והמדיר את אשתו והמנדר הנאה מתבירו שאני פיון שהאיסור הוא תלוי בהנאה כמו נדרו וכיון שמגיע לה הנאה אפי' על ידי שליח אין אומרים בו אין שליח לדבר עבירה יען שהוא הנה אותה הרי הוא עושה עבירה ואין אומרים בו אין שליח לדבר עבירה וק"ל: בא"ד אבל היכא שלנה על ידי שליח שרי משום דחשבינו ליה פאילו השליח לנה וכו' עד וכמ"ש רש"י ק' לפע"ד על חילוק זה שאר שחשבינו ליה שהלנה הלנה לעצמו פיון שאינו שלוחו של לנה דהיינו שאין שליח לדבר עבירה והוא לא לקח בריבית אלא בחושבו שההלואה היתה למשלחו לא לו אבל האמת הוא שהשליח הוא הלנהו חוזר ומלנה אותם למשלח והמשלח אינו נותן הריבית למי שהלנה לו אלא למי שהלנה לשלוחו אפי' הכי אסור פיון שבשעה שמביא השליח המעות להמשלח אר דחשבינו ליה שהוא מלנה אותם לו פיון שאומר לו לוייתי לה כף וכף מפלוני ע"מ שתתן לו ריבית כף וכף אר דחשבינו ליה שהוא עכשיו השליח הוא מלנה אותם להמשלח הרי זה אסור כמו שפסק הטור בסי' ק"ס ונ"ל ואם המלנה אומר ללנה אני מלנה לה ע"מ שתתן זוז לפלוני פשיטא שהוא אסור אע"פ שהוא אינו חייב לו וכו' ע"ש וכתב על זה הב"י הכי איתא בתוס' והג"ה ובמרדכי וכ"כ רבינו ירוחם בח"א ע"כ הרי שכל הפוסקים אוסרים והכא נדאי שהשליח בשעה שנותן המעות להמשלח הוא נדאי ע"מ שיתן המשלח הריבית כמ"ש ולא גרע זה ממי שאמר לו המלנה דע אם בא איש פלוני פלוני תכבדו ותשקוהו כמו שפסק רבינו למעלה כ"ש הכא וכתב ב"י בשם הרשב"א והתוס' שאין חילוק פין אמר המלנה כף או שאמר הלנה מעצמו כף והוא מלנה משום זה: והנה למטה בלשון זה בפסקא ואם המלנה וכו' כתב ונ"ל ואפשר לומר דלעולם כל היכא שהמלנה מתנה ואומר וכו' אבל אם הלנה אומר וכו' ע"ש נראה להדיא שמחלק שאם הלנה אומר הלויני ואני אתן לפלוני זוז אין פאן ריבית היכא שאינו חייב לו לאפוקי שאם חייב לו או אם אומר ואני אתן לה דאסור וא"כ אר לפי זה יהנה בכאן אסור לפי שהשליח נקרא חייב להמלנה לפי שהמלנה אינו יודע אלא לו וצ"ע על פי' זה: פירק ו' הלח"מ הלכה א' פתב מדברי ה"ה נראה דהרמב"ן מחלק בין הלנהו להלויני בחצר דלא קיימא לאגרא דהלויני הוי אבק ריבית והלנהו אפילו אבק ריבית לא הוי ואם דר פבר אין צריך להעלות לו שכר שפן פתב למטה וכו' וכ"כ הטור בדעת הרמב"ם ע"כ ולפי זה מ"ש ה"ה בד"ה לא הועלה לו וכו' בסוף הדבור וכ"כ הרמב"ן והרשב"א פ"ה הוא אצד אבל אם דר בה שלא מדעת בעלים פשוט הוא שחייב להעלות לו שכרו משלם ומוציאין ממנו דלא גרע מאם לא הלנהו פלל דליכא איסורא ע"כ על זה כתב וכ"כ הרמב"ן והרשב"א ונ"ל ולא גם על ראש הדיבור לפי שפראש הדיבור פתב אם חצר זו אינה עשויה לשכר הוא אבק ריבית אפי' דר בה שלא מדעת בעלים ע"כ דהיינו שאר בהלנהו בחצר דלא קיימא לאגרא הוי אבק ריבית דנה אינו ודוק: בא"ד אבל הרב הגמקי וכו' עד דאית ליה פדעת הרמב"ן דתרונייהו שוים ע"כ ונאני ההדיוט אומר הן

אַמַת שְׁפָה מְשֻׁמֶע אָבֵל לֹא יֵשׁ תִּימָא עָלָיו לְפִי שֶׁהֵרַב"י מִפְר' מֵאֵי דְקָאָמַר דְּבַדְיָנָא שְׁוִים
הוּא לְעֵנִין.

שְׂאִינוּ צְרִיף לְהַעֲלוֹת שְׁכָר דְּוָקָא שְׁוִים לְפִי שְׁפִינֵן שְׁמֶפְר' הַגַּמ' הָא דְקָאָמַר צְרִיף לְהַעֲלוֹת
לוֹ שְׁכָר בֵּין בְּהַלְוָהוּ ה"ק אִם בָּא לְדוֹר בְּחֻצְרוֹ לֹא יְדוֹר בּוֹ בְּלֹא שְׁכָר דְּמִחְזִי פְרִבִּית וְכו'
אָבֵל אִם כְּבָר דָּר בּוֹ לֹא מְחַיֵּיב מְמוֹנָא א"כ א"ש הָא דְקָאָמַר מְשֻׁמֶע דְּבַדְיָנָא תְרַנּוּיָהּ
שְׁוִים פְּלוֹמַר בְּדִינָא דְקָאָמַר בַּגַּמ' שְׁוִים וְק"ל: עוֹד הִקְשָׁה עַל הֵרַב"י וְאָמַר וְדַחַק עֲצָמוּ
בְּלִשׁוֹן הָרֵא"ש ז"ל דְּאִיף לֹא רָאָה סוּף לִשׁוֹן הָרֵא"ש שְׂאוֹמַר בְּהִדְיָא דְלֹא פְדַבְרֵי הַטּוֹר
ע"כ דְּהֵינּוּ שְׁפַתְבַּת הָרֵא"ש בְּפִסְקִיו עַל לִשׁוֹן הָרַמְבַּ"ן וְהָא דְקָאָמַר צְרִיף לְהַעֲלוֹת לוֹ שְׁכָר
בֵּין בְּהַלְוָהוּ בֵּין בְּהַלְוִינֵי הֵכִי קָאָמַר אִם בָּא לְדוֹר בְּחֻצְרוֹ לֹא יְדוֹר בְּלֹא שְׁכָר דְּמִחְזִי
פְרִבִּית שְׁבִשְׁבִיל חוּבוֹ נִכְנַס לְדוֹר בּוֹ אָבֵל אִם כְּבָר דָּר בּוֹ לֹא מְחַיֵּיב מְמוֹנָא ע"כ וְפִי'
מְשֻׁמֶע מִהָרֵא"ש דְּהַלְוִינֵי שְׁוִים וּלְפַע"ד גַּם זֶה אֵינוֹ תִימָא לְפִי שֶׁמֶפ' הֵרַב"י שְׁדוּמִים
לְהַדְדֵי דְשִׁנְיָהֶם אִם בָּא לְדוֹר בְּחֻצְרוֹ לֹא יְדוֹר בְּלֹא שְׁכָר דְּמִחְזִי פְרִבִּית וְאִם כְּבָר
דָּר בּוֹ ג"כ בְּשִׁנְיָהֶם אֵינוֹ צְרִיף לְהַעֲלוֹת לוֹ שְׁכָר מְדִינָא פִּינֵן דְּחֻצְרָא דְלֹא קְיָיְמָא לְאַגְרָא
אָבֵל בְּעֵנִין אִיסוֹר אֲבָק רִיבִית בְּהַלְוִינֵי אִיכָא וּבְכָא לְצִאת יְדֵי שְׁמִים חַיִּיב לְהַחְזִיר וְזֶה
אֲפָשֵׁר לְדַקְדָּק כִּף מְלִשׁוֹן הָרֵא"ש הַנ"ל לְפִי שְׁמַתְחִלָּה כְּתַב ה"נ הַדְרִיָּה שְׁדָר בְּחֻצְרָא אֵינָהּ
חֻשׁוּבָה מְמוֹן וְכו' וְאִת"פ כְּתַב וְכו' שֶׁהַלְוָהוּ וְדָר בְּחֻצְרוֹ דְאָרְף אֲבָק רִיבִית אֵין פֶּאֵן מְשֻׁמֶע
הָא דְכְּתַב דְאָרְף אֲבָק רִבִּית אֵין פֶּאֵן הוּא אֲצַד הַלְוָהוּ וְדָר בְּחֻצְרוֹ וְדוּק: בֵּא"ד וְלְפִי מַה
שְׁהֵבִין ה"ה ז"ל בְּדַבְרֵי רַבֵּינוּ ז"ל וְכו' עַד וְצ"ע וּלְפַע"ד יֵשׁ לִינְשֵׁב כְּפִי מ"ש הָרֵא"ש
בְּעֵנִין הַנּו' וְז"ל וְלִיכָא אִיסוֹר תְּרַבִּית לְאַפּוֹקֵי מִינְיָה מְמוֹנָא פִּינֵן דְּהוּי זֶה נִהְנָה וְזֶה לֹא חֶסֶר
דְּרַחֲמָנָא אָמַר אֵל תִּקַּח מֵאֲתוֹ נְשִׂיף וְתִרְבִּית וְאִם לְקַחְתּוּ אֶהְדָּר לִיָּה דְנִיחֵי בְּהַדָּר וְזֶה שְׁלֹא
לְקַח מִה יַחְזִיר ע"כ הָרֵי לְהַדְיָא דְתִרְבִּית בְּלֹא נְשִׂיף לֹא מְשַׁפְּחַת אִפִּי' בְּהֵאֵי אֲוֹפֵן וְא"כ
וְדֹאֵי דְתִרְבִּית דְּקָרָא וְדֹאֵי נְשִׂיף עֲמָה וְא"כ אָרְף הַנְּשִׂיף דְּקָרָא ג"כ שְׁיִהְיֶה תְּרַבִּית עֲמוֹ דְאֵי
לֹא תִימָא הֵכִי נִמְצָא דְנְשִׂיף הוּא הָעֵיקָר וְא"כ לֹא קָרָא תְּרַבִּית פִּינֵן דְּתִרְבִּית אֵינוֹ מַעֲלָה
וְאֵינוֹ מוֹרִיד אֲלֵא וְדֹאֵי שְׁהֵעִיקָר הוּא דְכְּתַב רַחֲמָנָא תְּרַבִּית לוֹמַר לָךְ דְּבַעֲיֵנָן תְּרַבִּית עִם
נְשִׂיף וְהוּא הַדִּין נְשִׂיף עִם תְּרַבִּית בְּעֵינָן מִטַּעַם הַנ"ל וְזֶה פְּוֹנַת הַש"ס דְּקָאָמַר וְתִסְבְּרָא
דְאִיכָא נְשִׂיף בְּלֹא תְּרַבִּית וְתִרְבִּית בְּלֹא נְשִׂיף בְּלֹא תְּרַבִּית הֵיכִי דְמֵי אֵי דְאוֹזְפִיָּה מְאָה
בְּמָאָה וְעֲשָׂרִים מַעֲיָקָרָא וְכו' דְּהֵינּוּ דְנְשִׂיף וְתִרְבִּית בְּחֻצְרָא בֵּין דְלֹא קְיָיְמָא לְאַגְרָא בֵּין
דְקְיָיְמָא הָוָה יָדַע תְּלַמוּדָא וּפְשִׁיטָא לִיָּה דְלֹא מְשַׁפְּחַת לָהּ פְנ"ל וְג"כ בְּעֵנִין אַחַר לֹא
מְשַׁפְּחַת פְּדַקָּמַר הֵיכִי דְמֵי וְכו' וּמַעֲתָה נִסְתַּלְקָה קְוִשְׂיָא הַנּו' ס"ל כ"ע פְנ"ל וְגַם עַל הַב"י
יֵשׁ לְהַשִּׁיב וְלוֹמַר דְּדֹאֵי סְבָרַת רַבֵּינוּ הִיא פִּינֵן שְׂאָמַר הַלְוִינֵי וְדוֹר בְּחֻצְרֵי אִפִּי' בְּחֻצְרָא
דְלֹא קְיָיְמָא לְאַגְרָא הוּי פְּאֵלוֹ הַשְּׁפִירָה לוֹ עֲכָשְׁקוֹ וְאֵע"ג דְּעַד הַנּוּה לֹא הִיָּה רִגִּיל לְהַשְּׁפִירָה
עֲתָה הַשְּׁפִירָה לוֹ דְזֶה מְשַׁמְעוֹת הַלְוִינֵי וְדוֹר בְּחֻצְרֵי בְּשְׁכָר בְּתוֹרַת רִיבִית וְא"כ הָרֵי נְשִׂיף
וְתִרְבִּית וּמִשּׁוֹם זֶה הוּא שְׂאָמַר רַבֵּינוּ דְּהַלְוִינֵי וְדוֹר בְּחֻצְרֵי הוּי רִבִּית קְצוּצָה וּבְהַלְוָהוּ וְדָר
בְּחֻצְרוֹ לָהּ מְשַׁפְּחַת לָהּ כַּמ"ש בְּתִירוּץ הַנ"ל שְׁל כ"ע וְדוּק: הַלַּח"מ בַּד"ה הִיָּתָה קְרַקַּע
הַמְּוִשְׁכָּנַת וְכו' וְצ"ע לְרַבֵּינוּ וְכו' וּמִצְנִין לוֹ לְחַלְקָא ע"כ.

וְיֵשׁ לְפַע"ד שְׁמִשְׁמַע לִיָּה לְרַבֵּינוּ שְׁלֹא חֵלַק רַב אֲשֵׁי אֲלֵא בְּשִׂאָר אֵינְשֵׁי אָבֵל בְּדִינְתֵימִי
מְסַכִּים וְהוֹלֵךְ לְדָרַב יוֹסֵף מְשַׁמְיָה דְרַבָּא וְטַעֲמָא הוּא פִּינֵן שַׁב"ד שְׁבַעִיר אֲבִיָּהוּן שְׁל
יְתוּמִים וְהָרֵי הֵם שְׁלִיטִים לְעֲשׂוֹת מְשַׁפְּט הָוָה לִיָּה פְּאִילוֹ בְּאוֹתָהּ שְׁעָה שְׁלַקַּח שְׁדָה שְׁל

יתומים מיד סלקוהו חכמים וזונו קמו אצלם בהלואה ובשביל זה מסלקינן ליה והאי דלא מפקינן מיניה לפי האי טעמא הוא שלא תקנו להם חכמים אלא דמסלקינן ליה אבל דמפקינן מיניה דאוןשא מלתא כל פה לא עבוד שלא יהיה פנראה דאבק ריבית יוצאה בדניינן והבו דלא להוסיף עלה דמסלקינן ליה דוקא מטעם הנ"ל וכמ"ש רש"י בד"ה אבל טפי מפקינן וכו' הטעם הזה משמע ליה לרבינו בהנ"ל וק"ל: הלח"מ בד"ה שאין המלנה מסתלק וכו' לכאורה וכו' ועי"ל דהתם בקפיד איירי רבינו ע"כ נראה שטעות ונ"ל בקנין איירי רבינו כמ"ש ב"י בס"י ר"ז ונ"ל על דברי רבינו דמיירי שאחר שפבר נגמר המקח התנה הלוקח וקנו מידו על תנאי זה וכו' ע"ש ודוק: הכ"מ בד"ה אע"פ שמשפונה אסורה וכו' עס"ה לא ידעתי מאי דקאמר נ"ל שכ"כ משום דרישא דקתני המלנה את חבריו אין מסלקין אותו א"א לאוקמא בגוי דמאי אסור ריבית איפא ע"כ משמע דמשום דנראה מרישא דאיירי במקום האסור בשביל פה פתב בטעות וכו' א"כ מה זה שפתב רבינו ויש מי שהורה שזאת המשפונה בגבוי והא לדעת רבינו מותרת וא"כ היכי אתיא רישא אין מסלקין אותו בלא כלום דמשמע אסור: עוד מה שפתב ומאי דין בכור אית ביה לא הבנתי דבריו למה ומאי דין בכור אית ביה טעם הבכור הוא דאינו נוטל משום דאינו נוטל פראוי כבמוחזק והאי מלנה נקראת פיון דבאחרה דמסלקי דאין השדה לפניו אלא לשיעבוד וה"ל ראוי ואין הבכור נוטל פראוי וא"כ גם בגוי שייך זה דהיינו ששדה הגוי משפונה ביד הישראל בכור הישראל אינו נוטל במשפונת הגוי באתרא דמסלקי משום דראוי הוא וצ"ע: פ"ק ח' הלח"מ בד"ה חבית של יין וכו' עד סוף הדיבור והרב שפתי פהו ונ"ל הגיה בדברי רבינו ואמר והאי שאם לא מצא למכרה ולהרויח בה וכו' צ"ל אחר סוף דין השני מותר אף על פי שאם אבדה או נגנבה או החמיצה תהיה ברשות הלוקח שאם לא מצא למכרה ולהרויח בה ה"ל להחזירה לבעלים אבל ברישא לא שרי אלא מטעם דאבודה או שכורה היא באחריות הלוקח אבל לא הנה יכול להחזירה למוכר כשלא הנה מוכרו כמו שירצה פן כתב בי"ד סי' קע"ג ס"ק כ"ט: הלח"מ בד"ה אסור לקנות פרי הפרדס וכו' קשה אמאי לא אמר פאן וכו' עד סוף הדיבור ולפע"ד יש לתרץ דשאני השריגים דמהני בהם אם הפה לפי שסברת רבינו דזמורות איתנהו ואפ"ה בענין שיהפך בקרקע לפי שאין הדבר ידוע אי זו תיבש ותזמור ואי זו תשאיר ולפיכך הוה המעות במלנה אם הפה נראה פקונה אילן לזמורותיו אבל בפרי הפרדס אין דרוך למוכרו פה קודם שיגמרו וג"כ שצריך לעובדו והרי המוכר חסר בכך וא"כ לא מהני בהם הפה וע"ש בב"י סי' קמ"ג ודוק: הלח"מ בד"ה אבל אם קנה עגל בזול וכו' עס"ה ולי ההדיוט יש לתרץ דבשלמא בש"ס פשאמר ומודי רב בתורי דנפיש פסדייהו יש רבותא לפי שאם אמר ומודי רב בעגלים דנפיש פסדייהו הנה אמינא דעגלים דוקא דנפיש פסדייהו דפסדייהו דייקא אבל רבינו אמר עגל דבר בהונה דדרך עגל קונים אותו עד שיגדיל ומהטעם שאמר והפחש והמיתה דבר מצוי תמיד יחול אף בשור ואני מבין דכוננת רבינו נדאי אף בשור ודייק לשונו שאמר והפחש והמיתה דבר מצוי תמיד דוקא ולא אמר מצוי בהם דמינה ודייק דוקא עגלים דזה פירוש בהם וק"ל: הלח"מ בד"ה סלע בכל חדש מותר וכו' ולא ידעתי מאי קושיא יש הלא פתב הרב"י ונ"ל בס"י קע"ו בדין הספינה הנ"ל על דברי הטור ונ"ל ומ"ש רבינו שלא ישלם אלא דמים שהנה שנה בשעה ששפבר הוא פדעת הרמב"ן שכ"ה ה"ה בפ"ח בדין שם פרה מחבריו ע"כ משמע

שְׂדֵיִן הַסְּפִינָה שְׁוֹה לְדִין הַשֵּׁם פָּרָה מִחֲבִירוֹ לְדַעַת הַטּוֹר וּג"כ שְׂסִבְרַת הָרַמְבַּ"ן פֶּה שְׂפָה נִרְאָה מִלְּשׁוֹנוֹ שֶׁכִּי הוּא כְּדַעַת הָרַמְבַּ"ן נִמְצָא לְדַעַתוֹ שְׁוִים וּא"כ מֵאֵי מִקְשָׁה לִימָא דְשִׁתִּיק מִפְּנֵי שְׁקִיָּה סְבוּר דִּישׁוּמוֹ לֹא כְּמוֹ שְׁשׁוּה בְּשַׁעָה שְׂמִקְבֵּל אוֹתָהּ וְלֹא בְּשַׁעַת שְׂכִירָה וְכו' וְהֵלֵא לְסִבְרַת הָרַמְבַּ"ן שְׂרַב סְבוּר שְׁיִשׁוּמוֹ בְּשַׁעַת שְׂכִירָה כְּמוֹ דִּין הַסְּפִינָה וְלִפְיָהּ הַקְּשׁוֹ לֹא אִמְאֵי שְׂתִיק וּק"ל: פֶּרֶק י' הֵלַח"מ בַּד"ה אֲבָל מְלוֹהוּ סְתָם עַד סוּף הַדִּיבּוּר לִפְעַם זֶה דְּחוּק שְׂלִפֵי שְׂאָמַר ה"ה וְלִדְבָרֵי הַכֹּל אִם יֵשׁ לוֹ לְאָרִיס מְוֹתָר מְשַׁמְעוֹת וְלִדְבָרֵי הַכֹּל פִּי הוּא אִפִּי שְׂנַחֲלָקוּ בְּקַבִּיעוֹת הַזְּמַן הֵכָא דִּישׁ לוֹ מְוֹתָר לְדְבָרֵי הַכֹּל אַף בְּקַבּוּעַ לוֹ זְמַן וְדוּק: מַש"ל בַּד"ה אֲבָל מְלוֹה סְתָם עַל שַׁעַר שְׂבִישׁוּק וְכו' דְּבִהֲדִיא כְּתַב רַבִּינוּ בְּפִרְקִין דְּכָל שְׂקַבַּע זְמַן אֲסוּר וְאֵי כְּשֵׁלֵא קַבּוּעַ לוֹ זְמַן מֵאֵי אֲרִיָּא וְכו' כַּצ"ל: א פֶּרֶק י"ב הַכ"מ בַּד"ה וְכו' אִשָּׁה שְׂתַבְעָה כְּתוּבָתָהּ וְכו' הִבִּיא בְּשֵׁם הָרַשְׁבָּ"א שְׂרַבִּינוּ סְבוּר שְׂשִׁתִּי הַלְּשׁוֹנוֹת שְׂנִאָמְרוּ בְּפִרְקֵי שׁוּם הַדִּינִים בְּכַתּוּבַת אִשָּׁה שְׁנִיָּהֶם אָמַת ע"כ.

הַן אָמַת הַדְּבָר מְבִנְיָר לְהִדְיָא שְׁיֵשׁ לוֹ מִשׁוּם מְזוֹנוֹת מִמָּה שְׂכַתְב רַבִּינוּ בַּהֲל' י"ג שְׂהָרֵי אֵין לָהּ מְזוֹנוֹת וְהָרֵי נִשְׂאָת דְּהִינּוּ שְׂתִי הַלְּשׁוֹנוֹת הַנּוֹ' אֲלֵא מְרִיָּהֲטָא דְּלִשׁוֹן הַמַּגִּיד ו"ל נִרְאָה שְׂסִבְרַתוֹ הִיא שְׂרַבִּינוּ מְפָרֵשׁ שְׂחִלּוּקִים הֵם אֲלֵא שְׂסוּבְר כְּמֵאֵן דְּאָמַר מִשׁוּם חִינָא ע"ש וְדוּק: בַּא"ד וְלַע"ד נִרְאָה וְכו' עַד סוּף הַדִּיבּוּר פִּירוּשׁ שְׂלִסְבְּרַת הָרַשְׁבָּ"א מְפָרֵשׁ בְּדְבָרֵי רַבִּינוּ שְׂסוּבְר שְׂשִׁתִּי הַלְּשׁוֹנוֹת אָמַת אֲבָל לְדַעַתוֹ הוּא שְׂרַבִּינוּ ס"ל דַּמ"ד מִשׁוּם מְזוֹנֵי לִית לִיָּה מִשׁוּם חִינָא שְׂלֵא כְּדְבָרֵי הָרַשְׁבָּ"א ו"ל.

וְאֵי הַהֲדִיּוֹט נ"ל הַהֲכָרַח שְׂנִרְאָה לוֹ הַכ"מ הוּא מִמָּה שְׂאָמַר רַבִּינוּ בְּהִלְכוֹת ד' עַל דְּבָרֵי הַגְּאוּנִים וְלֹא חָשׁוּ לְחַן הָאִשָּׁה דְּלִשׁוֹן וְלֹא חָשׁוּ פִּירוּשׁוֹ הוּא וְלֹא חָשׁוּ לְפִסּוּק הַהֲלָכָה כְּאִידָךְ לִישְׁנָא שְׂאָמַר מִשׁוּם חִינָא שְׂנִרְאָה שְׂחִלּוּקֵי לִישְׁנָא דְּמְזוֹנֵי אֲלִישְׁנֵי דְּחִינָא אֲלֵא שְׂלֵא חָשׁוּ לְחַן הָאִשָּׁה לְפִסּוּק כְּאִידָךְ לִישְׁנָא שְׂאָמַר סְבִרַת רַבִּינוּ הִיא שְׂשִׁתִּי הַלְּשׁוֹנוֹת אָמַת כְּסִבְרַת הָרַשְׁבָּ"א ו"ל ה"ל רַבִּינוּ לוֹמַר בְּמִקּוּם וְלֹא חָשׁוּ לְחַן הָאִשָּׁה וְלֹא כְּוֹנֵן אֵל הַהֲלָכָה וְדוּק: הֵלַח"מ בַּד"ה אֵין נִפְרָעִין מִן הַיּוֹרְשִׁין עַד סוּף הַדִּיבּוּר.

לְכַאוּרָה קִנְשָׁה עַל מָה שְׂאָמַר שְׂהִיָּה יְכוֹל הָרַב הַמַּגִּיד לְהִבִּיא רְאָיָה מִרְאֵשׁ פֶּרֶק י"ד מִמָּה שְׂאָמַר רַבִּינוּ וְאִם הִיָּה הַחֹב לְזְמַן וְתַבַּע בְּתוֹךְ זְמַנּוֹ וְכו' וְהָרֵי הוּא בְּעַצְמוֹ הָרַב הֵלַח"מ ו"ל בְּרֵאֵשׁ פֶּרֶק י"ד הַכְּרִיחַ הֵא דְּאָמַר רַבִּינוּ בֵּין קְטָן הוּא אֲפִתּוּבַת אִשָּׁה דְּוָקָא ע"ש וּא"כ אִיָּה אָמַר בְּכָאֵן שְׂהִיָּה הָרַב הַמַּגִּיד יְכוֹל לְהִבִּיא רְאָיָה כְּנֻז' שְׂנִדְאֵי ג"כ הָרַב הַמַּגִּיד כְּפֶה הַבִּין דְּבָרֵי רַבִּינוּ ו"ל מִכַּח הַקְּוִשׁוֹת שְׂהַקְשָׁה הוּא בְּעַצְמוֹ הָרַב הֵלַח"מ וְלִכְפֶּה לֹא הִבִּיא רְאָיָה הַנּוֹ' אֲבָל כַּד דִּיִּקְוֹת שְׂמָה שְׂאָמַר הָרַב הֵלַח"מ שְׂהִיָּה יְכוֹל הָרַב הַמַּגִּיד לְהִבִּיא רְאָיָה וְכו' הוּא לְפִי דַעַתוֹ שֶׁל הָרַב הַמַּגִּיד שְׂצִיָּין עַל הֵא דְּאָמַר רַבִּינוּ בֵּין קְטָן וְכו' וְאָמַר וְדִין הִתְוָמִים בֵּין קְטָנִים וְכו' מְפֹרֵשׁ בְּגִמְרָא בְּהַנְזָקִין דָּף נ' וְהֵתָם בְּגַמ' אָמְרוּ כְּפֶה לְעַנְנֵן חוּב דְּאִבְיָהֶם דְּלְעַנְנֵן שְׂבוּעָה שְׂנִיָּהֶם שְׁוִים ע"ש וְלִפְיָהּ הַקְּשָׁה הָרַב הֵלַח"מ עַל הָרַב הַמַּגִּיד שְׂלִפִּירוּשׁוֹ דְּקָטָן דְּהֵכָא לֹא אֲפִתּוּבַת אִשָּׁה אִם כֵּן הִיָּה לוֹ לְהִבִּיא רְאָיָה וְכו' וְדוּק: הֵלַח"מ בַּד"ה קַרְקַע שְׂהִיָּתָה בְּחִזּוּקַת אֲבִיָּהֶם וְכו' עַד סוּף הַדִּיבּוּר וְלִפִּי מְשַׁמְעוֹת דְּבָרֵי רַבִּינוּ נִרְאָה כַּמ"ש הָרַב הַמַּגִּיד מִמָּה שְׂאָמַר רַבִּינוּ בְּחִזּוּקַת קְטָנִים גַּם מִמָּה שְׂאָמַר אֵין מוֹצִיאִין אוֹתָהּ מִיָּדוֹן מְשַׁמַּע שֶׁהוּא עַכְשָׁיו בִּיָּדוֹן וּבְחִזּוּקָתוֹ וְלִקְוִשׁוֹת הַתּוֹס' יְשִׁיב רַבִּינוּ שְׂמָה שְׂלֵא הַפְּלִיג בְּש"ס הֵתָם בְּעַל הַקְּרַע מְוֹחֲזָק הֵכָא ר' יְרֵמְיָה לֹא הִיָּה מְוֹחֲזָק הוּא שְׂבַמְעֵשָׁה דַר' יְרֵמְיָה הוּא

תּרַתִּי אִיתְנָהוּ בִּיהַ לֹא הָיָה מְוַחָזֵק וְגַם הָיְתָה לְהִתּוֹמִים חֲזָקָה דְּאֲבוֹת וּר' אַבִּין רָצָה לְהַגְדִּיל הַמְדוּרָה לִר' יִרְמְיָה לְהַשִּׁיבוֹ עַל דְּבָרָיו לְפִיכָה אָמַר לוֹ אֲבָל הֵיכָא דְאִית לִיהַ חֲזָקָה דְּאֲבוֹת פְּלוֹמֵר נּוֹסֵף עַל שְׁלֹא חֲזָקַת אַתְּהַ וּלְעוֹלָם דְּאִין הָכִי נְמִי שְׁהַחֲזָקָה הִיא עֵינְקָר וְעֵינִן בַּסַּמ"ע ס' ק"י וְדוּק: פֶּרֶק י"ד הַלַּח"מ בַּד"ה אוֹ שְׁלֹא פֶּרְעוּ וְכוּ' וְקָשָׁה הָרִי פְתַב דִּין וְכוּ' וְרֵאִיתִי בְּכַתִּיבַת יָד לֹא נּוֹדַע לְמִי תִּירוּץ עַל זֶה וְז"ל פִּירוּשׁ אִין זֶה פּוֹגֵם שְׁטָרוֹ דְּהָא טְעִין מְעִינְקָרָא לֹא פֶּרְעַת פְּלוֹם אֲלָא דְהַשְׁתָּא דְטְעִין לְנָה יִשְׁבַּע לִיהַ מְשׁוּם חֲנוּמֵר הַשְּׁבוּעָ' אוֹדוּיִי אוֹדִי לִיהַ בְּמַקְצַת וְאִפ"ה לֹא יִטּוֹל הַשְּׁאָר אֲלָא בְּשְׁבוּעָה דְלֹא אָמְרִינֵן מְגוֹ לְאִפְטוּרִי כַּמ"ש הָרַב בְּפֶרֶק דְלַעִיל וְה"נ דְּכוּוּנְתָא דְלֹא גְבִי שְׁאָר הַחוּב בְּלִי שְׁבוּעָה בְּמְגוֹ שְׁאֵם הָיָה בְּטַעֲנָתוֹ הָרֵאשׁוּנָה שְׁלֹא פֶּרְעוּ פְּלוֹם וְהָיָה גּוֹבָה הַפֶּל בְּשְׁבוּעָה קַמ"ל דְּאִינוּ פֶּלַל אֲלָא בְּשְׁבוּעָה ע"כ.

וְעַל מַה שְׁדַּחָה הַלַּח"מ הַתִּירוּץ שְׁתִּירֵץ לְאִתּוּיִי עֲלֵה דִין אִם הַמְלָנָה ת"ח מִפְּתַח שְׁאָסוֹר בְּדִין פּוֹגֵם לֹא חִילַק בֵּין ת"ח לְאִינוּ ת"ח דְּמִשְׁמַע שְׁהַחֲזָקָה שֶׁל ת"ח לֹא קָאִי אִפּוֹגֵם יִשׁ לְהַשִּׁיב לּוֹמֵר דְּטַעֲמָא דְאִין מְשִׁבִיעִין ת"ח הוּא כַּמ"ש הַמ"מ בְּשֵׁם רַש"י וְרַבִּינוּ מְאִיר דְהַטַּעַם לֹא מְזַדְקֵנֵנוּ לִיהַ לְהַשְׁבִּיעוּ מְשׁוּם דְּמַחְזִי כְּמֵאן דְּחִשְׁדִּינוּ לִיהַ וְכוּ' .

וּא"כ לְפִי הָאִי טַעֲמָא אִף בְּדִין פּוֹגֵם אֵת שְׁטָרוֹ שְׁיִיף הָאִי טַעֲמָא וּמַה שְׁלֹא חִילַק הַטּוֹר בְּדִין פּוֹגֵם הוּא דַּמְכ"ש אֲתִיָּא וּמַה בְּהָא דְלָנָה אוֹמֵר לוֹ אֲשַׁתְּבַּע לִיהַ דְּאִנֵּן לֹא חִשְׁדִּינוּ אֲלָא לְנָה וְכַדִּי לְהַפִּיס דְעָתוֹ מְשַׁתְּבַּעִי אָמְרִינֵן לֹא מְשַׁבְּעִינֵן כ"ש דְלֹא טְעִין לִיהַ בְּדִין פּוֹגֵם דְּאִנֵּן אוֹמְרִים לוֹ אֲשַׁתְּבַּע דְנִרְאָה דְחִשְׁדִּינוּ לִיהַ וּבְנִדְאִי פִּינוּ שְׁכַתְּבַת הַטּוֹר כֹּף בְּדִין גְּבִינִית חוּב כ"ש לְהֵכָא פֶּן נ"ל וְדוּק: הַלַּח"מ בַּד"ה וְאֵע"פ שְׁאִין עָלְיוֹ וְכוּ' דְהַמְעַשֵּׂ' דִּיתִיב אִמְסַחְתָּא הָיָה בְּלֹא עֲדִים דְאִי לְהוּ מִינֵיהַ בְּמְגוֹ ע"כ לְפִי הַגִּירְסָא זֹאת לֹא יְכוּלְתִי לְהַבִּין וְנ"ל שֶׁט"ס בְּמָה דְכַתִּיב הָיָה בְּלֹא עֲדִים וְצ"ל הָיָה בְּעֲדִים וְהַדְּבָר מוּבָן מִעֲצָמוֹ וְדוּק: הַלַּח"מ בַּד"ה הוֹצִיא עָלְיוֹ שְׁטָר חוּב וְכוּ' אִין לְהַקְשׁוֹת וְכוּ' פִּירוּשׁ לְפִי סְבַרְת הַמְּפָרְשִׁים דַּבַּ' נ"ט פְּשׁוּט אֵיירִי דְשִׁנִּים חֲתִימִי וְכוּ' אִמְאִי אָמְרוּ בְּגִמְרָא עַל הַמְּשָׁנָה שְׁאִמְרָה פְּשׁוּט שְׁכַתּוּב בּוֹ עַד אֲחַד וְכוּ' פְּשִׁיטָא לִימָא דְאִשְׁמוּעִינֵן מִתְּנִיתִין רְבוּתָא דְאִפִּי' עַד אֲחַד בְּשְׁטָר וְעַד אֲחַד בְּעַל פֶּה דְלֹא פְלוֹם וְעַל זֶה הַשִּׁיב וְאָמַר דְאִף עַל זֶה אִין נִרְאָה לְהֵם חִידוּשׁ דְּפְשִׁיטָא הוּא וְק"ל: פֶּט"ו הִלְכָה ה' הַלַּח"מ בַּד"ה הַתְּנָה הַמְלָנָה וְכוּ' וְתִימָא עַל זֶה.

וְכוּ' וְצ"ע וְלִי הַהֲדִיּוּט נ"ל שְׁיִשׁ לְתַרְץ דְּשִׁאֲנִי הֵכָא כַּמ"ש ה"ה ז"ל דְסַתֵּם נְאֻמָּנוֹת בְּלֹא שְׁבוּעָה מְשַׁמַּע לְפִי שְׁפִינֵן שְׁהֶאֱמִינוּ בְּטַל טַעֲנָתוֹ שְׁאוּמֵר פְּרוּעַ וְא"כ אִינוּ צָרִיף שְׁבוּעָה אֲבָל בְּהַתְּנָה הַלָּנָה הַטַּעַם הוּא כַּמ"ש הַטּוֹר בַּסִּי' ע"א ל"ד וְז"ל וּמִיָּהוּ הַלָּנָה צָרִיף לִשְׁבַּע שְׁהוּא פְּרוּעַ אִפִּי' בְּחִי מְלָנָה פִּינוּ דְלֹא פְתַב לִיהַ מְהִימָנַת לִיהַ בְּלֹא שְׁבוּעָה דִּילְמָא ה"ק לִיהַ מְהִימָנַת לִיהַ לְבַטּוּלִי שְׁטָרָא וְלִיָּהוּ כְּמִלָּנָה ע"פ וְהוּי כְּמֵאן דְּטַעֲנִיָּה מְנָה עַל פֶּה וְא"ל אִידָף גְּתִתִּיו לָהּ דְּמִשְׁתַּבַּע אִידָף שְׁבוּעַת הַיִּסְתַּ דִּיז בְּעַל הַשְּׁטָר עַל הַתְּחַתּוּנָה וּלְכַף נְאָמַר שְׁלֹא יוֹעִיל הַנְּאֻמָּנוֹת אֲלָא לְבַעַל הַשְּׁטָר אֲבָל לֹא לִיפְטָר מְשַׁבּוּעָה אִם לֹא שְׁפִי' עַכ"ל וּלְפִי זֶה הַחֲזָקָה הוּא מְבוֹאֵר וְק"ל: פֶּרֶק ט"ז הַלַּח"מ בַּד"ה שְׁנִיָּהם חֲזִיבִים בְּאַחֲרִיּוּתוֹ וְכוּ' עַד סוּף הַדִּיּוּר וְלִי הַהֲדִיּוּט נ"ל שְׁאִי אִפְשָׁר לּוֹמֵר שְׁלִסְבַרְת הָרַב הַמְּגִיד דְּמְפָרְשׁ דְּבָרֵי רַבִּינוּ דְדוּקָא הֵיכָא דְהַעֲנִי רְאוּבֵן חוּזַר שְׁמַעוֹן עַל לְוִי אֲבָל אִם לֹא הַעֲנִי לֹא וְהִיא הַסְּבָרָא הָרֵאשׁוּנָה שְׁהַזְפִּיר בְּעַל הַטּוֹר ז"ל לְפִי שְׁמַשְׁמַעוֹת שְׁנִיָּהן חֲזִיבִין בְּאַחֲרִיּוּתוֹ דְהִינֵנוּ רָצָה

מזה גובה רצה מזה גובה ומה שפכת הרב המגיד וכן מצאתי בתשובה להרי"ף דמשמע דמשנה אותו לרבינו ז"ל הוא לומר לאפוקי מסברת הראב"ד ז"ל דמפרש דוקא אם יכפור דמסייע מתשובת הרי"ף הנ"ל אע"ג דלא איירי אלא בהעני לנה ואחר כך פתב וכו עיקר ששניהם חייבין באחריותו פדעת הרשב"א ז"ל.

או אפי' לומר שסובר הרב המגיד מה דנקט הרי"ף ז"ל בתשובה הנ"ל העני אורחא דמלתא נקט דאל"כ אין דרו המלנה לתפוע את לוי תחלה דפשיטא דנוח לו לתפוע את ראובן בעל חובו אבל אה"נ שישכח לתפוע את לוי אם ירצה וכן נראה מדברי הש"ך סימן קכ"ה עיין שם ודוק: הרמב"ם הלכה ג' טען לוי שהיה ראובן עני והטעהו ושמעון אומר עשיר היה והעני יראה לי וכו' קשה לי למה לא תפס רבינו ג"כ הטענה השנית שידע לוי שהוא עני ואעפ"כ קבל עליו דמשמע דבהא לא איירי רבינו: : אח"כ מצאתי שהביא הרב ש"ך בסי' קכ"ו ס"ק מ"ה משם גדולי תרומה דבכה"ג לאו פל פמניה דאנן סהדי דלאו בשופטני עסיקנן דמפסיד ממונא בכדי ונראה דאפי' בח"ו בעל פה הוי במגו במקום עדים ע"כ והוא ז"ל חלק עליו ע"ש: הלח"מ בד"ה הודיה שפרע וכו' וצ"ע ע"כ.

ואני ההדיוט נלפק"ד שיש להשיב דאם היה מכריח ה"ה משום דזיל בטר טעמא דהיינו מגו דאי בעי מחיל וכו' יכול הדוחה לדחות ולומר דטעמא דרבינו דמאמינים אותו אם הודיה שפרע לאו מטעם מגו דאי בעי מחיל אלא משום דסברת רבינו היא דאם טען הלנה ישבע לי המלנה שלא נפרע צריף לישבע ואם לאו אינו גובה הלוקח וכמ"ש הרב מש"ל ז"ל וילכה דייק מדברי רבינו ז"ל עצמו ממה שאמר ולא נתן וכו' ודוק.

עוד נראה לי שהאמת הוא שהרב המגיד ז"ל פתב זה בפ"י והוא מה שאמר ואע"פ שאנו מאמינים לענין לנה היכא דאמר פרוע הוא ואין חילוק בין נפרע קודם המכירה או לאחר המכירה הוא משום דלגבי לנה משום דמצי מחיל השתא אבל נדאי הוא חייב בתשלומין כמו שמתחייב אם מחל ואין ליפות פחו אלא שהרב המגיד פתב שזה בפ"י בדברי רבינו ממה שאמר ולא נתן ונתן טעם הנז' לדברי רבינו וק"ל: הלח"מ בד"ה וכן אם מת השליש וכו' אבל הרב המגיד ז"ל פתב שיצא לו ממה שאמרו בסוף פרקא קמא דב"מ ואם יש עמקה סמפון וכו' ע"כ ולי ההדיוט נ"ל דטעמא דכתב פן הרב המגיד הוא משום דס"ל דסברא הא פיון דבספ"ק דמציעא לפי הסוגיא דהברייתות דהביא הוא בשאין עליו עדי קיום ואע"ג דאין הקרח בברייתא זאת מ"מ נראה לפי הסוגיא דשונים הם וא"כ לפי זה אף בזה בורר פך סברי ואע"ג דכתב הרב הלח"מ למעלה בהקרח שמביא דטעמא דרש"י ז"ל דלא פ"י בזה בורר כמו במצי' משום דא"כ לא הנה מקשה רבא לר"ג מידי דנימא דהתם שליש נאמן משום דאית ליה מגו דאי בעי יהיב ליה ללנה והוא יקיים אותו בעדיו וליהכי מהימן אבל בההיא אתתא ליכא מגו משום דאתחזק בבי דינא כמו שאמרו שם וכו' עכ"ל הנה לרעת הרב המגיד אינו הקרח לפרש דליכא עדים פלל משום דכיון דלא נתקיים כמאן דליתיה דמי ילפי וכי ברור לן דאי יהיב ליה ללנה הלנה יקיים אותו שאם היה ברור לן בודאי שהלנה יקיים אותו אה"נ דאיכא מגו אבל פיון שאינו ברור לן ליכא מגו וילכה הרב המגיד פתב שלמד זה רבינו מהמשנה ספ"ק דמציעא וכו' שלמוד גמור זה ואין עליו שום דחיה כמו שיש לדחות אם הנה לומד מפרק זה בורר פנ"ל ודוק: בא"ד ודע דבפי"ח מהל' גזלה פתב רבינו ז"ל וכו' ואי אפשר לומר פן וכו' ולי ההדיוט

נראה שונדאי שרבינו ז"ל מפרש המשנ' במלנה כדמשמע מהש"ס ונצא לו רבינו דין זה מכ"ש השתא ומה פשיטא מתחת ידי המלנה יעשה מה שבסמפונות פשנפל השטר ואיתרע שטרך והוא ביד המוצא כ"ש דיתחזיר ללנה והנה הרב מש"ל בפ"ח מהל' גזלה ואבדה הל' ה' בד"ה מצא שטרות קרועים וכו' הקשה על רבינו ז"ל דמנ"ל דבנפל שטרך צריך שיהא עמו שובר והשטר בתוך הקרועים דמתניתין איירי בנמצא מיד המלנה כדסברי הגמ' פנ"ל אבל בנפל אתרע שטרך והוא ביד המוצא אפי' שלא נמצא השטר בתוך השטרות הקרועים איכא למימר דיתחזיר ללנה דבלאו הכי לא יחזיר לא לנה ולא לנה ע"כ ע"ש הרי להדיא ס"ל להרב מש"ל אפי' לא נמצא בתוך הקרועים צריך להחזיר מפת הסברך שפתבתי פנ"ל מכ"ש דילמוד מהמלנה להיות כמותו.

ועל הקושיא הזאת שהקשה הרב מש"ל יש לתרץ רמ"מ דטעמא דהא דאמרין שאם נפל השטר לא יחזיר לא לנה ולא לנה דתיישינו שפא נפל מתחת הלנה וא"כ אף עכשיו שפנפל ויש עמו שובר אפ"ה לא יחזיר ללנה דתיישינו שפא נפל מתחת ידי המלנה והא דכתב השובר הוא דאמר דילמא מתרמי בין השמשות וקא פרע לי דאי לא יהיבנא ליה לא יהיב לי זוזי להכי כתב ליה דכי איתתי ליה זוזי אתן ליה כדאמר בש"ס דנמצא מטעם זה אפתי יש לן למיחש דמי מצילנו מחשש זה וא"כ שובר זה כמאן דליתיה דמי לכך צריך שיהנה בתוך הקרועים כמו שפשיטא מן יד המלנה וק"ל: פרק י"ח הלח"מ בד"ה כשפכר לשעתה הגם פי פ"י ז"ל דחוק וכו' דאין נראה פירוש מכו'.

פ"י דאין נראה פירוש מכו' לשעה וממכר עולם כן אלא כפי המפרשים הגם דפשיט לשון הוי כשפכרן משמע דעל הברייתא קאי דלא כפי המפרשים מ"מ משמעות לשון מכו' לשעה וממכר עולם כן אינו נראה פירושם כף שאף לפי פירוש הרב"ד שפירש ג"כ הוי כשפכרן לשעה אינו קיימין הוא על הברייתא אפ"ה אתי שפיר פירושו שפירש כף דזאת הברייתא הוא באפותיקי מפורש ואע"פ שיהיו שם שאר נכסים יקחו אותו ממנו א"כ אתי שפיר כשפכרן לשעה אנו קיימין שפחלקו רשב"ג ורפנו דרבנו סברי מכור עד שעת גובינא ורשב"ג פליג עליה אבל בשפכרן לעולם דכרי הפל אינו מכור פינון שהוא אפותיקי מפורש אבל לסברת רבינו דמפרש באפותיקי סתם וכמו שפי' הרב המגיד ז"ל ברבינו הוא דחוק וק"ל: המגיד בד"ה עשה עבדו וכו' ואם הוא אפותיקי מפורש אפי' יש שם שאר נכסים הרי הוא פקרקע לענין זה מפני שיש לו קול עכ"ל מה שכתב לענין זה פי' דלאו משום דמצינו עבד הוא קרקע לענין כמה ענינים אה"נ אמרינן בזה דדינו פקרקע ואמרינן דיש לו פקרקע דאם כן בלי אפותיקי נמי ליהוי פקרקע דב"ח גובה ממנה אפילו בלי אפותיקי אלא הטעם הוא באפותיקי דוקא יש לו קול דעבד מפיק קלא ואומר לכל שעשאו רבו אפותיקי אבל בלא אפותיקי לית ליה קלא להכי כתב הרב המגיד הרי הוא פקרקע לענין זה מפני שיש לו קול דהיינו שהוא אפותיקי פנ"ל ודוק: המגיד בד"ה עשה שורו וכו' ופי' המפרשים וכו' אפי' בעדים בלא שטר גובה ממנו ע"כ נ"ל הטעם דפקרקע דבעינן שטר הוא משום דשטרך אית ליה קלא דוקא אבל בעבד אפי' בלא שטר מטעם דכתבנא לעיל דעבד מפיק קלא ואומר לכל שעשאו רבו אפותיקי וק"ל: בא"ד ועשה שורו אפותיקי אפילו בשטר אינו גובה עכ"ל ראיתי הטעם הוא דמטלטלי לאו בני שטרך נינהו משום דהלוקח לקח אותם מיד לביתו ואין פאן שעבוד קרקעות להיות עומד לזכרון ע"י השטר ודוק: הרמב"ם הלכה ו' וכותב עליו שטר בחובו

וטורף מזמן זה השטר ע"כ ראיתי שהטעם שטורף מזמן זה השטר ולא מזמן ההלואה הא' שאותו שטר חשבינו ליה לפרוע באפותיקי של העבד אלא שנתחייב לו הלואה מחרש פאשר הזיקו בשחרורו והפקיע שעבודו והו"ל פאילו הזיקו אחר ונתחייב לו מעתה מזמן הזיקו ע"כ: מש"ל וכן אם הקדישו שהחמץ והשחרור מפקיעין מידי שעבוד וכו' והקשה בעל התלומות וכו' ומשום הא מוקמי למלתיה דרבא בכל ענין ע"כ ולתרץ הקו' שהק' הראשוני ה"ל הוא דמפרשי' הא דאמ' פשיג'רשנה ידיר הנאה דמשמע מינה דאין ההקדש מפקיע מידי שעבוד הכי פירושה ידיר הנאה משום ערמה כדי לגבות מן ההקדש פ' מן הפודה כשפודה על מנת ליתן לבעל חוב ולאשה פתובתה נמצא שאינו פודה כי אם במעט וההקדש מפסיד פאילו גובה מן ההקדש וא"כ לפי זה הא דאמרין בפ' גט פשוט ש"מ שהקדיש כל נכסיו אמר מנה לפלוני (מנה) בידי נאמן חזקה אין אדם עושה קנוניא על ההקדש ע"כ פ' על ההקדש ג"כ הוא פנ"ל דהיינו שגובה מן הפודה שמפסיד ההקדש וכן ג"כ מפרשינו הא דאמרין בפ' שבוועת דיינין אכל נשבעין לקטן ולהקדש ומפ' בגמרא מאי להקדש להפרע מנכסי הקדש הוא פנ"ל: בא"ד ולזה יש תירוץ דהא אשמועינן וכו' עיין במ"ש התוס' ו"ל בערכין דף כ"ג: בא"ד ויש להסתפק במ"ש דהקדש דמי למכר וכו' או דילמא דארף קדושת דמים דמי למכר וכו' וא"כ מאי אתא לאשמועינן פשיטא דלא גרע ממכר ע"כ.

ולפ' ד קשה לי דהיאך יש להסתפק ולומר דארף קדושת דמים דמי למכר במ"ש דהקדש דמי למכר והקנוניא היא למאן דמוקי למלתיה דרבא דוקא בקדושת הגוף קשה דא"כ מאי אתא לאשמועינן וכו' דא"כ אדמקשה הבע"ת מאי אתא דבא לאשמועי' רבותא טפי וכו' הו"ל להקשות קנוניא חזקה דכיון דמוקי למלתיה דרבא דוקא בקדושת הגוף אכל בקדושת דמים בכל צד הקדש אינו מפקיע מידי שעבוד וכמ"ש הוא בעל התלומות דיש מי שתרץ כי לא נאמרו דברי רבא וכו' אכל קרקעות ומטלטלין ומעות וכו' לא אלים פח הקדש לאפקועי ממונייהו ע"כ משמע דהקדש גרע ממכר דהא מטלטלין שמכר אין בעל חוב גובה והיאך יהיה פח הדיוט חמור מן ההקדש דבשלמ' לפי הצד הראשון של הספק הנז' דלא אמרי הקדש דמי למכר כי אם בקדושת הגוף אכל הקדש דמים לא דמי למכר כיון שאין גופו קנוי להקדש אתי שפיר הא דמקשה בע"הת אכל למאן דמוקי דרבא בקדושת הגוף קשה דפשיטא דלא גרע ממכר שלא יש לו שום קנוניא אחרת כי אם זאת דפשיטא לפי דקדושת דמים לא דמי למכר אכל לפי הצד השני דקדושת דמים דמי למכר ג"כ הוא כמכר למה לא אמר רבא כי אם בקדושת הגוף אכל בקרקעות ומטלטלין לא אלים פח דהקדש הא במטלטלין אם מכרו מכור וא"כ גרע פח הקדש ומדלא הקשה פן בע"הת אלא דפשיטא וכו' וראי דסבירא ליה כפי הצד הראשון וכעת אין בידי ס' בעל התלומות לראות הדברים במקומם וצ"ע: הרמב"ם פ'ק י"ט הלכה א' מה דרכו של אדם להוציא פחות שבכליו וכו' וכתב הסמ"ע וה"ה בפורע מהקרקעות פורע מהגרוע שבקרקעותיו דמן התורה שעבוד קרקעות ומטלטלין שוין הם עד כאן: הרמב"ם הלכה ג' רצה מזה גובה רצה מזה גובה וכו' לשון מרן בש"ע סי' קי"ט סעיף א' רצה גובה ממה שבפיד שמעון נאפי' לא נשאר בפידו אלא עדית יכול לגבות ממנו ע"כ וכתב הסמ"ע הטעם דיאמר לו אתה הרחקת שעבודי דהבינונית שהיתה בפידך מפרתיהו ולוי ואין רצוני לטפל בפשי' כי אם עמך עכ"ל וכן נראה מלשון רבינו שסתם וכתב רצה

מזה גובה רצה מזה גובה משמע שגובה משמעון ממה שנשאר בידו בין עדית בין זבורית וג"כ ממה שפכת רבינו אבל אם לקח עדית או זבורית אינו טורף מלוי שהרי זה אומר לו מפני זה טרחתי ולקחתי שדה שאין דינה לגבות ממנה ע"כ משמע שמלוי אינו טורף העדית אבל משמעון טורף: הלח"מ בד"ה פשיורדין וכו' וצ"ל שהיה לו עדית ומכרה והשתא גם לדידה הוא בינונית עכ"ל פי' פינו דהיתה לו עדית מקודם אף דמכרה פינו שבשעת ההלואה היתה סמיכו דעתו על הבינונית וכל שעבודו והרי היא עדיין בידו מ"ה צריף ליתן לו ממנה ואף דרבינו פסק כעולא ורבינא בגמרא תריץ ואמר בדעולא פליגי וכו' מר אית ליה תסקנתא דעולא ומר לית ליה תסקנתא דעולא ומשמע דה"ק דהא דתניא ב"ח בבינונית אית ליה תסקנתא דעולא אפי' בשאין לו אלא בינונית וזבורית וא"כ לפי זה משמע דעולא אית ליה בשל עולם הו' שמיין דאי בשל לא הו"ל למגבי אלא מזבורית אפ"ה מפרשינו הא דרבינא פשהיתה לו עדית ומכרה דומיא דאינף שינויי דכתבו בגמ': הלח"מ מוכרן לאחר זו אחר יראה לי וכו' כמו שאמר וכו' רצה מזה גובה ע"כ פירוש דהתם רצה גובה ממה שביד שמעון ואפי' לא נשאר בידו אלא עדית יכול לגבות ממנו וכמו שפכתתי למעלה וק"ל: הלח"מ בד"ה מכר הלנה שדה ללקח וכו' ואף זה הלשון אינו מבין וכו' וצ"ע ולפק"ד אין פאן קושיא וכי בשביל שסילק שעבודו מלוקח השני אמרינו שמחל לו הגע עצמה אם ימצא לגבות מלנה לאחר שכתב פן ללקח שני לא יגבה ממנו דאמרינו מחל לו שמה שכתב לו הוא שסילק שעבודו ממנו וכיון שלוקח ראשון טרף ממנו השדה שלקח הוא ראשונה אם פן חוזר על לוקח שני שקנה אחר פה ודוק: בא"ד ומפני כן ה"ה לא השגיח על אלו הקו' אלא על האחרונה שכתב ואחת מהן חזקה שהיא האחרונה ע"כ עיין בלח"מ בהל' ערכין הל' ט"ו בד"ה הא למה זה דומה שתירץ לקו' זאת וגם תירץ לקושיא שהק' הרב המגיד פאן שהיא השגה של הרמב"ד בפ' ז' מהל' ערכין יעו"ש.

ומה שאמר ה"ה ואחת מהן חזקה והוא שאף לכתחלה אין ב"ח יכול לטרוף מלוקח שני משום דאמר ליה אי שתקת שתקת ואי לא מהדרנא שטרא למריה ע"כ קושיא זאת לכאורה אף לפי הגירסא ראשונה שהביא ה"ה על מה שכתב ובעל חוב טורף אותה מלוקח ראשון דהיא בעל חוב טורף אותה מלוקח ראשון הא אמר ליה אי שתקת שתקת ואי לא מהדרנא השדה למרא קמא דהיינו לשני שסילקת ידה ממנו.

זה אינו דמצי למימר לכי תהדר דהא לא היה שום רינח בחזרתה ומה לי שתמסירהו לי או לשני וכל מקום שאין רינח בחזרתו לא אמרינו אי שתקת וכו' אבל בכאן הקושיא היא משום לו רינח לוקח שני אי מהדר שטרא למאריה שגובה דמיה ואמרינו ביה אי שתקת וכו' כמו שאבדה לו דרף שדהו ודוק: פרק כ' הרב המגיד בד"ה בד"א בקרקעות שהיו וכו' וכתב הרשב"א ז"ל מהכא שמעינו לשעבוד דאקנ' דכל שלא קנה עדיין יכול לחזור בו דאי לא לקמא משמעבד וכו' כצ"ל ופי' דכל שלא קנה עדיין יכול לחזור בו משעבודו דאי לא אמרת הכי אלא שאינו יכול היאך אמרינו אין בהן דין קדימה הרי לקמא נשתעבד מעיקרא ואינו יכול לחזור בו ולכתרא לא נשתעבד ולמה אין בהן דין קדימה וכלן שוים בהם אלא נדאי שייכול לחזור בו וק"ל: בא"ד דכשם שאינו יכול לחזור בו פה אינו יכול לחזור בו במקצת ע"כ פי' וכי תימא דלעולם אינו יכול לחזור בו לגמרי ושאיני הכא דאמרי' לכתרא נשתעבד ג"כ הוא משום דייכול לחזור במקצת ושעבדו

לְבַתְרָא עַל זֶה קָאָמַר זֶה אֵינוֹ דְכָשֵׁם שְׂאִינוּ יְכוּל לְחַזֵּר בּוּ בְּכָל וְכוּ' אֲלָא וְדַאי דִּיכּוּל לְחַזֵּר בּוּ: פְּרָק כ"א הֶלְכָה ד' וְלָמָּה יִטְרוּף ב"ח חֲצֵי הַשְּׁבִיחַ וְכוּ' לְפִי שֶׁהַשְּׁבִיחַ בָּא לְאַחַר שְׁלֹנֵה מְרַאוּבֵן וְכוּ' שֶׁהֵם חוֹלְקִין כ"א פְּמוֹ שְׁבִיאוֹרְנוּ ע"כ אֲבָל בְּשִׁבְחָא שְׂבָא מִמִּילָא לֹא אֲמַרִי בְּיָה כְּדָה לְפִי שֶׁב"ח אוֹמֵר לוֹ אַע"פ שֶׁלֹא קִנְיִתִּיהָ אִתָּהּ הִיָּה זֶה הַשְּׁבִיחַ בָּא בְּשַׁעֲבוּדֵי מִמִּילָא וְלֹא אֲמַרִינוּ בְּיָה כְּלֹנֵה וְלֹנֵה וְאַחַר כְּדָה קִנְיָה שְׁשִׁבְחָה זֶה הִיָּה אֲצִלוּ מִקּוּדָם וְלֹא שְׂקִנְאוּ אַח"כ וק"ל.

אֲבָל קִשְׂיָא לִי עַל פֶּסֶק זֶה שֶׁל רַבִּינוּ פִּינּוֹן שֶׁפָּתַח וְהַשְּׁבִיחַ בְּנִכְסִים שְׂבָאוּ לוֹ אַחַר שְׁלֹנֵה מְשַׁנְיָהֶם שֶׁהֵן חוֹלְקִין מִשְׁמַע דְּחוֹלְקִין כְּדִי לְפָרְעַע חוֹבָם כְּמוֹ בְּעַל חוּבּוֹ שֶׁגּוֹבֵה חֲצֵי הַשְּׁבִיחַ דְּהִיָּינוּ בְּעַד קֶרֶן הַחוּב שֶׁלּוֹ כְּדָה הַלּוֹקֵם זֶה חֲצֵי הַשְּׁבִיחַ שְׁנוּטֵל הוּא בְּעַד הַקֶּרֶן שְׁנוּטֵשָׁה כְּלֹנֵה דְּהָא חֲשַׁבִּינוּ כְּלֹנֵה וְלֹנֵה וְכוּ' וַא"כ לָמָּה כָּתַב רַבִּינוּ שְׁחִזֵּר הַלּוֹקֵם וְגוֹבֵה אֶת הַקֶּרֶן מִנְכָּסֵי שְׁמַעוֹן אַף מִן הַמְּשֻׁנְעָבְדִין וְחֲצֵי הַשְּׁבִיחַ מִבְּנֵי חוּרִין דְּמִשְׁמַע לְבַד הַקֶּרֶן שֶׁלּוֹ גַם גּוֹבֵה כֹּל הַשְּׁבִיחַ אַחַר כְּדָה רְאִיתִי לְהַרְבֵּי שְׂ"ד ו"ל שֶׁהִבִּיא בְּזֶה בְּסִי' קט"ו ס"ק י"ב סְבָרוֹת חֲלוּקוֹת יַעו"ש: הַלַּח"מ בַּד"ה וְחִזֵּר הַלּוֹקֵם וְגוֹבֵה הַקֶּרֶן מִנְכָּסֵי שְׁמַעוֹן וְכוּ' קֶשֶׁה וְכוּ' וי"ל וְכוּ' וַא"צ שִׁיכְתוּב דְּאַקְנָה ע"כ ק' לִי עַל זֶה דְּאִיָּה אֲפֹשֶׁר לֹמַר דְּרַבִּינוּ אֵינְרִי בְּשִׁבְחָא דְּמִמִּילָא וְהָא כָּתַב רַבִּינוּ ו"ל אֲבָל הַשְּׁבִיחַ שְׁטַרְף מִמֶּנּוּ ב"ח בֵּין בְּחֲצִיו בֵּין בְּכּוּלוֹ אֵין לוֹי גּוֹבֵהוּ אֲלָא מִנְכָּסִים בְּנֵי חוּרִין שֶׁל שְׁמַעוֹן ע"כ הִרִי לְהַדְיָא שְׂרַבִּינוּ אֵינְרִי אַף בְּשִׁבְחָה דְּהוּצָאָה וַא"כ חֲזַרְהָ הַקו' לְדוֹנְקְתָא וַיֵּשׁ לְדַחֲוֹק בְּשִׁנֵּי פְּנִים וְלֹמַר דְּרַבִּינוּ דְּנִקְט חֲצִיו בְּבֵת נִקְטָא אוֹ שְׁבַגְיָרְסַת שֶׁל לַח"מ בְּדַבְרֵי רַבִּינוּ לֹא הִיָּה כְּתוּב בְּחֲצִיו וצ"ע.

בַּא"ד וְעוֹד ק"ל לְפִי דַעַת רַבִּינוּ דְּאַקְנָה אֵין סְתָמוּ כְּפִירוּשׁוֹ אַמַּאי מוֹקֵי גַמ' וְכוּ' וְכְמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַא"ש וְכוּ' עֵינֵן בַּהֶסְמ"ע ס' אַט"ו ס"ק א' שֶׁסְּבָרְתוֹ הִיא שֶׁהַלּוֹקֵם שֶׁהַשְּׁבִיחַ מְחַזֵּק בְּחֲצֵי הַשְּׁבִיחַ שֶׁהַשְּׁבִיחַ אִפִּי לֹא כָּתַב לוֹ הַמּוֹכֵר דְּאַקְנָה וַא"כ לְפִי זֶה אֵין קוֹשְׂיָא עַל דְּבַרֵי רַבִּינוּ שֶׁלֹא אָמַר רַבִּינוּ אֵין סְתָמוּ כְּפִירוּשׁוֹ אֲלָא בְּמִלְּוָה וְלֹא בְּלוֹקֵם וְלִפְיִכְדָּה לֹא מוֹקֵי גַמ' הִכִּי וַאֲע"פ שֶׁכ' הֶרַב הַמַּגִּיד בַּד"ה וְחִזֵּר הַלּוֹקֵם וְגוֹבֵה הַקֶּרֶן וְכוּ' אֵי נָמִי לְשַׁפְּתַב דְּאַקְנָה לְלוֹקֵם וְלֹא לְמִלְּוָה וְכוּ' דְּמִשְׁמַע דְּלוֹקֵם נָמִי צְרִיף לְכַתּוּב לוֹ דְּאַקְנָה לֹא דוֹקָא אֲלָא פִי' שֶׁלֹא כָּתַב לְמִלְּוָה וּמִמִּילָא כְּאִילוּ כָּתַב לְלוֹקֵם דַּאק"ה: בַּא"ד וְעַל מ"ש הָרַא"ש ו"ל וְכוּ' קֶשֶׁה דְּהוּא וְכוּ' עַל זֶה נ"ל שֶׁיֵּשׁ לְתַרְץ דְּפִי' מַה שְׂאָמַר הָרַא"ש וְלֹא כָּתַב לְלוֹקֵם דְּאַקְנָה גּוֹבֵה כֹּל הַשְּׁבִיחַ הוּא ר"ל דְּכָתַב לוֹ בְּפִירוּשׁ דְּלֹא יִקְנֵה הַשְּׁבִיחַ וְכַמ"ש מוֹר"ם בַּהֲגַ"ה בְּסִי' הַנ"ל בְּסַעֲיָא א' וְכֵן כָּתַב הַסַּמ"ע בְּסִי' הַנ"ל וק"ל.

עוֹד יֵשׁ לְתַרְץ שֶׁהַגְּיָרְסָא בְּטוֹר סִימֵן קי"א הִיא וְאֵין כֵּן דַּעַת א"א הָרַא"ש ו"ל שְׁנַמְצָא לַפ"ז שֶׁהָרַא"ש ו"ל יֵשׁ לוֹ סְתָמוּ לֹא כְּפִירוּשׁוֹ וק"ל: הַלַּח"מ בַּד"ה שְׁתַּקְנַת עוֹלָם הִיא וְכוּ' עַד סוּף הַדְּיָבוֹר וְלַפְק"ד נ"ל שֶׁהֵן אֲמַת שְׁדוּחָק לְפָרֵשׁ בְּדַבְרֵי רַבִּינוּ דְּאֵינְרִי שְׁעַמַּד בְּדִין עַל הַקֶּרֶן וְלֹא עַל הַפִּירוֹת וְכַמ"ש הַתו' שְׂאִין זֶה בְּמִשְׁמַע דְּבַרֵי כָּל אֲבָל הַקו' שֶׁהָק' שֶׁהָאֲוִקְמַתוֹת שָׁם עַל הַבְּרִיָּתָא הִיא הוּא אֲלִיבָא דְּשְׁמוּאֵל וְכוּ' לִיתְנַהוּ לְהִנֵּי אֲוִקְמַתוֹת יֵשׁ לְתַרְץ עַל זֶה שֶׁאֲע"פ שֶׁלְרַב לִיתְנַהוּ לְהִנֵּי אֲוִקְמַתוֹת פִּינּוֹן שֶׁהִדִין הוּא אֲמַת אֲלִיבָא דְּכ"ע שְׂאָם עַמַּד בְּדִין עַל הַקֶּרֶן יֵשׁ לוֹ קוּל וְגוֹבֵה מִנְכָּסִים מְשֻׁנְעָבְדִין וּבְשִׁבְלִי כְּדָה פְּסָקוּ רַבִּינוּ בַּפ"ט מֵהַל' גּוֹלָה וְאַבְדָּה הַל' ד' ו"ל וְאֵם עַמַּד הַגְּזֵלֵן בְּדִין וְנִתְחַיֵּיב לְשַׁלֵּם וְאַח"כ מְכַר גּוֹבֵה מִנְכָּסִים מְשֻׁנְעָבְדִין עַכ"ל וַאֲע"ג שֶׁבְּפֶרֶק הַנְּזַכָּר הֶלְכָה ח' כָּתַב כְּדָרָף פִּירֵש"י

ז"ל שהיה פדעתי רב שקי"ל מ"מ פינון שדין האוקמתות הנז' הוא אמת לכן פסקו רבינו פנ"ל א"כ מציינו למימר שמה שאמר רבינו ולא הפירות שאכל הגזלן הוא שעמד בדין על הקרן שיש לו קול גם על הפירות אלא מפני תיקון העולם כמ"ש התוס' ז"ל ולא חש לתפוס פה אכילת פירות בלוקח מגזלן אע"ג שהוא אינו מפרש הבריתא פה פינון שהדין אתי אף לדידיה לכך כתב באופן זה ואע"פ שזה דוחק שהיה לו לרבינו לבאר שהוא שעמד בדין על הקרן וכו' מ"מ הקו' הנז' ליתא ודוק: הלח"מ בד"ה פל הפירות שאכל הלוקח וכו' עד סוף הדיבור עיין בשפתי כהן סי' קט"ו ס"ק י"ח שתירץ על זה תירוץ נכון: הרמב"ם הלכה ב' אבל המתנה שאין שם תנאי זה אינו גובה משבח שהשביח בהוצאתו פלום ע"כ פה דכיון שאינו חוזר וגובה אותו לא רצו חכמים להפסידו במידי דלא אפשריה לבעל חוב דבשלמא בגוף הקרקע אמר ליה מאין אגבה חובי ונהרי אתה מפסידני אבל בשבח אמר ליה מאי אפשריך ובשבחא דממילא דאי לא קבלה הוי האי שבחא גבי לזה והיה גובה ממנו ולכך גם עכשו גובה אותו וק"ל: פ"ק ב"ב הרב המגיד בד"ה טען ואמר וכו' עד סוף הדיבור פה שלפי מה שאמר רבינו אם נראה לדיינין שיש ממש בדבריו שלא הונפר זה בגמ' לזה קאמר הרב המגיד שמה שאמרו בש"ס ואי אמר נקטו לי זמנא הוא ביש ממש בדבריו פה מפרש רבינו ז"ל ולמד זה רבינו דהפל תלוי בראות עיני הדיינין ממה שלא פירשו זמן זה פמה הוא משמע שהוא תלוי בראות עיני הדיינין ומפאן משמע שאם נראה להם שאם אין ממש בדבריו אין שומעין לו ומה שאמר וזה אומרו אפי' עומד וצונח אין פנונתו שפי' עומד וצונח פה הוא שלא יש ממש בדבריו חזא דהא קאמר שרבינו למד זה ממה שהניחו הזמן בראות עיני הדיינין ואיך אמר פאן שזה הוא פה עומד וצונח ועוד הא דעומד וצונח הוא מקודם שאמר נקיטו ליה זמנא דמשמע שפי' עומד וצונח הוא שלא יקיימו השטר ואח"כ אמר ואי אמר נקיטו ליה זמנא דהיינו שלא יפרע עכשו אע"פ שנתקיים השטר עד שיביא ראיה ויבטלנו אלא נדאי שפנונת הרב המגיד וזה אומרו אפי' עומד וצונח שלא יתקיים השטר אין שומעין לו לפסול השטר בלא ראיה כ"ש שלאחר שנתקיים השטר ובא בעלילות של דופי שלא שמעין ליה ואמרינן ליה זיל שלים ונמצא לפי זה שהרב המגיד ז"ל מרחיב מדברי רבינו ז"ל הוא מדתלוי הדבר במראית עיני הדיינין ועוד ממה שאמרו בש"ס ואפ' עומד וצונח פנ"ל ה"נ כ"ש היכא שאין ממש בדבריו דלא נקטינן ליה זמנא ודוק: הרמב"ם הלכה ב' ואם היה המלנה אלם אינו יכול להוציאו מידו מניחין ע"י שלישי ע"כ לא כתב רבינו פמה זמן מניחין אותו ביד שלישי כשהוא אלם וראיתי להסמ"ע שכתב בסי' צ"ח ס"ק ח' שנותנין לו זמן שלשים יום יעו"ש: הרמב"ם הלכה ג' ממתנין לו בה"ב וכו' פה ומתנין בו בכל פעם בב' ובה' וב' כותבין עליו פתחא פה כתב נידוי נקרא פתחא ויש מפרשים דנקרא פה על שם שהוא כתב הראשון שאחר כתב זה אם לא יפרע כותבין אדרכתא ושומא נאחלטתא פה כתב הסמ"ע בסי' הנז': וממתנין לו צ' יום ל' הראשונים וכו' מהאי טעמא לא הנה ממתנין צ' יום אלא דשאני הכא שטוען ואומר שאינו חייב ויש לו עדים ששטר זה מזויף הוא ואף שאין אנו מאמינין לו ומודינן ליה מ"מ מועיל טענתיה להאי דאין יורדין לנכסיו עד בתר צ' יום זה לשון הסמ"ע בקיצור: הלכה ד' אבל אמר איני כא לבית דין מיד כותבין אדרכתא האי מיד מיד ממש הוא ואפ' ל' יום הראשונים דלפני צ' יום אין נותנין לו מאחר שמסרב לבא וכמ"ש הטור והמחבר סי' ק' אבל מ"ש המחבר

אחר זה ו"ל וכן אם השטר על הפקדון וכו' עד פותבין על נכסיו מייד האי מייד לאו דוקא
אלא ממתניין לו ג"כ ל' יום הראשונים מאחר שאמר יש לי ראיה לבטל השטר של פקדון
זה ומ"ש הטור והמחבר ל' היינו שגם בפקדון אין ממתניין לו צ' יום ומטעם שאכתוב
בסמוך עכ"ל הסמ"ע בסימן הנזכר: הלכה י"ג פל אדרכתא שאין פתוב בה קרענוהו
לשטר הלואה אינה אדרכתא ע"כ פי' הטעם שאם ישפחו ב"ד השט"ח והמלוה ילף לב"ד
אחר ויבקש מהן אדרכתא על שדה אחר מה שאין פן פשכותבין קרענוהו לשטר דאז
נדאי לא יכתבו פה עד שפבר קרעוהו וק"ל: פ"ק כ"ג הלח"מ בד"ה שטרי חוב המוקדמין
וכו' עד סוף הדיבור והרב שפתי פהו תגרין קו' זאת וז"ל שטרי הרמב"ם לא בא אלא
לומר דבכה"ג הוי נמי מוקדם אבל מנמחל שעבודו לא מיירי בגוונא דלית ביה משום
נמחל שעבודו כגון שמוסרו לו עתה בזמן שני בפני עדים החתומים בו דעדי מסירה פ"תי
וכמ"ש המרדכי בפ' הכותב בשם ר"י ומביאו ב"י והרב לקמן סי' מ"ח ואפ"ה פסול
משום מוקדם ולהכי פתב המרדכי שם דמהני דוקא ביום החתימה ע"ש וזה ברור עכ"ל
בסי' מ"ג ס"ק ט"ו: המגיד בד"ה שטרי חוב המאונחין פשרין וכו' עד סוף הדיבור עיין
להרב ש"ך שתיגרין קושא זאת ר"ס קי"ב ולפק"ד קשה לעיל דבריו שאמר דבשטר
שבא לפנינו אמרינו מסתמא התנה אף על נכסים דיקנה דהכי אמרינו מסתמא התנה
ומרעינו פחו דלוקח מסתמא דבשלקמא דבאחריות ט"ס של נכסים שקנה כבר מטעם דלא
שדי איניש זוזי בכדי וא"כ מסתמא פשהלוה או קנה הנה דעתו על הנכסים שראה עתה
אצל הלנה או המוכר שיהיו משועבדין לו אבל בנכסים שיקנה בעי לאתנויי דמהיכא
נימא שיהי דעתו עליהן שיהי אינם עתה לפניו וא"כ פיון שצריך לאתנויי מהיכא תיתי
דאמרינו דבסתמא התנה ומרעינו פחיה דלוקח בלי שום ראיה אלא ודאי שיהרמב"ם ו"ל
מצריך פתיבה וכן דעת מרן בסימן הנזכר שכתב וז"ל אבל אם לא כתב דאקנה ודוק:
המגיד בד"ה שטר שכתבוהו וכו' ויש מי שכתב דעיקר פתובה דהיינו מנה ומאמים אפי'
אין עסוקים באותו ענין אם נכתבה ביום ונחתמה בלילה פשה עכ"ל הטעם הוא משום
דכתובה דכמעשה בית דין דמיא ואמרינו בפ"ק ב' דגיטין מעשה ב"ד נכתב ביום ונחתם
בלילה דמשעת גמר דין נשתעבד ולא מקרי מוקדם ודוק: המגיד בד"ה פותבין שטר ללנה
אע"פ שאין : מלנה עמו וכו' ויש שהקשו וכו' לפי שבשעת פתיבה הוא שקר ויש לחוש
אוילי מערים הוא ע"כ משמע לכאורה שמה שאמר לפי שבשעת פתיבה הוא שקר הוא
דאסור משום דמתחזי כשקרא ואין האמת פן שלעולם לא חיישינו משום דמתחזי כשקרא
והראיה משטר שלנה בו ופרעו אינו חוזר ולנה בו משום דנמחל שעבודו משמע דהטעם
הוא רוקא משום דנמחל שעבודו ולא חיישינו לטעמא דמתחזי כשקרא ומה שאמר ואולי
מערים הוא פירוש פיון שהוא שקר חיישינו שמה מערים הוא שיאמר לעדים שיכתבו
פן שמה יפול מידם וימצא אותו או יגנוב אותו או יעשה ערמה אחרת ודוק: המגיד בד"ה
בשטר שיש בו קנין וכו' והביא ראיה מפ' האיש מקדש דכל שלא נתנם לכ"ע יכול לחזור
ע"כ עיין בש"ך סי' ט"ל שדחה הראיה זו של הרשב"א ו"ל וז"ל מיהו נ"ל שיש לדחות
הראיה דהתם אין המלוה רוצה לחזור בו בע"כ של לנה אלא שגם הלנה רוצה לשלם לו
דומיא דפקדון דש"ס שם אלא שהמלוה רוצה אותם המעות עצמן שהם בעין ולכך ס"ל
למ"ד שצריך להחזירם לו בעין ולא שיהי הכא לומר שנקסי הלנה משועבדין לו פן נ"ל
עכ"ל ולי ההדיט נ"ל שאין זו דחיה לפי שמדברי הש"ס נראה דכשאמרו במלנה ברשות

בְּעֵלִים לַחֲזֶרָה קַמְפִּלְגִי הוּא אִפִּי' שְׁלֵא בְּרִצּוֹנִי שֶׁל לְנֶה דְּמִשְׁמַע שְׁלֹנָה לֹא רָצָה לְהַחֲזִיר סְתָמָא לְגַמְרֵי לֹא שְׁיַתֵּן לוֹ תְּמוּנַת זֹאת הַלְּנֹאָה מִמַּעוֹת אַחֲרֵים אֵלָא שְׁלֵא רָצָה עֲכָשְׁוּי לְהַחֲזִירָה לוֹ אֵלָא לַעֲשׂוֹת בֵּה מַה שְׁבִשְׁבִּילֵוּ הַלְּנֹאָה אוֹתָהּ דְּהֵינְנִי לִיקַח סְחוּרָה וְכִינְצֵא דָאָם רוּצָה הַלְּנֹאָה לִיתֵן לוֹ מַעוֹת אַחֲרֵים מַה לִּי זֹאת הַמַּעוֹת אוֹ מַעוֹת אַחֲרֵים דְּרִיקְהָטָא בְּשׁ"ס מִשְׁמַע שְׁרוּצָה לְהַנִּיחָם אֲצִלוּ דְּזֵהוּ הָעֵיפּוּב שְׁמַעְפֶּכֶן אֲצִלוּ לְקִנּוֹת סְחוּרָה כְּנֹז': הָרַמְבַּ"ם הִלְכָה ח' אוֹ שְׁקֵדָם וּמְכַר וְנָתַן לְאַחַר קִנְדָם שְׁיִמְכֹר לְאַנְס מִשְׁמַע מִכָּאן שְׁדוּקָא לְאַנְס אַמְרִינָן דְּמִלְנָה עַל פֶּה הִיא מִשׁוּם דְּלוֹקַח עֲשֵׂה שְׁלֵא כַּדִּין אֲבָל הֵיכָא דְלֹא עֲשֵׂה הַלוֹקַח שׁוּם עוֹל בְּקִנְיָנֵוּ אִף שְׁהַמְכִירָה בְּטֵלָה כְּגוֹן שְׁמַכְרָה מִקְּוֹדָם וְנִתְּנָה לְאַחַר וְדָאִי שְׁהַמַּעוֹת דִּין מִלְּנָה בְּשִׁטְר יֵשׁ לָהּ לְכָל מִקְּלֵי וּק"ל: הָרַמְבַּ"ם הִלְכָה י"ז וְכֵן אִם הוֹצִיא שְׁנֵי שְׁטָרוֹת בְּחֻמְשִׁים וְכו' שְׁלֵא יְכוּף אוֹתוֹ ב"ד בְּפַעַם אַחַת לְגַבּוֹת הַכֹּל ע"כ.

וְקָשָׁה לִי אִם זְמַן שֶׁל שְׁנִיָּהֶם שְׁנָה מַה הוֹעִיל כְּשֶׁהֵם ב' שְׁטָרוֹת הֵלֵא כּוֹפֵה אוֹתוֹ בְּב"ד לְפָרוֹעַ שְׁנִיָּהֶם בְּבַת אַחַת וְאִם זְמַנָּם אֵינֻן שְׁנָה וְדָאִי שְׁאִינֻן יְכוּל לַעֲשׂוֹת אוֹתָם בְּשִׁטְר אֶחָד הֵיכָא דְבָא לְגָרוּעַ פָּחוּ שֶׁל לְנֶה וְאִם בְּאִנְפֵּן שְׁלֵא בָּא לְגָרוּעַ פָּחוּ שֶׁל לְנֶה אֵלָא שְׁעוֹשֵׂה אוֹתָם בְּשִׁטְר הַמְּאֻחָר בְּזְמַן אִמְאִי לֹא וְאֶדְרַבָּה דְּזֵהוּ זְכוּתוֹ שֶׁל לְנֶה וְיֵשׁ לוֹמַר דְּמִיָּירִי כְּשֵׁאִין זְמַנָּם שְׁנָה וְרוּצָה הַמִּלְּנָה לְכַתּוּב בְּשִׁטְר אֶחָד בְּזְמַן הַמְּאֻחָר וְאִפ"ה אֵין כּוֹתְבִין לְפִי שְׁרִצּוֹנֵוּ שֶׁל לְנֶה כְּשִׁיָּהִי שְׁנֵי שְׁטָרוֹת פּוֹרַע הַחֲצִי.

וְאִפִּי' בְּזְמַן הַמְּקוּדָם שְׁיֵשׁ לוֹ נַחַת רוּחַ בְּהָא וְאַחַר כֶּף פּוֹרַע הַחֲצִי בְּזְמַן הַב' שְׁנִמְצָא פּוֹרַע אוֹתָם לְחֲצָאִין טוֹב לוֹ מִמַּה שֶׁהוּא פּוֹרַע הַכֹּל בְּבַת אַחַת וְאִפִּילוּ בְּזְמַן מְאֻחָר וְאִם תֵּאמַר אִפ' כְּשִׁפּוֹתֵב שְׁטָר וְרָצָה בְּתוֹךְ זְמַנּוֹ לְפָרוֹעַ הַחֲצִי מִי מְעַכֵּב עָלָיו וְנִמְצָא כְּמוֹ שְׁפּוֹתֵב ב' שְׁטָרוֹת זֶה אֵינֻן שְׁנִדָאִי אֵינֻן יְכוּל לְפָרוֹעַ מַעַט בְּתוֹךְ זְמַנּוֹ אֵלָא אוֹ יְפַרַע הַכֹּל אוֹ יִנִּיחַ עַד לְבִסּוּף שְׁיִכּוּל הַמִּלְּנָה לְעַכֵּב עָלָיו לְפָרוֹעַ מַעַט אֵלָא שְׁאִם בָּא לְפָרוֹעַ צָרִיךְ לְפָרוֹעַ הַכֹּל וְלֹא מַעַט שְׁכֵן מוֹכַח מִדְּבָרֵי רַבֵּינוּ ז"ל מִמַּה שְׁאָמַר שְׁלֵא יְכוּף אוֹתוֹ ב"ד לְגַבּוֹת הַכֹּל פִּי אִם בָּא לְפָרוֹעַ הַחֲצִי יְכוּל לְכוּפוֹ לְגַבּוֹת מִמֶּנּוּ הַכֹּל וְדִלֵּא כְּסִבְרַת מְרַן בְּש"ע בְּסִי' ע"ד סְעִיף ד' וְכֵן מִשְׁמַע מִדְּבָרֵי הַשֵּׁ"ךְ בְּסִי' הַנּוֹ' יַעו"ש: הָרַב הַמַּגִּיד בְּד"ה א' הַשְּׁטָרוֹת הַנִּכְתָּבִין וְכו' וְיֵשׁ לִי לוֹמַר וְכו' אֲבָל בְּשְׁטָרוֹת שְׁיֵשׁ בָּהֶם קִנְיָן פִּינּוֹן שְׁפּוֹתְבִין בְּלֹא רֵאִיִּית מִלְּנָה וְלוֹקַח אִף רַבֵּינוּ ז"ל יוֹדֵה שְׁאִינֻן צָרִיךְ הַכָּרַת שְׁמוֹתָן ע"כ.

לִי הַהֲדִיּוֹט זֶה דְּחֻסַּק פִּינּוֹן שְׁפָתֵב רַבֵּינוּ אֶחָד הַשְּׁטָרוֹת הַנִּכְתָּבִין לְאַחַר שְׁלֵא בְּפִנֵי חֲבִירוֹ מִשְׁמַע דְּכָל הַשְּׁטָרוֹת הַנִּכְתָּבִין דְּהֵינְנֵוּ שְׁהַזְכִּיר רַבֵּינוּ לְמַעַלָּה שְׁפַכְלָלָם שְׁטָר חוֹב שְׁיֵשׁ בּוֹ קִנְיָן: פָּרָק כ"ד הַכ"מ בְּד"ה הִנֵּה לְזֵה וְכו' וְרַבֵּינוּ פָּתַב הַבְּרִיָּיתָא בְּצוּרְתָהּ כְּמִנְהַגּוֹ וְעַל פְּרָחִין לִינְשָׁבָה כְּמוֹ שְׁפִירְשָׁתִי עַכ"ל עֵינֵין בְּלַח"מ ב'פ' י"ט בְּד"ה כְּשִׁיּוֹרְדִין וְכו' שְׁהַכְרִיחַ מִלְּשׁוֹן רַבֵּינוּ שְׁפָרָאֵשׁ הַפָּרָק דְּרַבֵּינוּ אֵיָּירִי בַּהֲל' ד' הַנּוֹ' לוֹ עֲדִית וּמְכָרָה יַעו"ש וְלֹא יַדְעָתִי לְמַה לֹּא הַכְרִיחַ כֵּן הַכ"מ כָּאֵן וְיָבִיא סִיּוּעַ לְדְבָרֵיו אֵלָה: הַלַּח"מ בְּד"ה הִנֵּה לְזֵה עֲדִית וְבִינּוֹנִית וְכו' עַד סוּף הַדְּיָבוּר וּלְפַעַד"ן דְּלֹא קָשָׁה מִיָּדִי דְּכִנּוּנַת הָרַב הַמַּגִּיד בְּמַה שְׁאָמַר וְאִפְשָׁר שְׁאִין גִּירְסַת רַבֵּינוּ שֶׁם כְּגִירְסַת סְפָרֵינוּ וְכו' הוּא שְׁאִינֻן גּוֹרְס ג"כ כְּגִירְסַת שְׁלֵנוּ דְאִית לִיהָ לְחַד עֲדִית וְבִינּוֹנִית וְכו' אֵלָא הֵכִי גְרִיס אֵלָא רַב נִחְמָן דְּאָמַר זֶה גּוֹבָה וְזֶה גּוֹבָה אִפִּי' אִם תִּמְצִי לוֹמַר בְּשָׁל עוֹלָם הֵן שְׁוִין וְכו' כְּמוֹ שְׁפָתֵב הָרַב הַמַּגִּיד זֶה הַלְּשׁוֹן דּוּקָא הִנֵּה לוֹ בְּגִי' שְׁיֵשׁ לוֹ וְכֶף נִרְאָה לְהַדְּיָא מִדְּבָרֵי הַמַּגִּיד וְדוּק: הָרַמְבַּ"ם הִלְכָה י"א

שְׁהָרִי זֶה אוֹמֵר לוֹ מְכַרְתִּי לָךְ אֵת הַשְּׂדֵה־כַּדִּי שִׁיְהִיָּה לְךָ נְכָסִים יְדוּעִים שְׂאֲגָבָה מִהֵן חוֹב
שְׁלִי ע"כ נ"ל דְּרַבֵּינוּ הָוָה מְצִי לְמִימַר טַעְמָא מִשּׁוּם דִּיכּוֹל לֹמַר לְמַעוֹת אֲנִי צָרִיךְ כְּמוֹ
הַטַּעַם שֶׁל הַלְנָאָה שְׂאֲמַר רַבֵּינוּ זֶה גּוֹבֵה חוֹבוֹ וְזֶה גּוֹבֵה חוֹבוֹ דְסַבְר רַבֵּינוּ שְׂדֵרָךְ הַלְנָאָה
לְכַתּוּב הַשְּׂטֵר קוֹדֵם נְתִינַת הַמַּעוֹת כּמ"ש הֶרֶב הַמַּגִּיד לְמַעְלָה לְפִיכָּה סְתָמוּ רַבֵּינוּ שְׁלִפִי
זֶה אֵינְרִי רַבֵּינוּ אִפִּי' הִגִּיעַ זְמַן הַהַלְנָאָה וְדָאִי הַטַּעַם הוּא שִׁיכּוֹל לֹמַר לְמַעוֹת אֲנִי צָרִיךְ
עַכְשָׁיו וְאֵינִי יְכוֹל לְהַמְתִּין עַד שְׂאֲגָבָה לְפִיכָּה לְוִיתִי מִמָּךְ וּא"כ גַּם בְּמִכָּר יְכוֹל לֹמַר כֹּה
אָבֵל בְּפִרְיֶשָׁה כָּתֹב דְּלֹא יְכוֹל לֹמַר בְּמִכָּר לְמַעוֹת הֵייתִי צָרִיךְ דִּיכּוֹלִין לֹמַר הִיָּה לָךְ
לְמַפְנֵי לְאַחַר וְלֹא לְזֶה כְּדִי שְׁלֹא יְהִיָּה לוֹ עֲלֶיךָ פְתַחוּן פֶּה ע"י מְכִירָה זוֹ ע"כ וּלְפַק"ד
שְׁלֹא יְכוֹלִין לֹמַר הִיָּה לָךְ לְמַפְנֵי לְאַחַר דְּאֲפֹשֶׁר שְׁלֹא מְצָא לְקִנּוּת מִמֶּנּוּ כִּי אִם זֶה וְעוֹד
אֲפֹשֶׁר לֹמַר שְׁנֵה קְנָה מִמֶּנּוּ בִּינוֹקֵר יוֹתֵר מֵאַחַר בְּשִׁבִיל הַטּוֹבָה שְׁקַבֵּל מִמֶּנּוּ שְׁלֹא דְחַקוּ
לְפָרוּעַ עַכְשָׁיו וְדוֹק: פֶּרֶק כ"ה הַלְכָה א' הַמְלִיָּה אֵת חֲבֵרוֹ וְכו' כָּתֹב הַבָּבָא אוֹ שְׁתַּבַּע קוֹדֵם
בָּבָא אוֹ שְׁהִיָּה חוֹלֵק וְכו' וְלֹא זוֹ אַף זוֹ קֹאֲמַר ל"מ שְׁתַּבְּעוּ דְאֵינוּ מְשַׁתְּעֵבֵד בְּלֹא קִנְיָן פִּינוּ
דְּדִיבּוֹר בְּעֵלְמָא שְׁלֹא בְשַׁעַת מַתָּן מַעוֹת הוּא אֱלֹא אִפִּי' חֲנֻקוּ הַמְלִיָּה דְה"א פִּינוּ דְרֹאָה
צִעְרוּ דְהַלְנָה גָּמַר וּמְקַנָּה נִפְשׁוּ כְּדִי לְהַצִּילוּ קַמ"ל ל' הַסַּמ"ע בְּסִימָן קכ"ט ס"ק א': מַש"ל
בד"ה וְאִם הִיָּה הָאֵב עָרַב וְכו' וְצ"ע וְנִלְע"ד שְׁלֹא יֵשׁ קְוִשְׂיָא לְפִי שְׁכַנּוּ' הֶרֶב הַמַּגִּיד ו"ל
בְּמָה שְׂאֲמַר דְּשֹׂאֲנֵי הַתָּם דַּמ"מ הִיָּתָה הַלְנָאָה וְחֲסָרוֹן פִּיס לְמַלְנָה מְעִיקְרָא פִּירוּשׁ שְׁסַכְרַת
הַרְאָב"ד הִיא דְלֹא גָרַע מְעַרְב דְּלֹאֲחַר מַתָּן מַעוֹת שֹׂאֵע"פ שְׁלֹא עַל אֲמוּנָתוֹ הַלְוָה הַלְנָה
וְהֵנִי כְּאֵילוֹ לֹא חֲסָרִיָּה הוּא כְּמוֹ הַכְּתוּבָה וְאֵעִפ"כ כְּשִׁקְנוּ מִיָּדוֹ חֵל הַעֲרָבוֹת וְלֹא אֲמַרִּינוּ
אֶסְמַכְתָּא הִיא אֱלֹא גָמַר וּמִשְׁוֹעֵבֵד נִפְשִׁיָּה ג"כ בְּכַתּוּבָה נֹאמַר כֹּה וְעַל זֶה אָמַר הַמַּגִּיד דִּישׁ
לְדַחוֹת דְּשֹׂאֲנֵי הַתָּם דַּמ"מ הִיָּתָה שֶׁם הַלְנָאָה וְחֲסָרוֹן פִּיס לְמַלְנָה מְעִיקְרָא וּא"כ גָּמַר וּמְקַנָּה
אָבֵל בְּכַתּוּבָה דְלִיכָא חֲסָרוֹן פִּיס מְעִיקְרָא לֹא גָמַר וּמְקַנֵּי וּלְמַטָּה בָּאֵב כָּתֹב דְּאֵב אֵינוֹ
כְּשֹׂאֲר עָרַב דְּעֵלְמָא דְאֲמַרִּינוּ בִּיָּה אֶסְמַכְתָּא אֱלֹא הָאֵב גָּמַר וּמְקַנֵּי אָבֵל אַע"פ כֵּן הִיאָךְ
מְשַׁתְּעֵבֵד הֵא לֹא עַל אֲמוּנָתוֹ הַלְוָהוּ שְׂאִין שֶׁם מַתָּן מַעוֹת דְּלֹמַר כֹּה וּא"כ הו"ל כְּעָרַב
דְּלֹאֲחַר מַתָּן מַעוֹת דַּאֵע"פ דְלִיכָא אֶסְמַכְתָּא שְׁהִיָּתָה שֶׁם הַלְנָאָה וְחֲסָרוֹן פִּיס לְמַלְנָה
מְעִיקְרָא אַע"פ כֵּן צָרִיךְ קִנְיָן גַּם כֵּן בָּאֵב דְלִיכָא אֶסְמַכְתָּא דְמִשְׁעֵבֵד נִפְשִׁיָּה צָרִיךְ קִנְיָן
וּא"כ מָה שְׂאֲמָרוּ בְּש"ס דְאָבָא לְגַבֵּי בְרָא מְשַׁתְּעֵבֵד נִפְשִׁיָּה יוֹתֵר מְשֹׂאֲר אֵינְשֵׁי פִירוּשׁ
דְּשֹׂאֲר אֵינְשֵׁי אִפִּילוּ בְּקִנְיָן לֹא מְהִיָּי אָבֵל בְּרָא דְמִשְׁעֵבֵד נִפְשִׁיָּה מְהִיָּי בְּקִנְיָן מִטַּעַם דְּאֲמַרִּי
וְדוֹק: הַמַּגִּיד בד"ה וְקַבְלָן שֶׁל כְּתוּבָה וְכו' וְאֲנִי אוֹמֵר דְלִפִּי דְבָרִים אֵלוֹ כֹּל אַחַר מַתָּן מַעוֹת
לֹא שְׁיָיךְ בִּיָּה דִין קַבְלָנוֹת אֱלֹא עַל הַצַּד הַזֶּה וְדִין זֶה צ"ע עכ"ל וּלְפַעַד"ן דְּלֹא דְמִי דְהִכָּא
שְׁלֹאֲחַר מַתָּן מַעוֹת יֹאמַר מָה שְׁנַתְּ לְזֶה אֲנִי נוֹתֵן לָךְ וּמְהִיָּי אָבֵל בְּכַתּוּבָה דְלֹא שְׁיָיךְ לִימַר
מָה שְׁנַתְּ וְכו' בְּשִׁבִיל כֹּה אָמַר הַרְשָׁב"א ו"ל אַא"כ יִתֵּן לָהּ הַבַּעַל פְּסוּף כְּתוּבָתָה לְפִי
שְׁהַקְבָּלָנוֹת בְּעִינָן כּמ"ש הַכ"מ וְנ"ל אָבֵל תֵּן לוֹ וְאֲנִי אֲתֵן לָךְ דְשִׁנִּיָּהם לְשׁוֹן מַתָּנָה מְשַׁמַּע
קַבְלָנוֹת שְׁבִאוֹתוֹ לְשׁוֹן שְׁצוּנָהוּ לְמַפְנֵי לְזֶה קַבֵּל עָלָיו לְפָרוּעוֹ דְמִשְׁמַע כְּאֵילוֹ הוּא עֲצָמוֹ
קַבֵּל מִיָּד הַמְלִיָּה עכ"ל וּא"כ גַּם עַכְשָׁיו שְׂאִימַר מָה שְׁנַתְּ אֲנִי אֲתֵן מְהִיָּי אָבֵל בְּכַתּוּבָה
לֹא שְׁיָיךְ הָא כְּנֹז' וְכֵן הַמְחַזֵּיב עֲצָמוֹ לִיתָן מְנָה לְחֲבֵירוֹ וְכו' בְּכַתּוּבָה ג"כ וְדוֹק: הַמַּגִּיד
בד"ה רְאוּבֵן שְׁמִכָּר לְשִׁמְעוֹן וְכו' וְכִבְר כְּתַבְתִּי שְׂדַעַת רַבֵּינוּ שְׂאֲפִי' בְּקִנְיָן יֵשׁ דִּין אֶסְמַכְתָּא
ע"כ פִּירוּשׁ שְׁכַתֵּב כֵּן בְּדִין עָרַב שֶׁל כְּתוּבָה וּא"כ גַּם בְּדִין זֶה שְׁקַבֵּל אַחֲרֵיָּוִת שֶׁל מְכָר
אַף בְּקִנְיָן לֹא מְהִיָּי פִּינוּ שְׁהוּא עַל הַקְּרָקַע כּמ"ש ה"ה ו"ל אָבֵל אִם קָנוּ מִיָּדוֹ שְׁהוּא עָרַב

לשלם דמי מכר זה מהגני מפני שפינון שקנו מיידו על הדמים הרי ערבות זה על המעות ודומה לערב שלאחר מתן מעות וזה פנונת הרב המגיד במה שאמר בד"ה ואם קנו מיידו זה מוסכם וכו' לפי שהוא אצלו כערב דאחר מתן מעות וכו' ועיין בלח"מ ואם קנו מיידו וכו' ודוק: וראיתי להסמ"ע בסי' קל"א שכתב וז"ל בכל עת שיתבענו ור"ל באיזה עת שירצה הלוקח שיהא המקח בטל אפי' אין מערער על השדה יהא צריך להחזיר לו מעותיו דאז אנו רואין דעיקר לקיחתו אותו לערב לא היה אלא שיהיה מעותיו בטוחים וכו' עד סוף הדיבור יעו"ש וזה הפירוש לא אתי לפי הגירסא שיש לנו בדברי רבינו בכל עת שירצה שיתבענו לשמעון בלמ"ד דמשמע בשעה שירצה ב"ח לתבוע לשמעון על השדה שקנה ואף בטור כתוב שמעון בלא למ"ד וכן גריס הכ"מ וק"ל: הלח"מ בד"ה ואם קנו מיידו שהוא ערב וכו' ואפשר דהרב ב"י לא כתב אלא לפי מה שפירש הטור וכו' אלא שיהביא דבריו על דברי ה"ה ע"כ משמע שלא היתה הגירסא בספרו של הרמב"ם לשון של הכ"מ שכתוב בכאן כמו בב"י וא"כ יכול לתרץ פה אבל לפי הגירסא שיש לנו פה בכ"מ אי אפשר לומר פה ודוק: הרמב"ם הלכה ט' שנים שלוו בשטה אחד וכו' אף על פי שלא פירש עכ"ל כתב הב"י בסי' ע"ז וז"ל ונדע דבדינים הללו ל"ש לן בין אם לוו בשטר או לוו על פה שהרי בירושלמי שנים שלוו סתם אמרו ומ"ש הרמב"ם שנים שלוו בשטר לאו דוקא אלא אורחא דמלתא נקט ותדע שהרי כתב או שלקחו מקח א' ומשמע דאפילו שלא בשטר דסתם מקח אינו בשטר עכ"ל וכתב עליו הש"ך בסי' ע"ן ס"ק ב' אין דבריו מוכרחים דהרי איתא שם אע"ג דלא כתב אחראין וכו' משמע דבשטר איירי ע"כ ולי ההדיוט נ"ל דמה שכתב הב"י שהרי בירושלמי שנים שלוו סתם אמרו פירוש דבירושלמי אמרו וכו' הוא ממה דאמר רבי יוסי על מה שאמר מעיקרא וכחש בעמיתו וכו' הדין אמרה שנים שלוו מאחד וכו' דהיינו דכי היכי דאמרינן בשנים שהפקידו אצל אחד שאין אחד מהם יכול לומר לנפקד נתחייבת לי בתצי הממון אלא אומר לו נתחייבתי אלא לשניכם אכן שנים שלוו מאחד אין אחד מהם יכול לומר לא נתחייבתי אלא במחצית הממון אלא המפקיד והמלנה יכול לומר לשנים הפקדתי או הלויתי וכל א' חייב בכל שנמצא לפי זה ודאי הוא אפי' בלא שטר דומיא דב' שהפקידו אצל אחד דהתם בלא שטר איירי לפי הגדולן שהביא הירושלמי הגז' דקאמר פרט למכחש לאחד מהשותפין וכיון שפירש בלא שטר איירי דאם היה בשטר מאי הכחשה איכא וכיון שלמד ממנו רבי יוסי לשנים שלוו מאחד הוא בלא שטר ג"כ וע"ז אמר הב"י שנים שלוו סתם אמרו דהיינו אפי' בלא שטר דומיא דמכחש כנז' ולא משום שאמרו סתם שלוו דליתא כנ"ל אלא מפח הענין נראה שהוא סתם אמרו ומה שאמר הירושלמי אע"ג דלא כתבין ערבאין ואחראין זה לזה ערבאין ואחראין זה לזה ע"כ דמשמע דבשטר איירי לאו למימ' דדוקא בשטר אלא דהירושלמי קמ"ל חידושה דלא מבעיא היכא דלא שטר לגמרי דאמרינן ערבאין ואחראין זה לזה פינון שלוו פאחד אלא אפילו כתבו לו שטר על החוב ולא כתבו ערבאין ואחראין ונהו אמיןא הוואיל ונחית לכתוב שטר ולא כתב ערבאין ואחד אמרינן בנדאי דלא נשתעבד לערבנות זה לזה דבשלמא אם לא כתב שטר לגמרי לא יש שום דבר המוכיח שלא נשתעבדו זה לזה אלא פינון שלוו פאחד נדאי נשתעבדו אבל בכאן שכתב שטר לכאורה יש דבר המוכיח שלא נשתעבדו פינון שנחית לכתובה ולא כתב הערבנות לפיכך כתב הירושלמי ואע"ג שלא כתב הערבנות אף על פי כן לא תסק אדעתין שלא

נשפּעַדוּ אֶלָּא כִּינּוּן שְׁלוּוֹ פְּאָחַד נַעֲשִׂין עֲרָבָאין וְאַחֲרָאין זֶה לְזֶה וּמַעֲתָה רְאִינִית הַב"י אֶמֶת
הִיא וְדוּק: עוֹד פֶּתַב הַש"ף עַל דְּבָרֵי מְרֵן ב"י וְז"ל גַּם מ"ש הַב"י וְתַדַּע שְׁהָרֵי פֶּתַב אוֹ
שְׁלִקְחוּ מִקַּח א' וּמִשְׁמַע אִפִּי בְּשִׁטְר דְּסִתָּם מִקַּח אִינוּ בְּשִׁטְר אִינְהּ הוֹכְחָה דִּי"ל כִּינּוּן שְׁפֶתַב
מִתְחַלָּה שְׁנַיִם שְׁלוּוֹ בְּשִׁטְר א' לֹא הִנְצָרָף לְכַתּוּב אַח"כ אוֹ שְׁלִקְחוּ בְּשִׁטְר אַחַד דַּמ"ש
בְּשִׁטְר א' קָאֵי נְמִי הַמִּקַּח וְה"ק שְׁנַיִם שְׁלוּוֹ בְּשִׁטְר א' אוֹ שְׁלִקְחוּ מֵא' בְּשִׁטְר א' עַכ"ל
נִרְאֶה מִדְּבָרֵי שְׁהָבִין שְׁהָרְאִיָּה שְׁהָבִיא ב"י וְתַדַּע וְכו' דִּהִינּוּ כִּינּוּן שְׁלֹא פֶּתַב רִבִּינוּ שְׁטֵר
בְּמִקַּח מִשְׁמַע לֹא בְּעֵי בְּשִׁטְר וְהַחֲזִיק דְּבָרֵי הַנּו' הַב"י מִשּׁוּם דְּסִתָּם מִקַּח אִינוּ בְּשִׁטְר וְהוּא
הַדִּין בְּהַלְנֹאָה דְּמִקַּח גִּילָה עַל הַלְנֹאָה וְעַל זֶה אָמַר הַש"ף דְּאִינְהּ הוֹכְחָה דִּי"ל וְכו' אֲבָל
הַרְוֹאָה יִרְאֶה שְׁכּוֹנֵנֶת הַב"י כִּי הִיא דִּהִינּוּ כִּינּוּן שְׁפֶתַב רִבִּינוּ אוֹ שְׁלִקְחוּ מִקַּח א' מִשְׁמַע
דְּאִפִּי שְׁלֹא בְּשִׁטְר לְפִי דְּסִתָּם מִקַּח אִינוּ בְּשִׁטְר וְכִינּוּן דְּבְּמִקַּח אִפִּי שְׁלֹא בְּשִׁטְר הוּא הַדִּין
בְּהַלְנֹאָה דְּנִמְצָא לְפִי זֶה דִּהוֹכְחָה דְּבְּמִקַּח דְּכִשְׁלֹא בְּשִׁטְר הוּא לֹא מִשּׁוּם שְׁלֹא פֶּתַב רִבִּינוּ
בוֹ שְׁטֵר אֶלָּא מִשּׁוּם דְּסִתָּם מִקַּח שְׁלֹא בְּשִׁטְר הִיא עֵיקַר הַרְאִיָּה וְדִלָּא כְּמוֹ שְׁהָבִין הַש"ף
דְּעֵיקַר הַרְאִיָּה הִיא שְׁלֹא פֶּתַב רִבִּינוּ שְׁטֵר בְּמִקַּח דְּלִיתָא כְּנ"ל: עוֹד פֶּתַב הַש"ף א"נ הָא
כְּדִאִיתָה וְהָא כְּדִאִיתָה וְכו' זִוּוּי כְּמֵאן דְּפִלְגִי דְּמִי רַק בְּשִׁטְר הֵם שׁוֹתְפִים זֶה לְזֶה עַכ"ל
לְפַק"ד אַחַר נְשִׁיקוֹת יָדָיו זֶה אִינוּ לְפִי שְׁסִתָּם מִקַּח קְאָמַר וְשִׁינְיָף שְׁקִנּוּ מֵאָה חֲתִיכוֹ שְׁל
סְחוּרָה שְׁל מִין אַחַד אוֹ מֵאָה אֲגוּזִים וּבְצִיִּים וְכִינְצָא וְחוֹלְקִים חֲמֻשִׁים לְכָל אַחַד מֵהֶם בְּלֹא
שׁוּמָא כְּמוֹ הַזִּוּוּי וְדוּק: הַרְמַב"ם הִלְכָה י"א ו'א' שְׁעָרַב לְשְׁנַיִם כְּשִׁפְרַע לְמַלְנָה יוֹדִיעוּ עַל
חוֹב אִי זֶה מִשְׁנִיָּהֶם פּוֹרַע כְּדִי שְׁיַחְזוֹר עֲלָיו ע"כ פִּירוּשׁ הָעָרַב בְּשַׁעָה שְׁהוּא פּוֹרַע לְמַלְנָה
יוֹדִיעָהוּ עַל אִיזָה מֵהַלּוּיִם פּוֹרַע כְּדִי שְׁיַהֲיָה אוֹתוֹ הַלְנָה מְחַנְיָיב לְפָרְוַע לוֹ וְלֹא יִכּוֹל לוֹמַר
לֹא פֶּרַעַת בְּשִׁבְלִי אֲבָל הַמַּלְנָה אִינוּ מִקְפִּיד עַל אִי זֶה פּוֹרַע לוֹ כִּי פִּירוּשׁוֹ הַט"ז וְהַש"ף
ס' קל"ב סְעִיף ה' יַעו"ש וְדִלָּא כַּהֲסַמ"ע דְּפִי דִּהַמַּלְנָה יוֹדִיעוּ לְעָרַב עַל אִי זֶה חוֹב קָבַל
מִמֶּנִּי מַעוֹת כְּדִי שְׁיַחְזוֹר הָעָרַב עַל אוֹתוֹ הַלְנָה לְגַבּוֹת מִמֶּנּוּ כִּי הַבְּרִירָה בִּיד הַמַּלְנָה לוֹמַר
עַל חוֹב זֶה קִבְּלִיתִי הַמַּעוֹת עַכ"ל שְׁזָה דוֹחַק הוּא שְׁמַלְבַּד דִּהַלְשׁוֹן דְּעַל אִי זֶה מֵהֶם פּוֹרַע
לֹא מִשְׁמַע הָכִי כַּמ"ש הַש"ף ס"ק ו' עוֹד נִרְאֶה לְפַק"ד אַחַר נְשִׁיקוֹת יָדָיו שְׁזָה הַטַּעַם
שְׁפֶתַב כִּי הַבְּרִירָה בִּיד הַמַּלְנָה לוֹמַר עַל חוֹב זֶה קִבְּלִיתִי הַמַּעוֹת אִינוּ עוֹלָה יָפָה דְּלֹא דְּמִי
לַמ"ש מְרֵן וְהַטּוֹר בְּסִי' פ"ג דִּהַבְּרִירָה בִּיד הַמַּלְנָה דִּהִתָּם הַמַּלְנָה הוּא עִם הַלְנָה וְהַבְּרִירָה
בִּיד הַמַּלְנָה מִשּׁוּם דְּעָבַד לְנָה לְאִישׁ מַלְנָה וְכַמ"ש שְׁם הַטּוֹר אֲבָל בְּכָאן הַמַּלְנָה עִם הָעָרַב
וְלֹא מִצִּינוּ שְׁאָמְרוּ עָבַד עָרַב לְמַלְנָה דִּהוּא גּוֹבָה דְּעָרַבְנוֹת אֲסַמְכָּתָא וְהִיָּה בְּדִין דְּלֹא מֵהַנִּי
אֶלָּא מִשּׁוּם כִּינּוּן דְּאִית לִיהַּ הַנָּאָה דְּקָא מֵהִימְנִי לִיהַּ גָּמַר וּמִשְׁעַבַּד נְפִשְׁיָהּ אֲבָל לַעֲשׂוֹתוֹ
כְּדִי לְנָה לְגַמְרֵי שְׁנֹאֲמַר עֲלָיו דְּעָבַד הוּא לְמַלְנָה וְדָאֵי הוּא דְּלֹא וְדוּק: הַלַּח"מ בַּד"ה שְׁנַיִם
שְׁעָרָבוּ וְכו' עַד סוּף הַדִּיבּוֹר אֲבָל לְגִירְסָא שְׁלִפְנִינּוּ כִּי הִיא אוֹ יִתְחַנְיָיב כָּל אַחַד בְּכָל אוֹ
לֹא יִתְחַנְיָיב כָּל דְּמִי חֲלָקוּ וּפִירוּשׁוֹ הוּא אוֹ לֹא יִתְחַנְיָיב כָּל דְּלִפִּי שְׁמִי הוּא זֶה שְׁחֲלַק לְהוֹ
הָעָרַבּוֹת וְק"ל: הַלַּח"מ בַּד"ה וְיִרְאֶה לִי שְׁאִין זֶה הָעָרַב חֲנִיב כְּלוּם עַד סוּף הַדִּיבּוֹר קָשָׁה
לִי עַל זֶה דְּאִיָּף אֶפְשָׁר לוֹמַר דְּמִי שְׁחֲלַק שְׁם כ"ש שְׁיַחְלֹק כְּאֵן לוֹמַר דְּמֵהַנִּי הָרִי הַרְאֵב"ד
וְז"ל דְּחוֹלַק שְׁם וְס"ל דְּמֵהַנִּי חֲחִיב בְּכָאן עֲשֵׂה פְּשָׁרָה מִשְׁמַע דְּזֶה גִרַע וְכֵן נִרְאֶה מִדְּבָרֵי
ה"ה וְז"ל שְׁפֶתַב וְז"ל וְכִבֵּר כְּתַבְתִּי שְׁם שְׁיִשׁ חוֹלְקִים בְּזֶה וְדִלְדְּבִרְיָהֶם נִרְאֶה שְׁאָף כְּאֵן
הָעָרַב מִשְׁוֹעָבַד בְּכָל אָף בְּאֶלְף אֶלְפִים כְּדַעַת הַגְּאוּנִים אֶלָּא שְׁהַר"א חֲלַק שְׁם עַל הַדִּין
הַהוּא וְכָאן הַטִּיל פְּשָׁרָה ע"כ מִשְׁמַע שְׁמָה שְׁאָמַר וְלְדְּבִרְיָהֶם נִרְאֶה שְׁאָף כְּאֵן הָעָרַב

מְשׁוֹעָבָד וכו' אֲתִי שְׁלֵא פְסֻכְרַת הַלַּח"מ לְפִי שְׁלֻסְכְּרַתוֹ כ"ש פָּאן וְהוּא הָרַב הַמַּגִּיד אָמַר וְלִדְבָרֵיהֶם וכו' נִרְאֶה שֶׁהוּא פְּמֻסְתַּפֵּק מְעַט וּלְפִי דְבָרָיו הִיָּה לוֹ לומ' וְלִדְבָרֵיהָ" כ"ש פָּאן שְׁאֵף הָעָרֵב מְשׁוֹעָבָד וכו' אֵלָא וְדַאי שְׁזַה גְרַע מְשָׁם וּלְפִיכָּה הָרֵאָב"ד עָשָׂה פְּשָׁרָה וְהָרַב הַמַּגִּיד אָף הוּא פְּמֻסְתַּפֵּק מְעַט אֵלָא שְׁפֻסְכְּרַתוֹ נוֹטָה שְׁשׁוּיִם הֵם וּמָה שְׁלֵא פְּתַב רַבֵּינוּ פָּאן וְכֵן הוֹרוּ רַבּוֹתֵי כַּמ"ש בְּפִי"א מֵהַלְכוֹת מְכִירָה הוּא מְשׁוּם דְּזַה גְרַע מְשָׁם וּפְשׁוּט דְּלֵא מְהַי וְאִינוּ צְרִיךְ לִיחַס אֶל רַבּוֹתֵי הוֹרָאָה זֹו שְׁזַה אִפִּי' מֵאֵן דְּסָבַר שֶׁם דְּמַהְיֵי הֵכָא אֶפְשָׁר דִּי־סְפּוֹר דְּלֵא מְהַי וְהָרֵאָב"ד שְׁחַלֵּק שֶׁם הֵכָא עָשָׂה פְּשָׁרָה כְּנו'.

וְרֵאִיתִי לְהַסְמִיעַ בְּסִי' קַל"א ס"ק כ"ח שְׁפַתְבּ שְׁבַפְרִישָׁה פְּתַב וְהוֹכִיחַ מְלִשׁוֹן הַטּוֹר וְהָרֵאָב"ד דָּאָף הַמְחַיִּיבִים בְּעֵלְמָא בְּהַמְקַנָּה דְּבַר שְׁאִינוּ קְצוּב מוֹדָה הֵכָא דְּפֻטוֹר פִּינּוֹן שְׁנַטְרָף לוֹ רִיעוּתָא עוֹד לְאַסְמַכְתָּא דְּעַרְבוֹת וְאֵע"פ דְּכָל א' בְּפִנֵּי עֲצָמוּ אֶמְרִינוּ דְּקָנָה מ"מ בְּהַצְטָרְפֵן יַחַד לֹא קָנָה וְהוּא פְּדַכְתִּיבְנָא דְּזַה גְרַע וּכְעַת אִין בְּיַדִּי הַפְּרִישָׁה לְרֵאוֹת הַהוֹכְחוֹת שְׁהוֹכִיחַ שֶׁם וְדוֹק: פְּרָק כ"ו הַלַּח"מ בְּד"ה אֵע"פ שְׁקִנּוּ מִיָּדוּ עַד סוֹף הַדִּיבּוֹר וְקָשָׁה לִי עַל דְּבָרָיו אַחַת בְּמָה שְׁאָמַר דְּפִירוּשׁ מָה שְׁאִמ' רַבֵּינוּ כְּמוֹ שְׁיִשְׁתַּעְבַּד הָעָרֵב דְּהִינּוּ שְׁמַתְחִיב בְּכָאן בְּאַמִּירַת שְׁטַר כְּמוֹ עָרֵב בְּקִנְיָן דֹּא"כ הִיָּה לוֹ לְרַבֵּינוּ לְבֹאָר עֵיקַר הַדִּימוּי שֶׁהוּא מְדַמֵּה לְעָרֵב שֶׁהוּא הַקִּנְיָן וְלוֹמַר כְּמוֹ שְׁיִשְׁתַּעְבַּד הָעָרֵב בְּקִנְיָן וְלֹא לֹמַר סְתָמָא כְּמוֹ שְׁיִשְׁתַּעְבַּד הָעָרֵב דְּנִרְאֶה דְּהִימוּי הוּא לְעִנְיָן הַשְּׁעָבוֹד.

וְעוֹד קָשָׁה לִי עַל מָה שְׁאָמַר וְכָאן אִין הָעָרֵב מוֹסֵר לוֹ הַשְּׁטַר דְּמְשַׁמַּע דָּאָם מוֹסֵר לוֹ הַשְּׁטַר מְהַי וְזֶה אִין בְּמְשַׁמַּעוֹת דְּבָרֵי רַבֵּינוּ דְּמְשַׁמַּע מְדַבְּרֵי רַבֵּינוּ דְּלֵא מְהַי בְּעָרֵב פִּי אִם הַקִּנְיָן. וְעוֹד קָשָׁה לִי עַל מָה שְׁאָמַר וּמְסִירַת הַשְּׁטַר דְּהֵתָם הָנִי בְּמִקּוּם קִנְיָן דְּהֵכָא דְּמְשַׁמַּע מְדַבְּרֵי זֶה שְׁרָצָה לְהַשְׁווֹת דִּין הָעָרֵב לְשֶׁם לְגַמְרֵי וְזֶה אִי אֶפְשָׁר דְּהֵתָם אִם מוֹסֵר לוֹ הַשְּׁטַר בְּפִנֵּי עֵדִים גּוֹבָה מְנַכְסִים מְשׁוֹעָבָדִים שְׁפָּה נִרְאֶה מְדַבְּרֵי הַמַּגִּיד ז"ל בְּפִי"א מֵהַל' מְכִירָה וְנ"ל וּמ"מ אִין זֶה אֵלָא בְּשִׁמְסוֹרוֹ לוֹ בְּעֵדִים וּכְמ"ד עֵידי מְסִירָה קוֹנִים ע"כ מְשַׁמַּע שְׁקוֹנִים לְהִיּוֹת כְּשִׁטְר גְּמוֹר וְגַבֵּי מְשׁוֹעָבָדִים וְכֵן נִרְאֶה מְמ"ש עוֹד שֶׁם הָרַב הַמַּגִּיד וְנ"ל כְּפִינֵי שְׁהִיָּה הַשְּׁטַר בְּכַתְבֵּי דִּי הַמְתַּחֲיִיב וּנְתַנּוּ בֵּינוּ לְבֵינוּ וְלִגְבוּת מְבַנֵּי חוֹרִין עַכ"ל מְשַׁמַּע דְּבִזְזָה הַצַּד הוּא דְּגוֹבָה מְבַנֵּי חוֹרִין אֲבָל הַצַּד שֶׁהַזְּפִיר קוֹנֵם גּוֹבָה מְנַכְסִים מְשׁוֹעָבָדִים וְכֵן נִרְאֶה שְׁנֵה הוּא דַּעַת רַבֵּינוּ מִמָּה שְׁמַתְחִיב רַבֵּינוּ בְּמַחֲיִיב עֲצָמוּ בְּדָבָר שְׁאִינוּ חַיִּיב בּוֹ כְּמוֹ שֶׁהוֹדָה בְּדָבָר שֶׁהוּא חַיִּיב בּוֹ וּמְצִינוּ שְׁפַתְבּ רַבֵּינוּ בְּפִי"א מֵהַלְכוֹת מְלִנָּה דִּין ב' שְׁאָם פְּתַב שְׁטַר אֵע"פ שְׁאִין שֶׁם עֵדִים וּנְתַנּוּ לְמַלְוָה בְּפִנֵּי עֵדִים הָרִי זֹו מְלִנָּה בְּשִׁטְר יַעו"ש א"כ שֶׁהוּא הַדִּין בְּמַחֲיִיב עֲצָמוּ בְּדָבָר שְׁאִין חַיִּיב בּוֹ וְגוֹבָה מְנַכְסִים מְשׁוֹעָבָדִים וְקִנְיָן דְּהֵכָא לֹא גְבִי מְשׁוֹעָבָדִים הָרִי דְּקִנְיָן דְּהֵכָא לֹא כְּמוֹ שְׁטַר דְּהֵתָם וְעוֹד מְשַׁמַּע מְדַבְּרֵי הַלַּח"מ שְׁפָאן נְמִי אִם אָמַר אֲתָם עֵדִי שֶׁהוּא כְּמוֹ קִנְיָן קוֹנָה וְזֶה אִי אֶפְשָׁר דְּלֵא מְהַי אֵלָא דְּוִקָא בְּקִנְיָן וּכְמ"ש הָר"ן לְדַעַת רַבֵּינוּ בְּפִרְק הַנוֹשֵׂא יַעו"ש וְעוֹד קָשָׁה לִי דְּאַפְתִּי קָשָׁה פִּינּוֹן דְּבַקְנֵי אִיִּירֵי הַיָּאָף אָמַר ר"ל הֵתָם עַד פָּאן לֹא קָאָמַר רַבֵּי יִשְׁמַעֵאל הֵתָם אֵלָא דְּשִׁינָּה לְשַׁעְבוּדָא דְּאוֹרֵיִתָא אֲבָל הֵכָא לֹא שְׁיִיךְ שַׁעְבוּדָא דְּאוֹרֵיִתָא דְּמְשַׁמַּע דְּבַעָרֵב דְּאִיפָא שַׁעְבוּדָא דְּאוֹרֵיִתָא דְּאֶנְכִי אַעְרַבְנוּ וּכְמ"ש רַש"י שֶׁם הוּא דְּמַהְיֵי בְּקִנְיָן אֲבָל בְּמִיַּדִּי דְּלֵא שְׁיִיךְ שַׁעְבוּדָא דְּאוֹרֵיִתָא לֹא קִנְיָן גַּם בְּקִנְיָן לְר"ל וְזֶה אִינוּ דְּהָא בְּגַמ' פְּשִׁיטָא לְהוֹ דְּבַתָּתָם עֵדִי מְהַי לְרִישׁ לְקִישׁ כ"ש בְּקִנְיָן אֵלָא נִלְע"ד שְׁרַבֵּינוּ ז"ל מְפָרֵשׁ מְחַלּוֹקֵת ר"י וְר"ל בְּמַחֲיִיב עֲצָמוּ בְּדָבָר שְׁאִין חַיִּיב בּוֹ וּפְסַק כְּר"י דְּאַלִּימָא מְלִתָּא דְּשִׁטְרָא וּמְמִילָא דָּאָם פְּתַב לוֹ

בְּשֵׁטֶר אֲנִי חַיִּיב לָךְ מְנָה וְאֵע"פ שְׂאִין שְׁם עֲדִים בְּשֵׁטֶר ה"ז קִנְיָה וְכ"ש הוּא כְּמ"ש רַבִּינוּ בְּפִי"א מֵהִלְכוֹת מְכִירָה וּמֵה שְׁהִכְרִיחוּ לְרַבִּינוּ לְפָרֵשׁ כֶּף הוּא מְשׁוּם דְּבִש"ס מְדַמָּה לְהוּ לְהִנְהוּ מִתְּנִי דְמִקְשֵׁי מִינְיָהוּ לִר"ל וְלַעֲרַב וְהִתָּם מְחַיִּיב עֲצָמוּ בְּדָבָר שְׂאִינוּ חַיִּיב בּו כְּמ"ש הָרִי"ף וְז"ל בְּפָרְק הַנּוֹשֵׂא יַעו"ש וְא"כ זֶהוּ מ"ש רַבִּינוּ בְּפִי"א מֵהִל' מְכִירָה כְּמוּ שְׂשִׁשְׁתַּעֲב' הָעֵרַב פְּירוּשׁ זֶהוּ הַדִּין שְׂמַתְחַיִּיב בְּדָבָר שְׂאִין חַיִּיב בּו הוּא כְּמוּ הָעֵרַב שְׂשִׁשְׁתַּעֲבָד וְאֵע"פ שְׂאִינוּ חַיִּיב הוּא לְמַלְוָה ה"נ כָּאֵן הוּא מְתַחַיִּיב וְאֵע"ג דְּהִתָּם בְּעֵרַב הוּא בְּקִנְיָן כְּמ"ש לְדַעַת רַבִּינוּ טַעְמָא הוּא דְמַצְרִינּוּ הִתָּם קִנְיָן הוּא מְשׁוּם דְדָמִי לְאַסְמַכְתָּא וְלִפְיָךְ צְרִיף קִנְיָן אֲבָל בְּדָבָר דְלֹא דָמִי לְאַסְמַכְתָּא מְתַחַיִּיב הוּא אִפִּי' בְּלֹא קִנְיָן וְאִפִּי' שְׂאִין חַיִּיב בּו וּמְפָרֵשׁ רַבִּינוּ דְהָא דְאָמַר רַבָּא שְׁם דְמַחְלוּקְתָּ ר"י וְר"ל בְּמַחְלוּקְתָּ ר' יִשְׁמַעֲלֵאל וּבֵן נָנֹס דְהִינּוּ דְר"י דְאָמַר הָאֹמֵר חַיִּיב אֲנִי לָךְ מְנָה חַיִּיב הוּא כֵר' יִשְׁמַעֲלֵאל דְסָבִירָא לִיה דְעֵרַב הַיּוֹצֵא לְאַחַר חִיתוּם שְׂטָרוֹת דְחַיִּיב מְשׁוּם דְהִתְחַיִּיב עֲצָמוּ בְּדָבָר שְׂאִין חַיִּיב בּו מְתַחַיִּיב הִיכָא דְכ' לּוּ בְּשֵׁטֶר וְאֵף עַל פִּי שְׂהוּא מְצָרִיף קִנְיָן הוּא מְשׁוּם אֲסַמְכְתָּא אֲבָל עֵיקַר הַחַיּוּב מְשׁוּם דְכַתֵּב לּוּ בְּשֵׁטֶר וְכֵן דָּבָר שְׂאִין בּו אֲסַמְכְתָּא לֹא צְרִיף קִנְיָן הוּא כְּמ"ש ר"י וְר"ל הוּא בְּכֵן נָנֹס דְס"ל ר"ל דְהִתְחַיִּיב עֲצָמוּ בְּדָבָר שְׂאִין חַיִּיב בּו לֹא מְתַחַיִּיב בְּשֵׁטֶר וּמְצִינוּ שְׂאֵמֵר בֵּן נָנֹס בְּעֵרַב הַיּוֹצֵא לְאַחַר חִיתוּם.

שְׂטָרוֹת דְאִינוּ מְתַחַיִּיב וְהָא דְאָמַר הַש"ס דְר"ל בְּכֵן נָנֹס ס"ל לֹא דְס"ל לִר"ל דְדָבָר שְׂמַחַיִּיב עֲצָמוּ בּו וְאִין חַיִּיב בּו אִפִּי' אִם יִהְיֶה בְּקִנְיָן לֹא מְהַי לְהַשְׁתַּעֲבָד זֶה אִינוּ דְנֹדְאִי ר"ל ס"ל דְבְּקִנְיָן מְשִׁתַּעֲבָד דְפְּשִׁיטָא לִיה לְש"ס דְבְּאִתָּם עֲדִי לִר"ל מְתַחַיִּיב ג"כ וְז"ל הַש"ס אִי דְאָמַר לְהוּ אִתָּם עֲדִי מֵאִי טַעְמָא דְר"ל ע"כ הָרִי לְהִדְיָא דְפְּשִׁיטָא לִיה כְּנ"ל אֲלֵא כְּפִנּוֹת הַש"ס דְנ"ל לֹא אִתִּי כֵר' יִישׁ לְפִי שֵׁר' יִישׁ ס"ל עֵרַב הַיּוֹצֵא לְאַחַר חִיתוּם שְׂטָרוֹת.

מְהַי לְהַשְׁתַּעֲבָד מְשׁוּם דְאֵלִים מֵה שְׁכ' עֲרַבְנוֹתוּ בְּשֵׁטֶר וְהוּא עֵיקַר חַיּוּבוּ וְהָא דְמְצָרִיף קִנְיָן הוּא מְטַעְמָא. אַחַרְיָנָא מְשׁוּם דְדָמִי לְאַסְמַכְתָּא דְמְשַׁמַּע דְבְּדָבָר שְׂאִין בּו אֲסַמְכְתָּא מְהַי שְׂטָר אוּ מֵה שְׁהִזְפִּיר שְׂטָר וְלֹא צְרִיף קִנְיָן וְזֶה וְדֹאִי לֹא אִתִּי כְּפִנּוֹתֵיהּ דְר"ל וּמֵה שְׁהִכְרִיחוּ לְרַבָּא לְפָרֵשׁ כֶּן דְר"י ש"ס לְדָבָר שְׂאִין בּו אֲסַמְכְתָּא הַשְׂטָר לְבַדּוּ מְהַי בְּלֹא קִנְיָן וְהִכָּא שְׂאִי מְשׁוּם אֲסַמְכְתָּא הוּא מְמַה שְׂאֵמֵרוּ בְּמִתְנִי' עֵרַב הַיּוֹצֵא לְאַחַר חִיתוּם שְׂטָרוֹת בָּא מְעַשֶּׂה לְבַנִּי ר"י שְׁכ' מְשַׁמַּע דְטַעְמָא שְׂמַתְחַיִּיב הָעֵרַב הוּא מְשׁוּם שְׁכ' בְּשֵׁטֶר וְזֶהוּ עֵיקַר הַחַיּוּב דְאִי לֹא תִימָא הִכִּי אֲלֵא שְׁעֵיקַר חַיּוּבוּ הוּא מְשׁוּם קִנְיָן לְמַה תְּפָסוּ לְשׁוֹן זֶה עֵרַב הַיּוֹצֵא לְאַחַר חִיתוּם שְׂטָרוֹת הו"ל עֵרַב שְׁקִינוּ מִיְדוּ לְאַחַר מִתְּנֵן מְעוֹת ר"י שְׁכ' מְשִׁתַּעֲבָד וּבֵן נָנֹס ס"ל לֹא מְשִׁתַּעֲבָד כִּינּוּן שְׁעֵיקַר חַיּוּב הַשְׁעֵבּוּד לִר"י שְׁכ' הוּא הַקִּנְיָן וְלֹא שְׁמַעֲיָנוּ רְבוּתָא בְּפִירוּשׁ לְכֵן נָנֹס דְגַם בְּקִנְיָן לֹא מְשִׁתַּעֲבָד אֲלֵא וְדֹאִי דְלֹא הַזְכִּירוּ קִנְיָן אֲלֵא שְׂטָר וְדֹאִי ש"ס לִר"י שְׁכ' שְׂמַשְׁתַּעֲבָד בְּדָבָר שְׂאִין חַיִּיב בּו הוּא מְשׁוּם שְׂטָר אֲלֵא דְאֵנּוּ אֲמַרִּינוּ דְנֹדְאִי צְרִיף קִנְיָן בְּשִׁבִיל הָאֲסַמְכְתָּא וּבֵן נָנֹס ס"ל דְלֹא מְהַי שְׂטָר לְהִתְחַיִּיב וְאִפִּילוּ בְּקִנְיָן לֹא מְשִׁתַּעֲבָד כִּינּוּן שְׁכַתֵּב בְּשֵׁטֶר א"כ עֵיקַר חַיּוּבוּ דְקָא מְתַחַיִּיב הוּא סוּמָךְ עַל הַשְׂטָר וְאוֹתוֹ הַקִּנְיָן לְסַלֵּק הָאֲסַמְכְתָּא וְכִינּוּן שְׁעֵיקַר חַיּוּבוּ הוּא בְּדָבָר דְלֹא מְהַי אֵף עַכְשָׁיו שְׁלֵקַח קִנְיָן אִפִּי' הִי לֹא מְהַי כֶּף דְיִיק רַבָּא בְּמַחְלוּקְתָּ ר"י שְׁכ' וְעַל זֶה אָמַר הַש"ס דְר"ל כְּכֵן נָנֹס דְהִינּוּ דְס"ל דְבִשְׂטָר לֹא מְהַי לְהַשְׁתַּעֲבָד בְּדָבָר.

שָׁאִין חַיִּיב בּוֹ אֲבָל אֵה"נ דר"ל וּבֵן נַגְס ס"ל דְּבַעֲלָמָא לְבַד הָעֶרֶב מִשְׁתַּעֲבָד בְּקִנְיָן וּבִאֲתָם עַדִּי כַּמ"ש הַש"ס מְעִיקָרָא כַּנ"ל וְעַל זֶה קָאָמַר בַּש"ס ור"ל אָמַר עַד פֶּאֶן לֹא קָאָמַר ר"יש הָתָם אֵלֹא דְשִׁינָה לְשַׁעֲבֻדָּא דְאוּרְיָן פִּירוּשׁ דְּעַד פֶּאֶן לֹא קָאָמַר ר"יש דְּמַהֲנֵי פְתִיבַת הַשְּׁטֵר לְהַתְחַיֵּיב בְּדָבָר שָׁאִין חַיִּיב בּוֹ הוּא דְּוָקָא בְּעֶרְבָנוּת דְשִׁינָה לְשַׁעֲבֻדָּא דְאוּרְיָתָא אֲבָל בְּמִידֵי דְלֹא שִׁינָה לְשַׁעֲבֻדָּא דְאוּרְיָתָא לֹא מְהַנֵּי פְתִיבַת הַשְּׁטֵר לְהַתְחַיֵּיב כִּפְּהַּ מִתְּפָרְשַׁת הַסְּוֹגֵיָא לְדַעַת רַבִּינוּ וְנִמְצָא לַפ"ז דְּבַעֲרָב לֹא מְהַנֵּי אֲתָם עַדִּי וְלֹא פְתִיבַת הַשְּׁטֵר לְבַדּוֹ וְלֹא מְסִירַת הַשְּׁטֵר בְּפָנֵי עֵדִים אֵלֹא בְּקִנְיָן מִשּׁוּם אִסְמִכְתָּא אֲבָל דְּבָר שָׁאִין בּוֹ אִסְמִכְתָּא מְהַנֵּי פְתִיבַת הַשְּׁטֵר לְבַדּוֹ בְּלֹא קִנְיָן וְאַף בְּדִיבּוּר שְׁהַזְכִּיר הַשְּׁטֵר בְּפָנֵי עֵדִים פֶּאֶלְלוֹ כ' הַשְּׁטֵר כַּמ"ש בַּכ"א מֵהִלְכוֹת מְכִירָה וּמַעֲתָה הַנִּתְּרוּ כָּל הַקּוֹשְׁיוֹת שֶׁיִּנְקָשׁוּ עַל רַבִּינוּ ז"ל דְּעֶרֶב הוּא דְצָרִיף קִנְיָן מִפְּתַח אִסְמִכְתָּא כַּנ"ל וְכִי תִּימָא לְמָה בְּעֶרֶב בְּקִנְיָן לְבַדּוֹ בְּלֹא שְׁטֵר אֵינוֹ גּוֹבֵה מֵהַמְשׁוֹעֲבָדִים וּמֵאֵי שְׁנָא מְחִיב דְּעֲלָמָא דְּבְקִנְיָן לְבַדּוֹ מִשְׁתַּעֲבָד לְגַבּוֹת מֵהַמְשׁוֹעֲבָדִים כִּינּוֹן שְׁהֵם שְׁוִים אֵלֹא דְּמִצְרָכִינוּ לִיָּה קִנְיָן מִשּׁוּם אִסְמִכְתָּא וּבְכָל מִידֵי שְׁוִים כַּנ"ל לְמָה חֲלוּק בְּזֵה פְּכָר תִּיגְרֵץ זֶה כ"י בַּס"י ק"כ ט וְז"ל אֵלֹא הֵינּוּ טַעְמָא דְּאֵע"ג דְּסַתָּם קִנְיָן לְכַתִּיב' עוֹמֵד כִּינּוֹן שָׁאִין חַיִּיב זֶה פֶּאֶן לּוֹ מִצַּד עֲצָמוֹ אֵלֹא שְׁנִתְעַרַב לְאַחֲרִים וְכָל שְׁלֹא נִכְתַּב לִית לִיָּה קָלָא עַכ"ל וְדוּק: הַלַּח"מ בַּד"ה הֵיָה הָעֶרֶב בְּגוֹפּוֹ שֶׁל שְׁטֵר וְכו' וּמ"מ גְּבִי מְבַנֵּי חָרִי ע"כ מֵה שְׁאָמַר וּמ"מ גְּבִי מְבַנֵּי חָרִי לֹא נִזְכַּר בְּדַבְּרֵי הַטּוֹר בְּפִירוּשׁ אֲכַל הָאֲמַת אֲתוֹ שְׁכָף נִרְאֵה לְהַדְיָא מְדִיּוּק דְּבָרָיו שֶׁכ' וְז"ל לֹא עָשָׂה לוֹ עֶרֶב שְׁטֵר בְּפָנֵי עֲצָמוֹ אֵלֹא פְתַב הָעֶרְבוֹת בְּשְׁטֵר הַח"ו יֵשׁ לוֹ דִּין מְלָנָה בְּשְׁטֵר בַּד"א שְׁכַתְּבוּ קוֹדָם חֲתִימַת הָעֵדִים אֲבָל אִם פְּתַבוּ אַחַר חֲתִימַת הָעֵדִים אַע"פ שְׁהֵיָה בְּקִנְיָן אֵינוֹ גּוֹבֵה אֵלֹא מְבַנֵּי חָרִי וְאַפְּי שְׁכּוֹתְבוּ לְפָנֵי חֲתִימַת הָעֵדִים דְּוָקָא שֶׁכ' פְּלוֹנֵי לְנָה מְפְלוֹנֵי וּפְלוֹנֵי עֶרֶב בּוֹ שְׁאֵז חוֹזֵר עַל כָּל שְׁלִמְעָלָה וְהַקִּנְיָן חוֹזֵר עַל הַכָּל אֲבָל אִם פְּתַב פְּלוֹנֵי עֶרֶב בְּלֹא נִי"ו אֵז הוּא תְּחַלַּת דְּבָר וְאֵינוֹ חוֹזֵר עַל הַקִּנְיָן שֶׁל מַעְלָה וְהִנֵּה לִיָּה כְּעֶרֶב בְּשְׁטֵר בְּלֹא קִנְיָן עַכ"ל הִנֵּה רֹאֵה שֶׁכ' מִתְּחַלָּה יֵשׁ לוֹ דִּין מְלָנָה בְּשְׁטֵר וְעַל זֶה קָאָמַר אֲבָל אִם פְּתַב אַחַר חֲתִימַת הָעֵדִים אֵינוֹ גּוֹבֵה אֵלֹא מְבַנֵּי חָרִי וְקָאָמַר וְאַפְּיָלוֹ אִם פְּתַבוּ קוֹדָם חֲתִימַת הָעֵדִים וְכו' פִּירוּשׁ לֹא אֲמַרִּינוּ בִּיָּה כִּינּוֹן שְׁהוּא קוֹדָם חֲתִימַת הָעֵדִים גּוֹבֵה מְנַכְסִים מְשׁוֹעֲבָדִי כְּדִין מְלָנָה בְּשְׁטֵר אֵלֹא חָרִי הוּא כְּעֶרֶב בְּשְׁטֵר בְּלֹא קִנְיָן פִּירוּשׁ דְּאֵינוֹ כְּמִלְּנָה בְּשְׁטֵר אֲבָל גּוֹבֵה מְבַנֵּי חָרִי דָּאִם לּוֹ כֵּן הֵיָה לּוֹ לִוְמַר דְּאֵינוֹ גּוֹבֵה אֵף מְבַנֵּי חָרִי אֵלֹא וְדֹאֵי כַּמ"ש וְכֵן נִרְאֵה לְהַדְיָא מְשֻׁטְחִיּוֹת לְשׁוֹנוֹ ז"ל וְדִלָּא פִּשְׁ"ף בַּס"י מ' ס"ק ז' שֶׁכ' שְׁגַם הַטּוֹר ס"ל דְּקוֹדָם חֲתִימוֹם שְׁטֵרוֹת ג"כ לֹא מִשְׁתַּעֲבָד אֵלֹא בְּקִנְיָן דְּלִיתָא כַּנ"ל וְדוּק: הַלַּח"מ בַּד"ה הֵיָה הַלְּנָה בְּמַדִּינָה אַחֲרַת וְכו' וְכ"כ שֶׁם הַרְבִּי ז"ל וְצ"ע עַכ"ל.

וְרִאֲיָתִי לְחִידוּשֵׁי הַגְּהוֹת בַּס"י ק"י שְׁכַתְּבוּ וְז"ל וְשָׂמָא בְּחִידוּשָׁיו פְּתַב פְּדַעַת הַרְמַב"ם ז"ל וּבָתוֹ פְּדַעַת הָרֵא"ש ז"ל יַעו"ש: הַמַּגִּיד בַּד"ה וְכֵן הַפּוֹרַע שְׁטֵר חוֹבּוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ שְׁלֹא מְדַעַתּוֹ וְכו' וְגַם כֵּן רַבִּינוּ וְכו' וְכֵן פִּירֵשׁ רַבּוֹ ז"ל ע"כ הַהֶכְרַח שְׁרַבִּינוּ מְפָרֵשׁ לְהַבְרִיָּתָא כִּפְּהַּ הוּא מַמ"ש רַבִּינוּ מֵת הַלְּנָה וְכו' אוֹ שְׁנִידוּהוּ וּמַת בְּנִידוּיָו ע"כ מִשְׁמַע דְּלֹא מְהַנֵּי לְגַבּוֹת הָעֶרֶב מִן הַיּוֹרְשִׁים כִּי אִם בְּשִׁלְשָׁה דְּרָכִים אֵלוֹ וְלֹא יוֹתֵר מִשְׁמַע דְּלֹא מְהַנֵּי פְתִיבַת הַתְּקַבְּלָתִי וְעוֹד שְׁמַנִּינוּ שְׁפַסְק רַבִּינוּ לְהֵיָה בְּרִיָּתָא דְּהַתְּקַבְּלָתִי בַּהֲל' ז' כָּל עֶרֶב וְכו' ה"ז צָרִיף לְהַבִּיא רְאִיָּה שְׁפָרַע וְכו' דְּמִשְׁמַע דְּמְפָרֵשׁ לְהֵיָה דְּהַתְּקַבְּלָתִי הוּא מִשּׁוּם רְאִיָּה.

שְׁפָרַע לַמְלִנָּה וְאֶכְתִּי אִם לֹא הָיָה אֶחָד מִשְׁלֵשָׁה דְרָכִים הֲנִזְּנוּ וְנָדְאִי שְׁאִינוּ גֹבְהָ דְחִיּוּשִׁינוּ
שְׁמָא הִתְפִּיסוּ צָרַר אֲלָא וְנָדְאִי שְׁרַבְיָנוּ מְפָרֵשׁ לָהּ הוּא דְנֹקָא בְּיַשׁ בּוּ אֶחָד מִגַּ' דְרָכִים
וְלֹא פֻּקִי מִהֶרְמַבְּ"ן דְלֹא מְפָרֵשׁ לָהּ לְעֵנְנֵי רֵאִיָּה הֲנִזְּנוּ אֲלָא שְׁפִינֵן שְׁכַתְבַּת הִתְקַבְּלִיתִי הָרִי
דִּינִזְנוּ פְּדִין הַמְּלִנָּה וְכוּ' וְלֹא צָרִיף אֶחָד מִגַּ' דְרָכִים הֲנִזְּנוּ וְדוּק וּמִמָּה שְׁכַתְבַּת דְרַבְיָנוּ וְ"ל מְפָרֵשׁ
מָה שְׁאֶמְרוּ בְּבְרִייתָא וְכוּ' מִשְׁמַע מְדַבְּרִיו דְרַבְיָנוּ הוּא דְמְפָרֵשׁ לָהּ הֵכִי וְלֹא כְּמוֹ הַגִּיְרָסָא
שְׂיֵשׁ לָנוּ בְּגִמְרָא וְ"ל בְּשִׁלְמָא לְרַב הוּנָא בְּרִיָּה דְרַב יְהוֹשֻׁעַ מִשְׁכַּחַת לָהּ בְּשִׁחִי מוֹדָה ע"כ
וְתַמִּיָּהא לִי עַל הָרַב הַלַּח"מ שְׁכַתְבַּת בַּד"ה מֵת הַלְּוָה וְכוּ' וְעַל מ"ש ה"ה בְּשֵׁם הֶרְמַבְּ"ן
מוֹקְמִינוּ לִיָּה בְּשִׁחִיב מוֹדָה וְלִית הַלְּכַתָּא פְּנוּתָיָה ע"כ דְמִשְׁמַע דְאִית לִיָּה לְהָרַב הַמְּגִיד
הַגִּיְרָסָא בְּשִׁחִיב מוֹדָה וְעַל זֶה הַקְּשָׁה יַעוּ"ש עַד שֶׁהוּא נ"ל שֶׁהֲנִכּוֹן בְּעֵינָיו וְ"ל שֶׁהוּא
אִינוּ גּוֹרֵס בְּשִׁחִיב מוֹדָה אֲבָל הָאֵמֶת שְׁמִפְּוֹרֵשׁ לְהִדְאָא דְלֹא גָרִיס כְּנ"ל אֲלָא שְׁרַבְיָנוּ וְ"ל
הוּא דְמְפָרֵשׁ לָהּ בְּשִׁחִיב מוֹדָה וְהֶרְמַבְּ"ן וְ"ל מְפָרֵשׁ לָהּ כִּף דְבִשְׁלֵמָא לְרַב הוּנָא כָּל זְמַן
שְׁכַתְבַּת לוֹ הִתְקַבְּלִיתִי הָרִי זֶה דִּינִזְנוּ פְּדִין הַמְּלִנָּה וְכַשֵּׁם שְׁאִין טוֹעֲנִין לַמְּלִנָּה טַעֲנַת צָרְרִי
וְגֹבְהָ מִן הִיתוּמִים הַגְּדוּלִי פִּינֵן שְׂיֵשׁ שְׁטָר בְּיָדוֹ כִּף אִין טוֹעֲנִין לְעַרְב אַע"פ שְׁפָרַע מַעְצָמוֹ
אֲבָל לְרַב פְּפָא וְכוּ' הוּא כְּמוֹ שְׁמִפְּוֹרֵשׁ לָהּ הֶרְמַבְּ"ן בְּחִידוּשֵׁיו כְּמוֹ שֶׁכַּ' הוּא הַלַּח"מ וְ"ל
כִּף מְפָרֵשׁ ה"ה וְלֹא כְּמ"ש הוּא שֶׁה"ה סוֹבֵר דְמָה שְׁתַּרְצוּ לְרַב פְּפָא הוּא לְכ"ע וְנֹאפִי רַב
הוּנָא עַד שְׁכַתְבַּת עָלָיו דְמִי דְחָקוּ לְפָרֵשׁ כִּף דְלִיתָא כְּנ"ל וְדוּק: הַלַּח"מ בַּד"ה מֵת הַלְּוָה
וְקָדַם הָעַרְב וּפְרַע הַחֹב וְכוּ' וְקָשָׁה לָזֶה דֹא"כ מָה שְׁאֵלוּ בַּגַּמ' מֵאִי בִּינְיָהוּ הָא אִיכָּא
בִּינְיָהוּ טוֹבָא הִיכָּא דְהוּוּ גְּדוּלִים דְלִיטְעָמִיָּה דְרַב פְּפָא לֹא הָוִי אֲלָא קְטַנִּים דְנֹקָא ע"כ וְנֹאפִי
הִתְדִיּוּט נ"ל דְאִי מְהָא לֹא קָשָׁה לְפִי שְׁמַעֲנִין לְמִימַר שְׁמָה שְׁאֵמַר הַש"ס מֵאִי בִּינְיָהוּ
פִּירוּשׁ הוּא בְּהִיא עֹבְדָא דְאִתִּי קְמִיָּהוּ שְׁהֵם קְטַנִּים שְׁזָה אוֹמַר דְלֹא בְּנִי מַעְבַּד מַצְנָה
נִינְהוּ וְזָה אֵמַר אִימֹר צָרְרִי אֲתַפְּסִיָּה לָזֶה אֵמַר אִיכָּא בִּינְיָהוּ בְּשִׁחִיב מוֹדָה וְכוּ' דְזָה שְׁנִיף
קְטַנִּים דְאִירִי בְּהוּ וְכֵן תַּתְרַץ הַקְּוֹשִׁיא הָאֲחֵרַת שְׁהִיא אֲמַאי לֹא אֵמַר אִיכָּא בִּינְיָהוּ הִיכָּא
דְאוֹדְעִינְהוּ לִיתוּמִים וְכוּ' מִשׁוּם דְהִיא עֹבְדָא אִירִי בְּדִלָּא אוֹדְעִינְהוּ וְהַש"ס קָא בְּעֵי מֵאִי
בִּינְיָהוּ בְּהִיא גּוֹנָא מִמֶּשׁ וְדוּק: בַּא"ד וְכַבֵּר הַקְּשָׁה זֶה הֶרְמַבְּ"ן בְּחִידוּשֵׁיו וְכוּ' דְלֹא כְּרַב
פְּפָא ע"כ פִּירוּשׁ דְמִשְׁמַעוֹת הַבְּרִייתָא דְקַתְנִי וְאִם פְּתוּב בּוּ הִתְקַבְּלִיתִי מִמָּה גֹבְהָ בְּכָל צַד
שְׁאִינוּ יְכוּל לְטַעוֹן שׁוּם טַעֲנָה וְאִי מוֹקְמִינוּ לָהּ בְּלִנְהָ עֲצָמוֹ מִשְׁמַע שֶׁאֵע"פ שְׁטוֹעוֹן פְּרַעְתִּיף
גֹּבְהָ וְעַל זֶה אֵמַר הֶרְמַבְּ"ן וְ"ל אִי דְלִיכָּא עֲדִים דְלֹא פְּרַעוּ אֲמַאי גֹבְהָ הָרִי יְכוּל הַלְּוָה
לוֹמַר לְהָעַרְב פְּרַעְתִּיף וְאִי אִיכָּא עֲדִים שְׁלֹא פְּרַעוּ פְּשִׁיטָא.

וְנ"ל שְׁזָה שְׁאֵמַר הֶרְמַבְּ"ן דְיְכוּל הַלְּוָה לוֹמַר לְהָעַרְב פְּרַעְתִּיף הוּא לְפִי תְשַׁלּוּם דְבְּרִיו
שְׁאֵמַר אֲבָל הַשְּׁתָּא דְמִיָּרִי בִּיתוּמִים קְטַנִּים וְחִיב מוֹדָה אֲשִׁמוּעִינוּ דְגֹבְהָ מִיתוּמִים קְטַנִּים
דְלֹא כְּרַב פְּפָא ע"כ אֲבָל לְפִי מ"ש ה"ה שְׁנִרְאָה מְדַבְּרִי הֶרְמַבְּ"ן שְׁאֵפִי אִין פֶּאן אֶחָד
מִהֶדְרָכִים שְׁהַזְכִּיר רַבְיָנוּ וְ"ל כָּל זְמַן שְׁכַתְבַּת לוֹ מְלִנְהָ לְהָעַרְב הִתְקַבְּלִיתִי הָרִי זֶה דִּינִזְנוּ פְּדִין
הַמְּלִנָּה וְכַשֵּׁם שְׁאִין טוֹעֲנִין לַמְּלִנָּה טַעֲנַת צָרְרִי וְגֹבְהָ מִן הִיתוּמִים הַגְּדוּלִים פִּינֵן שְׂיֵשׁ
שְׁטָר בְּיָדוֹ כִּף אִין טוֹעֲנִין לְעַרְב אַע"פ שְׁפָרַע מַעְצָמוֹ עכ"ל מִשְׁמַע דְכִינֵן שְׁכַתְבַּת לִי
הִתְקַבְּלִיתִי אִף בְּלִנְהָ אִינוּ יְכוּל לְטַעוֹן פְּרַעְתִּי פִּינֵן שְׁזָה נִקְרָא שְׁטָר בְּיָדוֹ אִינוּ יְכוּל לְטַעוֹן
פְּרַעְתִּי נֶגֶד הַשְּׁטָר וְכֵן נִרְאָה מְדַבְּרִי הַלַּח"מ שְׁכַתְבַּת לְקַמְן בְּדִיבּוּר זֶה וְ"ל וְלְפִי פִּירוּשׁ
הֶרְמַבְּ"ן הִפִּי הָוִי בְּשִׁלְמָא לְרַב הוּנָא הִתְקַבְּלִיתִי הָוִי כְּשִׁטָּר וְכוּ' יַעוּ"ש מִשְׁמַע שְׁלַדְעַת
הֶרְמַבְּ"ן פְּשִׁיטָא לִיָּה לַש"ס דְזֹאת הַבְּרִייתָא פִּינֵן שְׁכַתְבַּת הִתְקַבְּלִיתִי הָוִי כְּשִׁטָּר וְא"כ אִף

בְּלוֹהַ עֲצָמוֹ אֵינוֹ יָכוֹל לִטְעוֹן פְּרַעַתִּי פִּינּוֹן שֶׁהוּא שְׁטֵר וּאִם כֵּן הָאֵל דַּבְּרָה בְּרַמְבַּ"ן אֲבָל הַשְׁתָּא דְּמִיָּירִי בִּיתוּמִים קִטְנִים וְחִיבֵי מוֹדָה וְכוּ' הוּא לְפִי פִירוּשׁ הַמְּפָרְשִׁים דְּמִפְרָשֵׁי לָהּ בֵּיתוּמִים קִטְנִים וְגַרְסֵי בְּשִׁלְמָא לְרַב הוּנָא בְּרִיָּה דְרַב יְהוֹשֻׁעַ מִשְׁפַּחַת לָהּ בְּשִׁחְזִיב מוֹדָה דְּלֹא תִקְשָׁה דְּבָרֵי אֲדָבְרֵי שְׁפָדָה נִרְאָה שֶׁהַקֵּשׁ לְפִי סְבַרְתָּ הַמְּפָרְשִׁים וְהַשִּׁיב לְפִי סְבַרְתָּם וְכַעַת אֵין לִי חִידוּשֵׁי הַרְמַבַּ"ן לְרֵאוֹת הַדְּבָרִים בְּמִקוּמָן פִּיצַד הֵם וְדוּק: הַמַּגִּיד בַּד"ה הָאוֹמֵר לְחִבְרֵי עֲרַבְתָּ לִי וְכוּ' אֲלֵא שְׂאָם פְּתַב לּוֹ הַמְּלִנָה הַתְּקַבְּלָתִי וְנָתַן לּוֹ זְכוּתוֹ הֵרִי הוּא עוֹמֵד בְּמִקוּמוֹ ע"כ עֵינֵינוּ לְהַסְמִי"ע ס"י ק"ל ס"ק י"ג שְׁמִפְרָשׁ לְדְבָרֵי הַמַּגִּיד זֶה פִּינּוֹן שֶׁכֵּן לּוֹ הַתְּקַבְּלָתִי סְגִי לּוֹמֵר שֶׁהוּא עוֹמֵד בְּמִקוּמוֹ וּלְפִי זֶה פִירוּשׁ וְנָתַן לּוֹ זְכוּתוֹ דְּהֵינּוּ פִּינּוֹן שְׁפַתְב לּוֹ הַתְּקַבְּלָתִי וְנָתַן לּוֹ זְכוּתוֹ בַּמ"ש לּוֹ הַתְּקַבְּלָתִי סְגִי אֲבָל הַש"ךְ סוֹבֵר כְּדַעַת ה"ה שֶׁר"ל שְׁפַתְב לּוֹ הַתְּקַבְּלָתִי וְנָתַן לּוֹ זְכוּתוֹ דְּהֵינּוּ שֶׁהַקֵּנָה לּוֹ הַשְׁטֵר בְּכַתִּיבָה וּמְסִירָה וְכוּ' יַעו"ש שֶׁהָאֲרִיף שֶׁם וְקִשָּׁה לִי עַל זֶה דָּאָם הוּא בְּכַתִּיבָה וּמְסִירָה לְמָה צָרִיף לְכַתֹּב הַתְּקַבְּלָתִי וְכִי תִימָה שְׁפַתְבּוֹנָתוֹ לּוֹמֵר דְּלֹא סְגִי הַתְּקַבְּלָתִי אֲלֵא צָרִיף כְּתִיבָה וּמְסִירָה זֶה אֵינוֹ דְּבָרֵי הֶרַב הַמַּגִּיד בַּל" שְׁלִילָה קְאָמֵר לָהּ וְהִיא לּוֹ לּוֹמֵר בְּלִשׁוֹן חִיּוּב שְׁפָדָה צָרִיף לְכַתֹּב בְּלִשׁוֹן זֶה דְּאֲפִי' פְּתַב לּוֹ הַתְּקַבְּלָתִי צָרִיף בְּכַתִּיבָה וּמְסִירָה וְגַם דְּבָרֵי הַר"ן שֶׁהֵבִיא ב"י ג"כ כַּמ"ש ה"ה דְּבִשְׁלְמָא דְּבָרֵי רַבֵּינוּ וְדְבָרֵי הַרְמַבַּ"ן בְּחִידוֹ וּמְהַרְש"ל וְהַפּוֹסְקִי שֶׁהֵבִיא הַמְּבִי"ט פְּנֻלָם אָמְרוּ דְּבָרֵיהֶם בְּלִשׁוֹן חִיּוּב דְּהֵינּוּ שְׁפָדָה דְּבָרֵיהֶם דְּלֹא מְהַנִּי הַתְּקַבְּלָתִי אֲלֵא צָרִיף כְּתִיבָה וּמְסִירָה אֲבָל ה"ה וְהַר"ן פְּתַבּוּ שְׂאָם פְּתַב לּוֹ הַמְּלִנָה הַתְּקַבְּלָתִי וְנָתַן לּוֹ זְכוּתוֹ הֵרִי הוּא עוֹמֵד בְּמִקוּמוֹ וְדִין הָעֲרַב כְּדִין הַמְּלִנָה הֵרִי לְהַדְיָא דְּבִלִישׁוֹן שְׁלִילָה קְאָמְרוּ לָהּ וּאִם לְפִי סְבַרְתּוֹ לְמָה צָרִיף הַתְּקַבְּלָתִי בְּכַתִּיבָה וּמְסִירָה סְגִי אֲלֵא וְדָאִי כַּמ"ש וּמ"ש ה"ה וּפְשׁוּט הוּא דְּלֹא יִגְרַע פַּח הָעֲרַב מְאֲנִישׁ דְּעֵלְמָא דְּמִיָּנָה דְּקִדְקָה הֶרַב שְׁ"ךְ פְּסַבְּרָתוֹ וְז"ל וְאִי בְּהַתְּקַבְּלָתִי לְחוּד סְגִי וְדָאִי לֹא סְגִי בְּאֲנִישׁ דְּעֵלְמָא אֲלֵא בְּקִנְיָן שְׁטָרוֹת עַכ"ל לְפַעַד"ן דְּהַכְּרַח זֶה אֵינוֹ הַכְּרַח לְפִי שְׁפָדָה פְּנֻנָת ה"ה דְּהֵינּוּ אִם פְּתַב לּוֹ הַתְּקַבְּלָתִי הֵרִי פְּאִילוֹ וְנָתַן לּוֹ זְכוּתוֹ בְּיָדוֹ וְלֹא גָרַע מְאֲנִישׁ דְּעֵלְמָא שְׂאָם נָתַן לּוֹ הַרְשָׁאָה אֵינוֹ יָכוֹל לִטְעוֹן פְּרַעַתִּי פִּינּוֹן שֶׁהוּא פְּאִילוֹ הוּא הַמְּלִנָה אִף כָּאֵן פִּינּוֹן שְׁפַתְב לּוֹ הַתְּקַבְּלָתִי הו"ל פְּאִילוֹ הַרְשָׁה אוֹתוֹ וְלֹא יִהְיֶה גָרַע מְאֲנִישׁ דְּעֵלְמָא וְדִיִּיק בְּלִישְׁנֵיהּ ה"ה שְׁפַתְב שֶׁהַרְשָׁהוּ הַמְּלִנָה דְּמִשְׁמַע דְּמִשׁוּם הַרְשָׁאָה נִקְטָה לָהּ וְלֹא מִשׁוּם קִנְיָן שְׁטָרוֹת וְדוּק: פֶּרֶק כ"ז הַמַּגִּיד בַּד"ה אֲבָל כָּל הַשְׁטָרוֹת שְׁחוּתְמֵיהֶן עַכ"וּם וְכוּ' וְהוּא ז"ל גוֹרְס וּמַגְבִּי מְבַנֵּי חֵרִי וּבִשְׁעַת הַלְוָאָה הוּא לְפִי גִירְסָא זֶה בְּהַכְּרַח דָּאִי בְּשְׁטֵר מְכָר לֹא גָרַע מִמּוֹכֵר שְׂדֵהוּ בְּעֵדִים שְׂגוּבָה מִהַמְּשׁוֹנְעֵבְדִים ע"כ פִירוּשׁ שֶׁהֶרַב הַמַּגִּיד ז"ל רָאָה שְׂמָה שֶׁהַכְּשִׁירוֹ חז"ל שְׁטֵר הָעוֹלָה בְּעֵרְכוּתֵיהֶם הוּא דוֹקָא שֶׁל מְכָר וְשֶׁל חוֹב וְטַעְמָא הוּא מִשׁוּם דְּלֹא שְׁטָרִי אַקְנִייתָא נִינְהוּ פְּדִי שְׂנֵאֲמֵר עֲלֵיהֶם שֶׁהֵם חֲסֵפָא בְּעֵלְמָא שְׂמָזָה פְּסֻלִינּוּ לְשְׁטָרִי אַקְנִייתָא אֲבָל שְׁטָרִי מְכָר וְחוֹב שְׁטָרִי רָאָה הֵם וְאֲפִי' תְּסַלֵּק שְׁטָרָא כְּמֵאן דְּלִיתֵיהּ נִשְׂאָרוֹ הָעֵדִים וְהָאֲמִינוּ חֲכָמִים ז"ל לְעֵרְכוּתֵיהֶם מִשׁוּם דְּלֹא מִשְׁקָרִי דְּלֹא מְרַעֵי נְפְשֵׁיהוּ נִמְצָא הֵם כְּמוֹ עֵדֵי יִשְׂרָאֵל וְדְבָרִים אֵלוֹ נִגְמָרִים בְּעֵדִים לְבַד בְּשִׁבְלֵי כֶּף אֲמַר הָא דָּאֵינוֹ גּוֹבָה אֲלֵא מְבַנֵּי חוּרִין הוּא דוֹקָא בְּשְׁטָרִי הַלְוָאָה שְׁצָרִיף שְׁטֵר פְּדִי לְגַבּוֹת מִהַמְּשׁוֹנְעֵבְדִים וְהֵכָא חֲשַׁבִּינוּ פְּאִילוֹ לִיכָא שְׁטָרָא אֲלֵא עֵדִים דוֹקָא וְאֲנִי קו"ל דְּבַהַלְוָאָה בְּעֵדִים לְבַד אֵינוֹ גּוֹבָה אֲלֵא מְבַנֵּי חוּרִין וְאֵע"פ שְׁרַבֵּינוּ בַּתְּחִלָּת הַפֶּרֶק אֵיירִי בְּשְׁטָרִי מְכָר וְהַלְוָאָה וְעֲלֵיהֶם שְׂנִיָּהֶם פְּתַב גּוֹבָה מְבַנֵּי חוּרִין אֲפ"ה מִכַּח הַרְאָה הַנּוֹ' אֲמַרִינוּ שְׂנֵדָאִי דְּלַרְבֵּינוּ לֹא אֵיירִי בְּמְכָר וְהָא שֶׁכֵּן דְּגוֹבָה מְבַנֵּי חוּרִין אֲלֵא דוֹקָא בְּשְׁטָרִי

הַלְנוֹאָה וּאִ"כ הָא דְכַתְּב רַבִּינוּ ז"ל שֶׁהָרִי לֹא יָדְעוּ הַלְקוּחוֹת מֵה שֶׁנַּעֲשֶׂה בַעֲכ"וּם פִּירוּשׁ שְׁלֵכְאוּרָה צָרִיף לְגַבּוֹת מִמֶּשְׁעֶבְדֵי אִפִּי בְּהַלְנוֹאָה וְאִפִּי חֲשָׁבִינוּ דְלִיפָא שְׁטָרָא מִשּׁוּם דְּהַטַּעַם הוּא שְׁלֵא לְגַבּוֹת מִמֶּשְׁעֶבְדֵי הֵיכָא דְלִיפָא שְׁטָרָא הוּא מִשּׁוּם דְּלִית לְהוּ קְלָא דְמֵאן דְּיִזְיִף בְּצַנְעָה יִזְיִף אֲבָל בְּשֵׁטֶר יֵשׁ לוֹ קוּל הוּאִיל וְאִינוּ חוֹשֵׁשׁ לְכַתּוּב שְׁטָר עֲדִים מִפְּקֵי לְקָלָא כַּמ"ש רַבִּינוּ בִּפְיֵא מְהַלְכוֹת אֱלוֹ וְהַמְגִיד ז"ל יַעו"ש אֲבָל הֵכָא כִּינּוּן שְׁלֵא חֲשֵׁשׁ לְכַתּוּב שְׁטָר אַע"ג דְּלֹא חֲשָׁבִינוּ לִיה לְשְׁטָרָא אֲלֵא אֲמַרִּינוּ כְּמֵאן דְּלִיתִיה דְּמִי כַּנ"ל סוּף סוּף טַעַם הַשְׁטָר אִיכָא דְּהֵינּוּ שְׁהַעֲדִים מִפְּקֵי לְקָלָא דְּהָא אִיכָא קְלָא וְעֲדִים פְּשָׁרִינוּ לְהוּ כַּנ"ל אִם פֶּן צָרִיף לְגַבּוֹת מִהַמְשׁוֹעֲבָדִין דְּבִשְׁלֵמָא בְּמַתְנָה וּבִיּוֹצֵא שְׁעִיקָר הַקְּנָנוּ הוּא בְּשֵׁטֶר כִּינּוּן דְּאֲמַרִּינוּ שְׁהוּא חֲסִפָּא בְּעֵלְמָא לִיכָא בְּמָה יִקְנָה אֲבָל הֵכָא לִיכָא הָאִי טַעַמָא וְצָרִיף לְגַבּוֹת מִהַמְשׁוֹעֲבָדִים לְזָה כַּתְּב רַבִּינוּ שְׁאִין לוֹ קוּל לְפִי שְׁאִין יוֹדְעִין הַלְקוּחוֹת מֵה שֶׁנַּעֲשֶׂה בַעֲכ"וּם פִּי הֵכָא בְּהַלְנוֹאָה לִיכָא קוּל כִּינּוּן דְּבְּהַלְנוֹאָה דְּמֵאן דְּיִזְיִף בְּצַנְעָה יִזְיִף וּכְשִׁיחֵהּ בְּשֵׁטֶר הָעֲדִים מוֹצִיאִין הַקּוּל וְהֵכָא כִּינּוּן שְׁהוּא נַעֲשֶׂה בַעֲכ"וּם לֹא מִפְּקֵי לְקָלָא הַעֲכ"וּם וְלֹא יָדְעוּ הַלְקוּחוֹת מֵה שֶׁנַּעֲשֶׂה בַעֲכ"וּם וְזָה דְּנוֹקָא בְּהַלְנוֹאָה בְּהַצְטַרְפוֹת מִשּׁוּם דְּמֵאן דְּיִזְיִף בְּצַנְעָה יִזְיִף אֲבָל בְּמִכְרָא כִּינּוּן דְּמֵאן דְּמִכְרָא בְּפִרְהֶסְיָא מוֹכֵר אִפִּי נַעֲשֶׂה בַעֲכ"וּם יֵשׁ לוֹ קוּל כְּפִי סוּכְרָא הֵרֵב הַמְגִיד בְּדַבְרֵי רַבִּינוּ ז"ל אֲבָל הַש"ף בְּסִי' ס"ח ס"ק ד' כַּתְּב שְׁרַבִּינוּ ז"ל אִינְרִי גַם בְּמִכְרָא וְאַע"ג דְּקִי"ל דְּהַמּוֹכֵר שְׁדֵהוּ בְּעֲדִים וְכו' הֵינּוּ דְּנוֹקָא בְּעֲדֵי יִשְׂרָאֵל שְׁמוֹצִיאִין הַקּוּל שֶׁל הַמִּכְרָא אֲבָל בְּעֲדֵי עַכ"וּם אִפִּי בְּמִכְרָא דְּמֵאן דְּזַבִּין וְזַבִּין בְּפִרְהֶסְיָא אִפִּי עֲדֵי עַכ"וּם לֹא מִפְּקֵי לְקָלָא וְלֹא יָדְעוּ הַלְקוּחוֹת מֵה שֶׁנַּעֲשֶׂה בַעֲכ"וּם דְּלֹא כַּה"ה יַעו"ש: הַרְמַב"ם הִלְכָה ב' שְׁטָר שְׁעֲדִיו עַכ"וּם הָרִי זָה גוֹבָה מִבְּנֵי חוּרִין ע"כ וְאַע"ג שְׁשֵׁטֶר שְׁנַמְסֵר לְפָנֵי עֲדֵי יִשְׂרָאֵל אִף ע"פ שְׁאִינָם חֲתוּמִים בּוֹ כַּתְּב רַבִּינוּ בִּפְיֵא מְהַלְכוֹת מְלָנָה וּמְרָן בְּס"ס מ' דְּנִקְרָא שְׁטָר גָּמוּר וְגוֹבָה בּוֹ מִהַמְשׁוֹעֲבָדִים הֵכָא שְׁאִינֵי כִּינּוּן שְׁשֵׁטֶר שֶׁל גוֹיִם הוּא וְעֲדִיו הַחֲתוּמִין עֲלֵיו גוֹיִם הֵם גֵּרַע טְפִי וְכַמֵּאן דְּלִיתִיה דְּמִי וְחֲשָׁבִינוּ כְּאִילוּ נַעֲשֶׂה הַדָּבָר בְּעֲדִים דְּנוֹקָא וְכַאן אֲמַרִּינוּ דְּמִכְרָא ג"כ גוֹבָה מִהַמְשׁוֹעֲבָדִין כְּמוֹ בְּהִלְכָה רֵאשׁוּנָה מִשּׁוּם אַע"ג דְּאִית לָן מֵאן דְּזַבִּין בְּפִרְהֶסְיָא זַבִּין וְיֵשׁ לוֹ קוּל הֵכָא כִּינּוּן שְׁהַמְעֵשֶׂה הִנָּה בְּשֵׁטֶר עַכ"וּם עֲדֵי מְסִירָה שְׁהֵם יִשְׂרָאֵל לֹא מִפְּקֵי לְקָלָא מִשּׁוּם שְׁפּוֹכְרִים שְׁהַמְעֵשֶׂה הִנָּה כְּמֵאן דְּלִיתְנָהוּ דְּמִי וְכַאֲלוּ לֹא מִכְרָא וְלֹא לְזָה שְׁאוּמְרִים מַעֲשֶׂה עַכ"וּם כְּמֵאן דְּלִיתְנָהוּ דְּמִי וְלֹא מִפְּקֵי לְקָלָא כִּינּוּן שְׁהֵם הֵם עֲדֵי מְסִירָה וְלֹא עֲדֵי מִכְרָא וְאִינוּ גוֹבָה מִהַמְשׁוֹעֲבָדִים אִף בְּמִכְרָא וְזָהוּ פְּנוּנַת רַבִּינוּ שְׁכ' שְׁאִין לוֹ קוּל הוּא כַּמ"ש וְדַיִק בְּלִישְׁנֵיה שְׁכ' לְמַעַלָּה שְׁהָרִי לֹא יָדְעוּ הַלְקוּחוֹת מֵה שֶׁנַּעֲשֶׂה בַעֲכ"וּם וְהֵכָא כַּתְּב סְתָם אִין לוֹ דְּהֵינּוּ הֵכָא אִין לוֹ קוּל אִפִּי הוּא בְּעֲדֵי יִשְׂרָאֵל כַּמְש"ל וּמַצַּד עֲדֵי הַעֲכ"וּם הַחֲתוּמִים עֲלֵיו כְּמֵאן דְּלִיתְנָהוּ דְּמִי שְׁפּוֹסוּלִים הֵם שְׁלֵא הָאֲמִינוּ חַז"ל אֲלֵא לְעַרְכָּאוֹת וּמַצַּד שְׁהֵם הַדְּיוֹטוֹת בְּכַאן הִנָּה צָרִיף שְׁלֵא לְגַבּוֹת אִפִּי מִבְּנֵי חוּרִין אֲלֵא כִּינּוּן שְׁעֲדֵי מְסִירָה הֵם יִשְׂרָאֵל וְרָאוּ הַמְעֵשֶׂה וְיָדְעוּ שְׁאֲמַת מִכְרָא לְהַכִּי גוֹבָה מִבְּנֵי חוּרִין הוּאִיל שְׁאֲמַת הִנָּה הַמִּכְרָא הַנָּז' אֲבָל לֹא מִהַמְשׁוֹעֲבָדִים כַּנ"ל: הַלַּח"מ בְּד"ה וְכֵן שְׁטָרֵי הַהוֹדָאוֹת וְכו' וְעַל מ"ש ה"ה וְכו' וְקָשָׁה עַל דְּבָרָיו וְכו' וְעוֹד כַּתְּב לְקַמְיָה וְכו' דְּמָה שְׁאֲמַר גוֹבָה מִבְּנֵי חוּרִין אֲפּוּלְהוּ קָאִי ע"כ.

וְאִנִּי אִישׁ צָעִיר קָשָׁה לִי עַל דְּבָרָיו שְׁאֲמַר וְעוֹד וְכו' דְּמֵאִי קוֹשֵׁיָא הִיא דְּהֵתָם וְדָאִי מֵה שְׁאֲמַר וְגוֹבָה מִבְּנֵי חוּרִין אֲפּוּלְהוּ קָאִי וּמְלִתָּא בְּטַעַמָא הוּא שְׁמַצַּד שְׁעֲדֵי עַכ"וּם הַחֲתוּמִים שְׁם פְּסוּלִים הֵם לֹא אֲמַרִּינוּ בְּהוּ הַמּוֹכֵר שְׁדֵהוּ בְּעֲדִים גוֹבָה מִהַמְשׁוֹעֲבָדִים דְּלֹא אֲמַרִּינוּ

כָּהֵן אֵלֶּיךָ בְּעֵדִים שֶׁהֵם כְּשֵׁרִים אֲבָל הֵכָא כִּמְאֵן דְּלִיתְנָהוּ דְּמִי כְּנִ"ל וְאֶדְרַבָּא הֵם מִגְרִיעִים כֹּחַ עֲדֵי יִשְׂרָאֵל שְׁנִמְסָר בְּפִנְיָהֶם שְׂאֵם הָיָה שְׁטָר שֶׁל יִשְׂרָאֵל אֵע"פ שְׂאִין חֲתוּמִין עָלָיו עֲדִים גּוֹבָה מִהֶמְשׁוֹעַבְדִּים וְהֵכָא גּוֹבָה מִבְּנֵי חוּרִין דְּנֻקָּא וּבְכִי הָאֵי גְוֹנָא לָא דִּבְרַה ה"ה וּמִצַּד עֲדֵי מְסִירָה שֶׁהֵם יִשְׂרָאֵל לֹא תִקְשָׁה ג"כ שְׂאִין לְהֵם קוּל כְּמִש"ל שְׂאֵף הוּא הִלַּח"מ גּוֹפִיָה מְוֹכְרָח לְפָרֵשׁ כֵּן בְּדִבְרֵי רַבִּינוּ דֹּא"ל"כ תִּקְשִׁי לִיָּה הֵיאָף אָמַר רַבִּינוּ דְּגוֹבָה מִבְּנֵי חוּרִין וְהָא קוּ"ל הַמּוֹכֵר שְׂדֵהוּ בְּעֵדִים גּוֹבָה מִהֶמְשׁוֹעַבְדִּים וְהֵכָא הָא אֵיפָא עֲדֵי יִשְׂרָאֵל אֵלֶּיךָ וְדֹאֵי שְׁנַחְלַק כְּמִש"ל דְּהֵכָא גְרַע דְּלֹא מִפְקִי לְקַלָּא וְלֹא אֶמְרִינָן דְּהַמּוֹכֵר שְׂדֵהוּ בְּעֵדִים גּוֹבָה מִהֶמְשׁוֹעַבְדִּין אֵלֶּיךָ דְּהַעֲדִים מִפְקִי לְקַלָּא וְהֵכָא לֹא מִפְקִי לְקַלָּא כְּנִ"ל וְא"כ מֵאֵי מִקְשָׁה וְעוֹד וְכו' וְמָה שְׁתִּירָץ וְאָמַר דְּלֹא קָאֵי אֵלֶּיךָ אֲמַלְנָה אֵי אֶפְשָׁר זֶה לֹאמַר עַל שְׁטָר שְׁעֲדִיו עַכ"ו וְכו' דְּרַבִּינוּ ו"ל בְּפִירוּשׁ קָאֵמַר גַּם עַל הַלּוּקָח שֶׁכ' אוֹ הַמּוֹכֵר לִיד הַלּוּקָח וְכו' הָרִי זֶה גּוֹבָה מִבְּנֵי חוּרִין דְּמִשְׁמַע דְּגַם עַל הַלּוּקָח קָאֵי וְאֵם כְּנֻנְתּוֹ ו"ל בְּמָה שְׁמִקְשָׁה וְעוֹד וְכו' הוּא כִּינּוֹן שְׂאֵמַר הָתָם רַבִּינוּ גּוֹבָה מִבְּנֵי חוּרִין וְשֵׁם בְּנֻדָּי אָף עַל הַמְּכָר וְרַבִּינוּ כְּתִבָּה לְפָנֵי הָא דְקָאֵמַר בַּה"ל א' גּוֹבָה מִבְּנֵי חוּרִין דְּמִשְׁמַע כִּינּוֹן דְּזֵה בְּנֵי חוּרִין שֶׁל הַל' הַשְּׁנִית הֵיא גַּם בְּמִכָּר גַּם הִלְכָה הִרְאִישׁוֹנָה הֵיא בְּמִכָּר ג"כ וְכִשְׁתִּירָץ דְּלֹא קָאֵי וְכו' זֶה דְּנֻקָּא עַל הִלְכָה הִרְאִישׁוֹנָה וְלֹא עַל הַשְּׁנִית ג"כ אֵפ"ה אֶפְתִּי קִשָּׁה מֵאֵי מִקְשָׁה וְעוֹד דְּמֵאֵי תְלוּי זֶה בְּזֵה דְּרַבִּינוּ ו"ל מִיְלֵי מִיְלֵי קְתַנִּי וְהֵאֵי כְּדִינְיָה וְהֵאֵי כְּדִינְיָה וְדוּק: כ"מ בַּד"ה שְׁטָר שְׁעֲדִיו עַכ"ו וְשֶׁמְסָרוּ הַלְוָה לִיד וְכו' וְסוֹבֵר רַבִּינוּ וְכו' שְׁיַחְשׁוּב שְׂאִין יִשְׂרָאֵל ע"כ.

וְאֵי בְּעֵנֵי קִשָּׁה לִי עַל פִּירוּשׁוֹ אַחַר נְשִׁיקוֹת עֶפְרַיִם רַבִּינוּ כִּי בְּמִכָּר וּבַהֲלֻנְאָה דְּנֻקָּא וּלְפִי דְּבְרֵי צְרִיף לֹאמַר רַבִּינוּ דִּין זֶה גַּם בְּמִשְׁנָה וּבִשְׂאָר שְׁטָרוֹת וּמִדְּכַתֵּב רַבִּינוּ בְּמִכָּר וּבַהֲלֻנְאָה מִשְׁמַע דְּבַמְתַּנָּה וּבִשְׂאָר שְׁטָרוֹת לֹא מְהַנִּי וְזֵה אֵי אֶפְשָׁר לְפִי פִירוּשׁ זֶה וְעוֹד דְּחֶסֶק גְּדוּל מָה שְׁתִּירָץ וְחֶלֶק דְּעֲדֵי כּוֹתִים דְּחֻשְׁבֵּי בִש"ס מְזוּנִיף מִתּוֹכוֹ הוּא דְּנֻקָּא בְּגִיטֵי נְשִׁים אֲבָל בְּשְׁטָרֵי מְמוֹן נְהִי דְּבִישְׂרָאֵלִים קְרוּבִים אוֹ פְּסוּלִים חֻשְׁבֵּי מְזוּנִיף מִתּוֹכוֹ בְּעֲדֵי כּוֹתִים לֹא חֻשְׁבֵּי דְּלֹא חִיְיָשִׁינָן לְאַחְלוּפֵי לְאַכְשׁוּרֵי שְׁמַנִּין לוֹ לְרַבִּינוּ ו"ל לְחֶלֶק בְּכָף אֵלֶּיךָ נִלְפַע"ד שְׁרַבִּינוּ ו"ל מְפָרֵשׁ הַמִּימָרָא דְּרַבָּא שְׁהִבִּיא הָרַב הַמְּגִיד ו"ל הֵיא בְּמִכָּר וּבַהֲלֻנְאָה דְּנֻקָּא וְעֲדֵי עַכ"ו וְהַדְּיוּטוֹת חֲתִימֵי עָלָיו כְּמוֹ שְׁפִירֵשׁ"י ו"ל וְכַרְבָּנָן אֲתִיָּא וְלֹא כַר"ש וְאֵע"פ שְׁפָסְלֵי רַבְּנָן שְׁטָר הַנְּעֻשָׂה בְּהַדְּיוּטֵי גּוֹזִים הוּא דְּנֻקָּא בְּלֹא עֲדֵי מְסִירָה יִשְׂרָאֵל וְכַר"ש הָרֵא"ש ו"ל לְדַעַת רִש"י ו"ל וְנ"ל וְיָמִיהוּ רִש"י פִּי לְטַעְמִיָּה שְׁפִירֵשׁ לְעֵיל לֹא הִנְזַכְרוּ לְפָסוּל אֵלֶּיךָ בְּזִמְנָן שְׁנַעֲשׂוּ בְּהַדְּיוּט מִשּׁוּם דְּלֹא קִפְדֵי אֲאוּרוּעֵי נְפִשְׁיָהוּ מִשְׁמַע דְּלֹא פְּסוּל אֵלֶּיךָ דְּוָמְיָא דְּעַרְפָּאוֹת בְּלֹא עֲדֵי מְסִירָה אֲבָל בְּעֲדֵי מְסִירָה כְּשֵׁר לְגַבּוֹת מִבְּנֵי חוּרִין עַכ"ל אֲבָל שְׁטָר מְדַתְנָיָא וּבִשְׂאָר שְׁטָרוֹת לֹא מְהַנִּי עֲדֵי מְסִירָה מִשּׁוּם דִּילְמָא אֲתִי לְמִסְמַף עֲלִיָּהוּ בְּלֹא עֲדֵי מְסִירָה יִשְׂרָאֵל וְכַר"ש הַתּוֹס' דָּף י' ע"ב אֲבָל בְּמִכָּר וּבַהֲלֻנְאָה דְּהַשְׁטָר אֵינוֹ עֵיקַר הַקְּנִיָּן אֵלֶּיךָ לְרִאִיָּה בְּעֵלְמָא הֵיכָא דִּיהִיּוּ בְּעֲדֵי מְסִירָה יִשְׂרָאֵל הֵם כְּשֵׁרִים וְלֹא גְזָרִינָן דִּילְמָא אֲתִי לְמִסְמַף עֲלִיָּהוּ דְּלֹא גְזָרִינָן אֵלֶּיךָ הֵיכָא שְׁהַשְׁטָר הוּא עֵיקַר הַקְּנִיָּן שְׁלֹא אָמַר ר' אֲבָא מוֹדָה ר' אֶלְעָזָר בְּמְזוּנִיף מִתּוֹכוֹ שְׁהוּא פְּסוּל אֵלֶּיךָ בְּשְׁטָרֵי אֲקַנְיָתָא שְׁכָף כ' רִש"י ו"ל בַּפ' זֶה בּוֹרֵר דָּף כ"ח ע"ב וְנ"ל בְּמְזוּנִיף מִתּוֹכוֹ שְׁחַתְמוּ בּוֹ עֲדִים פְּסוּלִים שְׁהוּא פְּסוּל דְּבַמָּי קָנָה לִיָּה בְּהָאֵי שְׁטָרָא הֵאֵי שְׁטָרָא חֲסָפָא בְּעֵלְמָא הוּא עַכ"ל הֵנָּה רוּאָה דְּלֹא אָמַרִי אֵלֶּיךָ בְּשְׁטָרֵי אֲקַנְיָתָא וּמַעֲתָה וְדֹאֵי שְׁרַבִּינוּ ו"ל סוֹבֵר כְּרִש"י

ו"ל בְּהָא וּלְפִיכָּהּ לֹא אָמַר אֶלָּא בְּמִכְרָ וּבְהִלְנָאָה דְּנֻקָּא כְּמִמְרָא דְּרַבָּא דְּמִפְרָשִׁינָן לָהּ דְּאִתְיָא פְּרַבְנָן אֶבְל בְּשִׁטְרוֹת לָא מְהִי אֶפְּלִי בְּשִׁמוּתִיהֶן מְוַבְּהֶקִין וְלֹא יֵשׁ שׁוּם קְוִשְׂיָא עַל רַבִּינוּ ו"ל וְדוּק: הֶרְמֵב"ם הִלְכָּהּ ו' קִיּוּם ב"ד צָרִיף שְׂיֵהָא סְמוּף לְכַתֵּב יְדֵי הָעֵדִי וְכוּ' וְאִם הִיָּה בֵּין הַקִּיּוּם וְהַשְּׁטֵר רִינוּחַ שְׂיֵטָה אַחַת פְּסוּל ע"כ הִנֵּה רַבִּינוּ ו"ל לֹא בִּינְאָר אִם צָרִיף עִם אֲוִירָה וּמְצִאתִי שֶׁכ' הַב"י בְּסִי' מ"ו דְּשִׂיטָה זֹה הִיא נְאֻוִירָה קְאָמַר וְהִבִּיא רְאִיָּה מִמָּה שְׂאָמְרוּ בְּש"ס דְּבְשִׂיטָה אַחַת בְּלֹא אֲוִירָא לֹא מְצִי לְזִיּוּפִי וְעֵלָה וְנִסְתַּפַּק אִי בְּעֵינָן שְׁנֵי אֲוִירִין וְהִסְפִּים דְּבַעֲיָנָן שְׁנֵי אֲוִירִין מִפְּתַח דְּרֹבַח הַפּוֹסְקִים פְּסָקוּ דְּבִהְרַחֵק עֵדִים מִן הַכְּתָב בְּעֵינָן לְשִׁנֵּי שְׂיֵטִין שְׂלֵשָׁה אֲוִירִין ה"נ לְשִׂיטָה אַחַת בְּעֵינָן שְׁנֵי אֲוִירִין דְּבְשִׂיטָה אַחַת נְמִי צָרִיף אֲוִיר לְמַעְלָה וּלְמַטָּה כְּמוֹ בְּשִׁנֵּי שְׂיֵטִין אֶלָּא דְּבְשִׁנֵּי שְׂיֵטִין צָרִיף עוֹד אֲוִיר שְׂלִישִׁי בֵּין שְׂיֵטָה לְשִׂיטָה ע"כ וַאֲ"כ רַבִּינוּ שֶׁכ' דְּבְשִׁנֵּי שְׂיֵטִין צָרִיף שְׂלֵשָׁה אֲוִירִין בְּנֻדָּא בְּכָאן צָרִיף שְׁנֵי אֲוִירִין וְסָמַף עַל הַמְעֵינָן לְדִיּוּק וְכָף פְּסָק מְרָן בְּש"ע דְּצָרִיף שְׁנֵי אֲוִירִין יַעו"ש וְאִין לְהַקְשׁוֹת עַל דְּבָרֵי הַב"י שֶׁהַכְּרִיחַ מִמ"ש בְּש"ס שְׂיֵטָה אַחַת וְלֹא אֲוִירָה לְמֵאִי חֲזָיָא דְּמִשְׁמַע דְּלֹא מְצִי לְזִיּוּפִי וְכוּ' דִּישׁ לְהַשִּׁיב עַל זֶה דְּהֵתֵם הַטַּעַם הוּא כְּמוֹ שֶׁכ' רַשְׁב"ם שְׁנֵיפָּר הַזִּיּוּף לְפִי שְׂצָרִיף לְכַתּוּב אוֹתִיּוֹת דְּקוֹת יוֹתֵר מִשְׂאָר אוֹתִיּוֹת הַשְּׁטֵר כְּדִי לְתַת חֻלְק בֵּין שְׂיֵטָה לְשִׂיטָה ע"כ וַאֲ"כ הִיא טַעְמָא שְׂיֵיף הִיכָּא שְׂמֻזְיָיָהּ בְּתוּף הִיא שְׂטָרָא וְלֹא יַחְתּוּף הַשְּׁטֵר אֶבְל בְּכָאן הַחֲשִׁשָׁא הִיא שְׂמָא יַחְתּוּף הַשְּׁטֵר וַאֲ"כ אִפִּי בְּשִׂיטָה בְּלֹא אֲוִירָה יְכוּל לְזִיּוּף שְׂיַחְתּוּף הַשְּׁטֵר וְיַכְתּוּב כְּתִיבָה דְּקָה וְלֹא נִיפָּר הַזִּיּוּף וַאֲ"כ אִפִּי בְּלֹא אֲוִירָה פְּסוּל שְׂפָכֵר כְּתוּבוֹ הַתּוֹס' ו"ל וְעוֹד דְּלֹא אֲזִיל לְגַבִּי סְפָרָא לְכַתּוּב כְּתִיבָה דְּקָה וְאִפִּי אִי בְּעֵי גִיזוּ לִיהַ יַעו"ש וּבְנֻדָּא שְׂזֹאת הִיא כְּנֻנַת הַב"י וְדוּק: וְהַטַּעַם שְׂפָכָאן בְּשִׂיטָה אַחַת פְּסוּל וּבֵין כְּתָב לְעֵדִים בְּעֵינָן שְׁנֵי שְׂיֵטִין מְבֻנְאָר הוּא מִשׁוּם דְּקִי"ל דְּשְׁטֵר הֵבָא הוּא וְעֵדִי בְּשִׂיטָה אַחַת כְּשֵׁר וְיְכוּל לְחַתּוּף אֶת הַעֲלִיּוֹן וְיַכְתּוּב שְׁטֵר וְעֵדִים פְּסוּלִים בְּאוֹתָהּ שְׂיֵטָה וְאִנּוּ נִסְמוּף אַקִּיּוּם לְקִיּוּמָן אֶבְל בֵּין כְּתָב לְעֵדִים בְּעֵינָן שְׁנֵי שְׂיֵטִין אֶבְל בְּשִׂיטָה אַחַת כְּשֵׁר דְּלִמְאִי נִיחֻוּשׁ לָהּ שְׂמָא יְגוּז לְעֲלִיּוֹן וְיַכְתּוּב בְּאוֹתָהּ שְׂיֵטָה שְׁטֵר מְזוּנִיָּהּ הִיא קִי"ל דָּאָם הַשְּׁטֵר כְּנֻלוּ בְּשִׂיטָה אַחַת וְהַעֲדִים בְּשִׂיטָה אַחְרַת פְּסוּל וְאִם לֹא יְגוּז וְיִזְיָיָהּ בְּאוֹתָהּ שְׂיֵטָה הִיא קִי"ל דָּאִין לְמַדִּין מִשְׂיֵטָה אַחְרוּנָהּ וּבִשְׁבִיל הוּא דְּאָמְרִינָן דָּאָם הַשְּׁטֵר כְּנֻלוּ בְּשִׂיטָה אַחַת וְהַעֲדִים בְּשִׂיטָה אַחְרַת פְּסוּל כְּף כְּתוּבוֹ בְּגִמְרָא יַעו"ש וּמַעְתָּהּ מַה שֶׁכ' הַסֵּמ"ע בְּסִי' מ"ו ס"ק ע"ו ו"ל רִינוּחַ שְׂיֵטָה א' וְכוּ' דְּדוּקָא בְּעֵדִים הַחֲתוּמִים עַל הַשְּׁטֵר דְּהֵן בְּעֲלֵי בְּתִים דְּעֲלָמָא בְּהֵן אֲמְרוּ דָּאִין רְגִילִין לְדְקָדֵק וּמִנִּיחִין שְׂעִיּוֹר שְׂיֵטָה א' וְשְׁנֵי אֲוִירִין רִינוּחַ בֵּין חֲתִימָתָן לְהַשְּׁטֵר וְכִמ"ש הַטּוֹר וְהַמְחַבֵּר בְּסִימָן מ"ה מִשָּׂא"כ בְּב"ד שְׂצָרִיף לְדְקָדֵק עַכ"ל הִכִּי פִירוּשׁוֹ שְׂלַכְאוּרָה יִקְשָׁה שְׂהִיָּה לְהֵם לְעֵשׂוֹת הַדִּין גַּם בְּקִיּוּם שְׂיֵטָה אַחַת כְּשֵׁר וְיַעֲשׂוּ תִיקוֹן לְחֲשֵׁשׁ הַזִּיּוּף כְּמוֹ שְׂעֵשׂוּ תִיקוֹן לְחֲשֵׁשׁ הַזִּיּוּף שֶׁל הַשְּׂטָה שְׂבִין הַכְּתָב לְעֵדִים שְׂאָמְרוּ שְׁטֵר הֵבָא בְּשִׂיטָה אַחַת וְעֵדִי בְּשִׂיטָה אַחְרַת פְּסוּל כְּנ"ל הִכָּא נְמִי יַעֲשׂוּ כְּף הַדִּין שְׂשִׂיטָה אַחַת כְּשֵׁר מִשׁוּם שְׂבִית דִּין מְרַחֲקִין שְׂיֵטָה אַחַת וְיַעֲשׂוּ תִיקוֹן לְחֲשֵׁשׁ הַזִּיּוּף דְּהִינּוּ שְׂעֵשׂוּ שְׂשִׂטָה הֵבָא הוּא וְעֵדִי בְּשִׂיטָה אַחַת פְּסוּל לְזֶה אָמַר דְּדוּקָא בְּעֵדִים וְכוּ' מַה שְּׂאִין כֵּן בְּב"ד צָרִיכִין לְדְקָדֵק וְדוּק: הַמַּגִּיד בְּד"ה קִיּוּם ב"ד וְכוּ' וּבְעִיטוֹר לְגָאוֹן וְהִכָּא דְּלִיכָּא בְּנִייר כְּדִי לְכַתּוּב בּוֹ קִיּוּם מְלַפֵּף בִּיהַ נְיִירָא אַחְרִינָא וְכוּ' וְדְבָרֵי רַבִּינוּ עִיקָר עַכ"ל מִשְׁמַע מְדְבָרֵיו שְׂסוּבֵר דְּהַגָּאוֹן הַנ' ס"ל דְּבַעֲיָנָן דְּנֻקָּא תַּחַת חֲתִימַת יְדֵי הַעֲדִים וְכֵן נִרְאֶה לְהַדְיָא מְלִשׁוֹנוֹ שֶׁכ' וְהִכָּא דְּלִיכָּא בְּנִייר לְמַטָּה דְּהִינּוּ שְׂהוּא קְצָר מְלַפֵּף וְכוּ'

ומשמע דלא מהני לכתוב אחריו דאל"כ למה מלפף וכו' יכתוב הקיום מאחריו אלא ודאי דלא מהני אבל הש"ך כ' בסי' מ"ו בס"ק כ"ד וז"ל לפי עניות דעתי נראה דאף הרמב"ם מודה להגאון אלא דהרמב"ם מייירי פשיש חלק מאחריו א"כ פשיטא דעדיר טפי לכתוב הקיום מאחריו והגאון מייירי היכא דליפא חלק בגייר כלל פגון שהגייר פתוב מפל צדדיו פנים ואחור אז מלפף ביה גיירא וכתב בקיום סי' מןבהק ובזה ודאי דברי הגאון פרוורים בטעמן ועיקר עכ"ל ובאמת שזה דוחק הוא דלא משמע פן דברי הגאון ודוק: הלכות טוען ונטען פרק א' לח"מ בד"ה הרי הן פועין של תורה וכו' וצ"ע עכ"ל ואני ההדיוט נלע"ד דלא קשה מידי דהריב"ש מייירי בשבועת ה' ומה שהביא מרש"י ז"ל דהתם קאמר דשבועת האלמנה פשמשיעין אותה בב"ד היא שבועת הדיינין שהיא שבועת המשנה בעין של תורה בשם או בכנוי ונקיט חפצא בידיה אבל חוץ לב"ד היא אינה שבועת המשנה אלא דרבנן נקרא ובזה לא בשם ולא בכנוי ולא נקיט חפצא בידיה וע"ז הביא ראיה הריב"ש ז"ל דשבועת ה' היא דרבנן נקראת שאינה שבועת המשנה גם היא לא בשם ולא בכנוי ולא נקיט חפצא בידיה ודוק: הלח"מ בד"ה אין משביעין שבועת ה' וכו' אבל בכופר בכל מודו זה נ"ל שהבין הר"ן בדברי הראב"ד ע"כ ולפעד"ן שזה אי אפשר שהרי מלשון ההשגה משמע שהשיג על רבינו ממה שלא פסק כר"א בן יעקב שפ"ד כ' ועל זה אמר ר"א בן יעקב פעמים שאדם נשבע על טענת עצמו וכו' משמע להדיא שלא השיגו אלא מדברי ר"א בן יעקב דמשמע דברבנן אתי ודוק.

לח"מ בד"ה פור חטים יש לי בינך וכו' והבינהו ע"כ וקשה לי על זה שלא תקן לרבינו פלום פיון דמסוגיא דפרק המניח משמע דגם בכי האי גוונא ס"ל לרבה בר נתן דפטור גם מדמי שעורים מדקאמר אלימא דקאמר גיזק בריא ומזיק שפא אפתי תהוי תיובתא לרבה בר נתן וכו' וכמו שכ' ה"ה ולסברת רש"י דמכ"ש הוא שפ"ד כ' רש"י ז"ל שם בד"ה דקאמר גיזק בריא לי ואפ"ה שקיל מן התם כל שפן דתהוי תיובתא דרבה בר נתן עכ"ל: ואפשר לומר דר"ל דרבינו ודאי פ"ה הוא סובר מדפסק פאן דחייב בדמי שעורים ובפ"ג פסק דאם טענו חטים והודה לו בשעורים פטור אבל אה"נ דלא אתי פמו הסוגיא הנ"ל ותקשה עליו והוא לא תירץ כי אם דבריו אדבריו: עוד כ' וז"ל ולקושיא ראשונה ה"ה נראה לומר וכו' ולכ"ה אין טענתו כ"כ גרועה ונשבע ומשלם שעורים ע"כ ואחר נשיקות עפר רגליו נלע"ד דחילוק זה לרבינו ליתיה שפיון שהטעם שנתן שם אתי גם לכאן ממ"ש וז"ל ולמה נשבע פאן בעל הפקדון לפי שאין השומר מחוייב שבועה שאפ"י הודה ואמר בריא לי שהיה מלא סיגים והמפקיד אומר מרגליות היו השומר נשבע ה' ונפטר פמו שטענו חטים והודה לו בשעורים ע"כ שגם לנ"ד אתי טעם זה לישבע התובע וליטול ואם פן אפתי תקשה מדידיה אדידיה: המגיד בד"ה מנה לי בינך וכו' ולא ידעתי טעם נכון למה לא כ' פן רבינו עכ"ל עיין להר"מ בד"ה מנה לי בינך וכו' וז"ל דהא בגמ' משמע דשונים דאמר אתמר נמי ע"כ וכיון שפן פיון שכ' פאן רבינו שחייב להחזיר לצאת ידי שמים פנה גם למעלה סובר רבינו ג"כ דחייב להחזיר לצאת ידי שמים פיון דשונים הם אלא שרבינו הניח וכ' דין זה עד למטה ומינה נלמוד למעלה ודוק: פרק ב' המגיד בד"ה פל החשוד על השבועה וכו' אפי' שבועת ה' ע"כ עיין להר"מ מה שהקשה על זה ולי נראה דדברי הרב המגיד ז"ל פרוור מלילי דבש"ס אמרו דברבנן תסקנתא היא ותסקנתא לא עבדינו דהיינו פיון דשבועת ה' היא תסקנתא דרב נחמן וזה

אינו יכול ליִשְׁבַע וְנִמְצָא נֹפֶלֶת תִּקְנָתָא זוּ לֹא עֲבָדִינוּ לָהּ תִּקְנָתָא אַחֲרֵת לְהַפְכָּה עַל הַתּוֹבָע כְּדִי לְהַעֲמִיד תִּקְנָתָא זוּ אֲלֵא מִנִּיחַ לָהּ לִפְּלוֹל דְּתִקְנָתָא לְתִקְנָתָא לֹא עֲבָדִינוּ וְאִם הִיָּה נִשְׁבַּע אַע"ג שֶׁהוּא חָשׂוּד הֲרֵי תִקְנָתָא זוּ בְּמִקּוּמָהּ עוֹמְדָת וּמִדְּבָרֵי הַש"ס שְׁאָמַר תִּקְנָתָא לְתִקְנָתָא לֹא עֲבָדִינוּ מִשְׁמַע דְּתִקְנָהּ זוּ נֹפֶלֶת הִיא וְדוּק: הַשְּׁגַת הָרֶאָב"ד וְכֵן פּוֹגֵם שְׁטָרוֹ וְכו' וְא"ת הָא דְרַב וְשִׁמוּאֵל הוּא אֲמַרִּינוּ הָבּוּ דְלֹא לֹוֹסִיף עָלָיו בְּיֹאזֵר דְּבָרָיו הוּא דְבִפְרָק י"ז מֵהִלְכוֹת מְלָנָה וְלָנָה דִּין ג' כ' רַבִּינוּ דָּאֵם מֵת לָנָה בְּחַיֵּי מְלָנָה אַע"ג דְּאִית לְהוּ שְׁטָר מְקוּנָיִים פִּינוּ דְלֹא מְצִו הִתּוֹמִים לְאִשְׁתְּבוּעֵי מִפְּסִידֵי אַע"ג שֶׁהִיא שְׁבוּעָה דְרַבָּנָן וְא"כ ג"כ בְּפּוֹגֵם פִּינוּ דְלֹא מְצִי לְאִשְׁתְּבוּעֵי מִפְּסִיד לְזָה אֲמַר הָא אֲמַרִּינוּ הָבּוּ דְלֹא לֹוֹסִיף עָלָהּ וּג"כ פֶּסֶק שָׁם רַבִּינוּ דָּאִין מְדִין זֶה לְכָל הַדּוּמָה לֹו אֲלֵא הֲרֵי פּוֹגֵם אֶת שְׁטָרוֹ וּמֵת אַע"פ שְׁאִינוּ גּוֹבֵה אֲלֵא בְּשִׁבוּעָה הֲרֵי בְּנִיּוֹ נִשְׁבָּעִים שְׁלֵא פִקְדָנוּ אַבָּא דְנוֹקָא וְגוֹבִין בּוּ זֶהוּ פְּנוּנְתוֹ בְּהַשְּׁגָתוֹ: אֲבָל אֶפְשָׁר לֹוֹמַר דִּישִׁיב רַבִּינוּ דְבִשְׁלֵמָא הֵתָם מְצִו יְתָמֵי לְאִשְׁתְּבוּעֵי שְׁלֵא פִקְדָנוּ וְכו' דְלֹא חֲשִׁידֵי אֲבָל בְּכָאן לֹא מְצִי לְאִשְׁתְּבוּעֵי כָּלֵל לְהַכִּי מִפְּסִיד וְדוּק: פְּרָק ג' ל"ח מ"ב ד"ה וְכַמָּה הִיא פְּרוּטָה וְכו' וְצ"ע וְעוֹד אֲנִי אוֹסִיף לֹוֹמַר שֶׁזֶה אִי אֶפְשָׁר לְגַמְרֵי שְׁפָה פְּנוּנָת ה"ה לְפִי שְׁאֵם זֶה פְּנוּנָתוֹ א"כ מָה זֶה שְׁאָמַר בַּש"ס לְתַרְזַן קוֹשֵׁיָא זֶה הֵתָם דְּוֹמְיָא דְכָלִים וְכו' שְׁלֵכֵל הַפִּירוּשִׁים לֹא אֲתִי שְׁאֵם הוּא כַפִּירֵש"י הַתִּירוּז הָא דְבַעֲיָנָן שְׁתִּים הוּא מְשׁוּם דְכָלִים שְׁתִּים וְלִקְוֹשֵׁיָא זֶה לֹא אֲתִי תִירוּז זֶה וְאִם כַּפִּירוּשׁ רַבּוּתִיו שְׁל רַש"י שֶׁהַתִּירוּז הוּא הָא דְעֲבָדִינוּ שְׁתִּי כֶסֶף שֶׁהוּ מְעוֹת וְלֹא דִינָרִין שֶׁהֵם מְטַבַּע הַפְּחוֹת שְׁבָצוּרֵי מְשׁוּם דְדָבָר חָשׂוּב בְּעִינָן דְּוֹמְיָא דְכָלִים לְפִירוּשׁ זֶה לֹא אֲתִי תִירוּז זֶה דֵּהַתִּירוּז הוּא דֵּהָא שְׁעִשְׁיָנוּ דְבָר חָשׂוּב בְּטַעֲנָה הוּא מְשׁוּם דְמָה פְּלִים דְבָר חָשׂוּב וְכו' וְנִהְפָּוּהּ שֶׁהוּא מִקְשָׁה לְפִי פִירוּשׁ הַנּו' שְׁמַחְשִׁיב מְעָה דְבָר פְּחוֹת וְרוּצָה לַעֲשׂוֹת שְׁקֵל שֶׁהוּא חָשׂוּב וְהַתִּירוּז צָרִיף לְהִיּוֹת לְהִשִּׁיב חֵל מָה עָשׂוּ דְבָר פְּחוֹת וְלֹא חָשׂוּב וְאִם יִשִּׁיב לֹוֹמַר שְׁפּוֹנוּת הַתִּירוּז הוּא כַמ"ש בַּד"ה לְפִי שֶׁהֲצָרִיכוּ וְכו' וְז"ל וְתִירְצוּ שָׁם דְלֹא בְּעִינָן אֲלֵא מִדְּי דְחָשׂוּב מְשׁוּם דְמָה פְּלִים ע"כ וּפִירוּשׁוֹ דֵּהִינּוּ לֹא בְּעִינָן שְׁקֵלִים שֶׁהוּא גְדוֹל אֲלֵא בְּעִינָן מְעָה שֶׁהוּא דְבָר חָשׂוּב וְדִיו לְפַע"ד זֶה אִי אֶפְשָׁר לְאוּמְרוֹ דָּאִין זֶה מְשַׁמְעוֹת הַש"ס דֵּהַמְשַׁמְעוֹת הוּא שְׁנוּתָן טַעַם לְמָה עָשׂוּ דְבָר חָשׂוּב בְּטַעֲנָה הוּא מְשׁוּם דְמָה פְּלִים דְבָר חָשׂוּב: עוֹד כ' וְז"ל וְסוֹבֵר רַבִּינוּ ז"ל דֵּהַשְּׁתָא לֹא צָרִיכָא.

לְתִירוּצָא דְמָה פְּלִים דְבָר חָשׂוּב וְכו' דְבִלְאוּ הָאִי תִירוּצָא לִיכָא פִירְכָא דָּאִין זֶה כֶסֶף קְצוּב דַּע"ג דְדָרְשִׁינוּ מָה פְּלִים שְׁנִים הָךְ דְרִשָׁא אִסְמִכְתָּא בְּעֵלְמָא הִיא ע"כ מִשְׁמַע מִדְּבָרָיו דְכַשְׁאֲמָרוּ אֲלֵא אֲמַר רַב אִסִּי וְכו' כֹּל קְצוּב תּוּ לִיכָא פִירְכָא לֹוֹמַר שְׁצָרִיף לְהִיּוֹת דִּינָר שֶׁהוּא פְּחוֹת מֵהֲצָרֵי יַעַן שְׁשִׁתִּי כֶסֶף אִינוּ קְצוּב אֲלֵא מִדְּבָרֵיהֶם וְנִקְרָא אִינוּ קְצוּב דֵּהִינּוּ שְׁאֵם הִיָּה כֶסֶף קְצוּב זֶה מִדְּאוּרִייתָא הִיָּתָה הַקּוֹשֵׁיָא עוֹמְדָת בְּמִקּוּמָהּ לֹוֹמַר פִּינוּ דְבַעֲיָנָן שְׁתִּי כֶסֶף הִיָּה צָרִיכִין לְהִיּוֹת שְׁנֵי דִינָרִין שֶׁהֵם שְׁנֵי מְטַבְּעוֹת הַפְּחוֹתִים שְׁבָצוּרֵי אֲבָל שְׁאִין זֶה קְצוּב לִיכָא קוֹשֵׁיָא וְזֶה תִימָא דַּא"כ לְפִי זֶה הִיָּה צָרִיף לֹוֹמַר רַבִּינוּ וְלְפִי זֶה וְכו' וְלֹא עָשׂוּ אוֹתָהּ שְׁתִּי דִינָרִין וְלֹא שְׁקֵלִים דְשְׁקֵלִים מֵאֵן דְכַר שְׁמִיָּהּוּ אֲלֵא אֲדָרְבָה שְׁרַבִּינוּ סוֹבֵר שְׁאֵם נֹאמַר שְׁשִׁתִּי כֶסֶף מִדְּאוּרִייתָא הִיָּה צָרִיף שְׁקֵלִים אַע"ג דְלֹא כְּתִיב אֲלֵא כֶסֶף וְלֹא שְׁקֵלִים וְכַמוֹ שְׁאָמְרוּ שָׁם בַּש"ס חֲמָשִׁים שְׁל אוֹנָס וְשְׁל מְפִתָּה וּמֵאָה שְׁל מוֹצִיא שָׁם רַע כּוֹלֵם בְּשְׁקֵל הַקּוֹדֵשׁ וְלֹא נֹאמַר בְּהֵם אֲלֵא כֶסֶף וּמָה שְׁאָמְרוּ אֲלֵא אֲמַר רַב אִסִּי כֹּל כֶסֶף קְצוּב וְכו' הוּא כֶסֶף צוּרֵי הוּא דֵּהִינּוּ שְׁקֵלִים וְכִינוּן שְׁכָן פִּינוּ שְׁאָמְרוּ אֲלֵא אֲמַר רַב אִסִּי

וכו' מה קוֹשֵׁי יֵשׁ עַל טַעֲמַת שְׁתֵּי פָסָף אַע"ג שֶׁהִיא מְדַאֲרֵינָא לֹאמַר שִׁיְהִי דִינְרִין שְׂאֲדַרְבָּה צְרִיכִים לְהִיֹּת שְׁקָלִים שְׁזָה קוֹשֵׁינָא רַבִּינוּ בְּכָאן וּלְהִכִּי אֲצַטְרִיךְ לֹאמַר שֶׁהוּא מְדַבְרֵיהֶם וְכִי תִימָא שְׂפּוֹנוֹנְתּוֹ הִיא בְּמָה שְׂאֲמַר דְּבָלָאוּ הָאִי תִירוּצָא לִיכָא פִּירְכָא דְאִין זֶה קָצוּב הוּא לֹא עַל גַּם פִּירְכָא דְש"ס הַנּוּ' אֲלֵא עַל הַקּו' הָאֲחֵרַת שְׂתוּקָשָׁה אַח"כ וְהִיא קו' רַבִּינוּ דְצַרִּיךְ לְהִיֹּת שְׁתֵּי שְׁקָלִים שֶׁהוּא פָסָף קָצוּב דְבַעֲיִנּוּ שְׁתֵּי פָסָף מִהִקְשָׁא דְכָלִים וְכו' וְא"כ צַרִּיךְ שְׁנֵי שְׁקָלִים וּלְהִכִּי קָאֲמַר דְּלִיכָא פִּירְכָא דְאִין זֶה פָסָף קָצוּב זֶה אִינוּ שְׂאִין זֶה מְשַׁמְעוֹת דְּבָרֵינוּ לְפִי שְׂכ' דְּהִשְׁתָּא לֹא צְרִיכְנָא לְתִירוּצָא דּוּמָה פְּלִים דְּבַר חֲשׁוּב וְכו' דְּמִשְׁמַע שְׂתִירוּץ זֶה יַחֲוֹל עַל קוֹשֵׁי זֶה אֲלֵא דְלֹא צְרִיכְנָא וְאִם פְּנוּנְתּוֹ כַּמ"ש לֹא אֲתִי תִירוּץ זֶה פְּלִל לְפִי שְׂאֲדַרְבָּה הִיא הַנּוֹתְנָת שֶׁהוּא שְׁקָלִים פִּינּוּ דְבַעֲיִנּוּ דְּבַר חֲשׁוּב וְדוּק: מַגִּיד מְשַׁנָּה בַד"ה וְכַמָּה הִיא פְּרוּטָה מְשַׁקֵּל חֲצִי שְׁעוּרָה וְכו' אֲבָל מ"ש רַבִּינוּ ז"ל וּלְפִי שְׁזָה שֶׁהֲצַרִּיכוּ לְהִיֹּת כְּפִירַת הַטַּעֲמָה שְׁתֵּי פָסָף הוּא מְדַבְרֵיהֶם הוּא דְּבַר צ"ע דְּהָא מְשַׁמְעֵהֶם דְּמִקְרָאֵי יִלְפִינּוּ לִיהֵ ע"ד פָּאן וְאִנִּי בַעֲנִיּוּתִי נִלְע"ד לְתַרְץ קוֹשֵׁי זֶה בְּמָה שְׂמַצִּינוּ שְׂכ' הַכ"מ בְּפִי"ג מֵהַל' עֲדוֹת עַל דְּבָרֵי רַבִּינוּ ז"ל שְׂכ' אֲבָל שְׂאֵר הַקְּרוּבִים מִן הָאֵם אִו מְדַרְךְ הָאִישׁוֹת פְּלוֹן פְּסוּלִין מְדַבְרֵיהֶם וְז"ל וְסוּבְר רַבִּינוּ שְׂפָל מַה שְׂאֲנוּ דוֹרְשִׁין בְּפִירוּשׁ הַפְּתוּב הוּא מְדַאֲרֵינָא וּמָה שְׂנַדְרוּשׁ בָּאֵם אִינוּ עֲנִין פִּינּוּ שְׂפִשְׁט הַפְּתוּב אִינוּ מוֹרָה עָלֵינוּ מִקְרִי ד"ס עַכ"ל וְא"כ פִּינּוּ שְׂבָכָאן פָּסָף רַבִּינוּ פָּרַב דְּבַעֲיִנּוּ הַפְּפִירָה שְׁתֵּי פָסָף וְלֹא כְּשִׂמוּאֵל דְּסַבְר אִפִּי לֹא כְּפָר אֲלֵא בְּפִירוּטָה וּמַצִּינוּ בְּש"ס בְּפ' שְׁבוּעַת הַדִּינְיָן דְּרַט"ל ע"ב דְּלָרַב דְּסַבְר דְּהַפְּפִירָה בַעֲיִנּוּ שְׁתֵּי פָסָף הוּא בָּאֵם אִינוּ עֲנִין וְז"ל הַש"ס פָּסָף דְּכ' רַחֲמָנָא לְמָה לִי אִם אִינוּ עֲנִין לְטַעֲמָה תְּנַהֵוּ עֲנִין לְכַפִּירָה ע"כ וּפְשִׁט הַפְּתוּב הוּא לְטַעֲמָה וְאִינוּ מוֹרָה עַל הַפְּפִירָה דְּכָף מְשַׁמְעֵה מִפִּי יִתְּנוּ וְכו' וְרַב הוּא דְּדַרְיֵשׁ לִיהֵ לְכַפִּירָה בָּאֵם אִינוּ עֲנִין מְשׁוּם שֶׁהִיא יְכוּל הַפְּתוּב שְׂלֵא לֹאמַר פָּסָף כַּמ"ש שְׂמַ בְּש"ס וּבְזָה חֵלֶק עָלֵינוּ שְׂמוּאֵל וְס"ל דְּצַרִּיךְ הַפְּתוּב לֹאמַר פָּסָף יַעו"ש וְכִינּוּן שְׂרַב דְּרִישׁ לִיהֵ בָּאֵם אִינוּ עֲנִין וּפְשִׁט הַפְּתוּב אִינוּ מוֹרָה עַל הַפְּפִירָה אֲלֵא עַל הַטַּעֲמָה לְהִכִּי כְּתִב רַבִּינוּ דְּכַפִּירַת הַטַּעֲמָה שְׁתֵּי פָסָף הוּא מְדַבְרֵיהֶם פִּינּוּ שְׂרַב מֵאַרְיָה דְּהָאֵי שְׂמַעְתָּתָא יִלְיָף לָהּ בָּאֵם אִינוּ עֲנִין פְּנ"ל וְדוּק: לַח"מ בַד"ה וּלְפִי שְׁזָה שֶׁהֲצַרִּיכְהוּ וְכו' וְנִרְאָה שֶׁה"ה מְפָרֵשׁ כְּפִי רַבּוּתֵינוּ שֶׁל רַש"י ז"ל שְׂפּוֹנוֹנְתּוֹ הַקּוֹשֵׁינָא הִיא דְּלֹא הִיא לֹא לֹאמַר מַעֲיִן אֲלֵא שְׁקָלִים אַע"פ שְׂאִין זֶה מְמַשׁ כְּפִי רַבּוּתֵינוּ דְּהֵם הַקְּשׁוּ דַה"ל דִּינְרִים מ"מ הַפֶּל הוֹלֵךְ אֶל מְקוֹם א' ע"כ וְלֹא יִדְעָתִי אִיךְ הַפֶּל הוֹלֵךְ אֶל מְקוֹם א' שְׂדַעַת רַבּוּתֵינוּ שֶׁל רַש"י ז"ל הַקּוֹשֵׁינָא הִיא לְמָה שְׁתֵּי מַעֲיִן שֶׁהֵם גְּדוּלִים שְׁנֵי דִינְרִין הו"ל לְהִיֹּת שֶׁהֵם מְטַבֵּעַ הַפְּחוֹת שְׂבָצוּרִי אֲבָל לְפִירוּשׁ ה"ה הַקּוֹשֵׁינָא הִיא שְׂשִׁנֵי שְׁקָלִים הֵנּוּ לִיהֵ לְהִיֹּת שֶׁהֵם גְּדוּלִים שְׂנַמְצָא שְׂפִירוּשׁ ה"ה הוּא הַפָּךְ פִּי רַבּוּתֵינוּ שֶׁל רַש"י ז"ל מִן הַקְּצָה אֶל הַקְּצָה וְכֵן הַתִּירוּץ וְגַם לֹא יִדְעָתִי אִיךְ יִתְרַץ לְקוֹשֵׁינָא שֶׁהַקְּשָׁה הוּא ז"ל בְּדִיבּוּר הַקּוֹדֵם וְז"ל קֹשֶׁה עָלֵינוּ דַא"כ הִכִּי אֲמַרִּינּוּ לְעֵיל דְּטַעֲמִיָּהוּ דַב"ש דְּאֲמַרִּי דִינְרַ מְשׁוּם הָא דְרַב אִסִּי דְּכָל פָּסָף הָאֲמוּר בַּתּוֹרָה וְהִכִּי הָוִי טַעֲמִיָּהוּ בְּהָא דַא"כ הִיא רַאוי לְהִיֹּת סְלַע פִּינּוּ דְּאֲמַרִּינּוּ דְּרַאוי לְתַפּוּס הִיּוֹתֵר חֲשׁוּב וְצ"ע עַכ"ל: כַּמ"ב בַד"ה הַעֵיד עָלֵינוּ עַד אֲחַד וְכו' אֲלֵא בְּפִנֵי בַע"ה עַכ"ל כְּתִב עַל זֶה הַלַּח"מ וְזֶה לְשׁוֹנוֹ וְאִנִּי אֹמַר דְּאִין זֶה הַכְּרַח דְּהָרִי כ' שְׂם הַר"א ז"ל בְּהַשְׁגוֹת וְאוּלַי נֶאֱמַר אַחַר שִׁימְצָאנָה בְּיָדוֹ טַעֲמַת בְּרִיא הִיא וְכו' ע"כ וְאִנִּי הַדְּיוּט נִלְע"ד דְּכַוְנַת הַכ"מ הִיא עַל מ"ש שְׂמַ רַבִּינוּ לְפִיכָף אִם כְּפָר וְאֲמַר לֹא נִבְנַסְתִּי לְבֵיתוֹ וְלֹא נִטְלַתִּי כְּלוּם הוּאִיל וְאִין שְׂמַ אֲלֵא עַד אֲחַד וְהוּא מְכַחֵשׁוּ הָרִי זֶה

נשבע שבועת התורה שלא לקח מביתו כלום ונפטר עכ"ל שנה נדאי טענת בעל הבית שפא היא שהוא לא ראהו אלא מדברי העד ואפ"ה מצינו שנשבע שלא אמר הר"א שלא טענת פריא אלא פרישא שמלא אותה בע"ה בידו והוא טוען לקוח הוא בידו וכו' ופקדון אצלה אבל בזה שמכחישו שאומר לא נכנסתי בע"ה לא ראה אותה כלל ודוק: לח"מ בד"ה דינר זקב יש לי פקדון וכו' פתב הר"ן ו"ל בפי' ההלכות דאיפא מ"ד דלא הא ביהא תליא וקי"ל פנותיה דשמואל ביהא דנאקא ע"כ ואנכי איש צעיר ק"ל על דברי הר"ן אלו דאם פסקינו פנותיה דשמואל אלמא דמפרשינו למתני' פולה בדווקא ופטור דרישא משום מה שטענו לא הודה לו ומה שהודה לו לא טענו וא"כ קשה היא פסקינו פרב בכפירת הטענה הא אמרו בש"ס שם וז"ל מדסיפא בדווקא רישא נמי בדווקא לימא תהוי תיובתא דרב ע"כ וא"כ פיון דפרישי מפרשינו למתני' בדווקא פנ"ל הרי תיובתא דרב ולית הלכתא פנותיה וכעת אין בידי הרי"ף לראות דברי הר"ן וצ"ע: בא"ד ונ"ל לומר דרבינו ז"ל מפרש הפה פירוש הרמב"ן ז"ל וכו' ולקח מפרש רבינו ז"ל דכי פליגי רב ושמואל לא פליגי אלא בפקדון דהכי משמע לשון יש לי בידך ע"כ אין להקשות דאם המתני' היא בפקדון ועלה קאמרי בש"ס שהיא פדברי רב דבעינו כפירת הטענה שתי פספ דכן אמרו בש"ס תנו שתי פספ יש לי בידך אין לה בידי אלא פרוטה פטור מאי טעמא לאו משום דחסרה לה טענה ותיובתא דשמואל ע"כ וא"כ פיון דמפרש לה לדעת רבינו דאיירי בפקדון ורבינו פסק פרב דבעינו כפירת הטענה שתי פספ א"כ צריף להיות דאף בפקדון צריף כפירת שתי פספ וכיון שכן היא פסק רבינו לעיל הלכה ו' דבפקדון לא בעי שתי פספ שפך כ' וז"ל וכן בשבועת השומרים אפי' הפקיד אצלו פרוטה או שנה פרוטה וטען שאבדה נשבע ע"כ דשאני טענת שאבדה מן טענת אין לי בידך דטענת שאבדה היא שנקראת שבוע' השומרים פיון שהודה שהוא שומר אבל בכופר אינו נקרא שומר וק"ל: מגיד משנה בד"ה מנורה גדולה יש לי בידך וכו' אבל במסקנא אזור ומנורה שוין ע"כ.

ולי ההדיוט קשה דהא בש"ס אמרו שאני מנורה הואיל ויכול לגררה ולהעמידה על חמש רטלין משמע מנורה שאני לאפוקי אזור ולפי זה שוין הם ואם נפרש שאני מנורה וכיון דהיינו חזר לתרץ על מה שהקשה א"ה בת עשר רטלין ובת ה' רטלין נמי מה שהודה לו לא טענו ומה שטענו לא הודה לו על זה אמר שאני מנורה הואיל ויכול לגררה וכו' זה אי אפשר שהול"ל שאני בת עשר רטלין ובת ה' רטלין הואיל ויכול לגררה ולהעמידה על חמש רטלין: לח"מ מנורה גדולה וכו' ומ"מ קשה למקשה דהנה פריף דהוי בת מינה וכו' לימא משום דלא הוי דבר שבמשקל עכ"ל נלע"ד דפי' דבריו פה דהיינו שמוכרח לומר שהמקשה ס"ל דרישא הוי בת מינה מדמקשה אי הכי סיפא נמי דהיינו עכשיו שאמרת דטעמא דרישא הוא משום דטענו לא הודה לו סיפא נמי וכו' משמע אבל לפי דעתו הוא דרישא הוי בת מינה ועל זה הקשה פיון שכן שפך היתה סברת המקשה דהוי בת מינה ומצינו שקתני שפטור דהוא משום דלא הוי דבר שבמשקל א"כ מה היה קשה לו מאי שנא רישא וכו' לימא משום דלא הוי דבר שבמשקל: לח"מ בד"ה מנה לי בידך וכו' דפטור אפי' במה שהודה עכ"ל ונלע"ד דמה שכ' ה"ה וגדולה מזו הוא לפי מ"ש הרא"ש ז"ל וז"ל וכדברי הרמב"ם ז"ל דבין חטים ושעורים לא טעי אינשי ומדלא טענו גם שעורים מחל לו עליהן או הודה שאינו ח"ל שעורים אבל בין מלה לפקדון טעו

אינשי דפּעמײם שײַש לאָדעם מַעוֹת בְּיַד חֲבֵירוֹ יָמִים רַבִּים וְשָׂכַח אִם בְּתוֹרַת הַלְוָאָה בָּאוּ לְיָדוֹ אוֹ בְּתוֹרַת פְּקֻדוֹן עַכ"ל נִמְצָא שְׁטַעְמֵנוּ שֶׁל הַרְמַב"ם הוּא דְבִין מְלֵנָה לְפְקֻדוֹן טְעִי אִינְשֵׁי וּמְצִינּוּ שֶׁכ' דִּין זֶה רַבִּינוּ בְּטַעְנֵנוּ מְנָה וְהַשִּׁיב לוֹ חֲמֻשִׁים דִּינָרִין יֵשׁ לָהּ בְּיַדִּי פְקֻדוֹן דֶּה־דַעַת נוֹתֵן דְּכִינּוֹן דְּחִלּוּקִין גַּם בְּעִנְיַן הַסֵּף גִּימָא דֶּה־הוֹדָה שְׁאִינְח"ל חֲמֻשִׁים שֶׁל פְּקֻדוֹן וְאֵעִפ"כּ פֶּסֶק דְּגַם בְּזֶה אֲמָרִינוּ דְּמוֹדָה בְּמַקְצֵת אָכַל אִם טַעְנֵנוּ מְנָה מְלֵנָה וְהוֹדָה לוֹ בְּמְנָה פְקֻדוֹן יֵשׁ סְבָרָא יוֹתֵר לּוֹמֵר דְּנִקְר' מוֹדָה בְּמַקְצֵת דְּבִין מְלֵנָה לְפְקֻדוֹן טְעִי אִינְשֵׁי וְעַל סְבָרָא זֹו כ' הָרַב הַמְּגִיד וּגְדוּלָה מְזוֹ וְכו' דֶּה־יָינוּ דְּמַעֲיָקְרָא כְּתַב דְּעַל הַדִּין שֶׁהַזְכִּיר רַבִּינוּ בְּמְנָה מְלֵנָה וְהוּא מוֹדָה לוֹ בְּחֲמֻשִׁים שֶׁל פְּקֻדוֹן דְּחִיָּיב חֵלֶק הַרְשָׁב"א וְהַסְפִּים לְדַעַת הַר"א שֶׁהוּא פְטוֹר וְאֵח"פ כְּתַב וּגְדוּלָה מְזוֹ וְכו' דֶּה־יָינוּ שְׁלֵא עַל זֶה דְּנִקְא חֵלֶק הַרְשָׁב"א בְּטַעְנֵנוּ מְנָה מְלֵנָה וְהוֹדָה לוֹ בְּחֲמֻשִׁים פְּקֻדוֹן מְשׁוּם דֶּה־דַעַת נוֹתֵן דֶּה־הוֹדָה שְׁאִין ח"ל חֲמֻשִׁים שֶׁל פְּקֻדוֹן כְּנ"ל אֲלָא דְּגַם עַל מַה שְׁטַעְנֵנוּ מְנָה מְלֵנָה וְהוֹדָה לוֹ מְנָה פְקֻדוֹן דֶּה־סְבָרָא נוֹתֵנָת וְדַאי דְּטְעִי אִינְשֵׁי אֵעִפ"כּ חֵלֶק וְס"ל דֶּה־ו"ל כְּטַעְנֵנוּ חֲטִיִּים וְהוֹדָה לוֹ בְּשַׁעוֹרִים שֶׁהוּא פְטוֹר וְדוּק: כ"מ בַּד"ה מְנָה וְכָלִי יֵשׁ לִי בְּיָדָהּ וְכו' וְאֲנִי אוֹמֵר שְׁאִין מִכָּאן הַכְּרַע דְּאִיפָא לְמִימַר דֶּה־יָלָף שֶׁכ' פֶּאן רַבִּינוּ לָאוּ לְמִימָרָא וְכו' שְׁלֵא נֶאֱבַד וְשְׁלֵא יִשְׁרָף ע"כ.

וְאֲנִי אִישׁ צְעִיר נִלְע"ד דְּמִכָּאן יֵשׁ רְאָיָה גְמוּרָה מְדַכְתֵּב רַבִּינוּ הוֹדָה הַנְּטַעֵן שְׁאִין זֶה כְּלִי וְנִתְחַלֵּף לוֹ בְּאַחַר ה"ז חִיָּיב שְׁבוּעָה ע"כ מְשַׁמַּע דְּנִתְחַלֵּף לוֹ וְהַכְּלִי שְׁלוֹ הוּא בְּעוֹלָם וְלֹא נִשְׁרָף דְּכֵן מְשַׁמַּעוֹת נִתְחַלֵּף לוֹ בְּאַחַר דֶּה־יָינוּ שְׁנִתְחַלֵּף לוֹ דְּנִקְא אָבֵל הוּא עַדִּינּוּ בְּעוֹלָם וְאֵעִפ"כּ כ' רַבִּינוּ שְׁחִיָּיב שְׁבוּעָה הוֹאִיל וְלֹא נִתְּנוּ לוֹ עַכְשָׁיו וּמְזָה הוּא שֶׁכ' הָרַב הַמְּגִיד שְׁמִדְבָרֵי רַבִּינוּ נִרְאָה וְכו' וְדוּק: בַּא"ד וְאֲנִי אוֹמֵר שְׁלֵא הו"ל לְכַתּוּב כֵּן בְּלִשׁוֹן אֶפְשָׁר דְּבִהֲדִיא כְּתַב רַבִּינוּ בַּפ' שְׁאַחַר זֶה שְׁמִשְׁכּוֹן לָאוּ הִילָף הוּא אֲצֵל מְנָה לִי בְּיָדָהּ עַל מְשַׁכּוֹן זֶה עַכ"ל וְאֲנִי בְּעִנְיַי נִלְע"ד דְּמַה שֶׁכ' הַטּוֹר וְאֶפְשָׁר וְכו' הוּא מְשׁוּם דְּבִפְרָק שְׁאַחַר זֶה הוּא מִיָּרִי בְּמִשְׁכּוֹנוֹ בְּשַׁעַת הַלְוָאָתוֹ דְּכֵן מְשַׁמַּעוֹת מְנָה לִי בְּיָדָהּ עַל מְשַׁכּוֹן זֶה וְאֵה"נ בְּהַא קְאָמַר רַבִּינוּ דְּלֹא מְקַרֵּי הִילָף וְהַטּוֹר רְצָה לּוֹמֵר שְׁסוּבֵר רַבִּינוּ דְּגַם שְׁנוֹתֵן לוֹ מְשַׁכּוֹן עַכְשָׁיו דֶּה־הוּא שְׁלֵא בְּשַׁעַת הַלְוָאָתוֹ דְּלֹא מְקַרֵּי הִילָף וְאֵף ע"ג שֶׁהוּא יוֹתֵר לּוֹמֵר שְׁקוֹנָה מְשַׁכּוֹן זֶה וְהו"ל הִילָף שְׁכֵן מְצִינּוּ שְׁמִשְׁכּוֹן שְׁלֵא בְּשַׁעַת הַלְוָאָתוֹ הוּא קוֹנָה יוֹתֵר מְשַׁעַת הַלְוָאָתוֹ כְּמוֹ שְׁנִרְאָה בַּפ' שְׁבוּעַת הַדִּינָרִין דָּף מ"ג דְּאָמְרוּ הֵתָם אֲמוֹר דְּאָמַר ר' יִצְחָק שְׁלֵא בְּשַׁעַת הַלְוָאָתוֹ בְּשַׁעַת הַלְוָאָתוֹ מִי אָמַר אֵלְמָא דְּבִשְׁלֵא בְּשַׁעַת הַלְוָאָתוֹ הוּא יוֹתֵר קוֹנָה מְשַׁעַת הַלְוָאָתוֹ וְאֵע"ג שְׁכַתֵּב הַב"י בַּסִּי' ע"ב בְּשֵׁם הַר"ן בְּסוּף שְׁבוּעַת הַדִּינָרִין בְּשֵׁם הַרְמַב"ן דְּכִי אֲמָרִינוּ אֲמֹר דְּאָמַר ר' יִצְחָק מְשַׁכּוֹנוֹ שְׁלֵא בְּשַׁעַת הַלְוָאָתוֹ וְכו' דְּרָף דְּחִיָּיב אֲתַמַּר דְּלֹא שְׁמַעִינוּ לר' יִצְחָק שְׁאָמַר הֵכִי אָבֵל קוּשְׁטָא דְּמִלְתָּא הִיא דְּהָא דַּר' יִצְחָק אֲפִי מְשַׁכּוֹנוֹ בְּשַׁעַת הַלְוָאָתוֹ ע"כ וְגַם הַטּוֹר לֹא חִילֵק שָׁם בֵּין שַׁעַת הַלְוָאָתוֹ לְשַׁעַת הַלְוָאָתוֹ מ"מ נִרְאָה דְּבִשְׁלֵא שַׁעַת הַלְוָאָתוֹ הוּא יוֹתֵר קוֹנָה וְהַתו' סוּבְרִים ג"כ דְּהָא דַּר' יִצְחָק דְּנִקְא שְׁלֵא בְּשַׁעַת הַלְוָאָתוֹ לְהֵכִי כְּתַב הַטּוֹר וְאֶפְשָׁר וְכו' דֶּה־יָינוּ דְּמִשְׁכּוֹן בַּכּה"ג דְּבִשְׁלֵא בְּשַׁעַת הַלְוָאָתוֹ לֹא הוֹנֵכֵר בְּדְבָרָיו בְּפִירוּשׁ אֲלָא מִכָּאן שֶׁהוּא נִרְאָה דְּגַם בְּמִשְׁכּוֹן בְּשַׁעַת הַלְוָאָתוֹ לֹא מְקַרֵּי הִילָף כְּף נִרְאָה לּוֹמֵר לְדַעַת הַטּוֹר לִינִישֵׁב דְּבָרָיו אֵע"ג שְׁרָאִיתִי כְּתוּב שְׁלַדַעַת הַרִיטְב"א בְּקִידוּשֵׁין וְהַר"ן וְהַנ"י שֵׁם ס"ל דְּבִמְשַׁכּוֹנוֹ בְּשַׁעַת הַלְוָאָתוֹ הוּי הִילָף הַפֶּדָּה מְדַבְּרִינוּ אֵלָה וְלֹא רָאִיתִי דְּבָרֵיהֶם בְּמִקוּמָם לִידַע טַעְמָם מ"מ לַפַּע"ד דַּעַת הַדִּיּוּט כֵּן נִרְאָה לִי לִינִישֵׁב דַּעַת הַטּוֹר דְּכָף נִרְאִית הַסְבָּרָא יוֹתֵר וְדוּק: פְּרָק ד' לַח"מ בַּד"ה בֵּית מְלֵא

תבואה מסרתי לה וכו' ולתירוץ בתרא פנין דהנפיר מדה בהודאתו סגי ע"כ פירוש דבבית זה פנין דהנפיר מדה בהודאתו סגי דהיגו דבית זה נקראת טענו דבר של מדה וכשיודה בדבר של מדה מתחייב אבל בבית סתם אע"ג דיודה לו בדבר של מדה לא מהני דבעינו טוענו דבר של מדה ויודה לו דבר של מדה והני תשלום דבריו ו"ל על נכון וק"ל: בא"ד וכי הוי אפכא דהנפיר מדה בתביעתו כגון עשרה פורין מסרתי לה והוא לא השיב מדה אלא מה שהנחת אתה נוטל הוי אפכא דלתירוץ קמא חייב ע"כ קשה לי על זה והא אמר רבא דאינו חייב עד שיטענינו דבר שבמדה שבמשקל ושבמנין ויודה לו בדבר שבמדה ושבמשקל ושבמנין דמשמע דגם בהודאה בעינו שיודה לו בדבר של מדה: ואפשר לומר דככי האי גוונא דמזכיר לו מדה בתביעתו והוא משיב לו מה שהנחת אתה נוטל הוי כאילו מזכיר לו מדה בהודאתו דכך משמעות דבריו המדה שהנחת היא במקומה מנחת דמקרי מזכיר לו מדה אבל לתירוץ בתרא בעינו דמזכיר לו מדה בפ' זהו תוכן דבריו ו"ל ודוק: לח"מ בד"ה בית זה מלא עד היזו וכו' ומה שהנחת אתה נוטל ואין כף הילך במלנה פנין שלא מסרו בידו ע"כ כתב על הש"ף ו"ל ונ"ל ואין להקשות א"כ גם בפירות הנה להו להפוסקים לפרש פן דסתם פירות פקדון הם וסתם מעות להוצאה נתנו אבל יותר נראה כמו שכתבתי דמסתמא דמתני' ופוסקים משמע דגם מעות בפקדון מיירי ולכך צ"ל דבגתקלקלה צורתו דמטבע בפשיעתו עכ"ל: בא"ד ומ"מ צריך לתת טעם לרבינו ו"ל למה לא הנפיר בהך דעד היזו דאיירי דהרקיבו הפירות כמ"ש הפוסקים ו"ל ע"כ.

לא ידעתי מאי קאמר פנין דכבר כתב מקודם בדיבור זה בלשון הזה ולפי דעת רבינו ו"ל שאפ"ל בפקדון צריך שיאמר הילך אתי שפיר דאע"ג דאמר לו מה שהנחת אתה נוטל מ"מ פנין שלא מסרו בידו לא הוי הילך ע"כ א"כ לא צריך לומר שהרקיבו וא"כ מה צריך עוד לומר ומ"מ צריך לתת טעם וכו' עד שכתב ונראה וכו' שהם דבריו הראשונים: לח"מ בד"ה בית זה מלא וכו' ולרבינו ולתו' אתי שפיר טפי פדכתבנא עכ"ל ואני ההדיוט גלע"ד דקשה לדעת התוס' ורבינו ו"ל דאם הוא האמת דסיפא איירי בבית זה לא הו"ל לרבא לומר אי הכי אדתי סיפא זה אומר עד היזו וזה אומר עד החלון חייב לפלוג וליתני בדידה במה דברים אמורים בבית מלא אבל בבית זה מלא חייב עד כאן דמשמע שלא יש סתירא לדברי אבני מסיפא לפי שלדברי אבני בבית זה מלא אע"ג שלא אמר עד היזו וכו' חייב ומסיפא משמע דבעינו עד שיאמר עד היזו וזה אומר לו עד החלון אבל אם לא אמר הכי אע"ג שאמר לו בית זה פטור וכך הנה ליה לרבא להקשות אדברי אבני והא קתני סיפא זה אומר עד היזו וזה אומר עד החלון חייב הא לא אמר הכי פטור אע"ג שאמר בית זה דנה קושניית הסתירה כנ"ל אבל לדעת ה"ש חולקים שכתב הרב המגיד אתי שפיר מה דפריף בש"ס דלפלוג וליתני בדידה דאע"ג דאית לה למימר פולה בדידה מ"מ הא הוי רבותא טפי וכמ"ש הוא ו"ל ודוק: לח"מ בד"ה שהשטר לא תועיל בו כפירתו ונהרי פל נכסיו משועבדין בו וכו' וכי אתמר בש"ס טעם דכפירת שעבוד קרקעות לא אתמר אלא למ"ד הילך חייב ע"כ ולעד"ן שנה אי אפשר דבש"ס מוכח דהמקשה ס"ל טעמא דשעבוד קרקעות דקאמר והא שטר דקמודי ביה הילך הוא ופירש"י ו"ל ונ"ל שהרי הקרקעות משועבדים על כף ע"כ ורבינו ס"ל הילך פטור כמו דעת המקשה לפיכך כתב דהשטר הוי הילך מחמת דנכסיו משועבדים וכדעת רש"י ו"ל אלא דרבינו הוסיף עוד דהשטר לא תועיל בו כפירתו דהיינו שמחמת שני דברים אלו הוי השטר הילך וכמ"ש

הוא ז"ל בדיבור שאחר זה: כ"מ בד"ה שטר שכתוב בו סלעים וכו' נראין דברי הרב המגיד דגבי שטר וכו' ואינו משיב אבדה גמור ע"כ ואע"ג דבברייתא קתני שהוא כמשיב אבדה ועדיין לא נתקנה שבועת היסת שלא יש שבועה אחרת ואעפ"כ קתני כמשיב אבדה וא"כ לא תדויק ממה שכתב כמשיב אבדה שחייב שבועת היסת מ"מ הברייתא שאני פיון שעדיין לא פתקנה שבועת היסת ואין עוד שבועה אחרת לא דייקא בלשונה לומר משיב דלא נפקא לן מידי אבל רבינו שאחר התקנה ודייק בלשונו וכתב כמשיב ולא כתב משיב ונדאי הוא בשביל הנפקותא שיש ביניהם פתב פה ועוד מדשינה בלשונו אח"כ וכתב הרי זה משיב ונדאי הוא לומר דבראשונה לא משיב גמור הוא ובשניה משיב גמור הוא ואני אוסיף לומר שנראה כדברי ה"ה ג"כ ממה דגבי שטר שכתוב בו סלעים כ' רבינו הרי זה פטור דוקא ובידין אמר לי אבא שיש לי בינך וכו' הוסיף וכתב ופטור אף משבועת היסת דמשמע שזה הוא שפטור אף משבועת היסת אבל בדין הקודם חייב בשבועת היסת: מגיד משנה בד"ה מנה לי בינך וכו' והדרך הראשון פשהעד מעיד שעדיין המנה אצלו הוא אמתי בדרך הראשון שהזכיר רבינו וכו' חייב לשלם וכו' ע"כ: וא"ת סוף סוף נימא דישבע שפדכריו פן הוא מידי דהנה שהיה יכול להכחיש העד מעיקרא ולומר שלא לנה מעולם או בטענת פרעתי גם עכשיו דהודה ונשבע לדברי העד ישבע דחייב לו כנגד אותה מנה כמגו הנ"ל ויפטר ולמה ישלם ויש לומר דהכא שאינו רוצה להעזי נגד העד להכחישו בעדות הנ"ל לכה משקר וטוען טענה אחרת ליפטר מ"ה אמרינו הו"ל מחוייב שבועה להכחיש העד ואינו יכול שהרי מודה הוא לו וזהו פנונתו ז"ל במ"ש אף ע"פ שפוטור עצמו בטענה אחרת חייב לשלם דהיינו פיון שפוטור עצמו בטענה אחרת ולא הכחיש העד אם בהנה אומר לו לא היו דברים מעולם או פרעתי נמצא שלא רצה להעזי נגד העד פנ"ל לכה משקר וטוען טענה אחרת דאין בה העזי לכה משלם דמחוייב שבועה וכו' וזהו מ"ש למטה וכן כפרן וכו' שאם הדרך הראשון שהעד מעיד שעדיין הוא חייב לו יש להכחיש העד ויפטר ומה לי מכחישו בעיקר ההלואה ומה לי מכחישו בפרעון ע"כ דמשמע שהיא הגורמת דאם הוא יכול להכחיש העד בהעזי אמרינו דישבע אבל אם הוא הודה לו ולא הכחישו אלא שבא להציל את עצמו בטענה אחרת דלית בה העזי אינו נאמן ומשלם וזהו טעמא דנסנא דהיינו פיון שלא העזי כנגד העד לומר לא חטפתי אלא הודה לדבריו ורצה להציל עצמו בטענה אחרת לומר דידי חטפי וליכא טענת מגו דהחזרתי שהעד מעיד עדיין כמ"ש הוא ז"ל וצריך להעזי להכי משלם ודוק: לח"מ בד"ה מנה לי ביה ונהרי עד אחר וכו' שאינו יכול לטעון פרעתי ע"כ מוכרח לומר שפנונתו היא דהיה לו להעמידו בדרך האחר וכו' וכגון שהנתבע מודה לו שהוא בתוך זמנו אלא שאומר פרעתיך אף שהוא בתוך זמנו ומ"ה אמרי' דחייב לשלם פיון שמודה שהוא בתוך זמנו ונתזקה אין אדם פורע חובו בתוך הזמן ואין לו מגו שהיה אומר שהוא לאחר פיון שהוא מגו דהעזי דאם אם אינו מודה לו שהוא בתוך זמנו ונדאי דיש לו להכחיש העד כמו שמכחישו בפרעון אע"ג שהעד מעיד שעדיין לא פרעו וכמ"ש הרב המגיד וכן פנונתו ז"ל ג"כ במ"ש או שהוא מעיד שהוא בתוך זמנו וכו' דהיינו שמורה לו הכתב פנ"ל ודוק: פרק ה' לח"מ בד"ה וכן החופר בשדה חבירו וכו' תיפוק ליה דהא הודה במטלטלין שהיא החפירה ע"כ לא ידעתי מאי קאמר בהא דקאמר למה לו לרש"י ז"ל לומר דהאי לאו הילך הוא ולא משום החפירה שהיא המטלטלין פיון דאמרו בש"ס אי נמי היכא דטענו

פלים וכו' משמע דהתירוץ הראשון הוא משום דהאי לאו הילך הוא דאל"כ היינו תירוץ שני וכוננת הרב המגיד פה היא דהיינו דאם תמצוי לומר דתביעת חפירת בורות מטלטלין נמצא שזה תובעו מטלטלין וקרקעות והודה לו במטלטלין וקרקעות וא"כ זה הגדון הוא של התירוץ השני וכינן שפן לו הנה לומר אי נמי היכא דטענו פלים וקרקעות והודה בפלים וכפר בקרקעו' דמשמע דלא איירי בהאי גוונא בתירוץ ראשון דתו ליפא למימר דכוננתם בש"ס פה היא דלעולם בשני התירוצים איירי דהודה במטלטלין וכו' אלא דלתירוץ קמא לא הוי טעמא משום מטלטלין אלא משום דקרקע לא הוי הילך שאינו מחזירה פמות שהיא ולתירוץ בתרא הוא משום מטלטלין וכמו שפכתב הוא ו"ל ונ"ל וראיה זו שהביא וכו' דלא הו"ל בש"ס לומר אי נמי היכא דטענו פלים וכו' דמשמע דעכשיו הוא דמקדשי דאיירי היכא דטענו פלים וכו' אבל בתירוץ הא' לא איירי בכה"ג כנ"ל לכה הו"ל בש"ס לומר אי נמי משום דטענו פלים וקרקעות והודה בפלים וכו' פינן דבכי האי גוונא איירי גם בתירוץ ראשון כנ"ל ועכשיו באו דברי ה"ה ו"ל על נכון וליתא שום קושיא עליו ודוק: מגיד משנה בד"ה שטר מסרתי לה וכו' : ולעיקר הדין הפתוב כאן שהוא פטור אף משבועת הדין הוא מפני שאין התובע יכול לטעון טענת פריא ע"כ נלע"ד דהיינו שאין התובע יכול לטעון טענת פריא שלא אבד פמוברי שא שאמר לו מסרתי לה והוא מכחישו שהוא טוען טענת פריא לפיכך נשבע הדין אבד הכל הלא שהיא טענת שמה שהוא לא ידע בפירור אם האמת כדבריו שאמר שאבד או הוא משקר דעדיין הוא אצלו ורוצה לעכבו אצלו לפיכך לא משבעינן ליה משום שהיא טענת שמה אע"ג דאם הוא עדיין אצלו צריך להחזירו לו וא"כ דברי רבינו פה הם הרי זה פטור אף משבועת הדין דהיינו מחמת שהוא שמה כנ"ל ועל מה שהוא אומר שאבד ולכאורה יקשה דלמה לא ישלם פינן שהוא איבדו וגרם לו הפסד לזה אמר רבינו שאפילו פשע בו ואבד פטור וכו' שנמצא דמ"ש רבינו שאפני' פשע וכו' אינו נותן טעם שלמה יפטר משבועת הדין אלא טעם לפיטור התשלומין כנ"ל : ומעתה לפי דברינו אלו לא תקשה מה שהקשה הכ"מ בסוף ד"ה שטר מסרתי לה וכו' יעו"ש שהוא מוכן כמ"ש ולא תקשה ג"כ מה שהק' המש"ל והלח"מ בד"ה שטר מסרתי לה יעו"ש ואדרבה קשה לי על דברי הלח"מ והמש"ל שסוברים דהא שפכתב רבינו שאפילו פשע בו ואבד פטור הוא בנותן טעם לפיטור משבועת הדין דמי תלה פיטור השבועה מפני שאפני' פשע וכו' הרי דהתביעה היא שמה עדיין אצלו ולא אבד וצריך להחזירו פמות שהוא אם טוב ואם רע כמ"ש וכו' הלח"מ עצמו בדבור הנז' והנה צריך לישבע שפכתביו פן הוא שלא עכבו אצלו ואיך יבא טעם הפיטור משבועה זו הוא משום שאפני' פשע וכו' הרי דגם פרישא דמחייבין ליה שבועה הוא משום פינן דמכחישו נראה שמעכבו אצלו וצריך להחזירו לו להכי רמינן עליה שבועה ולא פטרין ליה משום דאפילו פשע וכו' אלא דהאמת הוא כמ"ש ודוק: לח"מ בד"ה שטר מסרתי לה וכו' וי"ל דנהי דעיקר השבועה היא שנגב מ"מ מי יודע אחר שנגבנה אם החזירו אותו לה ולכה נשבע שאינו ברשותו וזו היא מדין גלגול ע"כ וראיתי להסמ"ע בס"י רצ"ה ס"ק ח' שדחה פירוש זה ונ"ל ואי אפשר לומר כפי שלא יעשה רמאות דחיישינן דאף שפכתב נגבנה שמה חזרה לבא לרשותו ובש"ש אף שנשבע שנגבנה מידו שמה יכול להשתדלה וכו' דא"כ בש"ש שטוען שמתה צריך לישבע הני ג' שבועות ובש"ש א"א לחזור לרשותו אחר שפכתב מתה ע"כ

ופי' הוא וז"ל דה"ק שאירע כף וכף ולא הנה אז ברשותו דהיינו שלא נהנה ממנו קודם לכן שע"י היתה עומדת ברשותו לענין אחריות שיבא עליה ע"כ יעו"ש: ולפעד"ן דזה אינו ממה שהשיג הראב"ד בכאן ואמר שצריך לישבע שאינו ברשותו ובשט' אי אפשר לפ' שאינו ברשותו בכה"ג אלא דמשמעו הוא שמה עדיין אצלו ולא כמו שאמר הוא שצאבד ממנו וגם הרב המגיד כתב לתרץ השגת הראב"ד הנז' וז"ל וכיון שכן שומר שטרות כיון שהוא פטור משבועה בדין תורה לא תקנו בו שבועה שאינו ברשותו ע"כ אלמא דס"ל דגם בשטר שיניף שבועה שלא ברשותו אלא שלא תקנוה וצ"ע: לח"מ בד"ה אין נשבעין על טענת חרש שוטה וקטן וכו' וי"ל דלפי' זה סובר דע"כ וכו' אבל בגדול בטענת פריא חייב ע"כ לפי זה מה שאמרו בש"ס ורפנן סברי בפניו הוא דאינו מעיז אבל בפניו בנו מעיז הוא בקטן איירי וזה דוחק דאם מחמת שאינו הוא המלנה ובשביל כף הוא מעיז זה הטעם יחול אף בגדול ואם מחמת שהוא קטן הוא דמעיז א"כ אע"ג שאינו בנו של המלנה אלא הוא המלנה יעזו ולמה תלו הדבר מחמת שהוא בנו: בא"ד כתב ה"ה וז"ל ואע"פ שיש גורסים וכדכתב רבינו וז"ל בפ"ד ואפ"ל את"ל שרבינו מחייב בשאין הכן טוען טענת פריא סבור רבינו וז"ל שהלכה כרפנן ע"כ ט"ס בז"ה וצ"ל וכתב הרב המגיד בפ"ב ואפ"ל את"ל שראב"י מחייב אפילו כשאין הכן טוען טענת פריא סבור רבינו וז"ל שהלכה כרפנן: לח"מ בד"ה או אפוטרופוס עליו אלא ה' אפוטרופוס שמנינה הקטן על עצמו ולכך יעמידו אפוטרופוס אחר להשביעו עכ"ל נראה שמנוח בידו שמשביעין האפוטרופוס שמנינה הקטן על עצמו ומצאתי שבמחלוקת שנויא הביא הטור בסי' ר"ץ סעיף ל"א שדעת הראב"ד שאין משביעין אותו ודעת הרא"ש והרמ"ה שמשביעין ואם כן איך פשיטא ליה שבשביל שכתב רבינו יעמידו אפוטרופוס עליו דס"ל דמשביעין האפוטרופוס שהעמיד הקטן ולי נראה שרבינו איירי בהיכא שטענו הקטנים עליו טענת שמה וכיון שכן צריך אפוטרופוס וס לטעון טענתם להשביעו אבל אם לא טענו היתומים ודאי שרמי על ב"ד לטעון טענתם שמה ולהשביעו: כ"מ בד"ה הורו רבותי וכו' מ"מ משביעין אותו ה"ה נלע"ד שצריך להיות כף הבין ה"ה בדבריהם שאין נשבעין על טענת הקטן שבועת התורה ואפ"ל שבועת השומרים ולי נראה שלא הביא רבינו דבריהם אלא לומר שאף ע"פ שאין נשבעין על טענת הקטן שבועת התורה מכל מקום נשבעין ה"ה ע"כ וזהו מבואר הוא אחר כף ראיתי שכן משמע מדברי הלח"מ בד"ה הורו רבותי וכו' יעו"ש: לח"מ בד"ה הרי שטען עליו וכו' וקשה למה לי תרי עדים אפי' עד אחד נמי וכו' משום דדמי לנספא דר' אבא ע"כ ונלע"ד דלא קשה מידי הן מצד דהתם הודיה לדבריו שכן הנה שאמר לו כן הנה ופרעתי להם משלם והו"ל מחוייב שבועה ואינו יכול לישבע אבל הכא לא הודיה לדברי העדים אלא שחייבוהו לשלם על פי עדים והוא אינו מודה להם אלא שאח"כ אמר שפרע מה שחייבוהו לשלם ועוד דהתם קאי לענין שישלם מה שהעיד העד דהוא מחוייב שבועה ואינו יכול לישבע ומשלם ולא לענין שנקרא פפרן דאינו יכול לטעון עוד פרעתי דאה"נ אם אמר שפרע אח"כ אחר מה שחייבוהו לשלם נאמן דאינו נקרא פפרן כנז' אבל בכאן איירי לענין שיקרא פפרן ואינו יכול לטעון עוד פרעתי אחר כף ולהאי דינא צריך ב' עדים שיכחישוהו: אח"כ ראיתי שכתב משמע ממה שכתב הב"י בסי' ע"ט ז' משם בעל התרומות וז"ל ובספר התרומות כתב וז"ל אם הכחישו ע"א ואמר שאלנה ממנו לפניו בזה פסק הרמב"ם הואיל ואם היו

שם שנים היה מוחזק כפָּרָן ומשֶׁלֶם הָרִי זֶה נִשְׁפָּע ע"פ עַד אֶחָד חֹזֵר וְאָמַר פְּרַעְתִּי מִשְׁלָם בְּלֹא שְׂבוּעָה וְלֹא מִפְּנֵי שְׁהוּחֹזֵק כְּפָרָן לְאוֹתוֹ מִמּוֹן אֶלָּא מִפְּנֵי שְׂכִינּוֹן שְׂאִין מִכְחִישׁ אֶת הָעֵד אֵינוֹנָא מִן כְּנִגְדּוֹ עכ"ל וְכִּי מִשְׁמַע גַּם כֵּן בְּסִימָן ע"ט יעו"ש: לח"מ בד"ה הָרִי שְׁטַעַן עָלָיו וְכו' וי"ל דְּסוּבְרַה"ה דַּעַפ"כ וְכו' אֶלָּא עַל פִּי עֲצֻמוֹ ע"כ וְאֲנִי הִקְדִּיט נִלְע"ד דַּה"ה ס"ל דְּגַם בְּכִי הָאֵי גִוּוֹנָא מִקָּרִי כְּפָרָן מִמ"ש וְנ"ל אֲבָל אִם אֵין הָעֵדִים מְעִידִים שְׂיִישׁ לוֹ עֲכָשׁוֹ אֶלָּא שְׁהִלְוֵהוּ וְהוּא מְבַרֵר דְּבָרָיו שְׁמָה שְׁאָמַר אֵין לֵה בְּיָדֵי כְּלוּם ר"ל לְפִי שְׁפָרְעוֹ וְדַאי לֹא הוּחֹזֵק כְּפָרָן וְזֶה פְּשׁוּט שְׂאִין לֵה בְּיָדֵי אֵין מִשְׁמַעוֹ שְׁלֹא לִוְהָ מַעוֹלָם וּא"כ לְמָה הוּחֹזֵק כְּפָרָן בְּכִי ע"כ מִשְׁמַע דְּאֵין אָנוּ אוֹמְרִים הוּחֹזֵק כְּפָרָן כִּי אִם בְּמְבַרֵר דְּבָרָיו שְׁמָה שְׁאָמַר אֵין לֵה בְּיָדֵי כְּלוּם הוּא שְׁפָרְעוֹ הָא אִם לֹא בְּרַר דְּבָרָיו אֶלָּא אָמַר שְׁפָרַע אַחַר הָעֲדָת הָעֵדִים וְהוּדָה דְּכִשְׁאָמַר אֵין לֵה בְּיָדֵי אֵין כְּוֹנָתוֹ לֹמַר שְׁפָרַע וְהוּחֹזֵק בְּעֵדִים מִקָּרִי מוּחֹזֵק כְּפָרָן וְכו' נִרְאִים דְּבָרֵי רַבֵּינוּ ג"כ דְּאֵינְרִי בְּמְבַרֵר דְּבָרָיו וּמָה שְׁפִי' ה"ה הִיא דַּר' יוֹחֲנָן שְׁהָעֵדִים אוֹמְרִים שְׁלֹא זָנָה יָדוֹ מִתּוֹךְ יָדֵינוּ וְכִמוֹ שֶׁהִק' הִלְח"מ עָלָיו הוּא מְשׁוּם דְּנִרְאָה דְּרַבֵּינוּ ז"ל מִפְּר' הַמִּמְרָא הַנּוֹ' דְּבִהָעֲדָת הָעֵדִים נִתְחַיֵּב לְשַׁלֵּם וְאֵינוּ יָכוֹל לְבַרֵר דְּבָרָיו עוֹד מִמָּה שְׁפָתָב רַבֵּינוּ אֲבָל אִם הַשִּׁיב אֵינִי חַיֵּיב לֵה וְכו' לֹא הוּחֹזֵק כְּפָרָן ע"כ דְּמִשׁוּם שְׂיָכוֹל לְתַקֵּן דְּבָרָיו מִשְׁמַע דֶּהִיא דְּרַבֵּי יוֹחֲנָן בְּאֵינוּ יָכוֹל לְתַקֵּן דְּבָרָיו הִרְאִישׁוּנִים לְהַכִּי פִּירְשָׁה ה"ה דְּאֵינְרִי בְּשְׁלֹא זָנָה יָד הָעֵדִים מִיָּדוֹ עַד שְׁעַת הַתְּבִיעָה וּבְשִׁבִיל כִּי נִתְחַיֵּב דְּאֵינוּ יָכוֹל לְבַרֵר דְּבָרָיו עוֹד כְּמוֹ הַמַּעֲשֶׂה דְּאֵיצְטְלוּא וְקמ"ל רַבֵּי יוֹחֲנָן.

חִידוּשׁ זֶה דֶּהִוְאִיל וְנִמְצָא כְּפָרָן דֶּהִכְחִישׁוּהוּ אִם בָּא אַחַר כִּי וְאָמַר פְּרַעְתִּי לֹא מְהִימָנָן לִיה עוֹד לְעוֹלָם כִּי אִם בְּעֵדִים וְאִם דְּאִם הוּא אָמַר פְּרַעְתִּי אַחַר שְׁטַעַנְתִּי וְדַאי דְּלֹא מְהִימָנָן לִיה שְׁהוּא מִכְחִישׁ אֶת עֲצֻמוֹ וְהוּחֹזֵק כְּפָרָן וְכִמ"ש הָרַב בַּעַל הַתְּרוּמוֹת וְדוּק: כ"מ בד"ה תָּן לִי מְנָה שְׁהִלְוִיתִי לֵה וְהָרִי הָעֵדִים וְכו' וְלִי נִרְאָה שְׂאִין זֶה הִכְרַע דְּאוֹרְחָא דְּמִלְתָּא נִקְט שְׂאִם הֵם נִמְצָאִים לְמָה אֵינָם בָּאִים עכ"ל.

נִלְע"ד דְּהַכִּי פִּירוּשׁוֹ שְׂאִין הִכְרַע מִמָּה שְׁאָמַר רַבֵּינוּ לֹא בָּאוּ אוֹ שְׁמַתוֹ וְכו' וְלֹא אָמַר הַכְחִישׁוּהוּ שְׁנֵאָמַר שְׁסוּבְרַה רַבֵּינוּ דְּאִם הַכְחִישׁוּהוּ חַיֵּיב לְשַׁלֵּם מְשׁוּם דְּמָה שְׁאָמַר רַבֵּינוּ לֹא בָּאוּ הוּא מְשׁוּם שְׁהַכְחִישׁוּהוּ לְפִי שְׂאִם הֵם נִמְצָאִים לְמָה לֹא יָבוֹאוּ וְהָא דְּנִקְט לֹא בָּאוּ וְלֹא אָמַר הַכְחִישׁוּהוּ מְשׁוּם דְּאוֹרְחָא דְּמִלְתָּא נִקְט דֶּהֵינּוּ כִּינּוֹן שְׁהוּלֵהּ לְהַבִּיאַם לְהַעִיר לוֹ שְׁפָרְעֵם בְּפִנְיָהֶם וְהֵם אוֹמְרִים לוֹ לֹא הָיוּ דְּבָרִים מַעוֹלָם לֹא יָבִיאֵם דְּלָמָּה לוֹ לְהַבִּיאַם וְק"ל: פָּרַק ז' לח"מ בד"ה הַמוֹדָה בְּפִנֵּי שָׁנִים וְכו' וְדוּחַק לֹמַר שְׁמָה שְׁפָתָב רַבֵּינוּ שְׁפָל הָאוֹמַר בְּדֶרֶךְ הוֹדָאָה וְכו' זֶה נִרְאָה בְּדַבְרֵי הָרַב הַמַּגִּיד ע"כ וְלִי הִקְדִּיט נִרְאָה שְׂפִינּוֹן שְׁפָתָב וְזֶהוּ הַדִּין הַנּוֹכַח לְמַטָּה כֹּל הַמוֹדָה בְּפִנֵּי שָׁנִים אֵינוּ יָכוֹל לְחַזֵּר ע"כ דֶּהֵינּוּ הַדִּין שְׁהַזְכִּיר לְמַטָּה כֹּל הַמוֹדָה וְכו' הוּא כְּשְׁאָמַר אַתֶּם עַדִּי אוֹ שְׁהַתּוֹבַע עִמּוֹ כִּמ"ש מְעִיקְרָא א"כ מָה שְׁגָמַר דְּבָרָיו רַבֵּינוּ בְּזֶה וְאָמַר שְׁפָל הָאוֹמַר בְּדֶרֶךְ הוֹדָאָה הָרִי זֶה פְּאוֹמַר אַתֶּם עַדִּי הוּא עַל הָאֵינְרִי שְׂאֵינְרִי בּוֹ שְׁהוּא בְּפִנֵּי הַתּוֹבַע וְדוּק: לח"מ בד"ה וְהוּא שְׁיִהְיֶה בֵּית דִּין מִפִּירִין אֶת שְׁנֵיהֶם וְכו' שְׂיִישׁ לוֹ זְמַן שְׁנָה כַּנ"ל עכ"ל מִשְׁמַע מְדַבְּרָיו שְׂאֵינוּ צָרִיף שְׂיִפִּירוֹ אֶת שְׁנֵיהֶן.

אֶלָּא בְּכִי הָאֵי גִוּוֹנָא שְׂבָאוּ לַב"ד אֲבָל בְּשִׁטְר שְׂיִישׁ בּוֹ קִנְיָן וְבָאוּ שְׁנֵיהֶם לְכַתּוּב שְׁטֵר בְּכָל גִּוּוֹנָא אֵינוּ צָרִיף שְׂיִפִּירוֹ שְׁנֵיהֶן אֶלָּא הִלְוֵה דוּקָא לְדַבְרֵי הָרַב הַמַּגִּיד ז"ל וְקָשָׁה עַל זֶה

דגם בְּשֵׁטֶר שֵׁישׁ בּוֹ קִנְיָן אִם בָּאוּ שְׁנֵיהֶם יֵשׁ לְחֹוֹשׁ לְזֶה שֶׁהִלְנָה יוֹדָה לוֹ שְׁחֵיב לְזֶה מְעוֹת
לְשָׁנָה וְהַמְלִנָּה יוֹדָה לוֹ ג"כ שֶׁהוּא לְזִמְנֵן שָׁנָה וְזֶה הַמְלִנָּה נִק' יוֹסֵף ו' שֶׁמְעוֹן.

וְהַעֲלָה שָׁמוּ יוֹסֵף ו' רְאוּבֵן וְכַשִּׁיבָא יוֹסֵף ו' רְאוּבֵן הַמְלִנָּה הָאֲמִיתִי וְיִתְבַּע לְלֹנָה פְּרַע לִי
הַחֹב יֹאמֵר לוֹ וְהִלֵּא יֵשׁ לִי זִמְנֵן שָׁנָה שְׁכֹן הוֹדִינִית בְּפָנַי הַעֲדִים שֶׁהוּא לְזִמְנֵן שָׁנָה וְהַעֲדִים
פִּינֵן שְׁאָמַר לָהֶם שָׁמוּ יוֹסֵף ו' רְאוּבֵן יֹאמְרוּ כֵן הַדְּבָר שִׁיּוֹסֵף ו' רְאוּבֵן הוּא שֶׁהוֹדָה בְּפָנָיו
כֶּה וְנִמְצָא מְחֵיבִים לְמִלְנָה שְׁאִין כְּבָר הִגִּיעַ זִמְנֵן לְפָרֹעַ כְּמוֹ ב"ב ד'.

וְלִי נִרְאָה לְתַרְזֵן שְׁמָה שְׁכֵתֵב הָרַב הַמַּגִּיד אֲבָל בְּשֵׁטֶרוֹת שֵׁישׁ בָּהֶם קִנְיָן שְׁאִינוֹ צָרִיף
הַפֶּרֶת שְׁמוֹתָן הוּא אֲיִירִי הִיכָא שְׁבָא הִלְנָה לְבָדוֹ כִּכִּי הָאִי גִוּוֹנָא לִיכָא שׁוּם חֲשֵׁשָׁא אִם אִין
מִפִּירִין שְׁם הַמְלִנָּה אֲבָל אִם בָּא גַם הַמְלִנָּה עִמּוֹ גַם בְּשֵׁטֶרוֹת שֵׁישׁ בּוֹ קִנְיָן צָרִיף לְהַפִּיר
שְׁם הַמְלִנָּה אִם מִפְּנֵי חֲשֵׁשָׁא זֹו שֶׁהַזְכִּיר הַלַּח"מ דְּגַם כִּכִּי הָאִי גִוּוֹנָא שְׁיִיכָא כְּמוֹ שְׁכֵתֵבִיתִי
אִם מִפְּנֵי חֲשֵׁשָׁא אַחֲרֵת כִּי שְׁמָא הַמְלִנָּה חֵיב לֵאִישׁ אַחַר וּמְשָׁנָה שָׁמוּ כְּדִי לְאִפּוֹקִי חוֹב
זֶה מִיָּד מִי שְׁנִתְחֵיב לוֹ וְזֶה דִּיקָא כְּשֶׁבָאוּ שְׁנֵיהֶם לְפָנַי הַעֲדִים אוֹ לְפָנַי ב"ד מִשָּׂא"כ
כְּשֶׁהִלְנָה בָּא לְבָדוֹ בָּא וְאֹמֵר כְּתָבוּ עָלַי שְׁאֲנִי חֵיב לְפָלוּנִי בְּקִנְיָן שְׁאֲזוֹ לִיכָא לְמִיחֵשׁ
וְשִׁלְנָה יִשְׁנָה שְׁם הַמְלִנָּה כְּדִי לְאִפּוֹקִי חוֹבוֹ דְּאִין אָדָם חוֹטֵא וְלֹא לוֹ שְׁכָף נִרְאָה כְּוֹנֵת
הָרַב הַמַּגִּיד בְּמָה שְׁכֵתֵב אֲבָל בְּשֵׁטֶרוֹת שֵׁישׁ בָּהֶם קִנְיָן פִּינֵן שְׁכֹוֹתֵבִין אוֹתָן בְּלֹא רְאִינִית
מְלָנָה וְלוֹקַח אִפִּי רַבִּינוֹ ז"ל יוֹדָה שְׁאִינוֹ צָרִיף הַפֶּרֶת שְׁמוֹתָן ע"כ דְּהִינּוּ דְּאֲיִירִי בְּהִיכָא
שְׁכֹוֹתֵבִין בְּלֹא רְאִינִית הַמְלִנָּה כִּי אִם הִלְנָה לְבָדוֹ.

וְאִפְשָׁר לֹוֹמֵר דְּגַם הַלַּח"מ כֶּה פִּי דְּמָה שְׁכֵתֵב דְּאִפְשָׁר כָּאֵן ג"כ דְּאִיכָא פְּסִידָא לְמִלְנָה וְכו'
לְאוּ דִּיקָא ב"ד דְּנִימָא כֵן וְלֹא בְּשֵׁטֶרוֹת שֶׁל קִנְיָן בְּכָל גִּוּוֹנָא אֲלֵא כְּוֹנֵתוֹ כָּאֵן ב"ב ד' וְכו'
וְלֹא בְּשֵׁטֶרוֹת שֶׁל קִנְיָן דְּאֲיִירִי בָּהֶם הָרַב הַמַּגִּיד דְּהוּא הִלְנָה לְבָדוֹ כְּמ"ש אֲבָל אַה"נ אִם
בָּא ג"כ הַמְלִנָּה הוּא דוֹמָה לְב"ד כְּנ"ל וְדוֹק: לַח"מ ב"ד ה' וְאֹמֵר כְּתָבוּ לִי הוֹדָתִי וְכו' וְאִם
לֹא הָיוּ כּוֹתֵבִין לוֹ הִיָּה נֶאֱמַן לֹוֹמֵר הַחֲזוֹרֵתִי ע"כ וְנִלְע"ד שְׁסוּבֵר רַבִּינוֹ דְּאֵה"נ דְּרַבִּינָא
שְׁאָמַר כּוֹתֵבִין ס"ל דְּאִין כּוֹתֵבִין אֲלֵא בְּמִטְלָטְלִין דְּמִלְנָה לְהוֹצָאָה נִתְנָה וְחוֹב בְּעֵלְמָא וּמְלָנָה
עַל פֶּה רִיעָא מְמִלְנָה בְּשֵׁטֶר וְלֹא נִיחָא לִיהָ לְאִלוּמֵי מְלָנָה זֶה שְׁתָּהָא בְּשֵׁטֶר וְלֹא יוֹכֵל
לְהַשְׁמִט מִיָּדוֹ אֲנָא וְאֲנָא אֲבָל בְּמִטְלָטְלִין הַצְּבוּרִין דְּלֹא יוֹצִיאֵם לְאוּ חוֹב הוּא וְלֹא אִיכְפֵת
לִיהָ אִם יְכַתֵּב שְׁטֶר עֲלֵיהֶם דְּהֵם דוֹמִים לְמִקְרָקְעֵי אֲבָל רַב אֲשִׁי שְׁאָמַר אִין כּוֹתֵבִין ס"ל
דְּלֹא מְבַעֲיָא בְּמְעוֹת דְּלְהוֹצָאָה נִתְנָה אוֹ בְּמִטְלָטְלִין שְׁאִינֵם בְּעִין דְּלֹא נִיחָא לִיהָ לְכַתֵּב
עֲלֵיהָ שְׁטֶרָא לְאִלוּמֵי חוֹבוֹ כְּנ"ל אֲלֵא אִפִּי בְּמִטְלָטְלִין הַצְּבוּרִין דְּלֹא חוֹב הוּא וְלֹא שְׁיִיף
הָאִי טַעְמָא אִפִּי לֹא יְכַתֵּב לוֹ שְׁטֶרָא עַל הוֹדָתוֹ מְטַעַם אַחַר דְּשָׁמָא יַחֲזִיר לוֹ הַמְטְלָטְלִין
וְיַחֲזוֹר וְיִתְבַּעַם בְּשֵׁטֶר דְּרַבִּינוֹ פְּסִק כְּרַב אֲשִׁי וְדוֹק: בֵּא"ד וְגַם קִנְשָׁה לִי עַל הַטּוֹר וְכו'
וְדַבְּרֵי הַטּוֹר תְּמוּהִים וְצ"ע עכ"ל נִלְע"ד דְּכְוֹנֵת הַטּוֹר הִיא פִּינֵן שְׁנָה חֵיב עֲצָמוֹ בְּאַחֲרִיּוֹת
שֶׁל אֵלוֹ הַמְטְלָטְלִין שֶׁהֵם פְּקֻדוֹן בְּיָדוֹ אַע"ג שְׁאִינוֹ חֵיב בְּאַחֲרִיּוֹתָם מִדִּינָא וְדֵאִי הוּא
שְׁדַעְתוֹ לְהַרְשׁוֹת לְב"ד לְכַתֵּב לוֹ פִּינֵן דְּאֵלִים כְּחוֹ שֶׁל בְּעַל הַמְטְלָטְלִין כ"כ לְהַתְחֵיב
בְּאַחֲרִיּוֹתוֹ וְדֵאִי הוּא דְּאֵלִים כְּחוֹ ג"כ לְכַתֵּב לוֹ שְׁטֶר עֲלֵיהֶם שֶׁהִיָּתָה מִקּוֹדֵם מְלָנָה עַל פֶּה
גְּרוּעָה וְעַכְשָׁיו מְלָנָה בְּשֵׁטֶר וְלֹא חֵיִישׁ לְשָׁמָא יִתֵּן לוֹ דְּיַחֲזוֹר וְיִתְבַּעַנו וְדוֹק: הַרְמַב"ם
הִלְכָה ה' כְּבָר בְּיָאֲרָנוּ וְכו' לְפִיכָף אִם הַתּוֹבַע חֲזוֹר לְדִינָיִים וְאֹמֵר כְּתָבוּ לִי הוֹדָתוֹ אִין
כּוֹתֵבִין לוֹ שְׁמָא פְּרַעוֹ ע"כ וְעִינֵן לְהַסְמ"ע וְהַש"ף כְּסִימָן ט"ל וְסִי ע"ט מָה שְׁפִי בְּזֶה

לדעת רבינו: כ"מ בד"ה וכן מי שנתחייב שבועה בב"ד ויצא ואמר נשבועתי וכו' אפי' ע"י גלגול עכ"ל עיין בלח"מ בד"ה לא היו שם עדים שמכחישים אותו וכו' וז"ל ונ"ל לחלק דשאני התם דאפי' יודה שהוא שנתחייב אינו טוענו בנדאי ממון אלא שבועה שפא גנב ממנו אבל הכא הוא טוענו בנדאי ממון שהוא חייב לו והוא פוטר עצמו בשבועה ואם לא נשבוע חייב לו ממון בנדאי עכ"ל: ונלע"ד דסברא היא דאין לחלק דאם קרית לשבועה זו שהוא טוענו היא תביעת ממון גם בטענת שפא מקרי תביעת ממון פיון דסוף סוף הוא תובעו שפא גנבו ממון אלא פיון שהוא פא להשביעו קרית לה טענת שבועה גם בטוענו פריא פיון שהוא תובעו דוקא לישבע לי לא מקרי תובעו ממון ודברי מרן כ"מ פרוור מלילו וראיתי להש"ף בסי' פ"ז ס"ק ס"ג דמפרש דברי מרן דצריך לישבע היסת ומחלק פמו החילוק הזה של הלח"מ וקשה לי עליו שהיא יאמר פן פיון שפכאן בכ"מ ס"ל בפירוש שאין לחלק פלל דאין משביעין אותו לגמרי וכן בש"ע כ' סתם לגמרי וכך נראה לדעת הסמ"ע שפכת סתם דאפילו שבועה אחרת אינו יכול לגלגל דמשמע דבכל גוונא אין משביעו שבועה אחרת אלא דהש"ף ז"ל הוא שפא בהסמ"ע דאיירי בשבועה השנותפים מפת שהוא ספק וכמו החילוק הנ"ל שחילק הוא ז"ל דנראה דהסמ"ע איירי בכל גוונא שאם פדברי הנה לו לפרש ולא לסתום ודוק: פרק ח' מגיד משנה בד"ה אין פל הדברים הללו אמורים וכו' ודעת רבינו לחלק בהם ולהשוות פלים העשויים להשאיל ולהשפיר בבעל הבית העשוי למכור את פליו לאינן עשויין בבעל הבית שאינו עשוי ולמכור את פליו ע"כ: נלע"ד דהיינו דהא דמשנה הוא דוקא באופן זה דהיינו דברי העשויין להשאיל ולהשפיר באדם העשוי למכור את פליו דומה לדברים שאינן עשויין להשאיל ולהשפיר באינו עשוי למכור את פליו אבל אם היו דברים העשויין להשאיל ולהשפיר ובאינו עשוי למכור את פליו דהם תרתי לטיבותא יש להם מדריגה אחרת דהיא דהיא דיצא לו שם גניבה בעיר אפי' אמר אתה מכרתו לי אתה נמתו לי דהיא טענה טובה אינו נאמן ובלא יצא לו שם גניבה בעיר ולא טען אתה מכרתו לי אלא אחר מכרו ג"כ אינו נאמן פיון דהם תרתי לטיבותא פנ"ל ולא טען טענה טובה אבל אם הוא עשוי למכור את פליו דליכא תרתי לטיבותא אף אם טען אתה מכרתו לי דהיא טענה טובה נאמן אף בדברים העשויים להשאיל ולהשפיר אע"ג דיצא לו שם גניבה בעיר דומיא דבאינו עשוי למכור את פליו ובדברים שאינם עשויים להשאיל ולהשפיר דנאמן באתה מכרתו לי וזה שפכת רבינו טען אתה מכרתו לי אתה נמתו לי אם לא הנה בדברים העשויים להשאיל ולהשפיר דמשמע דאם היו מדברים העשויים להשאיל ולהשפיר אינו נאמן הוא איירי באינו עשוי למכור את פליו דבכי האי גוונא דאינו עשוי למכור את פליו בדברים שאינם עשויים להשאיל ולהשפיר נאמן כמ"ש הרב המגיד והלכה זו איירי באינו עשוי למכור את פליו ובדברים שהם עשויים להשאיל ולהשפיר אינו נאמן אף באתה מכרתו לי כנז' משום דאינו עשוי למכור את פליו אבל בעשוי למכור את פליו והוא בדברי העשויים להשאיל ולהשפיר דליכא תרתי לטיבותא ג"כ וטען אתה מכרתו לי נאמן ג"כ שהוא דומה לאינו עשוי למכור את פליו ודברים אינם עשויין להשאיל ולהשפיר שדומים זה לזה כמש"ל ונמצא לפי זה מה שפכת רבינו פאן אין פל הדברים האלו וכו' אבל אחרים מכרו לי או נתנו לי במתנה אף על פי שהוא מדברים העשויין להשאיל ולהשפיר מעמידין אותו בידי זה שהוא בידי ע"כ דהוא בלא יצא לו שם גניבה

בעיר איירי בעשוי למפור את פליו דאם הוא אינו עשוי למפור את פליו אף בכי האי גוונא אינו נאמן כמ"ש דכף נראה ממה שפכת רבינו בפ"ה מהל' גניבה ונ"ל או שהיה עשוי למפור את פליו והיו פליו אלו שהכיר מפלים העשויים להשאיל ולהשפיר וכו' ונתזיר לו פליו ע"כ וכתב עליו הרב המגיד דאיירי דיצא לו שם גניבה בעיר דהיינו שחשש שמא נאמר דאיירי בלא יצא לו שם גניבה בעיר וכמ"ש הטור ו"ל משמע דלא בעינו יצא לו שם גניבה בעיר בדברים העשויין להשאיל ולהשפיר פי אם דוקא בעשוי למפור את פליו הא באם אינו עשוי למפור את פליו לא בעינו יצא לו שם גניבה בעיר בדברים העשויין להשאיל ולהשפיר וזה הוא דוקא בטוען אחר מכרו לי אבל אם טוען אתה מכרתו לי דהיא טענה טובה בכי האי גוונא שלא יצא לו שם גניבה בעיר נאמן אע"ג שהם דברים העשויין להשאיל ולהשפיר ובאינו עשוי למפור את פליו.

והראיה על כל זה הוא ממה שפכת רבינו בהל' ז מי שהיו בידו דברים העשויין להשאיל ולהשפיר וכו' שאדם עשוי למפור את פליו ע"כ דמשמע דאינו נאמן אלא בעשוי למפור את פליו ולא יצא לו שם גניבה בעיר כמ"ש שם ה"ה הא אם הוא אינו עשוי למפור את פליו בדברים העשויין להשאיל ולהשפיר אע"ג שלא יצא לי שם גניבה בעיר אינו נאמן וזה הוא דוקא בטוען פלוני מכרם לי או נתנם במתנה בדאיירי בה רבינו בהלכה זו הא אם טען בכי האי גוונא אתה מכרתו לי או נתתו לי במתנה נאמן כמ"ש: אח"כ ראיתי להלח"מ שכ' גם כן דבעשוי להשאיל ואינו עשוי למפור דלא בעינו שייצא לו שם גניבה בעיר כמ"ש אלא שפיר' דהא שפכת רבינו טען אתה מכרתו לי או נתתו לי במתנה וכו' אם לא היה מדברים העשויים להשאיל ולהשפיר הוא איירי בעשוי להשאיל ולהשפיר ועשוי למפור דאינו נאמן ומפרש דהא שפכת הרב המגיד ולהשוות פלים העשוי ועשוי לאין עשוי ואין עשוי לא השואה גמורה הפך ממה שכ' עד שהק' על רבינו ו"ל דהיה לו להשוותם גם שם יעניין שם דלפק"ד ליכא שום קושיא על רבינו כמ"ש ונההכרח שהכריח לפירושו משום דאי לא לימא דינא סתם וליהוי בדברים העשויים להשאיל ועשוי למפור או באינו עשוי ואינו עשוי כמו הדין של מעלה לפע"ד אני ההדיוט נראה שאין זה הכרח דהנה אמינא דגם בעשוי להשאיל ולהשפיר ואין עשוי למפור ג"כ אם טען אתה מכרתו לי נאמן דאע"ג דבכי האי גוונא עדיף הוא שאפי' לא יצא לו שם גניבה בעיר נאמן היינו טעמא פיון דהם דברים עשויים להשאיל ולהשפיר ואינו עשוי למפור והוא אינו מכחישו לומר לו שלא נגנב ממנו אלא אומר לו מאחר לקחון ושמא בדבריו פן הוא ונגנב מכרו לו להכי מהימן ליה אף ע"ג שלא יצא לו שם גניבה בעיר אבל בזה שמכחישו ואומר לו ששקר הוא מדבר ולא מחזקינו אנשי בגנבי הנה אמינא דנאמן להכי פכת רבינו הלכה זו פולה באינו עשוי למפור ואמר דבדברים העשויים להשאיל ולהשפיר אינו נאמן ולא כמו שהיה עולה על הדעת: עוד ראיתי שהקשה דמה חידוש לנו רבינו בהל' ז יותר מההיא דלעיל אמר דבגנובים ולא יצא לו שם גניבה בעיר אינו נאמן ע"כ ולעד"ן שחידוש גדול חידוש במה שאמר שאדם עשוי למפור את פליו לומר לנו דמה שאמר דבעינו דיצא לו שם גניבה בעיר בדברים העשויים וכו' הוא בעשוי למפור את פליו דוקא הוא באין עשוי למפור את פליו ודברים העשויים וכו' לא מצרכינו יצא לו שם גניבה בעיר לפי שלעיל אמר סתם ודוק: לח"מ בד"ה ונגנב או אבד או נגזל וכו' וא"כ לא מחזקינו אנשי ברשיעי ע"כ קשה לי וכי פל מי שמוצא אבדה בכל מקום צריך

להכריז שפמה מקומות יש שהמוצא בהם אינו צריך להכריז והקא סתם קתני או אבד דמשמע אף במקום שאינו צריך להכריז אלא דלעד"ן דרבינו בשגרת לישן קתני דכף בכל מקום קתני אבד גבי נגנב ודוק: הראב"ד ראה לדברינו וכו' עיין שהגיה בסוף דבריו מה שאמר שאינם עשויים ואמר שצ"ל שהם וכו' נראה מדבריו ו"ל שמפרש להשגה זו באופן זה שמשיג על רבינו שלאחר מה שאמר אל תטעה וכו' רבים וגדולים טעו וכו' חזר אח"כ ואמר הוא שכל דבר שאין כל אדם מקפיד עליו וכו' הרי הוא מדברים העשויים להשאיל ולהשפיר הפך מדבריו הראשונים שאמר שבעיני העשוי מעיקרא לכה: ואני ההדיוט נלע"ד שאין זה פוננת הראב"ד ו"ל שקשה על זה שהיכן חזר רבינו מדבריו והרי כל דבריו חיים וקיימים שמתחלה אמר אל תטעה לומר שכל דבר הראוי להשאיל ולהשפיר הם דברים העשויים וכו' שכל הדברים ראויים וכו' אלא דבעיני העשוי מעיקרא לכה דהיינו שבני המדינה עושין כן אע"ג דליכא עדים על פלים אלו שהיה משאילן ומשפירן שסתמן פפירושן פיון שדרה המדינה כן ואחר כן כתב ושאר פלים אחרים שאינן מאלו אם באו עדים ואמרו שהוא היה משפירן תמיד הרי הם כעשויים וכו' דסברא היא פיון שבאו עדים שהוא משאילן למה יגרע פחן מדברים שסתמן וכו' אע"ג שלא באו עדים אבל לא אמר רבינו שדברים שאין מקפידין עליהם וכו' הם נקראים דברים העשויים וכו' אף בלא עדים וא"כ מאי משיג הראב"ד ולפע"ד נראה שלא נגיה בדברי הראב"ד כמו שהגיה הוא ו"ל וכוננתו היא שבא להשיג על רבינו לומר שלפי ההתראות והאזהרות אשר התרה רבינו שלא לומר שדברים שהם ראויין וכו' הם דברים העשויים וכו' יצא לו הדין דגם דבר שאין כל אדם מקפיד עליו מלהשאילו וכו' אם לא יש לו עדים שהיה משאילן או משפירן אינם מדברים העשויין להשאיל ולהשפיר וכוננתו בהשגה זו לומר שזאת אינה סברא לפי דעתו ו"ל אלא פיון שאין מקפיד עליו מלהשאילו הרי הם מדברים העשויים להשאיל ולהשפיר ודוק: הלח"מ בד"ה אפי' מת זה שהפלי תחת ידו קשה על דברי רבינו ו"ל וכו' וצ"ע ע"כ ונלע"ד דהאמת הוא דהיה דמוחזק בגניב' הוא בכלל נגזל דטעם אחד להן שקנסו חכמים לגזלן שהנגזל נשבע ונוטל וכן לגנב דמאי שנא ובגזלן בעינן שיהא מוחזק גזלן כמו שכתב שם רבינו ומוחזק דגזלן הוא היכא שבא למשפן שגילה דעתו שלהכי אתא ועדים ראהו שהוציא פולם תחת פנפיו שקיים דבריו פשהו אומר לא נכנסתי וכו' הרי זה הוחזק גזלן אבל בגנב שנכנס בסתם אע"פ שראהו עדים שהוציא פלים תחת פנפיו יכול לומר הוא שלקחו מבעל הבית ולא הוחזק גנב לפיכך צריך פל התנאים הנז' כדי להוחזק גנב ואז הוא פדין הגזלן שהביאה המשנה שפנגדו נשבע בנקט"ח פדין שבועת המשנה אבל בכאן שאינו גנב ולא גזלן שבא להשאיל ואח"כ פפרו לא דברה בו המשנה אלא מהאמוראים לפיכך נשבע היסת וקא וליכא שום קושיא על רבינו וגם על הרב המגיד ו"ל לא תקשה לפי שהרב המגיד סבור ג"כ פדעת התוס' ו"ל דלא חשיב אלא הגהו שאין פנגדו ראויין לישבע ולפיכך לא תני פוגמת והקושיא שהק' לדעת הראב"ד היא קושיא אלימתא משום פיון שאמר הראב"ד שצריך לישבע בנקיטת חפץ פדין פל הנשבעין ונוטלין והוא ג"כ אינו ראוי לישבע לפי שראהו העדים שהטמין תחת פנפיו וזה אין דרכו להוציא תחת פנפיו ואותן הפלים אין דרה בני אדם להצניען ובעל הבית אינו עשוי למפור את פליו שנראה שמעיקרא הייתה פוננתו לכפרו אח"כ או בדברים העשויים

להשאיל ולהשפיר שחזקתן של בעליה והוא אומר לקחן ודאי כפרן הוא ואינו ראוי הוא א"כ הו"ל למשנה למנות זה ג"כ פיון שדעתו שצריף לישבע שבועת המשנה: ועל מה שכתב וגם על הר"א ו"ל יש להשיב שפראה שהוד' לו שם שלא השיגו וכאן פתב חוץ מראהו שהוציא פלים תחת פנפיו ויצא בענין שנאמר בו שאינו נאמן דמשמע דאית ליה דאינו נשבע אלא היסת ע"כ נלע"ד שהראב"ד ו"ל לא בא לומר שפבהיה שראהו שהטמין פליו תחת פנפיו וכו' צריף הוא לישבע היסת דוקא פדי שתקשה עליו שלמה לא השיגו שם אלא פוונתו בכאן הוא להשיג דוקא שפזה דעתו היא שצריף לישבע בנקיטת חפץ חוץ מראהו שהטמין פלים דאה"נ דיכולני לומר שנקל עליו שאינו צריף לישבע בנקיטת חפץ פיון שהעדים מעידים על הענין שהוא אבל להשיג על רבינו לומר שצריף הוא לישבע היסת דוקא לא השיג ודוק: מגיד משנה בד"ה שנים שהיו אוחזין וכו' ורבינו פתב פלי ולא הזכיר טלית לפי שיש בדין הטלית חלוקין ותבארו בסמוך ע"כ פירוש דבטלית יש חלוקין שדינו הוא שאם הנה ביד אחד יתיר על השני זה נוטל עד שידו מגעת וזה נוטל עד שידו מגעת והשאר בשנה חולקין בשבועה אבל הפל לעולם חולקין בשנה ובשבועה וטעמא הוא דבטלית או בגד שהוא דכר המתקפל ונכונן ונכנס ביד האדם שפל מה שנכנס ביד האחד הרי הוא פאילו בחזקתו ומחשבינו ליה פאלו חתוף ולקוח הוא בידו ולפיכך אינם נשבעין אלא על מה שהוא חוץ מידם שהוא בחזקת שניהם אבל בכלי שאינו מתקפל ונכונן מה שאוחז בו זה יתר על זה אינו חשוב חתוף הוא בידו וכאלו לקחו ובחזקתו אלא בחזקת שניהם ולפיכך לעולם נשבעין שניהם זה נוטל חציו וזה נוטל חציו ועיין בלח"מ בד"ה שנים אוחזים וכו' ודוק.

פרק י"ג לח"מ בד"ה ואם יש בו דין חלוקה וכו' וקשה על דבריו דהנה ליה למנקט נחית לחציה וכו' ומאי רבותא אי פתב בחד צד טפי מאידך דנקט רבינא הכי ע"כ ולי ההדיוט נלע"ד דלא קשה מידי דלסברת רבינו חננאל איפא רבותא ביש בו דין חלוקה בחציה יותר מפולה שסברתו היא פיון דיש בה דין חלוקה וזה הוא משתמש בה בכולה ובעל חצי השני לא מיקח בו או נשתמש בחצי שהוא טוב ולא מיקח בו השני ודאי הוא דמכרו לו או חלקו וזה החצי הטוב עלה בחלקו פדין המחזיק בקרקע אחר ולא יש עדיפות בהחזיק בחציה יותר מפולה שנאמר דהנה ליה לרבינא לומר לן זאת הרבותא שגם בכי האי גוונא הני חוקה שלא יש עדיפות לזה על זה כמ"ש דהרמב"ם הוא דעושה עדיפות להחזיק בחציה וליכא בה רבותא פדי שיאמר רבינא נחית לחציה אבל בכולה יש רבותא באין בו דין חלוקה והוא דלא מפעיא דאם החזיק בחצי אחד דודאי דלית ליה חזקה לומר שחלקו וזה עלה בחלקו משום דאין בה דין חלוקה ודאי הוא שלא חלקו אלא אפילו אכלה פולה ונהו אמינא דזה דאכלה פולה הוא ודאי קנה החצי השני קמ"ל דלית ליה חזקה דמנהג הוא לאכול זה שלש שנים או ארבע שנים שלימות פל השדה ואח"כ זה משום דלשניהם אינו פדי דנהו פוונת הפי' שכתב דנקט רבינא דנחית לכולה לרבותא דאפ"ה אי לית בה דין חלוקה אינו מחזיק דהוא כמ"ש דהיינו לרבותא נקט רבינא נחית לכולה דאי אין בה דין חלוקה אף ע"פ שאכלה פולה ונהו אמינא פיון דאכלה לכולה אינו מעלה ואינו מוריד הא דאין בה דין חלוקה אלא פיון שהחזיק בה ודאי הוא שקנאה פולה קמ"ל דלית בה חזקה דמנהג הוא לאכול זה ג' שנים או ארבע שנים שלימות פל השדה ואח"כ זה משום דלשניהם אינו פדאי ודוק: מגיד משנה בד"ה השותפין פיצד וכו'

ומ"ש רבינו ונ"ל וְהָרַס וְעָשָׂה הוּא דְלֹא פְּאוּקְמָתָא דְרַבָּא ע"כ קִשָּׁה לִי עַל זֶה דְהוּ"ל לְרַבִּינוּ לֹמַר וְאֵע"פ שֶׁהָרַס וּמְדַכְתֵּב הֵכִי מִשְׁמַע דְּהָרַס הוּא דִּוְמָיָא דְבָנָה דְהוּא לְמַתְּנָן וּכְגוֹן דְּהָרַס עַל מְנַת לְמַתְּנָן דְּמַתְּנָן הוּא וְרֵאִיתִי לְהַשְׁ"ךְ בְּסִימָן קמ"ט ס"ק ח' שֶׁפְּתַב מִשְׁם הַב"ח דְּבָנָה וְהָרַס ל"ד לְחַפְּרָא בּוֹרוֹת ע"כ: לַח"מ בַּד"ה וְאַפְ"י הַתְּנָה פְּשָׁיָא אַרוּסָה וְכו' וְא"כ רַבִּינוּ ז"ל דְּפָסְק פְּרַב יוֹסֵף אִיךְ פָּסְק פִּי הַךְ סוּגְיָא ע"כ וְאַנִּי בְּעֵינֵי נִרְאָה לִי דְאַף ע"ג דְּהַךְ סוּגְיָא אֲתִיָּא פְּרַבָּא אַפ"ה פָּסְק רַבִּינוּ פְּנוּתָהּ מִשּׁוּם דְּהַךְ דִּינָא מוֹדָה גַּם רַב יוֹסֵף מִשּׁוּם דְּאַפִּילוּ לְרַבָּא דְאִית לִיהַּ דְּבַחְפֵּר בְּהַּ הַבְּעַל שִׁיחִין וּמְעֵרוֹת יֵשׁ לוֹ חֲזָקָה דְּהֵיָה לוֹ לְמַחֲוֹת וְלֹא לְשִׁתְּוֹק אַפ"ה סְבִירָא לִיהַּ דְּבַבְעַל אַע"פ שֶׁהַתְּנָה עֲמָה שְׁאִין לוֹ פִּירוֹת בְּנִכְסֵיהָ וְכו' אִין לוֹ חֲזָקָה דְאִינָהּ מִקְפָּדָת וְשׁוֹמְקָת לְרַב יוֹסֵף דְּסְבִירָא לִיהַּ דְּגַם בְּחַפְּרָא בְּהַּ שִׁיחִין וּמְעֵרוֹת אִין לוֹ חֲזָקָה דְשׁוֹמְקָת גַּם בְּזָה כ"ש דַּס"ל דְּגַם בְּהַתְּנָה עֲמָה וְכו' דְאִין לוֹ חֲזָקָה וְשׁוֹמְקָת וְכִינּוּן שְׁפָן גַּם רַב יוֹסֵף יוֹדָה בְּזָה לְהֵכִי פָּסְקָה רַבִּינוּ וְדוּק: מַגִּיד מְשָׁנָה בַּד"ה הַגְּזֵלָן פִּיצַד וְכו' אָמַר רַב יוֹסֵף וְכו' רַב חֲסֵדָא אָמַר כְּגוֹן דְּבֵית פְּלוּנִי שֶׁהוֹרְגִין עַל עֲסָקִי מְמוֹן ע"כ פִּירוּשׁ וְרַבִּינוּ פָּסְק פְּנוּתִיהוּ בְּתַרְתִּי מִשּׁוּם דְּקו"ל כְּתַרְנוּיָהוּ וְכ"כ הַרְשָׁב"ם ז"ל יַעו"ש אוֹ מִי שֶׁהוֹחֲזִקוּ אַבּוּתִיו שֶׁהוּן הוֹרְגִין נְפֻשׁוֹת עַל עֲסָקִי מְמוֹן ע"כ יֵשׁ לְדַקְדָּק דְּמַדְבְּרֵי רַבִּינוּ נִרְאָה אַע"ג שֶׁהוֹחֲזִקוּ אַבּוּתִיו שֶׁהוּן הוֹרְגִין וְכו' וְזֶה לֹא הוֹחֲזִק אַעפ"כ לֹא הִחֲזִיק וְתַחֲזוֹר הַשְּׁנָה לְבַעֲלִים וְאַמְאִי וְכִי מִי שֶׁהִיוּ אַבּוּתִיו רְשָׁעִים הוּא גַּם כֵּן מְוַכְרַח לְעֵשׂוֹת פְּמַעֲשֵׂיהֶם וְרֵאִיתִי לְהַסְמ"ע שֶׁפְּתַב בְּזָה טַעַם נִכּוֹן וְז"ל כִּינּוּן שֶׁאַבּוּתִיו הוֹחֲזִקוּ לְהַרְגוֹ כֹּל מִי מִבְּנֵי בֵיתוֹ שֶׁמְחֲזִיקֵי יִרְאִים לְמַחֲוֹת כֵּהֵן דְּסְבִירֵי גַּם בְּזָה הַמְּחֲזִיק הוּא פְּאַחַד מֵהֵן ע"כ: לַח"מ אוֹ מִי שֶׁהוֹחֲזִקוּ אַבּוּתִיו וְכו' גַּם כֵּן הֵיָה לוֹ לֹמַר וְאַשָּׁה בְּנִכְסֵי בַעֲלָהּ דְּבַמְקַצָּת אִין לוֹ רֵאִיָּה ע"כ עֵינֵן בַּה"ל אִישׁוֹת פְּרַק כ"ב שֶׁפָּסְק רַבִּינוּ שֶׁבְּמַעוֹת הַטְּמוּנִים הוּא דְלֹא קִנְתָּהּ וְכַרְבָּא דְאָמַר הֵכִי שֵׁם וְהַלְכְּתָא וְכו' יַעו"ש וְכִינּוּן שְׁפָן לֹא פְּתַב הֵכָא דִּין אִשָּׁה בְּנִכְסֵי בַעֲלָהּ כִּינּוּן דְּהִיא דוֹקָא בְּטְמוּנִים דְּהוּא מְקַצָּת דְּמַקַּצָּת וְכַבֵּר בִּיְאָרֵם שֵׁם: פְּרַק י"ד הַשְּׁגַת הַרְאַב"ד מִי שֶׁהוֹחֲזִיק בְּנִכְסֵי קֶטַן לִימָא דִּידֵי הִיא עַד כָּאֵן נִרְאָה מְדַבְּרֵי שֶׁהִבִּין בְּדַבְּרֵי רַבִּינוּ דְּהִיא דְאָמַר רַבִּינוּ רַצָּה אָמַר לְקוֹחִין הֵן בְּיַדֵּי נְאֻמָּן דְּהֵינּוּ מַגּוֹ דְאֵלוּ אָמַר שֶׁלְקַחְתָּהּ מֵאֵת הַיְתוּמִים דְּהַחֲזִיק בְּהַּ וְאִינָהּ יְדוּעָה שֶׁהִיא שֶׁל הַיְתוּמִים דְּהֵינּוּ שְׁאַף עַל גַּב שְׁאִין מְחֲזִיקִין בְּנִכְסֵי קֶטַן הֵכָא דְאִינָהּ יְדוּעָה שֶׁהִיא שֶׁל אַבִּיהֶם מְחֲזִיק.

וְקִשָּׁה עַל דְּבָרֵי שֶׁהִיאָה אֶפְשָׁר לֹמַר שֶׁפְּנוּת רַבִּינוּ כֶּהֵּ הִיא שְׁאִיָּה אֶפְשָׁר לֹמַר שֶׁלְקַחְתָּהּ מֵאֵת הַיְתוּמִים וְהָרִי אִין מְכִירַת קֶטַן כְּלוּם עַד שֶׁיִּגְדִּיל אֱלָא וְדֹאִי שֶׁפְּנוּתוֹ כֶּהֵּ הִיא לְקוֹחָהּ הִיא בְּיַדֵּי מֵאֵת הַזּוּלָת כְּלוּמַר שְׁלִי: וְאֵב שֶׁר לֹמַר שֶׁזָּה פְּנוּת ה"ה ז"ל בְּמָה שְׁאָמַר וְאִינִי צָרִיךְ לְהַשִּׁיב עַל דְּבָרֵי יַעו"ש: מַגִּיד מְשָׁנָה בַּד"ה מִי שֶׁהוֹחֲזִיק בְּנִכְסֵי קֶטַן וְכו' אֱלָא בַּמ"ש וְכִי מִשּׁוּם קָלָא מְבַטְלִין מַגּוֹ וְחֲזָקָה דְּמְמוּנָא וְכו' כִּינּוּן דְּנִפְקָא קָלָא זֶה דַּעַת רַבִּינוּ וְרַבּוֹ עַד כָּאֵן פִּירוּשׁ שֶׁהַרְאַב"ד הַשִּׁיג עַל רַבִּינוּ דְאָמַר כִּינּוּן שֶׁיִּצָּא הַקּוֹל שֶׁהִיא שֶׁל יְתוּמִים אִינוּ נְאֻמָּן לְפִי מַה שֶׁהִבִּין בְּדַבְּרֵי רַבִּינוּ דְּמַה שְׁאָמַר אֱלָא אָמַר לְקוֹחִין הֵם בְּיַדֵּי הוּא שֶׁלְקַחְתָּם מֵאֵת הַיְתוּמִים שֶׁהוֹחֲזִיק בָּהֶם כְּנ"ל דְּמִשְׁמַע דְּאִי טַעַן הֵכִי הוּיָא חֲזָקָה כִּינּוּן שְׁאִינָהּ יְדוּעָה שֶׁהִיא שֶׁל אַבִּיהֶם כְּנ"ל וְלָזָה הַשִּׁיג וְאָמַר וְכִי מִשּׁוּם קָלָא מְבַטְלִין מַגּוֹ וְחֲזָקָה דְּהֵינּוּ דְּהַשְׁתָּא מִיָּהּ הוּא הַחֲזִיק בָּהֶם אַע"פ שֶׁלֹּא אָמַר לְקוֹחִין הֵן בְּיַדֵּי דְמַהֲנָיָא חֲזָקָה כִּי הִיא כֵּן נִרְאָה לִי וְעוֹד אִית לִיהַּ מַגּוֹ דְאִי בְּעֵי אָמַר שְׁלִי הֵם זֶה פְּנוּת הַרְאַב"ד ז"ל לְזָה הַשִּׁיב ה"ה ז"ל לְפִי דַּעַתוֹ שֶׁהִבִּין כֶּהֵּ בְּדַבְּרֵי רַבִּינוּ אַע"ג שְׁאִין פְּנוּת רַבִּינוּ כַּמ"ש לְעֵיל מ"מ

השיב לפי דעתו ואמר דחזקה פי האי גרועה שאין מחזיקין בנכסי קטן אלא הכא דאין ידועה של אביהם לפי דעתו פנ"ל ולא מבטל לה פנין דהיא חזקה גרועה ומשום מגו דאי בעי אמר לא היתה מעולם של אביהם אלא שלי הם לזה אמר אם יחקר וכו' דהיינו דמגו פי האי לאו מגו הוא דמגו רעוע הוא פנין דיצא הקול ירא לומר שאינה של אביהם שמא יחקר וימצא פדברי הקול לזה אמר חוב יש לי עליהם: לח"מ בד"ה אכלה שני חזקה וכו' והתימה על הרב"י ו"ל שראה דברי הר"א וכתב ודברי ה"ה שדעת הרמב"ם פדברי הר"י האי וכו'.

ואנכי איש צעיר נלע"ד דכוננת רבינו כמו שכ' רבינו יונה דאם יצא הקול בחיי האב קודם שהחזיק ג' שנים לא מהני ודברי רבינו פה הם מתחלה פתב דאם החזיק מנכסי היתומים שנים רבות דהיינו שני ויצא הקול אפילו לאחר שאכלה ג' שנים ואינו נאמן דחזקתו אינה חזקה דאין מחזיקין בנכסי קטן וכיון שיצא הקול תחזור השדה דקלא פי האי מבטלין חזקה כמ"ש הרב המגיד ואחר פתב דאם אכלה שני חזקה בחיי אביהם וכו' דהיינו שאף ע"פ שיצא הקול לאחר מה שאכלה ג' נאמן פנין שחזקתו הפך אם אכלה בפני הקטנים משום דדוקא בפני הקטנים חזקתו אינה חזקה כמ"ש אבל אם אכלה בחיי אביהם דחזקתו חזקה נאמן במגו שיכול לומר לקוחה היא בידי וליפא למישל לקלא דאפי' דאיפא עדים שהיא של אביהם פנין דאכלה ג' שנים אם החזיק בה פדיו חזקה ונאמן במגו אבל אם יצא הקול בתוך ג' שנים הרי באותה שעה עדיין לא החזיק וליפא מגו וכיון שיצא הקול הני פאילו המסאה והיה לו ליזהר בשטרו שמפני הקול לא הוזק אביהם למחזות והיינו פה בדברי רבינו משום דעל מה שפתב בתחלה אם אכלה בפני הקטנים דהוא ג' שנים פן נראה לי דאם יצא הקול דאינו נאמן ועל אופן זה קאמר אכלה שני חזקה בחיי אביו ונאמן אף ע"פ שיצא הקול דהיינו שילא הקול לאחר שלש שנים ומשמע הא אם יצא הקול בתוך ג' שנים לא מהני וגם הראב"ד שכתב נראה מדבריו אפי' יצא עליו קול שהיא של היתומים הוא באופן שאמרנו שיצא הקול אחר שאכלה ג' שנים ודוק: לח"מ בד"ה הפא מחמת ירושה וכו' וכל זה מתבאר בתשובת הרשב"א ע"כ שפתב שם הרשב"א שאם לא הביא ראיה שהוא יורש ולוקח מעמידין אותה ביד הראשון וכו' ויכול לטעון לפירות הורדתיו ואילו היה פאן היה מודה עד פאן דהיינו שפוננת הרשב"א היה שאף על פי שדר בה סד יומא אמרינו שיכול לומר לפירות הורדתיו ואילו היה פאן היה מודה ואם נפרש דראיית היורש היא שהוא קרוב המת שראוי ליורשו אפתי עדיין יכול לומר לפירות הורדתיו ואילו היה קיים היה מודה אבל אם תפרש שבאה לו בתורת הירושה אתי שפיר אלא דקשה לי דגם על זה אפתי נאמר לפירות הורידו וביני ביני מת ירש קרקעותיו ובתוכם קרקע זו שהיתה ביד אביו לפירות שפבר שהיא של אביו ומה מועיל לנו שבאה בירושה לידו: הלכה י"ד שהרי שאכל שדה זו שנים רבות וכו' אבל פלוני מכר' לי והוא לקחה ממך ע"כ פי' לאו שהוא ידע בבירור שלקחה ממני שא"כ מה לן להעמידה בידו וכמ"ש רבינו בסמוך או שאמר לו בפני לקחה ממך אלא דהיינו שהמוכר אמר לי שהוא לקחה ממך והוא פשוט: לח"מ בד"ה הרי שאכל שדה זו שנים רבות וכו' ואינם מוכנים לי.

ולעד"ן דדברי הרי"ף פה הם דהיינו שהדין נותן פנין שהודה לו שזה של הוא וגם הוא לא לקחה ממנו הנה לו המערער ודאי והוא ספק ואין ספק מוציא מידי ודאי ותחזור.

השדה המערער ואז הולך המחזיק ותבע למוכר שאמר לו שקנאה ממנו להביא ראיה על קניינה ואם הביא ראיה הרי תחזור לו השדה ואי אית ליה פסידא בהאי דאודי ליה כגון שלא יש לו ראיה על קניינה ונמצא שהפסיד במה שהודה דאיהו דאפסיד אנפשיה דלא הנה ליה למזבן ארעא הבין דהיינו שפובר דמה דאפסיד אנפשיה הוא במה שקנה שדה זו שלא נאמר שאיהו דאפסיד אנפשיה במה שהודה שהוא שלו לפי שנה המערער אמר לו ואת לא מודית דהאי ארעא דידי הוא והוא לא רצה לשקר לומר לו איני מודה כדי שלא לעבך אף שלא פשע בהודאתו משום שלא רצה לשקר ואפ' שתק אית לן דשתיקה פהודאה דמי פיון שאמר לו ואת לא מודית וכו' דהיינו שאמר נהרי אתה יודע שהיא שלי ושתק הנה ליה פהודאה וא"כ מצד זה לא פשע דאיהו דאפסיד אנפשיה במה שקנה שדה כזה שהיה לו שלא לקנות קרקע זו עד שיהיה למוכר ראיה ברורה שלקחו מהמערער זה פוננת הרי"ף וכו' הבין ה"ה ז"ל ומה שכתב וכן נראה מדברי ההלכות לאו שדברי ההלכות ממש כדברי ויש מי שכתב שלדברי ויש מי שכתב דאיהו דאפסיד אנפשיה במה שהודה ולדברי ההלכות מה שהודה לאו פשיעה היא שלא היה לו לשקר אלא דאיהו דאפסיד אנפשיה שקנה שדה זו כנו' אלא שלענין זה שאין יכול הלוקח לחזור על המוכר שנים הם ודוק: בא"ד אף קשה וכו' אלא בחלוקה דבפני לקח ממה מאי איכא למימר עכ"ל פוננתו היא פיון שהטעם דהא דצריך שני חזקה ליש מי שפ' ראשון הוא משום פיון שהוא מודה שהיתה של המערער וגם מודה שלא לקחה הוא ממנו לא יש מגו עוד דקמא הוא דאית ליה מגו דהיינו דמהימנן ליה שאומר לקחה הוא במגו דאינה שלו אבל הא הוא מודה שלא לקחה ממנו וגם מודה שהיא שלו לזה הקשה אם פן היכא שאומר שפני לקחה ממנו מהימנן ליה שקמא לקחה ממנו במגו דהנה אומר שאינה שלו: וראיתי להש"ף בס' קמ"ו שכתב על דברי הש"ע בחלוקה זו שלא הוצרך לכתוב שבעיני שני חזקה גם בזה אלא היכא שהביא המערער עדים שהיתה שלו אבל בשאינן עדים אלא הוא הודה אפ' לא החזיק בה שני חזקה נאמן כנו' וכתב עוד שמה שכתב ה"ה שדעת רבינו הוא פלשון ראשון לא דייק לה ממה שכתב בזה שהרי יש לו טענה עם חזקתו וכמ"ש הרל"מ פאן דהכא איירי בשיש לו עדים כמ"ש יעוש"ב: פ"ק ט"ו כ"מ בד"ה מי שהלך למדינת הים וכו' אין דברי ה"ה נראים בעיני דא"כ פשיטא ע"כ ולעד"ן שחידוש חידוש ה"ה דמהניא חזקה דהנה אמינא דלא מהניא לפי שלכאורה שנה דומה למ"ש רבינו לעיל בהל' ז וז"ל זה אומר של אבותי וזה אומר של אבותי זה הביא עדים שהיא של אבותי וזה הביא עדים שאכלה שני חזקה תחזור לזה שהביא עדים שהיא של אבותי ויחזור הפירות שאכל שהרי לא טען פלום ואין אכילתו ראיה שכל חזקה שאין עמה טענה של הפעלים אינה פלום ע"כ דהיינו שקרא לזה רבינו חזקה שאין עמה טענה אע"ג שהוא אומר של אבותי היא וכאן ג"כ כפ' אין לי טענה עם החזקה על דרך זה אף ע"ג שהוא אומר שהיא שלו פמו התם שטוען של אבותי ונהנה אמינא פמו התם שיחזור לפעלים גם פן הכא יחזור דרך זה לבעלים קמ"ל ה"ה שאם החזיק בו שלש שנים דמהני דלא פההיא וטעמא הוא דהתם דוקא הוא דנקרא שאין לו טענה פיון שפמה שטען שהיא של אבותי פכך אתפחיש ואין לו זכות דלא יש לו פי אם החזיק שהחזיק בה דוקא אבל הכא לא אתפחיש במה שאמר שהיא שלו דרך זה ואם פן נקראת חזקה שיש עמה טענה ודוק: הלכות נחלות מגיד משנה בד"ה האשה אינה יורשת את בעלה

וכו' ובאמת דסו"פ מי שמת דף קנ"ט משמע דהסבת נחלת האם לבן ילפינו שאינה בקבר מהסיבת האשה לבעלה אלמא שהיא מן התורה ע"כ לא ידעתי אמאי לא מיייתי ממה שהביאו התם בדרף קי"א וקי"ב ברייתות דילפי מקראי לירושת הבעל אלמא שהיא דאורייתא: ואפשר לומר דמהתם הנה אמינא דקראי דמיייתי אסמכתא בעלמא הם להכי מיייתי מסו"פ מי שמת דילפי הסבת נחלת האם לבן שאינה בקבר מהסיבת האשה לבעל מדנאמרה הסבה בכו ונאמרה הסבה בבעל דמוכח להדיא דירושת הבעל דאורייתא מדקא גליף בלימוד הנז' ודוק: לח"מ בד"ה ומי שנתגרשה וכו' זה הלשון מוטעה וכצ"ל הר"א השיג על רבינו ז"ל מהירושלמי ואע"ג דהירושלמי פליג על גמ' דידן בנדאי דהא הירושלמי קאמר אפי' בספק קדושין יורשה ומש"ס דידן בפרק האיש מקדש מוכח דספק קדושין אינו יורשה וכמ"ש ה"ה ז"ל מ"מ פנונת הר"א ז"ל נהי דבספק קדושין לא נקטינו בירוש' דש"ס דידן פליג עליה בהא אבל בספק גירושין דלא מציינו דפליג בש"ס דידן אמאי לא נקטינו פירושלמי דירוש': לח"מ בד"ה בעל שמתה אשתו וכו' קמ"ל דכופר אינו משתלם אלא לאחר מיתה אינו יורש אבל מלנה יורש ולהכי חילק בין הגיע זמנו מחיים דאשה ללא הגיע ע"כ פירוש דנה הוא אחר שבא הפסוק שממנו למדו בפ' יש נוחלין שאין הבעל נוטל בירושת אשתו שנפלה לאחר מיתתה דאל"כ תקשי למה אצטריך קרא הנז' הא ילפינו ממלנה דלא הגיע זמנו עד לאחר מיתה ואדרבה מלנה עדפא דאע"ג דעדיין לא הגיע זמנו סוף סוף המלנה היא של האשה כשהיתה בחיים ואעפ"כ אינו יורשה כ"ש הירוש' שנפלה לאחר מיתתה דבחייה לא היתה שלו כלל דאינו יורשה ולמה אצטריך קרא לירוש' דלאחר מיתה אלא ודאי דכוננתו כה היא דהיינו שלאחר שבאו שני הפתובים של כופר ושל ירושת האשה והוא דאילו לא כתב פי אם כופר לא אתי מלנה שלא הגיע זמנו וירוש' של אחר מיתה מינה דהנה אמינא דשאני כופר דלעולם הוי ראוי אבל אלו פיון דבשם המלנה וירוש' יש בהם שאינו ראוי דהוא דהגיע זמנו ודנפלה בחיים יורשם להכי כתיב קרא בירוש' וכופר לא אתי מינה דהנה אמינא דהתם פיון דנפלה לאחר מיתת האשה מקרי ראוי אבל כופר דמחיים נעשה החבלה שהכופר בא על ידה הנה אמינא דנוטל להכי אצטריכו תרתי וכמ"ש שם התוס' יעו"ש ומבין שניהם ילפינו למלנה שלא הגיע זמנו ודוק: בא"ד נימא דאצטריך וכו' אבל בשאר נזקין שנה בעל לבכור ואינו יורש את המלנה ע"כ קשה לי על זה דאיהו עלה על דעתו דהמקשה להקשות כה דא"כ למה אצטריך קרא דממנו ילפי בפרק יש נוחלין דאינו יורש ירושת אשתו הא אפי' מלנה דהגיע זמנו אינו יורש כדין הבכור כ"ש זה ולמה לא תירץ לו כה: ואין לתרץ דכוננת המקשה כה היא דמקרא אתא לדאם נפלה ירושה לאחר מיתה בין קרקע בין מעות אין לו משום דלא באה אלא לאחר מיתה וכדין הכופר וגם הבכור כגון זה שלאחר שמת אביו נפלה לאביו ירושה ודאי הוא דאין לו לא קרקע ולא מעות וילף מפסוק זה.

דזה אי אפשר דבשלמא במלנה יש חילוק בין גבו קרקע וכו' דזה מוחזק וזה אינו מוחזק כפי שנאמר דמלנה זו היתה מוחזקת אבל בירוש' מה לי קרקע ירשתו מעות ירש דכולהו ראוי מקרי פיון שלא היתה שלה בחייה.

ועוד דזה התירוץ לא יחול אלא לרבה דאמר דבכור קרקע יש לו בא קרא לומר דגם קרקע אינו נוטל אבל לרב נחמן דאית ליה דקרקע לית ליה בבכור עדיין השושיא

במקומה עומדת דקרא זו איירי בקרקע: ועוד קשה לי על דבריו דאיה נימא דאצטריף קרא דאיש או אשה גבי פופר לומר דבין גבו קרקע ובין גבו מעות אין לו משום דאינו משתלם אלא לאחר מיתה ע"כ דבשילמא לרבה אחי שפיר אבל לרב נחמן הא פתבו התוס' שם בד"ה ולרב נחמן וכו' דהא דחשיב רב נחמן מעות פמוחזקין היינו גבי מלנה משום דזוזי יתיב וזוזי שקיל אבל במקום דלא שייך האי טעמא לא אמר דמוחזקים א"כ למה אצטריף קרא בכופר לומר דגם מעות אין לו משום דכופר אינו משתלם אלא לאחר מיתה הא בלאו האי טעמא אינו יורש דמלנה דוקא ולנה יש לומר דהוא מפרש כר"י שהביאו שם בתוס' יעו"ש: בא"ד פתב הרב המגיד בדברי רבו ו' מיגאש ו"ל שהבעל יורש את המלנה וכו' אבל היכא דהגיע הזמן שאני לו בין בעל לבכור דבעל יורש ובכור אינו יורש ע"כ זה הוא מהדורא בתרא שפירא ל' ו"ל לתרץ באופן זה: ויש לדקדק על זה דאם איירי בעדיין לא שמו לה בחייה הנזקל דעדיין לא הגיע הזמן לגבות א"כ מה זה שמקשה ובנזקין לא אמר ר' עקיבא וכו' והא נזקין אלו דומים לכופר דטעמא דכופר דאין הבעל יורש הוא משום דמשתלם לאחר מיתה כדאמר שם בש"ס גם נזקין אלו אינם משתלמים אלא לאחר מיתה והנה להו ככופר ומה מקשה עוד ובנזקין וכו': ועוד דמהיכא תיתי לדמות נזקין אלו לבכור דוקא גבו קרקע או מעות למר פדאית ליה ולמר פדאית ליה הא דומה לכופר וכופר בכל גוונא שגבו אינו נוטל: ועוד קשה דאם פדבריו אלו דמשום דעדיין לא שמו בב"ד בחייה הנזקין לכה אמרינן דהבעל אינו יורש שם בפכור ומצינו שהוא ו"ל לא חלק לא בבכור ולא פאן בין גבו קרקע לגבו מעות דנדאי הוא משום דסבירא ליה כר"פ דבין גבו קרקע ובין גבו מעות אין לו א"כ למה אצטריף קרא בפ' יש גוחלין לאינו נוטל בירושית אשתו לאחר מיתה הא מלנה שלא הגיע זמנו ילפינן מבכור כ"ש זה דגריעה: לח"מ בד"ה אבל אם מתה האם תחלה וכו' עוד אמרו שם במשנה ומטמא בטמא מת וכו' משמע דלא שאני לו בין פלו ללא פלו ע"כ: ויש להשיב על קושיא זו כמו שתירץ הוא ו"ל קודם קושיא זו דאמר דרבינו דחה סוגיא זו מפח סוגיא דהחולץ דהביא שם ה"ה ו"ל ג"כ נאמר דרבינו דחה סוגיא זו מפח דאמרינן בפ' לא יחפור דף כ' דבן שמונה ממעט בחלון דאינו מקבל טומאה ואוקמה לה התם בשבת דתניא בן שמונה הרי הוא פאבן וכתבו התוס' ביבמות דף פ' דאפילו נגמרו הסימנים אסור לטלטלו דבתוספתא בטר הריא דבן שמונה הרי הוא פאבן ואסור לטלטלו קתני איזהו בין שמונה שלא פלו לו חדשיו והיינו אפילו גמרו דאין יוצא מתורת נפל וכיון דמהתוספתא משמע דהיא איירי אפילו גמרו דבעי שפלו לו חדשיו הוא הדין שהיא דממעט בחלון אפילו גמרו בעי שפלו לו חדשיו להכי פסק רבינו דבעינן פלו לו חדשיו כדמשמע מהתוס' ודוק: בא"ד וקשה עוד מנה אא ו"ל בפ"א מהלכות יבום ולו' דאדרבא הנה לו לאחמורי ולא הנה לו לאפלוגי בין פלו ללא פלו ע"כ ויש להשיב על זה דחומרא דאתיא לידי קולא היא דכיון דמחמירין עליו להטמא נמצא שאם נגעה בו תרומה שורפין אותה וקיימא לו דאסור לאבד התרומה להכי פסק רבינו לקולא דאינו מטמא עד שפלו לו חדשיו כמו שפסק באבילות לקולא משום דהלקה פדברי המקל באבל אע"ג שפסק לחומרא במקום אחר ה"נ פסק לקולא משום איבוד התרומה אע"ג שפסק במקום אחר לחומרא ודוק: בא"ד ואולי יש לומר פיון דמתני' לרבנן בכל גוונא איירי וכו' אפילו בלא פלו ע"כ לא ידעתי מהמתירין פיון דה"ה ו"ל נייד מתירין א' שתיירץ דממה ששאלו פו

גבי אבילות ולא בשאר הדינין למד רבינו בשאר הדינין שוין וכו' מפח שהוקשה לו
שבהל' רוצח פסק רבינו שאם לא פלו לו חדשיו הרי הוא כגפול דמשמע דלכל מלי אתמר
דבעינו פלו ועל זה תירץ תירוצ אחר ואולי דין הירושא וכו' א"כ היאך יחול תירוצ זה
פנין דמתני' לרבנן בכל גוונא וכו' אם פן דייקנן טעמא דהוא מניית וכו' אפי' בלא פלו הא
רבינו פסק פרשב"ג דמתני' איירי בכלו ולסברתו הדיוק הוא בשכלו חדשיו א"כ מה לנו
אם לסברת רבנן הדיוק הוא בלא פלו: כ"מ בד"ה הבא אחר גפלים וכו' פן מבואר בגמ'
ע"כ פי' דמדברי ה"ה נראה ששמואל ס"ל דגם בבן ט' חי אם הוציא ראשו ונקא ולא
רובו אמרינן דהבא אחריו בכור לענין נחלה דבעינו רובו דומיא דבן ח' בענין ה' סלעים
ועל זה אמר שאין דבריו אלה מכוננים ושמואל לא אמר אלא לענין ה' סלעים דאם הוציא
ראשו בן ח' חי ולא רובו הבא אחריו בכור דבעינו יצא רובו דלא סגי בראשו אבל לענין
נחלה בבן ט' חי מודה שמואל דסגי בראשו ולא בעינו רובו דכן מבואר בגמ' דבבן ט'
לענין נחלה מודה שמואל דסגי בראשו ודלא כהר"ל"מ דאמר והנני מוסיף להפליא וכו'
יעו"ש בד"ה לפיכך בן תשעה וכו' דמשמע מדבריו דהבין בדבריהם הכ"מ דמה שאמר
דשמואל לא אמר אלא לענין ה' סלעים הוא בבן ט' ועל זה אמר והנני מוסיף להפליא
דאפי' לענין ה' סלעים נמי לא אמר אלא בבן ח' ע"כ דאיהו שייך לומר על הכ"מ שזאת
פוננתו והרי דבר פשוט הוא בגמרא דלא אמר שמואל אלא בבן ח' וק"ל: מגיד משנה
היו לו בנים וכו' אבל ישראל זהו פשט המשנה שבבכורות וכו' משום דלא בעו לאוקמא
באיסורא עד כאן פי' דפשטא דמשנה דבכורות דקתני ילדה ועודה שפחה וכו' הוא איירי
בישראל שפא על הנכרית ועל השפחה דהיינו דהאי ילדה משפחה לישראל לאו אמו
שלא היו לו בנים אלא מלתא באפי נפשה אלא בישראל הבא על הנכרית וכו' ואח"כ
נתגיירה או נשתחררה וילדה עמו אח"כ אז הבן שתלד בכור לנחלה שאע"ג שהיה לו
בנים עמה פשהיתה נכרית או שפחה משום דלא קרוי בנו זה פשטא דמתני' ומה שלא
אוקמה התם בש"ס הכי דהיינו פשהקשו על ר' יוחנן ואמרו ממאן אלימא מישראל שלא
היו לו בנים מאי איריא גיורת וכו' אלא לאו מגר שהיו לו בנים ונתגייר וקתני בכור
לנחלה ע"כ ותירצו לא לעולם בישראל ולא פוקי מר"י הגלילי קמ"ל ע"כ למה לא אוקמה
חתם הכי כמו פשטא דמתני' כנז' ותירצו משום דלא בעו לאוקמא מתני' דאיירי באיסורא
ולהכי אוקמה התם לעולם מישראל וכו' ולעולם פשטא דמתני' הוא כמ"ש ודוק: לח"מ
בד"ה הנה הבכור נוטלו פי שנים וכו' ולא הנה לו לרבינו מה שלא נמצא בגמ' דמשמע
אף מתיבי פרייתות ע"כ.

ונלע"ד דכוננת רבינו פך דהביא מקרא זה לגלות שדין הבכורה הוא שנה לדין הירושא
ולא יש חילוק ביניהם שלכאורה נאמר דדוקא לענין הירושא הוא שנאמר שממזר יורש
אבל לדין הבכורה ליטול פי שנים שחידוש הוא שחידשה תורה אפשר לומר דממזר אינו
נוטל פי שנים אלא לבנו שפא מכשרה הוא שזיפה לו רחמנא דוקא להכי הביא מפסוק
זה שמצינו דגם בשנואה בנישואיה אמר קרא דבנה יורש פי שנים אלמא דגם הבכורה
שנה לדין הירושא פנ"ל כס"ד דאם לחלק בין הירושא מבכורה לא הנה ליה לקרא להביא
זה שום אחד שאינו פשר משום דחידוש הוא וכו' אלא ודאי פנין דמצינו שלחתיבי לאוין
זיפה להם דין הבכורה ולא עשינו בהם הבדל ודאי הוא דשונים הם לגמרי ולא יש חילוק
ביניהם ודוק: לח"מ בד"ה על מי שלא הוחזק בנו פלל וכו' קשה דבש"ס משמע דאפי'

מִן־חֶזֶק לָנוּ וְשֵׁאִינוּ בָּנוּ נֶאֱמָן ע"כ לא ידעת באיזה מקום משמע בש"ס דאפי' מִן־חֶזֶק לָנוּ וְשֵׁאִינוּ בָּנוּ נֶאֱמָן דְּאֲדַרְבָּא מִלְּשׁוֹן רִשְׁבִּי"ם שְׁם בִּישׁ נֹחֲלִין בַּד"ה לְיִוְרָשׁוּ פְּשִׁיטָא וְכו' מִשְׁמַע דְּהֶנְכְּסִים הִבָּאִין לְאַחַר מִכּוּן אִינוּ נֶאֱמָן אִף בָּאִין מִן־חֶזֶק לָנוּ דְּלֹא פְּדַבְרֵי רַבִּינוּ שְׁמִדְבָּרֵי בְּכָאן נִרְאָה שְׁלֵכֵל הֶנְכְּסִים נֶאֱמָן עַד שְׁמַצְאֵתִי שְׁכֶתֶב הַב"י בְּסִי' רַע"ט דְּהָרָא"ש וְהַרְשִׁב"א חֲלָקוּ עַל הַרְשִׁב"ם בְּזָה וְהִבִּיאוּ רֵאֵיהּ שְׁלֹא פְּדַבְרֵי רִשְׁבִּי"ם אֲלֵא שְׁלֵכֵל הֶנְכְּסִים נֶאֱמָן פְּדַבְרֵי רַבִּינוּ אֲבָל לֹא בְּמִן־חֶזֶק לָנוּ וְשֵׁאִינוּ בָּנוּ יַעו"ש: הֲלָכָה ב' הַנִּיחַ לָהֶם פְּרָה וְכו' הַבְּכוֹר נוֹטֵל בָּהּ וּבִבְלִדָה פִּי שְׁנַיִם ע"כ הַי פְּרָה דְּמוֹשְׁפָּרֶת הוּא בְּשֵׁאִינָם מַעְלִין לָהּ מְזוּנֵי כְּדִמְשַׁמַּע בַּגִּמ' וְרַבִּינוּ לֹא אֲצַטְרִיף לְפָרֵשׁ לָן פִּינּוּ דְּקַתְּנֵי בַּהֲדִי רֹעֵה בְּאַפְרָ דְּמִינָה לְמַדּוּ בְּש"ס דְּלֹא מַעְלוּ לָהּ מְזוּנֵי וְעוֹד הָא אָמַר רַבִּינוּ בַּהֲל' ד' וְאִם מִחֲמַת הוֹצָאָה הַשְּׁבִיחַ אִינוּ נוֹטֵל דְּכִינּוּ דְּכֶתֶב פֶּה יִלְפִינּוּ דְּלֹא מַעְלִין לָהּ מְזוּנֵי וְעוֹד יִלְפִינּוּ דָּאִם בָּנוּ בְּתִים דְּאִינוּ נוֹטֵל אִף ע"ג דְּבַבְרֵי יִתָּא קַתְּנֵי לָהּ וְרַבִּינוּ לֹא קָאֲמַר לָהּ דְּכֹלְא שְׁמַעִינּוּ מִינָהּ וְק"ל: לַח"מ בַּד"ה הַנִּיחַ לָהֶם פְּרָה מִן־חֶזֶק וְכו' קָשָׁה אֲמַאי בְּפָרָה וְכו' וְא"כ רֵאִוִי הוּא וְלֹא הִיָּה לוֹ לְבְּכוֹר לִיטּוֹל פִּי שְׁנַיִם ע"כ מִשְׁמַע שֶׁהִבִּין בְּדַבְרֵי רַבִּינוּ דַּס"ל דְּנוֹטֵל הַבְּכוֹר פִּי שְׁנַיִם גַּם בְּשִׁכְרִית הַפְּרָה וְעַל זֶה הַקְּשָׁה דְּלֹא הִנּוּה לִיָּה לְבְּכוֹר לִיטּוֹל פִּי שְׁנַיִם דַּל"כ מַאי מִקְשָׁה מִשְׁכִּירוֹת דְּשִׁכְרִית שְׁאִנִּי וְכְדִמְשַׁמַּע הֶתֶם דְּלֹאֲחַר מַה שְׁתִּירְצוּ דְּאִינָה לְשִׁכְרִית אֲלֵא לְבַסּוּף קָאֲמַר וְתִפּוּק לִיָּה מִשׁוּם סְפִינָה וְאֲצַטְרִיכוּ לְאִוּקְמָה כַּר"א הָא לָאו הִכִּי גוֹבָה מִסְפִּינָה וְכִינּוּן שְׁכָן קָשָׁה עָלֵיו לָמָּה לֹא הַקְּשָׁה כִּי אִם מִהֲאִיָּה דְּשִׁכְרִית דְּסְפִינָה הִנּוּה לִיָּה לְהַקְשׁוֹת עָלֵיו דְּשִׁכְרִית הִנּוּה מְלִנָּה וְהַמְלִנָּה הִנּוּה רֵאִוִי כְּמוֹ שְׁכֶתֶב בְּדִיבּוּר שְׁקוּדָם לָזָה: וְעוֹד קָשָׁה לִי עַל מַה שְׁתִּירְצוּ דְּאִנּוּ קִיָּמָא לָן דְּשִׁכְרִי' יִשְׁנָה מִתְחַלָּה וְעַד סוּף דְּמִשְׁמַע פִּינּוּ דְּקִי"ל דְּיִשְׁנָה לְשִׁכְרִית וְכו' אֲזִי נוֹטֵל כַּה הַבְּכוֹר פִּי שְׁנַיִם וְהוּא הַפֶּה דְּבָרֵי הֶרְאִשׁוּנִים שְׁכ' בְּדִיבּוּר הַקּוּדָם דְּאִפִּי' יִשְׁנָה לְשִׁכְרִית מִתְחַלָּה וְעַד סוּף אַעפ"כ נִקְרָא מְלִנָּה וְאִינוּ נוֹטֵל בּוּ פִּי שְׁנַיִם: וְלַעֲד"ן דְּרַבִּינוּ שְׁכֶתֶב שֶׁהַבְּכוֹר נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם בְּפָרָה לָאוּ בְּשִׁכְרִית הַפְּרָה דְּשִׁכְרִית וְדַאי מְלִנָּה הִיא וְאִין הַבְּכוֹר נוֹטֵל בָּהּ פִּי שְׁנַיִם אֲלֵא דְּכֹנּוּנַת רַבִּינוּ הִיא דְּנוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם בַּגּוּף הַפְּרָה וְלֹא תִימָא פִּינּוּ שְׁלֹא הִיָּתָה אֲצַל אֲבִיו הִנּוּה לִיָּה כְּמִלְנָה וְאִינוּ נוֹטֵל בָּהּ פִּי שְׁנַיִם וְגַם אֲשִׁמוּעִינּוּ דְּנוֹטֵל בְּשִׁבְחָה כְּמָה שְׁנִתְפַּטְמָה וְלֹא מְבַעֲיָא בָּהּ וּבְשִׁבְחָה דְּאִין כָּאן דְּבַר חֲדָשׁ מִשְׁמַת אֲבִיהֶן אֲלֵא אִפִּי' בּוֹלְדָה דְּהוּא גּוּף חֲדָשׁ דְּלֹא הִיָּה כְּשִׁמַּת אִפִּי' הַי נוֹטֵל בָּהּ פִּי שְׁנַיִם דְּעוֹבֵר יָרָף אִמּוּ דְּעַל הַשְּׁבַח שְׁנִתְפַּטְמ' וְהוֹלֵד הוּא דְּקָאֲמַרִּי בְּש"ס אִף מוֹחֵל וּמִן־חֶזֶק שְׁבַחָה דְּמִמִּילָא קָא אֲתִי וְלֹא עַל הַשְּׁכִירוֹת דְּשִׁכְרִית מְלִנָּה הוּא וְכָף דְּיִיָּקִי דְּבָרֵי רַבִּינוּ שְׁכֶתֶב נוֹטֵל בָּהּ וּבִבְלִדָה דְּהִינּוּ בָּהּ וְלֹא בְּשִׁכְרִית וְדוּק: לַח"מ בַּד"ה בַּד"ה אֲשִׁלָּא מִיָּחָה וְכו' לְפִי פִי' זֶה לְשׁוֹן וְרַב יוֹסֵף אָמַר דְּמִשְׁמַע דְּפְלִיג עַכ"ל מִשְׁמַע דְּרַבָּא דְּאָמַר אֲבָל דְּרַכִּים לֹא הוּא אִפִּי' בְּכִי הִיא גְּוֹנָא דְּנִשְׁפָּף הִינּוּ וְנוֹטֵל חֲלָקוּ הַבְּכוֹר כְּאִלוּ הִיוּ עֲנָבִים וְכו' אִפִּי' הִיא מוֹעֵלַת הַמְחָאָה דְּעֲנָבִים.

וְקָשָׁה לִי עַל זֶה דַּל"כ הִיָּה לוֹ לְרַבִּינוּ לְזַמַּר דְּגַם בְּכִי הִיא גְּוֹנָא לֹא מְהַנִּי מְחָאָה דְּבָהּ אֲפִלְגִי וְלֹא לְכַתּוּב סְתָמָא וְעוֹד קָשָׁה עַל זֶה דַּל"כ הִיאָף אָמַר ה"ה וְקִי"ל דְּרַבָּה וְרַב יוֹסֵף הִלְכְּתָא פְּנוּתִיָּה דְּרַבָּה דְּמִשְׁמַע דְּדִינָא דְּאִיָּרִי בּוּ רַבִּינוּ הוּא פְּלֹגְתָא וְהָא דִּין זֶה הוּא אֲלִיָּבָא דְּכ"ע דְּלֹא נִחְלָקוּ פִּי אִם בְּהִיָּכָא דְּנִשְׁפָּף וְנוֹטֵל חֲלָקוּ הַבְּכוֹר כְּאִלוּ הִיוּ עֲנָבִים וְלַעֲד"ן דְּלִפִּי דְּבָרֵי ה"ה וְדַאי הוּא שְׁלֹא הִיָּה לוֹ בְּגִירָסָא לֹא קוֹשְׁיָא וְלֹא תִירּוּץ עַל דְּבָרֵי רַב יוֹסֵף וְדוּק: פְּרָק ד' מַש"ל בַּד"ה אֲבָל נֶאֱמָן הוּא וְכו' וְקוֹשְׁיָא לִי הָא פּוֹפֵר בְּכָל נְמֵי הַתּוֹרָה

הָאָמִינְתוּ וְאִפְ"ה חֲכָמִים חִיבוּהוּ לִישָׁתְבַע שְׁבוּעַת הַיָּסֵת ע"כ וְלִי הַהֲדִיּוֹט נִלְע"ד דְּלֹא תִקְשִׁי מִיָּדִי מִזֶּה דֹאע"ג שְׁחַז"ל תִּקְנִי שְׁבוּעָה בְּכּוֹפֵר בְּכָל הַקָּא מְלַבֵּד שֶׁהוּא בְּכָלֵל כּוֹפֵר בְּכָל עוֹד אֵית לִיה עֲדִיפוֹת שֶׁהָאָמִינְתוּ תוֹרָה לֹא מִיָּד שֶׁזֶה אֵינוּ בְּנוּ וְדָאִי הוּא שְׁלֵא תִקְנִי לֹא רַבָּנָן הַקָּא שְׁבוּעָה ג"כ שְׁלֵא תִקְנִי אֲלֵא בְּכּוֹפֵר בְּכָל דְּוָקָא אֲבָל הַקָּא דְאֵית בֵּיה עֲדִיפוֹת עוֹד כְּנֹז' לֹא תִקְנִי לֹא חַז"ל שְׁבוּעָה וְנָהוּ כְּפִינְתָּ הַרִיב"ש ו"ל בְּמָה שְׁאָמַר וּמָה הוֹעִיל בְּמָה שֶׁהָאָמִינְתוּ תוֹרָה דִּהֲיִינוּ מָה הוֹעִיל בְּמָה שֶׁהָאָמִינְתוּ עוֹד מְלַבֵּד שֶׁהוּא כּוֹפֵר בְּכָל וּמַכ"ש דְּנִרְאָה דְּהָא דְּפִטְרָה תוֹרָה כּוֹפֵר בְּכָל לֹא מִשּׁוּם שֶׁהָאָמִינְתוּ תוֹרָה הִיא אֲלֵא מִשּׁוּם חֲזָקָה דְּאִין אָדָם מְעִיז פְּנִי פְּנִינְגָד בַּעַל חוּבוּ דְּוָקָא אֲבָל הַקָּא הָאָמִינְתוּ תוֹרָה וְעוֹד הֵתָם דְּתִקְנִי רַבָּנָן שְׁבוּעָה הוּא מִשּׁוּם שְׁמָא מִשְׁתַּמְטִיט מִשּׁוּם סְפֵק מְלוּנָה וְכַפֵּר עֲתָה עַד שְׁיִנְדַע לֹא הָאָמַת שְׁאִינוּ ח"ל וְאִזּוּ יִשְׁלַם לֹא וּמ"ה רְמוּ רַבָּנָן שְׁבוּעָה עֲלֵיהָ שְׁיִשְׁבַע הַיָּסֵת שְׁאִינוּ ח"ל דְּוָדָא לֹא יִשְׁבַע מִשּׁוּם סְפֵק מְלוּנָה יִשְׁנָה מִשּׁוּם דָּאָם יוֹדַע לְבִסּוּף שְׁלֵא נִשְׂאָר ח"ל תִּהְיֶה שְׁבוּעָתוֹ לִישׁוּא כְּמ"ש רז"ל אֲבָל הַקָּא לִיכָא חֲשִׁשָׁא זֹאת וְאָם פֶּן לֹא יֵשׁ שׁוּם קְוָשִׂיא מִכּוֹפֵר בְּכָל כָּלֵל וְכִיּוֹן דְּלֹא הָאָמִינְתוּ תוֹרָה אֲלֵא מִשּׁוּם חֲזָקָה שְׁלֵהֲכִי הוּא דְּפִטְרָה אוֹתוֹ לִהְיִי תִקְנִי רַבָּנָן שְׁבוּעָה אֲבָל הַקָּא דְּלִיכָא הִיא טַעְמָא וְדָאִי דְּלֹא תִקְנִי לִיה רַבָּנָן שְׁבוּעָה וְדוּק: לח"מ אָמַר עֲבָדִי וְחֹזֵר וְאָמַר בְּנִי אַע"פ שְׁמִשְׁמִשׁוּ בְּעֵבֶד וְכו' אֲבָל רַבִּינוּ ו"ל דְּהוּי עֲבָד מְדִשְׁמִשׁ לֹא בְּעֵבֶד ע"כ נִלְע"ד דְּגַם רַבִּינוּ ו"ל מְפָרֵשׁ הַבְּרִייתָא פְּרָשְׁב"ם אֲלֵא פִינּוּ דְּרַבִּינוּ אָמַר נֶאֱמַן שְׁפִסְק כַּר' יוֹחֲנָן וְטַעְמָא הוּא שְׁזֵה שְׁאָמַר עֲבָדִי כְּלוּמַר לִי כְּעֵבֶד יִהְיֶה הַחֲדִישׁ שְׁפִא לֹאמַר רַבִּי יוֹחֲנָן כֶּף הוּא אַע"ג שְׁמִשְׁמִשׁוּ כְּעֵבֶד וְלִכְאוּרָה נֶאֱמַר שְׁנִדָּאִי עֲבָדוּ לֹנָה אָמַר שְׁאִין זֶה הָאָמַת אֲלֵא פִינּוּ דְּמִשְׁמִשׁוּ כְּעֵבֶד אָמַר עֲבָדִי כְּלוּמַר שֶׁהוּא לִי כְּעֵבֶר אֲבָל הַבְּרִייתָא שְׁאָמַרָה אֵינוּ נֶאֱמַן יִהְיֶה הַחֲדִישׁ הוּא שְׁפִאָה לֹאמַר הַבְּרִייתָא כֶּף הוּא דִּהֲיִינוּ אַף ע"ג שְׁזֵה מִשְׁמִשׁוּ כְּעֵבֶד נִהְיֶה אֲמִינָא שְׁמָא שְׁאָמַר עֲבָדִי כְּלוּמַר שֶׁהוּא לִי עֲבָד וְנֶאֱמַן שֶׁהוּא הָאָמַת שְׁחִידֵשׁ רַבִּי יוֹחֲנָן אַע"כ אֵינוּ נֶאֱמַן וְלִזֶּה הַקְּשׁוּ בְּש"ס עַל רַבִּי יוֹחֲנָן שֶׁהַבְּרִייתָא הַכֶּף סְבָרְתוּ וְלִזֶּה תִּירֵץ רַב נַחְמָן הֵתָם דְּקָרוּ לִיה עֲבָדָא וְדוּק: בא"ד וְקָשָׁה עַל זֶה א"כ מֵאֵי פְּרִיָּה בְּגַמ' בַּפ' יֵשׁ גּוֹחֲלִין לְרַבִּי יוֹחֲנָן וְכו' דְּרַבִּי יוֹחֲנָן אֵיירִי בְּדִלָא שְׁמִשׁ כְּעֵבֶד ע"כ וְאֲנִכִי אֵישׁ צָעִיר קָשָׁה לִי עַל קְוָשִׂיתוֹ זֹאת דְּאֵיָּה אֶפְשָׁר לֹאמַר דְּרַבִּי יוֹחֲנָן אֵיירִי בְּדִלָא שְׁמִשׁ כְּעֵבֶד וְהָא רַבִּי יוֹחֲנָן אָמַר בְּדִבְרֵי דְּמִשְׁמִשׁ לִי כְּעֵבֶדָא קָאמַר אֲלֵמָא דְּרַבִּי יוֹחֲנָן אֵיירִי בְּשְׁמִשׁ לֹא כְּעֵבֶד: פֶּרֶק ה' מִש"ל אֲבָל אִם נִפְל הַבֵּית עֲלֵיו וְעַל אִמּוֹ וְכו' כְּתַב מָרְן וְכו' וְדִבְרֵי מָרְן תְּמוּהִים הֵם בְּעֵינֵי עַכ"ל נִלְע"ד דְּהֲכִי כְּפִינְתוּ דִּהֲיִינוּ שְׁתַּמְמָה עַל מָרְן עַל מָה שְׁאָמַר דְּמָה שְׁכ' הַטּוֹר ל"ש אִם הָיָה לָהּ עוֹד בֶּן מֵאִישׁ אַחַר ל"ש אֵין לָהּ בֶּן מֵאִישׁ אַחַר הוּא לְדַעַת כֹּל הַנֶּה רַבְּנוֹתָא דְּפִלִּיגִי עַל הַרְשָׁב"ם דְּוָקָא דְּמִשְׁמַע אֲבָל לְהַרְשָׁב"ם לֹא אֲתִי וְזֶה תִּימָא דָּאָם יֵשׁ לָהּ בֶּן מֵאִישׁ אַחַר שְׁאָמַר יִחְלוֹקוּ קָאמַר הַרְשָׁב"ם דָּאָם הָיָה לָהּ בֶּן מֵאִישׁ אַחַר הַכֹּל מוֹדִים דְּהוּא יוֹרֵשׁ הַכֹּל לְפִי שֶׁהוּא יוֹרֵשׁ מִחֲצִית וְדָאִי כֹּל שְׁכֵן לְדַעַת ר"ע וְאָם אֵין לָהּ בֶּן אַחַר פִּינּוּ דַּק"ל כַּר"ע הוּא יוֹרֵשׁ אֶת הַכֹּל גַּם לְדַעַת הַרְשָׁב"ם כֹּן וְהַטּוֹר שְׁאֲצִטְרִיָּה לֹאמַר ל"ש וְכו' לָאו כְּפִינְתוּ לֹאמַר לְאֶפּוֹקִי מְדַעַת שְׁחִילָק בְּזֵה דִּהֲיִינוּ שֶׁהוּא הַרְשָׁב"ם דְּזֵה אֵי אֶפְשָׁר כְּמ"ש אֲלֵא כְּפִינְתוּ הַטּוֹר הִיא לֹאמַר דְּלֹא תִימָא דְּוָקָא שְׁיֵשׁ לָהּ בֶּן מֵאִישׁ אַחַר הוּא דִּיּוֹרֵשׁ הַכֹּל מִשּׁוּם דְּהוּא יוֹרֵשׁ מִחֲצִית וְדָאִי וְהֵם סְפֵק אֲבָל אִם אֵין לָהּ בֶּן מֵאִישׁ אַחַר שְׁשִׁנְיָהֶם סְפֵק יִחְלוֹקוּ אֲלֵא דְּגַם בְּאֵין לָהּ בֶּן מֵאִישׁ אַחַר מְעַמִּידִים הַנְּכָסִים בְּחֻזְקַת יוֹרְשֵׁי הָאָם דְּהוּא כַּר"ע וְדוּק: פֶּרֶק ז' לַח"מ בַּד"ה אוּ שְׁנִדְקַר

במלחמה וכו' דמחו לה בגירא וכו' עכ"ל דיבור זה לפי גירסא שישי לנו לאו רישיה סיפיה ולא סיפיה רישיה ואפשר דט"ס וכו' צריף להיות תימה דמשמע מדברי רז"ל דאם באו שני עדים והעידו שמת במלחמה אמרינו דאמרו בדרךמי וזה תימה שה"ה ז"ל כתב בפ"ג מהל' גירושין בלשון המתחיל עד אחד שאמר ראיתיו וכו' דרבינו חולק על דברי רב אלפסי.

ז"ל דסובר דאפילו בתרי סהדי אמרינו בדרךמי וכבר פתבתי שם מהיכן למד פן מדברי רבינו ז"ל וכי תימא הכא בעד אחד מיירי הא ליתא דבאו עדים קאמר ועוד דלנתלה תרי עדים בעיניו ולא מצאתי תירוץ לקושיא זו אלא שנאמר בדוחק דאם אמרו מת במלחמה ודאי נאמנים ולא אמרינו דאמרו בדרךמי אבל הכא שאני דאמרי שדקרוהו וכיון שהזכירו דקירה אפשר לומר דאמרי בדרךמי דכיון שראו הדקירה חשבו שודאי מת וכדאמרינו בריש פ' שלום זמנין דמחי ליה בגירא ע"כ ולפי גירסא זאת דבריו הם מבוארים אבל קשה לי דמאי מקשה דהא דמה שאמר רבינו דאפילו בשני.

עדים אינה נשאת לאו משום דאמרינו בדרךמי אלא משום שלא הפירו פניו אכל אם הפירו פניו אמרינו דתנשא וכדברי ה"ה שם: הלכה ח' מי שיצא לדעת והניח נכסיו ואין ידוע להיכן הלך ולא מה איבד לו וכו' ואם ירד לנכסיו אין מסלקין אותו ע"כ טעות סופר הוא וצ"ל ואם ירד מסלקין אותו לפי שזה הוא רטושים דקתני בברייתא וקתני מוציאין אותו מידו וכן הוא להדיא בה"ה ומ"ש למעלה ה"ה בד"ה שבוי שנשבה ושמעו וכו' והיוצא לדעת פניו שבשלא שמעו בו שמת אין מורדין קרוב אפי' באריס ע"כ לא דוקא אין מורדין אלא אפי' אם ירד מסלקין וכן משמע מדברי הר"מ בד"ה שבוי שנשבה וכו' קשה יצא לדעת לא הנה לנו להעלותו אלא מדרגה אחת וכו' יעו"ש: פ"ק ט' הלכה ד' מי שיברש את אביו וכו' ואם היו גדולים הואיל ולא נודע שישי לו אחין שמין לו באריס ע"כ פירוש שמין לו באריס בחלק אחיו דחשבינו ליה בחלק אחיו פקרוהו היורד לנכסיו שבוי שמין לו באריס וזה פשוט: לח"מ מי שיברש וכו' וי"ל דהר"א מפרש וכו' אבל אם הנה גדול אפי' ידע שמין לו באריס עכ"ל ואנכי איש צעיר לפעד"ן דזה אינו לפי שאבני ורב חסדא לא נכנסו בסוגיא זה דחשבינו ליה שבוי או לא דרב אמי הוא דקאמר הכי ופסקינו פנותיה דעבדינו ליה פדין שבוי אבל רב חסדא אח"כ גילה דעתו דס"ל דלא עבדינו ליה פדין שבוי פדאמר התם הכא לאו ברשות נחית ואבני לא גילה דעתו היאך וכיון שפן ליפא שום קושיא על הר"א דרב חסדא דקאמר דהשבח לאמצע קא יהיב טעמא פדין הניח בנים גדולי וקטנים על סברא זו הקשה אבני לפי דעתו ואמר לו מי דמי התם גדולים גבי קטנים ידעי וקא מחלי הכא מי ידע דליחול ודוק: פ"ק י"א לח"מ בד"ה אין האפוטרופוסין וכו' וקשה דמי הכריחו לפרש פן ולא פירש דעדיין לא הנה יודע חילוק דפקע ללא פקע פלל כדמשמע מדברי רש"י ז"ל ע"כ ונלע"ד דמה שלא פירש רבינו כדברי רש"י ז"ל הוא משום דאי אפשר לומר דהמקשן לא ידע חילוק זה דפקע ללא פקע והבין דסובר רבי דלא ניתר העבד בפדיון הכסף ולפיכך הקשה דמצינו ר' דאמר דעבד ניתר בכסף ממה שאמר אומר אני וכו' דזה אי אפשר דא"כ למה נקטו בדבריהם השואלים בנתיאשתי מפלוני עבדי הנה להם לשאול בפירוש אם העבד ניתר בכסף או דוקא בשטר ומדשאלו בנתיאשתי מפלוני עבדי וכו' אלמא השאלה היא על מה שאמר בנתיאשתי וכו' דוקא ומשום דפקע וכו' ודוק: בא"ד אבל מה שקשה טובא

הוא שפתיב דמאי שאמרו שם בגמ' ולאפוקי מהאי תנא הואוכו' דהא לעיל איבעיא לן בגמ' או אינו צריף ע"כ נראה מדברי רבינו דסובר שהשאלה היא אם מהני בכסף או דוקא בשטר והשיב להם דבעינן שטר דוקא כיון שנפקע שעבוד רבו ולא מהני כסף ואין פירוש השאלה היא אם צריף גט שחרור או לא דלא הנה לו להשיב אין לו תקנה אלא בשטר דהנה צריף להשיב להם דצריף גט שחרור ומדאמר אין לו תקנה אלא בשטר משמע שבעי למימר דבעי שטר דוקא ולא כסף כנו' וכו' נראה מהש"ס שאמר אמר מר אמר להן אומר אני אין לו תקנה אלא בשטר והתניא רבי אומר אומר אני אף הוא נותן דמי עצמו ויוצא וכו' למא דמשמע דפירות אלא בשטר הוא למעט כסף וזה שפא רבי לאשמעינן ולהכי הקשה והתניא וכו' דמשמע דמהני כסף לדברי רבי דאם פירוש אין לו תקנה אלא בשטר הוא לומר דצריף גט שחרור וזה הוא שפא לאשמעינן מנין לו להקשה לומר שסובר רבי ממה שאמר אין לו תקנה אלא בשטר הוא דאין עבד ניתר בכסף דאימא הא דנקט בשטר הוא לומר אע"ג שהפקירו בעי גט שחרור ואה"נ דעבד ניתר בכסף ועוד אמאי לא הקשת פה למעלה על רב חייא שאמר וצריף גט שחרור אלא נדאי לשון זה דצריף גט שחרור לא נמעט מיניה דלא מהני כסף בעבד אלא שפא לומר אע"ג שהפקירו בעי גט ואה"נ דעבד ניתר בכסף אבל לשון דאין לו תקנה אלא בשטר הוא משמע דבא למעט כסף ולהכי הקשה והתניא ותירצו ה"ק או בכסף או בשטר ופי' כמו שפירשה רבינו בתשובה ומה שפתיב בתשובה א"כ מאי אתא לאשמעינן וכו' אע"ג שרבינו השיב להשואלים המסופקים אם מהני כסף או שטר דוקא כנו' כפונתו היא על פי מה שתירצו בש"ס ה"ק או בכסף או בשטר וכו' דמשמע דהא דאמר רבי אין לו תקנה אלא בשטר שפא לומר ג"כ דעבד יש לו שני דברים שקונה עצמו בהם וזה שאין לו כסף דפקע מיניה קונה עצמו בשטר וע"ז הקשו מאי אתא רב לאשמעינן בהא דאמר בכלל דבריו דעבד יש לו שני קנינים הלא זה דבר ידוע וא"כ הנה לו לרבי להשיב בלשון הצריף לשאלתם של השואלים דוקא ולומר פה זה פקע ליה כספיה ולמה ליה לתפוס לשון דמשמע מיניה הבא לחדש לנו דין קנין העבד שהוא נקנה בכסף ולהכי קאמר לאפוקי מדברי שמעון וכו' זה כפונתו של רבינו.

ומעתה לא יקשה עוד מה שהקשה עוד וז"ל ועוד דאם ר' בא לומר דכסף מועיל וכו' איך הודיענו זה בדברים הפכיים כמה שאמר בנתיאשתי דאין לו תקנה אלא בשטר וכו' כיון ששאלו לו אם מהני הכסף גם בהא או דוקא שטר מוכרח להשיב להם שלפי סברתו בעי שטר ולא כסף דבשאלמא אם לא שאלו לו והוא מעצמו רצה לומר לנו דכסף גומר ודלא כרבי שמעון אה"נ תקשה למה לו לתפוס דבריו בדברים ההפכיים אבל כיון ששאלו לו אם בעינן שטר או כסף ג"כ מהני בהא דאמר נתיאשתי ומוכרח להשיב להם דבעי שטר לפי שפקע כספו אלא מדתפס לשון הנשמע ממנו שפא לומר דעבד עברי ניתר בכסף להכי הקשו ואמרו הלא זה דבר ידוע דעבד ניתר בכסף והנה צריף להשיב דבר הצריף לשאלת השואלים דוקא ותירצו שפא לומר לאפוקי מדברי שמעון וכו' ודוק: : בא"ד וע"ק שפתיב שם והמתלוקת וכו' וצ"ע עכ"ל נלע"ד דהא דאמר רבינו והמתלוקת השנייה דר' ור"ש במפקיר עבדו לאו שחלק ר' שמעון על ר' במפקיר עבדו אלא הפנונה מתלוקת רבי ור"ש בכסף גומר או שטר גומר שהובאה בש"ס גבי מי שהפקיר עבדו ודוק: : הלכות סנהדרין פ"ק א' ה"לכה ב' אין אנו חייבין להעמיד ב"ד וכו' אבל בחוצה לארץ בכל פלך

שנאמר תתן לה בכל שעריה אשר ה' אלהיה נותן לה לשבטך ע"כ פי' מקרא זה משמע דאין חייבין להעמיד בכל עיר ועיר ובכל פלה ופלה אלא בארץ ישראל ונקא מדקאמר לשעריה אשר ה' אלהיה נותן לה ונקא דמשמע דאין חייבין להעמיד בשניהם אלא בשעריה אשר ה' אלהיה נותן לה אבל בח"ל ודאי דצריה להעמיד באחת מהן מקרא דכתיב והיו אלה לחוקת משפט לדורותיכם וכו' אמרו בש"ס וקצר רבינו בלשוננו ומה שכתב רבינו דבח"ל מעמידין בכל עיר ועוד ולא נתמעט אלא בכל פלה ופלה ודאי שפך היתה הגירסא אצלו בש"ס וכמו שכתב הרב המגיד וכו' הסבא נותנת כגו' שיש לו לרבינו דבח"ל מעמידין בכל עיר ועיר כדי שלא יצטרכו ללכת אנשי כל עיר ועיר שיש להם דין אצל ב"ד שיש בפלה דטריחא מלתא פולי האי ודאי לא מייעטה תורה בח"ל אלא בכל פלה ופלה שהוא נוסף דלא כהר"מ ז"ל שכ' דהסבא בהפך יעו"ש ודוק: פ"ק ב' כ"מ בד"ה אין מעמידין בסנהדרין וכו' ואפשר לומר דס"ל לרבינו דהאי קושא ודילמא משום שכינה לא הוה אלא אליבא דרבי יהודה ולא אליבא דרבנן ע"כ קשה לי על זה דהא ה"מ אמרי בפירוש דרבנן מונשאו אתה נפקא יעו"ש ועוד קשה דאי שייך לומר דהאי קושא היא אליבא דר' יהודה והא רבי יהודה מפיק למינחוסין מונשאו אתה במשא העם דהוא פתיב אצל שבעים זקנים ולא חייש לדילמא ה"מ משום שכינה דסבר דמשום שכינה הוא דאצטריף להיות עמהן משה ונקא דלהכי קאמר ורבי יהודה עמך משום שכינה דהיינו דמשום שכינה דצריף להיות עמהן משה ונקא כמו שמבאר שם להדיא אבל הפסוק שהביאו מעיקרא בש"ס דאע"ג שדחו ואמרו ודילמא משום שכינה פיון שהביאו פסוק אחר שאפי' בסנהדרין של יתרו דליכא משום שכינה בעי מינחוסין א"כ הדחייה שדחו ודילמא משום שכינה ליתא שהרי גם בסנהדרין של יתרו בעי מינחוסין וא"כ מה שאמר הפתוב עמך מינחוסין פמותה לאו ונקא ה"מ משום שכינה דבלא טעם דשכינה בעי מינחוסין ולהכי הביא רבינו פסוק ראשון שהביאו בש"ס ודוק: ואין מושיבין מלה ישראל וכו' פתב הכ"מ משום דכתיב לא תענה על ריב ע"כ ראיתי מקשים דמאי שנא גבי מופלא שבדייגין דשייך ביה לא תענה על ריב ואעפ"כ יושב בסנהדרין אלא דמתחילין בדיני נפשות מן הצד כמ"ש רבינו לקמן ע"כ.

ולי ההדיוט נראה דאין הכי נמי דשניהם מקרא אחד נפקי אלא דסבירא להם לרבותינו ז"ל דטעמא דמלה הנה מידי דהנה למרות את דבריו גם בשאר דברים דעלמא דלהכי אתא קרא לומר דגם בדברי תורה אסור לחלוק על דבריו להכי אין מושיבין מלה בסנהדרין לגמרי משום דאף דמניחין אותו לבסוף והוא אומר שלא כדבריהם ואינם עושים דבריו הרי הם ממרין דבריו שהוא אומר צריף למות והם אינם ממיתין אותו או בהפך אין לה המראה גדולה מזאת אבל במופלא דליכא האי טעמא ודאי הוא דטעמא הוי דחששא תורה שאם יתחיל הוא שמה יסמכו השאר על דבריו ולא יחלקו עליו עוד להכי אמרה תורה לא תענה על ריב כדי להניח אותו לבסוף ויאמרו הם דעתם מתחלה ויאמר אח"כ הוא דעתו ואף על גב שהוא אומר הפך דבריהם לא מקרי חולקים על דבריו ודנקא אם הוא אומר תחלה מקרי חולקים על דבריו ואסור משום לא תענה על ריב פיון שהם אמרו מעיקרא והוא החולק עליהם לית ביה משום לא תענה על ריב אבל במלה דטעמא הוי משום המראה כנז' אין חילוק בין בתחלה בין בסוף כנז' וכו' נראה ממ"ש רבינו ז"ל במלה שאסור למרות את דבריו ובמופלא שבסנהדרין פתב שמה יסמכו השאר על דעתו

ובפירושו למשניות כ' שאסור לנשארים לחלוק עליו כמו שנאמר לא תענה על ריב ע"כ ולפי דברי רבינו אלה אתו דברי רבינו בג' מקומות אלו על נכון: משנה למלך בד"ה אי מעמידן בסנהדרין וכו' פתב רש"י בפ' שופטים וז"ל וכו' והיכי תשיב להו הך שני תוארים ע"כ ונלע"ד דהא דכתב רש"י ולא מצא אלא שלשה הוא דמתחלה אמר קרא אנשים חכמים ונבונים וידועים שהם ד' מדות והכא לא פתיב נבונים להכי אמר רש"י וז"ל אבל נבונים לא מצא זו אחת מז' מדות קאמר יתרו וכו' דהיינו נבונים היא אחת מז' מדות שאמר יתרו למשה ששם פתיב ד' והכא פתיב הג' תשלום הו' דיתרו ולא מנה אנשים דהכא שהוא צדיקים שהם ח' מדות משום שודאי לא אצטרף יתרו לומר לו צדיקים שפיון שאמר יראי אלהים שהוא יותר מצדיקים דצדיק הוא שרובו זכיות דוקא אבל יראי אלהים הוא לא חטאו ולפי שרוצה לומר ונבונים הוא ממדות של יתרו להכי אמר ז' דיתרו לא אמר פי אם ז' ואח"כ אמר ולא מצא אלא ג' דהיינו מהד' שאמר הפתוב למעלה הבו לכם ומעתה לא נשארה שום קושיא לא על רש"י וז"ל ולא על הרא"ם וז"ל ואע"ג שפתב רש"י שהם נכרים לכל אדם אעפ"כ נקראת מדה משום דהא שמפירין אותם הוא משום שיש להם טוב עד שמפירין אותם הכל: מש"ל בד"ה אין מעמידן בסנהדרין וכו' והיכי תשיב להו הך ב' תוארים ע"כ נלע"ד דלא קשה מידי לא על רש"י וז"ל ולא על הרא"ם משום דמתחלה אמר קרא אנשים חכמים ונבונים וידועים שהם ד' מדות ואח"כ פתיב ואקח וכו' אנשים חכמים וידועים ונבונים לא אמר להכי אמר רש"י וז"ל אבל נבונים לא מצא זו אחת מז' מדות שאמר יתרו למשה ששם פתיב ד' והכא פתיב ג' דכך פתוב בספרי ועל זה פתב הרא"ם דהג' דהכא חכמים נבונים וידועים ולא מנה אנשים במקום ידועים אף ע"ג שפירש רש"י דאנשים הוי צדיקים הוא משום דמצא כף בדברים רבה אמר רבי ברכיה בשם רבי חנינא צריכין דדיינין ושיהיו בהן שבע מדות ואלו הן חכמים ונבונים וידועים וארבע כמו שכתב להלן ואתה תחזנה ע"כ והא דלא מגו בדברים רבה מדה שמנית שהיא אנשים לדעת רש"י וז"ל שהיא צדיקים הוא משום פיון דאמרי שצריף להיות בו המדות שאמר יתרו ומצינו שאמר שם יראי אלהים שוב לא צריף לומר צדיקים דצדיק הוא שיש לו זכיות יותר מעברות אבל יראי אלהים לא עשה עבירות ואע"ג שאמר רש"י ולא מצא אלא ג' אנשים צדיקים וחכמים וידועים שהם דברי ספרי דמשמע שחולקים על דברי דברים רבה הנז' שלדברי דברים רבה ידועים הם מז' מדות ומדברי ספרי משמע דאנשים מז' מדות והרא"ם פירש דברי רש"י פדברי דברי רבה וגם יקשה על פשט דברי ספרי שהביא רש"י וז"ל דהו"ל זו א' מח' מדות וגם יקשה על רש"י וז"ל דהיכי תשיב להו לשני תוארים וע"כ חד מינייהו לא הוי תואר וכמו שהקשה הרב וז"ל לא קשה דודאי ספרי ודברים רבה לא פליגי ופירוש ולא מצא אלא ג' לאו ג' מז' מדות דקאמר אלא הכי פירוש הלך ולא מצא אלא ג' מהארבעה שאמר הפתוב למעלה דהיינו אנשים חכמים ונבונים וידועים וכיון שפן לא קשה כלל והא שחזר וכתב אנשים שהם בכלל יראי אלהים דיתרו הוא לומר לן דמ"מ צריף להיות צדיקים דאע"ג שאם לא נמצאו מג' מביא מאחת על כל פנים צריכים להיות צדיקים דרשע פסול לדון ואע"פ שכתב רש"י ידועים שהם נכרים לכל אדם אעפ"כ היא מדה מז' דיתרו משום דמה שמפירין אותם הוא משום שיש להם שם טוב עד שידועים אותם כולי עלמא ודוק: כ"מ בד"ה פשם שב"ד מנזקים וכו' ויש סעד לדבר מדאמרו גבי משה ואילו נבונים לא

אשפחן עכ"ל ראייתי מקשים על זה דמה ראיה מהתם דאיירי בב"ד של ג': ונלע"ד דלא קשה מידי דהכ"מ פננתו היא להביא סעד לדבריו דסבר דאע"ג דאמר אין מושיבין היינו היכא דמשתכחי אבל אי לא משתכחי לא מעפבי ממה שמצינו פה גם בב"ד של ג' שצריך להיות בה נבונים ואשפחן פנין דלא מצא נבונים לא עכבו ג"כ פאן אף על גב שאמרו שצריך להיות פה נכף היכא דלא משתכחי לא מעפבי וק"ל: הלכה ט' בב"ד של ג' וכו' הנה א' מהן ממזר וכו' הרי אלו פשרין לדין ע"כ קשה לי דהא דדרשו בש"ס דבעו מיוחסין הוא מנהקל עליה ונשאו אתה האמור גבי יתרו והתם בב"ד של ג' הם דעדיין לא נעשו סנהדרין באותה שעה ואם פן היכי מכשרינו ממזר: ואפשר לומר דאמר קרא מקרב אחיה משמע אפי' ממזר וא"כ ודאי דלא מוקמינן הא קרא דבעי מיוחסין אלא בסנהדרין שלכ"ג וע"א וק"ל: מש"ל בד"ה אהד שיהיה מומחה לרבים וכו' וכן יש לתמוה על מוהרש"ל סי' ל"ה שכתב דאפי' בקבלוהו עליהם איכא מדת חסידות ע"כ וג"כ מפאן יש לתמוה על הרל"מ ז"ל בד"ה אהד שיהיה מומחה וכו' שכתב שם שרבינו איירי בקבלוהו עליוהו ואעפ"כ כתב מצנת חכמים הוא שמושיב עמו אחרים שהרי אמרו אל תהיה דן יחידי ע"כ: פ"ק ה' הלכה א' אין מעמידין מלך אלא על פי בב"ד של ע"א ע"כ כתב הרב לח"מ ז"ל דהוציא זה רבינו מהתוספתא דתנא אין מעמידין וכו' ולא ידעתי וכו' וכמו שכתב פ"ד מהל' פלי המקדש והעובדים בו פנין דנחית למנות פאן כל הדברים הנעשים בב"ד של ע"א עיין בספר לחם יהודה שתיירץ על זה וראיתי בספר הנזכר שכתב וז"ל ותו איכא למידק טובא אמ"ש רבינו בהל' מלכים וז"ל אין מעמידין מלך בתחלה אלא ע"פ בב"ד של ע' זקנים ועל פי נביא פיהושע שמינהו משה רבינו ובית דינו ע"כ דמגליה לרבינו להזכיר נביא הרי בתו' לא הזכירו נביא וע"ק דגבי פהן לא הזכיר נביא דכ"כ בפ"ד מהל' פלי המקדש וז"ל אין מעמידין כ"ג אלא בב"ד של ע"א ע"כ ומגליה לחלק ביניהם פנין דבתוס' קתני להו בהדי הדדי וע"ק קצת על הכ"מ דהקא כתב וז"ל ונשאר לנו לדעת מנין שאין מעמידין מלך אלא בב"ד הגדול ע"כ דמשמע דנעלמה ממנו התוס' ואלו בהל' פלי המקדש הביא התוספתא עכ"ל.

ולי ההדיוט נלע"ד לתרץ על זה דמה שכתב רבינו בהל' מלכים דבעי נביא איירי במלך הראשון כמו הושע שהעמיד אותו משה רבינו מלך ראשון לישראל וכמו שאול שהיו ישראל מקודם זה בלא מלך ודוד ג"כ נקרא מלך ראשון פנין ששאול חטא נטלה ממנו מלכות וכאילו לא היה מלך ודוד שנמשח אחריו הוא נקרא מלך ראשון וזהו שכתב שם רבינו אין מעמידין מלך בתחלה דהיינו המלך הראשון שיהיה אחר שהיו ישראל בלי מלך וזה בעי נביא כמו שמצינו ביהושע שמינהו משה וכשאול וכדוד שמינם שמואל הרמתי ורבינו הוא דהוציא דין זה אע"ג שלא הוזכר בגמ' פנין שמצינו שנעשה פה כמו שכתב למטה שם בהל' ח' בנביא שהעמיד מלך משאר שבטי ישראל וכו' אע"ג שלא הוזכר בגמ' וכן מה שכתב שם בהל' ט' מלכי בית דוד הם העומדי' לעולם וכו' שהרי נאמר לירבעם אף לא כל הימים שגם זה לא נזכר בגמ' אלא פנין שמצינו שדברים אלו מבוארים בפסוקים כתבם בחיבורו אבל בתוספתא לא איירי במלך הראשון כמו שאיירי רבינו אלא במלך שני והלאה ולהכי לא הזכירו בתוספתא דבעי נביא וכיון שכן הותרה גם הקושיא השנית דלמה גבי פהן לא הזכירו נביא וכו' דמלך דהזכיר בתוספתא לא בעי נביא ג"כ ועל הקושיא הג' נלע"ד דנדאי דג' בהתוס' לא היה גורס מלך אלא כ"ג דוקא

וּלְהַכִּי לֹא הִבִּיא הַתּוֹסֵפֶתָא אֱלָא בַּכּ"ג דְּנֻקָּא וּמָה שְׁתִּירָץ הוּא וַ"ל עַל זֶה וַ"ל וְאֶפְשָׁר לְזֶה פִּינּוּן הָרַב בַּכּ"מ דְּלֹא יָדַע מַנִּין הוֹצִיא רַבֵּינוּ דִּין הַמְּלָךְ דְּאִי מֵהַתּוֹסֵפֶתָא הָרִי לֹא הִזְפִּיר שָׁם נְבִיא וְאֵע"ג דְּהִקָּא בַּהֲל' אֱלוּ לֹא הִזְפִּיר רַבֵּינוּ נְבִיא מ"מ סְמָךְ הַכּ"מ עַל מָה שְׁפָתַב בַּהֲל' מְלָכִים עַד פְּאָן אַחַר נְשִׁיקוֹת עֶפְר פְּפוֹת רַגְלֵיו זֶה דְּחֻסְק גְּדוּל שְׁלֹא הָיָה לוֹ לַהֲכ"מ לְכַתְּוֹב זֶה אֱלָא בַּהֲל' מְלָכִים שְׁשָׁם הִזְפִּיר נְבִיא וְדוּק: לַח"מ בַּד"ה וְלַמְדִּידַת הַחֲלָל עַל פִּי ב"ד וְכו' אֵין לְפָרֵשׁ דְּשִׁבְעִים וְאַחַד הָיוּ יוֹצְאִים דְּוּמְיָא דְּאֵין מוֹסִיפִין עַל הָעִיר וְכו' דְּכּוֹלָם הָיוּ יוֹצְאִים ע"כ נִלְע"ד דְּלֹא הָיוּ יוֹצְאִין פְּנֻלָם גַּם בְּהוֹסֵפֶת הָעִיר וְהַעֲזָרוֹת אֱלָא ב"ד מָאן דְּהוּא דְּנֻקָּא הוּא שְׁיִוְצְאִין אֱלָא שְׁהָיוּ עוֹשִׂין בְּרִשּׁוֹת ב"ד דַּע"א שְׁכָף דְּיִיקִי דְּבָרֵי הַרְמַב"ם בַּהֲל' בֵּית הַבְּחִירָה בַּפ' ו' שְׁבַתְחֻלָּה בַּהֲל' י' פְּתַב סְתָם ב"ד שְׁרָצוּ לְהוֹסִיף וְכו' וְאַח"כ פְּתַב בַּהֲל' י"א אֵין מוֹסִיפִין עַל הָעִיר וְכו' אֱלָא עַל פִּי הַמְּלָךְ וְכו' וְעַל פִּי סְנֵהֲדָרִין שָׁל ע"א בְּפִירוּשׁ וּבְהִלְכָה י"ב פְּתַב וְהוֹלְכִין ב"ד אַחַר שְׁתֵּי הַתּוֹרוֹת וְכו' פְּתַב ב"ד סְתָם דְּמִשְׁמַע דְּהָא דְּבָעִי ע"א הוּא לִיטְוֹל רִשּׁוֹת מֵהֶם אֲבָל בְּהִלְכָה אַחַר הַתּוֹרוֹת לֹא הָיוּ יוֹצְאִין אֱלָא בֵּית דִּין מָאן דְּהוּא וְדוּק: בַּא"ד וְלֹא יָדַעְתִּי מָאן יֵצֵא לוֹ לְרַבֵּינוּ וַ"ל דְּבָר זֶה ע"כ נִלְע"ד דְּרַבֵּינוּ פִּינּוּן שְׁרָאָה דְּהַחֲמִשָּׁה הַיּוֹצְאִין בְּעִי שְׁיָהִיו מַב"ד הַגְּדוֹל א"כ הָנָה לִיָּה זֶה דְּבָר גְּדוֹל וְכַבֵּר פְּתִיב כָּל הַדְּבָר הַגְּדוֹל יְבִיאוּ אֵלָיָה דְּמִשָּׁה בְּמָקוֹם ע"א דְּהֵינּוּ דְּבָעִי בְּרִשּׁוֹתוֹ: כ"מ בַּד"ה אֵין דְּנִין דִּינֵי נְפֻשׁוֹת וְכו' וְתַנְיָא פְּנוֹתִיָּה דְּרִישׁ לְקִישׁ וּלְפִיכָף פֶּסֶק רַבֵּינוּ פְּנוֹתִיָּה ע"כ פִּי דְּרַבֵּינוּ פֶּסֶק כְּרִישׁ לְקִישׁ בְּהָא דְּמִכְרִישׁ דְּדְּבָרֵי ר"א אֵינְרִי בְּשִׁהֲמִיתוּ מִמָּה שְׁפֶסֶק רַבֵּינוּ כַּר"ע עַק בְּנֻחֵשׁ מִשּׁוּם דַּר"א פְּנוֹתִיָּה כְּמוֹ שְׁפָתַב לְמַטָּה וְקָאֵמַר דְּבָעִינוּ שְׁהֲמִית וַ"ל אֲבָל נִחַשׁ שְׁהֲמִית אַחַד הוֹרֵג אוֹתוֹ וְהִיא סְבֵרַת ר"ל וְק"ל: הִלְכָה י"ב מְפִנֵי מָה אֵין מוֹעֵד בַּח"ל וְכו' לְפִיכָף אִם הָיוּ ב"ד בַּח"ל פֶּשֶׁם שְׁהֶם דְּנִים דִּינֵי קְנֻסוֹת בַּח"ל כְּף הֵן מְעִידִין אֶת הַבְּהֵמָה בְּפִנְיָהֶם עַכ"ל לְפִי הַגְּיֶרְסָא שְׁהִבִּיא הַכּ"מ בַּגַּמ' וַ"ל דְּאָתוּ רַבּוֹן דְּהֶתֶם וַיַּעֲדוּהָ הִקָּא סוּף סוּף מְלִתָּא דְּלֹא שְׁכִיחָא הִיא וְכַמְּלִתָּא דְּלֹא שְׁכִיחָא לֹא עֲבָדִינוּ שְׁלִיחוֹתִיָּהוּ ע"כ וְדָאִי הוּא דְּלֹא הָנָה גְּרִיס בְּדְּבָרֵי רַבֵּינוּ לְפִיכָף אִם הָיוּ ב"ד וְכו' דַּאֲל"כ לְמָה לֹא הִקְשָׁה עַל רַבֵּינוּ מֵהַגַּמ' וְכֵן נִרְאָה מִדְּבָרֵי הַלַּח"מ בַּד"ה וְכֵן בְּהֵמָה שְׁהִזִּיקָה וְכו' וּמ"מ קִצַּת תִּימָא אֲמַאי לֹא אֲשַׁמוּעִינוּ רַבֵּינוּ דַּאֲפִי דְּאָתוּ רַבּוֹן מֵהֶתֶם וַיַּעֲדִיָּה לְהִקָּא דְּאֵין גּוֹבִין נִזְקוֹ דְּהוּא שְׁכִיחַ טְפִי מֵהִיכָא דְּהוֹעֵד בְּאַרְץ וַיֵּצֵא לַח"ל כְּדִמְשַׁמַּע בַּגַּמ' ע"כ וְעַל פִּי הַגְּיֶרְסָא שְׁלָנוּ נִרְאָה דְּחִלּוּקָה זֶה דְּאָתוּ רַבּוֹן דְּהֶתֶם וַיַּעֲדוּהָ לֹא הָנָה גְּרִיס לָהּ רַבֵּינוּ בַּגַּמ' וְרַבֵּינוּ דִּיקְמָה מַעֲצָמוּ פֶּשֶׁם שְׁהֵן דְּנִים דִּינֵי קְנֻסוֹת בַּח"ל כְּף מְעִידִים בְּפִנְיָהֶם כְּף נִלְע"ד לְדַעַת רַבֵּינוּ לְפִי הַגְּיֶרְסָא שְׁלָנוּ וְכָף רֵאִיתִי לְמָרְן הַב"י בְּסִימָן א' שְׁהִבִּיא לְסוּגִיָּא זֶה וְלֹא הִבִּיא לְחִלּוּקָה זֶה דְּאָתוּ רַבּוֹן דְּהֶתֶם הִקָּא וְכָף נָמִי רֵאִיתִי לְהֵרָא"ש וַ"ל שְׁלֹא הִבִּיאָה בְּסִפְרוֹ כְּשִׁהִבִּיא סוּגִיָּא זֶה וְרֵאִיתִי לְמַגְדֵּל עֲנוֹ דְּגְרִיס חֲלּוּקָה זֶה בְּדְּבָרֵי רַבֵּינוּ וְכַתֵּב שְׁהִיא תְּשׁוּבַת הַגְּאוּנִים וַ"ל וּפְלִיאָה הוּא דְּאֵיף לֹא הִשְׁגִּיחַ בְּזֶה הַכּ"מ וְהַרְל"מ: לַח"מ בַּד"ה מִי שְׁגָנַב אוֹ גִּזַּל וְכו' וְצ"ע עַכ"ל וּלְפִי תִירוּץ שֶׁל הַנְּמָקִי יוֹסֵף וְתִירוּץ ר"י שְׁהִבִּיא הַכּ"מ לְתַרְץ לְדַעַת רַבֵּינוּ מֵהַקּוֹשֵׁא שְׁהִקְשָׁה הוּא וַ"ל כְּף נִפְרֵשׁ דְּבָרֵי רַבֵּינוּ שְׁאֵמַר לְמַעְלָה הַגְּזֻלוֹת אִם בְּדְּבָרֵי הַנְּמָקִי יוֹסֵף שְׁהוּא פְּעִין דְּגִזִּיל אֶת הַחֲנִיתָאוּ בְּדְּבָרֵי ר"י דְּגִזֻלוֹת עַל יְדֵי חֲבָלוֹת קָאֵמַר דְּתַפְס לְשׁוֹן הַמְּשָׁנָה: פְּרָק ח' כ"מ בַּד"ה אֲמָרוּ ג' מֵהֶם זַפְּאִי וְכו' וַ"ל כִּי בִירוּשָׁלַיִם נִסְרַף הַרְמַב"ם בְּמָה שְׁפָתַב וְכו' וְגַרְם לוֹ זֶה מָה שְׁהוּא סְבוּר שְׁאֵף הָאוּמֵר אֵינִי יוֹדַע כְּמָאן דְּאִיתִיָּה דְּמִי וַ"כ עַד שְׁיָהִיָּה שְׁלִשָּׁה מְזַפִּין אוֹ מְחִיבִין אֵין פְּאָן רֹב ע"כ פִּירוּשׁ וְלֹא

תקשי עוד מה שהקשה למעלה היא: לחלוק ר' אילא ויאמר שיהיו צריכין פולם להשוות לדעת א' ולא ילך אחר השלשה שלא יקשה זה אלא לפי מה שהיה פולן להשוותו לדעת א' ולא ילך אחר הג' אבל עכשיו שנאמר שס"ל לרבינו דהאומר איני יודע כמאן דאיתיה דמי וטעמיה של רבינו שהצריך ג' לומר זכאי הוא משום שאף האומר איני יודע כמאן דאיתיה דמי ולהכי בעי שלשה כדי שיהיה רוב ועל זה חלק ר' אילא ואמר מפנין שגראה דינו ליגמר בארבעה אין גומרין אותו בג' דהיינו שאותו שאמר איני יודע כמאן דאיתיה דמי ונמצא מה שאמר רבינו או שאמרו ג' זכאי וא' חייב אמר אחד איני יודע לאו דוקא אלא הרב המגיד אם שלשה מזכין ושנים אומרים איני יודע דהולכין אחר הרוב ודוק: פ'ק י' לח"מ בד"ה ומפי השמועה למדו וכו' אבל בס"ה פתב בלאונן קנו שאסור לענות על ריב מן התורה ע"כ וגם בפירושו פתב וז"ל בדיני נפשות אין שומעין דברי הגדול אלא עד לאחר הפל לפי שאם נתחיל הגדול אסור לנשארים לחלוק עליו כמו שנאמר לא תענה על ריב והוא פתוב רב פלומר מה שדבר בו הגדול בתקמה לא תחלוק עליו ולפיכך אין שומעין דעתו אלא לבסוף ע"כ.

ונלע"ד דגם לדברי רבינו פאן אתי שפיר שאסור לענות על דברי הרב ולא משום פבודו אלא שהשם גזר כך כדי שלא יתחיל הוא ויתביישו לחלוק עליו לפי הנה מותר לענות על דברי הרב שאע"פ שצריך שלא יתחילו מן הגדול לא יהיו זהירים כ"כ ואתי להתחיל מן הגדול להכי גזר השם שאסור לענות על דברי הרב כדי שיהיו זהירים ולא יניח לגדול לדבר תחלה והראיה שהביא הרב שהרי אם אמר אחד מן התלמידים וכו' לא קשה לדברי אלה דאפ"ל דהא דאמר א' מן התלמידים הוא בשלא דבר הגדול או אפשר דאיירי בדרה שאלה כמ"ש התוס' שפדרה שאלה יכולין לענות: הלכה ח' אמר אחד מן התלמידים אם יש ממש בדבריו שומעין לו וכו' ואינו יורד משם לעולם ע"כ יש לדקדק דאם איירי בב"ד של ע"א הא אמרינן אין מוסיפין עליהו ואם איירי בב"ד של כ"ג הא אמרינן דאין עושין בד' זוגות שוב ראיתי אחר כך שתיקצו לזה דאינו נמנה עמהם אבל מושיבין אותו על הספסל ע"כ אבל להרל"מ שכתב בד"ה אמר אחד מן התלמידים הוא הדין דעולה למנין וגם מדברי רבינו שאמר דהגדון עולה למנין קשה: לח"מ בד"ה אפי' אמר הגדון וכו' צ"ע עכ"ל מה שאמר הרי פתב כפי"א דמה שאנו מונין האב והבן פשנים וכו' זה נז' בדיני ממונות והו"ל להקשות הרי פתב רבינו דדיני נפשות אב ובנו מונין אותו פאחד ובשעת גמר דין אין גומרין את הדין בקרובים ע"כ ועל הקושיא נלע"ד לתרץ אע"פ שהוא קרוב הא אמר רבינו ששנים קרובים נושאין ונותנין עמהם אלא דמונין אותם פאחד וגם זה אע"פ שהוא.

קרוב אצל עצמו לא גרע משנים קרובים שנושאים ונותנים עמהם גם הוא נושא ונותן ומנינן ליה כא' כמו שנים קרובים דמונינן להו בא' ובשעת גמר דין אע"פ שאמר רבינו אין גומרין הדין בקרובים הרי פכר פתב הכ"מ למטה בד"ה וכתב הרמב"ד וכו' וז"ל שדעת רבינו וכו' דהיינו פשאומרים איש פלוני אתה זכאי אתה חייב אבל קודם לכן נושאים ונותנים עמהם לראות אם רבו המזכין או המחייבין וגם זה הגדון בשעת גמר דין הוא גדון ונאחרים אומרים לו חייב אתה או פטור ודלא כמו שכתב הוא ז"ל בד"ה זה שאנו מונין וכו' ודוק: פ'ק ט"ו לח"מ בד"ה קשה לתוף היד וכו' אבל קשה הנחנקין למה משקעין בזבל וכו' ואין שם שום אחד מטעמים אלו עד פאן ונלע"ד דלא קשה

דַּתְקִנּוּ כִּי בִּנְחִינִין ג"כ פְּדֵי שְׁלֵא יתְהַפֵּף אָנָּא וְאָנָּא וְיֵהָא מְעַפְבּ בְּחִנִּיקָה וְהִטְעֵם שְׁעוּשִׁין סוּדָר רַךְ פְּכָר פְּתַב הָרַמְבַּ"ם בְּפִירוּשׁוֹ בְּעִנְיַן הַנְּשָׁרְפִין וְז"ל קִשָּׁה בְּתוֹךְ הָרַפָּה פְּדֵי שְׁלֵא יִצְטַעַר בְּשָׂרוֹ בְּקִשָּׁה בְּשַׁעַת חֲנֻקוֹ ע"כ וּג"כ כִּי הוּא הִטְעֵם פֶּאן דְּרַחֲמֵנָּא אָמַר בְּרוּר לֹו מִיִּתָּה יָפָה וּק"ל: פֶּרֶק ט"ז בַּד"ה וְהוּא הִדִּין לְכָל מִפְּהָ חֲבָרוֹ וְכוּ' וְתַנְיָא בַּפ' ב' דְּמַפּוֹת וְכוּ' וּמִשְׁמַע דְּלִרְבוּתָא עַכ"וּם שְׁיִשְׂרָאֵל לֹוּקָה עַל יָדוֹ וְכ"ש שְׁהוּא לֹוּקָה ע"י עֶבֶד שְׁהוּא מְקַנִּים מְצוֹת ע"כ לֹא הִבְנִיתִי דְּבָרֵי אֱלֹהִים דְּלָמָּה לֹא פְתַב רַבִּינוּ דְּגַם הַמִּפְּהָ הֵעֵכ"וּם דְּלֹוּקָה דְּמַדְבְּרֵי רַבִּינוּ מִשְׁמַע דְּדוֹנָקָא עֶבֶד שְׁיִשְׁנֹו בְּמַקְצַת מְצוֹת וְכוּ' פְתַב בְּפֶרֶק חֲמִישִׁי מֵהַלְכוֹת חוּבַל וּמִזִּיק וְז"ל וְאָפִי' הִפָּה עֶבֶד חֲבָרוֹ הִפָּאָה שְׁאִין בַּה שְׁנָה פְּרוּטָה לֹוּקָה שְׁהָרִי יִשְׁנֹו בְּמַקְצַת מְצוֹת ע"כ דְּמִשְׁמַע לְהִדְיָא כַּמ"ש וְאָפִילוֹ גַּר תּוֹשֵׁב שְׁהוּא עֲדִיף מֵעַכ"וּם הָרִי בַּפ' ה' מֵהַל' רוֹצֵחַ פְּתַב הַכ"מ עַל הַגִּי' שְׁיִשׁ בְּדְבָרֵי בַּהל' ג' יִשְׂרָאֵל שְׁהָרַג בְּשִׁגְגָה אֵת הָעֶבֶד אוֹ אֵת גַּר תּוֹשֵׁב גּוֹלָה שֵׁט"ס הוּא וְצָרִיף לְמַחֲנוֹק מִשְׁם גַּר תּוֹשֵׁב ע"כ וְכ"ש עַכ"וּם שְׁאִינוּ גּוֹלָה עַל יָדוֹ וְהִיאָף אָמַר בְּכָאן שְׁבַבְרִיָּתָא זֵאת קְתַנִּי דְּיִשְׂרָאֵל גּוֹלָה לֹוּקָה עַל יָדֵי עַכ"וּם וּמַדְבְּרֵי הַבְּרִיָּתָא זֵאת לֹא תִקְשִׁי עַל דְּבָרֵי רַבִּינוּ לָמָּה לֹא פְתַב הֵעֵכ"וּם עִם הָעֶבֶד דְּבַבְרִיָּתָ' קְתַנִּי פּוֹתִי וְעֶבֶד וְלֹא עַכ"וּם אָבַל עַל דְּבָרֵי הַכ"מ שְׁכ' דְּבַבְרִיָּתָא קְתַנִּי עַכ"וּם קִשָּׁה: פֶּרֶק י"ז הַלְכָה ג' אֲמַדוּהוּ וְכוּ' שְׁהָרִי בְּשַׁעַת הָאֲנֻמָּד לֹא אֲמַדוּהוּ לְלִקּוֹת אֱלֹא לְאַחַר זְמַן ע"כ לְכַאוּרָה יִשׁ לְהַקְשׁוֹת עַל דְּבָרֵי רַבִּינוּ פִּינּוֹן דְּטַעֲמָא הוּא מִשׁוּם שְׁבַשַׁעַת הָאֲנֻמָּד לֹא אֲמַדוּהוּ לְלִקּוֹת אֱלֹא לְאַחַר זְמַן לָמָּה בְּעֵינֵינוּ וְלֹא לָקָה עַד יוֹם ג' הָא אִפִּי' אִם יִלְקָה לְמַחַר שְׁיִיף דִּין פִּינּוֹן שְׁבַשַׁעַת הָאֲנֻמָּד לֹא אֲמַדוּהוּ לְלִקּוֹת אֱלֹא לְאַחַר זְמַן: וְעוֹד שְׁנַרְאָה שְׁדְבָרֵי רַבִּינוּ סְתָרִי אֵהְדִי שְׁמַתְחִלָּה אָמַר אֲמַדוּהוּ הַיּוֹם שְׁיִלְקָה י"ב וְלֹא הִלְקוּהוּ עַד לְמַחַר וְכוּ' אִינוּ לֹוּקָה אֱלֹא י"ב דְּמִשְׁמַע דְּטַעֲמָא הוּא פִּינּוֹן שְׁאֲמַדוּהוּ הַיּוֹם הָאֵם אֲמַדוּהוּ לְמַחַר וְלְמַחַר הָרִי יָכוֹל לְקַבֵּל י"ח לֹוּקָה וְאַח"כּ פְּתַב אֲמַדוּהוּ שְׁיִלְקָה לְמַחַר י"ב וְלֹא לֹוּקָה עַד יוֹם ג' וְכוּ' לֹוּקָה י"ח מִשְׁמַעָּהָ אִם לְמַחַר הָרִי הוּא חֲזַק וְכוּ' אִינוּ לֹוּקָה.

וְאִי אֲפָשָׁר לֹוּמַר דְּסוּבְּרַ רַבִּינוּ דְּהָא דְּמַסְלִקִין בֵּין אִם בְּשַׁעַת הָאֲנֻמָּד הִיָּה בְּאוֹתוֹ יוֹם בֵּין אִם הִיָּה הָאֲנֻמָּד לְאַחַר זְמַן הוּא אִם הָאֲנֻמָּד הַשְּׁנִי אִינוּ בְּאוֹתוֹ יוֹם שֶׁל אֲנֻמָּד רֵאשׁוֹן כְּמוֹ שְׁאֲמַדוּהוּ לְמַחַר וְלְמַחַר אֲמַדוּהוּ בְּאֲנֻמָּד שְׁנֵי פִינּוֹן שְׁהֵם בְּיוֹם אֶחָד אַע"ג שְׁאֲתַמּוּל הוּא שְׁאֲמַדוּהוּ לְמַחַר סוּף סוּף הֵם עַל יוֹם אֶחָד וְהִנֵּה לִיָּה כְּאִילוֹ לֹא אֲמַדוּהוּ לְאַחַר זְמַן אֱלֹא בְּיוֹמוֹ אָבַל אִם אֲמַדוּהוּ לְמַחַר וְהָאֲנֻמָּד הַשְּׁנִי עַד יוֹם ג' אִזִּי אֲמַרִּינוּ דְּלֹוּקָה בְּאֲנֻמָּד הַשְּׁנִי פִינּוֹן דְּאֲנֻמָּד הָרֵאשׁוֹן הִיָּה לְאַחַר זְמַן וְהָאֲמַר הַשְּׁנִי עַד לְאַחַר יוֹם הָאֲנֻמָּד הָרֵאשׁוֹן שְׁנַמְצָא שְׁמָה שְׁאֲמַר רַבִּינוּ שְׁהָרִי בְּשַׁעַת הָאֲנֻמָּד לֹא אֲמַדוּהוּ לְלִקּוֹת אֱלֹא לְאַחַר זְמַן הוּא כְּשִׁיָּהָה הָאֲנֻמָּד הַשְּׁנִי בְּיוֹם אַחַר שְׁחוּזָר עַל מָה שְׁאֲמַר וְלֹא לָקָה עַד יוֹם ג' וְמָה שְׁאֲמַר רַבִּינוּ בְּתַחֲלָה אֲמַדוּהוּ הַיּוֹם שְׁיִלְקָה י"ב וְלֹא הִלְקוּהוּ עַד לְמַחַר וְהָרִי הוּא לְמַחַר יָכוֹל לְקַבֵּל וְכוּ' לֹא דְּנֻקָא דְּבַעֲיָנָן דְּאֲמַדוּהוּ הַיּוֹם אֱלֹא הוּא הַדִּין אִם אֲמַדוּהוּ שְׁיִלְקָה לְמַחַר וְאֲמַדוּהוּ לְמַחַר דְּהוּא כְּמוֹ אֲמַדוּהוּ הַיּוֹם פִּינּוֹן שְׁאֲוֹמָד הַב' הִיָּה בְּיוֹם אֲנֻמָּד רֵאשׁוֹן: דְּזָה אִינוּ דְּהִיָּה לֹו לְרַבִּינוּ לֹוּמַר דְּבָר זֶה בַּפִּי' שְׁיִשׁ בּוֹ רְבוּתָא מִמָּה שְׁנַקֵּט בַּכָּה"ג שְׁנַטְעָה בּוֹ וְגַם מַדְבְּרֵי הַכ"מ מִשְׁמַע דְּבַעֲיָנָן אֲמַדוּהוּ לְיוֹמָהּ וְז"ל פִּינּוֹן דְּלְיוֹמָהּ אֲמַדוּהוּ הו"ל כְּאִילוֹ לָקָה כְּבָר עַד כָּאן: וְאִם וְאֲפָשָׁר לֹוּמַר דְּהָא דְּכַתְּבֵי רַבִּינוּ וְלֹא לָקָה עַד יוֹם ג' אֲוֹרְחָא דְּמַלְתָּא נְקִט דְּאִין דְּרָף לְחֻזָר וְלְאֲנֻמָּדוֹ בְּיוֹם עֲצָמוֹ פִּינּוֹן שְׁלֵא נְשַׁמְנָה גּוֹפּוֹ אָבַל אַה"נ דְּאִם אֲמַדוּהוּ לְמַחַר לֹוּקָה י"ח ג"כ וְכִי מִשְׁמַע מַדְבְּרֵי הַכ"מ וְז"ל בְּרִיָּתָא בְּדְאֲמַדוּהוּ לְלִקּוֹת בּוֹ בְּיוֹם וְכוּ' פִּינּוֹן

דליומיה אַמְדוּהוּ הָיָה לִיּה פְּאִילוּ לָקַח כְּבָר וְכוּ' מִתְּנִי לֹא כְּשֶׁאֲמַדוּהוּ שְׂיִלְקָה הַיּוֹם אֲלָא אַמְדוּהוּ שְׂיִלְקָה לְמַחֵר אִם הִלְקוּהוּ וְאַח"כּ אַמְדוּהוּ הָרִי נִפְטָר בְּמִלְקוּתוֹ שְׂלֵקָה בֵּין רַב לְמַעֲט וְאִם אַמְדוּהוּ קִנְדָם שְׂיִלְקָה אֲזֵלִינוּ בְּתַר אֲנֻמְד שְׁנֵי בֵּין לְקוּלָא בֵּין לְחֻמְרָא בֵּינוּ שְׂאֻמְד א' לֹא הָיָה אֲלָא לְלִקּוֹת אַחֵר זְמַן עַד כַּאֲן הָרִי לֵה לְהִדְיָא שְׂלֵא הַזְפִּיר דְּבַעֵי הָאֲנֻמְד הַשְּׁנֵי יְהִיָה לְיוֹם ג' אֲלָא דְהַעֲיָקָר הוּא בֵּינוּ דְאֲנֻמְד א' לֹא הָיָה אֲלָא לְלִקּוֹת אַחֵר זְמַן:.

הַלְכוֹת מְלָכִים וּמִלְחָמוֹתֵיהֶם הֶרְמַב"ם פָּרַק א' הִלְכָה ד' אִין מַעֲמִידִין מְלָה וְכוּ' עַד שְׁתֵּהֵיָה אֲמוֹ מִיִּשְׂרָאֵל וְכוּ' מִשְׁמַע דְּהַמְלִיךְ סְגִי אִם תִּהְיֶה אֲמוֹ מִיִּשְׂרָאֵל וְא"כּ מ"ש בִּש"ס בְּסוּטָה דָּף מ"א דְּנִתְחַיְיְבוּ שׁוֹנְאִין שֶׁל יִשְׂרָאֵל כְּלִיָּה בְּשַׁעָה שְׁהַחֲנִיפוּ לוֹ לְאַגְרִיפּס הַמְלִיךְ שְׂאָמְרוּ לוֹ אַחֲיֵנוּ אַתָּה וְדַאי דְּמִפְּרִשׁ כְּרִשׁ"י שֶׁם דַּאֲע"ג דְּאֲמוֹ מִיִּשְׂרָאֵל אִין רְאוּי לְמִלְכוּת דְּעָבַד הָיָה וְזִילָא מְלִתָּא ע"כּ וְדִלָּא כַּר"י בְּתוֹסְפוֹת שֶׁם דְּמְלָה אָף עַל פִּי שְׂאֲמוֹ מִיִּשְׂרָאֵל פְּסוּל לְמִלְכוּת עַש"ב אֲבָל בְּפִירוּשׁ הַמְשֻׁנִּיּוֹת שֶׁם עַל פְּסַקְתָּ פְּרִשְׁתָּ הַמְלִיךְ וְכוּ' פֶּתַח שֶׁם רַבִּינוּ ז"ל וְאַגְרִיפּס הָיָה מְקַהֵל גְּרִים וְלֹא הָיָה לוֹ אָב מִיִּשְׂרָאֵל וְכוּ' וְאָמְרוּ בְּאוֹתָהּ שַׁעָה נִתְחַיְיְבוּ שׁוֹנְאֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל כְּלִיָּה מִפְּנֵי שְׁהַחֲנִיפוּ לוֹ לְאַגְרִיפּס ע"כּ מְדַכְתֵּב וְלֹא הָיָה לוֹ אָב מִיִּשְׂרָאֵל מִשְׁמַע דְּלֹא סְגִי אֲמוֹ מִיִּשְׂרָאֵל אֲלָא אָב וְאִם בְּעֵינֵינוּ דְּלֹא בְּעֵי שְׂפִסְק בְּכַאֲן.

וְאִם אֲבָא לֹאמַר שְׂטַעוֹת נֶפֶל בְּכַאֲן וְצ"ל וְלֹא הָיָה לוֹ אִם מִיִּשְׂרָאֵל דְּמִשְׁמַע דְּאִם הָיָה אֲמוֹ מִיִּשְׂרָאֵל הָיָה רְאוּי לְמִלְכוּת וְכַמ"ש בְּכַאֲן עַדִּינוּ יְקֻשָּׁה פִּיצַד אֲמְרוּ אַחֲיֵנוּ אַתָּה דְּבִשְׂלָמָא אִם הָיָה אֲמוֹ מִיִּשְׂרָאֵל לְהַכִּי אֲמְרוּ לוֹ אַחֲיֵנוּ אַתָּה וְכַמּוֹ שְׂפִירוּשׁ שֶׁם רִשׁ"י אֲבָל אִם לֹא הָיָה אֲמוֹ מִיִּשְׂרָאֵל פִּיצַד יְחוּל אַחֲיֵנוּ אַתָּה.

וְאַפְשָׁר לֹאמַר דְּהֵיִינוּ אָף ע"פ שֶׁהוּא גֵר בֵּינוּ שְׁעוֹשָׁה מַעֲשֵׂה יִשְׂרָאֵל וְחִסִּיד הָיָה קְרָאוּ לוֹ אַחֲיֵנוּ אַתָּה וְדוּק: פָּרַק ה' לַח"מ בַּד"ה כְּשֶׁם שְׂאֲסוּר לְצִאֵת מִהָאָרֶץ וְכוּ' וְקֻשָּׁה דְּרַב יְהוּדָה אֲמַרְיָנְהוּ לְתַרֵּי מִמְרֵי וְכוּ' וְכִי תִיָמָה לְרַבּוּתָהּ נִקְטִיָה דְאַפִּי לְאָרֶץ עוֹבֵר וְכוּ"ש לְשֶׁאֵר אֲרָצוֹת א"כּ לְמָה הַזְּצִרָה תוֹ לְמִמְרָא דְאַסוּר לְצִאֵת מִבְּבֵל לְשֶׁאֵר אֲרָצוֹת ע"כּ וְלַעֲד"ן דְּסוֹבֵר רַבִּינוּ בֵּינוּ דְאָמַר בְּשֶׁם שְׂמוּאֵל דְאַסוּר לְשֶׁאֵר אֲרָצוֹת וְא"כּ בְּמָה שְׂאָמַר לֹא ר"י הוּא לְרַבּוּתָא נִקְטִיָה וְיָמָה שְׁהַזְּצִרָה לֹאמַר הַמִּמְרָא דְבְּשֶׁם שְׂמוּאֵל אֲמַר שְׂאָפִי לֹא"י אֲסוּר מְשׁוּם דְאִם לֹא הִבִּיא הַמִּמְרָא הַנּוֹ' יְבוֹא הַטּוֹעָה לְטַעוֹת וּלְפִרְשׁ דְּבְרֵיו דְהָא דְאָמַר לֹא"י לֹא לְרַבּוּתָא אֲלָא לֹא"י דְּנֻקָא כְּמוֹ שְׂפִירוּשׁ הוּא לְמַעְלָה בְּדַעַת רִשׁ"י ז"ל דְּהָא קְרָא דְּבִבְלָה יוֹבָאוּ לֹא הָוִי אֲלָא דְלֹא יַעֲלוּ לֹא"י דְּנֻקָא כְּדִקְאָמַר קְרָא עַד יוֹם פְּקֻדֵי אֲנָתְם דְּלֹא יַעֲלוּ מֵאֲלֵיהֶם אֲבָל לְאֲרָצוֹת אַחֲרִים יִלְכוּ לְהַכִּי הִבִּיא הַמִּמְרָא דְבְּשֶׁם שְׂמוּאֵל דְאַפִּי לְשֶׁאֵר אֲרָצוֹת אֲסוּר וְא"כּ טַעֲמָא דְנֻקָט בְּמִמְרָא הַשְּׁנִיָּת לֹא"י הוּא לְרַבּוּתָא נִקְטִיָה וְטַעֲם דְּמִמְרֵי תַרְתִּי הוּא מְשׁוּם בְּבִלָּה יוֹבָאוּ וְדוּק: בַּא"ד אֲבָל לְפִי ר' קֻשָּׁה דְאִין הַטַּעֲם לְאַסוּר יְצִיאָה מִבְּבֵל מִפְּנֵי הַקְּדוּשָׁה אֲלָא מִפְּנֵי דְאָמַר קְרָא בְּבִלָּה יוֹבָאוּ ע"כּ לֹא רְאִיתִי שׁוּם קְוִשְׂיָא כְּדַבְרֵי רַבִּינוּ דְּכֻנְוִנְתוֹ כְּשֶׁם שְׂמַצִּינוּ אִסוּר הַיּוֹצֵא מֵא"י לַח"ל כְּפֹי יֵשׁ אִסוּר הַיּוֹצֵא מִבְּבֵל וְכוּ' מְשׁוּם בְּבִלָּה יוֹבָאוּ וְק"ל: פָּרַק ו' לַח"מ בַּד"ה אַחַד מִלְחָמַת הָרְשׁוּת וְכוּ' וְכַתֵּב שְׂדַעַת רִשׁ"י הוּא נְכוּן דְּבְרֵיו תְּמוּהִים וְכִינוּן שְׁהַזְּצִרָה לְתַרֵּץ כֹּן לְדַבְרֵי רִשׁ"י מֵאִי נִיחּוּתָא אִיפָּא לְפִי וְנִיחּוּתָא קַמִּיָּתָא אֲזֵלָא ע"כּ וְלַפַּע"ד שְׂדַבְרֵי הַרָא"ם הֵם נְכוּנִים בֵּינוּ שְׂפַתְב רִשׁ"י כִּי תִקְרַב אֶל עִיר וְכוּ' בְּמִלְחָמַת הָרְשׁוּת הַכְּתוּב מְדַבֵּר וְכוּ' וּבְזָה פְּתִיב לְמַס וְעַבְדוּךָ וּפִי מְזָה עַד שְׂיִקְבְּלוּ עֲלֵיהֶם מְסִים וְשַׁעֲבוּד וְכוּ' מִשְׁמַע שְׂרִשׁ"י ז"ל סוֹבֵר דְּבְמִלְחָמַת הָרְשׁוּת

דוקא איירי קרא דבמין דאיירי קרא דהוא המס והשעבוד אי אפשר להשלים עם השבועה
עממין כי אם בקבלת המצות אם יבאו הם ויקבלו עליהם ז' מצות דוקא ובפרשת שופטים
כתב הרא"ם להשיב על מה שטען הרמב"ן על רש"י ואמר היינו קודם שעברו את הירדן
וכמו שמבואר בדברי ר' שמואל ו' נחמן וז"ל שלח יהושע עד שלא יפנסו לארץ וכו' אבל
לאחר שפנסו לא היו יכולין להשלים וקרא דכי תקרב אל עיר איירי אחר שפנסו וכו'
דאז שאלת שלום דוקא במלחמת הרשות והביא ראיה ממעשה הגבעונים שהוצרכו
להערים דהיינו שאחר שפנסו לארץ לא היו יכולין להשלים ולכך הערימו וכו' דהיינו
שהשיב בזה לטענה של הרמב"ם שהשיב על רש"י מההיא דר' שמואל ו' נחמני דהיינו
דאי מהא לא יש שום תשובה על רש"י דיכולני לומר כן וכפשט הדבר וגם השיב על
טענת הרמב"ן שהשיב על רש"י מהפתוב שאמר לא היתה עיר וכו' מפלל שאם רצו
להשלים היו משלימים וכו' אומר גם מזה אין טענה על רש"י דפירש דקרא איירי
במלחמת הרשות דשלום בקרא איירי במס ועבדות ושלום היושב גבעון איירי בו מצות
וכו' וכוונתו דמטענה דר' שמואל ו' נחמני וכו' יכול להשיב עליו וליתא שום טענה אף
היה הדין דבז' עממין לא היו יכולין להשלים פלג גם בזה אתי שפיר דברי ר' שמואל ו'
נחמני עם דברי רש"י דדברי ר' שמואל ו' נחמני קודם שיפנסו לארץ אפי' אם נאמר דז'
עממין לא יכולין להשלים פלג אבל על הטענה דקרא לא היתה עיר השלימה וכו' מוכרח
לומר דיש שלום גם בז' עממין דהוא קבלת המצות אם יבאו ויחזרו בתשובה אבל לא
יש טענה על רש"י דכתב דבמלחמת הרשות הפתוב מדבר דבזה הקרא איירי במס
ועבדות דוקא וזה דוקא בשאר עממין ולא בז' עממין ובפרשת פרה אומר על דברי רש"י
דאתי שפיר פשט מעשה גבעון דהלכו והערימו וכו' משום דלא יש להם שום שלום וכו'
פי רחוק דברי הרמב"ם והרמב"ן וכו' שלא ידעו משפט ישראל וכו' ועוד אומר גם אין
להשיב וכו' עד ומההיא דירושלמי וכו' דהיינו שהשיג על דברי הרמב"ם והרמב"ן
שכתבו לישיב מעשה גבעון והם תשובות נכונות והניח מעשה גבעון כפי פשטיה וגם
תירץ על מה שנראה מדברי ר' שמואל ו' נחמני שגם לז' עממין שלחו שלום קודם
שפנסו לארץ וכו' וכמו שתירץ בפ' שופטים דהיינו דגם בזה יבואו מעשה גבעון בפשט
המעשה שידעו שהדין הוא שלא ישלימו עמהם ואח"כ אומר גם ממה שאמר הפתוב לא
היתה עיר אשר השלימה אל בני ישראל וכו' אין להוכיח דקרא דוקראת אליה לשלום
בין במלחמת הרשות בין במלחמת חובה וכו' דהיינו אע"פ שמקרא זה נראה שאף ז'
עממין יש בהם שלום ולא כמו הפשט שכתב הוא שלא יש להם שלום מ"מ אין להוכיח
דלא פדברי רש"י דפי' בקרא איירי במלחמת הרשות דוקא דשני עניני שלום איכא דאותו
שלום שלום דגירות הוא דהיינו שחזרו בתשובה ונעשו ישראלים ואה"נ אפי' לא קבלו
כי אם שלא ע"א היו מקבלין ולפי שהוקשה לפי זה אם פן אמאי הערימו יושבי גבעון
פינן שהדין הוא שאם יקבלו עליהם שלא לע"א היו נצולין למה הערימו והשיב על זה
פינן שראו שיושבי יריחו והעי קבלו עליהם להשלים עם ישראל ואעפ"כ הרגום אז טעו
ואמרו שודאי שבז' עממין אין משלימין ולכן באו בערמה וא"כ זה הטעות הוא דוקא
כשראו יושבי יריחו והעי שנהרגו אז טעו ולא כמו הטעות שכתב הרמב"ם והרמב"ן
שלא ידעו משפט ישראל וכו' פי פתיב ויושבי גבעון שמעו את אשר עשה יהושע ליריחו
והעי וכו' ואם קראו ליריחו ולהעי שלום תחלה כמו שהוא הדין לדעת הרמב"ם ואחר

שלא קבלו הרגום איך לא שמעו אותו והיה להם שלא לעשות בערמה ויבואו ויעשו שלום וכו' אבל לדברי רש"י אין קוראין להם שלום ודוקא פשיבואו הם ויקבלו עליהם שלא לעבוד ע"א אזי מתבעי אותם א"כ פשראו שרגו אנשי יריחו והעי טעו שלא לקבל שום אחד מזו עממין וכו' ואם פן לדברי הרא"ם האלו עדיין הנחותא במקומה דהיינו פיון שאין פותחין שלום לז' עממין וראו שרגו אנשי יריחו והעי אתי שפיר וניחא שהערימו אפי' שהדין הוא שמקבלין אותן אם יבואו ויקבלו שלא לעבוד ע"א פיון שלא פתחו להם שלום וראו שרגו אנשי יריחו והעי א"כ נראה מפאן שלא יקבלו מזו עממין לכן הערימו אבל לדברי הרמב"ם והרמב"ן שפותחין שלום גם לז' עממין א"כ ג"כ פתחו לאנשי יריחו והעי וכיון שלא קבלו עליהם שלא לעבוד ע"א הרגום ודאי שמעו אנשי גבעון אף כל זה וא"כ למה הערימו וכו' ולפי זה לא יש נחותא פי אם לדברי רש"י דוקא ושפתיו ברור מללו: : עוד כתב ונפל פיתא בבירא דלהרמב"ן ורבינו ג"כ יכול לתרץ וכו' מפני שרימו אותם ע"כ קשה לי על זה הרי לדברי הרמב"ם מפרש דהטעם שהיו רוצים להרוג אותם מפני שפנתו להם ברית להם ובעלי ברית וכו' וגם לדברי הרמב"ן שפנתו להם ברית להיות שנים להם ובעלי ברית וכו' מבילתי שיקבל עליהם המס וכו' משמע שבשביל זה רצו להורגם וכו' ולא בשביל שרמו אותם: עוד כתב וכן אם הוצרכו להערים כמו שתיירץ רבינו וכו' לא ידעתי מה אומר וכן הם הוצרכו להערים אותם שכבר הרא"ם דחה זה מפני לדבריהם שפבר קראו שלום לאנשי יריחו והעי וכו' ורחוק ששמעו מדבר המלחמה ולא שמעו בקשת השלום: עוד כתב ותו קשיא לי על דבריו פיון שבא לידי פה למה הוצרכו לתרץ בהיה דשלח יהושע וכו' היינו קודם שיפנסו לארץ לימא דשאני שלום דיהושע משלום דקרא וכו' אבל שלום דיהושע וכו' עיר אשר השלימה ע"כ גם בזה תמיה אני א"כ למה הערימו אנשי גבעון להערים דבשלמא די' חילוק בין קודם שונכנסו לאחר שונכנסו אתי שפיר אבל אם הדין הוא אף לאחר שונכנסו קוראין להם א"כ הרי קראו לאנשי יריחו והעי והם לא יקבלו ודאי שבשביל זה הרגום אבל מי שמקבל אינם הורגים אותו ואם פן למה הוצרכו להערים: עוד כתב ותו קשיא לי עליו מי דחקו לתרץ בער רש"י וכו' ודבר זה נכון בעיני לפי דרכו של רש"י ז"ל יותר ממה שפירש בו הרב ז"ל.

גם בזה אני תמיה היכי שייך לפרש לדברי רש"י פה ונהלא כל מגמתו של הרא"ם הוא להעמיד דברי רש"י שפירש בהדיא דבמלחמת הרשות הפתוב מדבר דהיינו ולא במלחמת חובה כלל אף ליושבים רחוקים מא"י והרמב"ן השיג עליו מקרא זה במקום אחר וקא הרא"ם להשיב על זה ולהעמיד דבריו הנז' וא"כ איך יאמר דשלום דקרא כמו דשלום דיושבי גבעון וכו' דמשמע דקרא איירי גם במלחמת חובה היושבים חוץ מא"י והא רש"י ז"ל העמידו דוקא במלחמת הרשות דהיינו דשאר אומות דוקא הרא"ם להעמיד דבריו ולא להפיל דבריו: בא"ד וגם בקושיא זאת לא ירדתי לסוף דעת הרב וכו' וא"כ בהיתר הקיום אין פאן הפרש בין רש"י להרמב"ן ז"ל ע"כ נלע"ד דדברי הרא"ם ז"ל מובנים דהיינו ממה שאמר בספרי לרבות פנענים שבתוכה דמשמע דנצולו בקריאת השלום ששאלו לעיר ועל זה הקשה דבשלמא לרש"י ז"ל דא"ל דבמלחמת מצנה ליפא קריאת שלום אצטריך לומר דבקריאת שלום של אנשי העיר שהם משאר אומות ניצולו הם ואע"פ שבהם לא שייך שאלת שלום ולא צריך לקבל עוד ז' מצות אבל להרמב"ן

דאית ליה שגם בז' אַנמוֹת שׁיִיךָ שְׂאֵלַת שְׁלוֹם א"כ ודאי פִּינּוֹן שְׁנַמְצָאוּ בְּעִיר גַּם מִז' אַנְמוֹת עוֹשִׂין לְהֵם שְׂאֵלַת שְׁלוֹם פְּדִינָם שֶׁהוּא קִבְּלַת ז' מִצְוֹת נְמִי א"כ מֵאֵי רְבוּתִיָּהוּ דְּכַנְעִנִים הַנְּמַצָּאִים בְּתוֹכָהּ אִפִּי הֵם עֲצָמָם קוֹרְאִין לְהֵם שְׁלוֹם וְכִינּוֹן שְׁיִקְבְּלוּ מִן־תַּר לְקִינָמָם זֹאת הִיא תִּנְכּוֹן קוֹשְׁיָתוֹ ו"ל יַעוֹ"ש אֵיבְרָא דְהִתְלִי שְׁתִּירֵץ הוּא עַל קוֹשְׁיָא זֹו וְדַאי שְׁפָדָּה רְמַבְ"ן יִפְרֹשׁ מִשְׁמַעוֹת הַבְּרִיִּיתָא דְסַפְרֵי הַנְּז' דְּבִשְׂאֵלַת הַשְׁלוֹם שְׁל הָעִיר שֶׁהוּא מִס וְעִבְדוֹת נִיצוּלוֹ גַּם הַפְּנֻעִנִים וְלֹא צְרִיךְ שְׂאֵלַת שְׁלוֹם לְהֵם פְּדִינָם שֶׁהוּא קִבְּלַת ז' מִצְוֹת מִטַּעַם שְׁפִתְבּוּ הוּא ו"ל: בֵּא"ד וְעַל דַּעַת הָרַב מֵהֵר"ר אֶלְיָה ו"ל וְכו' קִשָּׁה א"כ מֵהוּ זֶה שְׂאָמְרוּ יִשְׂרָאֵל אוֹלֵי בְּקַרְבֵי וְכו' הָא פִּינּוֹן דְּקִבְּלוּ מִס וְעִבְדוֹת וְכו' וְלֹא הִיָּתָה עִיר אֲשֶׁר הִשְׁלִימָה ע"כ נִלְע"ד דָּאִין זֹו קוֹשְׁיָא לְפִי שְׁפָבֵר פֶּתַב רִש"י ו"ל בִּפ' אֱלוֹ נְאָמְרִין וְכִמוֹ שְׁפִי הֵרָא"ם ו"ל עֲצָמוֹ דָּאִין מְקַבְּלִין בְּתִשׁוּבָה אִפִּי בְּקִבְּלַת ז' מִצְוֹת אֱלָא לִז' אַנְמוֹת הַיּוֹשְׁבִים רְחוּקִים מִגְּבוּלֵי א"י אֲבָל לֹא לְמִי שֶׁהֵם בְּתוֹךְ גְּבוּלֵי יִשְׂרָאֵל דְּאֵלָּה מְחַמַּת יִרְאָה הִיוּ עוֹשִׂים וְאִין תְּשׁוּבַתָּם תְּשׁוּבָה א"כ שְׁפִיר זֶה שְׂאָמְרוּ יִשְׂרָאֵל אוֹלֵי בְּקַרְבֵי אֲתָה יוֹשֵׁב וְאִיךָ אֲכָרוֹת לְךָ בְּרִית דְּהִינּוּ אֲפִילוֹ שְׁקִבְּלוּ מִס וְעִבְדוֹת וְחִזְרוּ בְּתִשׁוּבָה תְּשׁוּבַתָּן אִינָה תְּשׁוּבָה פִּינּוֹן דְּהֵם יוֹשְׁבֵין בְּקַרְבוֹ וְאִין מְקַבְּלִין אוֹתָן בְּתִשׁוּבָה כִּמ"ש וְדוּק: בֵּא"ד וּמָה שֶׁהִקְשָׁה עוֹד הָרַב הַנְּזָכֵר שֶׁם דְּמָה הִקְשָׁה הַדְּבָר לְנִשְׂיָאִים וְכו' י"ל דְּהִקְשָׁה לְהֵם מִפְּנֵי שְׁרַמּוֹ אוֹתָם וְכו' וְעִבְרוּ עַל מ"ש בְּתוֹרָה לֹא תִכְרֹת לְהֵם בְּרִית ע"כ נִלְע"ד שְׁיִשׁוּב זֶה אִינּוֹ עוֹלָה לְפִי שְׁקוֹשְׁיַת הֵרָא"ם הִיא עַל מָה שְׂאָמַר הַרְמַבְ"ן וְיִהוֹשֵׁעַ תִּתֵּן זֶה שְׁנִתְּנָם חוֹטְבֵי עֲצִים וְכו' שֶׁהוּא הַמַּס וְשֶׁעֲבוּד דְּמִשְׁמַע שְׁתִּתֵּן זֶה לְבַסּוּף הָיִי כְּאֱלוֹי לֹא עֲבָרוּ כָּלֵל עַל מָה שְׁפִתְבוּ בְּתוֹרָה לֹא תִכְרֹת לְהֵם וְכו' וְעַל זֶה הִקְשָׁה וְכו': כ"מ בִּד"ה אֲחַד הַנּוֹטֵעַ וְכו' וּמִשְׁמַע לְרַבֵּינוּ דְּכִינּוֹן דְּרַאב"י מְהַדֵּר לְמַעוֹטֵי מְחַלְלוֹ מְבַרֵּיךָ וּמְרַפֵּיב וְכו' אִית לָן נְמִי לְמַעוֹטֵי מְבַרֵּיךָ וּמְרַפֵּיב ע"כ דְּהִינּוּ שְׁוֹדַאי ר"א בֶּן יַעֲקֹב דְּרִישׁ מְחַלְלוֹ גַּם כֵּן לְמַעוֹטֵי גִזְל לְפִי שְׁדַרְשִׁינוּ חֲנֻכוֹ לְמַעוֹטֵי גִזְל הוּא הַדִּין חֲלָלוֹ לְמַעוֹטֵי גִזְל דְּמֵאֵי שְׁנָא דְּמִלּוֹת שְׁוֹת אֱלָא שְׁבָא לְהוֹסִיף וְאָמַר דְּמְבַרֵּיךָ וּמְרַפֵּיב בְּכָלֵל שְׁזָה בְּכָלֵל לְזָה וְלֹא לְאַחַר וּא"כ רַבֵּינוּ לֹא לְמַד דִּין גִּזְל פְּרָם מִדִּין גִּזְל בֵּית אֱלָא מְחַלְלוֹ דְּכָרָם לְמַד שֶׁהִיא סְבֵרַת רַאב"י כִּנ"ל וְהָא דְּקָאֵמַר דַּעַד כָּאֵן לֹא גָמַר רַבֵּינוּ דִּין גִּזְל פְּרָם מִדִּין גִּזְל בֵּית וְכו' לֹאֹ דְּוִקָא שְׁרַבֵּינוּ לֹא גָמַר זֶה מִזָּה אֱלָא כְּלוֹמַר דְּרַבֵּינוּ הַשְּׁוֹה דִּין גִּזְל פְּרָם לְדִין גִּזְל בֵּית וְכִמ"ש לְבַסּוּף וּלְכַדְּ הַשְּׁוֹה וְכו' אֱלָא דִּישׁ לְדַקְדַּק בְּדַבְּרֵינוּ ו"ל כִּי צִדַּד פֶּתַב דְּכִינּוֹן דְּרַאב"י מְהַדֵּר וְכו' דְּלִפִּי הַש"ס עֲכָשְׁוֹ דְּלֹאוֹ רַאב"י קָאֵמַר לָהּ אֱלָא סְתָמָא דְּבְרִיִּיתָא וּבִשְׁבִיל כֶּף הִקְשָׁה וְהָא תִּנּוּ וְכו' וְרַב דִּימִי הוּא שְׂאָמַר לְקַמֵּן הָא מִנֵּי ר"א בֶּן יַעֲקֹב וְכָד פִּירֵשׁ"י וְז"ל הָא מִנֵּי דְּקַתְּנֵי פֶּרֶט לְמְבַרֵּיךָ וּמְרַפֵּיב לֹאוֹ סְתָמָא הִיא אֱלָא סִיפָא דְּמִלְתָּא דְּר"א וְכו' מִשְׁמַע דְּלִתְרִוּץ רַאשׁוֹן הָוָה סְבִיר דְּסְתָמָא הִיא וְאֲפֹשֶׁר דְּלֹאוֹ בְּדִיּוּק נִקְט לָהּ וְק"ל: לַח"מ בִּד"ה וְכֵן פְּרָם שְׁל שְׁנֵי שְׁוֹתֵפִים וְכו' וְקִשָּׁה עַל תְּרִוּץ ב' דְּהִיכִי שְׁמַעְתָּ מְחַלְלוֹ תְּרִתִּי ע"כ נִלְע"ד דְּעִיקַר הַדְּרָשָׁא דְּחֲלָלוֹ לְאַפּוּקֵי גִזְל וְכַדְרִשְׁת חֲנֻכוֹ וְהָא דְּהוֹסִיף פֶּרֶט לְמְבַרֵּיךָ וּמְרַפֵּיב לְהוֹרוֹת לְנוּ הַבְּרִיִּיתָא דִּישׁ חִילּוּק בְּמְבַרֵּיךָ וּמְרַפֵּיב וְהַמְתַּנִּי לֹא בְּכָל גְּוּוֹנָא קָא אֵיירִי אֱלָא בְּחִיבַת בְּעֶרְלָה דְּוִקָא לְדַעַת רַבֵּינוּ כְּמוֹ שְׁפִירֵשׁ הַכ"מ וְדוּק: פֶּרֶק ט' לַח"מ בִּד"ה וְכֵן אִם הָרַג רוֹדֵף וְכו' וְעוֹד תִּימָא וְכו' וּא"כ בְּכוּלָּהוּ דִּינָם שְׁוֹה וְכו' אֲבָל בְּאִינְךָ חִיבִיב מִיָּתָה וְאִין ב"ד מְמִיתִין אוֹתָן וְכַדְכְּתַב רַבֵּינוּ בְּפֶרֶק א' מֵהַל' רוֹצֵחַ א"כ דְּבַרֵּי רַבֵּינוּ קִשָּׁה לְהוֹלְמָם ע"כ וְלַעַד"ן דְּלֹא קִשָּׁה מִיַּדִּי דַּאֵע"פ שְׁבִישְׂרָאֵל אִין מְמִיתִין אוֹתָן בִּב"ד בַּעַכ"וּם נְהַרְגִין פִּינּוֹן

שְׂבִי שְׂרָאֵל הֵם חַיִּיבִים מִתָּה אֵלָּא דְאִין מְמִיתִין אוֹתָן בְּב"ד דְּלָא גְרַע מְגֻזֵּל וְכִינְצָא דֹאע"פ
שְׂאִינָם אֵלָּא בְּלֹאוּ נְהָרְגִין עֲלֵיהֶם דְּאִזְהָרְתָּן הִיא מִיתָתָן וְא"כ הָא דְּהִשְׁוֵה אוֹתָם הוּא לְעִנְיָן
חַיִּיבִים מִתָּה וְכִינְן דְּסַיְבִים מִתָּה וְדֹאֵי דְּנְהָרְגִים וְדוֹק: